Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Полтавський юридичний інститут

МИТНЕ ПРАВО
конспект лекцій

для студентів денної та заочної форми навчання

Полтава 2019

ЗМІСТ

ЛЕКЦІЯ 1 «ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕОРІЇ МИТНОГО ПРАВА»
ЛЕКЦІЯ 2 «МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ І МИТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО»
ЛЕКЦІЯ 3 «МИТНА СЛУЖБА УКРАЇНИ»
ЛЕКЦІЯ 4 «ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В МИТНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ»
ЛЕКЦІЯ 5 «МИТНА СПРАВА І МИТНА ПОЛІТИКА»
ЛЕКЦІЯ 6 «КРАЇНА ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРУ»
ЛЕКЦІЯ 7 «МИТНІ РЕЖИМИ»
ЛЕКЦІЯ 8 «МИТНА ВАРТІСТЬ ТОВАРІВ ТА МЕТОДИ ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ»
ЛЕКЦІЯ 9 «ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ, ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ»
ЛЕКЦІЯ 10 «ОСОБЛИВОСТІ ПРОПУСКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ (ПЕРЕСИЛАЮТЬСЯ) ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ГРОМАДЯНАМИ»
ЛЕКЦІЯ 11 «МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ»
ЛЕКЦІЯ 12 «ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПЕРЕД МИТНИМИ ОРГАНАМИ»
ЛЕКЦІЯ 13 «МИТНИЙ КОНТРОЛЬ»
ЛЕКЦІЯ 14 «ПРАВОВІ ОСНОВИ МИТНО-ТАРИФНОГО І НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ»
ЛЕКЦІЯ 15 «АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ»
ЛЕКЦІЯ 16 «КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОНТРАБАНДІ»
ЛЕКЦІЯ 17 «ПОРЯДОК ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ»
ЛЕКЦІЯ 18 «ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ У СПРАВІ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ ТА ПОРЯДОК ЇХ ПРОВЕДЕННЯ

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

ЛЕКЦІЯ 1 «ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕОРІЇ МИТНОГО ПРАВА»

1. Поняття, предмет та метод митного права.
2. Місце митного права у системі права України.
3. Принципи митного права.
4. Митні правовідносини та їх елементи.

1. Поняття, предмет та метод правового регулювання митного права

Митне право є юридичною оболонкою категорій «державна політика у сфері державної митної справи», «державна митна справа». Згідно зі ст. 5 Митного кодексу України (далі - МКУ) державна політика у сфері державної митної справи – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики. Митне право є засобом державного регулювання митної справи на території України, оскільки правове регулювання є, як правило, державним регулюванням. Без митного права неможливим є створення нормально функціонуючого митного механізму, в основу якого покладено систему виконавчої влади в особі митних органів. У ст. 7 МКУ зазначається, що державну митну справу становлять:
1) встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення; 2) застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності; 3) справляння митних платежів; 4) ведення митної статистики; 5) обмін митною інформацією; 6) ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності; 7) здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України; 8) запобігання та протидія контрабанді; 9) боротьба з порушеннями митних правил; 10) організація і забезпечення діяльності митних органів.

Митне право – це комплексна галузь законодавства, система правових норм різної галузевої належності, які встановлюються чи санкціонуються державою для регулювання суспільних відносин, пов’язаних із переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Предмет митного права — суспільні організаційні відносини, що складаються в процесі і з приводу переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Переважно ці відносини є управлінськими, тобто відносинами влади підпорядкування. В той же час вони є майновими, але стосуються особистих немайнових. Окрім цього, митне право охоплює і процесуальні правовідносини. На предмет митного права впливають особливості міжнародних публічних відносин, концепція гуманітарного права та політики. Але за основним своїм спрямуванням — це відносини майнового характеру, особисті немайнові відносини та організаційно-управлінські відносини.

Метод митного права — це сукупність правових прийомів (засобів і способів), за допомогою яких здійснюється вплив на поведінку суб'єктів. Митне право регулює управлінські відносини при здійсненні митної справи, що зумовлює і його методи. Переважна частка владних вертикальних відносин митного права засновується на підпорядкуванні зобов'язаного суб'єкта носієві владних повноважень. Тому, митне право регулює відносини між його суб'єктами на засадах підлеглості.

2. Місце митного права у системі права України

На сьогоднішній день у вітчизняній науці не вироблено єдиного підходу щодо місця митного права у системі інших галузей права. Тривалий час митне право розглядалось як підгалузь чи інститут адміністративного права.

Найбільш вірогідною можна вважати позицію, яка підкреслює комплексність галузі митного законодавства. Митне право включає у себе норми різних галузей права. Наприклад,

інститут митних платежів регулюється фінансово-правовими нормами, правоохоронна діяльність митних органів – адміністративним і кримінальним правом. В митному праві діють і норми міжнародного права. *Кодифікація митного права підкреслює значимість зазначеної галузі для держави.*

Митне право тісно пов'язане з іншими галузями права:

з конституційним правом. Враховуючи те, що митне право переслідує публічно-правові інтереси, основи державних відносин, які становлять предмет конституційного права, є фундаментом для усього митного механізму. Конституційні положення, які містяться у нормах, що стосуються митної справи, знаходять своє подальше втілення у нормах митного права. Наприклад, п. 9 статті 92 Основного закону до виключного визначення законами України питань щодо митної справи. Згідно зі ст. 2 Конституції України «територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною». Зазначені конституційні положення деталізуються у Митному кодексі України. Зокрема, у ст. 1 зазначається, що законодавство України з питань державної митної справи складається з Конституції України, Митного кодексу України, інших законів України, що регулюють зазначені відносини, з міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також з нормативно-правових актів, виданих на основі і на виконання Митного кодексу і інших законодавчих актів. Відносини, пов'язані із справлянням митних платежів, регулюються Митним кодексом, Податковим кодексом та іншими законами України з питань оподаткування. У відповідності зі ст. ст. 9, 10 Митного кодексу України територія України, зайнята сушею, територіальне море, внутрішні води і повітряний простір, а також території вільних митних зон, штучні острови, установки і споруди, створені у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України, становлять митну територію України. Межі митної території України є митним кордоном України. Митний кордон України збігається з державним кордоном України, крім меж штучних островів, установок і споруд, створених у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України. Межі території зазначених островів, установок і споруд становлять митний кордон України.

з адміністративним правом. Митні органи як і інші органи виконавчої влади функціонують із ними на єдиних принципах. Як і адміністративному праву, митному праву притаманний імперативний метод регулювання. Крім того, порушення митних правил є різновидом адміністративних правопорушень, саме тому, здійснюючи правоохоронну діяльність, працівники митних органів звертаються до норм Кодексу України про адміністративні правопорушення.

з фінансовим правом. Митні органи є суб'єктами фінансової діяльності держави, що знаходить своє вираження у формуванні доходної частини державного бюджету. Доходи від зовнішньоторговельної діяльності – вагома частина казни України. Фінансово-правові аспекти митного законодавства полягають у використанні положень, встановлених в нормах джерел фінансового права – Податкового і Бюджетного кодексів України, інших законодавчих актів.

з цивільним правом. У сфері митної справи суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності використовують і норми цивільного законодавства. Договори про надання послуг, про перевезення вантажів, про зберігання товару, заставні зобов'язанні – усе це сфера регулювання цивільного права. Митне законодавство містить банкетні норми, у яких містяться посилання на цивільно-правові норми.

3. Принципи митного права

Специфіка галузі митного права полягає й у його принципах, які поділяються на загальні і спеціальні.

Загальними принципами митного права є:

Законність – зазначений принцип є загальним принципом діяльності всіх осіб, державних органів, і заснований на ст. 19 Конституції України, у якій, зокрема, зазначається: правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та

органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Він має два прояви: *функціональний* стосовно певного виду діяльності та *правовий* — як загально правовий принцип побудови й регулювання суспільних відносин окремими галузями права.

Рівноправність – є однією із характеристик демократичного суспільства. Згідно зі ст. 24 Конституції України «громадяни мають рівні конституційні права і свободи і є рівними перед законом». Згідно зі ст. 2 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» зазначений принцип полягає у такому: 1) рівності перед законом усіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, незалежно від форм власності, в тому числі держави, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності; 2) забороні будь-яких, крім передбачених законами, дій держави, результатом яких є обмеження прав і дискримінація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а також іноземних суб'єктів господарської діяльності за формами власності, місцем розташування та іншими ознаками; 3) неприпустимості обмежувальної діяльності з боку будь-яких суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, крім випадків, передбачених законом.

Розподіл влад – існування і функціонування трьох гілок влади відображається і на правовому регулюванні митної справи в Україні. Верховна Рада України як законодавчий орган приймає закони, спрямовані на регулювання відносин у сфері митної справи, зокрема. Безпосередню реалізацію зазначених відносин забезпечують органи виконавчої влади – у цьому випадку органи доходів і зборів України.

Відповідно до МКУ регулювання митної справи здійснюють вищі органи державної влади та управління. При цьому основні напрямки митної політики України, структура системи органів державного регулювання митної справи, розміри мита та умови митного обкладення, спеціальні митні зони і митні режими на території України, перелік товарів, експорт, імпорт та транзит котрих через територію України заборонено, визначаються Верховною Радою України.

До компетенції КМ України відповідно до ст. 106 Конституції України та Закону України «Про Кабінет Міністрів України» відноситься: забезпечення здійснення митної політики відповідно до чинного законодавства України; встановлення розмірів митних зборів та плати за митні процедури; координація діяльності міністерств, державних комітетів та відомств України з питань митної справи; проведення переговорів та укладення міжнародних договорів України з митних питань у передбачених чинним законодавством України випадках; подання на розгляд Верховної Ради України пропозицій стосовно системи митних органів.

Галузевим, спеціально уповноваженим органом державного управління в галузі митної справи є Державна фіскальна служба України (ДФСУ). Згідно з п. 1 Положення про Державну фіскальні службу України, затвердженого постановою КМУ від 21.05.2014р. № 236, ДФСУ є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується КМУ і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальноообов'язкове державне соціальне страхування, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

При регулюванні митної справи враховуються її міжнародні стандарти і практика, зобов'язання України в зовнішньоекономічній сфері, потреби забезпечення законних прав та інтересів громадян і розвитку економіки;

У рамках судової влади вирішуються митні спори, притягуються до адміністративної і кримінальної відповідальності винні особи.

Поєднання публічних і приватних інтересів – переслідуючи публічні цілі (формування доходної частини бюджетної системи, посилення боротьби з неправомірними діяннями у сфері митної справи), органи державної влади повинні орієнтуватися і на приватноправові начала. У сучасних умовах пріоритетними напрямками діяльності митних органів є сприяння розвитку зовнішньої торгівлі, прискорення товарообміну, уніфікація митних процедур. Це свідчить про намагання держави досягнути оптимального балансу між

публічними і приватними інтересами, що дозволить досягнути максимальної ефективності діяльності органів доходів і зборів України.

Характерні риси митного права виражені й у його *специфічних принципах*, які закріплені у ст. 8 Митного кодексу України, зокрема:

1) виключної юрисдикції України на її митній території;
2) виключних повноважень митних органів України щодо здійснення державної митної справи;
3) законності та презумпції невинуватості;
4) єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України;
5) спрощення законної торгівлі;
6) визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності;
7) додержання прав та інтересів, що охороняються законом, осіб;
8) заохочення доброчесності;
9) гласності та прозорості;
10) відповідальності всіх учасників відносин.

Виключна юрисдикція України на її митній території проявляється у тому, що Україна відповідно до міжнародно-правових стандартів та потреб самостійно визначає свою митну політику й послідовно проводить її у національному законодавстві і практичній діяльності митних органів. Митне регулювання на території України здійснюється відповідно до Митного Кодексу України, інших законів країни та міжнародних договорів. Україна вправі вступати в митні союзи з іншими державами та брати участь у діяльності міжнародних організацій з митної справи.

Виключна компетенція митних органів щодо здійснення митної політики виявляється у наявності власної митної системи, власних митних органів, встановленні засад їх взаємодії з іншими державними органами. Чинним законодавством України визначені повноваження кожного митного органу та їх співробітників. Виходити за визначені межі ніхто не може. Разом з тим митні органи тісно співпрацюють із аналогічними органами інших держав. Вони виконують з ними спільні функції та завдання, що є основою для такого співробітництва.

Діяльність як митних органів, так і підконтрольних їм суб'єктів (фізичних і юридичних осіб, які переміщають товари через митний кордон України) повинні здійснюватись у повній відповідності положенням Конституції України, Митного кодексу України, інших законів, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і нормативно-правових актів, виданих на основі та на виконання Митного кодексу України та інших законодавчих актів. Відносини, пов'язані із справлянням митних платежів, регулюються Митним Кодексом України, Податковим кодексом України та іншими законами України з питань оподаткування. Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені Митним Кодексом та іншими законами України, застосовуються правила міжнародного договору України.

Єдиний порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України відображає загальноприйняті у світі режими і національні особливості, які поступово зближуються.

Принцип додержання прав та охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб, по суті, є відображенням вимог ст. 3 Конституції України і повинен мати пріоритет над іншими, оскільки людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Митна політика та митна справа є відкритою. Але у той же час не всі чисто професійні аспекти діяльності митних органів повинні стати загальнодоступними. Митні органи інформують громадськість про свою діяльність та її наслідки, виявлені порушення та прийняті щодо них міри тощо.

4. Митні правовідносини і їх елементи

Митні правовідносини – це суспільні відносини, які регулюються нормами митного права і виникають у процесі і з приводу переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Особливості митних правовідносин:

1) вони виникають, функціонують і розвиваються лише на основі митно-правових норм, які містяться у різних джерелах. Відносини, які не врегульовані нормами права, не мають правового характеру.

2) зазначені відносини є індивідуалізованими, оскільки в них вступають конкретні суб'єкти – носії юридичних прав і обов'язків. При цьому учасниками правовідносин може бути дві і більше сторін.

3) вони виникають внаслідок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України або ж пов'язані із таким переміщенням. Іншими словами, зазначені правовідносини носять майновий характер, оскільки передбачають переміщення матеріальних чи грошових цінностей. Така особливість пов'язана із специфікою предмета правового регулювання митного права.

4) вони мають публічний характер. Для їх виникнення, як правило, достатньо волевиявлення однієї із сторін. У переважній більшості стороною у цих правовідносинах виступає орган доходів і зборів, який у своїй діяльності застосовує імперативний метод: стягує митні платежі, здійснює митний контроль, притягує до відповідальності винних осіб.

5) ці відносини охороняються від можливих порушень примусовою силою держави в особі її органів. Учасник правовідносин, який вважає, що його права порушено, має право звернутись за захистом у компетентні органи. У відповідності зі ст. 55 Конституції України права і свободи людини у громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Як і будь-які правовідносини, митні правовідносини мають свою структуру, яка включає у себе: об'єкт правовідносин, суб'єкт правовідносин і зміст правовідносин.

Об'єктом митних правовідносин є порядок, який існує у зв'язку із переміщенням через митний кордон України товарів і транспортних засобів.

Транспортні засоби (ст. 4 МКУ) - транспортні засоби комерційного призначення, транспортні засоби особистого користування, трубопроводи та лінії електропередачі.

а) транспортні засоби комерційного призначення - будь-яке судно (у тому числі самохідні та несамохідні ліхтери та баржі, а також судна на підводних крилах), судно на повітряній подушці, повітряне судно, автотранспортний засіб (моторні транспортні засоби, причепи, напівпричепи) чи рухомий склад залізниці, що використовуються в міжнародних перевезеннях для платного транспортування осіб або для платного чи безоплатного промислового чи комерційного транспортування товарів разом з їхніми звичайними запасними частинами, приладдям та устаткуванням, а також мастилами та паливом, що містяться в їхніх звичайних баках упродовж їхнього транспортування разом із транспортними засобами комерційного призначення;

б) транспортні засоби особистого користування - наземні транспортні засоби загальною масою до 3,5 тонни та причепи до них, плавучі засоби та повітряні судна, що зареєстровані на території відповідної країни, перебувають у власності або тимчасовому користуванні відповідного громадянина та ввозяться або вивозяться цим громадянином у кількості не більше однієї одиниці на кожну товарну позицію виключно для особистого користування, а не для промислового або комерційного транспортування товарів чи пасажирів за плату або безоплатно.

Товари - будь-які рухомі речі, у тому числі ті, на які законом поширено режим нерухомої речі (крім транспортних засобів комерційного призначення), валютні цінності, культурні цінності, а також електроенергія, що переміщується лініями електропередачі.

Валютні цінності:

а) валюта України - грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет та в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території

України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу;

б) іноземна валюта - іноземні грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу;

в) платіжні документи та цінні папери (акції, облігації, купони до них, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, інші фінансові та банківські документи), виражені у валюті України, в іноземній валюті або банківських металах;

г) банківські метали - золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів.

Культурні цінності - об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України.

В залежності від напрямку руху товари диференціюються *на ті, що ввозяться, ті, що вивозяться і транзитні*. Товари, що ввозяться, на територію України поступають з іншої держави. При цьому країною їх походження може бути як інша держава, так і Україна при умові їх попереднього вивозу. Товари, що вивозяться, як правило виробляються в Україні і переміщаються на територію іншої держави. Транзитні товари рухаються із однієї держави в іншу, переміщаючись при цьому по митній території України.

Залежно від митного статусу товари поділяються на українські й іноземні. Митний статус товарів - належність товарів до українських або іноземних.

Українські товари - товари:

а) які повністю отримані (вироблені) на митній території України та які не містять товарів, ввезених із-за меж митної території України. Товари, повністю отримані (вироблені) на митній території України, не мають митного статусу українських товарів, якщо вони отримані (вироблені) з товарів, які не перебувають у вільному обігу на митній території України;

б) ввезені на митну територію України та випущені для вільного обігу на цій території;

в) отримані (вироблені) на митній території України виключно з товарів повністю вироблених на митній території України або ввезених на митну територію України.

Іноземні товари - товари, що не є українськими, а також товари, що втратили митний статус українських товарів відповідно до Митного Кодексу.

Залежно від ефективності досягнення цілей митної справи, можна виділити такі категорії товарів:

а) товари, ввезення яких Україна не потребує (наприклад, алкогольні напої, продукти харчування тощо). Ефективним бар'єром проти проникнення аналогічних товарів на український ринок шляхом встановлення високих тарифних імпортних ставок;

б) товари, які можуть конкурувати із вітчизняними товарами (наприклад, кондитерські вироби, трикотаж, автомобілі, парфумерні вироби тощо). У цьому випадку тарифні ставки повинні бути збалансовані, щоб забезпечити наявність імпорту на ринку і створити умови для конкуренції;

в) товари, які не виробляються або ж не можуть вироблятись в Україні (наприклад, екзотичні фрукти, унікальні технології, медикаменти тощо). У цьому випадку тарифні ставки повинні забезпечити вільний доступ цих товарів на наш ринок для задоволення попиту.

Через митний кордон переміщаються також контрафактні товари. *Контрафактні товари* - товари, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, ввезення яких на митну територію України або вивезення з цієї території є порушенням прав інтелектуальної власності, що охороняються відповідно до закону;

Суб'єктами митних правовідносин є їх конкретні учасники. Як правило, з однієї сторони, це органи доходів і зборів, а з іншої – фізичні і юридичні особи, які переміщають через митний кордон України товари і транспортні засоби.

Зміст митних правовідносин складають суб'єктивні права і обов'язки їх учасників.

Митні правовідносини можна поділяти на різні *види.*

За характером діяльності митних органів: регулятивні й охоронні. Регулятивні митні правовідносини пов'язані із правомірною поведінкою усіх суб'єктів, охоронні правовідносини виникають у процесі вчинення суб'єктом митного права порушення митного законодавства.

За кількістю сторін: прості і складні. У простих правовідносинах участь бере дві сторони, у складних – три і більше.

За ступенем наближення до факту переміщенні: прямі (їх більшість) і непрямі. Прямими зазначені відносини є тоді, коли безпосередньо базуються на переміщенні вантажів через митний кордон України, а непрямі виникають у зв'язку чи внаслідок переміщення товарів через кордон. Наприклад, перевізник, не займаючись зовнішньоекономічною діяльністю, отримує дозвіл на внутрішній митний транзит товарів, які раніше було ввезено на митну територію держави.

Залежно від характеру норм, які лежать в основі виникнення митних правовідносин: матеріальні і процесуальні.

ЛЕКЦІЯ 2 «МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ І МИТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО»

1. Виникнення і розвиток правового регулювання митної справи.
2. Поняття митного регулювання і митного законодавства.
3. Джерела митного права.
4. Особливості набрання чинності законами України та іншими нормативно-правовими актами з питань державної митної справи та особливості їх застосування.

1. Виникнення і розвиток правового регулювання митної справи

Наявність власної митної системи та здатність держави проводити незалежну митну політику завжди виступали невід'ємними ознаками державного суверенітету.

Історично митна справа сягає глибокої давнини і була спричинена економічними чинниками: потребами у нових товарах та стимулюванні товарообороту, захистом національного товаровиробника та наповненням казни.

В історії розвитку правового регулювання митної справи України можна виокремити декілька періодів.

1. **Період Київської Русі VIII-IX ст.** Відомо, що митний інститут як державний правовий елемент існував ще у V—VII ст. до н.е. в містах Ольвія, Херсонес, інших містах Причорномор'я та державі скіфів. У договорі київського князя Олега з імператором Візантії у 911 р. обумовлювалися митні питання між двома державами. Уже на той час у київських слов'ян як норма звичаєвого права існувало правило збирати мито – «мит», тобто податок за провезення товарів не тільки іноземних, але й з одного міста до іншого.

Таким чином, Київська Русь уже тоді проводила власну митну політику, мала встановлені розміри митних податків (прообраз тарифів) на товари, що привозилися з різних країн, а її торгові люди (купці) сплачували митні податки в інших країнах товаром чи золотом.

Тому на час написання найстарішого відомого збірника норм давньоруського права «Руська правда» Ярослава Мудрого (1016 р.) терміни «митник», «мит», «митниця» були добре відомі і слов'янам, й іншим народам, що підтримували торговельні відносини з Київською державою.

На той час слово «мит» визначало податок, особливий збір з товару та худоби, що ввозились у державу. Право на встановлення цього збору, визначення його розміру або звільнення від мита належало вищій державній особі — князю.

2. **Період феодальної роздробленості Київської Русі X-XIV.** Для цього періоду характерним був занепад центральної влади та зростання могутності феодалів. Помісні князі відмовлялися підкорятися київському князю, в тому числі і в питанні створення своєї власної

податкової і митної системи. В кожній землі встановлювалися свої митні збори, відомі як проїжджі або торговельні. До проїжджих податків належав перш за все «мит» — основний податок за провезення товару. Розмір збору встановлювався на віз, залежно від розміру воза та кількості товару.

Свій відбиток на митну справу залишила і монголо-татарська навала. Право на збирання податків ханська адміністрація надавала одноразово із спеціальним знаком — тамгой, клеймом. Це тюркське слово надовго ввійшло в нашу термінологію. Термін «тамжіння» — накладання тамги як свідоцтво факту зібраного податку надовго витіснило поняття «збирання мита». Замість «митника» з'явився «таможник», «таможеник».

Різні системи митних зборів існували на українських землях, які перебували під Литвою, Польщею, Австро-Угорщиною. Відомо, що на той час митниками стягувалося прикордонне мито, яке називалося «цло».

3. **Період з 1648р. по 1657р.** Національно-визвольна війна українського народу. Головним результатом цієї війни стало створення Козацької держави під владою Гетьмана, одним із важливих атрибутів якої була наявність власної митної системи. Початок її існування відноситься до 1654 р., коли Гетьман Богдан Хмельницький своїми універсалами затвердив певні збори — "індукт" та "евекту" в якості внутрішнього та зовнішнього мита. Пізніше універсали з цього приводу приймалися Гетьманами Іваном Самойловичем у 1679 р. та гетьманом Скоропадським у 1704 та 1711 рр., а самі ці збори проіснували до 1754 р. Згідно з поглядами сучасних істориків у цей період Україна мала всі ознаки самостійної держави з широкою автономією як у внутрішньополітичній, так і у зовнішньополітичній сферах. Увесь цей час існував митний кордон між Росією та Україною. Але, як відомо, поступово Росія почала наступ на автономію України і одним з важливих кроків у цьому напрямку було вже згадане скасування митного кордону між Україною та Росією і поширення російського тарифу на територію України, після чого невдовзі відбулася ліквідація гетьманської держави як такої.

Крім того, у складі Війська Запорізького в 1654 р. була створена митна служба. В договірній практиці запроваджувались на той час певні елементи „вільних складів". Зокрема, договором між Військом Запорізьким та Османською імперією 1649 р. щодо торгівлі та безпеки передбачалося право українських купців на безмитну торгівля з турками, купувати та зводити споруди під склади в містах та портах Цісаря Турецького, де проживати з усілякими вільностями без будь-яких податків.

Досить цікавим було на той час й правове становище міста Броди, громада якого 21 січня 1799 р. отримала з Відня привілей вільного торгового міста, купці якого могли безмитно торгувати в межах Австрійської та Російської імперій, Польщі та інших країн. Броди на найбільші села біля російського кордону були „вільним митним округом" і проголошене головною митницею на східному кордоні Австрійської імперії.

Прославилась становленням митних відносин й Одеса. З ініціативи генерал-губернатора Новоросійського краю Дюка де Ришельє 5 березня 1804 р. було „височайше" затверджено положення про „одеський транзит" зарубіжних товарів з одного боку, і Молдовою, Валахією, Австрією, Прусією – з другого. 16 травня 1917 р. Одесі було даровано на 30 років статус „порто-франко" та право безмитного вивезення і ввезення товарів. Згодом в умовах політики вирівнювання сфери митного та фіскального регулювання на початку XIX століття створено торговельний порт із особливим статусом Одеса. Тут у 1916 р. запроваджено особливий митний тариф, що дало збільшення іноземного товаропотоку, а 16 квітня 1817 р. маніфестом затверджено план „порто-франко" в Одесі та його особливий правовий статус, зокрема вільний безмитний ввіз усіх іноземних товарів, які впускалися у місто і його округ без митного огляду та подання встановленого оголошення.

4. **Період з кінця XVIII ст. і до 1917р.** У цей період Україна перебувала у складі Російської імперії. Характеризується він великою економічною та політичною нестабільністю та непослідовністю. Подальша активна міжнародна політика Росії змусила її проводити суттєві адміністративні та правові реформи, в тому числі спрямовані на розвиток торгівлі, спрощення податкової та митної системи, її більшої централізації.

Наприкінці XVII ст. в Російській імперії було створено централізовану митну систему, яка охоплювала всю територію держави. Збір митних податків здійснював Наказ великої скарбниці. З 1718 р. організація митної справи була покладена на Комерц-колегію. На місцях управляючих митними домами почали називати митними бургомістрами, а з 1720 р. — оберцольнерами. У 1731 р. було прийнято Морський податковий статут, який визначав порядок заходу іноземних суден у російські порти, порядок їх митного оформлення. Етапною подією було створення в 1754 р. прикордонної варти як особливого корпусу військ для охорони кордону на Україні і Ліфляндії.

У 1798 р. державна Комерц-колегія видала інструкцію прикордонним митницям і заставам, яка стала однією із перших документальних спроб уніфікації нормативних документів з процедури діяльності митних установ. Інструкція детально регламентувала функції прикордонних митниць, визначала порядок діловодства і митних процедур, посадові обов'язки директора митниці і співробітників. Період 1790—1820 рр. позначився впливом на митну політику Росії європейських держав. З метою тиску на Францію, де відбувалися революційні події, Росія, Англія, Австрія і Німеччина узгодили свою торговельну і митну політику щодо експорту та імпорту товарів у цю державу.

Закон «Організація митного управління з європейської торгівлі» від 25 жовтня 1811 р. став основою для становлення єдиного централізованого митного відомства. Його створення було викликане об'єктивною необхідністю — встановити тверді й однакові правила митного влаштування руху торгівлі на всій території Російської імперії. Починаючи з 1811 р. вся територія поділялася на митні округи, а з 1913 р. — митні дільниці. До складу митних округів входили всі митниці, митні застави, перехідні пункти, що були розташовані на території округів. Кількість округів змінювалася.

Новий Митний статут, прийнятий 1819 р., посилив діяльність митної варти та вніс уточнення щодо поняття контрабанди: під контрабандою розумілося не тільки провезення, пронесення товару поза митницею, але й неподання відомостей власниками товару в митних заявах чи вантажних документах. Так митна система розпочала боротьбу із самим поширеним нині видом контрабанди — незаявленням товару або заявленням не своїм найменуванням. Митний статут 1857 р. удосконалював структури митних установ. Митниці і митні застави створювалися на зовнішніх сухопутному і морському кордонах імперії та Царства Польського, а також по кордону з Фінляндією. На забезпечення виконання положень Митного тарифу 1891 р. у 1892 р. було прийнято новий Митний статут, який значно розвинув законодавство про контрабанду.

5. **Відродження української державності** відбулося під час Визвольних змагань **1917-1921 рр**. Це, зокрема, зумовило і можливість проведення власної митної політики та певні здобутки у розбудові власної митної системи. Зокрема, можна назвати III та IV Універсали Центральної Ради, якими обмежувався вивіз із території України ряду стратегічних товарів. Під час гетьманування Павла Скоропадського у 1918 р. на кодонах Української Держави діяли так звані «прикордонні сотні», які здійснювала контроль за переміщенням осіб та товарів. Поразка у визвольних змаганнях призвела до того, що значна частина України у 1922 р. була включена до складу СРСР, а західні землі — до складу Польщі. Таким чином, митна діяльність здійснювалася відповідними центральними органами цих держав.

6. **Радянський період.** Після лютневої революції 1917 р. митні установи колишньої Російської імперії залишилися у віданні Департаменту митних зборів Міністерства фінансів Тимчасового уряду. Постановою від 28 лютого 1917р. всім чиновникам відомства пропонувалося «негайно поновити поточну роботу в установах Міністерства фінансів». Незмінною залишилася і нормативна база митної справи.

Перший декрет уряду В. Леніна з митної справи «Про дозвіл на ввіз та вивіз товарів» від 29 грудня 1917 р. визначив нові правила провезення товарів через кордон. Будь-яке переміщення товарів без дозволу визнавалося контрабандою та переслідувалося «за всією суворістю радянських законів».

Декретом від 29 червня 1918р. Департамент митних зборів було перейменовано у Головне управління митного контролю, яке підпорядковувалося Наркомату торгівлі і

промисловості. Останній у свою чергу декретом від 11 червня 1920 р. було перейменовано у Народний комісаріат зовнішньої торгівлі.

Нова влада після жовтневих подій скептично поставилася до дореволюційної митної системи та самої концепції митної справи. Ленінська політика державної монополії зовнішньої торгівлі по суті заблокувала застосування митно-тарифного регулювання. Митний контроль став допоміжним засобом впливу на зовнішню торгівлю. Система управління митною справою поступово спрощувалася, і те, що фактично утворилося у 30-х рр., з несуттєвими змінами було закріплено в Митному кодексі СРСР 1964 р. і зберігалося до середини 80-х рр.

У період зовнішньополітичної реформи 1986—1991 рр. почався новий етап розвитку митної системи, орієнтований на демократичний режим і вільний ринок. Логічним завершенням цього періоду стало прийняття 1991 р. нового Митного кодексу СРСР і Закону СРСР про Митний тариф.

7. **Період незалежної України.** 25 червня 1991 р. Верховна Рада прийняла Закон України «Про митну справу в Україні», який проголосив, що Україна як суверенна держава самостійно створює власну митну систему і здійснює митну справу.

12 грудня 1991 р. Верховна Рада України прийняла Постанову про створення Державного митного комітету України як центрального митного органу України та перший Митний кодекс України.

Для забезпечення належного функціонування митних органів і прикордонних військ у грудні 1993 р. було прийнято «Комплексну програму розбудови державного кордону України», яка визначила перелік організаційних, правових і матеріально-технічних заходів щодо розбудови державного кордону і митної інфраструктури до 2000 р.

29 листопада 1996р. Президент України видав Указ про створення на базі колишнього Державного митного комітету Державної митної служби України.

Підсумки першого етапу розбудови митної справи в Україні позитивні: за короткий час було сформовано дієздатний центральний орган управління митною справою, 10 регіональних митниць, 42 митниці, 195 митних постів, 12 спеціалізованих митних установ (митні лабораторії, навчальні заклади тощо).

Починаючи з 1994 р., за пропозиціями Митно-тарифної Ради Кабміном було прийнято 40 постанов щодо зміни ставок ввізного мита. За період з 1992 р. по 31 грудня 1998 р. неодноразово вносилися доповнення до чинного Митного кодексу.

29 листопада 1996р. Президент України видав Указ про створення на базі колишнього Державного митного комітету Державної митної служби України (ДМСУ). В результаті перетворень було сформовано дієздатний центральний орган управління митною справою, 10 регіональних митниць, 42 митниці, 195 митних постів, 12 спеціалізованих митних установ (митні лабораторії, навчальні заклади тощо).

Було також підготовлено проект нового МК України та внесено на розгляд Верховної Ради України ще у 1997 р. Постановою Верховної Ради України від 16 грудня 1998 р. цей проект МК України прийнятий у першому читанні. А його остаточна редакція була прийнята в 2002 році.

З 01.06. 2012 року втратив чинність Закон України «Про єдиний митний тариф» в силу прийняття нового МК України 03 грудня 2012 року. Згідно з положенням «Про міністерство доходів і зборів», яке було затверджено Указом Президента України від 18.03.2013 року, усі питання реалізації державної політики у сфері державної митної справи перейшли до відання Міністерства доходів і зборів України, а з 2014р. – до Державної фіскальної служби України (згідно з Положенням про Державну фіскальну службу України, затвердженого постановою КМУ від 21.05.2014р.).

2. Поняття митного регулювання і митного законодавства

Прийняття в 2012 році третього Митного кодексу України вивело сферу митного регулювання на інший, якісно новий рівень.

З нормативної точки зору цей рівень можна охарактеризувати кодифікацією значної кількості положень підзаконних нормативних атів, які визначали статус учасників митних

правовідносин. Тому більшість статей нового Митного кодексу стали містити норми прямої дії, які систематизовані в окремих правових інститутах.

Орієнтація на світові стандарти проведення митних процедур (Міжнародну конвенцію про спрощення і гармонізацію митних процедур) змінила концепцію митного регулювання у бік сприяння здійсненню зовнішньоекономічних операцій.

Однак пріоритети в митному регулюванні полягають не лише у створенні сприятливих умов для учасників зовнішньоекономічної діяльності, але й у забезпеченні державних інтересів. Змістом державного інтересу у цій справі є митні інтереси і митна безпека. Згідно із ст. 6 Митного кодексу України *митні інтереси України* - це національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи. *Митна безпека* - це стан захищеності митних інтересів України.

Таким чином, **митне регулювання** – це діяльність щодо встановлення порядку і правил, дотримуючись яких особи реалізують своє право на переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, що передбачає створення сприятливих умов (митних правил) для переміщення товарів і транспортних засобів, які б базувались на врахуванні інтересів держави.

Іншими словами, митне регулювання – це не самі митні правила, а діяльність, пов’язана із їх встановленням, зміною, внесенням необхідних доповнень чи відміна окремих із них.

Згідно із п. 9 ст. 92 Конституції України правове регулювання митної справи здійснюється виключно законами України. Відповідно воно віднесено до компетенції Верховної Ради України і Президента України.

До митних правил і до компетенції з їх прийняття і закріплення в конкретних документах, а також порядок оскарження рішень, дій (бездіяльності) державних органів і посадових осіб, які здійснюють безпосередній контроль за дотриманням митних правил, відносять предмет регулювання митного законодавства.

При цьому предметом митного регулювання є не лише митні правила, й інші аспекти відносин, які виникають у сфері митної справи, але й саме правове регулювання, яке здійснюється у відповідності із митним законодавством. Тобто митне регулювання породжує, перш за все, правила для власного існування, метою якого служить встановлення порядку і правил переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Митне законодавство не відгороджене від інших галузей права чіткими межами, але разом із тим не намагається дублювати регулювання питань, пов’язаних із окремими аспектами ввезення і вивезення товарів. Навпаки, перебуваючи у тісному взаємозв’язку, допускає посилання до суміжних галузей права (наприклад, податкового). Так, згідно із ч. 2 ст. 1 МКУ відносини, пов’язані із справлянням митних платежів, регулюються Митним Кодексом, Податковим кодексом та іншими законами України з питань оподаткування.

Митне законодавство можна розглядати у вузькому і широкому розумінні. Зміст митного законодавства у *вузькому розумінні* полягає у наявності сукупності законів, які регулюють відносини у сфері митної справи, у тому числі відносини щодо встановлення порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, відносини, які виникають у процесі митного оформлення і митного контролю, оскарження актів, дій (бездіяльності митних органів і їх посадових осіб), а також відносини щодо встановлення і застосування митних режимів, встановлення, введення і стягування митних платежів. До таких законів відноситься Конституція України, Митний кодекс України та інші закони, які регулюють зазначені відносини.

У *широкому розумінні* митне законодавство включає у себе й інші документи (окрім законів), передбачаючи можливість регулювання окремих питань переміщення товарів через митний кордон України указами Президента, постановами і розпорядженнями КМУ, а також нормативними актами міністерства доходів і зборів.

Таким чином, керуючись положеннями ст. 1 МКУ можна визначити такі рівні правового регулювання державної митної справи:

1) акти митного законодавства (МКУ й інші закони, які регулюють зазначені питання);

2) інші нормативно-правові акти (укази Президента України, постанови і розпорядження КМУ);

3) підзаконні акти інших органів виконавчої влади (листи, накази).

3. Джерела митного права

Джерелами митного права є різноманітні форми вираження норм митного права, які встановлюють загальні правила поведінки суб'єктів у митній сфері.

Основним джерелом митного права є Конституція України. В ній встановлено ряд норм, які мають загальне значення: про спрямування діяльності держави та її органів, про верховенство права, про міжнародні договори як частину національного законодавства України, про забезпечення регулювання і захисту власності, екологічної безпеки й підтримання екологічної рівноваги на території України, захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки, спрямованість зовнішньоекономічної діяльності на забезпечення національних інтересів шляхом підтримання мирного й взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства тощо.

Другий рівень конституційних норм – спеціальний. Він встановлює висхідні засади митної діяльності України. Відповідно до п. 9 ст. 92 Конституції України засади зовнішньоекономічної діяльності і митної справи визначаються виключно законами України. Пункт 22 цієї статті зазначає, що виключно законами України також встановлюється державний бюджет і бюджетна система; система оподаткування; податки і збори; засади створення й функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційних ринків; статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України.

Основне ж навантаження регулювання митних відносин припадає все ж таки на Митний Кодекс України (МКУ), як кодифіковане зібрання найбільш важливих норм митного права. Чинний Митний Кодекс України прийнято 13 березня 2012 року. Структурно МКУ складається з 21 розділу, що розбиті на 83 глави і 590 статей. Характерно, що Митний Кодекс 2002р. складався із преамбули, 21 розділу, розбитих на 67 глав, і мав 432 статті.

Положення МКУ деталізуються у поточних законах. Наприклад, Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту», «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну», «Про режим іноземного інвестування», «Про гуманітарну допомогу» та інші.

Відносини, пов'язані із справлянням митних платежів, регулюються Митним Кодексом, Податковим кодексом України та іншими законами України з питань оподаткування.

Значна кількість норм митного права міститься в підзаконних нормативних актах, які отримали назву адміністративної нормотворчості. За її допомогою наповнюються реальним змістом відсильні норми законів. Окрім цього, дається трактування деяких термінів: «недобросовісний декларант», «життєво важливі інтереси» тощо. До нормативних актів відносяться Укази Президента України, Постанови КМ України. Це пояснюється характером митної справи та необхідністю оперативно вирішувати ряд питань щодо забезпечення вигоди для українських громадян при перетині митного кордону, підприємців при здійсненні ЗЕД, інші джерела права.

У митному праві України присутня значна частка відомчих норм, що приймались наказами Державної митної служби України, Міністерства доходів і зборів України, а нині приймаються Державною фіскальною службою України.

Чинне законодавство визнає регулятором ЗЕД контракти між безпосередніми учасниками такої діяльності. Цей регулятор ґрунтується на нормах національного права, що мають обов'язковий (імперативний) характер, і нормах міжнародного права, що носять диспозитивний характер, коли сторони мають право відступати від цих норм. Диспозитивний характер властивий міжнародним конвенціям, наприклад, Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (Віденська конвенція 1980 р.). Диспозитивні норми права відіграють велику роль у взаєминах іноземних партнерів, тому що сприяють однаковості в розумінні самих термінів, прав і обов'язків сторін, не вимагають

знання законодавства країни іноземного партнера, сприяють прискоренню проведення переговорів.

Інтеграційний напрям розвитку нашого законодавства та міжнародні зобов'язання України визначають значення міжнародних конвенцій і домовленості у сфері митного права як його джерел. Це випливає з того, що, якщо є розбіжності між міжнародними актами, що ратифіковані в Україні, і національним законодавством, діють саме перші.

Міжнародні угоди з митної справи охоплюють такі напрями як:

- процедуру догляду міжнародних поштових відправлень;
- уніфікацію митних правил при морському, залізничному, повітряному, автомобільному сполученні та змішаних перевезеннях;
- митне оформлення контейнерів;
- правовий статус осіб, які виїжджають за кордон на постійне місце проживання, і митний режим багажу, що перевозиться окремо від пасажирів.

Норми митного права — це встановлені державою правила поведінки в митній сфері, які регулюють зміст митної справи і підтримуються примусовою силою держави.

Норми митного права, так само як й інші галузі права, поділяються на дві великі частини: Загальну й Особливу. Загальна частина митного права включає митні правові норми, у яких виражені загальні положення, що стосуються регулювання всієї сукупності суспільних відносин у сфері митної справи. Положення норм Загальної частини мають загальне значення. Вони застосовуються лише у тому разі, коли немає спеціальної норми або спеціальна норма суперечить загальній. До складу Загальної частини входять такі митно-правові інститути — сукупності митно-правових норм, які регулюють однорідні суспільні відносини в митній справі: що закріпляють мету, принципи й зміст митної справи; що регулюють правовий статус митних органів; що регулюють державну службу в митних органах і визначають правовий статус посадових осіб митних органів; що упорядковують правовий статус осіб, які переміщають товари і транспортні засоби через митний кордон; що визначають форми і методи митної діяльності, серед яких важлива роль належить митно-правовим нормам; що регламентують порядок прийняття актів у сфері митної справи й здійснення інших процесуальних і процедурних дій; що регулюють примус у митній сфері.

Особлива частина митного права містить у собі розташовані у визначеному МКУ порядку і логічній послідовності інститути митного права, зв'язок між якими об'єктивно зумовлений самою сутністю та змістом митної справи. До складу Особливої частини входять митно-правові інститути, що поєднують такі групи митно-правових норм, що регулюють: переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів; митні режими; митні платежі; митне оформлення; митний контроль; валютний контроль; ведення митної статистики.

До Особливої частини митного права належать також норми, що регламентують юрисдикційну діяльність митних органів. Ці норми містяться в Митному кодексі. Вони регламентують дізнання, здійснюване митними органами, і провадження у справах про порушення митних правил, забезпечують їх правильний і своєчасний розгляд. Сюди належать норми, що регулюють службу у митних органах України.

Також норми митного права можна розділити за метою регулювання на:

1. **Економічні**. До них належать фіскальні, тобто ті, які доповнюють прибуткову частину бюджету країни, та регулятивні. Свій регулюючий вплив на економіку митний механізм виявляє митними тарифами (методами непрямого керівництва), а також заборонами, обмеженнями, ліцензуванням, квотуванням експорту та імпорту (методами прямого адміністративного керівництва). Зазначене регулювання покликано: — стимулювати розвиток національної економіки; — захищати український ринок; — заохочувати іноземні інвестиції; — забезпечити виконання зобов'язань перед іншими державами, міжнародними союзами; — а також сприяти досягненню іншої мети з питань політичної та економічної стабілізації України.

2. **Захисні**, тобто ті, які забезпечують економічну, санітарну безпеку країни, захист суспільного порядку, здоров'я населення, культурних цінностей. Названим цілям служать усі компоненти митної справи: митна служба, митна діяльність, митна політика та ідеологія.

Система контролю та платежів включає у себе й юридичні норми, митне оформлення, а також боротьба з контрабандою та іншими правопорушеннями.

Також митне право України містить такі самостійні групи норм: норми міжнародного права, присвячені питанням регулювання митної справи; норми законодавства України; норми законодавства колишнього СРСР, які не суперечать законодавству України.

4. Особливості набрання чинності законами України та іншими нормативно-правовими актами з питань державної митної справи і особливості їх застосування

Закони України з питань державної митної справи, нормативно-правові акти з питань державної митної справи, видані Кабінетом Міністрів України та центральним органом виконавчої влади, набирають чинності через 45 днів з дня їх офіційного опублікування, якщо інше не передбачено самим законом або нормативно-правовим актом, але не раніше дня їх офіційного опублікування.

Офіційним опублікуванням закону України з питань державної митної справи, нормативно-правового акта з питань державної митної справи, виданого Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, вважається опублікування його повного тексту в одному з періодичних друкованих видань, визначених законодавством України як офіційні. Днем офіційного опублікування закону України з питань державної митної справи, нормативно-правового акта з питань державної митної справи, виданого Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, вважається день виходу в світ номера того офіційного друкованого видання, в якому повний текст зазначеного закону України або нормативно-правового акта опубліковано раніше, ніж в інших офіційних друкованих виданнях. Якщо опублікування закону України з питань державної митної справи, нормативно-правового акта з питань державної митної справи, виданого Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, здійснювалося частинами, днем його офіційного опублікування вважається день виходу в світ того номера офіційного друкованого видання, в якому раніше, ніж в інших офіційних друкованих виданнях, опубліковано останню частину зазначеного закону або нормативно-правового акта.

Закон України або інший нормативно-правовий акт з питань державної митної справи, який набирає чинності з дня офіційного опублікування, вважається чинним з 0 годин дня, наступного за днем офіційного опублікування зазначеного закону України або нормативно-правового акта.

Якщо для набрання чинності законом України або іншим нормативно-правовим актом з питань державної митної справи встановлено певний строк з дня його офіційного опублікування, визначений днями, цей строк починається з 0 годин дня, наступного за днем офіційного опублікування зазначеного закону або акта, і закінчується о 24 годині останнього дня відповідного строку.

Якщо день набрання чинності законом України або іншим нормативно-правовим актом з питань державної митної справи визначено конкретною датою, цей закон або акт вважається чинним з 0 годин зазначеної дати.

При здійсненні митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, застосовуються виключно норми законів України та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, чинні на день прийняття митної декларації митним органом України.

У разі якщо законодавством України передбачена можливість виконання митних формальностей без подання митної декларації, застосовуються норми законів України та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, чинні на день виконання таких формальностей.

Норми законів України, які пом’якшують або скасовують відповідальність особи за порушення митних правил, мають зворотну дію в часі, тобто їх норми поширюються і на правопорушення, вчинені до прийняття цих законів. Норми законів України, які встановлюють або посилюють відповідальність за такі правопорушення, зворотної дії в часі не мають.

У разі якщо норми законів України чи інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи допускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків підприємств і громадян, які переміщують товари, транспортні засоби комерційного призначення через митний кордон України або здійснюють операції з товарами, що перебувають під митним контролем, чи прав та обов'язків посадових осіб митних органів, внаслідок чого є можливість прийняття рішення як на користь таких підприємств та громадян, так і на користь митного органу, рішення повинно прийматися на користь зазначених підприємств і громадян.

ЛЕКЦІЯ 3 «МИТНА СЛУЖБА УКРАЇНИ»

1. Структура та організація діяльності митної служби України.
2. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.
3. Статус митниць і митних постів в структурі митної служби. Спеціалізовані митні органи.

1. Структура та організація діяльності митної служби України

Безпосереднє здійснення державної митної справи покладається на митну службу України. Митна служба України є складовою частиною системи органів виконавчої влади України і складається з митних органів, митних організацій, а також спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України.

Митна служба України є органом виконавчої влади і здійснює функції в галузі митної справи відповідно до Конституції України, законодавства про зовнішньоекономічну діяльність, митного законодавства та інших нормативних актів. Специфіка митних органів України в системі державних органів України визначається покладеними на них завданнями та функціями.

Як *органи виконавчої влади* **митна служба** характеризуються такими основними **рисами**:

— належать до юридичних осіб публічного права. Як юридичні особи вони мають правосуб'єктність, індивідуальні ознаки;

— виключно й безпосередньо здійснюють митну справу;

— митні органи наділені визначеною для них законами компетенцією в галузі митної справи. Інші органи, крім Верховної ради, Президента України, КМУ, не мають права приймати рішення, що перетинаються з компетенцією митних органів України, та виконувати без відповідного допуску або заміняти їх функції, чи іншим чином втручатися в діяльність митних органів;

— діяльність митних органів за своїм змістом є розпорядчою, і в межах визначеної для них компетенції можуть видавати нормативні акти з митної справи, які діють на всій території України і мають обов'язкову силу для підвідомчих підпорядкованих органів, інших державних органів та їх посадових осіб, юридичних та фізичних осіб;

— митні органи утворюють єдину систему органів державної влади, що є централізованою;

— митні органи утворюються, реорганізуються і ліквідовуються у встановленому законом порядку;

— фінансування діяльності митних органів здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, які передбачаються на утримання державного апарату;

— діяльність митних органів здійснюється виключно на основі чинного законодавства України.

Чинним законодавством митні органи віднесені до *воєнізованих* органів. Це означає, що співробітники цих органів мають право носити зброю та інші засоби індивідуального захисту. У передбачених законом випадках вони можуть застосувати ці спеціальні засоби.

В багатьох країнах світу такі органи віднесені законодавством до правоохоронних. Оскільки митні органи України теж здійснюють правоохоронні функції щодо захисту її економічного суверенітету і економічної безпеки, забезпечують захист прав і законних

інтересів громадян та господарюючих суб'єктів, а також державних органів при дотриманні ними зобов'язань у сфері митної справи, питання про те, чи віднести митні органи України до правоохоронних чи ні, не таке вже й просте.

Митна система України є загальнодержавною системою, яка складається з митних органів та спеціалізованих митних установ і організацій (Центральна митна лабораторія, Господарсько-експлуатаційне митне управління, Інформаційно-аналітичне митне управління, Кінологічний центр).

Митними органами є:

-центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи;

-спеціалізовані митні органи;

- митниці;

-митні пости.

Призначенням митної служби України є створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення безпеки суспільства, захист митних інтересів України.

Реалізуючи митну політику України, митна служба України виконує такі основні завдання:

1) забезпечення правильного застосування, неухильного дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства України з питань державної митної справи;

2) забезпечення виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України з питань державної митної справи, укладеними відповідно до закону;

3) створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзиту, збільшення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України;

4) здійснення митного контролю та виконання митних формальностей щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, у тому числі на підставі електронних документів (електронне декларування), за допомогою технічних засобів контролю тощо;

5) аналіз та управління ризиками з метою визначення форм та обсягів митного контролю;

6) забезпечення справляння митних платежів, контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти їх сплати, застосування заходів щодо їх примусового стягнення;

7) застосування передбачених законом заходів митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, здійснення контролю за дотриманням усіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами встановлених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення окремих видів товарів через митний кордон України; здійснення заходів щодо недопущення переміщення через митний кордон України товарів, на які встановлені заборони та/або обмеження щодо переміщення через митний кордон України, а також товарів, які не відповідають вимогам якості та безпеки;

8) здійснення контролю за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України;

9) сприяння захисту прав інтелектуальної власності, вживання заходів щодо запобігання переміщенню через митний кордон України товарів з порушеннями прав, що охороняється законом, інтелектуальної власності;

10) запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил на всій митній території України;

11) здійснення в межах повноважень, визначених цим Кодексом, контролю за діяльністю підприємств, які надають послуги з декларування товарів, перевезення та зберігання товарів, що переміщуються через митний кордон України чи перебувають під митним контролем, та здійснюють інші операції з такими товарами;

12) ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності;

13) ведення митної статистики та обмін даними митної статистики з митними органами інших країн;

14) проведення верифікації (встановлення достовірності) сертифікатів про походження товарів з України та видача у випадках, встановлених чинними міжнародними договорами, сертифікатів походження;
15) здійснення обміну документами та інформацією (у тому числі електронною) з іншими державними органами;
16) впровадження, розвиток та технічне супроводження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій в державній митній справі, автоматизація митних процедур;
17) здійснення міжнародного співробітництва у сфері державної митної справи, залучення зовнішніх ресурсів для забезпечення діяльності митної служби України;
18) кінологічне забезпечення діяльності митної служби України;
19) управління об'єктами митної інфраструктури, розбудова митного кордону.

2. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, спрямовує, координує та контролює діяльність митниць, митних постів, спеціалізованих митних органів та митних організацій спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України, в межах своїх повноважень видає накази, організує та контролює їх виконання.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, здійснює свої повноваження на всій митній території України. Йому підпорядковані митниці, митні пости, спеціалізовані митні органи та митні організації, спеціалізовані навчальні заклади та науково-дослідна установа митної служби України.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку та бланк із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діє відповідно до Конституції України, цього Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положення, яке затверджується Президентом України.

Створення, реорганізація та ліквідація центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, здійснюються Президентом України.

Керівник центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, та його заступники призначаються на посади та звільняються з посад Президентом України в порядку, встановленому Конституцією та законами України.

У 1996 році було створено Державну митну службу України, яка була реорганізована у Міністерство доходів і зборів України у грудні 2012р. Відповідно до постанови КМУ від 01.03.2014р. № 67 діяльність держмитслужби було відновлено. Проте, згідно із постановою КМУ від 21.05.2014р. на базі Міндоходів була створена Державна фіскальна служба України (ДФС).

Основні завдання ДФС:

1) реалізація державної податкової політики та політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів, державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установлений законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на

провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів;
2) внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування:
- державної податкової політики;
- державної політики у сфері державної митної справи;
- державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, здійснення контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів;
- державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів;
- державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску;
- державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установлений законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів.

ДФС відповідно до покладених на неї завдань:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до компетенції ДФС, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру фінансів;
2) розробляє проекти законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів Мінфіну з питань, що належать до сфери діяльності ДФС;
3) розробляє форми податкових декларацій (розрахунків), звітності та інших документів;
4) здійснює адміністрування податків і зборів, митних та інших платежів, єдиного внеску в порядку, встановленому законом, забезпечує контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою їх нарахування та сплати до бюджету і відповідних позабюджетних фондів;
5) контролює своєчасність подання платниками податків та єдиного внеску передбаченої законом звітності, своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати податків і зборів, єдиного внеску, *митних т*а інших платежів;
6) здійснює контроль за дотриманням податкового і митного законодавства, законодавства щодо трансфертного ціноутворення, законодавства щодо адміністрування єдиного внеску та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого законом покладено на ДФС;
10) вирішує відповідно до Митного кодексу України питання щодо реалізації компромісу;
11) здійснює застосування адміністративного арешту (арешту) майна платників податків та/або зупинення видаткових операцій на їх рахунках у банках, фінансових санкцій до платників єдиного внеску;
15) здійснює ведення митної статистики та Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД);
16) здійснює контроль за:
дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності і громадянами установленого законодавством порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України;
застосуванням відповідно до закону заходів тарифного та нетарифного регулювання під час переміщення товарів через митний кордон України і після завершення операцій митного контролю та митного оформлення;
правильністю визначення митної вартості товарів відповідно до закону, а також за правильністю визначення країни походження та класифікації згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) товарів, що переміщуються через митний кордон України;
17) забезпечує застосування митних режимів, здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, поміщених у відповідні митні режими;

18) вживає заходи щодо захисту прав інтелектуальної власності у процесі зовнішньоекономічної діяльності, недопущення переміщення через митний кордон України контрафактних товарів;
19) здійснює контроль за дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності законодавства з питань державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання в межах повноважень, передбачених законом;
20) проводить верифікацію (встановлення достовірності) сертифікатів про походження товарів з України та здійснює у випадках, установлених міжнародними договорами, видачу сертифікатів про походження;
21) готує пропозиції щодо прогнозу доходів бюджетів і надходжень єдиного внеску з урахуванням прогнозу макроекономічних показників і тенденцій розвитку світової економіки;
22) здійснює ліцензування митної брокерської діяльності, діяльності суб'єктів господарювання з виробництва спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, з оптової торгівлі спиртом, оптової та роздрібної торгівлі алкогольними напоями і тютюновими виробами;
23) надає повноваження на провадження діяльності з надання митним органам фінансових гарантій забезпечення сплати митних платежів;
24) здійснює у випадках, передбачених законом, провадження у справах про порушення митних правил та у справах про адміністративні правопорушення;
25) здійснює кінологічне забезпечення діяльності ДФС;
26) провадить дослідження і експертну діяльність у податковій та митній сферах;
27) здійснює разом з митними органами іноземних держав заходи щодо вдосконалення процедури пропуску через державний кордон України товарів і транспортних засобів, їх митного контролю та митного оформлення;
28) впроваджує спрощені митні процедури відповідно до законодавства та сприяє створенню відповідних умов для полегшення торгівлі, сприяє транзиту, збільшенню товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України;
29) проводить аналіз та здійснює управління ризиками з метою визначення форм і обсягів митного та податкового контролю;
30) здійснює контроль за доставкою товарів, які перебувають під митним контролем, до митних органів призначення;
31) застосовує та контролює процедури використання гарантій забезпечення сплати митних платежів, взаємодіє з гарантами;
32) здійснює стягнення коштів у разі невиконання забезпечених фінансовою гарантією зобов'язань із сплати митних платежів;
33) надає консультації відповідно до Податкового та Митного кодексів України, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску;
34) проводить періодичне узагальнення податкових консультацій, за погодженням з Мінфіном затверджує узагальнюючі податкові консультації;
35) забезпечує розвиток, здійснює впровадження і технічне супроводження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій, автоматизацію процедур, зокрема контроль за повнотою та правильністю виконання митних формальностей, організовує впровадження електронних сервісів для суб'єктів господарювання;
36) здійснює в межах повноважень, передбачених законом, формування та ведення реєстрів, банків та баз даних, а також забезпечує ведення реєстру страхувальників єдиного внеску;
37) взаємодіє та здійснює обмін інформацією з органами державної влади, державними органами іноземних держав, міжнародними договорами України;
38) надає дозволи на відкриття та експлуатацію митних складів, складів тимчасового зберігання, магазинів безмитної торгівлі, вантажних митних комплексів, вільних митних зон комерційного або сервісного типу, видачу сертифікатів уповноваженого економічного оператора;

39) бере в установленому порядку участь у наданні послуг електронного цифрового підпису;
40) звертається до суду у випадках, передбачених законом;
41) проводить аналіз надходження податків і зборів, інших платежів, визначених Податковим та Митним кодексами України, Законом України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування", вивчає вплив макроекономічних показників і змін законодавства на надходження податків, інших платежів, розробляє пропозиції щодо збільшення їх обсягу та зменшення втрат бюджету;
42) подає Мінфіну на основі макроекономічних показників та тенденцій розвитку світової економіки пропозиції щодо визначення прогнозних (індикативних) показників доходів державного бюджету для складення проекту закону про Державний бюджет України на відповідний рік;
43) запобігає та протидіє контрабанді та порушенням митних правил на митній території України;
44) виявляє причини та умови, що сприяли вчиненню контрабанди та інших правопорушень у сфері державної митної справи, вживає заходів щодо їх усунення;
45) збирає, аналізує, узагальнює інформацію про порушення законодавства у сфері митної справи, за результатами прогнозує тенденції розвитку негативних процесів;
46) проводить облік, зберігання, оцінку вилученого, прийнятого на зберігання, розміщеного у митний режим відмови на користь держави майна, а також майна, виявленого в зоні митного контролю, власник якого невідомий, та розпорядження ним;
47) здійснює допуск перевізників-резидентів до перевезень на умовах Митної конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенції МДП) 1975 року;
48) здійснює допущення дорожніх транспортних засобів та контейнерів до перевезення товарів під митними печатками і пломбами;
49) складає звітність щодо стану розрахунків платників податків із бюджетом та сплати єдиного внеску, а також інших показників роботи за напрямами діяльності ДФС;
50) організовує роботу, пов'язану із замовленням марок акцизного податку, їх зберіганням, продажем, відбором зразків з метою проведення експертизи щодо їх автентичності та здійсненням контролю за наявністю таких марок на пляшках (упаковках) з алкогольними напоями і пачках (упаковках) тютюнових виробів під час їх транспортування, зберігання і реалізації;
51) здійснює контроль за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів та забезпечує міжгалузеву координацію у цій сфері;
52) здійснює контроль за прийняттям декларацій про максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію), встановлені виробником або імпортером, та узагальненням відомостей, зазначених у таких деклараціях, для організації роботи та контролю за повнотою обчислення і сплати акцизного податку;
53) здійснює заходи щодо запобігання та виявлення порушень законодавства у сфері виробництва та обігу спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, затверджує норми втрат та виходу спирту, виноматеріалів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, порядок їх розроблення і застосування;
54) здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання, які провадять роздрібну торгівлю тютюновими виробами, вимог законодавства щодо максимальних роздрібних цін на тютюнові вироби, встановлених виробниками або імпортерами таких виробів;
55) здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання, які провадять оптову або роздрібну торгівлю алкогольними напоями, вимог законодавства щодо мінімальних оптово-відпускних або роздрібних цін на такі напої;
56) отримує і реєструє заяви, повідомлення та іншу інформацію про кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері, приймає щодо них передбачені законом рішення;

57) виявляє кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування, митній та бюджетній сферах, а також встановлює місцезнаходження платників податків, опитує їх засновників, посадових осіб;
58) провадить відповідно до закону оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, а також вживає заходів до відшкодування завданих державі збитків;
59) здійснює контроль за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України;
60) забезпечує здійснення санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного контролю щодо товарів, що переміщуються через митний кордон України, а також контролю за переміщенням культурних цінностей у формі попереднього документального контролю в пунктах пропуску через державний кордон України;
61) оприлюднює на єдиному веб-порталі та в офіційному друкованому виданні ДФС акти та інші офіційні документи з питань, що належать до її компетенції;
62) виступає засновником засобів масової інформації з питань, що належать до компетенції ДФС;
63) здійснює міжнародне співробітництво, забезпечує виконання зобов'язань, узятих за міжнародними договорами України, з питань, що належать до її компетенції, у тому числі шляхом надання взаємної адміністративної допомоги у запобіганні, виявленні та розслідуванні порушень законодавства з питань державної митної справи, на підставі міжнародних угод;
64) здійснює інші повноваження, визначені законом.

3. Статус митниць і митних постів в структурі митної служби

Митниця є митним органом, який у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митну службу України.

Митниця є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку та бланк із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діє відповідно до Конституції України, цього Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положення, яке затверджується наказом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.

Митниця підпорядковується центральному органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.

Митниця здійснює свою діяльність на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (Автономна Республіка Крим; область; міста Київ, Севастополь). Окремі митниці можуть здійснювати свою діяльність на територіях двох чи більше адміністративно-територіальних одиниць або на всій території України.

Створення, реорганізація та ліквідація митниць здійснюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, визначеному законом.

У населених пунктах, на залізничних станціях, в аеропортах, морських і річкових портах та інших об'єктах, розташованих у зоні діяльності митниці, в міру необхідності створюються її відокремлені структурні підрозділи (митні пости).

Керівник митниці призначається на посаду та звільняється з посади керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, встановленому законодавством. Необхідною умовою для призначення є наявність у кандидата стажу роботи на керівних посадах у митних органах України не менше п'яти років, у тому числі не менше одного року - в центральному органі виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.

Згідно із Наказом Міністерства доходів і зборів України від 11.12.2013р. № 790 затверджено типову структуру митниць Міндоходів.

Назва структурного підрозділу
Керівництво
Відділ (сектор) охорони державної таємниці, технічного та криптографічного захисту інформації
Адміністративно-господарське управління (відділ)
Загальний відділ Відділ (сектор) експлуатації та господарського забезпечення Відділ (сектор) ресурсного забезпечення Відділ (сектор) технічних систем митного контролю Сектор зв'язку
Відділ (сектор) персоналу
Управління (відділ, сектор) фінансово-економічної роботи та бухгалтерського обліку
Відділ (сектор) фінансової звітності Відділ (сектор) бухгалтерського обліку та звітності
Юридичний сектор (спеціаліст з питань юридичної роботи)
Сектор (спеціаліст) забезпечення доступу до публічної інформації та розгляду звернень громадян
Відділ (сектор) організації митного контролю Сектор з питань захисту прав інтелектуальної власності
Управління (відділ) митної вартості, класифікації товарів та заходів регулювання ЗЕД Відділ (сектор) контролю за правильністю визначення митної вартості товарів Відділ (сектор) контролю за класифікацією та кодуванням товарів Відділ (сектор) заходів регулювання ЗЕД
Відділ (сектор) контролю за переміщенням товарів
Оперативне управління (відділ) боротьби з контрабандою та митними правопорушеннями
Відділ (сектор) провадження у справах про порушення митних правил Оперативний відділ (сектор) Аналітично-моніторинговий відділ (сектор) Відділ (сектор) боротьби з незаконним переміщенням наркотиків і зброї Відділ (сектор) кінологічного забезпечення Відділ (сектор) планування та координації роботи Сектор таємного діловодства Відділ (сектор) взаємодії з митними органами іноземних держав
Відділ взаємодії з Місією Європейського Союзу з надання прикордонної допомоги Молдові та Україні
Митні пости (відділи митного оформлення)

Митний пост є митним органом, який входить до складу митниці як відокремлений структурний підрозділ і в зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митну службу України.

Положення про митні пости затверджуються керівниками відповідних митниць.

Створення, реорганізація та ліквідація митних постів здійснюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, за поданням керівника відповідної митниці.

Керівник митного поста призначається на посаду і звільняється з посади керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи. Необхідною умовою для призначення є наявність у кандидата стажу роботи на керівних посадах у митних органах України не менше трьох років.

Зони діяльності митних постів визначаються положенням про ці пости.

Митний пост підпорядковується митниці та здійснює свою діяльність відповідно до законодавства України та Положення про митний пост. Положення про митний пост розробляється на підставі Митного кодексу України, Типового положення про митний пост та затверджується керівником митного органу, якому він безпосередньо підпорядкований.

У Положенні про митний пост докладно визначені його основні завдання та повноваження. Митний пост здійснює інші повноваження, що випливають з покладених на митний пост завдань, в тому числі ті, що делеговані йому спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи, регіональною митницею, митницею. Місце розташування та зона діяльності митного поста визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи за поданням митного органу, якому він безпосередньо підпорядковується.

Штатна чисельність митного поста, кошторис доходів та видатків на його утримання визначає та здійснює митний орган якому від підпорядковується.

Пункти пропуску через державний кордон України розташовуються, в основному, за межами населених пунктів, тому вони повинні працювати автономно і мати на своїй території такі споруди:

- службовий блок, у якому розміщуються митні і прикордонні служби, а також інші служби;
- павільйони митників та прикордонників;
- навіси;
- на в'їзді та виїзді спеціальні бар'єри і шлагбауми;
- бокси для ретельного догляду легкових і вантажних автомобілів;
- склад для конфіскованих вантажів;
- стоянки для затриманого транспорту;
- комплекс будинків і споруд господарського, технічного та інженерного призначення- гаражі, склади, мережі інженерного забезпечення, трансформаторні підстанції, котельні, насосні, споруди водопостачання (артезіанська свердловина, резервуари), місцеві очисні споруди, дизель-генератор тощо;
- споруди кінологічної служби.

Основні завдання та функції митного поста

1. Безпосереднє здійснення митної справи, контроль за додержанням усіма юридичними й фізичними особами законодавства України з питань митної справи.
2. Застосування відповідно до законів України заходів тарифного й нетарифного регулювання, повне та своєчасне справляння податків, зборів (інших обов'язкових платежів) при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон України або проведенні митних процедур.
3. Вживання заходів щодо захисту інтересів споживачів товарів, недопущення ввезення на територію України та випуску у вільний обіг неякісних товарів, товарів, що завдають шкоди навколишньому середовищу й не відповідають чинним в Україні стандартам і вимогам.
4. Створення сприятливих умов для прискорення товарообігу, збільшення обсягів пасажиропотоку через митний кордон України та захисту прав інтелектуальної власності юридичних і фізичних осіб у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності.
5. Здійснення контролю за переміщенням валютних і культурних цінностей через митний кордон України.
6. Боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил.

Митний пост відповідно до покладених на нього завдань:

1. Здійснює в зоні своєї діяльності митний контроль і митне оформлення товарів і транспортних засобів, що ввозяться на митну територію України.
2. Здійснює контроль за достовірністю класифікації товарів згідно з УКТЗЕД, визначення митної вартості та країни походження товарів, що переміщуються через митний кордон України.
3. Нараховує та стягує податки, збори й інші платежі, справляння яких відповідно до законодавства України покладено на митні органи.

У встановленому порядку готує та надає відповідним підрозділам митниці інформацію з питань справляння податків і зборів.

4. Забезпечує проведення заходів щодо контролю за доставкою товарів і транспортних засобів, що перебувають під митним контролем, у митні органи призначення, а також щодо виконання громадянами зобов'язань про зворотне вивезення транспортних засобів.

5. Реалізує плани заходів щодо запобігання контрабанді та порушенням митних правил; заводить справи про порушення митних правил.
6. Інформує митницю про порушення процедури міжнародних автомобільних перевезень.
7. Вимагає від юридичних і фізичних осіб при здійсненні митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів подання дозволів державних органів.
8. Використовує в процесі здійснення митного контролю технічні та спеціальні засоби, що безпечні для життя й здоров'я людей, тварин і рослин та не завдають шкоди товарам і транспортним засобам. Забезпечує експлуатацію цих засобів відповідно до вимог технічної документації, а також їх збереження.
9. Збирає та надає керівництву та відповідним підрозділам Чопської митниці дані митної статистики зовнішньої торгівлі товарами, дані спеціальної митної статистики.
10. Вживає заходів для забезпечення справляння в повному обсязі податків, зборів (інших обов'язкових платежів) в установленому законодавством порядку.
11. Використовує технологічні схеми митного контролю й митного оформлення товарів і транспортних засобів, що діють у місці розташування митного поста, а саме - у межах території пункту пропуску для автомобільного сполучення "Вилок".
12. Здійснює приймання, перевірку, обробку й оформлення документів контролю за доставкою товарів, а також транспортних засобів особистого користування. З використанням електронно-обчислювальної техніки здійснює обробку та облік документів контролю за доставкою товарів.
13. Надає щоденно митниці оперативну інформацію про обстановку в зоні своєї діяльності. У межах своєї компетенції вживає заходів для нормалізації оперативної обстановки у разі її ускладнення.

Керівництво митним постом здійснює начальник, який призначається на посаду та звільняється з посади наказом ДФС.

Начальник митного поста має заступника. Повноваження заступника начальника митного поста визначаються посадовою інструкцією, затвердженою начальником митниці.

Начальник митного поста відповідає за:
якісне, повне та своєчасне виконання покладених на митний пост завдань;
повне та своєчасне справляння податків, зборів (інших обов'язкових платежів) у зоні діяльності митного поста;
дотримання посадовими особами митного поста вимог законодавства України;
організацію роботи з виявлення й припинення контрабанди та порушень митних правил;
організацію роботи з охорони праці, створення безпечних умов праці, забезпечення дотримання вимог пожежної безпеки.

Начальник митного поста відповідно до покладених на нього обов'язків:
- контролює виконання посадовими особами митного поста службових обов'язків;
- дає посадовим особам митного поста доручення та контролює їх виконання, якість і своєчасність виконання посадовими особами митного поста доручень митниці;
- підписує службові документи відповідно до своїх повноважень;
- надає керівництву митниці пропозиції щодо добору та розстановки кадрів, поліпшення роботи митного поста;
- організовує професійну підготовку особового складу митного поста й бере участь у цій підготовці;
- організовує та веде виховну й профілактичну роботу серед особового складу митного поста;
- пропонує керівництву митниці застосування заохочень і стягнень до посадових осіб митного поста;
- забезпечує захист державної таємниці під час проведення всіх видів секретних робіт з документами та виробами, що містять державну таємницю; контролює виконання посадовими особами митного поста законодавства з питань охорони державної таємниці;
- веде листування між митними постами митних органів з питань здійснення контролю за переміщенням товарів;

- розглядає повідомлення, що надходять на адресу митного поста "Вилок" (у тому числі електронними засобами зв'язку), звернення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності стосовно потреби продовження строків доставки товарів, зміни митниці на кордоні та приймає відповідні рішення;
- у межах своєї компетенції вживає заходи щодо усунення причин, що призвели до порушення законних прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності й громадян.

За невиконання завдань, покладених на митний пост, і своїх обов'язків начальник митного поста несе відповідальність згідно із законодавством України.

Для виконання окремих завдань, а також сукупності декількох завдань, покладених на митну службу України відповідно до статті 544 Митного Кодексу, в ній створюються відповідні спеціалізовані митні органи.

Спеціалізовані митні органи виконують свої функції на всій митній території України.

У місцях розташування митниць, митних постів за необхідністю можуть створюватися відокремлені підрозділи та окремі робочі місця спеціалізованих митних органів.

Спеціалізовані митні органи є юридичними особами, мають самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку та бланк із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діють відповідно до Конституції України, цього Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положень, які затверджуються наказами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.

Створення, реорганізація та ліквідація спеціалізованих митних органів здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, визначеному законом.

Керівники спеціалізованих митних органів призначаються на посади та звільняються з посад наказами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, визначеному законодавством. Необхідною умовою для призначення є наявність у кандидата стажу роботи на керівних посадах в митних органах України не менше п'яти років.

З метою забезпечення діяльності митних органів в митній службі України можуть створюватися митні організації.

Митні організації є юридичними особами, мають самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатки із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діють відповідно до Конституції України, цього Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положень (статутів), які затверджуються в порядку, встановленому законодавством.

Керівники митних організацій призначаються на посади та звільняються з посад керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, визначеному законодавством.

Створення, реорганізація та ліквідація митних організацій здійснюються в порядку, визначеному законодавством.

З метою підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з державної митної справи, а також проведення наукових досліджень у сфері забезпечення митних інтересів в митній службі України можуть створюватися спеціалізовані навчальні заклади та науково-дослідна установа.

Створення, реорганізація та ліквідація спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України здійснюються в порядку, визначеному законодавством.

Керівники спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України призначаються на посади та звільняються з посад наказами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, визначеному законодавством.

Нині для забезпечення виконання завдань, покладених на митні органи, створені такі спеціалізовані митні установи: Центральна митна лабораторія, Господарсько-експлуатаційне митне управління, Інформаційно-аналітичне митне управління, Кінологічний центр

Держмитслужби України, Постачальне митне господарство, Автотранспортне митне господарство та такі освітні організації: Академія митної служби України, Київський центр підвищення кваліфікації, Хмельницький центр підвищення кваліфікації.

ЛЕКЦІЯ 4 «ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В МИТНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ»

1. Посадові особи митних органів.
2. Спеціальні звання посадових осіб митних органів.
3. Права та обов'язки працівників митних органів.
4. Застосування фізичної сили, спеціальних засобів та зброї посадовими особами митних органів.

1. Посадові особи митних органів

Згідно із ст. 569 МКУ працівники митних органів є посадовими особами. Посадові особи митних органів є державними службовцями.

Особи, вперше прийняті на службу до митних органів, приймають Присягу державних службовців, якщо раніше вони не приймали такої Присяги.

Правове становище посадових осіб митних органів визначено Митним Кодексом, а в частині, не врегульованій ним, - законодавством про державну службу та іншими актами законодавства України.

Відповідно до чинного законодавства служба в органах і установах, що безпосередньо здійснюють митну справу, — це державна служба. Тому основні питання державної митної служби, крім особливостей, регулюються Законом України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р. зі змінами та доповненнями. Ст. 1 цього Закону визначає, що «державна служба в Україні — це професійна діяльність осіб, які займають посади в державних органах та їх апараті, щодо практичного виконання завдань і функцій держави та отримують заробітну плату за рахунок державних коштів». Ці особи є державними службовцями і мають відповідні службові повноваження. Стаття 2 Закону України «Про Державну службу» говорить: «Посада — це визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу та його апарату, на яку покладено встановлене нормативними актами коло службових повноважень». Враховуючи викладене, можна дійти висновку: *державний митний посадовець* — це особа, яка за плату обіймає посаду в митних органах, установах, бере участь у здійсненні митної справи і має певні права та обов'язки. Митних посадовців можна класифікувати відповідно до характеру праці, службових обов'язків, юридичних особливостей посад, які вони обіймають:

1) керівники;
2)спеціалісти;
3)технічні виконавці.

Керівник віддає накази, розпорядження, вказівки і забезпечує їх виконання. *Спеціаліст* володіє необхідними спеціальними знаннями, але не є керівником (інспектори, бухгалтери, ревізори). *Технічний виконавець* виконує допоміжну, забезпечувальну роботу (секретарі, машиністки, діловоди, касири). Юридичні якості посад — тобто характер та обсяг наявних повноважень — важливі критерії розподілу службовців.

Порядок проходження служби в митних органах регламентує Положення про порядок та умови проходження служби в митних органах України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 9 лютого 1993 р.

На службу до митних органів приймаються громадяни України, які досягли 18-річного віку і здатні за своїми діловими та моральними якостями, освітнім рівнем і станом здоров'я виконувати завдання, покладені на ці органи. З прийняттям на службу може бути встановлено випробування відповідно до Закону України "Про державну службу". Зокрема, згідно із ст. 18, 19 зазначеного закону при прийнятті на державну службу може встановлюватися випробування терміном до шести місяців. З метою набуття практичного досвіду, перевірки професійного рівня і ділових якостей особи, яка претендує на посаду

державного службовця, може проводитися стажування у відповідному державному органі терміном до двох місяців із збереженням заробітної плати за основним місцем роботи.

Прийняття на службу до митних органів України здійснюється на конкурсній основі, якщо інше не передбачено законом. Порядок проведення конкурсу визначається Кабінетом Міністрів України. Згідно із ст.15 Закону України «Про державну службу» дані про вакансії посад державних службовців підлягають публікації та поширенню через засоби масової інформації не пізніш як за один місяць до проведення конкурсу. Забороняється вимагати від кандидатів на державну службу відомості та документи, подання яких не передбачено законодавством України.

Стосовно осіб, які претендують на зайняття посади державного службовця, за їх письмовою згодою проводиться спеціальна перевірка в порядку, встановленому Законом України "Про засади запобігання і протидії корупції". У разі прийняття на державну службу на конкурсній основі спеціальна перевірка здійснюється після проведення конкурсу стосовно осіб, які рекомендовані для призначення на посаду.

Прийняття на службу до органів доходів і зборів на посади, перебування на яких не пов’язане з проходженням державної служби, здійснюється в порядку, визначеному законодавством України про працю.

Законодавство встановлює обмеження, пов’язані з проходженням державної служби посадовими особами митних органів.

На службу до митних органів не можуть бути прийняті особи, визнані в установленому порядку недієздатними або обмеженими у дієздатності, особи, які мають судимість за вчинення умисного злочину, а також особи, які протягом року, що передував їх зверненню до органу доходів і зборів з приводу працевлаштування, притягувалися до адміністративної відповідальності за вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов’язаних з корупцією.

Посадові особи митних органів не можуть обіймати посади, перебування на яких передбачає прийняття рішень з питань діяльності підприємств, контроль за діяльністю яких відповідно до Митного Кодексу покладено на митні органи, а також службові зносини з такими підприємствами, якщо у штаті цих підприємств перебувають близькі родичі зазначених посадових осіб.

2. Спеціальні звання посадових осіб митних органів

Згідно із ст. 573 МКУ посадовим особам органів доходів і зборів присвоюються такі спеціальні звання:

1) дійсний державний радник податкової та митної справи;
2) державний радник податкової та митної справи I рангу;
3) державний радник податкової та митної справи II рангу;
4) державний радник податкової та митної справи III рангу;
5) радник податкової та митної справи I рангу;
6) радник податкової та митної справи II рангу;
7) радник податкової та митної справи III рангу;
8) інспектор податкової та митної справи I рангу;
9) інспектор податкової та митної справи II рангу;
10) інспектор податкової та митної справи III рангу;
11) інспектор податкової та митної справи IV рангу;
12) молодший інспектор податкової та митної справи.

Відповідно до Положення «Про спеціальні звання посадових осіб органів доходів і зборів», затвердженого Постановою КМУ від 23 жовтня 2013р. № 839, спеціальні звання присвоюються посадовим особам митних органів, які забезпечують виконання завдань зазначених органів, визначених законами, а також здійснюють організаційне, юридичне, кадрове, фінансове, матеріально-технічне забезпечення діяльності таких органів.

Спеціальні звання зберігаються за посадовими особами митних органів довічно.

Позбавлення спеціального звання здійснюється виключно за вироком суду у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України.

На виконання рішення суду про позбавлення спеціального звання видається відповідний наказ.

Згідно із Порядком присвоєння спеціальних звань посадовим особам органів доходів і зборів, затвердженого Постановою КМУ від 23 жовтня 2013р. № 839, посадовим особам органів доходів і зборів спеціальні звання присвоюються:

головного державного радника податкової та митної справи - Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України;

державного радника податкової та митної справи I-III рангу - Президентом України за поданням Міністра доходів і зборів;

радника податкової та митної справи I-III рангу, спеціальні звання інспекторів податкової та митної справи I-IV рангу та молодшого інспектора податкової та митної справи - Міністром доходів і зборів, заступником Міністра - керівником апарату Міндоходів, керівниками територіальних органів Міндоходів посадовим особам органів доходів і зборів, які призначаються ними на посаду. Форма подання про присвоєння спеціальних звань особами, зазначеними у цьому абзаці, визначається Міндоходів.

Для присвоєння чергового спеціального звання посадовим особам органів доходів і зборів установлюється такий строк перебування у спеціальному званні:

радник податкової та митної справи II, III рангу - три роки;

інспектор податкової та митної справи I-IV рангу, молодший інспектор податкової та митної справи - два роки.

Строк перебування у спеціальному званні, граничному для відповідної посади, не обмежується.

Строк перебування у спеціальному званні головного державного радника податкової та митної справи, державного радника податкової та митної справи I-III рангу, радника податкової та митної справи I рангу не встановлюється.

Період перебування посадових осіб органів доходів і зборів у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та у відпустці без збереження заробітної плати по догляду за дитиною до досягнення нею шестирічного віку не зараховується до строку перебування у спеціальному званні.

Посадовим особам, що вперше призначені на посади в органах доходів і зборів, присвоюються такі спеціальні звання:

у разі наявності базової вищої освіти та відсутності досвіду роботи за фахом - спеціальне звання молодшого інспектора податкової та митної справи;

у разі наявності повної вищої освіти та відсутності досвіду роботи за фахом - спеціальне звання інспектора податкової та митної справи IV рангу;

у разі наявності повної вищої освіти та досвіду роботи за фахом - спеціальне звання інспектора податкової та митної справи III рангу незалежно від посади та органу призначення.

Посадовим особам органів доходів і зборів спеціальні звання присвоюються послідовно, крім випадків, передбачених законодавством. Посадовим особам, призначеним на посаду з установленням випробувального строку, спеціальне звання присвоюється після закінчення такого строку.

Присвоєння спеціальних звань, які є граничними за відповідними посадами, посадовим особам митних органів одночасно з призначенням на посаду не допускається.

Посадовій особі митного органу у разі призначення на вищу посаду спеціальне звання присвоюється на два ступеня нижче граничного звання за посадою.

У разі призначення на посаду особи, яка має спеціальне звання вище, ніж звання, передбачене за посадою, такій особі зберігається вище спеціальне звання.

Посадовій особі, яка перебувала на державній службі та вперше призначена на посаду в органах доходів і зборів, присвоюється спеціальне звання за посадою, на яку призначено особу, з урахуванням встановленого співвідношення рангів державних службовців.

Особам, які приймаються на роботу до митнх органів та яким раніше присвоєно спеціальні звання державної податкової або митної служби, спеціальні звання присвоюються з урахуванням співвідношення, визначеного законом.

За посадовою особою митного органу, що призначена на посаду, якій відповідає нижче граничне спеціальне звання, зберігається спеціальне звання, присвоєне їй раніше.

Особи, мають право як заохочення достроково присвоювати посадовим особам митних органів спеціальні звання:

за умови перебування у попередньому спеціальному званні не менше половини встановленого строку;

за сумлінну працю та виконання особливо відповідальних завдань.

Чергове спеціальне звання не присвоюється протягом строку застосування дисциплінарного стягнення або у період проведення стосовно посадової особи органу доходів і зборів службового розслідування чи здійснення кримінального провадження.

У разі звільнення з роботи у зв'язку з виходом на пенсію за сумлінну працю посадовим особам органів доходів і зборів може бути присвоєно наступне спеціальне звання без урахування граничних обмежень, встановлених законодавством.

Про присвоєння та позбавлення спеціального звання робиться відповідний запис в особовій справі та трудовій книжці посадової особи органу доходів і зборів.

3. Права та обов'язки працівників митних органів

Права, обов'язки та відповідальність посадових осіб митного органу визначаються в основному Митним кодексом України та чинним законодавством, що регулює правову відповідальність посадових осіб. Вимоги посадової особи митного органу у межах її повноважень є обов'язковими для виконання учасниками митної справи (громадянами, представниками юридичних осіб).

Тривалість робочого дня службових осіб митних органів визначається законодавством України. У разі службової необхідності або на вимогу декларантів вони можуть залучатися до праці у надурочний час, у вихідні і святкові дні, але оплата здійснюється у подвійному розмірі.

Посадові особи митних органів зобов'язані:

- неухильно дотримуватись вимог чинного законодавства, що регламентує митну справу;
- активно захищати економічні інтереси України, історичні та культурні цінності народу;
- сумлінно, на високому професійному рівні виконувати службові обов'язки, накази керівництва, підвищувати знання, професійний рівень;
- постійно удосконалювати митну справу, митний контроль, вести боротьбу з контрабандою та порушенням митних правил;
- не допускати порушень службової та трудової дисципліни, а також вчинків, несумісних зі статусом працівника митної служби та державного службовця;
- зберігати державну, службову та комерційну таємницю;
- при виконанні службових обов'язків ставитися з належною повагою до громадян України, інших держав, осіб без громадянства.

Для виконання службових повноважень ***співробітники митних органів наділені такими правами*:**

- *право на ознайомлення з документами*, розробленими в митній системі, в яких визначено права та обов'язки працівника відповідно до посади, яку він обіймає в митній структурі. До переліку цих документів належать відповідні накази Голови Державної Фіскальної служби, начальника митниці, митної установи, посадові інструкції, технологічні схеми здійснення митних операцій, внутрішній розпорядок роботи митної структури тощо;
- *право на отримання у визначеному порядку інформації*, необхідної для виконання посадових обов'язків, шляхом запитів до відповідних державних, приватних органів, підприємств, установ, організацій і фізичних осіб, суспільно-економічна діяльність яких має відношення до митної справи.

Відповідно, коли держава наділяє своїх державних службовців — митників правом отримувати таку інформацію, вона одночасно покладає обов'язок на відповідних носіїв цієї інформації, у тому числі й на інші державні органи, надавати необхідну інформацію в митні структури та їх представникам.

Як правоохоронні органи митні органи наділені у повному обсязі правами органів дізнання щодо адміністративного затримання особи, вилучення предметів контрабанди та скоєння правопорушень, проведення невідкладних слідчих дій тощо.

Митні органи наділені правом контролю за діяльністю суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, які розташовані на території функціонування митниці. Для здійснення контролю посадові особи митних органів наділені правом вільного доступу в приміщення та до документів цих юридичних осіб. Зауважимо, що митні органи при цьому несуть відповідальність у разі порушення вимог закону щодо розголошення комерційної таємниці.

У переліку наданих працівникам митних структур прав можна також вказати і на такі, як право на просування по службі, право на участь у конкурсі на заміщення вакантних посад, право на підвищення кваліфікаційного професіонального рівня, перепідготовку за рахунок митної служби тощо.

Важливим у визначенні повноважень митних працівників є дотримання принципу відповідності прав і обов'язків завданням і функціям, приписаним конкретній посаді. Динаміка митної діяльності в конкретній ситуації веде до зміни обсягу прав та обов'язків конкретної посадової особи, але в будь-якому разі її повноваження повинні бути затвердженими керівником даної чи вищої митної структури.

4. Застосування фізичної сили, спеціальних засобів та зброї посадовими особами митних органів

У випадках, передбачених законодавством, посадові особи митних органів під час виконання службових обов'язків можуть застосовувати фізичну силу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю.

Для забезпечення правильного та ефективного застосування фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї з посадовими особами митних органів доходів проводяться заняття із спеціальної підготовки та періодичні перевірки придатності до зазначених дій. Порядок проведення таких занять та перевірок затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

За неправомірне застосування фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї посадові особи митних органів несуть відповідальність, передбачену законом.

Згідно із ст. 582 МКУ посадові особи митних органів під час виконання службових обов'язків мають право застосовувати *фізичну силу* для:

1) припинення порушень митних правил, затримання осіб, які їх вчинили, подолання опору законним розпорядженням або вимогам посадових осіб митних органів;

2) забезпечення доступу до приміщень або на території, де знаходяться товари, що перебувають під митним контролем;

3) припинення інших дій, що перешкоджають виконанню обов'язків, покладених на посадових осіб органів доходів і зборів, якщо ненасильницькі засоби впливу не забезпечують виконання цих обов'язків.

Згідно із ст. 583 МКУ посадовим особам митних органів надано право застосовувати спеціальні засоби. Відповідно до Переліку спеціальних засобів, вогнепальної зброї та набоїв до неї, що надаються для використання посадовими особами митної служби, затвердженого Постановою КМУ від 25 грудня 2002р. № 1953, до спеціальних засобів належать:

засоби індивідуального захисту - шоломи та бронежилети;

засоби активної оборони - наручники, пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями метальними снарядами несмертельної дії, електрошокові пристрої, сльозоточиві речовини, гумові кийки, засоби для примусової зупинки транспортних засобів, обладнання для відкриття приміщень, у тому числі малогабаритні піротехнічні пристрої.

Вогнепальна зброя: пістолети, револьвери, автомати, а також набої до них.

Застосування *спеціальних засобів* посадовими особами митних органів здійснюється для:

1) відбиття нападу безпосередньо на них або на інших осіб;

2) відбиття нападу на будинки, будівлі, споруди, транспортні засоби, що належать органам доходів і зборів, спеціалізованим навчальним закладам та науково-дослідній установі органів доходів і зборів або використовуються ними, на підприємства, установи та організації, в приміщеннях та/або на території яких здійснюється митний контроль, на товари, що перебувають під митним контролем, а також для звільнення зазначених об'єктів у разі їх захоплення;

3) затримання правопорушників, їх доставки до службового приміщення органу доходів і зборів, якщо ці особи чинять опір та іншу протидію або можуть завдати шкоди оточуючим чи собі;

4) припинення фізичного опору, що чиниться посадовій особі органів доходів і зборів;

5) проникнення до приміщень або на території, де можуть знаходитися предмети контрабанди або безпосередні предмети порушення митних правил;

6) зупинення транспортного засобу, водій якого не виконав вимогу посадової особи органів доходів і зборів про зупинення.

Забороняється застосовувати спеціальні засоби до жінок з явними ознаками вагітності, осіб з явними ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків вчинення ними збройного опору, вчинення групового нападу, який загрожує життю та здоров'ю людей, збереженню товарів, що перебувають під митним контролем.

За наявності обставин, що не дають можливості уникнути застосування спеціальних засобів, вжиті заходи не повинні перевищувати меж, необхідних для забезпечення виконання завдань, покладених на митну службу України, і повинні зводити до мінімуму можливість заподіяння шкоди здоров'ю правопорушників.

Переліком посадових осіб митної служби, яким надається право під час виконання службових обов'язків зберігати, носити та застосовувати вогнепальну зброю, затвердженого Постановою КМУ від 25 грудня 2002р. № 1953 в редакції постанови КМУ від 21 травня 2012р. № 430, до таких категорій посадових осіб належать:

Керівник і заступники керівника Держмитслужби;

Керівник, заступники керівника та працівники підрозділів спеціалізованого митного органу, до компетенції яких належать питання організації боротьби з контрабандою і порушеннями митних правил;

Керівники митних органів, їх заступники - керівники підрозділів, до компетенції яких належать питання боротьби з контрабандою і порушеннями митних правил, а також працівники зазначених підрозділів;

Керівники митних організацій, спеціалізованих навчальних закладів митної служби, науково-дослідної установи митної служби;

Посадові особи оперативно-чергових служб митних органів, організацій, спеціалізованих навчальних закладів митної служби, науково-дослідної установи митної служби, до компетенції яких належать питання забезпечення дотримання перепускного режиму, відбиття нападу на будинки, будівлі, споруди, транспортні засоби, що належать митним органам, організаціям, спеціалізованим навчальним закладам митної служби, науково-дослідній установі митної служби або використовуються ними, на підприємства, установи та організації, в приміщеннях та/або на території яких здійснюється митний контроль, на товари, що перебувають під митним контролем, а також для звільнення зазначених об'єктів у разі їх захоплення.

Одержувати, зберігати, носити і застосовувати спеціальні засоби та/або вогнепальну зброю можуть лише посадові особи митної служби, яких визнано придатними для цього за станом здоров'я та які пройшли спеціальну підготовку щодо поводження з ними та застосування.

Застосуванню спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї повинне передувати попередження про такий намір (крім випадків необхідності відбиття раптового нападу на посадову особу).

Попередження може бути зроблене як особисто, так і через гучномовну установку, бажано рідною мовою осіб, проти яких ці засоби чи зброя застосовуватимуться, та

українською мовою не менш як двічі з наданням часу, достатнього для припинення правопорушення.

Рішення про застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї приймає посадова особа митної служби залежно від обставин, що склалися.

Посадова особа митної служби приймає таке рішення самостійно і про випадок застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї і його наслідки доповідає в письмовій формі безпосередньому керівникові (із зазначенням часу, місця, обставин та осіб, проти яких застосовувалися ці засоби і зброя).

Забороняється застосовувати спеціальні засоби та/або вогнепальну зброю до жінок з явними ознаками вагітності, осіб з явними ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків вчинення ними збройного опору, групового нападу, який загрожує життю та здоров'ю людей, збереженню товарів і транспортних засобів, що перебувають під митним контролем.

Забороняється також застосовувати вогнепальну зброю проти громадян з малолітніми дітьми та у разі значного скупчення людей, якщо від цього можуть постраждати сторонні особи.

За наявності обставин, що не дають змоги уникнути застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї, вжиті заходи не повинні перевищувати меж, необхідних для виконання обов'язків, покладених на митні органи, митні організації, чергові служби митних органів, митних організацій, спеціалізованих навчальних закладів митної служби, науково-дослідної установи митної служби і їх посадових осіб, і повинні зводити до мінімуму можливість заподіяння шкоди здоров'ю правопорушників.

Про поранення або смерть, що сталися внаслідок застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї, посадова особа митної служби зобов'язана негайно письмово повідомити безпосередньому керівникові, який сповіщає про це прокурора.

Про кожний випадок застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї керівник митного органу, митної організації, спеціалізованого навчального закладу митної служби, науково-дослідної установи митної служби доповідає керівникові вищого рівня, а в разі потреби - керівникам місцевих органів виконавчої влади.

У кожному випадку застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї посадові особи митної служби зобов'язані надати потерпілим медичну (долікарську) допомогу в разі екстреної потреби, а також забезпечити постраждалих необхідною медичною допомогою у найкоротший строк з інформуванням лікаря про спеціальний засіб та/або зброю, які застосовувалися.

Посадові особи митної служби під час виконання службових обов'язків мають право застосовувати вогнепальну зброю для:

1) відбиття групового чи збройного нападу безпосередньо на них або інших осіб, якщо їх життю та здоров'ю загрожує небезпека і запобігти їй іншими засобами немає можливості;

2) відбиття групового чи збройного нападу на будівлі, транспортні засоби, склади, інші приміщення митних органів та організацій, навчальних закладів митної служби;

3) відбиття групового чи збройного нападу на будинки, будівлі, споруди, транспортні засоби, що належать митним органам, організаціям, навчальним закладам митної служби, або використовуються ними, на підприємства, установи та організації, в приміщеннях та/або на території яких здійснюється митний контроль, на товари, що перебувають під митним контролем, а також для звільнення зазначених об'єктів у разі їх захоплення;

4) зупинення транспортного засобу шляхом пошкодження, якщо його водій у зоні митного контролю своїми діями створює загрозу життю та здоров'ю людей;

5) подання сигналу тривоги, виклику допомоги, знешкодження тварини, що загрожує життю та здоров'ю людини.

Спеціальні засоби, вогнепальна зброя і набої до неї зберігаються в окремих обладнаних технічними засобами охорони приміщеннях (кімнатах) митних органів, митних організацій, спеціалізованих навчальних закладах митної служби, науково-дослідної установи митної служби, що забезпечують їх збереження і захист від несанкціонованого доступу сторонніх осіб.

Норми придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, інших предметів і матеріалів, на які поширюється дозвільна система, а також спеціальних засобів у митних органах, митних організаціях, спеціалізованих навчальних закладах митної служби, науково-дослідній установі митної служби затверджуються Держмитслужбою, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері фінансів.

Керівники митних органів, митних організацій, спеціалізованих навчальних закладах митної служби, науково-дослідної установи митної служби зобов'язані систематично проводити роботу із забезпечення законності застосування спеціальних засобів та вогнепальної зброї, організовувати навчання посадових осіб митної служби, забезпечувати видачу спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї лише після проходження посадовими особами митної служби спеціальної підготовки щодо поводження з ними та застосування і складення відповідних заліків.

Забороняється зберігання, носіння посадовими особами митної служби вогнепальної зброї та набоїв до неї не під час виконання службових обов'язків.

За неправомірне застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї посадові особи митної служби несуть відповідальність, передбачену законодавством.

ЛЕКЦІЯ 5 «МИТНА СПРАВА І МИТНА ПОЛІТИКА»

1. Митна територія і митний кордон України.
2. Поняття, структура та зміст митної справи.
3. Державна політика у сфері державної митної справи.
4. Правові засади міжнародного митного співробітництва.
5. Правові засади міжнародного митного співробітництва України

1. Митна територія і митний кордон України

Митна територія України (ст. 9 МК України) - це територія, зайнята сушею, територіальне море, внутрішні води і повітряний простір, а також території вільних митних зон, штучні острови, установки і споруди, створені у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України.

До складу території України відповідно до її законодавства та міжнародних договорів входять:

– суходол, зокрема острови у відкритому морі, що належать Україні (при цьому острів – це природно утворений простір суходолу, оточений водою, який знаходиться вище рівня води під час припливу). Як частина берегу розглядаються і виступаючі в море постійні портові споруди, що є складовою даного порту (крім прибережних установок та штучних островів);

– внутрішні води, що історично належать Україні, морські води, води портів, бухт, заток, губ і лиманів, гаваней і рейдів та інші водойми, частини вод річок, озер та інших водойм;

– надра в межах кордонів України, зокрема, надра під територіальним морем;

– повітряний простір над суходолом і водним простором, зокрема, над територіальним морем (на висоту до 100-110 км над рівнем моря);

– територіальне море (прилеглий морський пояс) – смуга прибережних морських вод завширшки до 12 морських міль, що відлічуються від лінії найбільшого відпливу як на материку, так і на островах, що належать Україні, або від прямих вихідних ліній, які з'єднують відповідні точки;

– континентальний шельф України (дно і надра під територіальним морем), зокрема, континентальний шельф островів, що належать Україні.

Територія України в існуючих кордонах є цілісною, недоторканною і не може бути змінена та використана без її згоди.

Території спеціальних митних зон, розташованих в Україні, вважаються такими, що знаходяться поза межами митної території України, крім випадків, визначених законами

України. Спеціальні митні зони створюються шляхом прийняття окремого закону для кожної спеціальної митної зони із визначенням їх статусу, території, строку, на який вони створюються, та особливостей застосування законодавства України на території зони.

Згідно зі ст. 10 МК України Межі митної території України є *митним кордоном України*. Митний кордон України збігається з державним кордоном України, крім меж штучних островів, установок і споруд, створених у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України. Межі території зазначених островів, установок і споруд становлять митний кордон України.

Державний кордон України – це лінія і вертикальна поверхня, що проходить по цій лінії, які визначають межі території України – суші, вод, надр, повітряного простору.

Державний кордон України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, встановлюється:

– на суші – по характерних точках і лініях рельєфу або ясно видимих орієнтирах;

– на морі – по зовнішній межі територіального моря України;

– на судноплавних річках – по середині головного фарватеру або тальвегу річки; на несудноплавних річках (ручаях) – по їх середині або по середині головного рукава річки; на озерах та інших водоймах – по прямій лінії, що з'єднує виходи державного кордону України до берегів озера або іншої водойми. Державний кордон України, що проходить по річці (ручаю), озеру чи іншій водоймі, не переміщується як при зміні обрису їх берегів або рівня води, так і при відхиленні русла річки (ручаю) у той чи інший бік;

– на водосховищах гідровузлів та інших штучних водоймах – відповідно до лінії державного кордону України, яка проходила на місцевості до їх заповнення;

– на залізничних і автодорожніх мостах, греблях та інших спорудах, що проходять через прикордонні ділянки судноплавних і несудноплавних річок (ручаїв), – по середині цих споруд або по їх технологічній осі незалежно від проходження державного кордону України на воді.

Державний кордон України на місцевості позначається видимими прикордонними знаками, форми, розмір і порядок, встановлення яких визначаються законодавством України й міжнародними договорами України.

2. Поняття, структура та зміст митної справи

Митниця протягом тривалого часу була і є ознакою суверенності, державності та незалежності країни, потужним джерелом формування видаткової частини бюджету країни, засобом стримування попадання в країну небезпечних для життя та здоров'я людини чи небажаних товарів, які не сприяють розвитку економіки.

Із становленням України як незалежної держави, розкріпаченням економічної активності населення та міграційної політики особливого значення набуло забезпечення її економічної самостійності, невід'ємним елементом якої є митна система. Відповідно до розділу VI Декларації про державний суверенітет України, наша країна самостійно створює банківську (включаючи зовнішньоекономічний банк), цінову, фінансову, **митну**, податкову системи, формує державний бюджет... Отже, самостійний розвиток України визначально пов'язувався з її суверенітетом у зовнішньоекономічній діяльності, де особливого значення в силу необхідності експортно-імпортних операцій (економічний аспект) та гуманітарного і політичного співробітництва набуває митна справа, основу якої становить митне законодавство. У такому контексті митна справа визначена як діяльність держави в особі її спеціально уповноважених органів, що спрямована на охорону економічних інтересів та безпеки України в разі переміщення через митний кордон товарів та транспортних засобів.

Згідно із Митним кодексом України встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних

правил, організація і забезпечення діяльності органів доходів і зборів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, становлять державну митну справу.

Отже, **митна справа** є складним організаційно-правовим явищем й включає в себе: порядок переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів; митне регулювання, пов'язане із встановленням та справлянням митних платежів, процедури митного контролю та оформлення, боротьбу з контрабандою та порушеннями вимог актів митного законодавства, що спрямовані на реалізацію митної політики. При здійсненні митної справи Україна дотримується системи класифікації та кодування товарів, єдиної форми декларування експорту та імпорту товарів, митної інформації, інших міжнародних норм і стандартів.

Структура митної справи може бути репрезентована таким чином і в такій послідовності: митна політика; переміщення через митну територію товарів і транспортних засобів та інших предметів; митні режими; митне регулювання; встановлення та справляння митних платежів; митне оформлення; митний контроль; валютний контроль; надання митних пільг; ведення митної статистики та товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності (ТН ЗЕД); боротьба із контрабандою та іншими порушеннями митного законодавства; дізнання у митних органах; притягнення винних осіб до відповідальності за скоєні ними порушення; провадження у даних справах; інформаційна, консультативна та роз'яснювальна діяльність; прийняття, відміна чи відкликання попередніх рішень; звернення переміщених з порушеннями митного законодавства предметів та товарів у власність держави та розпорядження вилученими товарами та транспортними засобами; оскарження та розгляд рішень, дій чи бездіяльності митних органів та їх посадових осіб; регулювання порядку проходження служби в митних органах та внутрішніх взаємовідносин; співробітництво із митними органами інших країн та міжнародними організаціями в галузі митної справи та митного регулювання.

Митна справа в той же час не є незмінною і знаходиться у постійному розвитку. Тому з ускладненням завдання митної політики змінюються її пріоритети, засоби здійснення. В той же час митна справа завжди спрямована на досягнення гуманітарних, політичних, економічних, фіскальних, правоохоронних і регулятивних завдань держави. Гуманітарна сфера пов'язана із забезпеченням прав та інтересів людини, у тому числі на вільне пересування і спілкування, вільне забезпечення своїх культурних, професійних та інших потреб на основі кращих досягнень людства. При цьому економічна мета митної діяльності полягає у захисті економічних інтересів та національного ринку, стягненні митних платежів при переміщенні товарів та предметів через митний кордон. Відповідно до номенклатури митних товарів також стягується мито, податок на додану вартість, акцизні та інші збори, у тому числі й за митне оформлення, зберігання товарів, їх митне супроводження. Тим самим митна справа через здійснення фіскальної політики є вагомим джерелом формування видаткової частини державного бюджету.

Регулятивна мета митної справи та митного регулювання досягається шляхом встановлення ставок і мита, які застосовуються до товарів при їх переміщенні через кордон, визначення заборон та обмежень на ввезення та вивіз товарів, ліцензування та квотування експорту та імпорту, видача дозволів на ввезення та вивіз окремих товарів.

Регуляторна політика при здійсненні митної справи є відображенням економічної політики й проводиться відповідно до міжнародних зобов'язань України, необхідності захисту економічної основи власного суверенітету, захисту власного споживацького ринку від засилля низькоякісних товарів, сприяння внутрішньому товаровиробнику, захист від дискримінації з боку інших країн та інше. Основу цієї та іншої діяльності становить необхідність захисту життя та здоров'я людей, їх законних прав та інтересів. Сюди включається також захист державної безпеки, суспільного порядку, моралі, культурного і історичного надбання, охорона тваринного та рослинного світу, довкілля. Одночасно захищаються законні права та інтереси українських підприємців та споживачів ввезеного товару, попередження їх незаконного обігу, особливо наркотиків, зброї, предметів історичної, культурної спадщини. Митні органи протидіють контрабанді, незаконному обігу

валюти та іншими злочинам і порушенням митного законодавства.

3. Зміст митної справи

Зміст митної справи постійно вдосконалюється і є комплексним поняттям. Він охоплює не тільки її напрямки але, й компетенцію державних митних та інших органів, суб'єктивні права і юридичні обов'язки учасників митних правовідносин. Вони стосуються багатьох інститутів не тільки митного права і є засобом реалізації митної політики. Тож митна справа за змістом і за структурою – поліаспектне економіко-правове явище, що регулюється нормами різних галузей права: конституційного, адміністративного, адміністративно-процесуального, цивільного, трудового, цивільно-процесуального, кримінального та кримінально-процесуального.

Зміст відносин, що складаються при здійсненні митної справи, визначають суб'єктивні права та юридичні обов'язки, що виникають при переміщенні товарів та інших предметів через митний кордон України. Для цього суб'єкт, який їх переміщує, повинен мати належним чином підтверджене право. Одна справа коли ці товари переміщає пересічний громадянин у режимі візового чи безвізового пересування, а інша справа — суб'єкт підприємницької діяльності. Особливо це стосується переміщення дипломатичної пошти та предметів, що належать особам, які мають дипломатичний імунітет. Тому й підходи до реалізації змісту митної справи можуть відрізнятися.

Митна справа як засіб забезпечення прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб має внутрішній та зовнішній аспект. Внутрішній аспект пов'язаний із безпекою людини, наприклад, від незаконного переміщення наркотичних засобів — прекурсорів, інших подібних їм за дією препаратів, неякісних лікарських препаратів, продуктів харчування, товарів народного споживання тощо. Це також стосується наповнення вітчизняного ринку тими товарами, що їх не виробляють вітчизняні підприємці. Зовнішній аспект пов'язаний із задоволенням культурних та інших потреб населення України: міжнародний туризм, міжнародний культурний обмін, лікування закордоном, навчання, спілкування із родичами, міграція тощо. Особливе значення має зовнішньоекономічна діяльність та кооперація із зарубіжними підприємцями.

Митна справа як напрям реалізації зовнішньої політики країни та співробітництва з іншими країнами у різних сферах. Наприклад, це проявляється у боротьбі із міжнародним тероризмом, контрабандою, розповсюдженням наркотиків. Головним є розвиток взаємної довіри між державами та співробітництво на взаємовигідній основі.

У той же час вона слугує так званим митним війнам, які періодично розгортаються чи існує їх загроза.

Митна справа як засіб забезпечення безпеки держави полягає у захисті суверенітету України, її економічних інтересів. Через здійснення митної справи держава може захищати проголошені Конституцією України пріоритети і, перш за все, життя та здоров'я своїх громадян, їх права та інтереси, які охороняються законом. Україна не повинна перетворитися на ринок для реалізації низькоякісної, екологічно шкідливої продукції та товари західних виробників чи звалище шкідливих для довкілля відходів виробництва. Розвиваючи економічні, культурні та інші зв'язки з іншими країнами, не треба забувати про необхідність прийняття запобіжних організаційних заходів щодо попередження проникнення в Україну неякісних товарів, що можуть завдати шкоди населенню, попередження вивезенню її культурних та історичних цінностей, економічному шпіонажу тощо.

Законодавство України про митну справу відносно молоде й розвивається з урахуванням національних традицій, правової системи та міжнародного законодавства в галузі митної справи. Останнє зумовлено не тільки потребою активного товарообігу між країнами та залучення іноземних інвестицій, але й політикою відкритих дверей. Воно відображає міжнародно-правові стандарти і підходи в забезпеченні прав людини та організацій у здійсненні митної справи. Без цього співробітництво України у митній справі з іншими країнами було в суттєво ускладнене. Крім цього, при здійсненні митної справи переслідуються і національні інтереси щодо забезпечення економічної та іншої безпеки держави, недопущення проникнення на її території небажаних осіб, перевезення шкідливих

та небезпечних товарів і предметів. Стосовно товарів, які є в достатній кількості в Україні, встановлюється підвищене мито і навпаки стосовно товарів, у яких на споживчих ринках є дефіцит, можуть встановлюватися пільги.

Митне законодавство України відображає традиційні для України та її населення зв'язки. Наприклад, між Україною та Росією встановлено безвізовий режим пересування громадян, особливий прикордонний режим перетину митного кордону та обміну товарами між прикордонними територіями. Аналогічні дружні стосунки склалися й з іншими сусідами.

Через санітарний та інші види контролю забезпечується екологічна рівновага і попереджається ввезення в Україну таких рослин та мікроорганізмів, які потенційно становлять загрозу її екосистемам.

4. Державна політика у сфері державної митної справи

Засади та механізм митної справи в основному збігається в багатьох країнах, що зумовлено економічним глобалізмом, інтеграційними процесами та розвитком гуманітарного законодавства, відкритістю суспільства, посиленням ролі та значення міжнародних зв'язків, економічним глобалізмом та зовнішньоекономічними відносинами. **Відповідно до ст. 5 МКУ *державна політика у сфері державної митної справи* - це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики.**

Митна справа у всіх країнах є виключною монополією держави. Це означає виключне право держави на розробку засад митної політики і механізму її здійснення. Головний зміст державної монополії митної справи полягає в забезпеченні цілісного централізованого регулювання зовнішньоторговельного обміну. Кінцева мета митної політики, як це випливає із самого її легального визначення, — меркантильна й полягає у забезпеченні залучення додаткових коштів для формування бюджету. В той же час набирає силу й інше розуміння її сутності — сприяння економічному обігу та обміну між державами, забезпечення свободи пересування особистості та міжнародних контактів. Основне – забезпечення прав людини. Тому обмежувати митну політику лише фіскальними інтересами держави було б недалекоглядно.

Монополія митної справи вирішує два завдання: найширше використання зовнішньоекономічних зв'язків для розвитку економіки країни й захисту її від несприятливого впливу зовнішньоекономічних факторів: спекулятивних, монопольних, кон'юнктурних тощо. У такому ракурсі митна політика є засобом забезпечення інтересів населення країни та національної економіки.

Проте слід мати на увазі, що наявність стандартів в економічних, політичних, культурних та соціальних правах людини, діяльність транснаціональних компаній та міжнародного капіталу призводить до об'єктивної необхідності уніфікувати митну справу, спрощувати митні процедури та скорочувати час на їх проведення. Відповідно митне законодавство зближується через імплементацію норм міжнародного права у національне законодавство, запозичення кращих зарубіжних його зразків та практики здійснення, прикордонне митне співробітництво, створення митних союзів та митних зон.

Формування митної політики передбачає необхідність врахування двох важливих підходів у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності: **фритредерство** та **протекціонізм**. Перший — політика вільної торгівлі, за якої митні органи виконують переважно реєстраційні функції та не стягують експортні та імпортні мита. Не встановлюється також обмеження на зовнішньоторговий обіг. Власне таке спрямування політики СОТ. Метою діяльності СОТ є сприяння зниженню торговельних перешкод на шляху обміну товарами та послугами між країнами. Її політика спрямована на постійне зменшення імпортних тарифів і методичне усунення нетарифних методів регулювання міжнародних економічних відносин. СОТ також дозволяє вживати захисні заходи у ситуаціях, коли іноземна конкуренція завдає значних збитків певним виробництвам чи галузям вітчизняної економіки. Другий, навпаки — спрямований на захист власної промисловості та власного товаровиробника від зарубіжних

конкурентів на внутрішньому ринку. Для протекціонізму характерні високі митні тарифи та обмеження імпорту. Проте, переважно ці підходи сполучаються.

Митний протекціонізм вперше був започаткований у XVI столітті в Англії і пов'язувався із промисловою революцією. Для захисту інтересів промисловців та підприємств від конкуренції зі сторони голландських та французьких товарів були введені високі ставки мита на товари, які вироблялись в Англії. Паралельно було обмежено або заборонено ввезення товарів. Було введено такий порядок, відповідно до якого дозволялось привозити іноземні товари тільки на англійських суднах чи принаймні на кораблях країни походження товарів. При цьому за це стягувався додатковий збір. З колоній привозились товари виключно на англійських кораблях. Мета цих заходів полягала також у позбавленні Голландії переваг в торгівлі. Така політика продовжувалася майже 400 років, що дозволило Англії стати не тільки могутньою морською державою, але й вийти за економічним розвитком на перше місце у світі. Після того як було досягнуто передових позицій у промисловості і дешевизни англійських товарів, Англія докорінно змінила свою митну політику і перейшла до фритредерства.

В країнах, де сповідується політика протекціонізму, підсилюється спеціалізація тарифів, що призводить до їх громіздкості на заплутаності, частих змін, у яких важко розібратися не тільки експортерам та імпортерам, але й самим митним органам. Тарифна політика при фритредерстві, як правило, стабільна. Тарифи мають низькі, інколи символічні ставки, а митні надходження до бюджету формуються лише на основі декількох статей.

Формування сучасної митної політики України враховує стан її економіки, геополітичне становище та необхідність залучення іноземних інвестиції, що не можливо зробити без політики фритредерства. Це пояснюється тим, що через країну проходять великі міжнародні транспортні артерії, й Україна по суті є великим транспортним коридором. Будь-які спроби ускладнити пересування товарів на цих транспортних коридорах можуть призвести до важких наслідків для економіки. У той же час прослідкується тенденція до протекціонізму і захисту інтересів національного товаровиробника. На митну політику України впливають й суб'єктивні фактори, геополітичні тенденції, які примушують враховувати національні інтереси в митній політиці, захищати економічні інтереси як країни в цілому, так і її окремих регіонів.

Функціонально митна політика зводиться до забезпечення права громадян України на пересування, забезпечення економічних інтересів України, в тому числі її фіскальної політики, забезпечення міжнародного економічного, політичного, культурного та соціального співробітництва, зайняття місця у міжнародному розподілі ринків.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється в основному *тарифними та нетарифними* методами регулювання.

Правовою основою регулювання зовнішньоекономічної діяльності є один з базових законів, що регулює українську економіку — це *Закон України від 16 квітня 1991 р. «Про зовнішньоекономічну діяльність».* Цей документ чітко визначив, що Україна самостійно здійснює митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності на своїй території, а митну політику України визначає Верховна Рада України.

Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється за вказаним Законом, *а також на підставі Митного Кодексу України та міжнародних договорів України.*

На підставі статті 271 МКУ митними платежами оподатковуються усі товари, що переміщуються через митний кордон України.

Правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, митом, крім особливих видів мита, встановлюються Митним Кодексом та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Правила оподаткування особливими видами мита визначаються законами України *"Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну".*

Правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, іншими (крім мита) митними платежами встановлюються Податковим Кодексом України з урахуванням особливостей, що визначаються цим Кодексом.

5. Правові засади міжнародного митного співробітництва України

На сьогодні існує розгорнута нормативно-правова база, яка надає право митним органам України встановлювати та підтримувати міжнародні зв'язки у галузі митної справи як з митними органами зарубіжних країн, так і з міжнародними організаціями, статутна діяльність яких передбачає можливість здійснення співробітництва з митних питань.

Розглядаючи правові засади міжнародного співробітництва з питань митної справи, особливу увагу слід звернути на положення, *закріпленні:*

- *Конституцією України від 28 червня 1996 р;*
- *Законом «Про міжнародні договори України» від* 29 червня 2004 р.;
- *Митним Кодексом України* від 13.03.2012 р.

Міжнародне митне співробітництво з членами міжнародного співтовариства Україною здійснюється на основі загальновизнаних принципів і норм міжнародного права.

Міжнародна діяльність Державної фіскальної служби спрямовується і координується *Президентом України та Кабінетом Міністрів України* й здійснюється за погодженням з *Міністерством закордонних справ України.*

У розвиток міжнародного співробітництва у галузі митної справи Державна фіскальна служба України (Згідно з Положенням про Державну фіскальні службу України, затвердженого постановою КМУ від 21.05.2014р.):

1) укладає в установленому порядку міжвідомчі договори з митними та податковими органами іноземних держав, проводить в межах повноважень, передбачених законом, переговори та консультаційну роботу з підготовки міжнародних договорів з питань, що належать до компетенції ДФС, готує пропозиції щодо укладення таких договорів, а також припинення та/або зупинення їх дії;

2) здійснює міжнародне співробітництво, забезпечує виконання зобов'язань, узятих за міжнародними договорами України, з питань, що належать до її компетенції, у тому числі шляхом надання взаємної адміністративної допомоги у запобіганні, виявленні та розслідуванні порушень законодавства з питань державної митної справи, на підставі міжнародних угод;

На двосторонньому рівні Україна має досить широку договірно-правову базу (міжнародні угоди):

ДВОСТОРОННІ МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ МІЖДЕРЖАВНОГО ТА МІЖУРЯДОВОГО ХАРАКТЕРУ (Угода між Урядом України і Урядом Грузії про співробітництво у митних справах, Угода між Урядом України і Урядом Французької Республіки про взаємну адміністративну допомогу з метою запобігання митним порушенням, їх розслідування та припинення тощо. Близько 50 угод);

ДВОСТОРОННІ МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ МІЖВІДОМЧОГО ХАРАКТЕРУ **(**Протокол між Державним митним комітетом України та Державним митним департаментом Республіки Грузія про митне оформлення транзитних вантажів, Угода між Державним митним комітетом України та Митним департаментом при Міністерстві фінансів Литовської Республіки про митне оформлення транзитних вантажів та багажу фізичних осіб тощо. Близько 150 угод);

БАГАТОСТОРОННІ МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ МІЖУРЯДОВОГО ТА МІЖВІДОМЧОГО ХАРАКТЕРУ **(**Конвенція про створення Ради Митного Співробітництва 1952 р., Угода про порядок митного оформлення товарів, які походять з митних територій держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав та переміщуваних між ними відповідно до митного режиму випуску для вільного обігу тощо. Близько 30 угод**).**

Одним із основних напрямів двостороннього співробітництва є взаємодія у боротьбі з контрабандою та порушеннями митних правил.

Важливу роль у розвитку митного права України відіграють зв'язки з міжнародними організаціями, діяльність яких пов'язана з вирішенням питань митної справи.

Державна фіскальна служба відповідає за виконання зобов'язань, що випливають із членства України в таких міжнародних організаціях та їх органах:

1 Всесвітня митна організація (ВМО) *World Customs Organization* (англ.) є міжурядовою міжнародною організацією зі штаб-квартирою в Брюселі, Бельгії. Членами ВМО є митні адміністрації майже всіх країн світу. Робота ВМО сконцентрована у сфері розробки міжнародних інструментів, конвенцій з питань класифікації товарів, митної вартості, правил походження товарів, митних зборів, безпеки ланцюгу постачання товарів, спрощення процедур міжнародної торгівлі, боротьби з правопорушеннями в митній сфері та незаконним переміщенням контрафактної продукції (захист прав інтелектуальної власності), а також боротьби з корупцією. ВМО приділяє особливу увагу програмам інституціонального розвитку, метою яких є надання підтримки при проведенні реформ та модернізації митних служб.

2 Організація чорноморського економічного співробітництва (англ.) *Organization of Black Sea Economic Cooperation – BSEC* — субрегіональне об'єднання 12 країн Чорноморського регіону (Азербайджан, Албанія, Болгарія, Вірменія, Греція, Грузія, Молдова, Росія, Румунія, Сербія, Туреччина, а також Україна). Організація була створена з метою тісного економічного співробітництва країн-учасниць, вільного пересування товарів, капіталів, послуг і робочої сили та інтеграція економік цих країн в світову економічну систему. Туреччина і Україна надають особливе значення ОЧЕС як організації, яка підвищує їх статус в переговорах про майбутній можливий вступ до ЄС.

3 Європейська економічна комісія ООН — це одна з п’яти регіональних комісій Організації Об’єднаних націй. Вона була заснована 1947 року Економічною і соціальною Радою ООН (ЕКОСОС) з метою розвитку економічної діяльності і зміцнення економічних зв’язків усередині регіону ЄЕК ООН, а також між цим регіоном і рештою світу.

ЄЕК ООН служить для урядів регіональним форумом для розробки конвенцій, норм і стандартів з метою гармонізації дій і полегшення обміну думками між державами-членами. Виконуючи цю функцію, ЄЕК ООН забезпечує гарантії безпеки і якості споживачам. Сприяє охороні довкілля, спрощує процедури торгівлі, а також сприяє тіснішому єднанню держав-членів усередені регіону й їхній повній інтеграції до світової економіки.

Сфери діяльності. До основних сфер діяльності ЄЕК ООН належать: довкілля, транспорт, статистика, стійка енергетика, торгівля, лісоматеріали і ліси, житло і землекористування, народонаселення й економічна співпраця та інтеграція.

4 Комітет з внутрішнього транспорту Європейської Економічної Комісії ООН (КВТ ЄЕК) і безпосередньо з ООН. Комітет є одним із головних органів Європейської Економічної Комісії — одного з найстаріших органів ООН. КВТ ЄЕК займається питаннями міжнародного співробітництва в галузі транспорту і зв'язку, координації залізничного, автомобільного і водного транспорту. Для цього у його структурі на постійній основі працюють три основні робочі групи (з питань автомобільного, водного і залізничного транспорту), які мають розгалужену структуру допоміжних робочих груп та інші всесвітні організації.

Україна бере участь у міжнародному митному співробітництві як на універсальній, так і на регіональній основах.

Регіональне митне співробітництво України залежно від кількості суб'єктів міжнародних митних правовідносин можна поділити на два види: двостороннє та багатостороннє.

У двосторонні зв'язки ДФС України може вступати:

- з митними органами іноземних держав;
- з відповідними органами міжнародних регіональних організацій (як приклад, відносини з Директоратом Європейської Комісії з оподаткування і митного союзу Європейського Співтовариства).

Таке співробітництво може здійснюватися:

- як на основі укладених міждержавних, міжурядових і міжвідомчих угод з питань митної справи,
- так і в рамках спільно утворених інституцій.

1. Європейське співтовариство – створене при Євросоюзі. На сьогоднішній день Україна офіційно підтримує зовнішні відносини з питань митного співробітництва саме з Європейським

Співтовариством. Щодо сучасного етапу співробітництва, то українсько-європейські відносини спираються значною мірою на підписану 14 червня 1994р. в *Люксембурзі Угоду про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами* (далі — УПС), що набрала чинності з 1 березня 1998р. і розрахована на десятирічний період.

Правовому регулюванню митного співробітництва в Угоді присвячені положення статей 51 і 76 «Митниця», а також *Протокол про надання адміністративними органами взаємної допомоги у вирішенні митних питань*, що є невід'ємною частиною УПС.

Відповідно до цих положень митне співробітництво між Україною та ЄС здійснюється в таких напрямах:

1) згідно з ст. 51 — зближення чинного і майбутнього митного законодавства України із законодавством Співтовариства. До речі, серед пріоритетних галузей, передбачених цією статтею, митне законодавство визначене першим;

2) надання технічної допомоги, якої може потребувати Україна під час здійснення заходів, пов'язаних із зближенням законодавства.

3) надання взаємної допомоги у вирішенні митних питань —відповідно до положень.

Державна фіскальна служба бере активну участь у роботі таких органів:

-Ради з питань співробітництва, де вона представлена Головою Служби;

-Комітету з питань співробітництва, де її представляє перший заступник Голови Служби;

-галузевих підкомітетів, зокрема, в Підкомітеті Україна—ЄС № 5 «Митне та транскордонне співробітництво» - представлена першим заступником Голови Служби.

2. СОТ (Світова організація торгівлі) - це міжнародна організація, метою якої є розробка системи правових норм міжнародної торгівлі та контроль за їх дотриманням. Головними цілями СОТ є забезпечення тривалого і стабільного функціонування системи міжнародних торговельних зв'язків, лібералізація міжнародної торгівлі, поступове скасування митних і торговельних обмежень, послідовне проведення справедливої торговельної політики; забезпечення прозорості торговельних процедур.

СОТ має статус спеціальної організації ООН і являє собою організаційно-правову основу системи міжнародної торгівлі. Організація формує міжнародні правила, яких країни-члени повинні дотримуватися при здійсненні торговельних відносин, а також забезпечує умови для проведення багатосторонніх переговорів, направлених на глобальну лібералізацію торгівлі.

СОТ розпочала свою діяльність у січні 1995 року після підписання відповідної багатосторонньої угоди у м. Маракеш (Марокко) 15 квітня 1994 року. СОТ стала правонаступницею Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) - організації, яка проіснувала з 1947 по 1994 рік і нараховувала 128 членів.

Основи міжнародного митного співробітництва в рамках СНД було закладено *в Угоді про створення СНД від 8 грудня 1991 р.* З урахуванням даної Угоди прийнятим 22 січня 1993 р. Статутом СНД було визначено основні сфери спільної діяльності держав—членів СНД, серед яких була і така сфера — співробітництво у формуванні і розвитку спільного економічного простору загальноєвропейського і євразійського ринків, митної політики.

3. Ради керівників митних служб держав—учасниць СНД Міжнародне митне співробітництво Держмитслужби України з митними службами держав—учасниць СНД відбувається в рамках постійно діючого органу галузевого співробітництва **— Ради керівників митних служб держав—учасниць СНД (далі — РКМС або Рада),** основним призначенням якого є забезпечення координації взаємодії митних служб держав—учасниць СНД в галузі митної політики.

РКМС було *засновано Рішенням Ради глав урядів СНД від 23 грудня 1993р., а перше її засідання відбулося 18 січня 1994 р.* Цим рішенням було затверджено Положення про РКМС, яке на цей час діє в новій редакції від 30 травня 2002 р.

Основними напрямами діяльності РКМС є:

- визначення пріоритетних напрямів у сфері митної справи держав—учасниць СНД;
- сприяння зближенню та гармонізації митних законодавств держав—учасниць СНД;
- координація практичної взаємодії митних та інших зацікавлених національних служб і відомств держав—учасниць СНД з основних аспектів митної політики;

- сприяння реалізації ухвалених міждержавних та міжурядових рішень у галузі митної справи держав—учасниць СНД.

4. Організація за демократію та економічний розвиток ГУАМ — регіональне об'єднання чотирьох держав: Грузії, України, Азербайджанської Республіки та Республіки Молдова. В основі утворення цієї форми співробітництва лежить єдність позицій країн із подібними політичними й економічними зовнішніми орієнтаціями. Організація була створена 1997 року для протистояння впливу Росії в регіоні й отримала підтримку Сполучених Штатів. У 1999 організація була перейменована у **ГУУАМ** завдяки вступу Республіки Узбекистан до неї, яка, однак, вийшла з організації 5 травня 2005, викликавши повернення початкової назви. Штаб-квартира знаходиться у Києві на Майдані Незалежності.

ЛЕКЦІЯ 6 «КРАЇНА ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРУ»

1. Мета та загальні поняття визначення країни походження товарів.
2. Ознаки та критерії повністю вироблених та достатньо перероблених товарів.
3. Порядок підтвердження країни походження товару.
4. Видача сертифікатів про походження товару з України та їх верифікація

1. Мета та загальні поняття визначення країни походження товарів

Країна походження товару визначається з метою оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, заборон та/або обмежень щодо переміщення через митний кордон України, а також забезпечення обліку цих товарів у статистиці зовнішньої торгівлі.

В процесі визначення країни походження товару не враховується походження енергії, машин та інструментів, що використовуються для його виробництва або переробки.

Приладдя, запасні частини та інструменти, використовувані в машинах, пристроях, агрегатах або транспортних засобах, вважаються такими, що походять з тієї самої країни, що і ці машини, пристрої, агрегати або транспортні засоби, за умови їх ввезення та продажу разом із зазначеними машинами, пристроями, агрегатами або транспортними засобами і відповідності їх комплектації та кількості звичайно використовуваним приладдю, запасним частинам та інструментам.

Положення Митного кодексу застосовуються для визначення походження товарів, на які при ввезенні їх на митну територію України поширюється режим найбільшого сприяння (непреференційне походження), з метою застосування до таких товарів передбачених законом заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Повністю вироблені або піддані достатній переробці товари преференційного походження визначаються на основі законів України, а також міжнародних договорів України, згоду на обов’язковість яких надано Верховною Радою України.

Країна походження упаковки, в якій товар ввозиться на митну територію України, вважається тією ж, що і країна походження самого товару, крім випадків, коли законодавство України передбачає її окреме декларування для тарифних цілей. У таких випадках країна походження упаковки визначається окремо від країни походження товару.

Для цілей визначення країни походження товару, у тому числі при застосуванні правила адвалорної частки, у тих випадках, коли упаковка, в якій товар ввозиться на митну територію України, вважається походженням з тієї ж країни, що й сам товар, враховується лише та упаковка, в якій товар звичайно реалізується у роздрібній торгівлі.

2. Ознаки та критерії повністю вироблених та достатньо перероблених товарів

Товарами, повністю виробленими у даній країні, вважаються товари, передбачені в ст. 38 Митного кодексу, а саме:

1) корисні копалини, добуті з надр цієї країни, в її територіальних водах або на її морському дні;

2) продукція рослинного походження, вирощена або зібрана в цій країні;
3) живі тварини, що народилися та вирощені в цій країні;
4) продукція, одержана від живих тварин у цій країні;
5) продукція, одержана в результаті мисливського або рибальського промислу в цій країні;
6) продукція морського рибальського промислу та інша продукція морського промислу, одержана судном цієї країни або судном, що орендоване (зафрахтоване) цією країною;
7) продукція, одержана на борту переробного судна цієї країни виключно з продукції, зазначеної у пункті 6;
8) продукція, одержана з морського дна або з морських надр за межами територіальних вод цієї країни, за умови, що ця країна має виключне право на розробку цього морського дна або цих морських надр;
9) брухт та відходи, одержані в результаті виробничих або інших операцій з переробки в цій країні, а також вироби, що були у вжитку, зібрані в цій країні та придатні лише для переробки на сировину (утилізації);
10) електроенергія, вироблена в цій країні;
11) товари, вироблені в цій країні виключно з продукції, зазначеної у пунктах 1 - 10 .

Вимоги ст. 38 Митного кодексу також розповсюджуються при визначенні походження товарів повністю вироблених у вільних митних зонах на території України, під час випуску їх для вільного обігу на митній території України.

Критерії достатньої переробки товару є *загальними і особливими*.

Особливі критерії достатньої переробки для товарів, що підлягають такій переробці, визначені ст. 39 Митного кодексу. До них відносяться:

1) товари, що декларуються, класифікуються в тарифній позиції іншій, ніж матеріали чи вироби, що походять з третіх країн і були використані для їх виготовлення;

2) у вартості товарів, що декларуються, частка доданої вартості становить не менш як 50 відсотків.

При цьому для наземних (дорожніх) транспортних засобів, що класифікуються за товарними позиціями 8702, 8703, 8704 згідно з УКТ ЗЕД, є обов'язкове виконання таких виробничих та технологічних операцій:
- виготовлення кузова (кабіни) транспортного засобу, коли з окремих елементів, деталей або вузлів методами нероз'ємного з'єднання виготовляється кузов (кабіна), призначений для подальшого фарбування і складання. При цьому у процесі виготовлення кузова (кабіни) складається в єдине ціле не менш як шість основних елементів кузова (кабіни), серед яких повинні бути дах, боковина ліва, боковина права, підлога;
- фарбування кузова (кабіни);
- спорядження кузова (кабіни);
- складання транспортного засобу.

Загальні критерії достатньої переробки, які залишаються незмінними, оскільки базуються на нормах ГАТТ, встановлює саме ст. 40 Митного кодексу. До них відносяться:
1) виконання виробничих або технологічних операцій, за результатами яких змінюється класифікаційний код товару згідно з УКТ ЗЕД на рівні будь-якого з перших чотирьох знаків;
2) зміна вартості товару в результаті його переробки, коли відсоткова частка вартості використаних матеріалів або доданої вартості досягає фіксованої частки у вартості кінцевого товару (правило адвалорної частки);
3) виконання виробничих та/або технологічних операцій, які в результаті переробки товару не ведуть до зміни його класифікаційного коду згідно з УКТ ЗЕД або вартості згідно з правилом адвалорної частки, але з дотриманням певних умов вважаються достатніми для визнання товару походженням із тієї країни, де такі операції мали місце.

Критерії достатньої переробки для конкретних товарів встановлюються та застосовуються у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України. Якщо стосовно конкретного товару такі критерії достатньої переробки, як правило, адвалорної частки та виконання виробничих і технологічних операцій, не встановлено, то застосовується правило, згідно з яким товар вважається підданим достатній переробці, якщо в результаті його

переробки змінено класифікаційний код товару згідно з УКТ ЗЕД на рівні будь-якого з перших чотирьох знаків.

У разі застосування правила адвалорної частки вартість товару, одержаного в результаті переробки в цій країні, визначається на базі ціни франко-завод виробника товару. Вартість складових цього товару, що походять з інших країн, визначається за їх митною вартістю, а тих складових, походження яких не визначено, - за встановленою ціною першого їх продажу в цій країні.

Незалежно від положень ст. 40 Митного кодексу не відповідають критерію достатньої переробки:

- операції, пов'язані із забезпеченням збереження товарів під час зберігання чи транспортування;
- операції щодо підготовки товарів до продажу та транспортування (роздрібнення партії, формування відправлень, сортування, перепакування);
- прості складальні операції - операції, які здійснюються шляхом складання виробів за допомогою простого кріпильного матеріалу (гвинтів, гайок, болтів тощо) чи клепання, склеювання або монтажу готових вузлів за допомогою зварювання (за винятком виготовлення складних виробів шляхом зварювання), а також інші операції (регулювання, контроль, заправка робочою рідиною тощо), необхідні у процесі складання і не пов'язані з переробкою (обробкою) товарів, незалежно від кількості та складності таких операцій;
- змішування товарів, які походять з різних країн, якщо характеристики кінцевої продукції суттєво не відрізняються від характеристик товарів, що змішуються;
- забій тварин;
- комбінація двох чи більше вищезазначених операцій.

Крім того, у випадку коли товари у розібраному чи незібраному вигляді поставляються кількома партіями або якщо за виробничими чи транспортними умовами неможливе їх відвантаження однією партією, а також у випадках коли партія товару роздрібнена на кілька партій в результаті помилки, такі товари повинні розглядатися за бажанням декларанта або уповноваженої ним особи як єдиний товар для цілей визначення країни походження товару.

Для цього необхідно:

1) попереднє повідомлення митного органу про роздрібнення партії розібраного чи незібраного товару на кілька партій із зазначенням причин такого роздрібнення, наявність докладної специфікації кожної партії із зазначенням кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД, вартості і країни походження товарів, що входять до кожної партії;

2) документальне підтвердження помилковості роздрібнення однієї партії товару на кілька партій;

3) поставка всіх партій товарів з однієї країни одним постачальником;

4) митне оформлення всіх партій товарів в одному митному органі.

Що стосується упаковки, то її країна походження співпадає із походженням товару, крім випадків, коли законодавство України передбачає її окреме декларування для тарифних цілей. У такому разі країна походження упаковки визначається окремо від країни походження товару.

Для цілей визначення країни походження товару, у тому числі при застосуванні правила адвалорної частки, у тих випадках, коли упаковка, в якій товар ввозиться на митну територію України, вважається походженням з тієї ж країни, що й сам товар, враховується лише та упаковка, в якій товар звичайно реалізується у роздрібній торгівлі.

3. Порядок підтвердження країни походження товару

Для підтвердження країни походження товару митний орган у передбачених законом випадках має право вимагати та отримувати документи про походження такого товару. Країна походження товару заявляється митному органу шляхом подання оригіналів документів про походження товару.

Документами, що підтверджують країну походження товару, є :

- Сертифікат про походження товару - це документ, який однозначно свідчить про країну походження товару і виданий компетентним органом даної країни або країни вивезення, якщо у країні вивезення сертифікат видається на підставі сертифіката, виданого компетентним органом у країні походження товару.
- Засвідчена декларація про походження товару - це декларація про походження товару, засвідчена державною організацією або компетентним органом, наділеним відповідними повноваженнями.
- Декларація про походження товару - це письмова заява про країну походження товару, зроблена у зв'язку з вивезенням товару виробником, продавцем, експортером (постачальником) або іншою компетентною особою на комерційному рахунку чи будь-якому іншому документі, який стосується товару.
- Сертифікат про регіональне найменування товару - це документ, який підтверджує, що товари відповідають визначенню, характерному для відповідного регіону країни, та виданий компетентним органом відповідно до законодавства країни вивезення товару

У разі якщо в документах про походження товару є розбіжності у відомостях про країну походження товару або митним органом встановлено інші відомості про країну походження товару, ніж ті, що зазначені у документах, декларант або уповноважена ним особа має право надати митному органу для підтвердження відомостей про заявлену країну походження товару додаткові відомості.

Додатковими відомостями про країну походження товару є відомості, що містяться в товарних накладних, пакувальних листах, відвантажувальних специфікаціях, сертифікатах (відповідності, якості, фітосанітарних, ветеринарних тощо), митній декларації країни експорту, паспортах, технічній документації, висновках-експертизах відповідних органів, інших матеріалах, що можуть бути використані для підтвердження країни походження товару.

У разі ввезення товару на митну територію України документ, що підтверджує країну походження товару, подається обов'язково лише у разі, якщо це необхідно для застосування митно-тарифних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності, кількісних обмежень (квот), інших заходів економічного або торговельного характеру, що здійснюються в односторонньому порядку або відповідно до двосторонніх чи багатосторонніх міжнародних договорів, укладених відповідно до закону, або заходів, що здійснюються відповідно до закону для забезпечення здоров'я населення чи суспільного порядку, а також у разі, якщо в митного органу є підстави для підозри в тому, що товар походить з країни, товари якої заборонені до переміщення через митний кордон України згідно із законодавством України.

У разі ввезення товару на митну територію України сертифікат про походження товару подається обов'язково:

1) на товари, до яких застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України;

2) на товари, щодо ввезення яких в Україну застосовуються кількісні обмеження (квоти) або заходи, вжиті органами державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в межах повноважень, визначених законами України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну", "Про зовнішньоекономічну діяльність";

3) якщо це передбачено законами України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Документи, які підтверджують країну походження товару, не вимагаються у разі, якщо:

- товари, що переміщуються через митний кордон України, не підлягають письмовому декларуванню відповідно до Митного кодексу;
- товари ввозяться громадянами та оподатковуються за єдиною ставкою мита відповідно до розділу XII Митного кодексу;

- товари ввозяться на митну територію України в режимі тимчасового ввезення з умовним повним звільненням від оподаткування;
- товари переміщуються митною територією України в режимі транзиту;
- це передбачено міжнародним договором, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України;
- через митний кордон України переміщуються зразки флори, фауни, ґрунтів, каміння тощо для наукових досліджень, відібрані на об'єктах України, які розташовані в полярних регіонах або на островах у нейтральних водах Світового океану, що знаходяться у сфері наукових інтересів України.

У разі виникнення сумнівів з приводу дійсності документів про походження товару чи достовірності відомостей, що в них містяться, включаючи відомості про країну походження товару, митний орган може звернутися до компетентного органу, що видав документ, або до компетентних організацій країни, зазначеної як країна походження товару, із запитом про проведення перевірки цих документів про походження товару чи надання додаткових відомостей.

Запит про проведення перевірки повинен містити виклад обставин, що дали підстави для сумнівів з приводу достовірності задекларованої країни походження товару, посилання на правила визначення походження товарів, що застосовуються в Україні, а також іншу необхідну інформацію.

Митний орган відмовляє у випуску товару, якщо цей товар походить з країни, товари якої заборонені до переміщення через митний кордон України згідно із законодавством України.

Товари, походження яких достовірно не встановлено, випускаються митним органом у вільний обіг на митній території України за умови сплати ввізного мита за повними ставками Митного тарифу України.

У разі неможливості достовірно встановити країну походження товарів, щодо яких застосовуються особливі види мита (антидемпінгове, компенсаційне або спеціальне), такі товари випускаються у вільний обіг на митній території України за умови сплати особливих видів мита.

До товарів застосовується (відновлюється) режим найбільшого сприяння за умови одержання митним органом не пізніше ніж через 365 днів від дня здійснення митного оформлення цих товарів належним чином оформленого відповідного документа про їх походження.

4. Видача сертифікатів про походження товару з України та їх верифікація

У разі вивезення товарів з митної території України сертифікат про походження товару з України в тих випадках, коли він необхідний і це відображено у національних правилах країни ввезення чи передбачено міжнародними договорами України, укладеними у встановленому законом порядку, видається органом або організацією, уповноваженими на це відповідно до закону.

Органи, які видали сертифікат про походження товару з України, зобов'язані зберігати його копію та інші документи, на підставі яких засвідчено походження цього товару з України, не менше 1095 днів від дня його видачі.

Верифікація (перевірка достовірності) сертифікатів про походження товару з України здійснюється митними органами у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Органи та/або організації, уповноважені видавати сертифікати про походження товару з України, зобов'язані за запитом митних органів безоплатно надавати їм інформацію, пов'язану з видачею таких сертифікатів і необхідну для здійснення їх верифікації.

З метою встановлення достовірності даних, зазначених у сертифікаті про походження товару з України, митні органи можуть затребувати та отримувати у підприємств - виробників товарів або підприємств, які одержали від уповноваженого органу сертифікат про походження товару з України, документацію, необхідну для перевірки даних, зазначених у такому сертифікаті, а також здійснювати у порядку, встановленому законом, безпосередньо

на підприємствах перевірку виробництва товарів та первинної документації, пов'язаної з таким виробництвом.

З метою встановлення достовірності даних, зазначених у сертифікаті про походження товару з України, митні органи можуть у порядку, встановленому Митним кодексом, проводити дослідження проб такого товару.

ЛЕКЦІЯ 7 «МИТНІ РЕЖИМИ»

1. Поняття митного режиму і його функції.
2. Характеристика митних режимів.

1. Поняття митного режиму і його функції

Митні режими застосовуються юридичними та фізичними особами під час переміщення товарів через митний кордон України.

Митний режим у широкому понятті означає правовий режим, встановлений Митним Кодексом з метою регламентування відношень, які виникають у зв'язку з переміщенням товарів та транспортних засобів через митний кордон України між митним органом і особами, що їх переміщують.

У вузькому значенні митний режим є сукупністю норм, що визначають порядок переміщення товарів і транспортних засобів та обсяг митних процедур, які при цьому здійснюються.

Згідно із ст. 4 МКУ митний режим – це комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування й обумовлюють їх використання після митного оформлення.

Митний режим є однією з основних категорій митного законодавства і визначає:

*конкретний порядок переміщення товарів через митний кордон України у залежності від їх призначення;

*умови знаходження товарів і їх можливе використання на митній території і за її межами;

*межі прав фізичних і юридичних осіб щодо розпорядження товарами, що знаходяться у їх володінні;

*додаткові вимоги до даного товару, а також до правового статусу особи, яка переміщує його через митний кордон України (у випадках, передбачених митним законодавством).

Визначення митних режимів здійснюється за такими ознаками:

*походження товарів (український чи іноземний);

*вибрана юридичними чи фізичними особами мета переміщення;

*напрямок переміщення;

*строк знаходження товарів під митним режимом;

*сплата митних платежів, а також надання митних пільг;

*статус товарів після завершення митного оформлення.

Митні режими виконують такі функції:

1) встановлююча (встановлюють порядок переміщення товару через митний кордон країни залежно від призначення товару, а також встановлюють рамки, в яких може використовуватись товар);

2) визначаюча (визначають умови перебування на/поза митною територією, а також вимоги до товару, який розміщується у даний конкретний режим);

4) регламентуюча (регламентують права та обов'язки особи, яка переміщує товар).

2. Характеристика митних режимів

З метою застосування законодавства України з питань державної митної справи запроваджуються такі митні режими:

1) імпорт (випуск для вільного обігу);
2) реімпорт;
3) експорт (остаточне вивезення);
4) реекспорт;
5) транзит;
6) тимчасове ввезення;
7) тимчасове вивезення;
8) митний склад;
9) вільна митна зона;
10) безмитна торгівля;
11) переробка на митній території;
12) переробка за межами митної території;
13) знищення або руйнування;
14) відмова на користь держави.

Декларант має право обрати митний режим, у який він бажає помістити товари, з дотриманням умов такого режиму та у порядку, що визначені Митним Кодексом.

Поміщення товарів у митний режим здійснюється шляхом їх декларування та виконання митних формальностей, передбачених Митних Кодексом.

За митним статусом товари поділяються на українські та іноземні. Українські товари - це товари: а) які повністю отримані (вироблені) на митній території України та які не містять товарів, ввезених із-за меж митної території України. Товари, повністю отримані (вироблені) на митній території України, не мають митного статусу українських товарів, якщо вони отримані (вироблені) з товарів, які не перебувають у вільному обігу на митній території України; б) ввезені на митну територію України та випущені для вільного обігу на цій території; в) отримані (вироблені) на митній території України виключно з товарів, зазначених у підпункті "б", або з товарів, зазначених у підпунктах "а" і "б" цього пункту. Іноземні товари - товари, що не є українськими, а також товари, що втратили митний статус українських товарів.

Імпорт (випуск для вільного обігу) - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України.

Митний режим імпорту може бути застосований до товарів, що надходять на митну територію України, та до товарів, що зберігаються під митним контролем або поміщені в інший митний режим, а також до продуктів переробки товарів, поміщених у митний режим переробки на митній території.

Товари, поміщені у митний режим імпорту, набувають статусу українських товарів. Підтвердженням українського статусу товарів є митна декларація, за якою ці товари випущено у вільний обіг.

Реімпорт - це митний режим, відповідно до якого товари, що були вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускаються у вільний обіг на митній території України зі звільненням від сплати митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Митний режим реімпорту може бути застосований до товарів, що надходять на митну територію України, та до товарів, що зберігаються під митним контролем або поміщені в інший митний режим.

У митний режим реімпорту можуть бути поміщені товари, які:

1) були вивезені за межі митної території України у митному режимі тимчасового вивезення та ввозяться на цю територію до завершення строку дії цього митного режиму у тому самому стані, в якому вони були вивезені, крім природних змін їх якісних та/або

кількісних характеристик за нормальних умов транспортування та зберігання, а також змін, що допускаються у разі використання таких товарів у митному режимі тимчасового вивезення;

2) були вивезені за межі митної території України у митному режимі переробки за межами митної території та ввозяться на цю територію до завершення строку дії цього митного режиму у тому самому стані, в якому вони були вивезені, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування та зберігання;

3) були поміщені у митний режим експорту (остаточного вивезення) і повертаються особі, яка їх експортувала, у зв'язку з невиконанням (неналежним виконанням) умов зовнішньоекономічного договору, згідно з яким ці товари поміщувалися у митний режим експорту, або з інших обставин, що перешкоджають виконанню цього договору, якщо ці товари:

а) повертаються на митну територію України у строк, що не перевищує шести місяців з дати вивезення їх за межі цієї території у митному режимі експорту;

б) перебувають у такому самому стані, в якому вони оформлені у митний режим експорту, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування, зберігання та використання (експлуатації), внаслідок якого були виявлені недоліки, що спричинили реімпорт товарів.

Українські товари, поміщені у митний режим реімпорту, зберігають статус українських товарів. Іноземні товари, що реімпортуються після поміщення у митний режим реімпорту набувають статусу українських товарів. Підтвердженням українського статусу товарів є митна декларація, за якою ці товари випущено у вільний обіг.

Експорт (остаточне вивезення) - це митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення.

Митний режим експорту може бути застосований до товарів, що призначені для вивезення за межі митної території України, та до товарів, що вже вивезені за межі цієї території та перебувають під митним контролем, за винятком товарів, заборонених до поміщення у цей митний режим відповідно до законодавства.

Товари, поміщені у митний режим експорту, втрачають статус українських товарів з моменту їх фактичного вивезення за межі митної території України.

Реекспорт - це митний режим, відповідно до якого товари, що були раніше ввезені на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивозяться за межі митної території України без сплати вивізного мита та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Митний режим реекспорту може бути застосований до товарів, які при ввезенні на митну територію України мали статус іноземних та:

1) після ввезення на митну територію України перебували під митним контролем та не були поміщені у митний режим (у тому числі у зв'язку з обмеженнями чи заборонами щодо ввезення таких товарів на митну територію України);

2) були поміщені у митний режим тимчасового ввезення та вивозяться за межі митної території України у тому самому стані, в якому вони були ввезені на митну територію України, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування та зберігання, а також змін, що допускаються у разі використання таких товарів у митному режимі тимчасового ввезення;

3) були поміщені у митний режим переробки на митній території та вивозяться за межі митної території України у тому самому стані, в якому вони були ввезені на митну територію України, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування та зберігання, або у вигляді продуктів їх переробки;

4) були поміщені у митний режим митного складу та вивозяться за межі митної території України у тому самому стані, в якому вони були ввезені на митну територію України, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування та зберігання;

5) були поміщені у митний режим імпорту і повертаються нерезиденту - стороні зовнішньоекономічного договору, згідно з яким ці товари поміщувалися у цей режим, у зв'язку з невиконанням (неналежним виконанням) умов цього договору або з інших обставин, що перешкоджають його виконанню, якщо ці товари:

а) вивозяться протягом шести місяців з дати поміщення їх у митний режим імпорту;

б) перебувають у тому самому стані, в якому вони були ввезені на митну територію України, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування, зберігання та використання (експлуатації), внаслідок якої були виявлені недоліки, що спричинили реекспорт товарів;

6) визнані помилково ввезеними на митну територію України.

Іноземні товари, поміщені у митний режим реекспорту, зберігають статус іноземних товарів. Товари, що набули статусу українських внаслідок імпорту та реекспортуються, втрачають статус українських товарів з моменту їх фактичного вивезення за межі митної території України.

Транзит - це митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщуються під митним контролем між двома органами доходів і зборів України або в межах зони діяльності одного органу доходів і зборів без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Переміщення товарів у митному режимі транзиту здійснюється як прохідний або внутрішній транзит, або каботаж.

Митний режим транзиту застосовується до товарів, які переміщуються:

1) прохідним транзитом від пункту ввезення (пропуску) на митну територію України до пункту вивезення (пропуску) за межі митної території України (у тому числі в межах одного пункту пропуску через державний кордон України);

2) внутрішнім транзитом або каботажем.

Митний режим транзиту може бути застосований як до товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що безпосередньо ввозяться на митну територію України, так і до таких, що перебувають на митній території України.

У митний режим транзиту можуть бути поміщені товари, транспортні засоби комерційного призначення незалежно від їх митного статусу.

Для декларування у митний режим транзиту товарів, що переміщуються будь-яким видом транспорту використовується митна декларація (у тому числі попередня митна декларація).

У разі транзиту в межах одного пункту пропуску або для декларування товарів, що не є підакцизними, залежно від виду транспорту, замість митної декларації може використовуватися авіаційна вантажна накладна (Air Waybill) або коносамент (Bill of Lading).

Для декларування товарів, що не є підакцизними, замість митної декларації залежно від виду транспорту, може використовуватися накладна УМВС (СМГС), накладна ЦІМ (CIM), накладна ЦІМ/УМВС (ЦИМ/СМГС, CIM/SMGS), книжка МДП (Carnet TIR).

Незалежно від виду транспорту для декларування у митний режим транзиту товарів, транспортних засобів комерційного призначення може використовуватися книжка А.Т.А. або книжка CPD.

У випадках, передбачених міжнародними договорами України, укладеними відповідно до закону, для декларування у митний режим транзиту товарів, транспортних засобів комерційного призначення використовуються документи, передбачені такими договорами.

Залежно від виду транспорту встановлюються такі строки транзитних перевезень:

1) для автомобільного транспорту - 10 діб (у разі переміщення в зоні діяльності однієї митниці - 5 діб);

2) для залізничного транспорту - 28 діб;

3) для авіаційного транспорту - 5 діб;

4) для морського та річкового транспорту - 20 діб;

5) для трубопровідного транспорту - 31 доба;

6) для трубопровідного транспорту (з перевантаженням на інші види транспорту) - 90 діб.

До цих строків не включається:

1) час дії таких обставин як: аварія чи навність непереборної сили під час перевезення;

2) час зберігання товарів під митним контролем (за умови інформування органу доходів і зборів, який контролює їх переміщення);

3) час, необхідний для здійснення інших операцій з товарами, у випадках, передбачених законодавством (за умови інформування органу доходів і зборів, який контролює переміщення цих товарів).

Під каботажем розуміється перевезення українських та іноземних товарів шляхом завантаження їх на морське (річкове) судно в одному пункті на митній території України і транспортування в інший пункт території України, де здійснюватиметься їх вивантаження. При цьому товари, ввезені на митну територію України морським (річковим) судном, допускаються до каботажного перевезення між органами доходів і зборів або в межах зони діяльності одного органу доходів і зборів після їх перевантаження на інше морське (річкове) судно, що ходить під прапором України, або, за умови отримання на це дозволу центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, на іноземне судно.

Для каботажного перевезення товарів органу доходів і зборів подається документ, що містить перелік товарів, призначених для такого перевезення, відомості про судно, що здійснюватиме таке перевезення, а також назву українського порту або портів, де повинно здійснюватися вивантаження зазначених товарів. Цей документ після виконання митних формальностей є підставою для здійснення одного каботажного перевезення зазначених у ньому товарів. Орган доходів і зборів, що виконав митні формальності, повідомляє про це органи доходів і зборів призначення. При вивантаженні товарів у пункті призначення органу доходів і зборів подається перелік товарів, що підлягають вивантаженню в цьому пункті.

Якщо судно регулярно здійснює каботажні перевезення ідентичних товарів між одними й тими самими пунктами, документ, зазначений у частині першій цієї статті, є підставою для здійснення перевезень протягом визначеного перевізником та погодженого органом доходів і зборів строку. Орган доходів і зборів, що виконав митні формальності, повідомляє про це органи доходів і зборів призначення. У такому випадку перед навантаженням товарів на судно органу доходів і зборів подається тільки перелік цих товарів, а при вивантаженні - тільки перелік товарів, що вивантажуються.

Іноземні товари, поміщені у митний режим транзиту, зберігають статус іноземних товарів. Українські товари, поміщені у митний режим транзиту, зберігають статус українських товарів.

Митний режим транзиту завершується вивезенням товарів, транспортних засобів комерційного призначення, поміщених у цей митний режим, за межі митної території України. Таке вивезення здійснюється під контролем органу доходів і зборів призначення.

Митний режим транзиту також завершується поміщенням товарів, транспортних засобів комерційного призначення в інший митний режим при дотриманні вимог, встановлених Митним Кодексом.

Тимчасове ввезення - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари, транспортні засоби комерційного призначення ввозяться для конкретних цілей на митну територію України з умовним повним або частковим звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реекспорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.

Митний режим тимчасового ввезення може бути застосований до товарів, що надходять на митну територію України, та до товарів, що зберігаються під митним контролем або поміщені в інший митний режим, який передбачає їх перебування під митним контролем.

У митний режим тимчасового ввезення *з умовним повним звільненням* від оподаткування митними платежами поміщуються виключно товари, транспортні засоби

комерційного призначення, зазначені у статті 189 Митного Кодексу та в Додатках B.1-B.9, C, D до Конвенції про тимчасове ввезення (м. Стамбул, 1990 рік), на умовах, визначених цими Додатками, а також повітряні судна, які ввозяться на митну територію України українськими авіакомпаніями за договорами оперативного лізингу.

Тимчасове вивезення - це митний режим, відповідно до якого українські товари або транспортні засоби комерційного призначення вивозяться за межі митної території України з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реімпорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.

Митний режим тимчасового вивезення може бути застосований до товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що безпосередньо вивозяться за межі митної території України.

Строк тимчасового вивезення товарів, транспортних засобів комерційного призначення встановлюється органом доходів і зборів у кожному конкретному випадку, але не повинен перевищувати трьох років з дати поміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення у зазначений митний режим.

При поміщенні товарів, транспортних засобів комерційного призначення у митний режим тимчасового вивезення та їх реімпорті до закінчення строку, встановленого митним органом, до цих товарів, транспортних засобів застосовується умовне повне звільнення від оподаткування митними платежами.

Українські товари, поміщені в митний режим тимчасового вивезення, зберігають статус українських товарів.

Митний режим тимчасового вивезення завершується шляхом реімпорту товарів, транспортних засобів комерційного призначення, поміщених у цей митний режим, або поміщення їх в інший митний режим.

Митний склад - це митний режим, відповідно до якого іноземні або українські товари зберігаються під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

У митний режим митного складу можуть поміщатися будь-які товари, за винятком:

1) товарів, заборонених до ввезення в Україну, вивезення з України та транзиту через територію України;
2) товарів, строк придатності для споживання або використання яких закінчився;
3) товарів, що надходять в Україну як гуманітарна допомога;
4) живих тварин;
5) електроенергії, що переміщується лініями електропередачі.

Для поміщення товарів у митний режим митного складу органу доходів і зборів подаються митна декларація, товарно-транспортний документ на перевезення та рахунок (інвойс) або інший документ, який визначає вартість товару. Товари, що поміщуються у митний режим митного складу, декларуються органу доходів і зборів утримувачем митного складу.

Товари, що ввозяться на митну територію України і розміщуються на митних складах, розташованих на територіях морських і річкових портів, аеропортів, залізничних станцій, в межах яких є пункти пропуску через державний кордон України, поміщуються у митний режим митного складу на підставі електронного повідомлення утримувача митного складу, що містить кількість та опис товарів, підписаного електронним цифровим підписом.

Електронне повідомлення надсилається органу доходів і зборів протягом чотирьох годин з моменту фактичного розміщення товарів на митному складі. Орган доходів і зборів надсилає утримувачу митного складу підтвердження дати та часу отримання електронного повідомлення. Розміщення товарів на митному складі дозволу органу доходів і зборів не потребує.

Електронне повідомлення надсилається органу доходів і зборів не пізніше, ніж за чотири години до моменту фактичного випуску товарів з митного складу. Орган доходів і

зборів надсилає утримувачу митного складу підтвердження дати та часу отримання електронного повідомлення.

Під консолідованим вантажем розуміється вантаж, що перевозиться одним транспортним засобом і складається з двох і більше партій товарів для різних одержувачів або для одного одержувача від різних відправників.

Переміщення консолідованих вантажів, що ввозяться на митну територію України, від органу доходів і зборів відправлення на кордоні до органу доходів і зборів призначення з проміжним розміщенням цих вантажів на митному складі здійснюється на підставі договорів на перевезення.

Строк зберігання товарів у митному режимі митного складу не може перевищувати 1095 днів від дня поміщення цих товарів у зазначений митний режим.

Строк зберігання в митному режимі митного складу підакцизних товарів, іноземних товарів, які були попередньо поміщені у митні режими транзиту, тимчасового ввезення або переробки на митній території України, а також продуктів переробки не може перевищувати 365 днів від дня поміщення їх у митний режим митного складу.

Іноземні товари, що зберігаються в митному режимі митного складу, до закінчення строку їх придатності або строків зберігання, установлених частинами першою і другою цієї статті, повинні бути задекларовані для ввезення на митну територію України в іншому митному режимі або реекспортовані. Якщо іноземні товари під час зберігання в митному режимі митного складу були зіпсовані або ушкоджені внаслідок аварії чи дії обставин непереборної сили, такі товари за умови належного підтвердження зазначених фактів дозволяється декларувати для вільного обігу на митній території України так, ніби вони були ввезені в зіпсованому (ушкодженому) стані.

Строк зберігання у митному режимі митного складу товарів, призначених для експорту, не може перевищувати одного року з дати поміщення їх у цей режим. До закінчення зазначеного строку такі товари повинні бути вивезені за межі митної території України.

У разі невиконання вимог щодо розпорядження товарами, що зберігаються в митному режимі митного складу, утримувач митного складу повинен протягом 30 днів після закінчення строку зберігання цих товарів у митному режимі митного складу передати їх на склад органу доходів і зборів, а в разі закінчення строку придатності зазначених товарів - задекларувати їх у митний режим знищення або руйнування.

Іноземні товари, поміщені в митний режим митного складу, зберігають статус іноземних товарів. Українські товари, поміщені в митний режим митного складу, втрачають статус українських товарів з моменту відшкодування сум податку на додану вартість відповідно до положень Податкового кодексу України.

З товарами, що зберігаються на митному складі, без дозволу органу доходів і зборів можуть проводитися прості складські операції, необхідні для забезпечення збереження цих товарів:

1) переміщення товарів у межах складу з метою раціонального розміщення;
2) чищення;
3) провітрювання;
4) створення оптимального температурного режиму зберігання;
5) сушіння (у тому числі із створенням потоку тепла);
6) захист від корозії;
7) боротьба із шкідниками;
8) інвентаризація.

Операції, що проводяться з товарами, які зберігаються в митному режимі митного складу на митному складі, не повинні змінювати характеристик, за якими ці товари були класифіковані згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Митний режим митного складу завершується шляхом поміщення товарів, поміщених у цей митний режим, в інший митний режим. У разі поміщення товарів, що зберігаються на митному складі в митному режимі митного складу, в інший митний режим орган доходів і зборів встановлює строк для вивезення зазначених товарів з митного складу, виходячи з

наявних транспортних засобів та навантажувально-розвантажувальної техніки, але не менший, ніж п’ять робочих днів.

Митний режим митного складу припиняється митним органом у разі:

1) передачі товарів на склад органу доходів і зборів у зв’язку із закінченням строків зберігання в режимі митного складу;

2) конфіскації товарів;

3) повної втрати товарів унаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, за умови підтвердження факту аварії або дії обставин непереборної сили у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Вільна митна зона - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари ввозяться на територію вільної митної зони та вивозяться з цієї території за межі митної території України із звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а українські товари ввозяться на територію вільної митної зони із оподаткуванням митними платежами та застосуванням заходів нетарифного регулювання.

Операції з поміщеними у митний режим вільної митної зони товарами, що знаходяться на територіях вільних митних зон комерційного типу, обмежуються лише простими складськими операціями, необхідними для забезпечення збереження цих товарів: переміщення товарів у межах вільної митної зони з метою раціонального розміщення, чищення, провітрювання, створення оптимального температурного режиму зберігання, сушіння (у тому числі із створенням потоку тепла), захист від корозії, боротьба із шкідниками, інвентаризація. Також допускаються подрібнення партій, формування відправлень, сортування, пакування, перепакування, маркування, навантаження, вивантаження, перевантаження та інші подібні операції.

Умови поміщення товарів у митний режим вільної митної зони

1. Поміщення українських товарів у митний режим вільної митної зони для цілей оподаткування вважається експортом цих товарів.

2. Іноземні товари, що ввозяться на територію вільної митної зони, допускаються на зазначену територію з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами.

3. Поміщення товарів у митний режим вільної митної зони, а також зміна цього митного режиму здійснюються органом доходів і зборів, у зоні діяльності якого знаходиться така зона.

4. Для поміщення іноземних товарів у митний режим вільної митної зони та розміщення їх на територіях вільних митних зон комерційного типу, що розташовані в морських, річкових портах чи аеропортах, в межах яких є пункти пропуску через державний кордон України, використовуються транспортні або комерційні документи, які містять опис таких товарів та супроводжують їх при ввезенні.

Товари можуть перебувати в митному режимі вільної митної зони на території вільної митної зони протягом усього часу функціонування відповідної вільної митної зони.

Іноземні товари, поміщені у митний режим вільної митної зони, зберігають статус іноземних товарів. Товари, виготовлені (вироблені, одержані) у вільній митній зоні, мають статус іноземних товарів та вважаються такими, що поміщені у митний режим вільної митної зони. Українські товари, поміщені у митний режим вільної митної зони, отримують статус іноземних товарів.

Митний режим вільної митної зони завершується шляхом реекспорту товарів, поміщених у цей митний режим, або поміщення їх у інший митний режим.

Протягом 90 днів від дати скасування митного режиму вільної митної зони на території вільної митної зони промислового типу поміщені в митний режим вільної митної зони товари, що знаходяться на території цієї зони, повинні бути переміщені власником або уповноваженою ним особою на територію іншої вільної митної зони, реекспортовані чи задекларовані до іншого митного режиму.

Безмитна торгівля - це митний режим, відповідно до якого товари, не призначені для вільного обігу на митній території України, знаходяться та реалізуються для вивезення за

межі митної території України під митним контролем у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон України, відкритих для міжнародного сполучення, та на повітряних, водних або залізничних транспортних засобах комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси, з умовним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт та експорт таких товарів, та без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

У митний режим безмитної торгівлі поміщуються іноземні та українські товари, які ввозяться з-за меж митної території України або вивозяться з митної території України. У митний режим безмитної торгівлі поміщуються будь-які товари, крім товарів, заборонених до ввезення в Україну, вивезення з України і транзиту через територію України, товарів, що надходять в Україну як гуманітарна допомога, живих тварин. Іноземні товари поміщуються у митний режим безмитної торгівлі з умовним звільненням від оподаткування митними платежами. Поміщення українських товарів у митний режим безмитної торгівлі для цілей оподаткування вважається експортом цих товарів.

Товари можуть перебувати в митному режимі безмитної торгівлі протягом всього строку їх придатності для споживання та/або використання. Товари, поміщені в митний режим безмитної торгівлі, протягом всього строку перебування у цьому режимі знаходяться під митним контролем.

Митний режим безмитної торгівлі завершується шляхом реекспорту товарів, поміщених у цей митний режим, або поміщення їх у інший митний режим.

У разі псування товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі, ці товари підлягають поміщенню у митний режим знищення або руйнування утримувачем магазину безмитної торгівлі.

Якщо встановлені законом заборони або обмеження щодо імпорту відповідних товарів, які діяли під час перебування цих товарів у режимі безмитної торгівлі, скасовано, дозволяється завершення режиму безмитної торгівлі шляхом випуску зазначених товарів для вільного обігу на митній території України.

Митний режим безмитної торгівлі припиняється митним органом у разі:

1) конфіскації товарів;

2) повної втрати товарів унаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, за умови підтвердження факту аварії або дії обставин непереборної сили у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Переробка на митній території - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови подальшого реекспорту продуктів переробки.

Поміщення товарів у митний режим переробки на митній території допускається з письмового дозволу митного органу за заявою власника цих товарів або уповноваженої ним особи.

Дозвіл на переробку товарів на митній території України видається митним органом підприємству безоплатно протягом п’яти робочих днів від дати реєстрації відповідної заяви.

У дозволі на переробку товарів на митній території України зазначається перелік операцій з переробки та спосіб їх здійснення.

У видачі дозволу на переробку товарів на митній території України не може бути відмовлено з огляду на:

1) країну походження, країну відправлення або країну призначення цих товарів;

2) наявність на митній території України товарів, ідентичних за описом, якістю та технічними характеристиками товарам, що ввозяться для переробки.

Рішення про відмову у видачі дозволу на переробку товарів на митній території України приймається, якщо:

1) відомостей, зазначених у поданих заявником документах, недостатньо для визначення обов’язкового обсягу виходу продуктів переробки, що утворюються в результаті переробки товарів;

2) митний орган виявив невідповідності у відомостях, що містяться у поданих заявником документах, або недостовірність цих відомостей;

3) митним органом встановлено відсутність належного технологічного обладнання, приміщень, умов для обліку і зберігання товарів, що ввозяться з метою переробки;

4) підприємством не дотримано встановлених законодавством України заборон чи обмежень щодо переробки товарів на митній території України.

Кількість операцій з переробки товарів у митному режимі переробки на митній території не обмежується.

Операції з переробки товарів можуть включати:

1) власне переробку товарів, у тому числі обробку, монтаж, демонтаж, використання окремих товарів, які сприяють чи полегшують процес виготовлення продуктів переробки;

2) ремонт товарів, у тому числі модернізацію, відновлення та регулювання, калібрування.

Строк переробки товарів на митній території України встановлюється митним органом у кожному випадку під час видачі дозволу підприємству, виходячи з тривалості процесу переробки товарів та розпорядження продуктами їх переробки. Зазначений строк обчислюється, починаючи з дня завершення митного оформлення органом доходів і зборів іноземних товарів для переробки. За заявою підприємства, якому видано дозвіл на переробку товарів, з причин, підтверджених документально, строк переробки товарів на митній території України продовжується зазначеним органом, але загальний строк переробки не може перевищувати 365 днів.

Іноземні товари, поміщені у митний режим переробки на митній території, зберігають статус іноземних товарів. Продукти переробки, залишки (відходи), виготовлені (одержані) в процесі здійснення операцій з переробки іноземних товарів, мають статус іноземних товарів та вважаються такими, що поміщені у митний режим переробки на митній території. Українські товари, що використовувалися в процесі переробки іноземних товарів на митній території України, отримують статус іноземних товарів у момент вивезення продуктів переробки за межі митної території України.

Митний режим переробки на митній території завершується шляхом реекспорту продуктів переробки чи поміщення їх в інший митний режим.

Митний режим переробки на митній території припиняється митним органом у разі:

1) конфіскації товарів;

2) повної втрати товарів унаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, за умови підтвердження факту такої аварії або дії обставин у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Переробка за межами митної території - це митний режим, відповідно до якого українські товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці за межами митної території України без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови повернення цих товарів або продуктів їх переробки на митну територію України у митному режимі імпорту.

Поміщення товарів у митний режим переробки за межами митної території допускається з письмового дозволу митних органу за заявою власника цих товарів або уповноваженої ним особи.

Дозвіл на переробку товарів за межами митної території України видається підприємству митним органом безоплатно протягом п’яти робочих днів з дати реєстрації відповідної заяви.

Якщо зовнішньоекономічний договір, на підставі якого здійснюватиметься переробка, передбачає вивезення товарів з метою переробки окремими партіями протягом певного періоду часу на однакових умовах, дозвіл видається на обсяг товарів і строк, що визначені зовнішньоекономічним договором, але не більш як на один рік.

У дозволі на переробку товарів за межами митної території України зазначається перелік операцій з переробки та спосіб їх здійснення.

Рішення про відмову у видачі дозволу на переробку товарів за межами митної території України приймається, якщо:

1) відомостей, зазначених у поданих заявником документах, недостатньо для визначення обов'язкового обсягу виходу продуктів переробки, що утворюються в результаті переробки товарів;

2) митний орган виявив невідповідності у відомостях, що містяться у поданих заявником документах, або недостовірність цих відомостей;

3) підприємством не дотримано встановлених законодавством України заборон чи обмежень щодо переробки товарів за межами митної території України.

Строк переробки товарів за межами митної території України встановлюється митним органом у кожному випадку під час надання дозволу підприємству-резиденту, виходячи з тривалості процесу переробки товарів та розпорядження продуктами їх переробки. Зазначений строк обчислюється, починаючи з дня завершення митного оформлення митним органом українських товарів для переробки. За заявою підприємства, якому видано дозвіл на переробку товарів, з причин, підтверджених документально, строк переробки товарів за межами митної території України продовжується зазначеним органом, але загальний строк переробки не може перевищувати 365 днів.

Митний режим переробки за межами митної території завершується:

1) шляхом імпорту продуктів переробки; або

2) шляхом реімпорту; або

3) шляхом експорту продуктів переробки чи товарів, що вивозилися в режимі переробки за межами митної території; або

4) у випадках, передбачених частиною другою цієї статті.

Митний режим переробки за межами митної території припиняється митним органом у разі:

1) конфіскації товарів;

2) повної втрати товарів унаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, за умови підтвердження факту такої аварії або дії обставин у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Протягом 20 днів від дати відкликання дозволу на переробку товарів за межами митної території України товари, поміщені в митний режим переробки за межами митної території, повинні бути заявлені до іншого митного режиму в порядку, визначеному цим Кодексом.

Знищення або руйнування - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари під митним контролем знищуються або приводяться у стан, який виключає можливість їх використання, з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Знищення або руйнування товарів допускається з письмового дозволу митного органу за заявою власника товарів чи уповноваженої ним особи.

Дозвіл на поміщення товарів у митний режим знищення або руйнування видається митним органом, якщо власником чи уповноваженою ним особою:

1) укладено договір на знищення (руйнування) товарів з підприємством, уповноваженим відповідно до законодавства України на знищення (руйнування) відповідних категорій товарів;

2) отримано дозволи на знищення (руйнування) товарів від державних органів, до повноважень яких належить контроль за переміщенням таких товарів.

Дозвіл на поміщення товарів у митний режим знищення або руйнування видається митним органом безоплатно протягом трьох робочих днів з дати реєстрації відповідної заяви. У разі відмови у видачі дозволу орган доходів і зборів зобов'язаний у зазначений строк письмово або в електронній формі повідомити особу, яка звернулася за отриманням дозволу, про підстави відмови.

Не вважаються операціями зі знищення або руйнування товарів:

1) використання для споживання тваринами товарів, попередньо призначених для споживання людиною;

2) проведення з товарами операцій з переробки;

3) отримання продуктів переробки, включаючи монтаж, демонтаж, переробку або обробку товарів;

4) ремонт товарів, включаючи їх відновлення;

5) використання товарів як таких, що полегшують процес виготовлення продуктів переробки, якщо самі вони при цьому повністю витрачаються.

Відповідно до положень Митного Кодексу та вимог, встановлених Кабінетом Міністрів України чи центральними органами виконавчої влади відповідно до їх повноважень, здійснюється знищення або руйнування окремих категорій товарів, зокрема:

1) лікарських і наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів;

2) неякісної та небезпечної продукції;

3) військової, мисливської, спортивної вогнепальної зброї та боєприпасів до неї;

4) холодної і пневматичної зброї;

5) вибухових речовин;

6) спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії, засобів індивідуального захисту, засобів активної оборони та засобів для виконання спеціальних операцій і оперативно-розшукових заходів.

Знищення або руйнування товарів здійснюється за рахунок їх власника, уповноваженої ним особи чи інших заінтересованих осіб.

Залишки, що утворилися в результаті знищення або руйнування товарів, у тому числі складові товару, які не були знищені або зруйновані, та отримані в результаті знищення або руйнування товарів відходи, які мають господарську цінність, підлягають поміщенню протягом 10 днів від дати знищення товарів у відповідний митний режим як іноземні товари, які перебувають під митним контролем.

Відходи, що утворилися в результаті знищення або руйнування товарів і не мають господарської цінності та не можуть бути утилізовані, підлягають видаленню відповідно до законодавства України як українські товари підприємством, яке здійснило операції зі знищення (руйнування) товарів.

Митний режим знищення або руйнування завершується після виконання операцій із знищення або руйнування товарів та декларування у відповідний митний режим їх залишків.

Відповідальність за недотримання умов митного режиму знищення або руйнування, несуть:

1) власник товарів (уповноважена особа) з моменту заявлення товарів у цей митний режим до моменту їх передання підприємству, уповноваженому відповідно до законодавства України на знищення (руйнування) відповідних категорій товарів і яке фактично здійснює таке знищення (руйнування), а також з моменту отримання від зазначеного підприємства залишків (відходів) знищення (руйнування), якщо такі залишки утворюються, до моменту завершення митного оформлення цих залишків та видалення відходів відповідно до законодавства України;

2) підприємство, уповноважене відповідно до законодавства України на знищення (руйнування) відповідних категорій товарів, з моменту прийняття для знищення (руйнування) товарів, поміщених у митний режим знищення або руйнування, до моменту передання власнику товарів (уповноваженій особі) залишків, якщо вони утворилися в результаті здійснення таких операцій, а в разі якщо залишки за договором передаються у власність цьому підприємству, до моменту завершення митного оформлення цих залишків у відповідний митний режим.

Відмова на користь держави - це митний режим, відповідно до якого власник відмовляється від іноземних товарів на користь держави без будь-яких умов на свою користь.

У митний режим відмови на користь держави поміщуються іноземні товари.

Відмова від товарів на користь держави здійснюється за відповідною письмовою заявою власника цих товарів та з дозволу органу доходів і зборів.

Згідно з Переліком товарів, які не можуть бути поміщені у митний режим відмови на користь держави, затвердженого Постановою КМУ від 21 травня 2012 року № 427, до таких товарів відносяться:

*Товари, що не перебувають на митній території України;

*Товари, строк придатності для споживання або використання яких закінчився;

*Товари, що потребують особливих умов зберігання (у разі, коли митний орган не має можливості забезпечити створення таких умов);

*Товари, щодо яких не здійснено встановлені види контролю (у разі, коли вони підлягають таким видам контролю);

*Товари, вилучені митними органами відповідно до Митного кодексу України (крім товарів, щодо яких припинено провадження у справі про порушення митних правил шляхом компромісу);

*Ядерні матеріали, радіоактивні та небезпечні відходи, особливо небезпечні хімічні речовини, отруйні речовини;

*Товари, витрати на зберігання та реалізацію яких перевищуватимуть суму надходжень від їх продажу.

Іноземні товари поміщуються у митний режим відмови на користь держави із звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Митний режим відмови на користь держави завершується після розміщення товарів на складі органу доходів і зборів.

Відповідальність за неправомірне розпорядження товарами шляхом їх поміщення в митний режим відмови на користь держави несе декларант. Органи доходів і зборів не відшкодовують будь-які майнові претензії осіб, які мають повноваження щодо товарів, від яких декларант відмовився на користь держави.

ЛЕКЦІЯ 8 «МИТНА ВАРТІСТЬ ТОВАРІВ ТА МЕТОДИ ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ»

1. Поняття, функції і цілі митної вартості товарів.
2. Заявлення митної вартості товарів.
3. Методи визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, та порядок їх застосування.

1. Поняття, функції і цілі митної вартості товарів

Згідно із ст. 49 МКУ **митною вартістю товарів**, які переміщуються через митний кордон України, є вартість товарів, що використовується для митних цілей, яка базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари.

Функції митної вартості:

1) фіскальна - митна вартість є основою для нарахування митних платежів;

2) правоохоронна - митна вартість є основою для застосування санкцій за порушення митних правил;

3) статистична функція призначена для:

* забезпечення повного і достовірного обліку даних про експорт та імпорт держави;
* аналізу основних тенденцій, структури й динаміки зовнішньоторговельних товаропотоків держави разом з аналізом її макроекономічної ситуації;
* інформаційного забезпечення вищих органів державної влади й управління при прийнятті ними рішень у галузі митної політики та державного регулювання зовнішньої торгівлі;
* аналізу кон'юнктури ринку держави;
* контролю за нарахуванням митних платежів;
* здійснення валютного контролю в межах компетенції митних органів;
* представлення даних митної статистики для складання торгового та окремих статей платіжного балансів держави;

* сприяння в здійсненні державами взаємного обміну інформацією з митної статистики зовнішньої торгівлі;
* розв'язання інших завдань, обумовлених національною митною політикою.
4) перевірка обґрунтованості ціни товару при бартерних угодах:
* контроль за еквівалентністю зустрічних товарних відправлень;
* валютний контроль при проведенні експортно-імпортних операцій;
* контроль за дотриманням встановлених вартісних квот.

Цілі використання відомостей про митну вартість товарів:
1) нарахування митних платежів;
2) застосування інших заходів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України;
3) ведення митної статистики;
4) розрахунку податкового зобов'язання, визначеного за результатами документальної перевірки.

2. Заявлення митної вартості товарів

Заявлення митної вартості товарів здійснюється декларантом або уповноваженою ним особою під час декларування товарів у порядку, встановленому МКУ.

Декларант або уповноважена ним особа, які заявляють митну вартість товару, зобов'язані:
1) заявляти митну вартість, визначену ними самостійно, у тому числі за результатами консультацій з митним органом;
2) подавати органу доходів і зборів достовірні відомості про визначення митної вартості, які повинні базуватися на об'єктивних, документально підтверджених даних, що піддаються обчисленню;
3) нести всі додаткові витрати, пов'язані з коригуванням митної вартості або наданням митному органу додаткової інформації.

Декларант або уповноважена ним особа, які заявляють митну вартість товару, мають право:
1) надавати митному органу (за наявності) додаткові відомості у разі потреби уточнення інформації;
2) на випуск у вільний обіг товарів, що декларуються;

Випуск товарів – надання митним органом права на користування та/або розпорядження товарами, щодо яких здійснюється митне оформлення, відповідно до заявленої мети.

Вільни обіг – обіг товарів, який здійснюється без обмежень з боку митних органів України.
3) проводити цінову експертизу договору (контракту) шляхом залучення експертів за власні кошти;
4) оскаржувати у порядку, визначеному законодавством, рішення органу доходів і зборів щодо коригування митної вартості оцінюваних товарів та бездіяльність органу доходів і зборів щодо неприйняття протягом строків, для завершення митного оформлення, рішення про визнання митної вартості оцінюваних товарів;
5) приймати самостійне рішення про необхідність коригування митної вартості після випуску товарів;
6) отримувати від митного органу інформацію щодо підстав, з яких митний орган вважає, що взаємозв'язок продавця і покупця вплинув на ціну, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари;
7) вимагати від митного органу надання письмової інформації про причини, за яких заявлена ними митна вартість не може бути визнана;
8) вимагати від митного органу надання письмової інформації щодо порядку і методу визначення митної вартості, застосованих при коригуванні заявленої митної вартості, а також щодо підстав для здійснення такого коригування.

Для заявлення митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України відповідно до митного режиму імпорту, митному органу, який проводить митне оформлення цих товарів, разом з митною декларацією та іншими необхідними для митного оформлення зазначених товарів документами в установленому порядку, подається декларація митної вартості.

Декларація митної вартості – документ встановленої форми, що подається декларантом і містить відомості щодо митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України чи стосовно яких змінюється митний режим.

Декларація митної вартості подається у разі:

1) якщо до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, додаються витрати, які не включалися до ціни, а саме:

1.1) витрати, понесені покупцем:

а) комісійні та брокерська винагорода, за винятком комісійних за закупівлю, що є платою покупця своєму агентові за надання послуг, пов'язаних із представництвом його інтересів за кордоном для закупівлі оцінюваних товарів;

б) вартість ящиків тари (контейнерів), в яку упаковано товар, або іншої упаковки, що для митних цілей вважаються єдиним цілим з відповідними товарами;

в) вартість упаковки або вартість пакувальних матеріалів та робіт, пов'язаних із пакуванням;

1.2) належним чином розподілена вартість нижчезазначених товарів та послуг, якщо вони поставляються прямо чи опосередковано покупцем безоплатно або за зниженими цінами для використання у зв'язку з виробництвом та продажем на експорт в Україну оцінюваних товарів, якщо така вартість не включена до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті:

а) сировини, матеріалів, деталей, напівфабрикатів, комплектувальних виробів тощо, які увійшли до складу оцінюваних товарів;

б) інструментів, штампів, шаблонів та аналогічних предметів, використаних у процесі виробництва оцінюваних товарів;

в) матеріалів, витрачених у процесі виробництва оцінюваних товарів (мастильні матеріали, паливо тощо);

г) інженерних та дослідно-конструкторських робіт, дизайну, художнього оформлення, ескізів та креслень, виконаних за межами України і безпосередньо необхідних для виробництва оцінюваних товарів;

3) роялті та інші ліцензійні платежі, що стосуються оцінюваних товарів, та які покупець повинен сплачувати прямо чи опосередковано як умову продажу оцінюваних товарів, якщо такі платежі не включаються до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті.

2) якщо з ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, виділено витрати або кошти за умови виділення їх з ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, що документально підтверджені, та які піддаються обчисленню:

плата за будівництво, спорудження, складення, технічне обслуговування або технічну допомогу, здійснені після ввезення імпортних товарів, таких як промислова установка, машини або обладнання;

витрати на транспортування після ввезення; 2.3)

податки, які справляються в Україні.

3) якщо покупець та продавець пов'язані між собою.

В інших випадках декларація митної вартості подається за власним бажанням декларанта або уповноваженої ним особи.

Декларація митної вартості не подається, у тому числі у випадках, передбачених частиною п'ятою цієї статті, у разі декларування партій товарів, митна вартість яких не перевищує 5000 євро.

У декларації митної вартості наводяться відомості про метод визначення митної вартості товарів, числове значення митної вартості товарів та її складових, умови зовнішньоекономічного договору, що мають відношення до визначення митної вартості товарів, та надані документи, що підтверджують зазначене.

Документами, які підтверджують митну вартість товарів, є:
1) декларація митної вартості;
2) зовнішньоекономічний договір (контракт) або документ, який його замінює, та додатки до нього у разі їх наявності;
3) рахунок-фактура (інвойс) або рахунок-проформа (якщо товар не є об'єктом купівлі-продажу);
4) якщо рахунок сплачено, то банківські платіжні документи, що стосуються оцінюваного товару;
5) за наявності - інші платіжні та/або бухгалтерські документи, що підтверджують вартість товару та містять реквізити, необхідні для ідентифікації ввезеного товару;
6) транспортні (перевізні) документи, якщо за умовами поставки витрати на транспортування не включені у вартість товару, а також документи, що містять відомості про вартість перевезення оцінюваних товарів;
7) копія імпортної ліцензії, якщо імпорт товару підлягає ліцензуванню;
8) якщо здійснювалося страхування, - страхові документи, а також документи, що містять відомості про вартість страхування.

3. Методи визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, та порядок їх застосування

Визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту, здійснюється за такими методами:
1) основний - за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції);
2) другорядні:
а) за ціною договору щодо ідентичних товарів;
б) за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів;
в) на основі віднімання вартості;
г) на основі додавання вартості (обчислена вартість);
ґ) резервний.

Основним методом визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, є перший метод - за ціною договору (вартість операції).

Кожний наступний метод застосовується лише у разі, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу відповідно до норм Митного Кодексу.

Застосуванню другорядних методів передує процедура консультацій між органом доходів і зборів та декларантом з метою визначення основи вартості. Під час таких консультацій орган доходів і зборів та декларант можуть здійснити обмін наявною у кожного з них інформацією за умови додержання вимог щодо її конфіденційності. При цьому кожний наступний метод застосовується, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу. Методи на основі віднімання та додавання вартості (обчислена вартість) можуть застосовуватися у будь-якій послідовності на прохання декларанта або уповноваженої ним особи. У тому випадку, коли неможливо застосувати жоден із зазначених методів, митна вартість визначається за резервним методом.

Метод визначення митної вартості за ціною договору (контракту) щодо товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, застосовується у разі, якщо:
1) немає жодних обмежень щодо прав покупця (імпортера) на використання оцінюваних товарів, за винятком тих, що:
а) встановлюються законом чи запроваджуються органами державної влади в Україні;
б) обмежують географічний регіон, у якому товари можуть бути перепродані (відчужені повторно);
в) не впливають значною мірою на вартість товару;

2) щодо продажу оцінюваних товарів або їх ціни відсутні будь-які умови або застереження, які унеможливлюють визначення вартості цих товарів;
3) жодна частина виручки від будь-якого подальшого перепродажу, розпорядження або використання товарів покупцем не надійде прямо чи опосередковано продавцеві, якщо тільки не буде зроблено відповідне коригування з урахуванням таких положень.

При визначенні митної вартості до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, додаються такі витрати (складові митної вартості), якщо вони не включалися до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті:
1) витрати, понесені покупцем:
а) комісійні та брокерська винагорода, за винятком комісійних за закупівлю, що є платою покупця своєму агентові за надання послуг, пов'язаних із представництвом його інтересів за кордоном для закупівлі оцінюваних товарів;
б) вартість ящиків тари (контейнерів), в яку упаковано товар, або іншої упаковки, що для митних цілей вважаються єдиним цілим з відповідними товарами;
в) вартість упаковки або вартість пакувальних матеріалів та робіт, пов'язаних із пакуванням;
2) належним чином розподілена вартість нижчезазначених товарів та послуг, якщо вони поставляються прямо чи опосередковано покупцем безоплатно або за зниженими цінами для використання у зв'язку з виробництвом та продажем на експорт в Україну оцінюваних товарів, якщо така вартість не включена до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті:
а) сировини, матеріалів, деталей, напівфабрикатів, комплектувальних виробів тощо, які увійшли до складу оцінюваних товарів;
б) інструментів, штампів, шаблонів та аналогічних предметів, використаних у процесі виробництва оцінюваних товарів;
в) матеріалів, витрачених у процесі виробництва оцінюваних товарів (мастильні матеріали, паливо тощо);
г) інженерних та дослідно-конструкторських робіт, дизайну, художнього оформлення, ескізів та креслень, виконаних за межами України і безпосередньо необхідних для виробництва оцінюваних товарів;
3) роялті та інші ліцензійні платежі, що стосуються оцінюваних товарів та які покупець повинен сплачувати прямо чи опосередковано як умову продажу оцінюваних товарів, якщо такі платежі не включаються до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті. Зазначені платежі можуть включати платежі, які стосуються прав на літературні та художні твори, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки та інші об'єкти права інтелектуальної власності.
4) відповідна частина виручки від будь-якого подальшого перепродажу товарів, що оцінюються, їх використання або розпорядження ними на митній території України, яка прямо чи опосередковано йде на користь продавця;
5) витрати на транспортування оцінюваних товарів до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України;
6) витрати на навантаження, вивантаження та обробку оцінюваних товарів, пов'язані з їх транспортуванням до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України;
7) витрати на страхування цих товарів.
4) покупець і продавець не пов'язані між собою особи або хоч і пов'язані між собою особи, однак ці відносини не вплинули на ціну товарів.

Метод визначення митної вартості товарів за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються, не застосовується, якщо використані декларантом або уповноваженою ним особою відомості не підтверджені документально або не визначені кількісно і достовірні та/або відсутня хоча б одна із складових митної вартості, яка є обов'язковою при її обчисленні.

У разі якщо митна вартість не може бути визначена за основним методом, застосовуються другорядні методи.

Митною вартістю товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, є ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за товари, якщо вони продаються на експорт в Україну.

Ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті, - це загальна сума всіх платежів, які були здійснені або повинні бути здійснені покупцем оцінюваних товарів продавцю або на користь продавця через третіх осіб та/або на пов'язаних із продавцем осіб для виконання зобов'язань продавця.

Платежі можуть бути здійснені прямо чи опосередковано. Прикладом опосередкованого платежу може бути врегулювання покупцем повністю чи частково боргу продавця.

Платежі необов'язково повинні бути здійснені у вигляді переказу грошей (зокрема, але не виключно). Такі платежі можуть бути здійснені шляхом акредитива, інкасування або за допомогою інших розрахунків (вексель, передача цінних документів тощо).

Термін «ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті» стосується лише ціни оцінюваних товарів. Дивіденди або інші платежі покупця на користь продавця, не пов'язані з оцінюваними товарами, не є частиною митної вартості. Додавання, якщо вони не включалися до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті, згідно з цією статтею робляться лише на основі об'єктивних даних, що підтверджуються документально та піддаються обчисленню.

Розрахунки згідно із цією статтею робляться лише на основі об'єктивних даних, що підтверджуються документально та піддаються обчисленню.

При визначенні митної вартості до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті, не допускається включення ніяких інших витрат, крім тих, що передбачені МКУ. До митної вартості не включаються нижчезазначені витрати або кошти за умови виділення їх з ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, що документально підтверджені та які піддаються обчисленню:

1) плата за будівництво, спорудження, складення, технічне обслуговування або технічну допомогу, здійснені після ввезення імпортних товарів, таких як промислова установка, машини або обладнання;

2) витрати на транспортування після ввезення;

3) податки, які справляються в Україні.

Той факт, що продавець і покупець пов'язані між собою особи, сам по собі не може бути підставою для розгляду вартості операції як неприйнятної. У таких випадках необхідно розглянути обставини продажу та прийняти вартість операції за умови, що взаємовідносини покупця і продавця не вплинули на ціну оцінюваних товарів.

Особи вважаються пов'язаними між собою у випадках, зазначених у статті 15 Угоди про застосування статті VII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року, а саме:

(a) вони є посадовими особами або директорами підприємств один в одного;

(b) вони юридично визнані партнерами по бізнесу;

(c) вони є роботодавцем і службовцем;

(d) будь-яка особа прямо чи опосередковано володіє, контролює або утримує 5 чи більше відсотків випущених акцій, що дають право голосу, або акцій обох з них;

(e) один з них прямо або опосередковано контролює іншого;

(f) обидва прямо або опосередковано контролюються третьою особою;

(g) разом вони прямо або опосередковано контролюють третю особу;

(h) вони є членами однієї й тієї ж сім'ї.

У разі якщо митна вартість оцінюваних товарів не може бути визначена згідно з основним методом, за основу для її визначення береться *вартість операції з ідентичними товарами,* що продаються на експорт в Україну з тієї ж країни і час експорту яких збігається з часом експорту оцінюваних товарів або є максимально наближеним до нього.

При застосуванні цього методу визначення митної вартості за основу береться прийнята органом доходів і зборів вартість операції з ідентичними товарами з дотриманням умов, зазначених у цій статті. При цьому під ідентичними розуміються товари, однакові за всіма ознаками з оцінюваними товарами, у тому числі за такими, як:

1) фізичні характеристики;
2) якість та репутація на ринку;
3) країна виробництва;
4) виробник.

Незначні зовнішні відмінності не можуть бути підставою для відмови у розгляді товарів як ідентичних, якщо в цілому такі товари відповідають вимогам частини другої цієї статті.

Ціна договору щодо ідентичних товарів береться за основу для визначення митної вартості товарів, якщо ці товари ввезено приблизно в тій же кількості та на тих же комерційних рівнях, що й оцінювані товари.

Метод визначення митної вартості за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів

У разі якщо митна вартість оцінюваних товарів не може бути визначена згідно з вищевикладеними положеннями, за митну вартість береться прийнята митним органом вартість операції з подібними (аналогічними) товарами, які продано на експорт в Україну і час експорту яких збігається з часом експорту оцінюваних товарів або є максимально наближеним до нього.

Під подібними (аналогічними) розуміються *товари,* які хоч і не однакові за всіма ознаками, але мають схожі характеристики і складаються зі схожих компонентів, завдяки чому виконують однакові функції порівняно з товарами, що оцінюються, та вважаються комерційно взаємозамінними.

Для визначення, чи є товари подібними (аналогічними), враховуються якість товарів, наявність торгової марки та репутація цих товарів на ринку.

Ціна договору щодо подібних (аналогічних) товарів береться за основу для визначення митної вартості товарів, якщо ці товари ввезено приблизно в тій же кількості і на тих же комерційних рівнях, що й оцінювані товари.

У разі якщо такого продажу не виявлено, використовується вартість операції з подібними (аналогічними) товарами, які продавалися в Україну в іншій кількості та/або на інших комерційних рівнях. При цьому їх ціна коригується з урахуванням зазначених розбіжностей незалежно від того, чи веде це до збільшення або зменшення вартості. Інформація, що використовується при здійсненні коригування, повинна бути документально підтверджена.

Товари не вважаються ідентичними або подібними (аналогічними) оцінюваним, якщо вони не вироблені в тій же країні, що і товари, які оцінюються.

Товари, виготовлені не виробником оцінюваних товарів, а іншою особою, беруться до уваги лише у разі, якщо немає ні ідентичних, ні подібних (аналогічних) товарів, виготовлених особою - виробником товарів, що оцінюються.

Товари не вважаються ідентичними чи подібними (аналогічними) оцінюваним, якщо їх проектування, дослідно-конструкторські роботи, художнє оформлення, дизайн, ескізи, креслення, а також інші аналогічні роботи виконані в Україні.

Метод визначення митної вартості на основі віднімання вартості

У разі якщо митна вартість оцінюваних товарів не може бути визначена відповідно до вищевикладених положень, їх митна вартість визначається на основі віднімання вартості.

У разі якщо оцінювані або ідентичні чи подібні (аналогічні) імпортні товари продаються (відчужуються) на митній території України у незмінному стані, для визначення митної вартості товарів за цим методом за основу береться ціна одиниці товару, за якою оцінювані або ідентичні чи подібні (аналогічні) імпортовані товари продаються на території України у найбільших загальних кількостях покупцю, який не є пов’язаною з продавцем особою, одночасно або у час, наближений до дати ввезення оцінюваних товарів, за умови вирахування, якщо вони можуть бути виділені, таких компонентів:

1) витрат на виплату комісійних, що звичайно сплачуються або підлягають сплаті, чи звичайних торговельних надбавок, які робляться для одержання прибутку та покриття загальних витрат у зв’язку з продажем на митній території України товарів того ж класу та виду. Товарами одного класу та виду є товари, які підпадають під групу або спектр товарів, що виробляються конкретною галуззю чи сектором промисловості та включають ідентичні

або подібні (аналогічні) товари. Термін "товари того ж класу або виду" включає товари, імпортовані з тієї ж країни, що й оцінювані товари, а також товари, імпортовані з інших країн.

Сума прибутку та загальних витрат, до яких належать прямі та непрямі витрати, пов'язані із збутом зазначених товарів, повинна братися в цілому. Числове значення витрат для цілей вирахування цієї суми визначається на основі інформації, поданої декларантом або уповноваженою ним особою, якщо тільки ця інформація не є несумісною з даними, одержаними при продажу в Україні ввезених (імпортованих) товарів того ж класу або виду. У разі якщо інформація, надана декларантом або уповноваженою ним особою, є несумісною з такими даними, сума для обчислення прибутку та загальних витрат може ґрунтуватися на іншій відповідній інформації, а не тій, що надана декларантом або уповноваженою ним особою.

При визначенні комісійних або звичайних прибутків та загальних витрат віднесення товарів до «товарів того ж класу або виду» повинно здійснюватися у кожному конкретному випадку з посиланням на відповідні обставини;

2) звичайних витрат, понесених в Україні на навантаження, вивантаження, транспортування, страхування, та інших пов'язаних з такими операціями витрат;

3) сум податків, що підлягають сплаті в Україні у зв'язку з ввезенням (імпортом) чи продажем (відчуженням) товарів.

У разі якщо ні оцінювані, ні ідентичні чи подібні (аналогічні) товари не продаються в Україні одночасно або в час, максимально наближений до дати ввезення оцінюваних товарів в Україну, митна вартість таких товарів визначається на основі ціни одиниці товару, за якою відповідно оцінювані або ідентичні чи подібні (аналогічні) з оцінюваними товари продаються в Україні в кількості, достатній для встановлення ціни за одиницю такого товару, у такому ж стані, в якому вони були ввезені, на найбільш ранню дату після ввезення товарів, які оцінюються, але до сплину 90-денного строку.

У разі відсутності випадків продажу оцінюваних, ідентичних чи подібних (аналогічних) товарів у такому ж стані, в якому вони перебували на день ввезення в Україну, на вимогу декларанта або уповноваженої ним особи митна вартість таких товарів визначається на основі ціни одиниці товару, за якою зазначені товари продаються в Україні після подальшої обробки (переробки) найбільшою партією особам, не пов'язаним з особами, у яких вони купують такі товари. При цьому робляться відповідні поправки на вартість, додану такою обробкою (переробкою).

Вирахування вартості, доданої подальшою обробкою (переробкою), повинні ґрунтуватися на даних, які є об'єктивними, підтверджуються документально, піддаються обчисленню та належать до вартості такої роботи. За основу для обчислень беруться прийняті промислові формули, рецепти, методи будівництва та інша галузева практика.

Ці положення не застосовуються у разі, якщо:

1) у результаті подальшої обробки ввезені товари втрачають свою ідентичність, крім випадків, коли, незважаючи на втрату ідентичності ввезених товарів, величина вартості, доданої обробкою, може бути точно визначена;

2) ввезені товари зберігають свою ідентичність, але становлять настільки незначний відсоток продажу їх в Україні, що використання цього методу оцінювання буде невиправданим.

Метод визначення митної вартості товарів на основі додавання вартості (обчислена вартість)

Для визначення митної вартості товарів на основі додавання вартості (обчислена вартість) за основу береться надана виробником товарів, що оцінюються, або від його імені інформація про їх вартість, яка повинна складатися із сум:

1) вартості матеріалів та витрат, понесених виробником при виробництві оцінюваних товарів. Така інформація повинна базуватися на комерційних рахунках виробника за умови, що такі рахунки сумісні із загальновизнаними принципами бухгалтерського обліку, які застосовуються в країні, де ці товари виробляються;

2) обсягу прибутку та загальних витрат, що дорівнює сумі, яка звичайно відображається при продажу товарів того ж класу або виду, що й оцінювані товари, які виготовляються виробниками у країні експорту для експорту в Україну;
3) загальних витрат при продажу в Україну з країни вивезення товарів того ж класу або виду, тобто витрат на завантаження, розвантаження та обробку оцінюваних товарів, їх транспортування до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України, витрат на страхування цих товарів.

Посадова особа митного органу не може вимагати або примушувати будь-яку особу, яка не є резидентом, надавати для вивчення або дозволяти доступ до будь-якого рахунка чи інших записів для цілей визначення обчисленої вартості. Інформація, подана виробником товарів для цілей визначення митної вартості згідно з положеннями цієї статті, може бути перевірена в країні - виробникові товарів уповноваженими органами України за згодою виробника і за умови повідомлення заздалегідь уряду країни - виробника товарів та за відсутності заперечень проти такої перевірки.

Резервний метод. У разі якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом послідовного використання вищеперерахованих методів, митна вартість оцінюваних товарів визначається з використанням способів, які не суперечать законам України і є сумісними з відповідними принципами і положеннями Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (GATT).
Митна вартість, у цьому випадку, повинна ґрунтуватися на раніше визнаних (визначених) митними органами митних вартостях. У разі якщо цей метод застосовується митним органом, він на вимогу декларанта або уповноваженої ним особи зобов'язаний письмово поінформувати їх про митну вартість, визначену відповідно до законодавства, та про використаний при цьому метод.

ЛЕКЦІЯ 9 «ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ, ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ»

1. Поняття та принципи переміщення товарів, транспортних засобів та інших предметів через митний кордон України.
2. Заборони та обмеження щодо переміщення окремих товарів через митний кордон України.

1. Поняття та принципи переміщення товарів, транспортних засобів та інших предметів через митний кордон України

Під переміщенням через митний кордон України треба розуміти сукупність дій, пов'язаних із ввезенням на митну територію України, вивезенням з цієї території або транзит через митну територію України товарів, транспортних засобів та інших предметів у будь-який спосіб, будь-якими засобами та видами транспорту, включаючи використання з цією метою трубопровідного транспорту та ліній електропередач.

Таким чином, поняття «переміщення через митний кордон» характеризується такими ознаками:

- наявністю фактично здійснених вольових дій фізичних та юридичних осіб, зокрема суб'єктів ЗЕД, спрямованих на досягнення кінцевого, конкретного результату із ввезення на митну територію України, вивезення з цієї території або транзиту через територію України товарів, транспортних засобів та інших предметів;
- здійсненням вказаних дій у правовому режимі ввезення товарів, транспортних засобів та інших предметів на митну територію України або їхнім вивезенням з митної території України, або транзитом через митну територію України;
- наявністю певних засобів та способів, завдяки яким здійснюються перелічені вище дії;
- здійснення зазначених дій щодо товарів, транспортних засобів та інших предметів, які підлягають пропуску через митний кордон України;
- фактичним перетином митного кордону України товарами, транспортними засобами та іншими предметами.

До фактично здійснених вольових дій фізичних та юридичних осіб, зокрема суб'єктів ЗЕД, належать:

- Ввезення товарів і транспортних засобів на митну територію України.
- Вивезення товарів і транспортних засобів за межі митної території України.
- Транзит через територію України товарів, транспортних засобів та інших предметів.

Ввезення товарів і транспортних засобів на митну територію України, вивезення товарів і транспортних засобів за межі митної території України – це сукупність дій, пов'язаних із переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України у відповідному напрямку.

Переміщення транзитом через митну територію України товарів та інших предметів – це сукупність дій, пов'язаних із переміщенням товарів і транспортних засобів через митну територію України під митним контролем за умови, що товари, які переміщуються транзитом, залишаються у незмінному стані, крім природних втрат, не використовуються з іншою метою, крім транзиту, і повинні бути доставленими до митного органу призначення у строк, визначений митним органом відправлення.

Про фактичне волевиявлення особи щодо переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон свідчать такі дії:

- При ввезенні товарів, транспортних засобів та інших предметів на митну території України, зокрема при ввезенні з території вільних митних зон і з вільних складів на іншу частину території України, транзиті через митну територію України — фактичне перетинання митного кордону.
- При вивезенні товарів, транспортних засобів та інших предметів з митної території України, при ввезенні з іншої частини території України на територію вільних митних зон і на вільні склади — подача митної декларації чи інша дія, безпосередньо спрямована на реалізацію наміру, відповідно, вивезти або ввезти товари, транспортні засоби та інші предмети.

Переміщення товарів через митний кордон України здійснюється засобами:

- автомобільного транспорту;
- залізничного транспорту;
- авіаційного транспорту;
- водного транспорту;
- трубопровідного транспорту;
- ліній електропередач та змішаними перевезеннями *(ст. 186 МКУ).*

Залежно від наявності перевізника, відправника, одержувача, а також договору на перевезення товари переміщуються у:

- вантажних відправленнях;
- міжнародних поштових відправленнях;
- міжнародних експрес-відправленнях;
- несупроводжуваному багажі;
- ручній поклажі;
- супроводжуваному багажі.

2. Заборони та обмеження щодо переміщення окремих товарів через митний кордон України

Відповідно до п. 57 ст. 4 МКУ товаром є будь-яке рухоме майно (у тому числі валютні цінності, культурні цінності), електрична, теплова та інші види енергії, а також транспортні засоби, за винятком транспортних засобів, що використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через через митний кордон України.

Усі товари, що переміщуються через митний кордон України, можна класифікувати залежно від різних підстав.

По-перше, залежно від напрямку проходження товари диференціюються:

- на ввезені;

- такі, що вивозяться;
- транзитні.

Ввезеними є товари, що надходять на територію України з інших держав. При цьому країною їхнього походження може бути як інша країна, так і Україна за умови їхнього попереднього вивезення. **Товари, що вивозяться,** найчастіше виробляються в Україні і переміщуються на територію іншої держави**. Транзитні товари** — це товари, які переміщуються з однієї країни в іншу, пересуваючись при цьому по митній території України.

По-друге*, залежно від країни походження товари поділяються на:*

- вітчизняні;
- іноземні.

Вітчизняні товари мають статус таких, що знаходяться у вільному обігу на митній території України, тобто це товари:

а)цілком зроблені в Україні;

б)товари, ввезені на митну територію України та випущені для вільного обігу на територію України;

в)товари, виготовлені з перерахованих раніше.

Всі інші товари повинні бути віднесені до **товарів, що мають статус іноземних.**

По-третє*, товари можуть бути віднесені до таких, що:*

- пройшли митне «очищення»;
- умовно випущені у вільний обіг.

У разі коли органи митної служби України своїми діями дозволили зацікавленим особам користуватися і розпоряджатися товарами відповідно до умов визначеного митного режиму, такі товари отримують статус випущених **або таких, що пройшли митне «очищення».** Якщо ж щодо цих товарів не були сплачені митні платежі або не представлені необхідні документи, або не виконані інші вимоги, встановлені законодавством, вони підлягають **умовному випуску,** тобто користування і розпорядження ними допускається з дотриманням певних обмежень (наприклад, з умовою неможливості їх відчуження).

В четвертих, *залежно від ефективності досягнення митної справи можна виділити такі категорії товарів:*

- товари, у ввезенні яких Україна абсолютно не має потреби (наприклад, алкогольні напої, продукти харчування тощо);
- товари, щодо яких можлива конкуренція з вітчизняними виробниками (наприклад, кондитерські вироби, трикотаж, сільськогосподарська продукція);
- товари, що не випускаються або не можуть бути вироблені в Україні (наприклад, екзотичні фрукти, унікальні технології, технічні новинки);
- контрафактні товари, тобто товари, виготовлення яких, переміщення через митний кордон або інші дії з якими спричиняють порушення прав правовласників (як правило, це товари, що містять об'єкти права інтелектуальної власності).

До основних принципів переміщення товарів, транспортних засобів та інших предметів через митний кордон України належать:

1.Свобода переміщення товарів, транспортних засобів та інших предметів.

2.Контрольованість переміщення.

3.Митне оформлення товарів, транспортних засобів та інших предметів.

4.Обов'язковість декларування певних товарів, транспортних засобів та інших предметів тощо.

5.Здійснення переміщення в чітко визначених місцях.

6.Право вільного обрання та зміни митного режиму тощо.

Не можуть бути пропущені через митний кордон України:

1) товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено законом;

2) товари, на пропуск яких відповідно до закону потрібні дозволи інших державних органів, за відсутності цих дозволів (крім алкогольних напоїв і тютюнових виробів, а також

харчових продуктів для власного споживання, що ввозяться громадянами в обсязі та в порядку, встановлених статтею 376 (норми ввезення на митну територію України громадянами алкогольних напоїв та тютюнових виробів) та частиною другою статті 378 Митного Кодексу(обмеження щодо ввезення харчових продуктів);

3) товари, що переміщуються через митний кордон України з порушенням вимог МКУ та інших законів України, крім випадків, передбачених МКУ.

Перевізник зобов'язаний здійснити зворотне вивезення товарів, ввезення і транзит яких на митну територію України заборонений.

У випадках, передбачених законом, на окремі товари встановлюються *обмеження* щодо їх переміщення через митний кордон України. Пропуск таких товарів через митний кордон України та їх митне оформлення здійснюються митними органами на підставі отриманих документів, які підтверджують дотримання зазначених обмежень. Переліки таких товарів (із зазначенням їх опису та коду згідно з УКТ ЗЕД), а також порядок видачі відповідних дозволів та їх обігу з використанням засобів інформаційних технологій затверджуються Кабінетом Міністрів України. Обмеження щодо ввезення на митну територію України та вивезення за межі митної території України валютних цінностей, а також порядок переміщення їх через митний кордон України, у тому числі особливості декларування валютних цінностей (зокрема, визначення граничних сум валютних цінностей, які підлягають письмовому або усному декларуванню), можуть встановлюватися Національним банком України.

В Україні затверджено перелік товарів, заборонених для вивезення та переселення з території України (постанова Кабінету Міністрів України від 28 травня 2012 р. № 468) (Додаток 2).

Предмети, заборонені до ввезення на митну територію України та такі, що не можуть бути пропущені через митний кордон України:

1) товари, що можуть завдати шкоди здоров'ю або загрожувати життю населення та тваринному світу чи призвести до заподіяння шкоди довкіллю;

2) літературні та художні твори, поліграфічна та інша друкована продукція, кіно , фото, аудіо та відеоматеріали, що пропагують війну, жорстокість, порнографію, расову, етнічну або релігійну ворожнечу, закликають до насильницького повалення конституційного ладу в Україні;

3) товари та особисті речі, на пропуск яких потрібні дозволи інших державних установ, за відсутності цих дозволів;

4) транспортні засоби, номери кузова, шасі чи двигуна яких знищено, підроблено або не відповідають запису в реєстраційних документах;

5) транспортні засоби, зняті з обліку у відповідних органах країни придбання або іншої країни, що ввозяться тимчасово в Україну громадянами для власного користування (крім випадків, коли такі транспортні засоби заявляються митним органам на кордоні як такі, що ввозяться з метою транзиту, або при ввезенні нових транспортних засобів);

6) номерні вузли та агрегати з підробленими, знищеними номерами;

7) механічні транспортні засоби (в тому числі такі, що ввозяться в Україну з метою їх розукомплектування на запасні частини), які згідно із законодавством заборонені до ввезення в Україну або на які відсутні документи, що підтверджують правомірність володіння або користування ними;

8) сільськогосподарська продукція, що підпадає під визначення першої двадцять четвертої групи Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, що ввозиться громадянами;

9) предмети, щодо яких не було здійснене митне оформлення.

ЛЕКЦІЯ 10 «ОСОБЛИВОСТІ ПРОПУСКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ (ПЕРЕСИЛАЮТЬСЯ) ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ГРОМАДЯНАМИ»

1. Порядок переміщення громадянами товарів через митний кордон України та місця митного оформлення таких товарів.
2. Умови вивезення (пересилання) громадянами товарів за межі митної території України та ввезення (пересилання) громадянами товарів на митну територію України.
3. Особливості пропуску та оподаткування товарів, які переміщуються через митний кордон України представництвами іноземних держав, міжнародними організаціями та офіційними особами, а також дипломатичними представництвами України, що знаходяться за кордоном.

1. Порядок переміщення громадянами товарів через митний кордон України та місця митного оформлення таких товарів

Митний Кодекс України (розділ XII) регулює умови та порядок пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України громадянами для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних зі здійсненням підприємницької діяльності.

Громадяни можуть переміщувати через митний кордон України будь-які товари, крім тих, що заборонені до ввезення в Україну (у тому числі з метою транзиту) та вивезення з України. Громадянам, які в'їжджають на територію України або виїжджають з неї засобами автомобільного та залізничного транспорту, а також транспортними засобами особистого користування, дозволяється здійснювати декларування товарів, що переміщуються ними через митний кордон України, не залишаючи цих транспортних засобів. Стосовно транзитних пасажирів, які не залишають транзитної зони, митний контроль не проводиться, однак митні органи мають право вживати передбачених цим Кодексом заходів у разі підозри щодо вчинення такими пасажирами порушення митних правил або контрабанди.

Митне оформлення товарів, що вивозяться за межі митної території України громадянами, може здійснюватися у будь-якому митному органі на всій митній території України. Митне оформлення товарів, що ввозяться на митну територію України громадянами (крім товарів, що переміщуються у несупроводжуваному багажі та у вантажних відправленнях, а також товарів за товарними позиціями 8701-8707, 8711, 8716 згідно з УКТ ЗЕД, які підлягають державній реєстрації), здійснюється у пунктах пропуску через державний кордон України. Митне оформлення товарів, які ввозяться на митну територію України громадянами у несупроводжуваному багажі та вантажних відправленнях, здійснюється в митних органах за місцем проживання або тимчасового перебування зазначених громадян, у місці кінцевого призначення транспортного засобу, що здійснював перевезення цих товарів, або, за заявою громадянина, - у пунктах пропуску через державний кордон України. Переміщення громадянами через митний кордон України трун з тілами (урн з прахом) чи останків померлих здійснюється на підставі письмової заяви цих громадян довільної форми та документів, визначених Законом України "Про поховання та похоронну справу".

Двоканальна система - це спрощена система митного контролю, яка дає громадянам змогу здійснювати декларування, обираючи один з двох каналів проходу (проїзду транспортними засобами особистого користування) через митний кордон України.

Канал, позначений символами зеленого кольору («зелений коридор»), призначений для декларування шляхом вчинення дій громадянами, які переміщують через митний кордон України товари в обсягах, що не підлягають оподаткуванню митними платежами та не підпадають під встановлені законодавством заборони або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території і не підлягають письмовому декларуванню.

Канал, позначений символами червоного кольору («червоний коридор»), призначений для всіх інших громадян.

Громадянин самостійно обирає відповідний канал («зелений коридор» або «червоний коридор») для проходження митного контролю за двоканальною системою.

Обрання «зеленого коридору» вважається заявою громадянина про те, що переміщувані ним через митний кордон України товари не підлягають письмовому декларуванню, оподаткуванню митними платежами, не підпадають під встановлені законодавством заборони та/або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території та свідчить про факти, що мають юридичне значення.

Громадяни, які проходять (проїжджають) через «зелений коридор», звільняються від подання письмової митної декларації. Звільнення від подання письмової митної декларації не означає звільнення від обов'язкового дотримання порядку переміщення товарів через митний кордон України.

Для цілей оподаткування товарів, що переміщуються (пересилаються) громадянами через митний кордон України, застосовується фактурна вартість цих товарів, зазначена в касових або товарних чеках, ярликах, інших документах роздрібної торгівлі, які містять відомості щодо вартості таких товарів. При визначенні фактурної вартості товарів, які переміщуються у несупроводжуваному багажі та вантажному відправленні, крім вартості самих товарів враховується вартість їх страхування та перевезення (фрахту) до моменту перетинання ними митного кордону України. Особа, яка декларує товари, має право довести достовірність відомостей, представлених для визначення їх фактурної вартості.

Особисті речі, що переміщуються (пересилаються) громадянами через митний кордон України у ручній поклажі, супроводжуваному та несупроводжуваному багажі, підлягають декларуванню шляхом учинення дій, усно або, за бажанням власника чи на вимогу органу доходів і зборів, письмово, не оподатковуються митними платежами та звільняються від подання документів, що видаються державними органами для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, а також від застосування до них видів державного контролю, визначених митним законодавством.

2. Умови вивезення (пересилання) громадянами товарів за межі митної території України та ввезення (пересилання) громадянами товарів на митну територію України

Товари, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 10000 євро, не підлягають письмовому декларуванню при вивезенні (пересиланні) їх громадянами за межі митної території України.

Товари, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 10000 євро та на які законом встановлено вивізне мито, та/або якщо відповідно до закону державними органами видаються документи, необхідні для здійснення митного контролю та митного оформлення таких товарів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України громадянами, підлягають письмовому декларуванню в порядку, встановленому для громадян, із сплатою у випадках, визначених законами України, вивізного мита та з поданням відповідних документів, виданих державними органами.

Товари, сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 10000 євро (крім зазначених у частині четвертій цієї статті), при вивезенні (пересиланні) їх громадянами за межі митної території України підлягають письмовому декларуванню з поданням митної декларації, передбаченої законодавством України для підприємств, та зі сплатою вивізного мита у випадках, встановлених законами України.

Товари, сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 10000 євро, при вивезенні (пересиланні) громадянами за межі митної території України підлягають письмовому декларуванню в порядку, встановленому для громадян, та звільняються від подання документів, що видаються державними органами для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються громадянами через митний кордон України, за умови, що ці товари:

1) вивозяться у зв'язку з виїздом за межі України на постійне місце проживання;

2) входять до складу спадщини, оформленої в Україні на користь громадянина-нерезидента, за умови підтвердження складу спадщини органами, що вчиняють нотаріальні дії;

3) тимчасово вивозяться громадянами-резидентами за межі митної території України під письмове зобов'язання про їх зворотне ввезення;

4) були тимчасово ввезені на митну територію України під зобов'язання про їх зворотне вивезення, що підтверджується відповідними документами;

5) були одержані громадянами-нерезидентами у вигляді призів і нагород за участь у змаганнях, конкурсах, фестивалях тощо, які проводяться на території України, що підтверджується відповідними документами.

Товари, придбані громадянами-нерезидентами на території України, загальна фактурна вартість яких не перевищує суми іноземної валюти, ввезеної цими громадянами в Україну, та товари, що вивозяться громадянами-нерезидентами у зв'язку з остаточним виїздом за межі України, на суму доходу, одержаного за час роботи чи навчання в Україні, що підтверджується відповідними документами, підлягають письмовому декларуванню в порядку, встановленому для громадян, зі сплатою у випадках, встановлених законами України, вивізного мита, та поданням документів, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення, які при переміщенні (пересиланні) громадянами таких товарів через митний кордон України видаються відповідними державними органами.

Тимчасове вивезення (пересилання) громадянами-резидентами товарів за межі митної території України здійснюється з наданням митному органу зобов'язання про зворотне ввезення. Зазначені вимоги не поширюються на тимчасове вивезення (пересилання) за межі митної території України товарів, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 10000 євро, особистих речей і транспортних засобів особистого користування, на яких громадяни перетинають митний кордон. Зобов'язання щодо зворотного ввезення товарів, які тимчасово вивозяться (пересилаються) за межі митної території України і сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 10000 євро, може надаватися за бажанням громадянина. У разі надання громадянином зобов'язання про зворотне ввезення товарів митний орган вживає заходів для забезпечення ідентифікації цих товарів з метою їх зворотного ввезення без письмового декларування та без оподаткування митними платежами.

Не допускається вивезення (пересилання) громадянами за межі митної території України товарів, незалежно від їх загальної фактурної вартості, згідно з переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України. Порядок вивезення (пересилання) громадянами за межі митної території України дорогоцінних металів (за винятком банківських металів, пам'ятних та ювілейних монет України із дорогоцінних металів), дорогоцінного каміння та виробів із них, а також культурних цінностей з метою їх відчуження визначається Кабінетом Міністрів України. Порядок вивезення (пересилання) за межі митної території України банківських металів, пам'ятних та ювілейних монет України із дорогоцінних металів визначається Національним банком України. Не допускається вивезення за межі митної території України алкогольних напоїв та тютюнових виробів громадянами, які не досягли 18-річного віку.

Товари (за винятком підакцизних), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 1000 євро, що ввозяться громадянами на митну територію України у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення, та товари (крім підакцизних), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 500 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг, що ввозяться громадянами на митну територію України у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України, не підлягають письмовому декларуванню та не є об'єктами оподаткування митними платежами.

При ввезенні (пересиланні) на митну територію України громадянами звільняються від оподаткування митними платежами:

1) особисті речі;

2) культурні цінності за кодами 9701 10 00 00, 9701 90 00 00, 9702 00 00 00, 9703 00 00 00, 9704 00 00 00, 9705 00 00 00, 9706 00 00 00 згідно з УКТ ЗЕД, виготовлені 50 і більше років тому;

3) товари, призначені для забезпечення звичайних повсякденних потреб громадянина та початкового облаштування, що ввозяться (пересилаються) громадянами у зв'язку з переселенням на постійне місце проживання в Україну протягом шести місяців з дня видачі документа, що підтверджує право громадянина на постійне проживання в Україні, за умови документального підтвердження того, що до дня видачі цього документа громадянин проживав на території країни, з якої він прибув, не менше трьох років:

а) товари, призначені для забезпечення звичайних повсякденних потреб громадянина та початкового облаштування (крім товарів, що класифікуються за товарною позицією 8802 або одним із кодів 8903 91 99 00, 8903 92 99 00, 8903 99 99 00 згідно з УКТ ЗЕД);

б) транспортні засоби особистого користування, що класифікуються в одній із товарних позицій 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711 згідно з УКТ ЗЕД (у кількості однієї одиниці на кожного громадянина, який досяг 18-річного віку), за умови документального підтвердження того, що до дня видачі документа, що підтверджує право на постійне проживання в Україні, громадянин був власником (або співвласником) такого транспортного засобу не менше одного року, а транспортний засіб перебував за ним на постійному обліку (реєстрації) у відповідних реєстраційних органах країни постійного місця попереднього проживання громадянина не менше одного року, якщо даний транспортний засіб підлягає реєстрації в цій країні;

в) товари, що класифікуються в товарній позиції 8716 згідно з УКТ ЗЕД (у кількості однієї одиниці на кожного повнолітнього громадянина) за умови одночасного ввезення з транспортними засобами особистого користування, що класифікуються в одній із товарних позицій 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711 згідно з УКТ ЗЕД.

У разі пропуску внаслідок аварії, дії обставин непереборної сили, хвороби або з інших поважних причин, що підтверджується відповідними документами, встановленого цим пунктом строку ввезення (пересилання) товарів на митну територію України із звільненням від оподаткування митними платежами цей строк може бути продовжений відповідним органом доходів і зборів, але не більш як до двох років з дня видачі документа, що підтверджує право громадянина на постійне проживання в Україні;

4) товари, що належать громадянам і переміщуються транзитом через митну територію України;

5) товари, що входять до складу спадщини за законом, відкритої за межами України на користь резидента (у тому числі в кількості однієї одиниці за кожною товарною позицією 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711 згідно з УКТ ЗЕД), у разі підтвердження її складу органами, що вчиняють нотаріальні дії у країні її відкриття. Зазначене підтвердження підлягає засвідченню або легалізації у відповідній закордонній консульській установі України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України;

6) товари, одержані громадянами-резидентами у вигляді нагород і призів на міжнародних змаганнях, конкурсах за межами митної території України (у тому числі не більше одного товару за товарними позиціями 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711 згідно з УКТ ЗЕД), за умови документального підтвердження факту нагородження нотаріальними органами відповідної країни. Зазначене підтвердження підлягає засвідченню або легалізації у відповідній закордонній консульській установі України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України;

7) товари (включаючи транспортні засоби особистого користування), що були попередньо вивезені громадянами-резидентами за межі митної території України і зворотно ввозяться на митну територію України, за наявності відповідного підтвердження факту попереднього вивезення таких товарів;

8) транспортні засоби особистого користування, що тимчасово ввозяться на митну територію України громадянами-нерезидентами, а також пальне, що міститься у звичайних баках таких транспортних засобів, встановлених заводом-виробником;

9) товари (крім транспортних засобів), які мають ознаки таких, що були у користуванні та призначені для власного облаштування житла і забезпечення життєдіяльності громадян,

які перебували за кордоном у відрядженнях (на навчанні), за умови, що такі товари ввозяться (пересилаються) протягом шести місяців з дня повернення таких громадян в Україну після закінчення строку відрядження (навчання);

10) товари (крім транспортних засобів), які мають ознаки таких, що були у користуванні та призначені для власного облаштування житла і забезпечення життєдіяльності іноземних громадян, які за офіційним запрошенням прибувають у довготермінове відрядження в Україну, за умови, що такі товари ввозяться (пересилаються) безпосередньо таким громадянином в Україну на адресу свого тимчасового перебування протягом перших шести місяців його перебування в довготерміновому відрядженні в Україні під зобов'язання про їх зворотне вивезення;

11) товари, що класифікуються в одній із товарних позицій 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711 згідно з УКТ ЗЕД (у кількості однієї одиниці за кожною товарною позицією), що ввозяться працівниками дипломатичної служби, які перебували за кордоном у довготермінових відрядженнях або проходили дипломатичну службу строком не менше одного року та повертаються в Україну, за умови, що:

а) працівник дипломатичної служби є власником цих товарів;

б) товари були придбані працівником дипломатичної служби в межах строку відрядження або проходження дипломатичної служби, що підтверджується відповідним наказом Міністерства закордонних справ України;

в) сукупна вартість товарів не перевищує 50 відсотків від суми, що виплачується працівнику дипломатичної служби у зв'язку з перебуванням у довготерміновому відрядженні або проходженням дипломатичної служби за кордоном та підтверджується документами в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

12) товари за товарними позиціями 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711, 8716 згідно з УКТ ЗЕД, що ввозяться на митну територію України громадянами у зв'язку з переселенням на постійне місце проживання в Україну із звільненням від оподаткування митними платежами відповідно до цього Кодексу, підлягають постановці на тимчасовий облік в державних реєстраційних органах на строк до двох років з оформленням документів на право тимчасового користування такими товарами та можуть бути відчужені або передані у володіння, користування чи розпорядження іншим особам (крім членів сімей таких громадян) упродовж двох років з дня ввезення на митну територію України лише після сплати особами, які ввезли їх в Україну, всіх митних платежів за ставками, чинними на день подання митної декларації.

Домашні тварини, що ввозяться громадянами на митну територію України, підлягають письмовому декларуванню та застосуванню до них заходів контролю, визначених законом.

Ввезення на митну територію України алкогольних напоїв та тютюнових виробів громадянами, які не досягли 18-річного віку, не допускається.

Громадяни, які досягли 18-річного віку, можуть ввозити алкогольні напої та тютюнові вироби на митну територію України в ручній поклажі або супроводжуваному багажі без сплати митних платежів та без письмового декларування у таких кількостях із розрахунку на одну особу:

1) 200 сигарет або 50 сигар чи 250 грамів тютюну, або ці вироби в наборі загальною вагою, що не перевищує 250 грамів;

2) 5 літрів пива, 2 літри вина, 1 літр міцних (із вмістом спирту більш як 22%) алкогольних напоїв.

Алкогольні напої та тютюнові вироби незалежно від їх кількості не звільняються від оподаткування митними платежами, якщо особа, яка ввозить їх на митну територію України, була відсутня в Україні менш ніж 24 години.

Пропуск на митну територію України товарів, що класифікуються в 1-24 групах УКТ ЗЕД та ввозяться громадянами для вільного обігу, в будь-яких обсягах не дозволяється.

Зазначені обмеження не поширюється на:

1) алкогольні та тютюнові вироби, що ввозяться громадянами в кількостях та у способи, визначені митним законодавством;

2) харчові продукти вагою до 10 кг в упаковці виробника, що надходять на адресу громадян у міжнародних поштових або експрес-відправленнях;

3) харчові продукти для власного споживання на суму, яка не перевищує еквівалент 200 євро, що ввозяться в порядку та обсягах, визначених Кабінетом Міністрів України;

4) домашніх тварин.

Не підлягають переміщенню на митну територію України в несупроводжуваному багажі продукти харчування без упаковки виробника.

3. Особливості пропуску та оподаткування товарів, які переміщуються через митний кордон України представництвами іноземних держав, міжнародними організаціями та офіційними особами, а також дипломатичними представництвами України, що знаходяться за кордоном

Дипломатичні представництва іноземних держав в Україні за умови дотримання встановленого Митним Кодексом порядку переміщення товарів через митний кордон України можуть ввозити на митну територію України та вивозити з її митної території товари, призначені для офіційного (службового) користування цих представництв із звільненням від митного огляду та сплати митних платежів. Моторні транспортні засоби, призначені для офіційного (службового) користування дипломатичних представництв іноземних держав в Україні, можуть ввозитися цими представництвами на умовах, зазначених у частині першій цієї статті, в кількості, необхідній для забезпечення їх функціонування, але не більше від кількості членів дипломатичного персоналу представництва, а також двох додаткових транспортних засобів.

Глава дипломатичного представництва іноземної держави та члени дипломатичного персоналу представництва, а також члени їхніх сімей, які проживають разом з ними, за умови, що вони не є громадянами України та не проживають в Україні постійно, можуть ввозити в Україну товари, призначені для особистого користування, включаючи предмети початкового облаштування, та вивозити з України товари, призначені для особистого користування, включаючи придбані на митній території України, з дотриманням встановленого Митним Кодексом порядку їх переміщення через митний кордон України та зі звільненням від сплати митних платежів. Особистий багаж глави дипломатичного представництва іноземної держави, членів дипломатичного персоналу представництва, а також членів їхніх сімей, які проживають разом з ними, звільняється від митного огляду, якщо немає достатніх підстав вважати, що він містить товари, не призначені для особистого користування, або товари, ввезення (вивезення) яких заборонене законом або регулюється карантинними та іншими спеціальними правилами. Такий огляд повинен здійснюватися тільки в присутності зазначених осіб або їх уповноважених представників та за письмовим розпорядженням керівника відповідного митного органу чи особи, яка виконує його обов'язки.

Глава дипломатичного представництва іноземної держави та члени дипломатичного персоналу представництва, а також члени їхніх сімей, які проживають разом з ними, за умови, що вони не є громадянами України та не проживають в Україні постійно можуть ввозити в Україну моторні транспортні засоби, призначені для особистого користування, з дотриманням встановленого цим Кодексом порядку їх переміщення через митний кордон України та зі звільненням від сплати митних платежів у кількості, що не перевищує:

1) двох одиниць для глави представництва;

2) однієї одиниці для кожного члена дипломатичного персоналу представництва;

3) однієї одиниці для кожного повнолітнього члена сім'ї глави представництва та членів дипломатичного персоналу.

Члени адміністративно-технічного персоналу дипломатичного представництва іноземної держави та члени їхніх сімей, які проживають разом з ними, якщо вони не є громадянами України та не проживають в Україні постійно, можуть ввозити в Україну товари, призначені для початкового облаштування, з дотриманням встановленого цим Кодексом порядку їх переміщення через митний кордон України та із звільненням від сплати митних платежів. Перелік товарів, які можуть бути віднесені до таких, що призначені для

початкового облаштування, встановлюється Кабінетом Міністрів України. Зазначені особи можуть ввозити в Україну в установленому порядку моторні транспортні засоби, призначені для особистого користування, із звільненням від сплати митних платежів у кількості не більше одного моторного транспортного засобу на сім'ю.

З урахуванням принципу взаємності стосовно кожної окремої держави митні пільги, що надаються згідно з цим Кодексом членам дипломатичного персоналу представництва іноземної держави, можуть поширюватися на членів адміністративно-технічного персоналу цього представництва, а також на членів їхніх сімей, які не є громадянами України та не проживають в Україні постійно.

Консульським установам іноземних держав, консульським посадовим особам, включаючи главу консульської установи та консульських службовців, а також членів їхніх сімей, надаються митні пільги, передбачені Митним Кодексом для дипломатичних представництв іноземних держав або відповідного персоналу дипломатичного представництва.

З урахуванням принципу взаємності стосовно кожної окремої держави на працівників обслуговуючого персоналу консульської установи, а також на членів їхніх сімей, якщо вони не є громадянами України та не проживають в Україні постійно, можуть поширюватися митні пільги, що надаються згідно з Митним Кодексом відповідному персоналу дипломатичного представництва іноземної держави.

Дипломатична пошта та консульська валіза іноземних держав, що переміщуються через митний кордон України, не підлягають ні розпечатуванню, ні затриманню. За наявності достатніх підстав вважати, що консульська валіза містить товари, не зазначені в частині третій цієї статті, орган доходів і зборів може зажадати розпечатання валізи уповноваженими особами цієї іноземної держави у присутності посадових осіб органу доходів і зборів. У разі відмови від розпечатання така валіза повертається до місця відправлення. Усі місця, що становлять дипломатичну пошту та консульську валізу, повинні мати видимі зовнішні ознаки, що свідчать про їх характер. Дипломатична пошта може містити виключно дипломатичні документи та товари, призначені для офіційного користування, а консульська валіза - тільки офіційну кореспонденцію та документи або товари, призначені виключно для офіційного користування.

Іноземні дипломатичні та консульські кур'єри можуть ввозити в Україну та вивозити з України товари, призначені для їх особистого користування, із звільненням на основі взаємності від митного огляду та сплати митних платежів.

Представникам іноземних держав, членам парламентських та урядових делегацій, а також на основі взаємності членам делегацій іноземних держав, які приїздять в Україну для участі в міжнародних переговорах, міжнародних конференціях та нарадах або з іншими офіційними дорученнями, надаються митні пільги, передбачені Митним Кодексом для дипломатичного персоналу представництв іноземних держав. Такі пільги надаються також членам сімей цих осіб, які їх супроводжують.

Дипломатичному персоналу, консульським посадовим особам представництв іноземних держав, членам їхніх сімей, а також особам, зазначеним у частині першій цієї статті, які прямують з тією ж метою транзитом через територію України, надаються митні пільги, передбачені Митним Кодексом для дипломатичного персоналу представництв іноземних держав.

У разі надання закордонному дипломатичному представництву України або його персоналу іноземною державою менш сприятливого режиму, ніж передбачено цим розділом, до дипломатичного представництва такої іноземної держави в Україні та його персоналу застосовуватиметься аналогічний режим на умовах взаємності.

Митні пільги для міжнародних організацій та представництв іноземних держав при них, а також для персоналу цих організацій і представництв та членів сімей персоналу визначаються міжнародними договорами України, укладеними відповідно до закону.

Товари (крім моторних транспортних засобів), призначені для офіційного (службового) користування представництв іноземних держав та міжнародних організацій в Україні,

підлягають декларуванню митним органам та пропускаються в Україну в режимі імпорту (випуску для вільного обігу).

Моторні транспортні засоби, призначені для офіційного (службового) користування представництвами іноземних держав та міжнародних організацій в Україні, підлягають декларуванню органам доходів і зборів за місцем акредитації цих представництв та пропускаються в Україну в режимі тимчасового ввезення на строк, визначений зазначеними представництвами, але не більший, ніж строк їх акредитації. При здійсненні митного оформлення таких транспортних засобів застосовуються засоби забезпечення їх ідентифікації.

Товари (крім моторних транспортних засобів), призначені для особистого користування членів персоналу представництв іноземних держав та міжнародних організацій в Україні, декларуються митним органом за місцем акредитації чи перебування цих осіб у порядку, встановленому Митним Кодексом для громадян, та пропускаються в Україну в режимі імпорту (випуску для вільного обігу).

Моторні транспортні засоби, призначені для особистого користування членів персоналу представництв іноземних держав та міжнародних організацій в Україні, підлягають декларуванню митним органам за місцем перебування цих осіб у порядку, встановленому Митним Кодексом для громадян, і пропускаються в Україну в режимі тимчасового ввезення на визначений цими особами строк, але не більше, ніж на строк їх акредитації. При здійсненні митного оформлення таких транспортних засобів застосовуються засоби забезпечення їх ідентифікації.

Закордонні дипломатичні установи України, за умови дотримання ними встановленого порядку переміщення товарів через митний кордон України, можуть вивозити з України товари, призначені для службового користування та матеріально-технічного забезпечення функціонування установи, у тому числі представницьку продукцію, із звільненням від сплати митних платежів.

Працівники дипломатичної служби України, які направляються у довготермінові відрядження або для проходження дипломатичної служби за кордон, можуть вивозити з України товари, призначені для особистого користування, включаючи предмети початкового облаштування, з дотриманням встановленого Митним Кодексом порядку їх переміщення через митний кордон України та зі звільненням від сплати митних платежів.

Товари, призначені для офіційного (службового) користування закордонних дипломатичних установ України, та товари, призначені для особистого користування працівників дипломатичної служби України, які направляються у довготермінові відрядження або для проходження дипломатичної служби за кордон, включаючи предмети початкового облаштування, підлягають декларуванню та пропускаються за межі України відповідно на весь строк акредитації зазначених установ та перебування зазначених працівників за кордоном.

ЛЕКЦІЯ 11 «МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ»

1. Загальні положення митного оформлення.
2. Декларування товарів.

1. Загальні положення митного оформлення

Товари та транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, в обов'язковому порядку підлягають митному оформленню, яке проходить через процедуру їх поміщення під визначений митний режим та завершення дії цього режиму.

Відповідно до *ст. 246 МКУ* **метою митного оформлення є** забезпечення дотримання встановленого законодавством України порядку переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, а також забезпечення статистичного обліку ввезення на митну територію України, вивезення за її межі і транзиту через її територію товарів.

Митне оформлення – це виконання посадовими особами митних органів, які представляють інтереси держави, дій, спрямованих на забезпечення дотримання чинного законодавства у сфері митної діяльності суб'єктами митних відносин та закріплення результатів митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, і мають юридичне значення для подальшого використання цих товарів і транспортних засобів.

Згідно із ст. 247 МКУ ***митне оформлення здійснюється*** в місцях розташування відповідних підрозділів митних органів *протягом робочого часу, встановленого для цих органів.*

Відповідно до міжнародних договорів, укладених відповідно до закону, ***митне оформлення*** у пунктах пропуску через державний кордон України *здійснюється цілодобово.*

Митне оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення *здійснюється в будь-якому митному органі з пред'явленням їх цьому органу*, якщо інше не передбачено Митним Кодексом.

За письмовим зверненням декларанта або уповноваженої ним особи митні формальності можуть виконуватися митними органами поза місцем розташування цих органів, а також поза робочим часом, установленим для них, на умовах, визначених цим Кодексом, але за ці дії сплачується відповідно встановлена Кабінетом Міністрів України плата.

Відповідно до ст. 248 МКУ митне оформлення розпочинається з моменту подання митному органу декларантом або уповноваженою ним особою митної декларації або документа, який відповідно до законодавства її замінює, та документів, необхідних для митного оформлення, а в разі електронного декларування - з моменту отримання митним органом від декларанта або уповноваженої ним особи електронної митної декларації або електронного документа, який відповідно до законодавства замінює митну декларацію.

Засвідчення митним органом прийняття товарів, транспортних засобів комерційного призначення та документів на них до митного оформлення здійснюється шляхом проставляння відбитків відповідних митних забезпечень (у тому числі за допомогою інформаційних технологій), інших відміток на митній декларації або документі, який відповідно до законодавства її замінює, а також на товаросупровідних та товарно-транспортних документах у разі їх подання на паперовому носії.

Відповідно до ст. 249 МКУ декларанти або уповноважені ними особи можуть бути присутніми під час митного оформлення товарів, які пред'являються ними для такого оформлення. У разі застосування заходів, передбачених статтями 338 і 339 цього Кодексу (огляд та переогляд товарів, ТЗ, ручної поклажі та багажу), а також на вимогу митного органу присутність декларантів або уповноважених ними осіб під час митного оформлення є обов'язковою.

Ст. 254 МКУ визначена мова документів, які подаються для здійснення митного контролю та митного оформлення.

Документи, необхідні для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України при здійсненні зовнішньоекономічних операцій, *подаються митному органу українською мовою, офіційною мовою митних союзів, членом яких є Україна, або іншою іноземною мовою міжнародного спілкування.* Митні органи вимагають переклад українською мовою документів, складених іншою мовою, ніж офіційна мова митних союзів, членом яких є Україна, або іншою іноземною мовою міжнародного спілкування, тільки у разі, якщо дані, які містяться в них, є необхідними для перевірки або підтвердження відомостей, зазначених у митній декларації. *У такому разі декларант забезпечує переклад зазначених документів за власний рахунок.*

Митне оформлення завершується протягом чотирьох робочих годин з моменту пред'явлення митному органу товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що підлягають митному оформленню (якщо згідно з Кодексом товари, транспортні засоби комерційного призначення підлягають пред'явленню), подання митної декларації або

документа, який відповідно до законодавства її замінює, та всіх необхідних документів і відомостей *(ст. 255 МКУ).*

Строк, зазначений у частині першій цієї статті, ***може бути перевищений*** на час виконання відповідних формальностей виключно ***у разі:***

1) виконання митних формальностей поза місцем розташування митного органу;

2) підтвердженого письмово бажання декларанта або уповноваженої ним особи подати додаткові документи чи відомості про зовнішньоекономічну операцію або характеристики товару;

3) проведення досліджень (аналізу, експертизи) проб і зразків товарів, якщо товари не випускаються здійснюється посадовими особами митного органу в рамках процедур митного контролю та митного оформлення з метою встановлення характеристик, визначальних для:

1) класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД;

2) перевірки задекларованої митної вартості товарів;

3) встановлення країни походження товарів;

4) встановлення належності товарів до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, сильнодіючих чи отруйних речовин;

5) встановлення належності товарів до предметів, що мають художню, історичну чи археологічну цінність;

6) встановлення належності товарів до таких, що виготовлені з використанням об'єктів права інтелектуальної власності, що охороняються відповідно до закону.

4) виявлення порушень митних правил;

5) зупинення митного оформлення відповідно до Закону України "Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції";

6) подання додаткових документів, що підтверджують заявлену митну вартість товарів і обраний метод її визначення.

Документами, які підтверджують митну вартість товарів, є:

1) декларація митної вартості та документи, що підтверджують числові значення складових митної вартості, на підставі яких проводився розрахунок митної вартості;

2) зовнішньоекономічний договір (контракт) або документ, який його замінює, та додатки до нього у разі їх наявності;

3) рахунок-фактура (інвойс) або рахунок-проформа (якщо товар не є об'єктом купівлі-продажу);

4) якщо рахунок сплачено, то банківські платіжні документи, що стосуються оцінюваного товару;

5) за наявності - інші платіжні та/або бухгалтерські документи, що підтверджують вартість товару та містять реквізити, необхідні для ідентифікації ввезеного товару;

6) транспортні (перевізні) документи, якщо за умовами поставки витрати на транспортування не включені у вартість товару, а також документи, що містять відомості про вартість перевезення оцінюваних товарів;

7) копія імпортної ліцензії, якщо імпорт товару підлягає ліцензуванню;

8) якщо здійснювалося страхування, то страхові документи, а також документи, що містять відомості про вартість страхування.

У разі якщо документи містять розбіжності, наявні ознаки підробки або не містять всіх відомостей, що підтверджують числові значення складових митної вартості товарів, чи відомостей щодо ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари, декларант або уповноважена ним особа на письмову вимогу органу доходів і зборів зобов'язані протягом 10 календарних днів надати (за наявності) такі додаткові документи:

1) договір (угоду, контракт) із третіми особами, пов'язаний з договором (угодою, контрактом) про поставку товарів, митна вартість яких визначається;

2) рахунки про здійснення платежів третім особам на користь продавця, якщо такі платежі здійснюються за умовами, визначеними договором (угодою, контрактом);

3) рахунки про сплату комісійних, посередницьких послуг, пов'язаних із виконанням умов договору (угоди, контракту);

4) виписку з бухгалтерської документації;

5) ліцензійний чи авторський договір покупця, що стосується оцінюваних товарів та є умовою продажу оцінюваних товарів;

6) каталоги, специфікації, прейскуранти (прайс-листи) виробника товару;

7) копію митної декларації країни відправлення;

8) висновки про якісні та вартісні характеристики товарів, підготовлені спеціалізованими експертними організаціями, та/або інформація біржових організацій про вартість товару або сировини.

7) призупинення митного оформлення відповідно до ст. 399 і 400 МКУ, у відповідності до яких у разі якщо митний орган на підставі даних митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно до закону, виявляє ознаки порушення прав інтелектуальної власності щодо товарів, пред'явлених до митного контролю та митного оформлення, їх митне оформлення призупиняється, а товари підлягають розміщенню на складі цього органу.

Рішення про призупинення митного оформлення товарів на строк до 10 робочих днів і в разі необхідності продовження цього строку не більш як на 10 робочих днів приймає керівник митного органу або особа, яка виконує його обов'язки.

Митне оформлення вважається завершеним після виконання всіх митних формальностей, визначених Кодексом відповідно до заявленого митного режиму, що засвідчується митним органом шляхом проставлення відповідних митних забезпечень (у тому числі за допомогою інформаційних технологій), інших відміток на митній декларації або документі, який відповідно до законодавства її замінює, а також на товаросупровідних та товарно-транспортних документах у разі їх подання на паперовому носії.

При виявленні порушення митних правил митний орган здійснює випуск товарів до завершення розгляду справи про таке порушення за умови, що:

1) такі товари не підлягають конфіскації і не будуть потрібні надалі у процесі провадження у справі як докази;

2) декларант сплачує всі митні платежі або забезпечує їх сплату.

Відмова у митному оформленні (ст. 256 МКУ) – це письмове вмотивоване рішення митного органу про неможливість здійснення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через невиконання декларантом або уповноваженою ним особою умов, визначених МКУ.

У такому рішенні повинні бути зазначені причини відмови та наведені вичерпні роз'яснення вимог, виконання яких забезпечує можливість митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення. Зазначене рішення повинно також містити інформацію про порядок його оскарження.

2. Декларування товарів

Декларування *здійснюється шляхом заявлення за встановленою формою (письмовою, усною, шляхом вчинення дій) точних відомостей про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення.* При застосуванні письмової форми декларування можуть використовуватися як електронні документи, так і документи на паперовому носії *(ст. 257 МКУ).*

Електронне декларування здійснюється з використанням електронної митної декларації, засвідченої електронним цифровим підписом, та інших електронних документів або їх реквізитів.

Митна декларація та інші документи, оформлені на паперовому носії та у вигляді електронних документів, мають однакову юридичну силу.

У митній службі України створюється акредитований центр сертифікації ключів, який безоплатно надає митним органам послуги у сфері електронного цифрового підпису.

Формат митних декларацій, що подаються як електронні документи, базується на міжнародних стандартах електронного обміну даними.

Перелік відомостей, що підлягають внесенню до митних декларацій, обмежується лише тими відомостями, які є необхідними для цілей справляння митних платежів, формування митної статистики, а також для забезпечення додержання вимог Митного Кодексу та інших законодавчих актів. Митним органам забороняється вимагати внесення до митної декларації інших відомостей, ніж зазначені у *ст. 257 МКУ.*

Згідно з Положенням про митні декларації, затвердженого постановою КМУ від 21 травня 2012р. № 450, **формами письмового декларування** є:

-митна декларації на бланку єдиного адміністративного документа;

- митна декларація М-16;

- письмова заяви за формою згідно з додатком 1;

- митна декларація для письмового декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України громадянами для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних з провадженням підприємницької діяльності;

- інший документ, що відповідно до законодавства може використовуватись замість митної декларації.

Митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа для декларування товарів (крім тих, що пересилаються через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях), що переміщуються через митний кордон України декларантами (крім громадян), заповнюється на:

- товари, митна вартість яких перевищує суму, еквівалентну 150 євро;

- товари, які підлягають державному експортному контролю та переміщення яких через митний кордон України згідно із законодавством потребує надання відповідного дозволу чи висновку;

- товари, які ввозяться на митну територію України і підлягають державній реєстрації відповідно до законодавства;

- товари, які поміщуються в митні режими митного складу, вільної митної зони, безмитної торгівлі, переробки на митній території України, переробки за межами митної території України та після перебування у таких митних режимах поміщуються в інші митні режими.

Декларування товарів з використанням замість митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа іншого документа може здійснюватись у випадках, передбачених Митним Кодексом України та укладеними в установленому законом порядку міжнародними договорами України.

Митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа та митна декларація М-16 виготовляються типографським способом або за допомогою комп'ютера.

Митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа заповнюється державною мовою за допомогою комп'ютера.

Митна декларація М-16 заповнюється державною мовою від руки або за допомогою комп'ютера.

В одній митній декларації на бланку єдиного адміністративного документа може бути задекларовано не більш як 999 товарів.

Митна декларація на паперовому носії вважається оформленою за наявності на всіх її аркушах відбитка особистої номерної печатки посадової особи митного органу, яка завершила митне оформлення.

Електронна митна декларація вважається оформленою за наявності внесеної до неї посадовою особою митного органу, яка завершила митне оформлення, за допомогою автоматизованої системи митного оформлення відмітки про завершення митного оформлення та засвідчення такої декларації електронним цифровим підписом посадової особи митного органу, яка завершила митне оформлення. Оформлена електронна митна декларація за допомогою автоматизованої системи митного оформлення перетворюється у візуальну форму, придатну для сприйняття її змісту людиною, у форматі, що унеможливлює у подальшому внесення змін до неї, засвідчується електронним цифровим підписом посадової особи митного органу, яка завершила митне оформлення, та надсилається декларанту або уповноваженій ним особі.

Митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа заповнюється на партію товарів, що переміщуються через митний кордон України на підставі одного зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість зовнішньоекономічного договору (контракту), та поміщується у визначений митний режим.

У разі наявності в партії товарів, що можуть декларуватись з поданням замість митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа іншого документа, декларування таких товарів здійснюється з поданням такого іншого документа.

Партією товарів вважаються:

- товари, що переміщуються через митний кордон України від одного відправника на адресу одного одержувача за одним товарно-транспортним документом на перевезення;
- товари, що переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом або лініями електропередачі протягом одного календарного місяця;
- товари, що пересилаються на митну територію України від одного відправника на адресу одного одержувача в міжнародних поштових відправленнях в одній депеші;
- товари, що пересилаються на митну територію України в міжнародних експрес-відправленнях протягом однієї доби, незалежно від кількості товарно-транспортних документів на перевезення;
- товари, що переміщуються через митний кордон України одним громадянином в ручній поклажі у пасажирському відділенні (салоні) транспортного засобу, яким прямує такий громадянин, або супроводжуваному (несупроводжуваному) багажі.

За бажанням декларанта або уповноваженої ним особи одна митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа може бути заповнена на кілька партій товарів, що ввезені на митну територію України, або вивозяться за межі митної території України залізничним транспортом та відправляються від одного відправника на адресу одного одержувача або переміщуються транзитом від одного відправника на адресу одного одержувача та відправляються з однієї прикордонної передавальної станції за місцем ввезення на митну територію України, за умови, що такі товари переміщуються через митний кордон України на підставі одного зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, який використовується в міжнародній практиці замість зовнішньоекономічного договору (контракту), поміщуються у визначений митний режим, одночасно пред'являються митному органу, яким здійснюється їх митне оформлення, та за наявності можливості заповнення відповідно до встановленого порядку спільних для всіх задекларованих товарів граф митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа.

За бажанням декларанта або уповноваженої ним особи товари, що ввозяться на митну територію України у складі однієї партії, можуть декларуватись за кількома митними деклараціями за умови, що таке розділення не призводить до віднесення товарів до таких, що не є об’єктом оподаткування митними платежами, та митні декларації подаються на всі товари у складі цієї партії незалежно від їх вартості.

Одна митна декларація на кілька партій товарів або кілька митних декларацій на одну партію товарів можуть складатись у випадках, визначених Мінфіном.

Бланки єдиного адміністративного документа використовуються для оформлення митних декларацій (***митної декларації, заповненої у звичайному порядку, попередньої, тимчасової, періодичної та додаткової митних декларацій***), передбачених статтями 258-261 Митного кодексу України.

Під митною декларацією, заповненою у звичайному порядку, розуміється декларація, що містить обсяг відомостей (даних), достатніх для завершення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення у заявлений митний режим (ст. 258 МКУ).

Періодична митна декларація подається для декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України суднами закордонного плавання, трубопровідним транспортом або лініями електропередачі, припасів, періодичних

друкованих видань та товарів, переміщення яких через митний кордон України планується з періодичністю не рідше ніж два рази протягом строку її дії.

Подана митному органу періодична митна декларація підтверджує взяття декларантом або уповноваженою ним особою зобов'язання подати митному органу додаткові декларації на товари, переміщені за періодичною митною декларацією протягом попереднього календарного місяця.

Декларування партії товарів, ввезених на митну територію України, або партії товарів, що вивозяться за межі митної території України, може бути здійснено з використанням **тимчасової митної декларації** за бажанням декларанта або уповноваженої ним особи у разі, коли декларант не володіє точними відомостями про характеристики товарів, необхідні для заповнення митної декларації у звичайному порядку, зокрема коли:

-точні відомості про код товару згідно з УКТЗЕД можуть бути встановлені після проведення їх дослідження;

-у процесі контролю правильності заявленого декларантом або уповноваженою ним особою коду товару згідно з УКТЗЕД виникають суперечності щодо тлумачення положень УКТЗЕД, розв'язання яких вимагає додаткової інформації, спеціальних знань, проведення досліджень тощо;

-відомості про кількісні характеристики товарів можуть бути встановлені після навантаження товарів на транспортний засіб або вивантаження товару з транспортного засобу;

-ціна товарів визначається за формулою.

Крім того, Митний Кодекс України виділяє і такі види митних декларацій, які можуть використовуватись в процесі митного оформлення:

1. Попередня митна декларація.

2. Додаткова декларація.

Попередня митна декларація (інший документ, що може використовуватися замість митної декларації) подається до ввезення в Україну товарів, транспортних засобів комерційного призначення (у тому числі з метою транзиту) або після їх ввезення, якщо ці товари, транспортні засоби перебувають на території пункту пропуску через державний кордон України.

У разі подання попередньої, тимчасової або періодичної митної декларації декларант або уповноважена ним особа повинні протягом строків, визначених відповідно до Митного Кодексу, подати митному органу **додаткову декларацію**, яка містить точні відомості про товари, задекларовані за попередньою, тимчасовою або періодичною митною декларацією, що подавалися б у разі декларування цих товарів за митною декларацією, заповненою у звичайному порядку.

У разі відсутності інформації, необхідної для визначення числових значень складових митної вартості товарів, яка стане відомою після випуску товарів у вільний обіг та сплати роялті, ліцензійних платежів, інших складових вартості, які визначаються залежно від обсягів продажу або прибутку від продажу, декларант або уповноважена ним особа має право подати додаткову декларацію протягом 180 днів з дати випуску товарів.

У разі якщо значення ціни товару в зовнішньоекономічному договорі визначається за формулою і дата декларування невідома, декларант або уповноважена ним особа має право подати додаткову декларацію протягом 90 днів з дати випуску товарів.

Додаткова декларація подається до відповідного митного органу, яким була оформлена відповідна попередня, тимчасова або періодична митна декларація.

Дозволяється подання однієї додаткової декларації до кількох попередніх, тимчасових або періодичних митних декларацій, що були оформлені одним органом доходів і зборів в межах одного зовнішньоекономічного договору та одного митного режиму, за умови дотримання строків подання додаткової декларації, визначених відповідно до Митного Кодексу.

Товари, що переміщуються через митний кордон України, декларуються митному органу, який здійснює митне оформлення цих товарів.

Транспортні засоби, що використовуються для переміщення товарів, декларуються одночасно з цими товарами, крім випадків, передбачених частиною третьою цієї статті.

Морські, річкові та повітряні судна декларуються митному органу в порту чи аеропорту прибуття на митну територію України або в порту чи аеропорту відправлення з митної території України.

Порожні транспортні засоби і транспортні засоби, що перевозять пасажирів, декларуються в місці перетину митного кордону України.

Митна декларація подається митному органу, який здійснює митне оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, *протягом 10 робочих днів з дати доставлення цих товарів, транспортних засобів до зазначеного органу.*

У разі відмови у прийнятті митної декларації або в митному оформленні товарів, а також у разі прийняття митним органом рішення про коригування митної вартості товарів нова митна декларація подається митному органу, який здійснює митне оформлення товарів, не пізніше 10 робочих днів з дати такої відмови, якщо товари протягом зазначеного часу не розміщено на складі тимчасового зберігання чи на складі митного органу.

Відповідно до статті 265 МКУ декларантами мають право виступати:

1) при переміщенні товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України або при зміні митного режиму щодо товарів на підставі зовнішньоекономічного договору, укладеного резидентом, - резидент, яким або від імені якого укладено цей договір;

2) в інших випадках - особа, яка відповідно до законодавства України має право вчиняти щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення юридично значущі дії від свого імені.

Декларантами можуть бути тільки резиденти, крім випадків переміщення через митний кордон України:

1) громадянами - особистих речей, транспортних засобів особистого користування та інших товарів для особистих, сімейних чи інших потреб, не пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності;

2) особами, які мають пільги згідно із статтями 383 - 386, 388, 389, 391, 392 Митного Кодексу, - товарів, у зв'язку із ввезенням яких на митну територію України та вивезенням їх за межі цієї території такі пільги надаються;

3) представництвами іноземних фірм - товарів, що не підлягають відчуженню та призначені для службового користування цих представництв;

4) іноземними перевізниками - товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються територією України прохідним транзитом;

5) тощо.

Підприємства можуть бути декларантами, за умови перебування їх на обліку в митних органах України.

Громадяни можуть бути декларантами після досягнення ними 16-річного віку.

Згідно із статтею 266 МКУ декларант зобов'язаний:

1) здійснити декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення відповідно до порядку, встановленого МКУ;

2) на вимогу митного органу пред'явити товари, транспортні засоби комерційного призначення для митного контролю і митного оформлення;

3) надати митному органу передбачені законодавством документи і відомості, необхідні для виконання митних формальностей;

4) у випадках, визначених МКУ та Податковим Кодексом України, сплатити митні платежі та інші види платежів або забезпечити їх сплату;

2. Перед подачею митної декларації декларант має право з дозволу митного органу здійснювати фізичний огляд товарів з метою перевірки їх відповідності опису (відомостям), зазначеному у товаросупровідних документах, брати проби та зразки товарів.

3. У випадках та в порядку, визначених МКУ, декларант має право вимагати від митного органу випуску товарів, за умови забезпечення сплати митних платежів.

Допущення у митній декларації помилок, які не призвели до неправомірного звільнення від сплати митних платежів або зменшення їх розміру, до незабезпечення дотримання заходів тарифного та/або нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, не тягне за собою застосування санкцій, передбачених МКУ та іншими законодавчими актами України, крім випадків, систематичного (більше двох разів протягом місяця) допущення у митній декларації помилки (крім орфографічних помилок), митний орган застосовує до такої особи санкції, передбачені МКУ та іншими законодавчими актами України.

У випадках несистематичних порушень, посадові особи митних органів надають декларантам або уповноваженим ним особам можливість виправити помилки, допущені в митній декларації.

ЛЕКЦІЯ 12 «ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПЕРЕД МИТНИМИ ОРГАНАМИ»

1. Форми, умови та способи забезпечення зобов'язань перед митними органами.
2. Забезпечення сплати митних платежів фінансовими гарантіями.
3. Інші способи забезпечення митних платежів.

1. Форми, умови та способи забезпечення зобов'язань перед митними органами

У випадках, визначених Митним Кодексом України, виконання зобов'язань осіб, що випливають з митних процедур, забезпечуються шляхом надання митним органам забезпечення сплати митних платежів у способи, передбачені для відповідної митної процедури.

Надання митним органам забезпечення сплати митних платежів є обов'язковим при ввезенні на митну територію України та/або переміщенні територією України прохідним та внутрішнім транзитом товарів за переліком, затвердженим КМУ.

Спосіб забезпечення сплати митних платежів обирається власником товарів чи уповноваженою ним особою, якщо інше не передбачено Митним Кодексом та іншими законодавчими актами України.

Якщо товари переміщуються транзитом митною територією України морським, річковим або повітряним транспортом і під час зберігання залишаються в межах одного пункту пропуску чи зони митного контролю морського (річкового) порту, аеропорту, забезпечення сплати митних платежів не надається.

Способами забезпечення сплати митних платежів є:

1) фінансові гарантії;
2) гарантування на умовах Митної конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенції МДП) 1975р.;
3) гарантування на умовах Конвенеції про тимчасове ввезення (Стамбул, 1990 р.) із застосуванням книжки (карнету) А.Т.А.

2. Забезпечення сплати митних платежів фінансовими гарантіями

Фінансова гарантія видається гарантом і надається митним органам особою, відповідальною за сплату митних платежів, або будь-якою іншою особою на користь особи, відповідальної за сплату митних платежів, якщо інше не передбачено Митним Кодексом. Фінансова гарантія діє на всій митній території України.

Гарантом може виступати:

1) банківська установа, яка надає гарантії безпосередньо або може застосовувати їх як фінансове забезпечення гарантій, що надаються митним органам незалежними фінансовими посередниками;
2) незалежний фінансовий посередник - юридична особа, створена у формі повного або командитного товариства.

Банківська установа, інша юридична особа, яка має намір одержати від центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику в установленому Митним Кодексом порядку повноваження гаранта, повинна відповідати таким критеріям:

1) для банківських установ - мати відповідну чинну ліцензію (дозвіл, витяг з реєстру) Національного банку України;

для інших юридичних осіб - мати відповідні укладені угоди з банками та/або страховими компаніями щодо фінансового забезпечення гарантій, що надаються цими юридичними особами;

2) мати досвід роботи у здійсненні банківської чи іншої фінансової діяльності не менше п'яти років;

3) для банківських установ - мати доведену за останні три календарні роки платоспроможність шляхом підтвердження виконання встановлених нормативів, які забезпечують безумовне виконання платіжних зобов'язань перед державним бюджетом;

4) для банківських установ - протягом останніх трьох календарних років не бути об'єктом застосування Національним банком України заходів впливу за порушення нормативів (критеріїв) у вигляді обмеження, зупинення чи припинення здійснення окремих видів діяльності, примусової реорганізації установи, призначення тимчасової адміністрації;

для інших юридичних осіб - протягом останніх трьох календарних років не бути об'єктом застосування спеціальних санкцій, передбачених Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність», і не мати випадків притягнення їх посадових осіб до адміністративної відповідальності за порушення митних правил.

5) не мати збитковості за останні три календарні роки (крім банківських установ);

6) не мати заборгованості із сплати податків і зборів до бюджетів усіх рівнів;

7) для банківських установ - мати можливість формування в повному обсязі грошових резервів для відшкодування можливих втрат у розмірі визначеної ними самими суми усіх одночасно наданих митним органам фінансових гарантій;

8) не мати заборгованості перед митними органами за попередньо наданими гарантіями;

9) мати електронну систему накопичення і обміну інформацією з митними органами, яка забезпечує захист цієї інформації від несанкціонованого використання, копіювання та/або модифікації;

10) мати уповноважених представників в усіх пунктах пропуску через державний кордон України.

Взаємовідносини між центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, та гарантами регулюються на підставі укладених угод, у яких зазначається обов'язок гаранта безумовно сплатити суму митних платежів у разі невиконання відповідними особами зобов'язань перед митними органами доходів і зборів та щорічно, не пізніше 1 березня року, наступного за звітним, надавати підтвердження умов угоди за попередній рік.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, веде реєстр гарантів та форм фінансових гарантій, що надаються ними відповідно до укладених угод, які затверджуються цим органом, та забезпечує регулярне (не рідше чотирьох разів на рік) оприлюднення зазначеного реєстру на своєму офіційному веб-сайті. Включення гарантів до реєстру здійснюється безоплатно.

Строк прийняття рішення про включення гарантів до реєстру не повинен перевищувати 30 календарних днів з дня надання центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, документів, що підтверджують виконання умов частини другої цієї статті.

Юридична особа, що має намір отримати статус гаранта, повинна отримати офіційне підтвердження:

1) для банківських установ - у передбачених законодавством випадках від Національного банку України - про дотримання (виконання) встановлених для цих установ нормативів, які забезпечують безумовне виконання платіжних зобов'язань перед державним бюджетом;

2) від контролюючого органу за місцем реєстрації юридичної особи як платника податків - про відсутність збитковості та відсутність заборгованості із сплати податків і зборів до бюджетів всіх рівнів за останні три календарні роки;
3) для банківських установ - від незалежної аудиторської компанії, внесеної до Реєстру аудиторів банків Національного банку України, яка здійснює аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту, - позитивний аудиторський висновок за останні три звітні роки. Інформація надається державними органами у місячний строк з дня запиту.

Інформаційна взаємодія між гарантами та митними органами здійснюється за допомогою засобів електронного зв'язку шляхом надсилання авторизованих повідомлень в електронній формі, засвідчених електронним цифровим підписом гарантів та/або посадових осіб органів доходів і зборів, цілодобово, з періодичністю не більше 30 хвилин. При здійсненні інформаційного обміну гарантам надається інформація про статус усіх отриманих фінансових гарантій, а саме про:
1) прийняття або відмову у прийнятті, припинення дії виданих гарантами фінансових гарантій;
2) реквізити (номер і дата оформлення) митних декларацій або документів контролю за переміщенням товарів, до яких прикріплені фінансові гарантії із зазначенням дати та часу прикріплення;
3) дату початку переміщення товарів (та/або початок переміщення кожної партії товару або її частини) із зазначенням номерів транспортних засобів, дати кінцевого строку доставки товарів до органів доходів і зборів призначення, кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД, кількість товарів (в основних та додаткових одиницях виміру), суму митних платежів;
4) недостатність фінансових гарантій для оформлення митних декларацій або документів контролю за переміщенням товарів із зазначенням суми нестачі забезпечення сплати митних платежів;
5) номер та дату складення акта про настання гарантійного випадку за виданими гарантами фінансовими гарантіями;
6) вивільнення фінансових гарантій із зазначенням дати та часу доставки товарів (кожної партії товару або її частини) до органів доходів і зборів призначення та реквізитів (номер і дата оформлення) митних декларацій або документів контролю за переміщенням товарів, за якими відбулося підтвердження виконання зобов'язань, забезпечених фінансовими гарантіями.

У разі невиконання особою зобов'язання із сплати митних платежів, забезпеченого фінансовою гарантією, наданою у вигляді документа, митний орган із залученням представників гаранта, що видав таку гарантію, з'ясовує обставини невиконання зобов'язання, після чого направляє цьому гарантові вимогу щодо сплати належної суми митних платежів. До вимоги додаються завірені митним органом копії документів, що підтверджують невиконання зобов'язання.

Фінансова гарантія як забезпечення сплати митних платежів не надається, якщо сума митних платежів, що підлягають сплаті, не перевищує суму, еквівалентну 1000 євро.

Вивільнення (повернення) фінансової гарантії здійснюється не пізніше двох годин після отримання відповідним митним органом підтвердження фактичного виконання зобов'язань, забезпечених гарантією.

Вивільнення (повернення) фінансової гарантії у разі часткового надходження товарів до органу доходів і зборів призначення здійснюється:
1) після завершення переміщення усієї кількості товарів, зазначених у митній декларації або в документі контролю за переміщенням товарів;
2) на підставі заяви декларанта або уповноваженої ним особи про відсутність подальшого переміщення товарів, зазначених у митній декларації або в документі контролю за переміщенням товарів.

Розмір фінансової гарантії визначається митним органом, виходячи з суми митних платежів, що підлягає сплаті при випуску товарів для вільного обігу на митній території України або при вивезенні товарів за межі цієї території у митному режимі експорту.

Якщо при визначенні розміру фінансової гарантії неможливо точно визначити суму митних платежів, що підлягає сплаті, внаслідок не надання митному органу точних відомостей про характер, найменування, кількість, країну походження, митну вартість та код таких товарів, розмір фінансової гарантії визначається виходячи з найбільшої величини ставок податків, вартості та/або кількості товарів, що можуть бути визначені на підставі наявних відомостей.

Забезпечення сплати митних платежів фінансовою гарантією здійснюється у таких формах:

1) надання фінансової гарантії, виданої гарантом (гарантія, що надається у вигляді документа);

2) внесення коштів на відповідний рахунок або в касу органу доходів і зборів (грошова застава).

Фінансова гарантія може бути:

- індивідуальною (одноразовою);
- багаторазовою;
- генеральною.

Індивідуальна (одноразова) фінансова гарантія у вигляді письмового зобов'язання надається у паперовому або електронному вигляді на суму митних платежів за:

1) однією митною декларацією в межах однієї зовнішньоторговельної операції;

2) однією митною декларацією в межах однієї транзитної операції;

3) одним документом контролю за переміщенням товарів;

4) однією операцією з переміщення через митний кордон України товарів громадянами у випадках, визначених МКУ.

Індивідуальна (одноразова) фінансова гарантія у паперовому вигляді застосовується виключно під час переміщення товарів через митний кордон України із застосуванням митної декларації або документа контролю за переміщенням товарів, оформлених на паперовому носії. Електронна копія такої індивідуальної (одноразової) фінансової гарантії надсилається до єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів України авторизованим електронним повідомленням гаранта. Індивідуальна (одноразова) фінансова гарантія у вигляді електронного документа застосовується під час переміщення товарів через митний кордон України із застосуванням митної декларації або документа контролю за переміщенням товарів, оформлених на паперовому носії або у вигляді електронного документа.

Багаторазова фінансова гарантія надається для забезпечення сплати митних платежів за кількома митними деклараціями або документами контролю за переміщенням товарів при ввезенні товарів на митну територію України з метою транзиту або для вільного обігу на цій території для одного власника в рамках одного зовнішньоекономічного договору.

Генеральна фінансова гарантія надається для забезпечення сплати митних платежів за митними деклараціями або документами контролю за переміщенням товарів, які декларант або уповноважена ним особа планують подати протягом одного року.

Багаторазова та генеральна фінансові гарантії надаються виключно у вигляді електронного документа. Фінансові гарантії у вигляді електронного документа надаються шляхом надсилання до єдиної автоматизованої інформаційної системи органів доходів і зборів України авторизованого електронного повідомлення гаранта.

Прикріплення електронної копії індивідуальної (одноразової) фінансової гарантії у паперовому вигляді або фінансової гарантії у вигляді електронного документа до митної декларації або документа контролю за переміщенням товарів здійснюється за допомогою автоматизованої системи митного оформлення.

Завершення оформлення митної декларації або документа контролю за переміщенням товарів є підтвердженням прийняття фінансової гарантії як забезпечення виконання зобов'язань перед органами доходів і зборів.

Підтвердженням прийняття індивідуальної (одноразової) фінансової гарантії у паперовому вигляді є проставляння органом доходів і зборів відбитка відповідного митного забезпечення на всіх примірниках фінансової гарантії.

Фінансові гарантії підлягають нумерації гарантом.

Зміни до фінансової гарантії можуть бути внесені гарантом до її прикріплення до митної декларації або документа контролю за переміщенням товарів. При внесенні таких змін гарант надсилає до єдиної автоматизованої інформаційної системи органів доходів і зборів України авторизоване електронне повідомлення.

Фінансові гарантії надаються митним органам під час або до декларування товарів до митного режиму транзиту, попереднього декларування товарів, до їх прибуття на митну територію України та під час декларування товарів до митних режимів, що передбачають сплату митних платежів або передбачають перебування товарів під митним контролем до моменту закінчення дії відповідного митного режиму.

Фінансові гарантії надаються:

1) у вигляді документа (викладеного в письмовій або електронній формі зобов'язання гаранта сплатити визначені суми митних платежів на вимогу органу доходів і зборів);

2) у вигляді внесення декларантом, уповноваженою ним особою, перевізником або гарантом грошової застави на відповідний рахунок органу доходів і зборів.

Фінансові гарантії надаються на суму митних платежів, нарахованих на товари, які декларуються за однією митною декларацією або заявляються до митного режиму транзиту за одним транспортним документом.

Фінансова гарантія, що надається у вигляді документа, є безвідкличним зобов'язанням гаранта, внесеного до реєстру гарантів, виплатити на вимогу органу доходів і зборів кошти в межах певної суми у разі невиконання забезпечених цією гарантією зобов'язань із сплати митних платежів.

Форми бланків фінансових гарантій встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Митний орган направляє гарантові, що видав гарантію у вигляді документа, вимогу щодо сплати митних платежів у разі:

1) перевищення більше ніж на 10 днів встановленого строку доставки товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що перебувають під митним контролем, до органу доходів і зборів призначення (а при переміщенні в межах зони діяльності одного органу доходів і зборів - від одного підрозділу цього органу до іншого);

2) встановлення митним органом факту порушення вимог і умов митних режимів з умовним звільненням від оподаткування митними платежами;

3) настання терміну сплати податкових зобов'язань;

4) встановлення митним органом факту порушення вимог і умов тимчасового ввезення або транзиту товарів, транспортних засобів особистого користування, що переміщуються через митний кордон України.

Гарант зобов'язаний не пізніше трьох банківських днів, наступних за днем отримання вимоги та документів, що підтверджують настання гарантійного випадку, перерахувати належну суму митних платежів до державного бюджету.

У разі порушення строку перерахування коштів у рахунок сплати митних платежів відповідно до вимоги митного органу гаранти несуть відповідальність (у тому числі передбачену Податковим Кодексом України) як особи, відповідальні за сплату забезпечених гарантією сум митних платежів. У разі несплати гарантом коштів за фінансовими гарантіями, суми таких коштів вважаються податковим боргом гаранта та стягуються у порядку, встановленому законодавством.

До правовідносин, пов'язаних з видачею фінансової гарантії, виконанням гарантом зобов'язань і припиненням фінансової гарантії, застосовуються також положення законодавства України про банки і банківську діяльність та цивільного законодавства України в частині, що не врегульована цим Кодексом.

Фінансова гарантія, надана у вигляді документа, вилучається митним органом та ставиться на контроль. При цьому на митній декларації посадовою особою митному органу робиться запис щодо реквізитів зазначеної гарантії та суми митних платежів, які безумовно мають бути сплачені у разі порушення зобов'язань, наданих митному органу.

Після завершення митного оформлення товарів чи процедури транзитного перевезення товарів та за відсутності порушення особою зобов'язань із сплати митних платежів фінансова гарантія не пізніше двох годин після того, як митний орган отримає підтвердження фактичного виконання зобов'язань, забезпечених гарантією, вивільняється (повертається) цим митним органом.

Підтвердженням фактичного виконання зобов'язань, забезпечених гарантією, є:

1) щодо транзитного перевезення товарів - повідомлення, у тому числі в електронному вигляді, органу доходів і зборів відправлення митним органом призначення (завершення транзитного перевезення) про доставлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення відповідно до наданих зобов'язань;

2) завершення процедур митного контролю та оформлення товарів до митного режиму, у який задекларовано товари;

3) завершення дії митного режиму, що передбачав перебування товарів під митним контролем на весь час дії такого режиму;

4) виконання зобов'язання із сплати митних платежів у разі коригування митної вартості.

Дія фінансової гарантії припиняється:

1) на вимогу гаранта шляхом надсилання авторизованого електронного повідомлення;

2) у разі відсутності факту ввезення товару на територію України за попередньою митною декларацією, до якої прикріплена індивідуальна (одноразова) фінансова гарантія, протягом 30 днів з дати оформлення цієї декларації органом доходів і зборів;

3) у разі відкликання або визнання недійсною митної декларації, до якої прикріплена індивідуальна (одноразова) гарантія.

У разі невиконання зобов'язання, забезпеченого фінансовою гарантією, наданою у вигляді документа, суми митних платежів, що підлягають сплаті, повинні бути перераховані гарантом на рахунок митного органу впродовж трьох банківських днів з дня отримання гарантом вимоги митного органу про таку сплату. Отримані від гаранта кошти в рахунок погашення зобов'язань перераховуються митним органом до державного бюджету впродовж одного робочого дня.

Внесення грошової застави здійснюється у валюті України. В окремих випадках переміщення товарів територією України прохідним транзитом іноземним перевізником або уповноваженою ним особою дозволяється внесення нерезидентом суми грошової застави в іноземній валюті за курсом валюти, визначеним відповідно до митного законодавства, на день внесення грошової застави.

Відсотки на суму грошової застави не нараховуються.

При виконанні зобов'язання, забезпеченого грошовою заставою, сплачені кошти підлягають поверненню особі, яка внесла цю заставу, або уповноваженій нею особі не пізніше трьох банківських днів.

Повернення грошової застави може здійснюватися у будь-якому органі доходів і зборів, навіть якщо вона вносилася на рахунок іншого органу доходів і зборів.

За письмовою заявою особи, яка внесла грошову заставу, або уповноваженої нею особи кошти, внесені як грошова застава, можуть бути використані для сплати митних платежів або для забезпечення сплати митних платежів за іншим зобов'язанням зазначеної особи перед митними органами. Кошти, внесені як грошова застава, що перебувають на рахунку митного органу доходів і зборів без розпорядження про їх використання протягом 1095 днів з дня їх внесення, у 30-денний строк підлягають поверненню особі, яка вносила ці кошти, або уповноваженій нею особі, а у разі неможливості такого повернення підлягають перерахуванню до державного бюджету.

При невиконанні зобов'язання, забезпеченого грошовою заставою, сума митних платежів, що підлягає сплаті, перераховується до державного бюджету із сум грошової застави.

3. Інші способи забезпечення митних платежів

Згідно із ст. 316 МКУ гарантування на умовах Митної конвенції про міжнародне певезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенції МДП) 1975р. як захід

гарантування доставки товарів (крім алкогольних напоїв та тютюнових виробів), що перебувають під митним контролем, до органу доходів і зборів призначення застосовується за умови, що товари під час перевезення перетинають митний кордон України, а їх перевезення на всьому маршруті або на його частині здійснюється автомобільним транспортом.

Якщо сума митних платежів перевищує суму гарантії за Конвецією МДП, застосовуються інші форми забезпечення сплати митних платежів, передбачені Митним Кодексом.

Згідно із ст. 317 МКУ під час перевезення товарів на умовах Конвенції про тимчасове ввезення (Стамбул, 1990 рік) застосовується книжка (карнет) А.Т.А. - уніфікований міжнародний митний документ, що використовується як митна декларація для митного оформлення товарів та є гарантійним документом про сплату митних платежів.

Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП) була прийнята 14.11.1975р., а в Україні набрала чинності 11.10.1994р.

Згідно із статтею 1 зазначеної Конвенції:

термін «операція МДП» означає перевезення вантажу від митниці місця відправлення до митниці місця призначення з дотриманням процедури, так званої процедури МДП, встановленої у цій Конвенції;

термін «дорожній транспортний засіб» означає не тільки механічний дорожній транспортний засіб, але також будь-який причіп або напівпричіп, призначений для його буксирування таким транспортним засобом;

термін «состав транспортних засобів» означає зчеплені транспортні засоби, що беруть участь у дорожньому русі як одне ціле;

термін «контейнер» означає транспортне устаткування (клітка, знімна цистерна або інший подібний пристрій):

а) являє собою повністю або частково закриту ємкість, призначену для завантаження в неї вантажів;

б) має постійний характер і тому є досить міцним, щоб слугувати для багаторазового використання;

в) спеціально сконструйоване для полегшення перевезення вантажів одним або декількома видами транспорту без проміжного перевантаження вантажів;

г) сконструйоване таким чином, щоб було полегшено його перевантаження, зокрема з одного виду транспорту на інший;

д) сконструйовано таким чином, щоб його можна було легко завантажувати і розвантажувати;

е) має внутрішній об'єм не менше одного кубічного метра.

термін «митниця місця відправлення» означає будь-яку митницю Договірної Сторони, де для всього вантажу або його частини розпочинається міжнародне перевезення з дотриманням процедури МДП;

термін «митниця місця призначення» означає будь-яку митницю Договірної Сторони, де для всього вантажу або його частини закінчується міжнародне перевезення з дотриманням процедури МДП;

термін «проміжна митниця» означає будь-яку митницю Договірної Сторони, через яку дорожній транспортний засіб, состав транспортних засобів або контейнер ввозиться або вивозиться в ході операції МДП;

термін «великовагові і громіздкі вантажі» означає будь-який громіздкий або важкий предмет, який через свою вагу, розміри або характер, звичайно, не перевозиться в закритому дорожньому транспортному засобі або в закритому контейнері;

термін «гарантійне об'єднання» означає об'єднання, визнане митними органами Договірної Сторони гарантом для осіб, які використовують процедуру МДП.

Ця Конвенція стосується перевезення вантажів, що здійснюється без їхнього проміжного перевантаження, в дорожніх транспортних засобах, составах транспортних засобів або контейнерах, з перетинанням одного або декількох кордонів від митниці

місця відправлення однієї з Договірних Сторін до митниці місця призначення іншої Договірної Сторони або тієї ж Договірної Сторони за умови, що деяка частина операції МДП між її початком і кінцем провадиться автомобільним транспортом (ст.2).

Вантажі, що перевозяться з дотриманням процедури МДП, звільняються від сплати або депозиту ввізних чи вивізних мита та зборів у проміжних митницях (ст.4).

Вантажі, перевезені з дотриманням процедури МДП у запломбованих дорожніх транспортних засобах, запломбованих составах транспортних засобів або запломбованих контейнерів, як правило, звільняються від митного огляду в проміжних митницях(ст.5).

Бланки книжок МДП, що направляються гарантійним об'єднанням іноземними гарантійними об'єднаннями, що є їхніми кореспондентами, або міжнародними організаціями, які звільняються від сплати ввізних і вивізних мита і зборів і не піддаються при ввезенні і вивезенні будь-яким заборонам або обмеженням(ст.7).

Гарантійне об'єднання бере на себе зобов'язання сплачувати належні ввізні або вивізні мито і збори, а також будь-які відсотки за прострочення, які можуть належати відповідно до митних законів і правил країни, в якій виявлено порушення у зв'язку з операцією МДП. Гарантійне об'єднання зобов'язується сплачувати згадані вище суми в порядку солідарної відповідальності разом з особами, яким належать ці суми (ст.8).

Кожна Договірна Сторона повинна встановлювати максимальний розмір сум, сплати яких за однією книжкою МДП можна вимагати від гарантійного об'єднання.

Гарантійне об'єднання несе відповідальність не тільки за вантажі, перераховані в книжці МДП, але також за будь-які вантажі, які не були перелічені в цій книжці, і знаходяться в контейнері. Об'єднання не несе відповідальності за жодні інші вантажі.

Гарантійне об'єднання встановлює термін дії книжки МДП, зазначаючи дату його закінчення, після якої книжка не може бути а до митниці місця відправлення для її митного оформлення(ст.9).

Для того щоб підпадати під дію положень конвенції, кожний дорожній транспортний засіб має відповідати стосовно своєї конструкції та свого обладнання умовам, визначеним у конвенції і повинен бути допущений до перевезення згідно з процедурою, передбаченою Конвенцією (ст.12).

Коли операція МДП провадиться дорожнім транспортним засобом або составом транспортних засобів, на них мають бути прикріплені прямокутні таблички з написом «TIR», що відповідають вимогам, наведеним у додатку 5 до цієї Конвенції, одна табличка поміщається спереду, а інша така ж табличка - ззаду дорожнього транспортного засобу або состава транспортних засобів. Ці таблички повинні бути поміщені таким чином, щоб їх було добре видно, і мають бути знімними (ст.16).

На кожен дорожній транспортний засіб або контейнер складається одна книжка МДП. Проте єдина книжка МДП може складатися на состав транспортних засобів або на декілька контейнерів, навантажених на один дорожній транспортний засіб або состав транспортних засобів. У цьому випадку у вантажному маніфесті книжки МДП має зазначатися окремо вміст кожного транспортного засобу, що складає частину состава транспортних засобів або кожного контейнера.

Книжка МДП дійсна для виконання тільки одного перевезення. В ній повинно бути не менше такої кількості відривних листків для прийняття книжки до митного оформлення та для її оформлення, яка необхідна для здійснення даного перевезення (ст.17).

Операція МДП може провадиться через декілька митниць місця відправлення та місця призначення; однак за винятком випадків особливого на те дозволу зацікавлених Договірної Сторони або Договірних Сторін:

а) митниці місця відправлення повинні знаходитися тільки в одній країні;

б) митниці місця призначення повинні знаходитися не більше ніж у двох країнах;

в) загальне число митниць місця відправлення і призначення не повинно перевищувати чотирьох (ст.18).

Вантажі та дорожній транспортний засіб, состав транспортних засобів або контейнер повинні пред'являтися в митниці місця відправлення разом із книжкою МДП. Митні органи країни відправлення повинні вживати необхідних заходів для того, щоб

упевнитися в точності вантажного маніфесту, і для накладення митних печаток і пломб або для контролю митних печаток і пломб, накладених під відповідальність згаданих митних органів належним чином уповноваженими особами (ст.19).

Митні органи можуть тільки у виняткових випадках:

- вимагати, щоб при проїзді по території їхньої країни дорожні транспортні засоби, состави транспортних засобів або контейнери супроводжувалися за рахунок перевізників;
- провадити у дорозі перевірку й огляд вантажу дорожніх транспортних засобів, составів транспортних засобів або контейнерів (ст.23).

Коли частина перевезення з застосуванням книжки МДП провадиться по території держави, що не є Договірною Стороною цієї Конвенції, то операція МДП призупиняється на цій частині дороги. У цьому випадку митні органи Договірної Сторони, по чиїй території продовжується потім перевезення, приймають книжку МДП для поновлення операції МДП за умови, що митні печатки і пломби і/або розпізнавальні знаки не пошкоджені.

Те ж положення застосовується щодо тієї частини маршруту, на якій книжка МДП не використовується власником книжки на території Договірної Сторони в зв'язку з наявністю більш простих митних транзитних процедур або коли застосування митного транзитного режиму не є необхідним (ст.26).

Відповідальність гарантійного об'єднання поширюється не тільки на вантажі, перераховані в книжці МДП, але також на вантажі, які, хоча і не перераховані в цій книжці, знаходяться на платформі або між перерахованими в книжці МДП вантажами (ст.31).

На обкладинці і на усіх відривних аркушах книжки МДП повинен бути зроблений жирним шрифтом напис: "Великовагові або громіздкі вантажі" англійською або французькою мовами (ст.32).

Митні органи місця відправлення можуть вимагати, щоб пакувальні аркуші, фотографії, креслення і т. ін., що вважаються необхідними для розпізнання вантажів, які перевозяться, були додані до книжки МДП. У такому випадку вони завіряють ці документи; один примірник зазначених документів прикріплюється з внутрішнього боку обкладинки книжки МДП, і у всіх маніфестах книжки робиться позначка про наявність цих документів.

Митні органи проміжних митниць кожної Договірної Сторони визнають митні печатки і пломби і/або розпізнавальні знаки, накладені компетентними органами інших Договірних Сторін. Вони можуть, однак, додати інші печатки, пломби і/або розпізнавальні знаки; у цьому випадку вони роблять відмітки про накладені нові печатки і пломби і/або розпізнавальні знаки на відривних листках книжки МДП, використаних у їхній країні, на відповідних корінцях, а також на відривних листках книжки МДП, що залишаються (ст.34).

Будь-яке порушення положень цієї Конвенції тягне за собою застосування до винного в країні, у якій порушення було вчинено, передбачених законодавством цієї країни санкцій (ст.36).

У тих випадках, коли неможливо встановити, на якій території сталося порушення, вважається, що воно сталося на території Договірної Сторони, де воно було виявлено (ст.37).

Кожна Договірна Сторона має право тимчасово або остаточно позбавляти права користування постановами цієї Конвенції будь-яку особу, винну в серйозному порушенні митних законів або правил, застосовуваних при міжнародному перевезенні вантажів (ст.38).

Конвенція про тимчасове ввезення була прийнята 26.06.1990р., а в Україні набула чинності 22.09.2004р.

Згідно з нею, «тимчасове ввезення» означає: митний режим, який дозволяє приймати на митну територію певні товари (у тому числі транспортні засоби), умовно звільнені від ввізного мита і податків, без застосування заборон чи обмежень економічного характеру на ввезення; такі товари (у тому числі транспортні засоби) мають ввозитися з визначеною метою і призначатися для подальшого вивезення у встановлений термін, та не піддаватися змінам, за винятком нормального зниження їхньої вартості (амортизації) внаслідок їхнього використання.

«Документ на тимчасове ввезення» означає міжнародний митний документ, який приймається як митна декларація і дозволяє ідентифікувати товари (у тому числі транспортні засоби), та містить міжнародну дійсну гарантію для покриття ввізного мита та податків.

«Митний або Економічний союз» означає союз, який заснований та складається з членів, відповідно до порядку, визначеного у Конвенції, наділений компетенцією приймати власні правила, які є обов'язковими для його членів стосовно питань, які регулюються цією Конвенцією, та приймати рішення згідно зі своїми внутрішніми процедурами щодо підписання, ратифікації або приєднання до цієї Конвенції.

Відповідно до положень цієї Конвенції, кожна із Договірних Сторін зобов'язується надавати згоду на тимчасове ввезення товарів (у тому числі транспортних засобів), зазначених у Додатках до цієї Конвенції (ст.2).

Якщо в Додатку не передбачено інше, кожна із Договірних Сторін має право обумовлювати тимчасове ввезення товарів (у тому числі транспортних засобів) наданням митного документа та гарантії. Якщо вимагається гарантія, то особам, які регулярно користуються процедурою тимчасового ввезення, може бути дозволено надавати загальну гарантію. Якщо в Додатку не передбачено інше, сума гарантій не повинна перевищувати суму ввізного мита й податків, від сплати яких умовно звільняються товари (у тому числі транспортні засоби). Для товарів (у тому числі транспортних засобів), на які під час ввезення поширюються заборони чи обмеження відповідно до національного законодавства, може вимагатися додаткова гарантія, відповідно до положень, встановлених національним законодавством (ст.4).

Товари (у тому числі транспортні засоби), на тимчасове ввезення яких був наданий дозвіл, повинні бути вивезені у визначений термін, визнаний достатнім для досягнення мети тимчасового ввезення. Цей термін обумовлюється окремо у кожному Додатку. Митні органи можуть надати термін довший, ніж передбачено у кожному Додатку, або продовжити встановлений спочатку термін. Якщо товари (у тому числі транспортні засоби), на тимчасове ввезення яких був наданий дозвіл, не можуть бути вивезені внаслідок накладення на них арешту, за винятком арешту внаслідок позовів приватних осіб, зобов'язання щодо вивезення призупиняється на період тривалості арешту (ст.7).

Звичайне припинення режиму тимчасового ввезення здійснюється шляхом вивезення товарів (у тому числі транспортних засобів), на які поширюється режим тимчасового ввезення (ст.9). Товари (у тому числі транспортні засоби), на які поширюється режим тимчасового ввезення, можуть бути вивезені однією чи декількома партіями (ст.10).

Режим тимчасового ввезення може припинятися за згодою компетентних органів, шляхом розміщення товарів (у тому числі транспортних засобів) у порто-франко (вільних портах) або безмитних зонах, на митних складах або в митному режимі транспортування, з метою подальшого їх вивезення або будь-якого іншого дозволеного використання (ст.12). Положення цієї Конвенції встановлюють мінімальні пільги, що надаються. Вони не створюють перешкод для застосування більших пільг, що надаються або будуть надаватись Договірними Сторонами односторонніми положеннями чи на підставі двосторонніх або багатосторонніх угод (ст.17).

Для цілей цієї Конвенції, території Договірних Сторін, що утворюють митний або економічний союз, можуть розглядатись як єдина територія. Жодне з положень цієї Конвенції не забороняє Договірним Сторонам, що утворюють митний або економічний союз, передбачити особливі правила, які застосовуються для тимчасового ввезення на територію такого союзу, якщо тільки такі правила не обмежують пільги, передбачені цією Конвенцією (ст. 18). Положення цієї Конвенції не створюють перешкод для застосування заборон та обмежень, які випливають з національних законів та нормативних актів і ґрунтуються на міркуваннях неекономічного характеру, таких як міркування моралі чи піклування про громадський порядок, міркування громадської безпеки, гігієни чи здоров'я населення або міркування ветеринарного чи фітосанітарного порядку, пов'язані із захистом диких видів тварин і рослин, яким загрожує вимирання (знищення), або міркування захисту авторських прав та промислової

власності (ст.19). Особа, яка будь-яким чином порушила положення цієї Конвенції, несе відповідальність на території Договірної Сторони, де було скоєно порушення; санкції за порушення встановлюються законодавством такої Договірної Сторони. Якщо неможливо визначити територію, на якій трапилося порушення, воно вважається скоєним на території Договірної Сторони, де воно було виявлено(ст.20).

ЛЕКЦІЯ 13 «МИТНИЙ КОНТРОЛЬ»

1. Організація митного контролю.
2. Тривалість перебування під митним контролем.
3. Здійснення митного контролю та форми митного контролю.

1. Організація митного контролю

Діяльність митних органів України пов'язана із здійсненням митного контролю та митного оформлення товарів, речей, валюти, цінностей, транспортних засобів, що перемішуються через митний кордон України.

Митний контроль – це сукупність заходів, що здійснюються митними органами в межах своїх повноважень з метою забезпечення додержання норм митного законодавства з питань державної митної служби, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку.

Загальні принципи здійснення митного контролю (ст. 318 МКУ):

1. Митному контролю підлягають усі товари, транспортні засоби комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України.

2. Митний контроль здійснюється виключно митними органами відповідно до МКУ та інших законів України.

3. Митний контроль передбачає виконання митними органами мінімуму митних формальностей, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань державної митної справи.

4. Митний контроль товарів, транспортних засобів у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюється відповідно до типових технологічних схем митного контролю, що затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Одним з елементів митної інфраструктури є ***пункт пропуску*** *через державний кордон України — це територія або частина території прикордонної залізничної, автомобільної станції, морського, річкового порту (аеропорту) з комплексом будівель, споруд та інженерно-технічних засобів, де здійснюються визначені законодавством види контролю з метою пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна.*

З метою забезпечення здійснення митними органами митного контролю товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, проведення заходів, пов'язаних з виявленням, попередженням та припиненням контрабанди і порушень митних правил, у пунктах пропуску через державний кордон України, на територіях морських і річкових портів, аеропортів, на залізничних станціях та на територіях підприємств, вільних митних зон, митних складів, складів тимчасового зберігання, а також в інших місцях, визначених відповідно до Митного кодексу, створюються *зони митного контролю* (ст. 329 МКУ).

Зона митного контролю *є частиною пункту пропуску на митному кордоні України або в інших місцях територія, в межах якої митний орган здійснює митний контроль.*

Пункти пропуску поділяються:

—за видами транспортного сполучення – мобільні, морські, річкові, повітряні, пішохідні;

—за категоріями поїздок — на міжнародні (пропуск через кордон громадян і транспортних засобів усіх держав), міждержавні (пропуск через кордон громадян і

транспортних засобів України і суміжної держави), місцеві (спрощений пропуск через кордон громадян України і суміжної держави, які проживають у прикордонних областях, районах, та транспортних засобів, що їм належать);

—*за характером транспортних перевезень* — на пасажирські, вантажні, вантажно-пасажирські;

—*за режимом функціонування* — на постійні, тимчасові, цілодобові й такі, що працюють у визначений на підставі двосторонніх договорів час.

Товари, що переміщуються через митний кордон України, крім митного контролю, можуть підлягати державному (ст. 319 МКУ):

- санітарно-епідеміологічному,
- ветеринарно-санітарному,
- фітосанітарному,
- екологічному,
- радіологічному контролю.

У пунктах пропуску через державний кордон України зазначені види державного контролю (крім радіологічного) здійснюються митними органами у формі попереднього документального контролю на підставі інформації, отриманої від державних органів, уповноважених на здійснення цих видів контролю, з використанням засобів інформаційних технологій.

Згідно з Постановою КМУ від 05 жовтня 2011р. № 1031 «Деякі питання здійснення державного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України»:

санітарно-епідеміологічному контролю підлягають товари, зазначені в переліку, що вивозяться за межі митної території України, у разі коли цього вимагає країна-імпортер;

санітарно-епідеміологічному контролю (у тому числі у формі попереднього документального контролю) не підлягають такі товари:

пестициди і агрохімікати, дезінфекційні засоби, вироби медичного призначення, які зареєстровано в Україні;

зразки для проведення наукових, лабораторних досліджень, державної санітарно-епідеміологічної експертизи, тестування;

транспортні засоби в кількості однієї одиниці, що надходять на адресу головних управлінь (управлінь) праці та соціального захисту населення обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;

транспортні засоби в кількості однієї одиниці, що отримуються фізичними особами;

товари, що переміщуються через митний кордон України в режимі тимчасового ввезення (вивезення);

товари, що переміщуються через митний кордон України як інвестиції до статутного фонду суб'єктів господарювання або на підставі договорів про спільну інвестиційну діяльність;

товари, що ввозяться як комплектний об'єкт (за наявності договору між власником товару та установою Державної санітарно-епідеміологічної служби);

міжнародна технічна допомога;

товари, призначені для демонстрації або використання на виставках;

товари, що переміщуються через митний кордон України у режимі реімпорту, реекспорту;

матеріали для реклами;

реквізити для проведення зйомок кінофільмів, театральних вистав та аналогічних заходів;

товари, призначені для користування дипломатичними представництвами;

товари, що переміщуються через митний кордон України у міжнародних експрес-відправленнях або міжнародних поштових відправленнях;

давальницька сировина для використання у виробленні готової продукції - одягу, додаткових речей до одягу (товарні групи 61 і 62, товарні позиції 6301-6307 згідно

з УКТЗЕД); взуття, гетрів та аналогічних виробів, їх частин (товарна група 64 згідно з УКТЗЕД); головних уборів та їх частин (товарна група 65 згідно з УКТЗЕД);

частини та приладдя;

насіннєвий, садівний матеріал, квіти, декоративні рослини за наявності сертифікатів про відсутність обробки їх пестицидами та іншими хімічними речовинами, виданих країною-виробником;

екологічному контролю (у тому числі у формі попереднього документального контролю) не підлягають такі товари:

товари, що використовуються під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

товари, що переміщуються трубопровідним транспортом;

радіологічному контролю підлягають товари груп 1-97 згідно з УКТЗЕД (крім електроенергії - код товару згідно з УКТЗЕД 2716 00 00 00 та товарів, що переміщуються трубопровідним транспортом).

Радіологічний контроль товарів і транспортних засобів здійснюється один раз:

у разі ввезення на митну територію України - у пунктах пропуску через державний кордон України (пунктах ввезення на митну територію України) або в митних органах призначення (для товарів, що переміщуються (пересилаються) у міжнародних поштових відправленнях та експрес-відправленнях);

у разі вивезення за межі митної території України - в митних органах відправлення або у пунктах пропуску через державний кордон України (пунктах вивезення за межі митної території України), крім випадків переміщення (пересилання) товарів у міжнародних поштових відправленнях та експрес-відправленнях;

у разі транзиту - у пунктах пропуску через державний кордон України (пунктах ввезення на митну територію України), крім випадків переміщення (пересилання) товарів у міжнародних поштових відправленнях та експрес-відправленнях.

3. Державній митній службі, Адміністрації Державної прикордонної

Митні органи взаємодіють з державними органами, уповноваженими на здійснення зазначених видів контролю, координують роботу з їх здійснення у пунктах пропуску через державний кордон і в зонах митного контролю на митній території України в порядку, встановленому цим Кодексом та іншими законами України.

Митний контроль та митне оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України, завершуються тільки після проведення встановлених законами України для кожного товару видів контролю.

2. Тривалість перебування під митним контролем

Товари, транспортні засоби комерційного призначення перебувають під митним контролем з моменту його початку і до закінчення згідно із заявленим митним режимом.

У разі ввезення на митну територію України товарів, транспортних засобів комерційного призначення митний контроль розпочинається з моменту перетинання ними митного кордону України.

У разі вивезення товарів, транспортних засобів комерційного призначення за межі митної території України митний контроль розпочинається з моменту пред'явлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення для митного оформлення та їх декларування в установленому цим Кодексом порядку.

Граничний строк перебування товарів, транспортних засобів комерційного призначення *під митним контролем* не може перевищувати 180 календарних днів, крім митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму.

Митний контроль закінчується:

1) у разі ввезення на митну територію України - після закінчення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, за винятком митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму;

2) *у разі вивезення за межі митної території України* - після здійснення митного оформлення *товарів, транспортних засобів комерційного призначення та перетинання ними митного кордону України, за винятком митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму* (ст. 321 МКУ).

Товари, що переміщуються через митний кордон України, разом з їх упаковкою та маркуванням, *транспортні засоби комерційного призначення*, якими вони переміщуються через митний кордон України, *пред'являються у незмінному стані для митного контролю*, а *документи на ці товари, транспортні засоби подаються митним органам у пунктах пропуску через державний кордон України та в інших місцях на митній території України*, встановлених митними органами для здійснення митного контролю та митного оформлення, не пізніше ніж через три години після прибуття зазначених товарів у пункт пропуску через державний кордон України або інше визначене митними органами місце.

Особа, яка доставила товари, транспортні засоби комерційного призначення у місце, визначене митними органами, *зобов'язана повідомити про це відповідний митний орган у мінімально можливий строк, а в разі прибуття поза робочим часом, встановленим для митного органу, - у мінімально можливий строк після початку роботи цього органу.*

Порожні транспортні засоби і транспортні засоби, в яких перевозяться пасажири, *у разі в'їзду на митну територію України декларуються митному органу не пізніше ніж через три години з моменту прибуття у пункт пропуску через державний кордон України*, а *в разі виїзду за межі митної території - не пізніше ніж за три години до перетинання митного кордону України.*

3. Здійснення митного контролю та форми митного контролю

Згідно із ст. 334 МКУ *митні органи вимагають від осіб*, які переміщують товари, транспортні засоби комерційного призначення через митний кордон України чи провадять діяльність, контроль за якою цим Кодексом покладено на митні органи, тільки ті документи та відомості, які необхідні для здійснення митного контролю та встановлені цим Кодексом. *Відповідні особи зобов'язані надавати митним органам документи та відомості, необхідні для здійснення митного контролю, в усній, письмовій та/або електронній формі.* При транспортуванні товарів різними видами транспорту необхідно надавати відповідні пакети документів згідно із ст. 335 МКУ.

Під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України декларант, уповноважена ним особа або перевізник залежно від виду транспорту, яким здійснюється перевезення товарів, надають в паперовій або електронній формі такі документи та відомості:

1) при перевезенні автомобільним транспортом:

а) документи на транспортний засіб, зокрема ті, що містять відомості про його державну реєстрацію (національну належність);

б) транспортні (перевізні) документи (міжнародні товаротранспортні накладні);

в) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності);

г) комерційні документи (за наявності) на товари, що перевозяться, які містять відомості, зокрема про найменування та адресу перевізника, найменування країни відправлення та країни призначення товарів, найменування та адреси відправника (або продавця) та отримувача товарів;

ґ) відомості про кількість вантажних місць та вид упаковки;

д) найменування товарів;

е) вага брутто товарів (у кілограмах) або об’єм товарів (у метрах кубічних), крім великогабаритних вантажів;

2) при перевезенні водним транспортом:

а) генеральна декларація, що містить, зокрема, найменування та опис судна, відомості про його реєстрацію та національну належність, прізвище капітана, прізвище та адресу суднового агента;

б) декларація про вантаж, яка містить, зокрема, відомості про найменування портів відправки, портів заходу судна, завантаження та вивантаження товарів, першого порту відправки товарів, порту вивантаження товарів, що залишаються на борту, перелік коносаментів або інших документів, що підтверджують наявність та зміст договору морського (річкового) перевезення, кількість вантажних місць товару, опис та вид упаковки товарів, які підлягають вивантаженню у даному порту;

в) декларація про припаси (суднові припаси), яка містить, зокрема, відомості про найменування суднових припасів, що є в наявності на судні, та їх кількість;

г) декларація про особисті речі екіпажу судна;

ґ) суднова роль, що містить відомості про кількість і склад членів екіпажу під час прибуття і відправлення судна, зокрема, прізвища, імена, громадянство, звання або посаду, дату і місце народження, вид і номер документа, що посвідчує особу;

д) список пасажирів, що містить відомості про пасажирів під час прибуття і відправлення судна, зокрема, кількість пасажирів на судні, прізвища, імена, громадянство, дату і місце народження, порти посадки і висадки;

е) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності);

є) транспортні (перевізні) документи на товари (за наявності), які містять, зокрема, відомості про загальну кількість товарів, кількість вантажних місць, найменування товарів, вид упаковки;

ж) комерційні документи (за наявності) на товари та відомості про розміщення товарів на борту судна;

з) відомості про наявність (відсутність) на борту судна товарів, ввезення яких на митну територію України заборонено або обмежено, включаючи валютні цінності, наявні у членів екіпажу, лікарські засоби, до складу яких входять наркотичні, сильнодіючі засоби, психотропні та отруйні речовини;

и) відомості про наявність (відсутність) на борту судна небезпечних товарів, зброї, боєприпасів;

3) при перевезенні повітряним транспортом:

а) стандартний документ перевізника, передбачений укладеними відповідно до закону міжнародними договорами в галузі цивільної авіації (генеральна декларація);

б) документи, що містять відомості про товари, які перевозяться на борту (вантажні відомості, авіаційні вантажні накладні);

в) документ, що містить відомості про припаси (бортові припаси) та про кількість припасів (бортових припасів), завантажених на борт судна та вивантажених з нього;

г) транспортні (перевізні) документи;

ґ) комерційні документи (за наявності їх у перевізника) на товари, що перевозяться;

д) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності);

е) відомості про знаки національної належності та реєстраційні знаки судна, номер рейсу, маршрут польоту, пункт вильоту та пункт прибуття судна;

є) відомості про найменування підприємства (організації, установи), що експлуатує судно, та кількість членів екіпажу;

ж) список пасажирів із зазначенням їх кількості на судні, прізвищ та ініціалів, пунктів посадки та висадки; відомості щодо багажу пасажирів (пасажирська відомість);

з) найменування товарів, номери вантажних накладних, кількість місць за кожною накладною, пунктів завантаження та пунктів вивантаження товарів;

и) відомості про наявність (відсутність) на борту судна товарів, ввезення яких на митну територію України заборонено або обмежено, включаючи валютні цінності, наявні у членів екіпажу, лікарські засоби, до складу яких входять наркотичні, сильнодіючі засоби, психотропні та отруйні речовини;

і) відомості про наявність (відсутність) на борту судна небезпечних товарів, зброї, боєприпасів;

4) при перевезенні залізничним транспортом:

а) транспортні (перевізні) документи;

б) передатну відомість на залізничний рухомий склад;

в) документ, що засвідчує наявність припасів (за наявності припасів);

г) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності);

ґ) комерційні документи (за наявності їх у перевізника) на товари, що перевозяться;

5) при переміщенні трубопровідним транспортом та лініями електропередачі:

а) зовнішньоекономічний договір (контракт) або інші документи, що підтверджують право володіння, користування та/або розпорядження товарами;

б) акт прийому-передачі товарів або довідка, що підтверджує кількість товарів;

в) комерційні та супровідні документи (за наявності їх у власника трубопровідного транспорту, лінії електропередачі) на товари, що переміщуються через митний кордон України, а на момент митного оформлення - рахунок-фактуру;

г) найменування та адреса відправника товарів;

ґ) найменування та адреса отримувача товарів;

д) документи (дозволи, сертифікати), що підтверджують показники товару.

Незалежно від виду транспорту, яким здійснюється переміщення товарів, під час прибуття товарів у пункт пропуску через державний кордон України надаються документи (відомості) або їх реквізити, у тому числі засобами інформаційних технологій (або у вигляді електронного документа), які підтверджують дотримання заборон та/або обмежень згідно із законами України щодо пропуску товарів через митний кордон України, крім тих, що необхідні виключно для поміщення товарів у митний режим.

Разом з митною декларацією подаються рахунок або інший документ, який визначає вартість товару, та, у випадках, встановлених МКУ, декларація митної вартості.

На документах, що подаються митницям для митного оформлення при переміщенні через митний кордон України вантажів, валютних цінностей, багажу, транспортних засобів, поштових відправлень тощо, проставляється *особисте митне забезпечення* посадових осіб митної служби.

Накладаючи митне забезпечення, посадовець митного органу ідентифікує підконтрольні товари, транспортні засоби, приміщення, прилади обліку енергоносіїв, самої енергії.

Митне забезпечення - одноразові номерні запірно-пломбові пристрої, печатки, штампи, голографічні мітки, засоби електронного цифрового підпису та інші засоби ідентифікації, що використовуються митними органами для відображення та закріплення результатів митного контролю та митного оформлення.

Згідно із ст. 324 МКУ з метою скорочення часу проведення митного контролю та підвищення його ефективності митні органи можуть використовувати технічні та спеціальні засоби, а також службових собак.

Застосування для здійснення митного контролю технічних та спеціальних засобів повинно бути безпечним для життя і здоров'я людини, тваринного та рослинного світу і не завдавати шкоди товарам, транспортним засобам.

За письмовою заявою власника товарів або уповноваженої ним особи та з дозволу митного органу можуть здійснюватися навантаження, вивантаження, перевантаження, усунення пошкоджень упаковки, розпакування, упакування, перепакування, зважування та визначення інших істотних характеристик товарів, що перебувають під митним контролем, взяття проб та зразків таких товарів, зміна ідентифікаційних знаків чи маркування на цих товарах або їх упаковці, транспортних засобах комерційного призначення, а також заміна транспортного засобу комерційного призначення. Зазначені операції здійснюються за рахунок власника товарів, що переміщуються через митний кордон України, або уповноваженої ним особи. У разі відмови у наданні дозволу на здійснення зазначених операцій митний орган зобов'язаний невідкладно письмово повідомити особу, яка звернулася із заявою про надання такого дозволу, про причини і підстави відмови.

Користування та розпорядження товарами, транспортними засобами комерційного призначення, які перебувають під митним контролем, забороняються, крім випадків, передбачених Кодексом та іншими законами України.

З метою прискорення пасажиропотоку через митний кордон в пунктах пропуску може бути передбачено спрощений порядок митного контролю та оформлення фізичних осіб, заснований на двоканальній («зелений»—«червоний» коридори) системі.

Двоканальна система - це спрощена система митного контролю, яка дає громадянам змогу здійснювати декларування, обираючи один з двох каналів проходу (проїзду транспортними засобами особистого користування) через митний кордон України.

Канал, позначений символами зеленого кольору («зелений коридор»), призначений для декларування шляхом вчинення дій громадянами, які переміщують через митний кордон України товари в обсягах, що не підлягають оподаткуванню митними платежами та не підпадають під встановлені законодавством заборони або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території і не підлягають письмовому декларуванню.

Канал, позначений символами червоного кольору («червоний коридор»), призначений для всіх інших громадян.

Громадянин самостійно обирає відповідний канал («зелений коридор» або «червоний коридор») для проходження митного контролю за двоканальною системою.

Обрання «зеленого коридору» вважається заявою громадянина про те, що переміщувані ним через митний кордон України товари не підлягають письмовому декларуванню, оподаткуванню митними платежами, не підпадають під встановлені законодавством заборони та/або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території та свідчить про факти, що мають юридичне значення.

Згідно із ст. 370 МКУ особисті речі громадян не оподатковуються, але підлягають декларуванню шляхом учинення дій, усно, або, за бажанням власника чи на вимогу митного органу, письмово. Маючи тільки особисті речі, можна обрати «зелений коридор».

Особистими речами вважаються:

1) товари особистої гігієни та індивідуальні косметичні засоби у кількості, що забезпечує потреби однієї особи на період поїздки;
2) одяг, білизна, взуття, що мають суто особистий характер, призначені виключно для власного користування і мають ознаки таких, що були у користуванні;
3) особисті прикраси, у тому числі з дорогоцінних металів та каміння, що мають ознаки таких, що були в користуванні;
4) індивідуальне письмове та канцелярське приладдя;
5) один фотоапарат, одна кіно-, відеокамера разом з обґрунтованою кількістю фото-, відео-, кіноплівок та додаткового приладдя;
6) один переносний проектор та аксесуари до нього разом з обґрунтованою кількістю діапозитивів та/або кіноплівок;
7) бінокль;
8) переносні музичні інструменти у кількості не більше двох штук;
9) один переносний звуковідтворювальний пристрій (у тому числі магнітофон, диктофон, програвач компакт-дисків тощо) з обґрунтованою кількістю плівок, платівок, дисків;
10) один переносний радіоприймач;
11) стільникові (мобільні) телефони у кількості не більше двох штук, пейджери;
12) один переносний телевізор;
13) переносні персональні комп'ютери у кількості не більше двох штук і периферійне обладнання та приладдя до них; флеш-карти у кількості не більше трьох штук;
14) одна переносна друкарська машина;
15) калькулятори, електронні книжки у кількості не більше двох штук;
16) індивідуальні вироби медичного призначення для забезпечення життєдіяльності людини та контролю за її станом з ознаками таких, що були в користуванні;

17) звичайні та/або прогулянкові дитячі коляски у кількості, що відповідає кількості дітей, які перетинають кордон разом із громадянином, а у разі відсутності дітей - у кількості не більше однієї штуки;
18) одна інвалідна коляска на кожного інваліда, який перетинає митний кордон України, а у разі відсутності такої особи - у кількості не більше однієї штуки;
19) лікарські засоби, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України в порядку та обсягах, визначених Кабінетом Міністрів України;
20) годинники у кількості не більше двох штук;
21) 0,5 літра туалетної води та/або 100 грамів парфумів;
22) спортивне спорядження - велосипед, вудка рибальська, комплект альпіністського спорядження, комплект спорядження для підводного плавання, комплект лиж, комплект тенісних ракеток, дошка для серфінгу, віндсерфінгу, комплект спорядження для гольфу, інше аналогічне спорядження, призначене для використання однією особою;
23) спеціальне дитяче харчування для дітей, хворих на фенілкетонурію або інше захворювання, що потребує спеціального харчування, яке не виробляється (не реалізується) в Україні, що переміщується (пересилається) через митний кордон України в порядку та обсягах, визначених Кабінетом Міністрів України;
24) інші товари, призначені для забезпечення повсякденних потреб громадянина, перелік і гранична кількість яких визначаються законами України.

Громадяни, які проходять (проїжджають) через "зелений коридор", звільняються від подання письмової митної декларації. Звільнення від подання письмової митної декларації не означає звільнення від обов'язкового дотримання порядку переміщення товарів через митний кордон України (ст. 366 МКУ).

Митний контроль здійснюється безпосередньо посадовими особами митних органів шляхом:

1) перевірки документів та відомостей, які відповідно до МКУ надаються митним органам під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;

2) митного огляду (огляду та переогляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення, огляду та переогляду ручної поклажі та багажу, особистого огляду громадян);

3) обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України;

4) усного опитування громадян та посадових осіб підприємств;

5) огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, вільних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться товари, транспортні засоби комерційного призначення, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою відповідно до цього Кодексу та інших законів України покладено на органи доходів і зборів;

6) перевірки обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем;

7) проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів;

8) направлення запитів до інших державних органів, установ та організацій, уповноважених органів іноземних держав для встановлення автентичності документів, поданих органу доходів і зборів.

Перевірка документів та відомостей здійснюється візуально, із застосуванням інформаційних технологій (шляхом проведення формато-логічного контролю, контролю співставлення, контролю із застосуванням системи управління ризиками) та в інші способи, передбачені цим Кодексом.

Формато-логічний контроль - це автоматизована перевірка правильності заповнення даних митних декларацій та повернення результатів перевірки; перевірка митних декларацій та інших документів на достовірність та законність; здійснення статистичного, валютного

контролю, контролю нарахованих митних платежів, контролю правильності застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Контроль співставлення - це автоматизоване порівняння даних, які містяться в митних деклараціях або інших документах, поданих для митного контролю або митного оформлення, з даними, які містяться в електронних копіях митних декларацій та інших документах, що надходять з митних та правоохоронних органів суміжних держав; в уніфікованих електронних дозвільних документах, що надходять з інших державних органів, інших електронних документах, пов'язаних з перевіркою достовірності даних, що перевіряються.

Контроль із застосуванням системи управління ризиками - це оцінка ризику шляхом аналізу (у тому числі з використанням інформаційних технологій) поданих документів у конкретному випадку переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України з метою обрання форм та обсягу митного контролю, достатніх для забезпечення додержання вимог законодавства України з питань державної митної справи.

Постановою КМУ від 23 травня 2012р. № 467 встановлено вичерпний Перелік підстав, за наявності яких може проводитись огляд (переогляд) товарів, транспортних засобів комерційного призначення митними органами, зокрема:

1. Відсутність або не підтвердження відомостей про здійснення в повному обсязі митних формальностей щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення.

2. Переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України та/або межі зони митного контролю поза робочим часом, установленим для митного органу.

3. Переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення в межах контрольованого прикордонного району, прикордонної смуги поза місцем розташування митного органу або поза зонами митного контролю.

4. Переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення маршрутом або у спосіб, що є нехарактерним для переміщення такого виду товару, транспортного засобу.

5. Переміщення товарів за маршрутом або у спосіб, що є типовим для переміщення предметів контрабанди або товарів, які є безпосередніми предметами порушення митних правил.

6. Переміщення громадянами товарів в обсязі, що не є обґрунтованим у разі переміщення особистих речей.

7. Наявність ознак облаштування товарів, транспортних засобів комерційного призначення спеціально виготовленими сховищами (тайниками) або використання інших засобів чи способів, що утруднюють виявлення товарів.

8. Наявність ознак надання одним товарам вигляду інших.

9. Припущення за результатами використання технічних засобів митного контролю про те, що переміщувані через митний кордон України товари заборонені або обмежені до такого переміщення згідно із законодавством.

10. Виявлення в результаті використання технічних засобів митного контролю місць у товарах, транспортних засобах комерційного призначення, які можуть використовуватися для приховування товарів від митного контролю.

11. Невідповідність даних, отриманих під час використання технічних засобів митного контролю, даним, що містяться у товаросупровідних та інших документах (відомостях), які подаються для митного контролю.

12. Подання митному органу як підстави для переміщення товарів підроблених документів чи документів, одержаних незаконним шляхом, або виявлення у поданих документах недостовірних даних.

13. Переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення з незаконним звільненням від митного контролю внаслідок використання службового становища посадовими особами митного органу.

14. Одержання в установленому порядку від правоохоронних органів інформації про переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення з порушенням вимог законодавства з питань державної митної справи.

Огляд товарів, транспортних засобів комерційного призначення, пред'явлених органу доходів і зборів (у тому числі для перерахунку та зважування), проводиться в можливо короткий строк після прийняття рішення про його проведення.

За результатами застосування системи управління ризиками огляд товарів, транспортних засобів комерційного призначення може бути:

ідентифікаційним - без розкриття пакувальних місць і без обстеження транспортного засобу;

частковим - з розкриттям до 20 відсотків пакувальних місць і вибірковим обстеженням транспортного засобу;

повним - з розкриттям до 100 відсотків пакувальних місць та поглибленим обстеженням транспортного засобу.

Огляд (переогляд) товарів, транспортних засобів комерційного призначення здійснюється у присутності особи, яка переміщує ці товари, транспортні засоби через митний кордон України чи зберігає товари під митним контролем, а у разі її відсутності - за умови залучення не менше ніж двох понятих. Як поняті запрошуються особи, не заінтересовані у результатах огляду (переогляду). Працівники органів доходів і зборів не можуть бути понятими.

Огляд та переогляд ручної поклажі, багажу громадянина здійснюються в присутності цього громадянина чи уповноваженої ним особи.

Огляд та переогляд ручної поклажі, багажу за відсутності громадянина чи уповноваженої ним особи здійснюються:

1) якщо є підстави вважати, що несупроводжуваний багаж містить товари, які становлять небезпеку для життя і здоров'я людей, тварин та рослин, а також довкілля;

2) якщо громадянин або уповноважена ним особа не з'явилися протягом одного місяця з дня надходження до митниці призначення несупроводжуваного багажу;

3) у разі залишення на території України ручної поклажі, багажу з порушенням зобов'язання про їх транзит через територію України.

Огляд та переогляд ручної поклажі, багажу за відсутності громадянина чи його уповноваженого представника здійснюються в присутності представників підприємства, що здійснює перевезення, пересилання ручної поклажі та багажу чи їх зберігання.

Про здійснення огляду та переогляду складається акт, форму якого встановлює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Особистий огляд як виняткова форма митного контролю проводиться за письмовим рішенням керівника органу доходів і зборів або особи, яка виконує його обов'язки, якщо є достатні підстави вважати, що громадянин, який прямує через митний кордон України чи перебуває в зоні митного контролю або у транзитній зоні міжнародного аеропорту, приховує предмети контрабанди чи товари, які є безпосередніми предметами порушення митних правил або заборонені для ввезення в Україну, вивезення з України чи транзиту через територію України.

Перед початком огляду посадова особа органу доходів і зборів повинна пред'явити громадянину письмове рішення керівника органу доходів і зборів чи особи, яка виконує його обов'язки, ознайомити громадянина з його правами та обов'язками під час проведення такого огляду і запропонувати добровільно видати приховані та/або не задекларовані товари.

Факт ознайомлення громадянина з рішенням про проведення особистого огляду засвідчується посадовою особою органу доходів і зборів відповідним написом на рішенні про проведення такого огляду. У разі відмови громадянина від добровільної видачі прихованих та/або не задекларованих товарів на рішенні про проведення особистого огляду робиться відповідний запис, завірений підписом посадової особи органу доходів і зборів, яка пред'являла зазначене рішення громадянинові.

Громадянин, стосовно якого здійснюється особистий огляд, має право:

1) до початку проведення особистого огляду ознайомитися з рішенням про проведення особистого огляду та порядком його проведення;

2) ознайомитися із своїми правами та обов'язками під час проведення особистого огляду;

3) надавати пояснення та заявляти клопотання;

4) добровільно видати товари, що переміщуються ним через митний кордон України з порушенням вимог законодавства з питань державної митної справи;

5) робити заяви з обов'язковим внесенням їх посадовою особою органу доходів і зборів, яка проводить особистий огляд, до протоколу проведення такого огляду;

6) користуватися рідною мовою та послугами перекладача;

7) ознайомитися з актом проведення особистого огляду після його складення та зробити заяву, яка підлягає внесенню до акта;

8) оскаржувати рішення, дії органу доходів і зборів щодо проведення такого огляду.

Особистий огляд проводиться в ізольованому приміщенні, що відповідає встановленим санітарно-гігієнічним вимогам, посадовою особою органу доходів і зборів однієї статі з громадянином, стосовно якого проводиться особистий огляд, у присутності не менш як двох понятих тієї самої статі. Як поняті запрошуються особи, не заінтересовані у результатах огляду. Понятими не можуть бути родичі особи, яка підлягає особистому огляду, та працівники органів доходів і зборів. Доступ до приміщення, де проводиться огляд, громадян, які не беруть участі в ньому, і можливість спостерігати за проведенням огляду з боку таких громадян мають бути виключені. Обстеження органів тіла громадянина, який підлягає особистому огляду, проводиться виключно медичним працівником.

Під час проведення особистого огляду складається протокол за формою, що встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Копія протоколу надається громадянинові.

Особистому огляду не підлягають Президент України, Голова Верховної Ради України, народні депутати України, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, Голова та судді Верховного Суду України, Голова та судді Конституційного Суду України, Міністр закордонних справ України, Генеральний прокурор України та члени їхніх сімей, які прямують разом з ними.

Усне опитування громадян та посадових осіб підприємств під час здійснення митного контролю - це отримання посадовою особою органу доходів і зборів інформації, що має значення для здійснення митного контролю, від осіб, які володіють такою інформацією.

У разі необхідності під час проведення усного опитування складається протокол, форма якого затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Про складення протоколу особа, яка опитується, попереджається перед початком опитування.

Огляд територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, магазинів безмитної торгівлі, територій вільних митних зон та інших місць, де знаходяться товари, транспортні засоби комерційного призначення, що підлягають митному контролю здійснюється з метою:

1) перевірки законності ввезення товарів, транспортних засобів комерційного призначення на митну територію України, дотримання порядку їх ввезення, а також правильності нарахування та повноти сплати митних платежів;

2) перевірки відповідності фактичної кількості ввезених товарів, транспортних засобів комерційного призначення відомостям, заявленим у митній декларації;

3) перевірки дотримання встановлених МКУ та іншими законами України правил провадження діяльності, контроль за якою покладено на органи доходів і зборів.

Огляд проводиться після пред'явлення особі, у володінні (користуванні) якої перебуває територія, особі, відповідальній за експлуатацію складу організації - отримувача гуманітарної допомоги, утримувачеві складу тимчасового зберігання, митного складу, магазину безмитної торгівлі, вільної митної зони або уповноваженій ним особі відповідного рішення та службового посвідчення посадової особи органу доходів і зборів.

Огляд повинен здійснюватися не більш як протягом одного дня, якщо інше не встановлено законодавством.

Перевірка обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем, - це проведення органами доходів і зборів дій щодо встановлення відповідності документації про зазначені товари, транспортні засоби комерційного призначення вимогам, встановленим цим Кодексом та іншими законами України з питань державної митної справи.

Документальна перевірка - це сукупність заходів, за допомогою яких органи доходів і зборів переконуються у правильності заповнення митних декларацій, декларацій митної вартості та в достовірності зазначених у них даних, законності ввезення (пересилання) товарів на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивезення (пересилання) товарів за межі митної території України або за межі території вільної митної зони, а також своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів.

Документальні перевірки бувають таких видів: планові та позапланові.

Документальна планова виїзна перевірка одного й того самого підприємства може проводитися не частіше одного разу на 12 місяців, а підприємства, яке отримало статус уповноваженого економічного оператора, - не частіше одного разу на 30 місяців.

Право на проведення документальної планової перевірки підприємства надається лише за умови, що керівнику цього підприємства або уповноваженій ним особі не пізніше ніж за 10 календарних днів до дня проведення зазначеної перевірки вручено під розписку або надіслано рекомендованим листом з повідомленням про вручення копію наказу про проведення документальної планової перевірки та письмове повідомлення із зазначенням дати початку проведення такої перевірки.

Документальною позаплановою виїзною перевіркою вважається перевірка підприємства, яка не передбачена планами роботи органу доходів і зборів і може проводитися за наявності хоча б однієї з обставин, визначених МКУ.

Тривалість документальної виїзної перевірки не повинна перевищувати 30 робочих днів.

ЛЕКЦІЯ 14 «ПРАВОВІ ОСНОВИ МИТНО-ТАРИФНОГО І НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ»

1. Поняття і види мита. Митні платежі.
2. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: поняття, призначення.

1. Поняття і види мита. Митні платежі.

Мито - це загальнодержавний податок, встановлений Податковим Кодексом України та МКУ, який нараховується та сплачується відповідно до Кодексу, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

В Україні застосовуються такі види мита:

1) ввізне мито;
2) вивізне мито;
3) сезонне мито;
4) особливі види мита: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне.

Забороняється застосовувати інші види мита, крім тих, що встановлені МКУ (ст. 271 МКУ).

Ввізне (імпортне) мито нараховується на товари та інші предмети при їх ввезенні на митну територію України, воно є диференційованим *(ст. 272 МКУ)*.

Основну частину практично у всіх країнах складає **імпортне (ввізне) мито.** Ввізне (імпортне) мито виконує такі завдання:

- поповнює прибуткову частину бюджету України;
- захищає вітчизняного виробника від негативного впливу іноземної конкуренції,

а також забезпечує умови для ефективної інтеграції України в світову економіку;

- оптимізує співвідношення експорту та імпорту з позиції вимог платіжного та торгового балансу країни.

Вивізне (експортне) мито нараховується на українські товари та інші предмети при їх вивезенні за межі митної території України *(ст. 273 МКУ)*. При застосуванні вивізного мита в основному виконуються такі завдання:

- поповнення прибуткової частини бюджету;
- обмеження вивезення з країни товарів, необхідних для національної економіки, захисту економічної безпеки країни;
- стимулювання експорту високотехнологічних товарів, обмеження вивезення сировини та продуктів первинної обробки.

Сезонне мито на окремі товари законом може встановлюватися сезонне мито на строк не менше 60 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита *(ст. 274 МКУ).*

Особливі види мита

У випадках, передбачених законами України (якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України), з метою захисту економічних інтересів України та українських товаровиробників у разі ввезення товарів на митну територію України, незалежно від інших видів мита, можуть застосовуватися особливі види мита:

1) спеціальне мито;

2) антидемпінгове мито;

3) компенсаційне мито.

Спеціальне мито встановлюється:

1) як засіб захисту національного товаровиробника, у разі якщо товари ввозяться на митну територію України в обсягах та/або за таких умов, що їх ввезення заподіює або створює загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику;

2) як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують реалізацію законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України.

Антидемпінгове мито встановлюється відповідно до *Закону України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту"* у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

Під демпінгом розуміють експорт товарів та їх реалізацію в країні-імпортері за набагато нижчими цінами, ніж на внутрішньому ринку країни-виробника.

Компенсаційне мито встановлюється відповідно до *Закону України "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту"* у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

В Україні використовують наступні ставки мита (ст. 280 МКУ):

- *адвалорна* (від латинської *від вартості),* яке нараховується у відсотках на одиницю бази оподаткування;
- *специфічна,* у встановленому грошовому розмірі на одиницю бази оподаткування;
- *комбінована* - поєднує обидві ставки мита.

Платниками мита є** (ст. 276 МКУ)**:

1) особа, яка ввозить товари на митну територію України чи вивозить товари з митної території України у порядку та на умовах, встановлених МКУ;

2) особа, на адресу якої надходять товари, що переміщуються (пересилаються) у міжнародних поштових або експрес-відправленнях, несупроводжуваному багажі, вантажних відправленнях;

3) особа, на яку покладається обов'язок дотримання вимог митних режимів, які передбачають звільнення від оподаткування митом, у разі порушення таких вимог;

4) особа, яка використовує товари, митне оформлення яких було здійснено з умовним звільненням від оподаткування;

5) особа, яка реалізує або передає у володіння, користування чи розпорядження товари, що були випущені у вільний обіг на митній території України із звільненням від оподаткування митними платежами, до закінчення строку, визначеного законом;

6) особа, яка використовує товари, транспортні засоби комерційного призначення.

Об'єктами оподаткування митом є *(ст. 277 МКУ)**:***

1) товари, митна вартість яких перевищує еквівалент 100 євро, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за межі митної території України підприємствами, крім випадків, коли товари переміщуються міжнародним поштовим та експрес-відправленням (300 євро);

2) товари, транспортні засоби, що реалізуються відповідно до статті 243 МКУ (використання товарів та ТЗ комерційного призначення).

Відповідно до чинного законодавства під час переміщення через митний кордон України товарів та транспортних засобів справляються такі податки:

- податок на додану вартість;
- акцизний збір;
- мито;
- митні збори.

Строки сплати митних платежів (ст. 297 МКУ):

У разі ввезення товарів на митну територію України суми митних платежів, нараховані митним органом, підлягають сплаті до Державного бюджету України платником податків до або на день подання митному органу митної декларації для митного оформлення, крім випадків, якщо відповідно до цього Кодексу товари ввозяться на митну територію України із звільненням від оподаткування митними платежами.

У разі розміщення товарів на тимчасове зберігання митні платежі мають бути сплачені не пізніше дня закінчення строку тимчасового зберігання. Якщо до закінчення строку тимчасового зберігання ці товари поміщуються у митний режим, який передбачає сплату митних платежів, митні платежі мають бути сплачені не пізніше випуску товарів відповідно до цього режиму.

У разі вивезення товарів з митної території України вивізне мито має бути сплачене не пізніше дня прийняття митним органом митної декларації для митного оформлення, якщо інше не встановлено цим Кодексом.

У разі зміни митного режиму митні платежі мають бути сплачені не пізніше дня випуску товарів у наступному митному режимі.

Якщо платежі не сплачені в строки, передбачені МКУ, нараховується пеня.

2. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: поняття, призначення

Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності — це комплекс заходів заборонного та обмежувального характеру, які не допускають проникнення іноземних товарів на внутрішній ринок, таких товарів, що зможуть нанести шкоду національній економіці різким зростанням імпорту.

Основним його завданням є не лише протистояння посиленню конкурентних позицій країни-імпортера, але й захист національного виробництва, охорона життя та здоров'я населення країни, навколишнього середовища, моралі, релігії та національної безпеки. Крім того, нетарифне регулювання застосовують і щодо експортних операцій з метою захисту національного ринку.

Найбільш поширені класифікації поділяють нетарифні заходи на вісім груп:

- тарифні заходи;
- паратарифні заходи;
- заходи контролю над цінами;

- фінансові заходи;
- заходи автоматичного ліцензування;
- заходи кількісного контролю;
- монополістичні заходи;
- технічні заходи.

Зараз в Україні застосовуються не всі аналізовані нижче нетарифні заходи, але необхідність послідовного захисту вітчизняних інтересів призведе до розширення сфери їх використання.

Усі нетарифні заходи, які використовуються в ролі бар'єрів, можна умовно поділити на дві групи: економічні та адміністративні.

До ***економічних нетарифних заходів належать:***

– паратарифні інструменти (дикретивна митна оцінка, внутрішні імпортні та зрівняльні податки і збори);

– заходи стимулювання експорту (демпінг, субсидії, експортне кредитування).

До адміністративних нетарифних заходів належать:

– заборона (ембарго);

– кількісні обмеження (ліцензування і квотування, обмежувальна ділова практика (у тому числі "добровільні" обмеження експорту);

– монополістичні заходи;

– правові режими;

– торговельні угоди;

– різноманітні види контролю тощо.

Якщо перші діють через механізми ринку та ведуть до подорожчання відповідно імпортних та експортних товарів, то другі, крім ринкових відносин, обмежують доступ імпортних і постачання вітчизняних товарів за кордон.

Беручи до уваги зарубіжний досвід, вимоги міжнародного та вітчизняного чинного законодавства, вважаємо, що до класифікації нетарифних методів регулювання слід підходити комплексно, з урахуванням одразу декількох ознак і позицій.

Так, з погляду *впливу дії основних адміністративних методів нетарифного регулювання на зовнішньоекономічну діяльність* вони діляться на прямі та непрямі методи нетарифного регулювання.

Прямі заходи нетарифного регулювання полягають у встановленні державою кількісних обмежень при експорті та імпорті окремих категорій товарів.

Кількісні обмеження – адміністративна форма нетарифного державного регулювання торговельного обороту, що визначає кількість і номенклатуру товарів, дозволених до експорту або імпорту.

Ліцензування – регулювання зовнішньоекономічної діяльності через дозвільний пакет документів, що видається державними органами на право експорту або імпорту товару в певних кількостях на певний проміжок часу.

Квота – кількісний нетарифний засіб обмеження експорту або імпорту товару певною кількістю або сумою на певний проміжок часу.

Добровільне обмеження експорту – кількісне обмеження, що ґрунтується на зобов'язанні одного з партнерів обмежити (не розширювати) обсяг експорту, взятому на себе в рамках офіційної міждержавної угоди про встановлення квот на експорт товару.

Непрямі методи опосередковано впливають на розвиток експортно-імпортних операцій. Вони включають прийоми технічно-нормативного регулювання, додаткові митні формальності, регулювання політики закупівель, регулювання обсягів виробництва.

Технічно-нормативне регулювання – вимога дотримання національних стандартів, одержання сертифікатів якості на імпортну продукцію, специфічного маркування й пакування товарів, дотримання санітарно-гігієнічних норм та інші вимоги, встановлені законодавством країни.

Додаткові митні формальності – вимоги надавати більш докладну інформацію, ніж та, яка міститься в митній декларації, вимоги щодо використання конкретних пунктів пропуску, шляхів переміщення окремих категорій товарів, видів транспорту і т. ін.

Регулювання політики закупівель – установлення певних вимог щодо обмеження переліку країн-постачальниць та проведення тендера серед постачальників певних видів імпортованого товару за програмами, що фінансуються з державного бюджету (наприклад, лікарських засобів, медичного обладнання тощо).

Регулювання обсягів виробництва – метод торгової політики держави, що законодавчо встановлює частку кінцевого продукту у внутрішньому товарообороті, яку має виготовити національний виробник (наприклад, обмеження посівів цукрового буряку).

За видами нетарифне регулювання класифікується залежно від типу дозвільних документів та органів, що їх видають, а саме: ліцензування, облік-реєстрація зовнішньоекономічних контрактів, сертифікація імпортованої продукції, контроль державних органів та ін.

ЛЕКЦІЯ 15 «АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ»

1. Поняття адміністративної відповідальності за порушення митних правил.
2. Види адміністративних стягнень за порушення митних правил.
3. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил.
4. Види порушень митних правил та відповідальність за такі правопорушення.

1. Поняття адміністративної відповідальності за порушення митних правил

Адміністративна відповідальність, поряд з кримінальною, є однією з різновидів юридичної відповідальності, яка встановлюється державою за вчинення митних правопорушень.

Адміністративну відповідальність визначають як вид юридичної відповідальності, яка виражається у застосуванні уповноваженим органом (посадовою особою) до осіб, що вчинили адміністративні правопорушення, особливих санкцій – адміністративних стягнень. Треба зазначити, що визначення юридичної відповідальності через застосування санкції до правопорушника – це загальний підхід у правознавстві як радянського періоду, так і сучасності.

За своєю суттю адміністративна відповідальність за порушення митних правил – це реакція держави на шкоду, спричинену митним правопорушенням, державна оцінка порушення митно-правової норми.

Метою адміністративної відповідальності є охорона та захист суспільних відносин у сфері правового регулювання митної діяльності, а також виховання у громадян та посадових осіб поваги до норм митного права.

Як окремий правовий інститут адміністративна відповідальність впливає на суспільні відносини у сфері митної діяльності. Найбільш суттєві напрями та сторони впливу визнаються функціями адміністративної відповідальності.

Адміністративна відповідальність за порушення митних правил виконує такі функції:

– *превентивну (попереджувальну)*, реалізація якої спрямована на спонукання суб'єктів митно-правових відносин до дотримання вимог митного законодавства, запобігання вчиненню правопорушень в подальшому особою, яка раніше вже вчинила порушення митних правил (спеціальна превенція) та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень, й запобігання вчиненню митних правопорушень іншими особами (загальна превенція);

– *охоронну*, яка полягає у витісненні та ліквідації суспільних відносин, що не відповідають митно-правовим нормам;

– *репресивну (каральну)*, яка дістає свій вияв у тих несприятливих наслідках, які відображені у санкції норм митного права і які повинна зазнавати особа внаслідок скоєного ним порушення митних правил тощо.

Формально адміністративна відповідальність за порушення митних правил закріплюється в правових нормах, що містяться в МК. Як елемент митно-правової норми адміністративна відповідальність є каральною санкцією. В цьому сенсі адміністративна відповідальність – це несприятливий для особи юридичний обов'язок зазнати визначені МК обмеження та позбавлення за скоєне порушення митних правил. Такі несприятливі наслідки можуть мати для правопорушника моральний та майновий характер.

Адміністративна відповідальність характеризується загальними ознаками, притаманними юридичній відповідальності взагалі:

– особи, які скоїли правопорушення, рівні перед законом, незалежно від статі, раси, національності, походження, соціального чи майнового стану, місця проживання, переконань тощо;

– особа підлягає відповідальності відповідно до закону, що діяв на момент вчинення правопорушення;

– притягнення до відповідальності є результатом правової оцінки діяння;

– полягає в офіційному осуді особи, винної у скоєнні протиправного діяння, і тягне за собою настання негативних наслідків для правопорушників, що передбачені санкцією правової норми;

– має ретроспективний характер.

Зазначені родові ознаки відповідальності конкретизуються і уточнюються нормами митного та адміністративного права щодо притягнення до адміністративної відповідальності осіб, винних у вчиненні порушень митних правил.

Адміністративній відповідальності за порушення у сфері митної діяльності притаманні такі риси:

1) адміністративна відповідальність у сфері митної діяльності настає за митні правопорушення, якщо ці порушення за своїм характером не спричиняють кримінальну відповідальність;

2) нормативні підстави адміністративної відповідальності у сфері митної діяльності (юридичні склади правопорушень) встановлюються виключно МК;

3) притягнення до відповідальності за порушення митних правил не звільняє осіб, винних у їх скоєнні, від обов'язку сплатити мито та інші податки і збори;

4) іноземці та особи без громадянства несуть відповідальність за порушення митних правил на загальних підставах, передбачених ст. 320 МК;

5) повноваження на притягнення до відповідальності за порушення митних правил мають керівники митних органів або їх заступники та судді;

6) своє зовнішнє відображення адміністративна відповідальність знаходить у деліктних правовідносинах, що складаються між органом (посадовою особою), уповноваженою на притягнення до відповідальності, й особою, на яку покладається обов'язок зазнати відповідні обмеження за порушення норм митного права;

7) порядок притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил визначається МК, а в частині, не врегульованій ним, – відповідно до законодавства України про адміністративні правопорушення;

8) для застосування заходів відповідальності законодавством встановлено особливу процесуальну форму її реалізації – провадження в справах про порушення митних правил;

9) засобами реалізації відповідальності є самостійні юридично-репресивні примусові заходи – стягнення, специфічні за своїм змістом і відмінні від заходів кримінального покарання та дисциплінарного впливу;

10) оскарження рішень уповноважених органів щодо притягнення до відповідальності здійснюється в судовому або адміністративному (позасудовому) порядку.

Отже, ***адміністративна відповідальність за порушення митних правил*** *– це специфічна форма реагування держави в особі митних органів або суду на вчинення правопорушень у сфері митної діяльності, згідно з якою особи, що скоїли ці проступки, повинні відповісти за свої протиправні діяння і понести за це покарання у встановлених митним законодавством формах і порядку.*

Аналіз ознак адміністративної відповідальності за порушення митних правил дозволяє виділити три підстави, наявність яких може потягти за собою даний вид відповідальності:

– нормативна підстава, тобто наявність системи норм права, що встановлюють адміністративну відповідальність і регулюють її;

– фактична підстава, якою є протиправне, винне діяння особи, що порушує правові приписи у сфері митної діяльності, тобто порушення митних правил;

– процесуальна підстава – правозастосовний акт уповноваженого органу щодо накладення стягнення на конкретну особу за конкретне порушення митних правил.

Для настання реальної відповідальності необхідно, щоб в наявності були всі три підстави і саме в такій послідовності. Насамперед має бути норма митного права, що встановлює обов'язок і санкцію за її невиконання. Потім може виникнути фактична підстава – протиправне діяння. За наявності норми і діяння, що її порушує, уповноважений орган у встановленому законом порядку має право призначити покарання за порушення митних правил шляхом винесення постанови про накладення адміністративного стягнення.

Адміністративну відповідальність, як правило, пов'язують із застосуванням заходів адміністративного примусу. Проте серед численних заходів, адміністративно-примусового характеру (митний контроль, адміністративне затримання, вилучення товарів і документів тощо) тільки адміністративні стягнення виконують функцію покарання і тільки їх застосування тягне настання адміністративної відповідальності.

Адміністративні стягнення – це встановлена державою міра відповідальності за вчинення правопорушення. Вони застосовуються у тих випадках, коли уповноважені органи, в першу чергу митні органи, вже позбавлені можливості іншим чином впливати на порушників митного законодавства, попередити та припинити скоюване ними порушення митних правил.

Адміністративні стягнення характеризуються наявністю таких ознак:

1) стягнення є засобом практичної реалізації адміністративної відповідальності, яка наступає за вчинення особою порушення митних правил;

2) вони виступають різновидом заходів адміністративного примусу, що відрізняється від останніх своєю функціонально-цільовою спрямованістю;

3) носять яскраво виражений каральний характер, адже їх застосування передбачає настання для правопорушника несприятливих наслідків за вчинення діяння та його результати;

4) перелік адміністративних стягнень за порушення митних правил є вичерпним;

5) всі стягнення накладаються на підставі спеціального індивідуального правового акта управління – постанови про накладення адміністративного стягнення;

6) вид та обсяг обмежень, які складають зміст адміністративних стягнень, визначаються уповноваженими на те посадовими особами митних органів або суддею з урахуванням характеру вчиненого правопорушення, особи правопорушника, ступеня його вини, майнового стану, обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність;

7) виховний вплив від їх застосування найбільш ефективний, оскільки досягається простим, швидким і наочним способом.

Аналіз ознак стягнень, що призначаються за порушення митних правил, дозволяє сформулювати таке визначення: ***адміністративного стягнення*** *– це міра покарання, що призначається керівником (заступником) митного органу або суддею особі, винній у вчиненні порушення митних правил.*

2. Види адміністративних стягнень за порушення митних правил

За порушення митних правил можуть бути накладені такі адміністративні стягнення (ст. 461 МКУ):

1) попередження;

2) штраф;

3) конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення - безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів, транспортних засобів із спеціально

виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю (крім транспортних засобів комерційного призначення, які використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України за визначеними маршрутами та рейсами, що здійснюються відповідно до розкладу руху на підставі міжнародних договорів, укладених відповідно до закону), а також транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза місцем розташування митного органу.

Адміністративні стягнення поділяються на основні та додаткові.

Попередження та штраф можуть застосовуватися тільки як основні адміністративні стягнення за порушення митних правил.

Конфіскація товарів, транспортних засобів може застосовуватися як основне і як додаткове адміністративне стягнення.

За одне і те саме порушення митних правил може накладатися тільки основне або основне і додаткове адміністративні стягнення. Якщо статтею, якою встановлюється адміністративна відповідальність за порушення митних правил, передбачається основне і додаткове адміністративні стягнення, застосування лише додаткового адміністративного стягнення без основного, як правило, не допускається.

Попередження як адміністративне стягнення за порушення митних правил є офіційним попередженням правопорушника стосовно недопустимості таких діянь у майбутньому. Попередження виноситься у формі постанови про накладення адміністративного стягнення.

Попередження застосовується як самостійний (основний) вид покарання за вчинення незначних порушень у сфері митної діяльності до осіб, щодо яких відомо, що вони вчинили порушення митних правил вперше. Воно, як і будь-яке стягнення, виноситься в письмовій формі у вигляді відповідної постанови про накладення адміністративного стягнення.

Попередження як стягнення не варто плутати з попередженням (застереженням) як адміністративно-запобіжним заходом, метою застосування якого є запобігання, припинення протиправної поведінки або усунення недоліків чи порушення і яке виноситься в усній формі.

За своїм змістом адміністративне стягнення у вигляді попередження хоча і є мірою покарання морального характеру і за своєю суттю є ближчим до заходів виховного характеру, аніж до каральних санкцій, тим не менш є різновидом саме останніх, оскільки є, по-перше, офіційною оцінкою держави діянь правопорушника і, по-друге, спричиняє настання для нього негативних наслідків. Так, при вчиненні однорідного правопорушення у сфері митної діяльності протягом року з моменту винесення постанови про накладення стягнення у вигляді попередження це діяння буде вважатись вчиненим повторно, що визнається обставиною, яка обтяжує відповідальність.

Штраф як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає у покладенні на особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за таке правопорушення, обов’язку сплатити до державного бюджету грошові кошти у сумі, яка визначається цим Кодексом залежно від виду та характеру вчиненого правопорушення.

Сплата штрафу, якщо при цьому не застосовується адміністративне стягнення у вигляді конфіскації товарів, транспортних засобів, не звільняє особу, яка вчинила порушення митних правил, від сплати митних платежів, крім випадків, передбачених Митним Кодексом.

Юридичний зміст штрафу полягає у такому:

– штраф є основним видом адміністративного покарання;

– є видом стягнення грошового характеру, яке виконує каральну функцію, на відміну від цивільно-правового штрафу, який має компенсаційну природу;

– нараховується у відносно визначених одиницях – неоподатковуваних мінімумах доходів громадян, що дозволяє йому бути величиною змінною, яка повинна залежати від умов розвитку економіки держави, автоматично коригуватись з урахуванням росту темпів інфляції та змін економічної ситуації, залишаючись при цьому дієвим засобом адміністративного покарання;

– застосовується як в позасудовому, так і в судовому порядку;

– сума штрафу у повному обсязі підлягає зарахуванню до державного бюджету.

Конфіскація як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає у примусовому вилученні товарів, транспортних засобів і безоплатній передачі їх у власність держави. При цьому моторні транспортні засоби та несамохідні транспортні засоби, що буксируються ними, розглядаються як самостійні об'єкти конфіскації.

Конфіскація може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, що визначаються Митним Кодексом та іншими законами України.

Конфіскація товарів, транспортних засобів застосовується незалежно від того, чи є ці товари, транспортні засоби власністю особи, яка вчинила правопорушення.

Конфіскація як покарання за порушення в сфері митної діяльності здійснюється лише щодо:

– товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил;

– товарів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю;

– транспортних засобів, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України.

Аналізуючи юридичну природу даного виду адміністративного стягнення, можна зазначити таке:

– конфіскація має майновий характер;

– оскільки в МК, на відміну від КпАП (ст. 29), не зазначено, що конфісковано може бути предмет, який є лише у приватній власності порушника, то даний вид стягнення за порушення митних правил може бути застосовано як до речей, що перебувають у власності особи, до якої воно застосовується, так і до інших осіб, які володіють майном на інших законних підставах, наприклад, на правах користування чи розпорядження. Конфісковано може бути також і речі, власника яких не встановлено;

– конфіскація може бути застосована як основне або додаткове адміністративне стягнення;

– примусове вилучення речей можливе виключно за рішенням суду, що повною мірою відповідає вимогам ст. 41 Конституції;

–конфіскація, передбачена за порушення митних правил, є безстроковою, тобто може бути застосована до порушника незалежно від закінчення перебігу строку давності притягнення до відповідальності, а також незалежно від того, чи є вона основним або додатковим стягненням.

3. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил

Притягнення до адміністративної відповідальності за порушення у сфері митної діяльності обумовлено вчиненням порушення митних правил. Саме воно викликає потребу у застосуванні адміністративного стягнення.

Накласти адміністративне стягнення означає призначити, з'ясувати, обрати його вид та розмір, який, на думку уповноваженої особи, буде адекватний вчиненому правопорушенню. Зазначається покарання у постанові митного органу чи суду, винесеній за результатами розгляду справи про порушення митних правил.

Накладення адміністративного стягнення є одним з найважливіших і найвідповідальніших моментів правозастосовної діяльності уповноважених органів, адже досягти мети адміністративної відповідальності можливо лише за умови обґрунтованості та справедливості призначуваного покарання.

Застосування стягнення не є механічним перенесенням санкції порушеної митно-правової норми в постанову у справі, адже санкції, як правило, є відносно визначеними та альтернативними і розраховані на багаторазовість використання та невизначене коло осіб.

При накладенні адміністративного стягнення треба дотримуватись двох основних критеріїв:

– об'єктивного, який полягає у тому, що стягнення накладається відповідно до МК. При цьому мають враховуватись особливості вчиненого правопорушення – заподіяна ним шкода майнового та немайнового характеру, суспільна шкода;

– суб'єктивного – передбачає оцінку особистих якостей правопорушника, його майнового статусу, врахування обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність за скоєне правопорушення.

Призначення покарання повинно здійснюватись у повній відповідності до вимог законодавства, яке визначає правила накладення адміністративних стягнень, в тому числі й за порушення митних правил. *До таких загальних правил належать:*

1) загальні принципи накладення стягнень;

2) обставини, що враховуються при притягненні до відповідальності;

3) порядок накладення стягнень при вчиненні кількох правопорушень;

4) правила обчислення строків накладення стягнень та строків їх давності.

Накладення стягнень за скоєння порушення митних правил є важливим етапом юрисдикційної діяльності митних органів та суду і повинно здійснюватись у повній відповідності до принципів, що містяться у Конституції та законодавчих актах.

Сутність *принципу законності* в даному контексті полягає в тому, що:

– підставою притягнення особи до адміністративної відповідальності і застосування до неї заходів стягнення є протиправність діяння;

– діяння особи повинно бути правильно кваліфіковано;

– органи (посадові особи) мають право розглядати лише ті справи, що їм підвідомчі, та обирати вид і розмір стягнення в межах наданих їм повноважень;

– стягнення за порушення митних правил накладається лише таке, яке передбачено відповідною статтею МК і в межах, установлених нею, у повній відповідності до його вимог тощо.

Принцип доцільності передбачає:

– індивідуалізацію покарання, яка означає, що при накладенні стягнення враховуються характер вчиненого правопорушення, обставини, за яких воно було скоєно, особа порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують або обтяжують відповідальність, та інші суб'єктивні ознаки, що характеризують особу правопорушника та його діяння;

– економію каральних заходів: митно-правові норми є відносно визначеними і мають альтернативність санкцій, що дає можливість уповноваженій особі обрати покарання, адекватне скоєному та його наслідкам.

Принцип оперативності впливу, реалізація якого обумовлена тим, що ефективність діяльності державних органів залежить від своєчасності й послідовності у виконанні своїх обов'язків щодо охорони і захисту особи і суспільства від проявів протиправної поведінки окремих суб'єктів та їх покарання. Реалізації цього принципу сприяє закріплення митно-правовими нормами досить обмежених в часі термінів вчинення різноманітних дій суб'єктами деліктних відносин та строків давності.

Принцип додавання стягнень передбачає, що покарання, які накладаються за сукупність порушень митних правил, можуть поглинатись одне одним.

Нормами чинного законодавства закріплені фактори та умови, що визнаються обставинами, які повинні бути враховані під час притягнення до адміністративної відповідальності і, відповідно, при накладенні стягнення. Перелік зазначених факторів та умов міститься не в МК, а в законодавстві України про адміністративні правопорушення, тому при їх застосуванні слід користуватись статтями КпАП. До таких обставин належать обставини, що виключають, звільняють, замінюють, пом'якшують чи обтяжують відповідальність.

До *обставин, що виключають адміністративну відповідальність,* належать умови і фактори, за наявності яких особа, в діяннях якої хоча і є ознаки порушення митних правил, не визнається правопорушником.

Не підлягають адміністративній відповідальності:

– особи, які вчинили порушення митних правил з метою усунення небезпеки, яка загрожувала правам і свободам громадян, установленому порядку управління в сфері митної діяльності, якщо ця небезпека за даних обставин не могла бути усунута іншими засобами і якщо заподіяна шкода є менш значною, ніж та, яку було відвернуто (ст. 18 КпАП);

– особи, які вчинили протиправне діяння при захисті установленого порядку управління в сфері митної діяльності від протиправного посягання шляхом заподіяння посягаючому шкоди, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони (ст. 19 КпАП);

– особи, які знаходилися під час вчинення протиправного діяння в стані неосудності, тобто не могли усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хворобливого стану психіки (ст. 20 КпАП);

– особи, які вчинили порушення митних правил, передбачених внаслідок аварії чи непереборної сили, якщо це підтверджено відповідними документами.

До *обставин, що звільняють від відповідальності за порушення митних правил,* належать умови і фактори, за наявності яких особа, хоча й визнається винною у вчиненні правопорушення, передбаченого МКУ, але звільняється від реального виконання покарання за свої протиправні діяння. Треба зазначити, що за цих умов особа вважається правопорушником.

Звільняються від відповідальності:

– іноземці, які згідно з чинним законодавством та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України (ст. 16 КпАП);

– особи, які вчинили правопорушення, яке уповноважена посадова особа визнала як малозначуще, тобто таке, шо не має значної суспільної небезпеки, не спричинило або нездатне завдати бодай найменшої шкоди суспільним інтересам, правам і свободам громадян, установленому порядку управління в сфері митної діяльності (ст. 22 КпАП).

До *обставин, що замінюють адміністративну відповідальність на інший вид юридичної відповідальності,* належать умови і фактори, за наявності яких уповноважена особа може прийняти рішення про доцільність зміни виду відповідальності з метою досягнення більшого попереджувального, виховного або карального впливу на особу правопорушника.

Адміністративна відповідальність може бути замінена на:

– заходи виховного впливу, що можуть бути застосовані до неповнолітніх у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років (ст. 24-1 КпАП);

– кримінальну відповідальність у разі порушення кримінальної справи за матеріалами, отриманими при провадженні справи про порушення митних правил (ст. 391 МК).

Обставини, що пом'якшують відповідальність за порушення митних правил. У ст. 34 КпАП встановлено фактори і умови, за наявності яких посадова особа митних органів чи суддя можуть призначити менш суворі міри адміністративної відповідальності з тих, що передбачені статтею МК. На відміну від кримінального закону, пом'якшення адміністративного покарання можливе лише в межах санкції застосовуваної статті.

Такими пом'якшуючими обставинами визнаються:

1) щире каяття винного;

2) відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення, добровільне відшкодування збитків або усунення заподіяної шкоди;

3) вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або при збігу тяжких особистих чи сімейних обставин;

4) вчинення правопорушення неповнолітнім;

5) вчинення правопорушення вагітною жінкою або жінкою, яка має дитину віком до одного року.

Перелік цих обставин є відкритим, що означає, що уповноважена посадова особа, яка приймає рішення у справі про порушення митних правил, може визнати пом'якшуючими й обставини, не зазначені в законодавстві, але які, на її думку, мають значення при накладенні стягнення.

Обставинами, що обтяжують відповідальність за порушення митних правил (ст. 35 КпАП), визнаються фактори і умови, за наявності яких уповноважена особа може призначити більш суворе покарання з тих, що передбачені статтею МК, за якою було кваліфіковано протиправне діяння. Вчинення правопорушення за даних обставин, як правило, свідчить про підвищений ступінь суспільної шкідливості конкретного діяння та про сталу антигромадську позицію правопорушника і його схильність до протиправної поведінки. Обставини, зазначені в ст. 35 КпАП, є підставою для посилення стягнення лише за умови, що вони не передбачені як кваліфікуюча ознака конкретним юридичним складом порушення митних правил. Перелік даних обставин є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає. До обставин, що обтяжують відповідальність, належать:

1) продовження протиправної поведінки, незважаючи на вимогу посадових осіб митних органів припинити її;

2) повторне протягом року вчинення однорідного порушення митних правил, за яке особу вже було піддано стягненню;

3) вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила злочин;

4) втягнення неповнолітнього в правопорушення;

5) вчинення правопорушення групою осіб;

6) вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин;

7) вчинення правопорушення в стані сп'яніння. Остання обставина може бути визнана обтяжуючою залежно від характеру порушення митних правил.

В повсякденному житті часто зустрічаються випадки вчинення однією особою кількох порушень митних правил (сукупність правопорушень).

Сукупність правопорушень необхідно відрізняти від триваючих та продовжуваних правопорушень та від їх повторності.

За загальним правилом у разі вчинення особою двох або більше порушень митних правил стягнення накладається за кожне окремо.

Винятком з цього правила є ситуація, коли справа про порушення митних правил одночасно розглядається однією й тією ж посадовою особою митного органу чи суддею. В цьому випадку стягнення накладається в межах санкції, встановленої за більш серйозне правопорушення з тих, що були вчинені. За цих умов до основного стягнення може бути приєднано також одне з додаткових стягнень, передбачених за будь-яке з вчинених правопорушень.

Адміністративні стягнення за порушення митних правил не може бути застосовано інакше, як на підставі та в порядку, що встановлені Митним Кодексом та іншими законами України.

Додержання митними органами вимог закону в разі застосування адміністративних стягнень за порушення митних правил забезпечується здійсненням систематичного контролю з боку органів вищого рівня та їх посадових осіб, правом оскарження постанов у справах про порушення митних правил та іншими заходами, передбаченими законодавством України.

Якщо справи про порушення митних правил розглядаються митними органами, адміністративне стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше ніж через шість місяців з дня вчинення правопорушення, а у разі розгляду митними органами справ про триваючі порушення митних правил, у тому числі передбачені статтями 469, 477-481, 485 Митного Кодексу, - не пізніше ніж через шість місяців з дня виявлення цих правопорушень.

Якщо справи про порушення митних правил розглядаються судами (суддями), адміністративне стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше ніж через шість місяців з дня вчинення правопорушення, а в разі розгляду судами (суддями) справ про триваючі порушення митних правил, у тому числі передбачені статтями 469, 477-485 Митного Кодексу, - не пізніше ніж через шість місяців з дня виявлення цих правопорушень.

У разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях правопорушника ознак порушення митних правил, адміністративні стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше ніж через три місяці з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження, але не пізніше ніж через два роки з дня вчинення правопорушення.

4. Види порушень митних правил та відповідальність за такі правопорушення

Стаття 468. Порушення режиму зони митного контролю

1. Проведення господарських робіт у зоні митного контролю, переміщення через межі зони митного контролю і в межах цієї зони товарів, транспортних засобів, перетинання меж зони митного контролю громадянами, які не перетинають митний кордон України, та посадовими особами державних органів, які не здійснюють види контролю, зазначені у частині першій статті 319 цього Кодексу, та їх пересування в межах цієї зони з порушенням порядку, встановленого статтею 332 цього Кодексу, -

тягнуть за собою попередження або накладення штрафу в розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 469. Неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем

1. Проведення з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем на складі тимчасового зберігання, на складі організації - отримувача гуманітарної допомоги або на митному складі, операцій, не передбачених статтями 203, 325 цього Кодексу, або проведення операцій, передбачених зазначеними статтями, без дозволу органу доходів і зборів, -

тягнуть за собою попередження або накладення штрафу в розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Зміна стану товарів, митне оформлення яких не закінчено, або товарів, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем на складі тимчасового зберігання, на складі організації - отримувача гуманітарної допомоги або на митному складі, користування та розпорядження ними без дозволу органу доходів і зборів, а так само невжиття передбачених частиною четвертою статті 204 цього Кодексу заходів щодо товарів, строк тимчасового зберігання яких під митним контролем на складі тимчасового зберігання, на складі організації - отримувача гуманітарної допомоги або на митному складі закінчився, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі п’ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. Видача без дозволу органу доходів і зборів або втрата товарів, митне оформлення яких не закінчено, або товарів, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем на складі тимчасового зберігання, на складі організації - отримувача гуманітарної допомоги або на митному складі, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 470. Недоставлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення та документів до органу доходів і зборів призначення, видача їх без дозволу органу доходів і зборів або втрата

1. Перевищення встановленого статтею 95 цього Кодексу строку доставки товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що перебувають під митним контролем, до органу доходів і зборів призначення (а при переміщенні в межах зони діяльності одного органу доходів і зборів - від одного підрозділу цього органу до іншого), митних або інших документів на ці товари, транспортні засоби не більше ніж на одну добу -

тягне за собою попередження або накладення штрафу в розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Вчинення правопорушення, передбаченого частиною першою цієї статті, особою, яка протягом року притягалася до відповідальності за вчинення такого правопорушення, а так само перевищення встановленого статтею 95 цього Кодексу строку доставки товарів,

транспортних засобів комерційного призначення, митних або інших документів на ці товари, транспортні засоби більше ніж на одну добу, але не більше ніж на десять діб -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. Перевищення встановленого статтею 95 цього Кодексу строку доставки товарів, транспортних засобів комерційного призначення, митних або інших документів на ці товари більше ніж на десять діб, а так само втрата цих товарів, транспортних засобів, документів чи видача їх без дозволу органу доходів і зборів -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 471. Порушення порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) спрощеного митного контролю

1. Порушення встановленого цим Кодексом порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) спрощеного митного контролю, тобто переміщення через митний кордон України особою, яка формою проходження митного контролю обрала проходження (проїзд) через "зелений коридор", товарів, переміщення яких через митний кордон України заборонено або обмежено законодавством України, або товарів в обсягах, що перевищують неоподатковувану норму переміщення через митний кордон України, -

тягне за собою накладення штрафу в розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а у разі якщо безпосередніми предметами правопорушення є товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено або обмежено законодавством України, - також конфіскацію цих товарів.

Стаття 472. Недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення

1. Недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, тобто незаявлення за встановленою формою точних та достовірних відомостей (наявність, найменування або назва, кількість тощо) про товари, транспортні засоби комерційного призначення, які підлягають обов'язковому декларуванню у разі переміщення через митний кордон України, -

тягне за собою накладення штрафу в розмірі 100 відсотків вартості цих товарів, транспортних засобів з конфіскацією зазначених товарів, транспортних засобів.

Стаття 473. Пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання

1. Пересилання через митний кордон України в міжнародних експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання законодавством України, а також пересилання у міжнародних поштових відправленнях товарів, заборонених до пересилання актами Всесвітнього поштового союзу, -

тягне за собою конфіскацію цих товарів.

Стаття 474. Перешкоджання посадовій особі органу доходів і зборів в доступі до товарів, транспортних засобів, документів

1. Перешкоджання посадовій особі органу доходів і зборів під час здійснення нею митного контролю або провадження в справі про контрабанду чи порушення митних правил у доступі до товарів, транспортних засобів, документів -

тягне за собою накладення штрафу в розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Вчинення правопорушення, передбаченого частиною першою цієї статті, особою, яка протягом року притягалася до відповідальності за вчинення такого правопорушення, а так само перешкоджання посадовій особі органу доходів і зборів, невиконання її вимог під час проведення перевірки обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем, чи документальної перевірки дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 475. Неподання органу доходів і зборів звітності щодо товарів, які перебувають під митним контролем

1. Неподання утримувачем магазину безмитної торгівлі, складу тимчасового зберігання, митного складу, вантажного митного комплексу, особою, відповідальною за експлуатацію складу організації - отримувача гуманітарної допомоги, органу доходів і зборів звіту про рух товарів, а також порушення порядку ведення обліку таких товарів -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі п’ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 476. Переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності

1. Ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території товарів, призначених для виробничої або іншої підприємницької діяльності, з порушенням охоронюваних законом прав інтелектуальної власності -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією товарів, що переміщуються з порушенням права інтелектуальної власності.

Стаття 477. Порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів за межі цієї території та/або встановленого законодавством порядку проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони

1. Порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів з цієї території, проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони, а так само порушення встановленого частиною другою статті 436 цього Кодексу строку розпорядження товарами, розміщеними у вільній митній зоні, у разі анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію цієї зони -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 478. Порушення порядку зберігання товарів на митних складах та здійснення операцій із цими товарами

1. Проведення з товарами, що зберігаються в режимі митного складу на митних складах, операцій, передбачених частиною другою статті 127 цього Кодексу, без дозволу органу доходів і зборів -

тягне за собою накладення штрафу в розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Зміна стану товарів, що зберігаються в режимі митного складу на митних складах, без дозволу органу доходів і зборів, невжиття передбачених частиною п’ятою статті 129 цього Кодексу заходів щодо товарів, строк зберігання яких в режимі митного складу закінчився, а так само порушення встановленого частиною другою статті 429 цього Кодексу строку розпорядження товарами, які зберігаються на митному складі, у разі анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію цього складу -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі п’ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. Видача без дозволу органу доходів і зборів або втрата товарів, що зберігаються в режимі митного складу на митних складах, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 479. Порушення порядку або строків розпорядження товарами, розміщеними у магазині безмитної торгівлі

1. Порушення встановлених цим Кодексом порядку або строків розпорядження товарами, розміщеними у магазині безмитної торгівлі, у разі ліквідації магазину або зупинення дії чи анулювання дозволу на його відкриття та експлуатацію -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 480. Порушення порядку здійснення операцій з переробки товарів

1. Порушення встановленого цим Кодексом та іншими актами законодавства України порядку здійснення операцій з переробки товарів, у тому числі невивезення за межі митної

території України (неввезення на митну територію України) товарів, що переміщувалися через митний кордон України з метою переробки, та/або продуктів їх переробки після закінчення строку переробки, -

тягне за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 481. Перевищення строку тимчасового ввезення або тимчасового вивезення товарів

1. Перевищення встановленого відповідно до цього Кодексу строку тимчасового ввезення товарів на митну територію України або строку тимчасового вивезення товарів за межі митної території України не більше ніж на три доби -

тягне за собою попередження або накладення штрафу в розмірі п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Вчинення правопорушення, передбаченого частиною першою цієї статті, особою, яка протягом року притягалася до відповідальності за вчинення такого правопорушення, а так само перевищення строку тимчасового ввезення товарів на митну територію України або строку тимчасового вивезення товарів за межі митної території України більше ніж на три доби, але не більше ніж на десять діб -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. Перевищення строку тимчасового ввезення товарів на митну територію України або строку тимчасового вивезення товарів за межі митної території України більше ніж на десять діб -

тягне за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 482. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем

1. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, тобто поза місцем розташування органу доходів і зборів або поза робочим часом, установленим для нього, і без виконання митних формальностей, або з незаконним звільненням від митного контролю внаслідок зловживання службовим становищем посадовими особами органу доходів і зборів –

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 100 відсотків вартості товарів, транспортних засобів - безпосередніх предметів порушення митних правил з конфіскацією цих товарів, транспортних засобів і транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза митним контролем.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яка протягом року притягалася до відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого цією статтею або статтею 483 цього Кодексу, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 200 відсотків вартості товарів, транспортних засобів - безпосередніх предметів порушення митних правил з конфіскацією цих товарів, транспортних засобів і транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза митним контролем.

Стаття 483. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю

1. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю, тобто з використанням спеціально виготовлених сховищ (тайників) та інших засобів або способів, що утруднюють виявлення таких товарів, або шляхом надання одним товарам вигляду інших, або з поданням органу доходів і зборів як підстави для переміщення товарів підроблених документів чи документів, одержаних незаконним шляхом, або таких, що містять неправдиві відомості щодо найменування товарів, їх ваги (з урахуванням допустимих втрат за належних умов зберігання

і транспортування) або кількості, країни походження, відправника та/або одержувача, кількості вантажних місць, їх маркування та номерів, неправдиві відомості, необхідні для визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД та його митної вартості, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 100 відсотків вартості товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил з конфіскацією цих товарів, а також товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яка протягом року притягалася до відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого цією статтею або статтею 482 цього Кодексу, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 200 відсотків вартості товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил з конфіскацією цих товарів, а також товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України.

Стаття 484. Зберігання, перевезення чи придбання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю

1. Зберігання, перевезення, придбання чи використання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 100 відсотків вартості цих товарів, транспортних засобів або їх конфіскацію.

Стаття 485. Дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів

1. Заявлення в митній декларації з метою неправомірного звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру неправдивих відомостей щодо істотних умов зовнішньоекономічного договору (контракту), ваги (з урахуванням допустимих втрат за належних умов зберігання і транспортування) або кількості, країни походження, відправника та/або одержувача товару, неправдивих відомостей, необхідних для визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД та його митної вартості, та/або надання з цією ж метою органу доходів і зборів документів, що містять такі відомості, або несплата митних платежів у строк, встановлений законом, або інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів, а так само використання товарів, стосовно яких надано пільги щодо сплати митних платежів, в інших цілях, ніж ті, у зв'язку з якими було надано такі пільги, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 300 відсотків несплаченої суми митних платежів.

ЛЕКЦІЯ 16 «КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОНТРАБАНДІ»

1. Поняття злочину. Підстави кримінальної відповідальності.
2. Поняття, склад та ознаки контрабанди.
3. Стадії вчинення злочину. Співучасть у злочині.
4. Заходи запобігання і протидії контрабанді.

1. Поняття злочину. Підстави кримінальної відповідальності

Поняття злочину чітко визначено у Кримінальному Кодексі України (ККУ). Так, у ст. 11 ККУ злочином названо суспільне небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину.

Не є злочином дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого

діяння, передбаченого ККУ, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі.

Класичний перелік ознак злочину складається з наступних чотирьох ознак: суспільна небезпечність, протиправність, винність та караність. Проте, більш правильно виділяти шість ознак злочину:

1) суспільна небезпечність;
2) злочином є лише діяння (дія або бездіяльність);
3) наявність суб'єкта злочину;
4) винність;
5) протиправність (тобто дане діяння повинно бути передбачене чинним Кримінальним Кодексом України);
6) караність (хоча дана ознака злочину і не зазначена у визначенні злочину, але вона випливає із самої суті поняття злочину, адже вчинення злочину завжди пов'язане з відповідним покаранням).

Згідно із ст. 2 ККУ підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого Кримінальним Кодексом України.

Тобто при наявності об'єктивних ознак (об'єкт, діяння, наслідки, час, спосіб, місце, обстановка вчинення злочину) і суб'єктивних ознак (суб'єкт, вина, мотив і мета), які характеризують певне суспільно-небезпечне діяння.

Ч. 2. цієї статті вказує, що особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

За ч. 3. ст. 2 ніхто не може бути притягнений до кримінальної відповідальності за той самий злочин більше одного разу.

2. Поняття, склад та ознаки контрабанди

Вважається, що контрабанда виникла разом з митною системою і державою як такою.

Протягом історії контрабанда мала особливий розвиток в країнах, де або запроваджувались високі митні тарифи на імпорт деяких груп товарів, як, наприклад, у Британії наприкінці XVIII ст. були встановлені високі мита на алкоголь та предмети розкоші, що сприяло їх незаконному завезенню з материка, або в тих країнах, де за умов дефіциту якихось груп товарів, встановлені штучні, санкціоновані державою обмеження на їх імпорт, як протягом майже всієї історії існування після Другої світової війни СРСР.

Найчастішими передумовами для виникнення контрабанди є різниця (іноді дуже значна) цін на окремі товари всередині держави та поза її межами. Так, з причини єдиної тарифної і цінової політики у країнах ЄС, ціни на більшість товарів споживання в Україні у порівнянні з цінами у сусідніх державах—членах ЄС (Польща, Словаччина, Угорщина тощо) є набагато вищими, що породжує значні передумови для контрабанди; те саме стосується ситуації з бензином у Тунісі, внутрішня ціна на який є в декілька разів вищою, ніж в сусідніх Алжирі та Лівії, що зумовлює значне ввезення до Тунісу більш дешевого палива контрабандою.

У державах, проти яких запроваджено торгівельне ембарго або діють інші санкції (зазвичай політичні санкції тісно пов'язані з економічними — обмеження або заборона на здійснення комерційних і банківських операцій) також набирає обертів контрабанда та інші негативні економічні явища, такі як, скажімо, «чорний ринок». Наприклад, після запровадження міжнародного ембарго проти Куби імпорт багатьох товарів до цієї держави став контрабандним, те саме сталося у 1990-і роки після введення санкцій щодо Сербії — тільки завдяки контрабанді палива і товарів широкого вжитку економіка Сербії не зазнала повного краху. У таких умовах нерідко сама держава в особі своїх вищих чиновників «покриває» здійснення контрабанди. Ну і вже справжніми «розсадниками» контрабанди є невизнані (сепаратистські) державні формування, наприклад, як Придністровська

Молдавська Республіка або Південна Осетія, а також нестабільні слабкі держави, у яких правова система, митний контроль є несталими, або ті, що переживають значні внутрішні потрясіння (Сомалі).

Переміщення деяких предметів завдає не лише економічної шкоди окремим державам, а й нерідко несе загрозу життю і здоров'ю громадян — це стосується контрабанди зброї, наркотичних речовин, вибухівки тощо. Більшість з таких злочинів є міжнародними і нерідко кваліфікується не як контрабанда, а як міжнародний тероризм. Ці злочини набули особливого поширення у другій половині XX ст. з процесами глобалізації і утворення міжнародної злочинності та мережі міжнародних терористичних організацій.

У більшості національних законодавств світу контрабанда є злочином, за здійснення якого передбачене відповідне покарання.

У Росії та Білорусі, на відміну від України, контрабанда може бути кваліфікованим злочином. Сучасне українське кримінальне право здебільшого кваліфікує контрабанду як окремий вид злочину, тоді як у більшості законодавств світу «окремі» контрабанди виступають різними злочинами. В англо-американському праві термін «контрабанда» має відповідник англ. *Smuggling* (синонім англ. *trafficking* «переміщення»), який є набагато ширшим за поняття «контрабанда» в українському кримінальному праві і охоплює взагалі незаконне переміщення як предметів, так і осіб. Тобто «покриває» велике число інших злочинів за українським кримінальним законодавством — незаконна торгівля людьми, незаконна імміграція, «незаконні фінансові переміщення», тобто відмивання грошей, наприклад з метою уникнення оподаткування тощо.

Контрабандою, згідно з ст. 201 ККУ, є **переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації.**

Основним безпосереднім **об'єктом** злочину є встановлений порядок переміщення відповідних предметів через митний кордон України, який є необхідною умовою нормальної діяльності митних органів щодо стягнення передбачених законодавством платежів, здійснення митного контролю і митного оформлення предметів. **Додатковим** факультативним **об'єктом** контрабанди можуть виступати встановлений порядок обігу предметів дозвільної системи, громадська безпека, здоров'я населення.

Предмети контрабанди

Культурні цінності - об’єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України (оригінальні художні твори живопису, графіки та культури; предмети пов’язані з історичними подіями, розвитком суспільства та держави, історією науки та культури; предмети музейного значення, знайдені під час археологічних розкопок; унікальні та рідкісні музичні інструменти; рідкісні монети, ордени, медалі, печатки та інші предмети колекціонування; рідкісні поштові марки тощо.

Отруйні речовини — це отрути, токсини (бойові, лікарські, сільськогосподарські та інші), які, потрапляючи всередину організму людини через органи дихання, травлення або через шкіру, здатні викликати смерть людини або психоневрологічний розлад, порушення дихання чи функції серцево-судинної системи, ураження нирок (нефропатію) чи печінки (гепатопатію) тощо. Вони можуть бути мінерального (миш'як, стрихнін, ртуть та сулема, синильна кислота та інші ціаніди, пестициди тощо), рослинного (отрута, виділена із мухомора, блідої поганки тощо), тваринного (зміїна отрута та отрута, що виробляється членистоногими тваринами) або змішаного чи штучного (хімічного) походження.

Сильнодіючі речовини — це лікарські, побутові, промислові та інші хімічні речовини, здатні своїм впливом на живий організм заподіяти йому шкоди. До них, зокрема, віднесені аміназин, бісептол, гросептол, еритроміцин, ефералган, камфора, корвалол, ністатин, нітрогліцерин, новокаїн, сульфадимезин, тетрациклін, фурацилін, деякі інсуліни та вітаміни, кислота нікотинова, настойки женьшеню і прополісу, розчин йоду спиртовий. До сильнодіючих речовин належать також й інші кислоти, луги, солі.

Незаконне переміщення зазначених сильнодіючих речовин через митний кордон України має тягнути кримінальну відповідальність за ст. 201 тільки у тих випадках, коли кількість зазначених лікарських засобів значно перевищує розміри, необхідні для лікування конкретної особи.

Під поняттям «**радіоактивні** матеріали» слід розуміти ядерне паливо, яке може виділяти енергію шляхом самопідтримуваного ланцюгового процесу ядерного поділу поза ядерним реактором, радіоактивні продукти та відходи, а також речовини природного або штучного походження, що містять у своєму складі радіоактивні ізотопи, які здатні до первісного випромінювання (руда уранова або торієва уран-233, плутоній-239, америцій-242 тощо). Обладнання та установки (технічні пристрої) — джерела іонізуючого випромінювання (обладнання ядерних реакторів, установки для поділу ізотопів, системи конверсії тощо) — не є в прямому розумінні слова речовинами. Речі, що набули радіоактивності внаслідок впливу радіоактивних матеріалів (проби ґрунту, техніка, одяг тощо), також не можуть визнаватися радіоактивними речовинами.

Об'єктивна сторона контрабанди виражається в діях, які полягають у незаконному переміщенні відповідних предметів через митний кордон України.

Переміщення предметів через митний кордон України поза митним контролем означає їх переміщення:

1) поза місцем розташування митного органу;
2) поза часом здійснення митного оформлення (тобто до відкриття чи після закриття митниці, яка є тимчасовою або працює не цілодобово);
3) із використанням незаконного звільнення від митного оформлення.

Переміщення предметів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю, поділяється на фізичне та документальне.

Фізичне:

1) з використанням тайників (спеціально, з метою вчинення контрабанди, виготовлених або обладнаних схованок в транспортних засобах, устаткуванні, тарі, предметах одягу тощо);
2) з використанням інших засобів, що утруднюють виявлення предметів (з приховуванням предметів в організмі чи на тілі людини або тварини, в одязі, взутті, головному вбранні, в порожнинах транспортного засобу, в багажі, продуктах харчування, речах особистого користування тощо);
3) шляхом надання одним предметам вигляду інших через істотну заміну зовнішніх характерних ознак предметів, а також їх тари, упаковки етикеток, ярликів, що дозволяє віднести предмети контрабанди до предметів іншого виду (наприклад, так зване камуфлювання справжності);

Документальне:

1) з поданням митному органу України як підстави для переміщення предметів через митний кордон підроблених документів;
2) документів, одержаних незаконним шляхом (наприклад, в результаті надання уповноваженій особі як підстави для видачі документів завідомо неправдивих відомостей або внаслідок зловживання службовою особою своїм службовим становищем чи службової недбалості);
3) документів, що містять неправдиві дані (щодо ваги, кількості асортименту, найменування, вартості предметів та інших характеристик; щодо суті угоди, відправника або одержувача предметів; щодо держави, з якої вони вивезені або в яку переміщуються; щодо підстав для переміщення предметів).

Контрабанда є злочином з формальним складом. До визначення моменту закінчення контрабанди потрібно підходити диференційовано і враховувати те, чи відбувається ввезення чи вивезення предметів злочину, а також місце здійснення протиправних дій. Якщо предмети ввозяться на митну територію України або вивозяться із спеціальних митних зон на решту митної території, контрабанда має розглядатись як закінчений злочин у разі фактичного переміщення предметів через митний кордон. При цьому не має значення, вдалося чи ні винному вивезти предмети контрабанди за межі зони митного контролю.

Якщо предмети вивозяться за межі митної території України або ввозяться з іншої частини митної території до спеціальних митних зон, контрабанда визнається закінченою після вчинення дій, спрямованих на реалізацію наміру відповідно ввезти чи вивезти предмети, — з моменту виявлення їх під час митного контролю.

Суб'єктом злочину є осудна особа, яка досягла 16-річного віку, у т.ч. особа, яка користується правом дипломатичного імунітету, незалежно чи є ці особи власниками цих предметів чи ні. Дії службової особи, яка сприяла незаконному переміщенню предметів через митний кордон, слід розглядати як пособництво у контрабанді та, за наявності підстав, як відповідний злочин у сфері службової діяльності.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом. Недекларування відповідних предметів, вчинене з необережності, не містить ознак коментованого складу злочину. Не може бути притягнута до кримінальної відповідальності за контрабанду особа, яка добросовісно помиляється щодо того, чи є даний предмет культурною цінністю або отруйною речовиною (наприклад, якщо ця культурна цінність тривалий час зберігалась у родині особи або якщо ця речовина була вільно придбана особою в крамниці іншої країни).

Як вже зазначалось вище за скоєння контрабанди притягуються фізичні особи, які досягли 16 років на момент вчинення злочину. Караються винні особи позбавленням волі на строк від трьох до семи років з конфіскацією предметів контрабанди.

Кваліфікуючими ознаками злочину (ч. 2 ст. 201) є вчинення його: 1) за попередньою змовою групою осіб; 2) особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею, карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років з конфіскацією предметів контрабанди та з конфіскацією майна.

3. Стадії вчинення злочину. Співучасть у злочині

Стадії вчинення злочину є видами цілеспрямованої діяльності, етапами реалізації злочинного наміру і тому можуть бути тільки у злочинах, вчинених з прямим умислом.

Стадії вчинення злочину відрізняються між собою і моментом закінчення злочинного діяння. Воно може бути закінчено винним, але його вчинення може і не вдатися, і тому припинитися на попередніх стадіях (готування до злочину або замаху на злочин). Якщо злочин закінчений, він поглинає попередні етапи (стадії) вчинення, вони не мають самостійного значення і не впливають на кваліфікацію. Проте ці стадії мають самостійне юридичне значення, коли злочин незакінчений з причин, які не залежали від волі винного. У цих випадках його діяння кваліфікуються відповідно як готування до злочину чи замах на злочин.

Чинний Кодекс визнає злочинними та караними **три стадії вчинення злочину:**

— **готування до злочину (ст. 14);**
— **замах на злочин (ст. 15);**
— **закінчений злочин (ч. І ст. 13).**

Перші дві стадії — готування до злочину та замах на злочин носять найменування (назву) "незакінчений злочин" і є його видами.

Готування до злочину - це *підшукування* або *пристосування* засобів чи знарядь, підшукування співучасників або змова на вчинення злочину, усунення перешкод, а також інше умисне створення умов для вчинення злочину. Таким чином, готування до злочину є початковою стадією умисного злочину, під час якої особа ще безпосередньо не вчиняє злочин, але спрямовує свої зусилля на *підготовку* до його вчинення.

Замахом на злочин є вчинення особою з *прямим умислом* діяння (дії або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на вчинення злочину, якщо при цьому злочин не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі. Тобто замах на злочин — це є, по суті, невдала спроба посягання на об'єкт злочину, оскільки діяння винного не спричинили йому шкоди, а злочин не доводиться до кінця з причин, які не залежать від волі винного і всупереч його бажанню довести злочин до кінця.

Закон поділяє замах на злочин на два види: *закінчений* і *незакінчений.*

Замах на вчинення злочину є *закінченим,* якщо особа виконала усі дії, які вважала необхідними, для доведення злочину до кінця, але злочин не було закінчено з причин, які не

залежали від її волі. Прикладом може служити випадок, коли злочинець, бажаючи позбавити іншу людину життя, стріляє у неї, спричиняючи, таким чином, тяжке поранення, але потерпілий залишається живим внаслідок вчасно наданій медичній допомозі лікаря, котрий у цей момент проходив поруч.

Замах на вчинення злочину є ***незакінчений,*** якщо особа з причин, що не залежали від її волі, не вчинила усіх дій, які вважала необхідними, для доведення злочину до кінця. Так, наприклад, злодій, бажаючи викрасти чуже майно, проник у квартиру і почав складати викрадені речі у валізу, але в цей момент до квартири зайшов власник і затримав злочинця під час вчинення злочину. У такому випадку має місце незакінчений замах на таємне викрадення чужого майна.

Закінченим злочином визнається діяння, яке містить усі ознаки злочину. Тобто злочин вважається закінченим у тому випадку, якщо об'єктивні і суб'єктивні ознаки вчиненого злочину повністю відповідають об'єктивним і суб'єктивним ознакам складу злочину, передбаченого в Особливій частині ККУ. Варто зазначити, що в одних випадках для визнання певних злочинів закінченими необхідне настання суспільно небезпечних наслідків у результаті злочинних діянь (злочини з *матеріальним складом),* а в інших випадках для визнання злочину закінченим не потрібне настання суспільно небезпечних наслідків (злочини з *формальним складом).*

У закінченому злочині існує єдність об'єктивної і суб'єктивної сторін. Тут винний повною мірою реалізував намір, завершив злочин, виконав усі діяння (дії чи бездіяльність), які складають об'єктивну сторону складу злочину *(див. коментар до ч. І ст. 2),* спричинив шкоду об'єкту. Закінчені злочини сформульовані в диспозиціях Особливої частини Кримінального Кодексу України. Момент закінчення злочину є різним залежно від конструкції складу злочину, від опису ознак злочинного діяння в законі. За моментом закінчення злочини поділяються **на три види**:

— злочини з матеріальним складом;

— **злочини з формальним складом;**

— **злочини з усіченим складом.**

При замаху на злочин встановлення ступеня здійснення злочинного наміру дає можливість визначити вид замаху, ступінь близькості настання суспільно небезпечного наслідку, реально спричиненої шкоди тощо.

Добровільна відмова від вчинення контрабанди можлива лише на стадії готування до незаконного переміщення предметів через митний кордон або незакінченого замаху на його вчинення, коли особа усвідомлює можливість доведення злочину до кінця, але з власної ініціативи відмовляється від цього. Добровільна відмова виключається, якщо особа видає предмети контрабанди у зв'язку з оголошенням їй рішення про проведення особистого огляду (виняткова форма митного контролю), огляду або переогляду транспортних засобів, товарів та інших предметів, оскільки порушник митного законодавства розуміє об'єктивну неможливість доведення злочинного наміру до кінця через наявність нездоланної перешкоди.

Злочин може бути вчинений як однією особою, так і спільними діями декількох (двох і більше) осіб.

У таких випадках виникає питання про вчинення злочину у співучасті.

Вчинення злочину у співучасті становить більшу суспільну небезпеку, ніж вчинення його однією особою, полегшує його скоєння і приховування.

Вчинення злочину у співучасті визнається ***обставиною, яка обтяжує відповідальність і покарання.*** Наприклад, умисне вбивство, вимагання, шахрайство, де обтяжуючими (кваліфікуючими) обставинами є їх вчинення за попередньою змовою групою осіб.

У Кримінальному Кодексі зазначено, що **співучастю у злочині є умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину (ст. 26 ККУ).**

Таким чином, **співучасть** - це об'єднання, коли кілька осіб вчинюють один і той же злочин спільно і умисно.

Об'єктивні ознаки співучасті - вчинення одного і того самого злочину декількома (двома і більше) особами, і спільно.

Суб'єктивні ознаки співучасті - це умисна спільна участь у вчиненні умисного злочину.

У злочинах, які скоюються з *необережності,* співучасті бути не може. Не буде співучасті і тоді, коли одна особа діє умисно, а інша з необережності.

Кожен із співучасників повинен мати ознаки *суб'єкта злочину,* а саме: бути фізичною, осудною особою, досягти віку кримінальної відповідальності (16 років, а в окремих випадках - 14 років) або мати ознаки спеціального суб'єкта (наприклад, службова особа, військовослужбовець, водій транспортного засобу тощо).

Залежно від ролі, яку виконували співучасники злочину, вони поділяються законом на такі види: (ст. 27 ККУ)

виконавець;
організатор;
підбурювач;
пособник.

Виконавець (співвиконавець*)* - це особа, яка у співучасті з іншими суб'єктами злочину безпосередньо чи шляхом використання інших осіб, що відповідно до закону не підлягають кримінальній відповідальності (неосудні, психічно хворі, які не досягли віку кримінальної відповідальності), вчинила злочин, передбачений Кримінальним Кодексом.

Без виконавця немає співучасті, оскільки він безпосередньо реалізує злочинний намір співучасників, тобто вчиняє конкретні злочинні діяння. Тому виконавець - головна, центральна фігура у співучасті.

Організатор - особа, яка організувала вчинення злочину або керувала його вчиненням. Функції організатора можуть бути такими: підшукування учасників злочину, розробка плану, підшукування об'єктів і жертв замаху, керівництво підготовкою і діями співучасників, фінансування, "прикриття" діяльності злочинних груп тощо. Організатор - найбільш небезпечна фігура співучасті.

Підбурювач - це особа, яка схилила іншого співучасника до вчинення злочину, тобто викликала у виконавця або в інших співучасників бажання, рішучість вчинити злочин. Це може бути здійснено такими способами, як прохання, умовляння, погроза, шантаж, підкуп, насильство, наказ підлеглому, обіцянка винагороди.

Пособник - це особа, яка порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод сприяла вчиненню злочину іншими співучасниками, а також особа, яка заздалегідь обіцяла переховати злочинця, знаряддя чи засоби вчинення злочину, сліди злочину чи предмети, здобуті злочинним шляхом, придбати чи збути такі предмети або іншим чином сприяти приховуванню злочину.

Пособник може вчинити діяння як *активними* діями, так і *бездіяльністю* (наприклад, сторож по домовленості із співучасниками, залишив на час вчинення злочину об'єкт без охорони; касир не закрив сейф). Пособник, як підмовник і організатор, не бере безпосередньо участі у скоєнні злочину. Але на практиці не виключається, коли можливе об'єднання у діяльності співучасників відразу декількох ролей. Наприклад, особа може бути одночасно і організатором, і виконавцем злочину, підбурювачем, і пособником тощо.

Ці обставини враховуються судом під час призначенні покарання. **За об'єктивними ознаками** співучасть поділяється на *просту* і *складну.*

Організатор, підбурювач та пособник підлягають кримінальній відповідальності за відповідною частиною ст. 27, в якій зазначені види співучасників, і статтею Особливої частини КК, яка передбачає злочин, вчинений виконавцем. Наприклад, за вчинений виконавцем розбій, організатор відповідає за ч. 3 ст. 27 і ч. 2 ст. 187; підбурювач - за ч. 4 ст. 27 і ч. 2 ст. 187; пособник - за ч. 5 ст. 27 і ч. 2 ст. 187.

Співучасть є самостійним інститутом і має важливе значення в кримінальному праві, оскільки дає змогу правильного застосування норм Кримінального Кодексу.

4. Заходи запобігання і протидії контрабанді

Відповідно до законів України митні органи з метою виявлення джерел і каналів незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, осіб, які беруть

участь у цьому, разом з іншими державними органами, що мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність, можуть використовувати метод контрольованої поставки зазначених засобів, речовин і прекурсорів.

Порядок проведення контрольованої поставки визначається Митним Кодексом і відповідним нормативно-правовим актом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері захисту державного кордону, погодженим із Генеральною прокуратурою України та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України.

З метою виявлення та притягнення до відповідальності осіб, причетних до вчинення контрабанди, а також з метою вилучення товарів, щодо яких є підозра в незаконному переміщенні через митний кордон України, переміщення таких товарів може здійснюватися під негласним контролем та оперативним наглядом правоохоронних органів.

Порядок проведення негласного контролю за переміщенням товарів визначається Митним Кодексом і відповідним нормативно-правовим актом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері захисту державного кордону, погодженим з Генеральною прокуратурою України та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України.

ЛЕКЦІЯ 17 «ПОРЯДОК ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ»

1. Завдання та зміст провадження у справі про порушення митних правил.
2. Протокол про порушення митних правил.
3. Особи, які беруть участь у провадженні у справах про порушення митних правил.

1. Завдання та зміст провадження у справі про порушення митних правил

Адміністративно-юрисдикційній діяльності митних органів притаманна певна процесуальна форма, зміст якої врегульований правовими нормами, що сконцентровані в Кодексі України про адміністративні правопорушення та Митному Кодексі. Поряд з зазначеними основними законодавчими актами конкретні процедури здійснення цієї діяльності регламентуються також низкою законодавчих та підзаконних нормативних актів. Характерною особливістю діяльності митних органів із застосування заходів адміністративного впливу щодо осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, є законодавча регламентація порядку здійснення конкретних процедур, з яких і складається ця діяльність. Іншими словами, формою реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень митними органами є здійснюване ними ***провадження в справах про порушення митних правил.***

Провадження в справах про порушення митних правил визначається як різновид провадження у справах про адміністративні правопорушення та складається з низки послідовних дій юрисдикційних органів, які згідно з нормами адміністративного та митного законодавства здійснюють заходи, спрямовані на притягнення правопорушників до відповідальності та на забезпечення виконання винесеної постанови.

Аналіз законодавства України дає змогу виділити два види провадження у справах про адміністративні правопорушення: *звичайне та спрощене.* ***Звичайне*** детально регламентовано чинним законодавством. Воно передбачає складання протоколу: визначає зміст, запобіжні заходи і порядок їх застосування; права і обов'язки учасників провадження; порядок розгляду справ; факти, обставини, що є доказами.

Спрощене провадження застосовується щодо невеликої кількості правопорушень, прямо передбачених ст. 258 КпАП. Таке провадження характеризується мінімумом

процесуальних дій та їх оперативністю. Протокол про правопорушення не складається, посадова особа, що виявила правопорушення, приймає і виконує рішення про накладення стягнення (штрафу або попередження) на місці вчинення правопорушення. Однак спрощена процедура притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил чинним законодавством не передбачена.

Завданнями провадження згідно з ст. 245 КпАП є: *своєчасне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законодавством, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання у громадян повагу до законів, їх дотримання, зміцнення законності.*

Варто зауважити, що в чинному законодавстві такі стадії спеціально не виділяються. В юридичній літературі немає єдиної думки щодо їх кількості та назви. **Як правило, у спеціальній літературі виділяється чотири стадії провадження:**

1) порушення справи про порушення митних правил та митне розслідування;

2) розгляд справи по суті та винесення по ній постанови;

3) перегляд справи у зв'язку з оскарженням або опротестуванням постанови у справі;

4) виконання постанови у справі.

Порушення справи про порушення митних правил та митне розслідування – це початкова стадія адміністративного провадження, якою охоплюється комплекс першочергових процесуальних дій, що забезпечують згодом можливість всебічного, повного та об'єктивного розгляду справи по суті.

Фактом порушення адміністративного провадження по конкретній справі офіційно фіксується подія правопорушення та особа, яка його вчинила, з'ясовується суть порушення, робиться його попередня оцінка, збираються конкретні докази.

Приводами та підставами, відповідно до Митного Кодексу, для порушення провадження у справах про порушення митних правил є:

1) безпосереднє виявлення посадовими особами митного органу порушення митних правил;

2) повідомлення про вчинення порушення митних правил, одержані від інших органів (у тому числі митних);

3) повідомлення про вчинення порушення митних правил, одержані від митних і правоохоронних органів іноземних держав, а також від міжнародних організацій.

Спеціальним процесуальним актом про порушення митних правил, подібно постанові про порушення кримінальної справи, є протокол про порушення митних правил. Протокол є єдиною підставою для подальшого провадження у справі про порушення митних правил. Від того, наскільки грамотно він складений, залежить правильність розгляду справи по суті та обґрунтованість застосування стягнення.

В ст. 247 КпАП наведено *обставини, за яких адміністративна справа не порушується, а порушена справа підлягає закриттю:* 1) відсутність події та складу адміністративного правопорушення; 2) недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення 16-річного віку; 3) неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність: 4) вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони; 5) видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення; 6) скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність; 7) закінчення на момент розгляду справи строків, передбачених ст. 38 КпАП; 8) наявність за тим самим фактом щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, іншого законного рішення; 9) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі.

Таким чином, порушення адміністративної справи, яка є початковою стадією провадження у справах про порушення митних правил, становить комплекс процесуальних дій, спрямованих на встановлення самої події правопорушення, обставин проступку, їх фіксацію та кваліфікацію.

Завданнями провадження у справах про порушення митних правил є своєчасне, всебічне, повне та об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її з

дотриманням вимог закону, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню порушень митних правил, та запобігання таким правопорушенням.

Провадження у справі про порушення митних правил включає в себе:

- виконання процесуальних дій, визначених митним законодавством;
- розгляд справи;
- винесення постанови та її перегляд у зв'язку з оскарженням.

Провадження у справах про порушення митних правил здійснюється відповідно до Митного Кодексу, а в частині, що не регулюється ним, - відповідно до законодавства України про адміністративні правопорушення.

Провадження у справі про порушення митних правил вважається розпочатим з моменту складення протоколу про порушення митних правил.

Посадова особа при розгляді справи про порушення митних правил зобов'язана з'ясувати: чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують та/або обтяжують відповідальність, чи є підстави для звільнення особи, що вчинила правопорушення, від адміністративної відповідальності, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Протокол про порушення митних правил мають право складати:

1) посадові особи, які відповідно до посадових інструкцій уповноважені здійснювати митний контроль, митне оформлення і пропуск товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України і які безпосередньо виявили порушення митних правил;

2) посадові особи митних органів, які згідно з посадовими обов'язками мають таке право;

3) інші посадові особи, уповноважені керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, або керівником митниці.

Підставами для порушення справи про порушення митних правил є:

1) безпосереднє виявлення посадовими особами органу доходів і зборів порушення митних правил;

2) офіційні письмові повідомлення про вчинення особою порушення митних правил, отримані від правоохоронних органів, а також органів, що здійснюють види контролю, визначені митним законодавством;

3) офіційні письмові повідомлення про вчинення порушення митних правил, отримані від митних та правоохоронних органів іноземних держав, а також від міжнародних організацій.

Провадження у справі про порушення митних правил здійснюється державною мовою.

Особи, які беруть участь у провадженні у справі про порушення митних правил і не володіють або недостатньо володіють державною мовою, мають право робити заяви, давати пояснення, подавати клопотання рідною мовою, а також користуватися послугами перекладача.

Провадження у справі про порушення митних правил здійснюють, як правило, посадові особи митниці, в зоні діяльності якої було вчинено або виявлено таке порушення. Окремі процесуальні дії у справі про порушення митних правил можуть вчинятися посадовими особами, уповноваженими складати протоколи про порушення митних правил відповідно до статті 490 МКУ, а у випадку, передбаченому статтею 518 МКУ, - також посадовими особами іншого митного органу.

Керівник центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, або особа, яка виконує його обов'язки, має право передавати справу про порушення митних правил для здійснення провадження з однієї митниці до іншої.

Посадові особи центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, можуть здійснювати провадження у будь-якій справі про порушення митних правил, порушеній будь-яким митним органом України.

2. Протокол про порушення митних правил

Про кожний випадок виявлення порушення митних правил уповноважена посадова особа органу доходів і зборів, яка виявила таке порушення, невідкладно складає протокол за формою, установленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Протокол про порушення митних правил повинен містити такі дані:

1) дату і місце його складення;

2) посаду, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол;

3) необхідні для розгляду справи відомості про особу, яка притягується до відповідальності за порушення митних правил, якщо її встановлено;

4) місце, час вчинення, вид та характер порушення митних правил;

5) посилання на статтю цього Кодексу, що передбачає адміністративну відповідальність за таке порушення;

6) прізвища та адреси свідків, якщо вони є;

7) інші необхідні для вирішення справи відомості.

Протокол підписується посадовою особою, яка його склала. Якщо при складенні протоколу була присутня особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, протокол підписується і цією особою, а за наявності свідків - і свідками.

Якщо особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, відмовляється підписати протокол, до протоколу вноситься відповідний запис. Особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, має право дати пояснення та висловити зауваження щодо змісту протоколу, а також письмово викласти мотиви своєї відмови від підписання протоколу. Власноручно викладені цією особою пояснення додаються до протоколу, про що до протоколу вноситься відповідний запис із зазначенням кількості аркушів, на яких подано такі пояснення.

У разі складення протоколу особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, роз'яснюються її права, передбачені статтею 498 МКУ, та повідомляється про можливість припинення провадження у справі про порушення митних правил шляхом компромісу, про що до протоколу вноситься відмітка, яка підписується цією особою.

У разі потреби в протоколі зазначаються також місце, дата і час розгляду справи про порушення митних правил.

Протокол складається у двох примірниках, один з яких вручається під розписку особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил.

У разі відмови особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, одержати примірник протоколу до протоколу вноситься відповідний запис, який підписується посадовою особою органу доходів і зборів, яка склала протокол, та свідками, якщо вони є, після чого зазначений примірник протягом трьох робочих днів надсилається особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, за повідомленою нею або наявною в митниці адресою (місце проживання або фактичного перебування). Протокол вважається врученим навіть у разі, якщо особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, не перебувала за повідомленою нею адресою або місце проживання чи фактичного перебування, назване нею, є недостовірним.

Протокол, а також вилучені товари, транспортні засоби комерційного призначення та документи, зазначені в протоколі, передаються до митниці, в зоні якої виявлено порушення митних правил.

Доказами у справі про порушення митних правил є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку встановлюються наявність або відсутність порушення

митних правил, винність особи у його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Такі дані встановлюються:

1) протоколом про порушення митних правил, протоколами процесуальних дій, додатками до зазначених протоколів;

2) поясненнями свідків;

3) поясненнями особи, яка притягується до відповідальності;

4) висновком експерта;

5) іншими документами (належним чином завіреними їх копіями або витягами з них) та інформацією, у тому числі тими, що перебувають в електронному вигляді, а також товарами - безпосередніми предметами порушення митних правил, товарами із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортними засобами, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України.

Посадова особа органу доходів і зборів, яка здійснює провадження у справі про порушення митних правил, оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом та правосвідомістю.

У разі закриття кримінального провадження про контрабанду за наявності в діях особи ознак порушення митних правил матеріали про таке порушення передаються до митного органу або до суду для притягнення зазначеної особи до адміністративної відповідальності.

3. Особи, які беруть участь у провадженні у справах про порушення митних правил

У провадженні у справах про порушення митних правил беруть участь:

1) особи, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил;

2) власники товарів, транспортних засобів (заінтересовані особи);

3) представники осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, та заінтересованих осіб (законні представники, представники, які діють на підставі довіреності, доручення);

4) захисники;

5) представники органів доходів і зборів;

6) свідки;

7) експерти;

8) перекладачі;

9) поняті.

Особи, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, та власники товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 МКУ (заінтересовані особи), під час розгляду справи про порушення митних правил у органі доходів і зборів або суді мають право знайомитися з матеріалами справи, робити з них витяги, одержувати копії рішень, постанов та інших документів, що є у справі, бути присутніми під час розгляду справи у митному органі та брати участь у судових засіданнях, подавати докази, брати участь у їх дослідженні, заявляти клопотання та відводи, під час розгляду справи користуватися юридичною допомогою захисника, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, давати усні і письмові пояснення, подавати свої доводи, міркування та заперечення, оскаржувати постанови органу доходів і зборів, суду (судді), а також користуватися іншими правами, наданими їм законом. Зазначені особи зобов'язані добросовісно користуватися належними їм процесуальними правами.

Представниками осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, а також власників товарів, транспортних засобів (заінтересованих осіб), можуть бути:

1) законні представники: батьки, усиновителі, опікуни або піклувальники на підставі документів, що посвідчують їх повноваження, - у справах осіб, які є неповнолітніми або особами, що через свої фізичні або психічні вади не можуть самі здійснювати свої права у

справах про порушення митних правил. Законні представники можуть доручити участь у справі іншій особі, обраній ними як представник;

2) інші особи - на підставі нотаріально посвідченої довіреності. Довіреність громадянина на участь у справі може бути посвідчена посадовою особою організації, в якій довіритель працює, перебуває на стаціонарному лікуванні, або за місцем його проживання; військовослужбовця – командиром військової частини; особи, яка проживає в населеному пункті, де немає нотаріусів, – уповноваженою на це посадовою особою органу місцевого самоврядування.

Не можуть бути представниками осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, та заінтересованих осіб:

1) особи, які не досягли 18-річного віку;

2) особи, над якими встановлено опіку, піклування;

3) адвокати, які прийняли доручення про надання юридичної допомоги з порушенням правил, встановлених законодавством України про адвокатуру.

Посадові особи органів доходів і зборів, а також судді, прокурори, слідчі та працівники підрозділу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, не можуть бути представниками осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, та заінтересованих осіб, крім випадків, коли вони діють як батьки, усиновителі, опікуни, піклувальники цих осіб.

Захисником є особа, яка в порядку, встановленому законом, уповноважена здійснювати захист прав і законних інтересів особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, а у разі необхідності - свідка та надавати їм необхідну юридичну допомогу.

Як захисники допускаються адвокати та інші фахівці у галузі права, які згідно із законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Захисниками можуть бути також близькі родичі особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, свідка, їх опікуни або піклувальники.

Повноваження захисника на участь у справі підтверджується:

1) адвоката - довіреністю на ведення справи, посвідченою нотаріусом або посадовою особою, якій відповідно до закону надано право посвідчувати довіреності, або ордером чи дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, або договором про надання правової допомоги. До ордера обов’язково додається витяг з договору, в якому зазначаються повноваження адвоката або обмеження його прав на вчинення окремих дій як захисника. Витяг засвідчується підписом сторін договору;

3) інших фахівців у галузі права, які згідно із законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, - угодою або дорученням юридичної особи;

4) близьких родичів, опікунів або піклувальників - заявою особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, свідка про їх допуск до участі у справі як захисників.

Захисник допускається до участі у справі на будь-якій стадії провадження.

Як захисники свідка, запрошені ним для надання правової допомоги під час опитування чи проведення інших процесуальних дій за участю свідка, допускаються особи, які відповідають вимогам частин другої і третьої цієї статті.

Представник митного органу, посадові особи якого здійснювали провадження у справі про порушення митних правил, підтримує позицію цього органу щодо притягнення до адміністративної відповідальності особи, яка вчинила правопорушення, під час розгляду зазначеної справи судом.

Представник митного органу здійснює свої повноваження в суді на підставі належно оформленої довіреності, виданої органом доходів і зборів.

Представник митного органу має право ознайомлюватися з документами, долученими до справи, робити з них витяги або знімати копії, одержувати копії рішень, постанов, ухвал суду, брати участь у судових засіданнях, подавати докази, брати участь у дослідженні доказів, ставити запитання іншим особам, які беруть участь у справі, заявляти клопотання та

відводи, давати усні та письмові пояснення суду, подавати свої доводи, міркування щодо питань, які виникають під час судового розгляду, і заперечення проти клопотань, доводів і міркувань інших осіб, які беруть участь у справі, ознайомлюватися з журналом судового засідання, знімати з нього копії та подавати письмові зауваження з приводу його неправильності чи неповноти, прослуховувати запис фіксування судового засідання технічними засобами, робити з нього копії, подавати письмові зауваження з приводу його неправильності чи неповноти, оскаржувати рішення, постанови і ухвали суду, користуватися іншими процесуальними правами, встановленими законом.

Експертом може бути особа, яка має необхідні знання для надання відповідного висновку.

Експерт призначається посадовою особою органу доходів і зборів, в провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил, у разі потреби в спеціальних знаннях.

Експерт зобов'язаний надати об'єктивні висновки з поставлених перед ним питань.

Експерт має право:

1) ознайомлюватися з матеріалами справи, які стосуються предмета експертизи;

2) заявляти клопотання про надання йому додаткових матеріалів, необхідних для надання висновків.

Перекладачем може бути особа, яка володіє мовою, знання якої необхідне для здійснення перекладу під час провадження у справі про порушення митних правил.

Перекладач зобов'язаний точно і в повному обсязі здійснювати доручений йому переклад, у разі необхідності брати участь у проведенні процесуальних дій у справі про порушення митних правил.

Як перекладач може виступати посадова особа митного органу.

*Свідком м*оже бути будь-яка особа, якщо є підстави вважати, що їй відомі обставини, що підлягають встановленню у справі про порушення митних правил.

За викликом органу, посадова особа якого здійснює провадження у справі про порушення митних правил, свідок зобов'язаний з'явитися у призначений час до цього органу і дати детальні та правдиві пояснення, повідомити все відоме йому у справі та відповісти на поставлені запитання.

Свідок має право:

1) давати показання рідною мовою або іншою мовою, якою він вільно володіє, і користуватися допомогою перекладача;

2) заявляти відвід перекладачу;

3) знати, у зв'язку з чим і в якій справі він опитується;

4) власноручно викладати свої показання в протоколі опитування;

5) обирати за власним бажанням захисника під час опитування чи проведення інших процесуальних дій за своєю участю відповідно до цього Кодексу та на іншу правову допомогу в порядку, встановленому законом, а також відмовитися від запрошеного ним захисника. Захисник може запрошуватися свідком, його законним представником, а також іншими особами на його прохання чи за його згодою;

6) користуватися нотатками і документами при дачі пояснень у тих випадках, коли показання стосуються будь-яких розрахунків та інших даних, які йому важко тримати в пам'яті;

7) відмовитися давати пояснення щодо себе, членів сім'ї та близьких родичів, а також у разі, якщо у нього немає можливості вільно, без неправомірних обмежень, отримати правову допомогу в обсязі і формах, як він того потребує, в тому числі запросити захисника;

8) знайомитися з протоколом опитування і клопотати про внесення до нього змін, доповнень і зауважень, власноручно робити такі доповнення і зауваження;

9) оскаржувати дії посадової особи органу доходів і зборів, яка проводила опитування, в порядку, встановленому цим Кодексом;

10) одержувати відшкодування витрат, пов'язаних з викликом для дачі пояснень.

У разі наявності відповідних підстав свідок має право на забезпечення безпеки шляхом застосування заходів, передбачених законом.

Понятими є особи, які залучаються до участі у проведенні процесуальних дій у справі про порушення митних правил.

Як поняті запрошуються особи, не заінтересовані у справі. Понятим не може бути родич особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, її представника, а також працівники органів доходів і зборів.

Поняті, присутні при проведенні процесуальних дій, засвідчують своїми підписами відповідність записів у протоколі проведеним діям.

Посадова особа митного органу не може здійснювати провадження у справі про порушення митних правил, якщо вона є родичем особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, її представника, інших осіб, які беруть участь у провадженні у справі, а також коли існують інші обставини, які дають підстави вважати, що ця посадова особа може бути особисто заінтересована у вирішенні справи. Питання про передачу такої справи іншій посадовій особі митного органу вирішується керівником цього органу або його заступником. Якщо керівник митного органу, в якому здійснюється провадження у справі про порушення митних правил, є родичем особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, її представника, інших осіб, які беруть участь у провадженні у справі, а також якщо існують інші обставини, які дають підстави вважати, що керівник зазначеного органу може бути особисто заінтересованим у розгляді справи, справа підлягає передачі іншому митному органу.

ЛЕКЦІЯ 18 «ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ У СПРАВІ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ ТА ПОРЯДОК ЇХ ПРОВЕДЕННЯ»

1. Процесуальні дії у справі про порушення митних правил.
2. Адміністративне затримання.
3. Компроміс у справі про порушення митних правил.
4. Розгляд справ про порушення митних правил.
5. Оскарження постанов у справах про порушення митних правил.
6. Виконання постанов митних органів про накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил

1. Процесуальні дії у справі про порушення митних правил

У справі про порушення митних правил процесуальні дії проводяться з метою отримання доказів, необхідних для правильного вирішення цієї справи.

2. До процесуальних дій належать:

1) складення протоколу про порушення митних правил;

2) опитування осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, свідків, інших осіб;

3) витребування документів, необхідних для провадження у справі про порушення митних правил, або належним чином завірених їх копій чи витягів з них;

4) тимчасове вилучення товарів, транспортних засобів та документів на них;

5) митне обстеження;

6) пред’явлення товарів, транспортних засобів і документів для впізнання;

7) експертиза;

8) взяття проб та зразків для проведення дослідження (аналізу, експертизи).

Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, може опитувати особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, а також свідків, інших осіб.

Особи, які викликаються для опитування, повинні з’явитися на виклик органу доходів і зборів і правдиво повідомити все, що їм відомо про обставини, які стосуються справи про порушення митних правил.

Особи, які підлягають опитуванню у справі, викликаються повісткою, яка вручається їм під розписку, або телефонограмою, телеграмою чи за допомогою інших засобів зв'язку.

У повістці зазначаються прізвище, ім'я, по батькові особи, яка викликається для опитування, посада, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи органу доходів і зборів, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, місце та час явки.

Про проведення опитування складається протокол за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, може витребувати документи, необхідні для розгляду справи, у тому числі матеріали фото- і кінозйомки, звуко- і відеозапису, інформаційних баз та банків даних, а також інші носії інформації.

Особа, якій адресовано вимогу про подання документів, зобов'язана не пізніш як у п'ятиденний строк надіслати їх посадовій особі органу доходів і зборів, яка вимагає подати документи.

У разі якщо відсутність документів може призвести до порушення господарської діяльності підприємства або неможливості підготовки та подання установленої законодавством звітності, особа, якій адресовано вимогу про подання документів, надає належним чином завірені копії таких документів або витяги з них з письмовим обґрунтуванням неможливості надання оригіналів документів.

Товари - безпосередні предмети порушення митних правил та відповідні документи, необхідні як докази у справі про порушення митних правил, можуть тимчасово вилучатися. Документи, які перебувають в електронному вигляді, вилучаються разом з відповідними носіями.

Вилучені товари, транспортні засоби та документи повинні бути перелічені у протоколі, що складається в передбачених Митним Кодексом випадках, або в доданому до нього описі з точним зазначенням кількості, міри, ваги та особливих ознак цих товарів, транспортних засобів та документів, а також вартості товарів, транспортних засобів.

Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил і яка має достатні підстави вважати, що на території або в приміщеннях підприємств, або в транспортних засобах, що їм належать, знаходяться товари, що є безпосередніми предметами порушення митних правил, або товари із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортні засоби, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України, а також документи та інформація, у тому числі ті, що перебувають в електронному вигляді, необхідні для розгляду справи про порушення митних правил, може проводити митне обстеження таких територій, приміщень або транспортних засобів.

Про проведення митного обстеження складається протокол за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

За рішенням посадової особи митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, особі, яка вчинила це порушення, а також свідку можуть бути пред'явлені товари, транспортні засоби, документи для впізнання. Пред'явлення для впізнання проводиться в присутності понятих.

Про пред'явлення товарів, транспортних засобів, документів для впізнання складається протокол за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Експертиза призначається, якщо для з'ясування питань, що виникають у справі про порушення митних правил, виникла потреба у спеціальних знаннях з окремих галузей науки, техніки, мистецтва, релігії тощо. Зазначена експертиза не є судовою експертизою.

Експертиза проводиться експертами спеціалізованого органу з питань експертизи та досліджень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує

державну податкову і митну політику, його відокремлених підрозділів та інших установ або окремими спеціалістами, які призначаються посадовою особою митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил. Особа, щодо якої порушено зазначену справу, має право на проведення за її рахунок незалежної експертизи.

Поставлені перед експертом питання та його висновок не повинні виходити за межі спеціальних знань експерта. Експерт надає висновок у письмовій формі від свого імені. У висновку викладаються суть проведеної ним експертизи та обґрунтування відповіді на поставлені запитання.

Якщо експерт під час проведення експертизи встановить обставини, що мають значення для справи, з приводу яких йому не було поставлено запитань, він має право викласти ці обставини у своєму висновку.

Висновок експерта не є обов'язковим для посадової особи митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил. У разі незгоди цієї особи з висновком експерта у постанові, яка виноситься у справі, повинно міститися обґрунтування такої незгоди.

Визнавши за необхідне проведення експертизи, посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, виносить постанову, у якій визначаються підстави для призначення експертизи, прізвище експерта або найменування спеціалізованого органу з питань експертизи та досліджень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, його відокремленого підрозділу чи іншої відповідної установи, в якій має проводитися експертиза. У цій же постанові ставляться конкретні питання, які мають бути вирішені під час проведення експертизи, а також визначаються матеріали, що передаються у розпорядження експерта.

До призначення експерта з'ясовуються необхідні відомості про його професіоналізм та компетентність.

Рішення про призначення експертизи є обов'язковим для експерта, а також для посадових осіб підприємства, де працює експерт.

Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, має право відбирати в осіб, які притягуються до відповідальності за порушення митних правил, зразки підпису, почерку, а також брати проби та зразки товарів, необхідні для проведення експертизи.

Особа, щодо якої порушено справу про порушення митних правил, її представники, захисник, мають право клопотатися перед митним органом, посадова особа якого здійснює провадження у зазначеній справі, про взяття проб та зразків для проведення експертизи. У разі відмови у задоволенні такого клопотання митний орган повинен письмово повідомити про це особу, яка подала клопотання, з вмотивованим обґрунтуванням причин відмови.

До взяття проб та зразків у разі потреби може залучатися експерт. Про взяття проб та зразків складається протокол.

Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, має право доручити проведення конкретних процесуальних дій посадовій особі іншого митного органу. Доручення повинно бути виконано не більш як у п'ятиденний строк з дня його одержання.

Витрати у справі про порушення митних правил складаються з видатків на інвентаризацію, зберігання, перевезення (пересилання) товарів, транспортних засобів, а також з інших понесених митними органами витрат на провадження або розгляд справи.

До витрат у справі про порушення митних правил належать також кошти, що виплачуються експерту за виконання його обов'язків та за роботу, виконану за дорученням органу доходів і зборів, виплати добових, компенсації на проїзд до органу доходів і зборів і назад та наймання приміщення, а також кошти, одержані свідком на відшкодування витрат, пов'язаних з викликом для дачі пояснень.

За робітниками та службовцями, які викликаються до митного органу як свідки, експерти, перекладачі, зберігається середній місячний заробіток за місцем основної роботи.

Особи, які не є робітниками та службовцями, отримують у зв'язку з таким викликом грошову компенсацію, яку виплачує орган доходів і зборів.

Витрати у справі про порушення митних правил відшкодовуються особою, щодо якої винесено постанову про накладення адміністративного стягнення. Витрати на оплату послуг перекладача відшкодовуються з державного бюджету.

Посадова особа митного органу, в провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, а також посадова особа, яка здійснює розгляд цієї справи, зобов'язані зібрати та додати до справи документи про понесені у справі витрати.

2. Адміністративне затримання

З метою припинення порушення митних правил, встановлення особи, яка вчинила порушення митних правил, а також для складення протоколу про порушення митних правил, якщо його неможливо скласти на місці вчинення правопорушення, допускається *адміністративне затримання* особи, яка вчинила таке порушення, на строк до трьох годин.

Адміністративне затримання здійснюється посадовою особою митного органу за вмотивованим письмовим рішенням керівника цього органу або його заступника, а в разі їх відсутності (в нічний час, у вихідні та святкові дні тощо) - старшого чергової зміни.

Працівники правоохоронних органів та військовослужбовці повинні надавати допомогу посадовим особам органу доходів і зборів, які здійснюють адміністративне затримання, в разі вчинення опору або спроби втечі особи, яка підлягає затриманню, з місця події.

Строк адміністративного затримання обчислюється з моменту доставлення особи до службового приміщення органу доходів і зборів або до іншого приміщення, де проведення необхідних дій з метою, визначеною в частині першій цієї статті, є можливим.

У разі виявлення порушення митних правил, за яке Митним Кодексом передбачено застосування адміністративного стягнення у вигляді конфіскації товарів, транспортних засобів, строк адміністративного затримання особи, яка знаходиться у службовому приміщенні органу доходів і зборів або в іншому приміщенні у зв'язку з проведенням митного контролю або митного оформлення таких товарів, транспортних засобів, обчислюється з моменту винесення вмотивованого письмового рішення про її адміністративне затримання. Митний контроль та митне оформлення товарів, транспортних засобів при цьому зупиняються. У разі виявлення інших порушень митних правил строк адміністративного затримання обчислюється з моменту завершення митного контролю та митного оформлення.

Про адміністративне затримання складається протокол, форма якого затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. У протоколі обов'язково зазначаються: дата і місце його складення; посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу затриманого, час і підстави затримання, робиться відмітка про застосування фізичної сили або спеціальних засобів, якщо таке мало місце.

Протокол підписується посадовою особою, яка його склала, і затриманою особою. У разі відмови затриманої особи від підписання протоколу в протоколі робиться запис про це. Копія протоколу вручається затриманій особі.

Митний орган, який здійснив тимчасове затримання особи, невідкладно повідомляє про це її родичів, а якщо затриманий громадянин-нерезидент не має родичів на території України - дипломатичне представництво або консульську установу відповідної іноземної держави.

3. Компроміс у справі про порушення митних правил

За відсутності в діях особи, яка вчинила порушення митних правил, ознак кримінального правопорушення провадження у справі про це правопорушення може бути припинено шляхом *компромісу.* Компроміс полягає в укладенні мирової угоди між зазначеною особою та митним органом, посадова особа якого здійснює провадження у справі.

За умовами мирової угоди сторони зобов'язуються:

1) особа, яка вчинила порушення митних правил, - у визначений строк, який не може перевищувати 30 днів, внести до державного бюджету кошти в сумі, що дорівнює сумі

штрафу, передбаченого санкцією відповідної статті Митного Кодексу, та/або задекларувати в митний режим відмови на користь держави товари - безпосередні предмети порушення митних правил, а у відповідних випадках - також товари із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортні засоби, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України. Якщо за висновком митного органу реалізація зазначених товарів, транспортних засобів є неможливою, а також якщо ці товари, транспортні засоби не можуть бути випущені у вільний обіг, вони підлягають декларуванню в митний режим знищення або руйнування;

2) митний орган - припинити провадження у справі про порушення митних правил щодо цієї особи та здійснити митне оформлення задекларованих нею товарів відповідно до заявленого митного режиму.

Особа, яка вчинила порушення митних правил, звертається до керівника митного органу із заявою довільної форми з проханням про припинення справи про це порушення митних правил шляхом компромісу. У разі відсутності законних підстав для припинення справи про порушення митних правил шляхом компромісу митний орган протягом одного робочого дня, наступного за днем подання заяви, надає заявнику вмотивовану відповідь про причини незастосування процедури компромісу.

Мирова угода укладається у письмовій формі. Право її підписання від імені митниць надається керівникам цих митниць або їх заступникам, а від імені центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, - посадовим особам, уповноваженим на це відповідно до посадових інструкцій. Типова мирова угода затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

У разі невиконання особою, яка вчинила порушення митних правил, у визначений мировою угодою строк, який не може перевищувати 30 днів, дій, зазначених у частині другій цієї статті, угода вважається недійсною і провадження у справі про порушення митних правил поновлюється.

Мирова угода у справі про порушення митних правил оскарженню не підлягає.

У разі припинення провадження у справі про порушення митних правил шляхом компромісу особа, яка вчинила це правопорушення, вважається такою, що не була притягнута за нього до адміністративної відповідальності.

4. Розгляд справ про порушення митних правил

Справи про порушення митних правил, передбачені статтями 468-470, 474, 475, 477-481,485 Митного Кодексу, розглядаються митними органами.

Справи про порушення митних правил, передбачені статтями 471-473, 476, 482-484 Митного Кодексу, а також усі справи про порушення митних правил, вчинені особами, які не досягли 18-річного віку, розглядаються місцевими судами (суддями).

Від імені митниць справи про порушення митних правил розглядаються керівниками цих митниць або їх заступниками, а від імені центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, - посадовими особами, уповноваженими на це відповідно до посадових інструкцій, або іншими особами, уповноваженими на це керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Справа про порушення митних правил розглядається за місцезнаходженням митного органу, посадові особи якого здійснювали провадження у цій справі.

Справа про порушення митних правил розглядається у п’ятнадцятиденний строк з дня отримання посадовою особою органу доходів і зборів або судом (суддею) матеріалів, необхідних для вирішення справи.

Справа про порушення митних правил розглядається в присутності особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, та/або її представника.

Про час та місце розгляду справи про порушення митних правил митним органом цей орган інформує особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, поштовим відправленням з повідомленням про вручення, якщо це не було зроблено під час вручення зазначеній особі копії протоколу про порушення митних правил.

У разі розгляду справи про порушення митних правил у суді про час та місце розгляду справи суд (суддя) повідомляє особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, а також відповідний митний орган.

Справа про порушення митних правил може бути розглянута за відсутності особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, лише у випадках, якщо є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про перенесення розгляду справи.

Справа про порушення митних правил розглядається суддею одноособово.

У справі про порушення митних правил митний орган або суд (суддя), що розглядає справу, виносить одну з таких постанов:

1) про проведення додаткової перевірки;
2) про накладення адміністративного стягнення;
3) про закриття провадження у справі.

У постанові про проведення додаткової перевірки зазначаються конкретні суб'єкти, завдання та строки перевірки. Ці дії не повинні порушувати права громадянина, шкодити господарській діяльності юридичної особи.

У разі якщо за результатами перевірки законності та обґрунтованості постанови суду у справі про порушення митних правил ця постанова буде скасована, а справа закрита, або адміністративне стягнення за порушення митних правил буде змінено, конфісковані товари, транспортні засоби, сума штрафу або її відповідна частина повертаються особі, яка притягалася до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, або її представникові. Якщо конфісковані товари, транспортні засоби неможливо повернути в натурі, повертається їхня вартість за вирахуванням сум належних митних платежів за ставками, що діяли на день конфіскації. Повернення грошових коштів, зазначених у цій частині, здійснюється органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, з державного бюджету.

5. Оскарження постанов у справах про порушення митних правил

Постанова митниці у справі про порушення митних правил може бути оскаржена до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, або до місцевого загального суду як адміністративного суду в порядку, передбаченому Кодексом адміністративного судочинства України.

Якщо постанова митниці одночасно оскаржується до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, та до суду, і суд приймає адміністративний позов до розгляду, розгляд скарги центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, припиняється.

Постанова центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, у справі про порушення митних правил, а також його постанова по скарзі на постанову митниці у такій справі можуть бути оскаржені до місцевого загального суду як адміністративного суду в порядку, передбаченому Кодексом адміністративного судочинства України.

Скарга (адміністративний позов) на постанову митного органу у справі про порушення митних правил подається у строк, встановлений Кодексом України про адміністративні правопорушення. У разі пропуску цього строку з поважних причин він за заявою особи, яка подає скаргу (адміністративний позов), може бути поновлений відповідно митницею, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, або судом.

Постанова суду (судді) у справі про порушення митних правил може бути оскаржена особою, стосовно якої вона винесена, представником такої особи або органом доходів і зборів, який здійснював провадження у цій справі. Порядок оскарження постанови суду (судді) у справі про порушення митних правил визначається Кодексом України про адміністративні правопорушення та іншими законами України.

Законність та обґрунтованість постанови митниці у справі про порушення митних правил можуть бути перевірені судом або центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, а постанови центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, - судом у зв'язку з поданням адміністративного позову або в порядку контролю.

За результатами перевірки центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, що проводив перевірку, приймає одне з таких рішень:

1) про залишення постанови без змін, а скарги - без задоволення;
2) про скасування постанови і надіслання справи на новий розгляд;
3) про скасування постанови та закриття справи;
4) про зміну виду адміністративного стягнення в межах відповідальності, передбаченої за відповідне порушення митних правил, з тим, однак, щоб це стягнення не було посилено.

Підставами для скасування постанови про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил або про припинення провадження у справі про порушення митних правил є:

1) відсутність у діях особи, яка притягується до відповідальності, ознак порушення митних правил;
2) необ'єктивність або неповнота провадження у справі або необ'єктивність її розгляду;
3) невідповідність викладених у постанові висновків фактичним обставинам справи;
4) винесення постанови неправомочною особою, безпідставне недопущення до участі в розгляді справи особи, притягнутої до відповідальності, або її представника, а також інше обмеження прав учасників провадження у справі про порушення митних правил та її розгляду;
5) неправильна або неповна кваліфікація вчиненого правопорушення;
6) накладення стягнення, не передбаченого цим Кодексом.

2. Підставами для скасування чи зміни постанови про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил або про припинення провадження у справі про порушення митних правил можуть бути визнані й інші визначені законами обставини.

6. Виконання постанов митних органів про накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил

Постанови митних органів про накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил є обов'язковими для виконання.

Постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил підлягає виконанню після закінчення строку оскарження. Митний орган, який виніс постанову про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил, виконує її самостійно або через державного виконавця.

Не підлягає виконанню постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців з дня винесення.

Постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил у вигляді попередження виконується митним органом, який виніс постанову, шляхом оголошення постанови особі, яка притягується до адміністративної відповідальності, з врученням їй копії такої постанови. Якщо постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження виноситься за відсутності особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, копія постанови протягом трьох днів з

дня її винесення висилається зазначеній особі поштовим відправленням з повідомленням про вручення.

Штраф повинен бути сплачений особою, яка вчинила порушення митних правил, не пізніше 15 днів з дня вручення або надіслання їй копії постанови органу доходів і зборів про накладення штрафу, а в разі оскарження постанови - не пізніше 15 днів з дня залишення скарги (адміністративного позову) без задоволення. Сума штрафу вноситься особою, яка вчинила порушення митних правил, до державного бюджету у порядку, встановленому законодавством України.

У разі якщо штраф не буде сплачено у строки, встановлені статтею 539 Митного Кодексу, постанова митного органу або суду (судді) надсилається для примусового виконання до відділу державної виконавчої служби за місцем проживання або роботи порушника або за місцезнаходженням його майна.

Штраф вноситься до державного бюджету.

Постанова суду (судді) про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил у частині конфіскації виконується державним виконавцем в установленому законом порядку.

У разі неможливості конфіскації товарів, транспортних засобів з осіб, які вчинили порушення митних правил, державним виконавцем за рішенням суду в установленому законом порядку може стягуватися вартість цих товарів, транспортних засобів.

Витрати митного органу, пов’язані із зберіганням товарів, транспортних засобів, щодо яких прийнято постанову про конфіскацію, до моменту винесення такої постанови повинні бути відшкодовані особою, яка вчинила порушення митних правил. Порядок відшкодування зазначених витрат встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Розмір суми, що підлягає відшкодуванню, розраховується в порядку, передбаченому законодавством України для визначення собівартості платних послуг.

Постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил на осіб, які проживають або перебувають за межами України, виконується за рахунок майна цих осіб, що знаходиться на території України.

У разі відсутності в Україні майна, що належить зазначеним особам, порядок виконання постанови митного органу про накладення на них адміністративних стягнень за порушення митних правил визначається законодавством України та укладеними відповідно до закону міжнародними договорами України з державами, на території яких проживають або перебувають ці особи.

2. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Історія виникнення і розвиток митної справи в Україні.
2. Становлення митної справи в Україні.
3. Поняття і зміст митної справи.
4. Поняття, предмет та метод правового регулювання митного права.
5. Джерела митного права.
6. Поняття і види норм митного права.
7. Митні правовідносини.
8. Поняття і зміст митної політики.
9. Набуття чинності законів і інших нормативно – правових актів з питань митної справи їх дія в часі.
10. МКУ (Митний Кодекс України) – основне джерело митного права. Його значення, зміст і структура.
11. Принципи митного регулювання.
12. Міжнародна співпраця з питань митної справи.
13. Організаційно-правові засади діяльності органів доходів і зборів України.
14. Структура, завдання і функції Департаменту митної служби Міністерства доходів і зборів України.
15. Регіональна митниця, митниця і митний пост.
16. Підготовка та прийняття управлінських рішень в митній службі.
17. Митна варта: завдання і функції.
18. Взаємодія митних органів з іншими державними органами
19. Посадові особи митних органів України, їх правовий статус.
20. Прийом на службу в органи доходів і зборів України.
21. Атестація посадових осіб митних органів України.
22. Присвоєння спеціальних звань, припинення служби в митному органі.
23. Правовий і соціальний захист посадових осіб митних органів України.
24. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників митної служби України.
25. Застосування фізичної сили, спеціальних засобів і зброї посадовцями митної служби України.
26. Поняття митної території, митного кордону України.
27. Основні принципи переміщення товарів і транспортних засобів.
28. Переміщення фізичними особами валюти готівкою, банківських металів.
29. Пропуск і оподаткування товарів, що вивозяться громадянами за межі митної території України.
30. Пропуск і оподаткування товарів, що вивозяться громадянами на митну територію України.
31. Переміщення через митний кордон України товарів, що містять об’єкти права інтелектуальної власності.
32. Поняття, вибір та зміна митного режиму.
33. Імпорт, реімпорт, відмова на користь держави.
34. Експорт, реекспорт, знищення або руйнування.
35. Тимчасове ввезення (вивезення), транзит.
36. Переробка на митній території, переробка за межами митної території.
37. Митний склад.
38. Магазин безмитно торгівлі.
39. Спеціальна митна зона.
40. Поняття митного контролю, його форми, терміни знаходження товарів під митним контролем.
41. Зона митного контролю. Режим зони митного контролю.
42. Особливості процедури митного контролю.

43. Перевірка документів, перевірки системи обліку і звітності як форми митного контролю.
44. Огляд і перегляд товарів, транспортних засобів, ручної поклажі і багажу.
45. Особистий огляд громадян.
46. Усне опитування громадян, огляд території і приміщень – як форми митного контролю.
47. Мета, місце і час митного оформлення.
48. Попередні операції.
49. Тимчасове зберігання.
50. Декларування: поняття, порядок здійснення.
51. Форми митної декларації.
52. Правовий статус декларанта. Порядок отримання кваліфікаційного свідоцтва особи, уповноваженої на декларування.
53. Взяття проб і зразків товарів.
54. Митні пільги передбачені МКУ.
55. Переміщення дипломатичної пошти і консульської валізи через митний кордон України.
56. Розпорядження товарами, транспортними засобами і грошовими коштами.
57. Зберігання товарів і транспортних засобів на складах митних органів.
58. Митний перевізник.
59. Митна статистика.
60. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності.
61. Поняття і класифікація нетарифних обмежень.
62. Нетарифні обмеження, що застосовуються Україною.
63. Сертифікат походження товарів, його форми, верифікація сертифікатів.
64. Визначення країни походження товарів.
65. Митно–тарифне регулювання: загальна характеристика.
66. Мито, види ставок мита, види мит.
67. Особливі види мита і процедура їх застосування.
68. Митна вартість товарів і методи визначення митної вартості.
69. Інші податки і збори, що стягуються митними органами.
70. Митні процедури на морському і річковому транспорті.
71. Митні процедури на повітряному транспорті.
72. Переміщення товарів через митний кордон України в міжнародних поштових і експрес відправленнях.
73. Митні процедури на залізничному транспорті.
74. Загальна контрабанда, склад злочину.
75. Спеціальна контрабанда, склад злочину.
76. Дізнання в митних органах.
77. Заходи щодо запобігання контрабанди.
78. Поняття, склад порушення митних правил.
79. Адміністративні стягнення за порушення митних правил.
80. Характеристика видів порушень митних правил.
81. Учасники провадження у справах про порушення митних правил.
82. Докази у справах про порушення митних правил.
83. Митне розслідування.
84. Розгляд справи про порушення митних правил.
85. Виконання постанов митних органів, про накладання стягнення за порушення митних правил.
86. Оскарження постанов у справах про порушення митних правил.
87. Процесуальні дії у справі про порушення митних правил і порядок їх проведення.
88. Заходи адміністративного попередження, що застосовуються митними органами.
89. Заходи адміністративного припинення, що застосовуються митними органами.
90. Забезпечення законності у разі застосування стягнення до порушників митних правил

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

Нормативно-правові акти

1. Митний кодекс України № 4495 від 13 березня 2012 року // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 44–48. – Ст. 552.
2. Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції: Закон від 17.07.1997 № 468/97–ВР // Офіційний вісник України. – 1997. – № 41. – С. 24 від 24.10.1997.
3. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2003р. // http://www.rada.gov.ua
4. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003р. // http://www.rada.gov.ua
5. Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну: Закон від 22.12.1998 № 332–XIV // Офіційний вісник України. – 1999. – № 7. – С. 27 від 05.03.1999.
6. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту: Закон від 22.12.1998 № 330–XIV // Офіційний вісник України. – 1999. – № 7. – С. 28 від 05.03.1999.
7. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту: Закон від 22.12.1998 № 331–XIV // Офіційний вісник України. – 1999. – № 7. – С. 67 від 05.03.1999.
8. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-XII // Відомості Верховної Ради. — 1991. — № 29. — Ст. 377.
9. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05 квітня 2007 р. // http://www.rada.gov.ua
10. Про символіку Державної митної служби України: Указ Президента України від 27 червня 2003 р. № 554 // Офіційний вісник України. – 2003 р. – № 27. – С. 11. – Ст. 1315 від 18.07.2003.
11. Про затвердження Порядку проведення митними органами невиїзних документальних перевірок : Постанова Кабінету Міністрів України від 02 лютого 2011 р. № 71 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 9. – Ст. 415.
12. Положення про Державну фіскальну службу України затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2014р. № 236 // sfs.gov.ua
13. Про утворення Державної фіскальної служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014р. № 160 // sfs.gov.ua
14. Типове положення про територіальні органи міністерства та іншого центрального органу виконавчої влади : Затверджене постановою Кабінету міністрів України від 25.05.2011р. № 563 // http://www.rada.gov.ua
15. Класифікатор митних органів, їх структурних підрозділів, митних організацій, спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України : Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 20.09.2012 № 1011 // Офіційний вісник України. – 2012. - № 60. – Ст. 2457
16. Про затвердження Примірної структури регіональної митниці, митниці та Вимог до штатної структури регіональної митниці, митниці. Наказ Державної митної служби України від 05.12.11 № 1025 // http:yurist-onlin.com/law/19012
17. Положення Про Київську регіональну митницю : Затверджено Наказом Державної митної служби України від 07.12.2004 р. № 875 (у редакції наказу Державної митної служби України 11.10.2012 № 533) // http:yurist-onlin.com/law/19012
18. Про затвердження Положень про митні пости Київської регіональної митниці, Положень про відділи митного оформлення митного поста "Спеціалізований" Київської регіональної митниці, Положень про сектори митного оформлення митного поста "Енергетичний" Київської регіональної митниці та розподіл території і компетенції, в межах яких здійснюють функції підрозділи митного оформлення Київської регіональної

митниці та втрату чинності наказів Київської регіональної митниці : Наказ Київської регіональної митниці від 06.11.2012 № 1100 // http:yurist-onlin.com/law/19012
19. Про затвердження переліку платних адміністративних послуг, які надаються Державною митною службою. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 913-р // Офіційний вісник України. – 2011. - № 75. – Ст. 2813
20. Про затвердження Положення про спеціальні звання працівників і навчальних закладів митної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 червня 2003 р. № 900 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 25. – С. 174. – Ст. 1190 від 04.07.2003.
21. Про затвердження зразків форменого одягу посадових осіб митної служби України, їх опису, норм забезпечення і термінів експлуатації: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2002 № 1988 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 1. – С. 36. – Ст. 13 від 17.01.2003.
22. Про затвердження Правил носіння форменого одягу посадовими особами митної служби України, курсантами митних закладів освіти: Наказ Державної митної служби України від 10.09.2003 № 602 // http:yurist-onlin.com/law/19012
23. Про затвердження Порядку здійснення компенсації шкоди, заподіяної працівникам митних органів, спеціалізованих митних установ та організацій під час виконання або пов'язаної з виконанням ними службових обов'язків: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.05.2004 № 678 http://www.kmu.gov.ua
24. Про затвердження Інструкції про порядок організації та проведення службового розслідування і службової перевірки в митній службі України. Наказ Державної митної служби України від 13 серпня 2010 р. № 918 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 12. – Ст. 532.
25. Про затвердження Положення про Департамент боротьби з контрабандою, аналізу ризиків та протидії корупції. Наказ Державної митної служби України від 07 квітня 2011 р. № 289 // http:yurist-onlin.com/law/19012
26. Про затвердження Порядку розгляду звернень та особистого прийому громадян у Державній митній службі України, інших митних органах, спеціалізованих митних установах і організаціях. Наказ Державної митної служби України від 14 вересня 2009 р. № 855 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 79.- Ст. 270.
27. Про створення митних постів митниць Міністерства доходів і зборів України : Наказ Міністерства доходів і зборів України від 25 квітня 2013 року № 75 // http://minrd.gov.ua

Міжнародні конвенції і договори

28. Конвенція про номенклатуру для класифікації товарів в митних тарифах (Брюссель, 15.12. 1950 р.).
29. Конвенція про оцінку товарів в митних цілях (Брюссель, 15.12. 1950 .).
30. Конвенція про митні пільги для туристів (Нью-Йорк, 04.06. 1954).
31. Протокол до Конвенції про номенклатуру для класифікації товарів в митних тарифах (Брюссель, 01.07. 1955 р.).
32. Митна конвенція про тимчасове ввезення упаковочного матеріалу і тари (Брюссель, 06.10. 1960 р.).
33. Міжнародна конвенція про тимчасове ввезення обладнання, необхідного для виконання професійної діяльності (Брюссель, 08.06. 1961 р.).
34. Митна конвенція про спрощення умов ввезення товарів для показу чи використання на виставках, ярмарках, зустрічах та подібних заходах (Брюссель, 08.06. 1961 р.).
35. Митна конвенція про карнет АТА для тимчасового допуску товарів (Конвенція АТА) (Брюссель, 06.12.1961 р.).
36. Митна конвенція про матеріали життєзабезпечення мореплавців (Брюссель, 01.12.1964 р.).
37. Митна конвенція про тимчасове ввезення наукового обладнання (Брюссель, 11.06.1968 р.).
38. Митна конвенція про тимчасове ввезення педагогічного матеріалу (Брюссель, 08.06.1970 р.).

39. Митна конвенція про міжнародний транзит товарів (Конв. ІТІ) (Відень, 07.06.1971 р.).
40. Митна конвенція про контейнери (Женева, 02.12.1972.р.).
41. Міжнародна конвенція про безпечні контейнери (Женева, 02.12.72 р.).
42. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіото, 18.05.1975 р.).
43. Митна конвенція міжнародні перевезення вантажів за застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП) (Женева, 14.11.1975 р.).
44. Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу для попередження, розслідування і покарання за митні правопорушення (Найробі, 9 червня 1977 р.).
45. Угода про застосування статті VII ГАТТ (митна оцінка товару) (Женева, 12.04.1979 р.).
46. Конвенція ООН про міжнародні змішані перевезення вантажів (27.05.1980).
47. Міжнародний договір про Гармонізовану систему опису і кодування товарів (ГС) (Брюссель, 14.06.1983 р.).
48. Угода про застосування митних документів при прямому автомобільному сполученні при перевезенні вантажів (17. 11.1983 р.).
49. Протокол про зміни до статті 18 К. Найробі (дозвіл робити застереження) (Брюссель, 24.06.1983 р.).
50. Конвенція ООН по боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин (Відень. 20 грудня 1988 р.).
51. Конвенція про тимчасове ввезення (Стамбул, 1990 р.).

Підручники та навчальні посібники

52. Аргунов В.А. Основи митної справи в Україні: підручник / В.А. Аргунов, Є.М. Березний, В.В. Бичков, А.Ю. Булана. За ред. П.В. Пашко . — К. : Знання, 2008. — 652 с.
53. Багрий–Шахматов Л.В. Борьба с контрабандой в истории таможенного дела. / Л.В. Багрий-Шахматов, В.Н. Бойко, Г.В. Попов, И.И. Лозгачев– К. : Видавець Вадим Карпенко. – 2001. – 34 с. *НБУВ:* Р93899.
54. Владимиров К.М., Бардачов В.Ю. Митне регулювання : Навч. посібник. / К.М. Владимиров, В.Ю. Бардачов. – Херсон : Олді-плюс, 2002. – 336с.
55. Вишневецька Л.І. Митна статистика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л.І. Вишневецька — К. : Професіонал, 2008. — 352 с.
56. Войцещук А.Д. Боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил: підручник для студ. вищих навч. закл. / А.Д. Войцещук, М.М. Каленський, С.І. Барабаш, О.В. Гоя, С.С. Савчук. За заг. ред. А.Д. Войцещук — Хмельницький : Інтрада, 2008. — 328 с.
57. Додін Є.В. Експерт та спеціаліст у митній справі України: Навч. посіб. / Є.В. Додін / Одеська національна юридична академія. – О. : Юридична література, 2004. – 72 с. НБУВ: ВА656075.
58. Дубініна А.А., Сорокіна С.В. Основи митної справи в Україні: навчальний посібник / А.А. Дубініна, С.В. Сорокіна. – К.: Професіонал, 2004. – 360с.
59. Дубініна А.А., Сорокіна С.В., Зельніченко О.І. Митна справа : Підручник / А.А. Дубініна, С.В. сорокіна, О.І. Зельніченко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 320с.
60. Дьомін Ю.М., Дьоміна С.Ю., Железняк Н.М. Митне право України : навчальний посібник / Ю.М. Дьомін, С.Ю. Дьоміна, Н.М. Железняк і ін., За заг. ред. О.Х. Юлдашева. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 232с.
61. Ємченко І.В., Закусілов А.П. Методи і технічні засоби митного контролю: підручник для студ. вищих навч. закл. / І.В. Ємченко, А.П. Закусілов / Львівська комерційна академія. — К. : Центр учбової літ-ри, 2007. — 432 с.
62. Жорін Ф.Л. Правові основи митної справи в Україні: Конспект курсу лекцій з програмних тем / Ф.Л. Жорін. – К. : КНЕУ, 2001. – 248с.
63. Кельман І.І. Технічні засоби митного контролю: підручник для студ. вищ. навч. закладів / І.І. Кельман, Є.К. Вільковський, І.В. Ємченко, А.П. Закусілов, І.І. Шийко / Національний транспортний ун-т ; Транспортна Академія України. — Л. : Тріада плюс, 2007. — 392 с.

64. Митне право України : навч. посіб. / Ю.В. Іщенко, В.П. Чабан, В.М. Дорогих [та ін.] ; Міністерство освіти і науки України ; Київський нац. ун-т внутрішніх справ. — К. : Юрінком Інтер, 2010. — 295 с.
65. Митне право: Навчально-методичний комплекс / В.М. Дорогих, О.М. Дорогих. – К.: Національна академія внутрішніх справ України. - 2004. – 70 с.
66. Митне право України : [навчальний посібник за ред. В.В. Ченцова]. – К. : Істина, 2007. – 328с.
67. Митний контроль і митне оформлення : [навчальний посібник за ред. М.М. Коленського, П.В. Пашка]. – К. : Знання, 2002. – 284с.
68. Настюк В.Я. Норми митного права: теорія і практика застосування : Монографія. / В.Я. Настюк. – Х. : Факт, 2003. – 215с.
69. Науменко В.П. Применение таможенных режимов в Украине : теория, практика, рекомендации / В.П. Науменко. – К.: Знання, 2005. – 430с.
70. Основи митної справи : [навчальний посібник за ред. В.П. Пашка]. – К.: КОО, 2002. – 318с.
71. Прусс В.М. Основи митної справи: навч. посіб. / В.М. Прусс, В.К. Козирєв, В.П. Самойловська, Н.Г. Шпак, Г.А. Кіценко, М.С. Вільшанюк / Одеський національний морський ун-т. — О. : ОНМУ, 2009. — 714 с.
72. Рисіч Й.Л. Історія митної справи та митної політики в Україні: Навч. посіб. / Й.Л. Рисіч, Б.М. Новосад, О.В. Морозов / Державна митна служба України; Академія митної служби України. – Д., 2000. – 68 с. *НБУВ:* ВА597061.
73. Свод Законов Российской Империи. – СПб. Т. 6, ч. 2 : Свод Уставов казенного управления; Учреждения и Уставы таможенные (ч. 2). – 1842. – 563 с. *Індекс рубрикатора НБУВ:* Х2(4РОС)51/52–621.112.038–324.
74. Чорний В.Б. Найдавніші митні статути і зовнішньоторговельні шляхи Київської Русі: Наукове дослідження/ В.Б. Чорний / Державна митна служба України; Академія митної служби України. – К., 2000. – 108 с. *НБУВ:* ВА605615.
75. Чорний В.Б. Україна і митна справа: Історичний нарис. / В.Б. Чорний. – К. : Комп'ютерно–видавничий, інформаційний центр "КВІЦ", 2000. – 349 с. *НБУВ:* ВС34775.
76. Чорний В.Б. Християнська десятина, Київська Русь, митна справа та сьогодення. / В.Б. Чорний. – К. : КВІЦ, 2001. – 478 с. *НБУВ:* ВА640070.
77. Шапошников Н.Н. Таможенная политика России до и после революции / Н.Н. Шапошников. // Центральное управление печати и промпропаганды (Ц.У.П.) В.С.Н.Х. – М.; Л., 1924. – 74 с. *НБУВ:* ВО47977.
78. Шишка Р.Б. Митне право України : Посібник / Р.Б. Шишка. – Х.: Еспада, 2002. – 296с.
79. Шульга М.Г. Митне право України : начальний посібник / М.Г. Шульга. – Х. : Нац. юрд. акад. імені Ярослава Мудрого, 2005. – 100с.
80. Шершун А.А. Митні правила України: Підручник / А.А. Шершун. – Х.: Факт, 2013. – 512с.

Допоміжна:

81. Головнійчук Л.Т. Причини та умови злочинності у сфері службової діяльності працівників митних органів / Л.Т. Головнійчук // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 95-100.
82. Давиденко Л.М. Забезпечення прав і свобод громадян при здійсненні митних процедур (організаційно-правові аспекти): автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Л.М. Давиденко / Національний ун-т держ. податкової служби України. – Ірпінь, 2007. – 20 с.
83. Дмитренко Є.С. Проблемні питання визначення компетенції та повноважень митних органів у сфері забезпечення митної безпеки держави / Є.С. Дмитренко // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 22-29.
84. Додін Є.В. Виникнення та становлення митного права України / Є.В. Додін // Митна справа. – 2013. - № 1. – С. 10-14.
85. Додін Є.В. Місце відповідальності за порушення митних правил у структурі юридичної відповідальності / Є.В. Додін // Митна справа. – 2013. - № 2. – С. 18-24.

86. Додін Є.В. Систематизація митного законодавства сучасної України / Є.В. Додін // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 11-21.
87. Допілка В.О. Контрабанда спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації / В.О. Допілка // Митна справа. – 2012. - № 2. – С. 45-49.
88. Допілка В.О. Становлення поняття «контрабанда» в історії законодавства України В.О. Допілка // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 74-79.
89. Зименко А.В. Провадження у справах про порушення митних правил. Адміністративно-правове та адміністративно-процесуальне дослідження: монографія / А.В. Зименко / Національна академія управління. — К. : Ін Юре, 2007. — 184 с.
90. Калюта А.Б. Адміністративно-юрисдикційна діяльність митних органів України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А.Б. Калюта / Харківський національний ун-т внутрішніх справ. — Х., 2007. — 18 с.
91. Карпенко Г.Л. Експертиза в митній справі: організаційно-правовий аспект: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Г.Л. Карпенко / Одеська національна юридична академія. — О., 2007. — 17 с.
92. Качан В.В. Особливості митних формальностей в режимі прикордонної торгівлі / В.В. Качан // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 56-64.
93. Качан В.В. Категорія «прикордонна торгівля» в понятійному апараті митного законодавства / В.В. Качан // Митна справа. – 2013. - № 2. – С. 55-62.
94. Константа О.В. Адміністративно-правові заходи боротьби з порушеннями митних правил: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.В. Констатнта / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2008. — 20 с.
95. Кочергіна О.М. Міжнародно–правове регулювання антидемпінгу на багатосторонній основі в системі ГАТТ/СОТ: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.11 / О.М. Кочергіна // НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. – К., 2004. – 16 с. *НБУВ:* РА330192.
96. Левченко С.Г. Щодо питання визначення компетенції митних органів України та її складових елементів в світлі оновлення митного законодавства / С.Г. Левченко // Митна справа. – 2013. - № 1. – С. 15-21.
97. Левченко С.Г. Теоретичні аспекти адміністративної діяльності митних органів України / С.Г. Левченко // Митна справа. – 2013. - № 2. – С. 39-47.
98. Ліцоєва О.В. Митна справа в Гетьманщині в другій половині XVII–XVIII ст.: Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / О.В. Ліцоєва / Київський національний ун–т ім. Тараса Шевченка – К., 2004. – 16 с. НБУВ: РА333900.
99. Мельник О.М., Мельник М.В. Державна служба в митних органах / О.М. Мельник // Митна справа. – 2012. - № 1. – С. 49-55.
100. Мицак А.П. Становлення і розвиток митного законодавства на території України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / А.П. Мицак // Львівський національний ун-т т ім. Івана Франка. – Л., 2005. – 16 с. НБУВ: РА335768.
101. Настюк В.Я. Адміністративно–правові проблеми законодавчого регулювання митної справи в Україні: Автореф. дис... д–ра юрид. наук: 12.00.07 / В.Я. Настюк / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2005. – 36 с. НБУВ: РА335930.
102. Омельченко А.В. Податкове, митне та валютне регулювання іноземного інвестування / А.В. Омельченко // Митна справа. – 2013. - № 3. – С. 31-35.
103. Оніщук Ю.В. Фінансові правовідносини у митній сфері / Ю.В. Оніщук // Митна справа. – 2012. - № 2. – С. 15-19.
104. Оніщук Ю.В. Фінансово-правові аспекти митного контролю / Ю.В. Оніщук // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 90-94.
105. Панфілова О.Є. Особливості митного контролю та митного оформлення товарів, щодо яких застосовуються захисні заходи / О.Є. Панфілова // Митна справа. – 2013. - № 2. – С. 48-54.
106. Пашко П.В., Осадча Н.В. Про термін «митна політика» / П.В. Пашко, Н.В. Осадча // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 5-10.

107. Поташнікова Г.В. Розвиток митної справи на Правобережній Україні в умовах становлення ринкової економіки (60-ті рр. XIX ст. - 1914 р.): автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Г.В. Поташнікова / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича — Чернівці, 2009. — 20 с.
108. Приймаченко Д.В. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Д.В. Приймаченко / Національна академія держ. податкової служби України. — Ірпінь, 2007. — 39 с.
109. Прядко О.В. Митні пільги і тарифні преференції: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.В. Прядко / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2008. — 19 с.
110. Романенко В.В. Класифікація нетарифних засобів регулювання зовнішньої торгівлі / В.В. Романенко // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 49-55.
111. Сєрих О.В. Деліктологія порушень митних правил: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.В. Сєрих / Одеська національна юридична академія. — О., 2007. — 17 с.
112. Сорока С.О. особливості порушення кримінальної справи про контрабанду наркотичних засобів / С.О. Сорока // Митна справа. – 2012. - № 1. – С. 56 - 60.
113. Стрижак І.В. Проблеми сприяння захисту прав інтелектуальної власності митними органами України / І.В. Стрижак // Митна справа. – 2013. - № 3. – С. 54-59.
114. Суворкін В.А. Декриміналізація контрабанди товарів та новий Митний кодекс: новації, проблеми, перспективи / В.А. Суворкін // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 80-89.
115. Ткачук О.І. Правовий статус посадових осіб митної служби України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.І. Ткачук / Національний аграрний ун-т. – К., 2008. – 19 с.
116. Тимошенко А.В. Забезпечення системи економічної безпеки України в процесі реалізації державних програм розвитку митної справи / А.В. Тимошенко // Публічне право. – 2014. - № 2(14). - С. 163-168.
117. Тоцька Т.С. Державне регулювання митної вартості: автореф. дис... канд. наук з держ. управління: 25.00.02 / Т.С. Тоцька / Гуманітарний ун-т “Запорізький ін-т держ. та муніципального управління“. – Запоріжжя, 2007. – 20 с.
118. Федотов О.П., Зотенко О.О. Митниця в організаційній системі та структурі митних органів України / О.П. Федотов, О.О. Зотенко// Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 38-42.
119. Федотова І.О. Юридичний факт як підстава виникнення, зміни, припинення митних правовідносин / І.О. Федотова // Митна справа. – 2013. - № 2. – С. 32-38.
120. Федотова І.О. Правове забезпечення, актуальні питання та проблеми впровадження інституту уповноваженого економічного оператора / І.О. Федотова // Митна справа. – 2013. - № 3. – С. 41-43.
121. Федотова О.І. Загальні аспекти визначення правового статусу фізичних осіб як суб’єктів митних правовідносин / І.О. Федотова // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 43-48.
122. Федотова І.О. Юридичні особи суб’єкти митних правовідносин / І.О. Федотова // Митна справа. – 2012. - № 2. – С. 9-14.
123. Хорувімова Т.О. Правова відповідальність держави у сфері обмеження експорту товарів / Т.О. Херувімова // Митна справа. – 2013. - № 1. – С. 29-36.
124. Чибісов Д.М. Право Світової Організації Торгівлі як джерело інформаційної діяльності митних органів України: огляд національних зобов’язань України за «ТРІПС» / Д.М. Чибісова // Митна справа. – 2013. - № 3. – С. 46-53.
125. Шевченко А.Є., Хараберюш О.І. Протидія контрабанді засобами спеціальної техніки / А.Є. Шевченко, О.І. Хараберюш // Публічне право. – 2014. - № 2(14). – С. 129-134.
126. Шевчук О.М. Відповідальність за порушення порядку переміщення лікарських засобів через митний кордон України / О.М. Шевчук // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 65-71.
127. Юхтенко Л.Р. Конституційно-правовий аспект розвитку державної митної справи / Л.Р. Юхтенко // Митна справа. – 2013. - № 2. – С. 25-31.

ОСНОВИ МИТНОГО ПРАВА. [Текст] : конспект лекцій для студентів напряму підготовки: 6.070101 – Транспортні технології (за видами транспорту) денної форми навчання / уклад. Н.Ю. Щербюк. – Луцьк: Луцький НТУ, 2014. – 156с.

Комп'ютерний набір та верстка: Н. Щербюк
Редактор: Н. Щербюк

Підписано до друку 2014р.
Формат 60х84/16. Папір офс. Гарнітура Таймс.
Ум. друк. арк.____. Обл.- вид. арк. 2,5.
Тираж____прим. Зам. 1.

Редакційно-видавничий відділ
Луцького національного технічного університету
43018 м. Луцьк, вул. Львівська, 75.
Друк – РВВ Луцького НТУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОСНОВИ МИТНОГО ПРАВА

конспект лекцій

для студентів напряму підготовки:
6.070101 – Транспортні технології (за видами транспорту)
денної форми навчання

Луцьк – 2014

УДК 341.1(07)
О-75

До друку_____Голова Навчально-методичної ради Луцького НТУ

(підпис)

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в депозитарій Луцького НТУ
_____ директор бібліотеки.
(підпис)

Затверджено Навчально-методичною радою Луцького НТУ,
протокол № ____ від_____20___року.

Рекомендовано до видання Навчально-методичною радою факультету обліку та фінансів Луцького НТУ, протокол №_____від_____20___року.
_____Голова навчально-методичної ради факультету обліку та фінансів
(підпис)

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри філософії, політології та права Луцького НТУ, протокол №_____від_____20___року.

Укладач:_____ Н.Ю. Щербюк, кандидат юридичних наук, доцент
(підпис) кафедри філософії, політології та права ЛуцькогоНТУ

Рецензент:_____А.М. Земко, кандидат юридичних наук, доцент
(підпис) кафедри філософії, політології та права ЛуцькогоНТУ

Відповідальний
за випуск:_____О.І. Ситник, к. політ. н., доцент, зав. кафедри
(підпис) філософії, політології та права Луцького НТУ

О-75 Основи митного права [Текст] : конспект лекцій для студентів напряму підготовки: 6.070101 – Транспортні технології (за видами транспорту) денної форми навчання / уклад. Н.Ю. Щербюк. – Луцьк: Луцький НТУ, 2014. – 156с.

Видання містить конспект лекцій для студентів денної та заочної форми навчання напряму транспортні технології (за видами транспорту), а також орієнтовний перелік питань до заліку та список рекомендованої літератури.

© Н.Ю. Щербюк, 2014

ЗМІСТ

1. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС
ЛЕКЦІЯ 1 «ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕОРІЇ МИТНОГО ПРАВА»……
ЛЕКЦІЯ 2 «МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ І МИТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО»……
ЛЕКЦІЯ 3 «МИТНА СЛУЖБА УКРАЇНИ»……
ЛЕКЦІЯ 4 «ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В МИТНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ»……
ЛЕКЦІЯ 5 «МИТНА СПРАВА І МИТНА ПОЛІТИКА»……
ЛЕКЦІЯ 6 «КРАЇНА ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРУ»……..
1.7. ЛЕКЦІЯ 7 «МИТНІ РЕЖИМИ»……...
ЛЕКЦІЯ 8 «МИТНА ВАРТІСТЬ ТОВАРІВ ТА МЕТОДИ ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ»……...
ЛЕКЦІЯ 9 «ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ, ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ»……..
ЛЕКЦІЯ 10 «ОСОБЛИВОСТІ ПРОПУСКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ (ПЕРЕСИЛАЮТЬСЯ) ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ГРОМАДЯНАМИ»……..
1.11. ЛЕКЦІЯ 11 «МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ»……..
1.12. ЛЕКЦІЯ 12 «ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПЕРЕД МИТНИМИ ОРГАНАМИ»……
1.13. ЛЕКЦІЯ 13 «МИТНИЙ КОНТРОЛЬ»……
ЛЕКЦІЯ 14 «ПРАВОВІ ОСНОВИ МИТНО-ТАРИФНОГО І НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ»……...
ЛЕКЦІЯ 15 «АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ» ……..
ЛЕКЦІЯ 16 «КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОНТРАБАНДІ»……...
ЛЕКЦІЯ 17 «ПОРЯДОК ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ»……..
ЛЕКЦІЯ 18 «ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ У СПРАВІ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ ТА ПОРЯДОК ЇХ ПРОВЕДЕННЯ……
2. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ
3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

ЛЕКЦІЯ 1 «ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕОРІЇ МИТНОГО ПРАВА»

1. Поняття, предмет та метод митного права.
2. Місце митного права у системі права України.
3. Принципи митного права.
4. Митні правовідносини та їх елементи.

5. Поняття, предмет та метод правового регулювання митного права

Митне право є юридичною оболонкою категорій «державна політика у сфері державної митної справи», «державна митна справа». Згідно зі ст. 5 Митного кодексу України (далі - МКУ) державна політика у сфері державної митної справи – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики. Митне право є засобом державного регулювання митної справи на території України, оскільки правове регулювання є, як правило, державним регулюванням. Без митного права неможливим є створення нормально функціонуючого митного механізму, в основу якого покладено систему виконавчої влади в особі митних органів. У ст. 7 МКУ зазначається, що державну митну справу становлять:
1) встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення; 2) застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності; 3) справляння митних платежів; 4) ведення митної статистики; 5) обмін митною інформацією; 6) ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності; 7) здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України; 8) запобігання та протидія контрабанді; 9) боротьба з порушеннями митних правил; 10) організація і забезпечення діяльності митних органів.

Митне право – це комплексна галузь законодавства, система правових норм різної галузевої належності, які встановлюються чи санкціонуються державою для регулювання суспільних відносин, пов’язаних із переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Предмет митного права — суспільні організаційні відносини, що складаються в процесі і з приводу переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Переважно ці відносини є управлінськими, тобто відносинами влади підпорядкування. В той же час вони є майновими, але стосуються особистих немайнових. Окрім цього, митне право охоплює і процесуальні правовідносини. На предмет митного права впливають особливості міжнародних публічних відносин, концепція гуманітарного права та політики. Але за основним своїм спрямуванням — це відносини майнового характеру, особисті немайнові відносини та організаційно-управлінські відносини.

Метод митного права — це сукупність правових прийомів (засобів і способів), за допомогою яких здійснюється вплив на поведінку суб'єктів. Митне право регулює управлінські відносини при здійсненні митної справи, що зумовлює і його методи. Переважна частка владних вертикальних відносин митного права засновується на підпорядкуванні зобов'язаного суб'єкта носієві владних повноважень. Тому, митне право регулює відносини між його суб'єктами на засадах підлеглості.

6. Місце митного права у системі права України

На сьогоднішній день у вітчизняній науці не вироблено єдиного підходу щодо місця митного права у системі інших галузей права. Тривалий час митне право розглядалось як підгалузь чи інститут адміністративного права.

Найбільш вірогідною можна вважати позицію, яка підкреслює комплексність галузі митного законодавства. Митне право включає у себе норми різних галузей права. Наприклад,

інститут митних платежів регулюється фінансово-правовими нормами, правоохоронна діяльність митних органів – адміністративним і кримінальним правом. В митному праві діють і норми міжнародного права. *Кодифікація митного права підкреслює значимість зазначеної галузі для держави.*

Митне право тісно пов'язане з іншими галузями права:

з конституційним правом. Враховуючи те, що митне право переслідує публічно-правові інтереси, основи державних відносин, які становлять предмет конституційного права, є фундаментом для усього митного механізму. Конституційні положення, які містяться у нормах, що стосуються митної справи, знаходять своє подальше втілення у нормах митного права. Наприклад, п. 9 статті 92 Основного закону до виключного визначення законами України питань щодо митної справи. Згідно зі ст. 2 Конституції України «територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною». Зазначені конституційні положення деталізуються у Митному кодексі України. Зокрема, у ст. 1 зазначається, що законодавство України з питань державної митної справи складається з Конституції України, Митного кодексу України, інших законів України, що регулюють зазначені відносини, з міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також з нормативно-правових актів, виданих на основі і на виконання Митного кодексу і інших законодавчих актів. Відносини, пов'язані із справлянням митних платежів, регулюються Митним кодексом, Податковим кодексом та іншими законами України з питань оподаткування. У відповідності зі ст. ст. 9, 10 Митного кодексу України територія України, зайнята сушею, територіальне море, внутрішні води і повітряний простір, а також території вільних митних зон, штучні острови, установки і споруди, створені у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України, становлять митну територію України. Межі митної території України є митним кордоном України. Митний кордон України збігається з державним кордоном України, крім меж штучних островів, установок і споруд, створених у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України. Межі території зазначених островів, установок і споруд становлять митний кордон України.

з адміністративним правом. Митні органи як і інші органи виконавчої влади функціонують із ними на єдиних принципах. Як і адміністративному праву, митному праву притаманний імперативний метод регулювання. Крім того, порушення митних правил є різновидом адміністративних правопорушень, саме тому, здійснюючи правоохоронну діяльність, працівники митних органів звертаються до норм Кодексу України про адміністративні правопорушення.

з фінансовим правом. Митні органи є суб'єктами фінансової діяльності держави, що знаходить своє вираження у формуванні доходної частини державного бюджету. Доходи від зовнішньоторговельної діяльності – вагома частина казни України. Фінансово-правові аспекти митного законодавства полягають у використанні положень, встановлених в нормах джерел фінансового права – Податкового і Бюджетного кодексів України, інших законодавчих актів.

з цивільним правом. У сфері митної справи суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності використовують і норми цивільного законодавства. Договори про надання послуг, про перевезення вантажів, про зберігання товару, заставні зобов'язанні – усе це сфера регулювання цивільного права. Митне законодавство містить банкетні норми, у яких містяться посилання на цивільно-правові норми.

7. Принципи митного права

Специфіка галузі митного права полягає й у його принципах, які поділяються на загальні і спеціальні.

Загальними принципами митного права є:

Законність – зазначений принцип є загальним принципом діяльності всіх осіб, державних органів, і заснований на ст. 19 Конституції України, у якій, зокрема, зазначається: правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та

органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Він має два прояви: *функціональний* стосовно певного виду діяльності та *правовий* — як загально правовий принцип побудови й регулювання суспільних відносин окремими галузями права.

Рівноправність – є однією із характеристик демократичного суспільства. Згідно зі ст. 24 Конституції України «громадяни мають рівні конституційні права і свободи і є рівними перед законом». Згідно зі ст. 2 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» зазначений принцип полягає у такому: 1) рівності перед законом усіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, незалежно від форм власності, в тому числі держави, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності; 2) забороні будь-яких, крім передбачених законами, дій держави, результатом яких є обмеження прав і дискримінація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а також іноземних суб'єктів господарської діяльності за формами власності, місцем розташування та іншими ознаками; 3) неприпустимості обмежувальної діяльності з боку будь-яких суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, крім випадків, передбачених законом.

Розподіл влад – існування і функціонування трьох гілок влади відображається і на правовому регулюванні митної справи в Україні. Верховна Рада України як законодавчий орган приймає закони, спрямовані на регулювання відносин у сфері митної справи, зокрема. Безпосередню реалізацію зазначених відносин забезпечують органи виконавчої влади – у цьому випадку органи доходів і зборів України.

Відповідно до МКУ регулювання митної справи здійснюють вищі органи державної влади та управління. При цьому основні напрямки митної політики України, структура системи органів державного регулювання митної справи, розміри мита та умови митного обкладення, спеціальні митні зони і митні режими на території України, перелік товарів, експорт, імпорт та транзит котрих через територію України заборонено, визначаються Верховною Радою України.

До компетенції КМ України відповідно до ст. 106 Конституції України та Закону України «Про Кабінет Міністрів України» відноситься: забезпечення здійснення митної політики відповідно до чинного законодавства України; встановлення розмірів митних зборів та плати за митні процедури; координація діяльності міністерств, державних комітетів та відомств України з питань митної справи; проведення переговорів та укладення міжнародних договорів України з митних питань у передбачених чинним законодавством України випадках; подання на розгляд Верховної Ради України пропозицій стосовно системи митних органів.

Галузевим, спеціально уповноваженим органом державного управління в галузі митної справи є Державна фіскальна служба України (ДФСУ). Згідно з п. 1 Положення про Державну фіскальні службу України, затвердженого постановою КМУ від 21.05.2014р. № 236, ДФСУ є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується КМУ і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальноообов'язкове державне соціальне страхування, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

При регулюванні митної справи враховуються її міжнародні стандарти і практика, зобов'язання України в зовнішньоекономічній сфері, потреби забезпечення законних прав та інтересів громадян і розвитку економіки;

У рамках судової влади вирішуються митні спори, притягуються до адміністративної і кримінальної відповідальності винні особи.

Поєднання публічних і приватних інтересів – переслідуючи публічні цілі (формування доходної частини бюджетної системи, посилення боротьби з неправомірними діяннями у сфері митної справи), органи державної влади повинні орієнтуватися і на приватноправові начала. У сучасних умовах пріоритетними напрямками діяльності митних органів є сприяння розвитку зовнішньої торгівлі, прискорення товарообміну, уніфікація митних процедур. Це свідчить про намагання держави досягнути оптимального балансу між

публічними і приватними інтересами, що дозволить досягнути максимальної ефективності діяльності органів доходів і зборів України.

Характерні риси митного права виражені й у його *специфічних принципах*, які закріплені у ст. 8 Митного кодексу України, зокрема:

1) виключної юрисдикції України на її митній території;
2) виключних повноважень митних органів України щодо здійснення державної митної справи;
3) законності та презумпції невинуватості;
4) єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України;
5) спрощення законної торгівлі;
6) визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності;
7) додержання прав та інтересів, що охороняються законом, осіб;
8) заохочення доброчесності;
9) гласності та прозорості;
10) відповідальності всіх учасників відносин.

Виключна юрисдикція України на її митній території проявляється у тому, що Україна відповідно до міжнародно-правових стандартів та потреб самостійно визначає свою митну політику й послідовно проводить її у національному законодавстві і практичній діяльності митних органів. Митне регулювання на території України здійснюється відповідно до Митного Кодексу України, інших законів країни та міжнародних договорів. Україна вправі вступати в митні союзи з іншими державами та брати участь у діяльності міжнародних організацій з митної справи.

Виключна компетенція митних органів щодо здійснення митної політики виявляється у наявності власної митної системи, власних митних органів, встановленні засад їх взаємодії з іншими державними органами. Чинним законодавством України визначені повноваження кожного митного органу та їх співробітників. Виходити за визначені межі ніхто не може. Разом з тим митні органи тісно співпрацюють із аналогічними органами інших держав. Вони виконують з ними спільні функції та завдання, що є основою для такого співробітництва.

Діяльність як митних органів, так і підконтрольних їм суб'єктів (фізичних і юридичних осіб, які переміщають товари через митний кордон України) повинні здійснюватись у повній відповідності положенням Конституції України, Митного кодексу України, інших законів, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і нормативно-правових актів, виданих на основі та на виконання Митного кодексу України та інших законодавчих актів. Відносини, пов'язані із справлянням митних платежів, регулюються Митним Кодексом України, Податковим кодексом України та іншими законами України з питань оподаткування. Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені Митним Кодексом та іншими законами України, застосовуються правила міжнародного договору України.

Єдиний порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України відображає загальноприйняті у світі режими і національні особливості, які поступово зближуються.

Принцип додержання прав та охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб, по суті, є відображенням вимог ст. 3 Конституції України і повинен мати пріоритет над іншими, оскільки людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Митна політика та митна справа є відкритою. Але у той же час не всі чисто професійні аспекти діяльності митних органів повинні стати загальнодоступними. Митні органи інформують громадськість про свою діяльність та її наслідки, виявлені порушення та прийняті щодо них міри тощо.

8. Митні правовідносини і їх елементи

Митні правовідносини – це суспільні відносини, які регулюються нормами митного права і виникають у процесі і з приводу переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Особливості митних правовідносин:

1) вони виникають, функціонують і розвиваються лише на основі митно-правових норм, які містяться у різних джерелах. Відносини, які не врегульовані нормами права, не мають правового характеру.

2) зазначені відносини є індивідуалізованими, оскільки в них вступають конкретні суб'єкти – носії юридичних прав і обов'язків. При цьому учасниками правовідносин може бути дві і більше сторін.

3) вони виникають внаслідок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України або ж пов'язані із таким переміщенням. Іншими словами, зазначені правовідносини носять майновий характер, оскільки передбачають переміщення матеріальних чи грошових цінностей. Така особливість пов'язана із специфікою предмета правового регулювання митного права.

4) вони мають публічний характер. Для їх виникнення, як правило, достатньо волевиявлення однієї із сторін. У переважній більшості стороною у цих правовідносинах виступає орган доходів і зборів, який у своїй діяльності застосовує імперативний метод: стягує митні платежі, здійснює митний контроль, притягує до відповідальності винних осіб.

5) ці відносини охороняються від можливих порушень примусовою силою держави в особі її органів. Учасник правовідносин, який вважає, що його права порушено, має право звернутись за захистом у компетентні органи. У відповідності зі ст. 55 Конституції України права і свободи людини у громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Як і будь-які правовідносини, митні правовідносини мають свою структуру, яка включає у себе: об'єкт правовідносин, суб'єкт правовідносин і зміст правовідносин.

Об'єктом митних правовідносин є порядок, який існує у зв'язку із переміщенням через митний кордон України товарів і транспортних засобів.

Транспортні засоби (ст. 4 МКУ) - транспортні засоби комерційного призначення, транспортні засоби особистого користування, трубопроводи та лінії електропередачі.

а) транспортні засоби комерційного призначення - будь-яке судно (у тому числі самохідні та несамохідні ліхтери та баржі, а також судна на підводних крилах), судно на повітряній подушці, повітряне судно, автотранспортний засіб (моторні транспортні засоби, причепи, напівпричепи) чи рухомий склад залізниці, що використовуються в міжнародних перевезеннях для платного транспортування осіб або для платного чи безоплатного промислового чи комерційного транспортування товарів разом з їхніми звичайними запасними частинами, приладдям та устаткуванням, а також мастилами та паливом, що містяться в їхніх звичайних баках упродовж їхнього транспортування разом із транспортними засобами комерційного призначення;

б) транспортні засоби особистого користування - наземні транспортні засоби загальною масою до 3,5 тонни та причепи до них, плавучі засоби та повітряні судна, що зареєстровані на території відповідної країни, перебувають у власності або тимчасовому користуванні відповідного громадянина та ввозяться або вивозяться цим громадянином у кількості не більше однієї одиниці на кожну товарну позицію виключно для особистого користування, а не для промислового або комерційного транспортування товарів чи пасажирів за плату або безоплатно.

Товари - будь-які рухомі речі, у тому числі ті, на які законом поширено режим нерухомої речі (крім транспортних засобів комерційного призначення), валютні цінності, культурні цінності, а також електроенергія, що переміщується лініями електропередачі.

Валютні цінності:

а) валюта України - грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет та в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території

України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу;

б) іноземна валюта - іноземні грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу;

в) платіжні документи та цінні папери (акції, облігації, купони до них, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, інші фінансові та банківські документи), виражені у валюті України, в іноземній валюті або банківських металах;

г) банківські метали - золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів.

Культурні цінності - об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України.

В залежності від напрямку руху товари диференціюються *на ті, що ввозяться, ті, що вивозяться і транзитні*. Товари, що ввозяться, на територію України поступають з іншої держави. При цьому країною їх походження може бути як інша держава, так і Україна при умові їх попереднього вивозу. Товари, що вивозяться, як правило виробляються в Україні і переміщаються на територію іншої держави. Транзитні товари рухаються із однієї держави в іншу, переміщаючись при цьому по митній території України.

Залежно від митного статусу товари поділяються на українські й іноземні. Митний статус товарів - належність товарів до українських або іноземних.

Українські товари - товари:

а) які повністю отримані (вироблені) на митній території України та які не містять товарів, ввезених із-за меж митної території України. Товари, повністю отримані (вироблені) на митній території України, не мають митного статусу українських товарів, якщо вони отримані (вироблені) з товарів, які не перебувають у вільному обігу на митній території України;

б) ввезені на митну територію України та випущені для вільного обігу на цій території;

в) отримані (вироблені) на митній території України виключно з товарів повністю вироблених на митній території України або ввезених на митну територію України.

Іноземні товари - товари, що не є українськими, а також товари, що втратили митний статус українських товарів відповідно до Митного Кодексу.

Залежно від ефективності досягнення цілей митної справи, можна виділити такі категорії товарів:

а) товари, ввезення яких Україна не потребує (наприклад, алкогольні напої, продукти харчування тощо). Ефективним бар'єром проти проникнення аналогічних товарів на український ринок шляхом встановлення високих тарифних імпортних ставок;

б) товари, які можуть конкурувати із вітчизняними товарами (наприклад, кондитерські вироби, трикотаж, автомобілі, парфумерні вироби тощо). У цьому випадку тарифні ставки повинні бути збалансовані, щоб забезпечити наявність імпорту на ринку і створити умови для конкуренції;

в) товари, які не виробляються або ж не можуть вироблятись в Україні (наприклад, екзотичні фрукти, унікальні технології, медикаменти тощо). У цьому випадку тарифні ставки повинні забезпечити вільний доступ цих товарів на наш ринок для задоволення попиту.

Через митний кордон переміщаються також контрафактні товари. *Контрафактні товари* - товари, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, ввезення яких на митну територію України або вивезення з цієї території є порушенням прав інтелектуальної власності, що охороняються відповідно до закону;

Суб'єктами митних правовідносин є їх конкретні учасники. Як правило, з однієї сторони, це органи доходів і зборів, а з іншої – фізичні і юридичні особи, які переміщають через митний кордон України товари і транспортні засоби.

Зміст митних правовідносин складають суб'єктивні права і обов'язки їх учасників.

Митні правовідносини можна поділяти на різні *види.*

За характером діяльності митних органів: регулятивні й охоронні. Регулятивні митні правовідносини пов'язані із правомірною поведінкою усіх суб'єктів, охоронні правовідносини виникають у процесі вчинення суб'єктом митного права порушення митного законодавства.

За кількістю сторін: прості і складні. У простих правовідносинах участь бере дві сторони, у складних – три і більше.

За ступенем наближення до факту переміщенні: прямі (їх більшість) і непрямі. Прямими зазначені відносини є тоді, коли безпосередньо базуються на переміщенні вантажів через митний кордон України, а непрямі виникають у зв'язку чи внаслідок переміщення товарів через кордон. Наприклад, перевізник, не займаючись зовнішньоекономічною діяльністю, отримує дозвіл на внутрішній митний транзит товарів, які раніше було ввезено на митну територію держави.

Залежно від характеру норм, які лежать в основі виникнення митних правовідносин: матеріальні і процесуальні.

ЛЕКЦІЯ 2 «МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ І МИТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО»

1. Виникнення і розвиток правового регулювання митної справи.
2. Поняття митного регулювання і митного законодавства.
3. Джерела митного права.
4. Особливості набрання чинності законами України та іншими нормативно-правовими актами з питань державної митної справи та особливості їх застосування.

1. Виникнення і розвиток правового регулювання митної справи

Наявність власної митної системи та здатність держави проводити незалежну митну політику завжди виступали невід'ємними ознаками державного суверенітету.

Історично митна справа сягає глибокої давнини і була спричинена економічними чинниками: потребами у нових товарах та стимулюванні товарообороту, захистом національного товаровиробника та наповненням казни.

В історії розвитку правового регулювання митної справи України можна виокремити декілька періодів.

2. Період Київської Русі VIII-IX ст. Відомо, що митний інститут як державний правовий елемент існував ще у V—VII ст. до н.е. в містах Ольвія, Херсонес, інших містах Причорномор'я та державі скіфів. У договорі київського князя Олега з імператором Візантії у 911 р. обумовлювалися митні питання між двома державами. Уже на той час у київських слов'ян як норма звичаєвого права існувало правило збирати мито – «мит», тобто податок за провезення товарів не тільки іноземних, але й з одного міста до іншого.

Таким чином, Київська Русь уже тоді проводила власну митну політику, мала встановлені розміри митних податків (прообраз тарифів) на товари, що привозилися з різних країн, а її торгові люди (купці) сплачували митні податки в інших країнах товаром чи золотом.

Тому на час написання найстарішого відомого збірника норм давньоруського права «Руська правда» Ярослава Мудрого (1016 р.) терміни «митник», «мит», «митниця» були добре відомі і слов'янам, й іншим народам, що підтримували торговельні відносини з Київською державою.

На той час слово «мит» визначало податок, особливий збір з товару та худоби, що ввозились у державу. Право на встановлення цього збору, визначення його розміру або звільнення від мита належало вищій державній особі — князю.

2. Період феодальної роздробленості Київської Русі X-XIV. Для цього періоду характерним був занепад центральної влади та зростання могутності феодалів. Помісні князі відмовлялися підкорятися київському князю, в тому числі і в питанні створення своєї власної

податкової і митної системи. В кожній землі встановлювалися свої митні збори, відомі як проїжджі або торговельні. До проїжджих податків належав перш за все «мит» — основний податок за провезення товару. Розмір збору встановлювався на віз, залежно від розміру воза та кількості товару.

Свій відбиток на митну справу залишила і монголо-татарська навала. Право на збирання податків ханська адміністрація надавала одноразово із спеціальним знаком — тамгой, клеймом. Це тюркське слово надовго ввійшло в нашу термінологію. Термін «тамжіння» — накладання тамги як свідоцтво факту зібраного податку надовго витіснило поняття «збирання мита». Замість «митника» з'явився «таможник», «таможеник».

Різні системи митних зборів існували на українських землях, які перебували під Литвою, Польщею, Австро-Угорщиною. Відомо, що на той час митниками стягувалося прикордонне мито, яке називалося «цло».

5. Період з 1648р. по 1657р. Національно-визвольна війна українського народу. Головним результатом цієї війни стало створення Козацької держави під владою Гетьмана, одним із важливих атрибутів якої була наявність власної митної системи. Початок її існування відноситься до 1654 р., коли Гетьман Богдан Хмельницький своїми універсалами затвердив певні збори — "індукт" та "евекту" в якості внутрішнього та зовнішнього мита. Пізніше універсали з цього приводу приймалися Гетьманами Іваном Самойловичем у 1679 р. та гетьманом Скоропадським у 1704 та 1711 рр., а самі ці збори проіснували до 1754 р. Згідно з поглядами сучасних істориків у цей період Україна мала всі ознаки самостійної держави з широкою автономією як у внутрішньополітичній, так і у зовнішньополітичній сферах. Увесь цей час існував митний кордон між Росією та Україною. Але, як відомо, поступово Росія почала наступ на автономію України і одним з важливих кроків у цьому напрямку було вже згадане скасування митного кордону між Україною та Росією і поширення російського тарифу на територію України, після чого невдовзі відбулася ліквідація гетьманської держави як такої.

Крім того, у складі Війська Запорізького в 1654 р. була створена митна служба. В договірній практиці запроваджувались на той час певні елементи „вільних складів". Зокрема, договором між Військом Запорізьким та Османською імперією 1649 р. щодо торгівлі та безпеки передбачалося право українських купців на безмитну торгівля з турками, купувати та зводити споруди під склади в містах та портах Цісаря Турецького, де проживати з усілякими вільностями без будь-яких податків.

Досить цікавим було на той час й правове становище міста Броди, громада якого 21 січня 1799 р. отримала з Відня привілей вільного торгового міста, купці якого могли безмитно торгувати в межах Австрійської та Російської імперій, Польщі та інших країн. Броди на найбільші села біля російського кордону були „вільним митним округом" і проголошене головною митницею на східному кордоні Австрійської імперії.

Прославилась становленням митних відносин й Одеса. З ініціативи генерал-губернатора Новоросійського краю Дюка де Ришельє 5 березня 1804 р. було „височайше" затверджено положення про „одеський транзит" зарубіжних товарів з одного боку, і Молдовою, Валахією, Австрією, Прусією – з другого. 16 травня 1917 р. Одесі було даровано на 30 років статус „порто-франко" та право безмитного вивезення і ввезення товарів. Згодом в умовах політики вирівнювання сфери митного та фіскального регулювання на початку XIX століття створено торговельний порт із особливим статусом Одеса. Тут у 1916 р. запроваджено особливий митний тариф, що дало збільшення іноземного товаропотоку, а 16 квітня 1817 р. маніфестом затверджено план „порто-франко" в Одесі та його особливий правовий статус, зокрема вільний безмитний ввіз усіх іноземних товарів, які впускалися у місто і його округ без митного огляду та подання встановленого оголошення.

6. Період з кінця XVIII ст. і до 1917р. У цей період Україна перебувала у складі Російської імперії. Характеризується він великою економічною та політичною нестабільністю та непослідовністю. Подальша активна міжнародна політика Росії змусила її проводити суттєві адміністративні та правові реформи, в тому числі спрямовані на розвиток торгівлі, спрощення податкової та митної системи, її більшої централізації.

Наприкінці XVII ст. в Російській імперії було створено централізовану митну систему, яка охоплювала всю територію держави. Збір митних податків здійснював Наказ великої скарбниці. З 1718 р. організація митної справи була покладена на Комерц-колегію. На місцях управляючих митними домами почали називати митними бургомістрами, а з 1720 р. — оберцольнерами. У 1731 р. було прийнято Морський податковий статут, який визначав порядок заходу іноземних суден у російські порти, порядок їх митного оформлення. Етапною подією було створення в 1754 р. прикордонної варти як особливого корпусу військ для охорони кордону на Україні і Ліфляндії.

У 1798 р. державна Комерц-колегія видала інструкцію прикордонним митницям і заставам, яка стала однією із перших документальних спроб уніфікації нормативних документів з процедури діяльності митних установ. Інструкція детально регламентувала функції прикордонних митниць, визначала порядок діловодства і митних процедур, посадові обов'язки директора митниці і співробітників. Період 1790—1820 рр. позначився впливом на митну політику Росії європейських держав. З метою тиску на Францію, де відбувалися революційні події, Росія, Англія, Австрія і Німеччина узгодили свою торговельну і митну політику щодо експорту та імпорту товарів у цю державу.

Закон «Організація митного управління з європейської торгівлі» від 25 жовтня 1811 р. став основою для становлення єдиного централізованого митного відомства. Його створення було викликане об'єктивною необхідністю — встановити тверді й однакові правила митного влаштування руху торгівлі на всій території Російської імперії. Починаючи з 1811 р. вся територія поділялася на митні округи, а з 1913 р. — митні дільниці. До складу митних округів входили всі митниці, митні застави, перехідні пункти, що були розташовані на території округів. Кількість округів змінювалася.

Новий Митний статут, прийнятий 1819 р., посилив діяльність митної варти та вніс уточнення щодо поняття контрабанди: під контрабандою розумілося не тільки провезення, пронесення товару поза митницею, але й неподання відомостей власниками товару в митних заявах чи вантажних документах. Так митна система розпочала боротьбу із самим поширеним нині видом контрабанди — незаявленням товару або заявленням не своїм найменуванням. Митний статут 1857 р. удосконалював структури митних установ. Митниці і митні застави створювалися на зовнішніх сухопутному і морському кордонах імперії та Царства Польського, а також по кордону з Фінляндією. На забезпечення виконання положень Митного тарифу 1891 р. у 1892 р. було прийнято новий Митний статут, який значно розвинув законодавство про контрабанду.

5. Відродження української державності відбулося під час Визвольних змагань **1917-1921 рр**. Це, зокрема, зумовило і можливість проведення власної митної політики та певні здобутки у розбудові власної митної системи. Зокрема, можна назвати III та IV Універсали Центральної Ради, якими обмежувався вивіз із території України ряду стратегічних товарів. Під час гетьманування Павла Скоропадського у 1918 р. на кодонах Української Держави діяли так звані «прикордонні сотні», які здійснювала контроль за переміщенням осіб та товарів. Поразка у визвольних змаганнях призвела до того, що значна частина України у 1922 р. була включена до складу СРСР, а західні землі — до складу Польщі. Таким чином, митна діяльність здійснювалася відповідними центральними органами цих держав.

6. Радянський період. Після лютневої революції 1917 р. митні установи колишньої Російської імперії залишилися у віданні Департаменту митних зборів Міністерства фінансів Тимчасового уряду. Постановою від 28 лютого 1917р. всім чиновникам відомства пропонувалося «негайно поновити поточну роботу в установах Міністерства фінансів». Незмінною залишилася і нормативна база митної справи.

Перший декрет уряду В. Леніна з митної справи «Про дозвіл на ввіз та вивіз товарів» від 29 грудня 1917 р. визначив нові правила провезення товарів через кордон. Будь-яке переміщення товарів без дозволу визнавалося контрабандою та переслідувалося «за всією суворістю радянських законів».

Декретом від 29 червня 1918р. Департамент митних зборів було перейменовано у Головне управління митного контролю, яке підпорядковувалося Наркомату торгівлі і

промисловості. Останній у свою чергу декретом від 11 червня 1920 р. було перейменовано у Народний комісаріат зовнішньої торгівлі.

Нова влада після жовтневих подій скептично поставилася до дореволюційної митної системи та самої концепції митної справи. Ленінська політика державної монополії зовнішньої торгівлі по суті заблокувала застосування митно-тарифного регулювання. Митний контроль став допоміжним засобом впливу на зовнішню торгівлю. Система управління митною справою поступово спрощувалася, і те, що фактично утворилося у 30-х рр., з несуттєвими змінами було закріплено в Митному кодексі СРСР 1964 р. і зберігалося до середини 80-х рр.

У період зовнішньополітичної реформи 1986—1991 рр. почався новий етап розвитку митної системи, орієнтований на демократичний режим і вільний ринок. Логічним завершенням цього періоду стало прийняття 1991 р. нового Митного кодексу СРСР і Закону СРСР про Митний тариф.

7. Період незалежної України. 25 червня 1991 р. Верховна Рада прийняла Закон України «Про митну справу в Україні», який проголосив, що Україна як суверенна держава самостійно створює власну митну систему і здійснює митну справу.

12 грудня 1991 р. Верховна Рада України прийняла Постанову про створення Державного митного комітету України як центрального митного органу України та перший Митний кодекс України.

Для забезпечення належного функціонування митних органів і прикордонних військ у грудні 1993 р. було прийнято «Комплексну програму розбудови державного кордону України», яка визначила перелік організаційних, правових і матеріально-технічних заходів щодо розбудови державного кордону і митної інфраструктури до 2000 р.

29 листопада 1996р. Президент України видав Указ про створення на базі колишнього Державного митного комітету Державної митної служби України.

Підсумки першого етапу розбудови митної справи в Україні позитивні: за короткий час було сформовано дієздатний центральний орган управління митною справою, 10 регіональних митниць, 42 митниці, 195 митних постів, 12 спеціалізованих митних установ (митні лабораторії, навчальні заклади тощо).

Починаючи з 1994 р., за пропозиціями Митно-тарифної Ради Кабміном було прийнято 40 постанов щодо зміни ставок ввізного мита. За період з 1992 р. по 31 грудня 1998 р. неодноразово вносилися доповнення до чинного Митного кодексу.

29 листопада 1996р. Президент України видав Указ про створення на базі колишнього Державного митного комітету Державної митної служби України (ДМСУ). В результаті перетворень було сформовано дієздатний центральний орган управління митною справою, 10 регіональних митниць, 42 митниці, 195 митних постів, 12 спеціалізованих митних установ (митні лабораторії, навчальні заклади тощо).

Було також підготовлено проект нового МК України та внесено на розгляд Верховної Ради України ще у 1997 р. Постановою Верховної Ради України від 16 грудня 1998 р. цей проект МК України прийнятий у першому читанні. А його остаточна редакція була прийнята в 2002 році.

З 01.06. 2012 року втратив чинність Закон України «Про єдиний митний тариф» в силу прийняття нового МК України 03 грудня 2012 року. Згідно з положенням «Про міністерство доходів і зборів», яке було затверджено Указом Президента України від 18.03.2013 року, усі питання реалізації державної політики у сфері державної митної справи перейшли до відання Міністерства доходів і зборів України, а з 2014р. – до Державної фіскальної служби України (згідно з Положенням про Державну фіскальну службу України, затвердженого постановою КМУ від 21.05.2014р.).

2. Поняття митного регулювання і митного законодавства

Прийняття в 2012 році третього Митного кодексу України вивело сферу митного регулювання на інший, якісно новий рівень.

З нормативної точки зору цей рівень можна охарактеризувати кодифікацією значної кількості положень підзаконних нормативних атів, які визначали статус учасників митних

правовідносин. Тому більшість статей нового Митного кодексу стали містити норми прямої дії, які систематизовані в окремих правових інститутах.

Орієнтація на світові стандарти проведення митних процедур (Міжнародну конвенцію про спрощення і гармонізацію митних процедур) змінила концепцію митного регулювання у бік сприяння здійсненню зовнішньоекономічних операцій.

Однак пріоритети в митному регулюванні полягають не лише у створенні сприятливих умов для учасників зовнішньоекономічної діяльності, але й у забезпеченні державних інтересів. Змістом державного інтересу у цій справі є митні інтереси і митна безпека. Згідно із ст. 6 Митного кодексу України *митні інтереси України* - це національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи. *Митна безпека* - це стан захищеності митних інтересів України.

Таким чином, **митне регулювання** – це діяльність щодо встановлення порядку і правил, дотримуючись яких особи реалізують своє право на переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, що передбачає створення сприятливих умов (митних правил) для переміщення товарів і транспортних засобів, які б базувались на врахуванні інтересів держави.

Іншими словами, митне регулювання – це не самі митні правила, а діяльність, пов’язана із їх встановленням, зміною, внесенням необхідних доповнень чи відміна окремих із них.

Згідно із п. 9 ст. 92 Конституції України правове регулювання митної справи здійснюється виключно законами України. Відповідно воно віднесено до компетенції Верховної Ради України і Президента України.

До митних правил і до компетенції з їх прийняття і закріплення в конкретних документах, а також порядок оскарження рішень, дій (бездіяльності) державних органів і посадових осіб, які здійснюють безпосередній контроль за дотриманням митних правил, відносять предмет регулювання митного законодавства.

При цьому предметом митного регулювання є не лише митні правила, й інші аспекти відносин, які виникають у сфері митної справи, але й саме правове регулювання, яке здійснюється у відповідності із митним законодавством. Тобто митне регулювання породжує, перш за все, правила для власного існування, метою якого служить встановлення порядку і правил переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Митне законодавство не відгороджене від інших галузей права чіткими межами, але разом із тим не намагається дублювати регулювання питань, пов’язаних із окремими аспектами ввезення і вивезення товарів. Навпаки, перебуваючи у тісному взаємозв’язку, допускає посилання до суміжних галузей права (наприклад, податкового). Так, згідно із ч. 2 ст. 1 МКУ відносини, пов’язані із справлянням митних платежів, регулюються Митним Кодексом, Податковим кодексом та іншими законами України з питань оподаткування.

Митне законодавство можна розглядати у вузькому і широкому розумінні. Зміст митного законодавства у *вузькому розумінні* полягає у наявності сукупності законів, які регулюють відносини у сфері митної справи, у тому числі відносини щодо встановлення порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, відносини, які виникають у процесі митного оформлення і митного контролю, оскарження актів, дій (бездіяльності митних органів і їх посадових осіб), а також відносини щодо встановлення і застосування митних режимів, встановлення, введення і стягування митних платежів. До таких законів відноситься Конституція України, Митний кодекс України та інші закони, які регулюють зазначені відносини.

У *широкому розумінні* митне законодавство включає у себе й інші документи (окрім законів), передбачаючи можливість регулювання окремих питань переміщення товарів через митний кордон України указами Президента, постановами і розпорядженнями КМУ, а також нормативними актами міністерства доходів і зборів.

Таким чином, керуючись положеннями ст. 1 МКУ можна визначити такі рівні правового регулювання державної митної справи:

1) акти митного законодавства (МКУ й інші закони, які регулюють зазначені питання);

2) інші нормативно-правові акти (укази Президента України, постанови і розпорядження КМУ);

3) підзаконні акти інших органів виконавчої влади (листи, накази).

3. Джерела митного права

Джерелами митного права є різноманітні форми вираження норм митного права, які встановлюють загальні правила поведінки суб'єктів у митній сфері.

Основним джерелом митного права є Конституція України. В ній встановлено ряд норм, які мають загальне значення: про спрямування діяльності держави та її органів, про верховенство права, про міжнародні договори як частину національного законодавства України, про забезпечення регулювання і захисту власності, екологічної безпеки й підтримання екологічної рівноваги на території України, захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки, спрямованість зовнішньоекономічної діяльності на забезпечення національних інтересів шляхом підтримання мирного й взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства тощо.

Другий рівень конституційних норм – спеціальний. Він встановлює висхідні засади митної діяльності України. Відповідно до п. 9 ст. 92 Конституції України засади зовнішньоекономічної діяльності і митної справи визначаються виключно законами України. Пункт 22 цієї статті зазначає, що виключно законами України також встановлюється державний бюджет і бюджетна система; система оподаткування; податки і збори; засади створення й функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційних ринків; статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України.

Основне ж навантаження регулювання митних відносин припадає все ж таки на Митний Кодекс України (МКУ), як кодифіковане зібрання найбільш важливих норм митного права. Чинний Митний Кодекс України прийнято 13 березня 2012 року. Структурно МКУ складається з 21 розділу, що розбиті на 83 глави і 590 статей. Характерно, що Митний Кодекс 2002р. складався із преамбули, 21 розділу, розбитих на 67 глав, і мав 432 статті.

Положення МКУ деталізуються у поточних законах. Наприклад, Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту», «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну», «Про режим іноземного інвестування», «Про гуманітарну допомогу» та інші.

Відносини, пов'язані із справлянням митних платежів, регулюються Митним Кодексом, Податковим кодексом України та іншими законами України з питань оподаткування.

Значна кількість норм митного права міститься в підзаконних нормативних актах, які отримали назву адміністративної нормотворчості. За її допомогою наповнюються реальним змістом відсильні норми законів. Окрім цього, дається трактування деяких термінів: «недобросовісний декларант», «життєво важливі інтереси» тощо. До нормативних актів відносяться Укази Президента України, Постанови КМ України. Це пояснюється характером митної справи та необхідністю оперативно вирішувати ряд питань щодо забезпечення вигоди для українських громадян при перетині митного кордону, підприємців при здійсненні ЗЕД, інші джерела права.

У митному праві України присутня значна частка відомчих норм, що приймались наказами Державної митної служби України, Міністерства доходів і зборів України, а нині приймаються Державною фіскальною службою України.

Чинне законодавство визнає регулятором ЗЕД контракти між безпосередніми учасниками такої діяльності. Цей регулятор ґрунтується на нормах національного права, що мають обов'язковий (імперативний) характер, і нормах міжнародного права, що носять диспозитивний характер, коли сторони мають право відступати від цих норм. Диспозитивний характер властивий міжнародним конвенціям, наприклад, Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (Віденська конвенція 1980 р.). Диспозитивні норми права відіграють велику роль у взаєминах іноземних партнерів, тому що сприяють однаковості в розумінні самих термінів, прав і обов'язків сторін, не вимагають

знання законодавства країни іноземного партнера, сприяють прискоренню проведення переговорів.

Інтеграційний напрям розвитку нашого законодавства та міжнародні зобов'язання України визначають значення міжнародних конвенцій і домовленості у сфері митного права як його джерел. Це випливає з того, що, якщо є розбіжності між міжнародними актами, що ратифіковані в Україні, і національним законодавством, діють саме перші.

Міжнародні угоди з митної справи охоплюють такі напрями як:

- процедуру догляду міжнародних поштових відправлень;
- уніфікацію митних правил при морському, залізничному, повітряному, автомобільному сполученні та змішаних перевезеннях;
- митне оформлення контейнерів;
- правовий статус осіб, які виїжджають за кордон на постійне місце проживання, і митний режим багажу, що перевозиться окремо від пасажирів.

Норми митного права — це встановлені державою правила поведінки в митній сфері, які регулюють зміст митної справи і підтримуються примусовою силою держави.

Норми митного права, так само як й інші галузі права, поділяються на дві великі частини: Загальну й Особливу. Загальна частина митного права включає митні правові норми, у яких виражені загальні положення, що стосуються регулювання всієї сукупності суспільних відносин у сфері митної справи. Положення норм Загальної частини мають загальне значення. Вони застосовуються лише у тому разі, коли немає спеціальної норми або спеціальна норма суперечить загальній. До складу Загальної частини входять такі митно-правові інститути — сукупності митно-правових норм, які регулюють однорідні суспільні відносини в митній справі: що закріпляють мету, принципи й зміст митної справи; що регулюють правовий статус митних органів; що регулюють державну службу в митних органах і визначають правовий статус посадових осіб митних органів; що упорядковують правовий статус осіб, які переміщають товари і транспортні засоби через митний кордон; що визначають форми і методи митної діяльності, серед яких важлива роль належить митно-правовим нормам; що регламентують порядок прийняття актів у сфері митної справи й здійснення інших процесуальних і процедурних дій; що регулюють примус у митній сфері.

Особлива частина митного права містить у собі розташовані у визначеному МКУ порядку і логічній послідовності інститути митного права, зв'язок між якими об'єктивно зумовлений самою сутністю та змістом митної справи. До складу Особливої частини входять митно-правові інститути, що поєднують такі групи митно-правових норм, що регулюють: переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів; митні режими; митні платежі; митне оформлення; митний контроль; валютний контроль; ведення митної статистики.

До Особливої частини митного права належать також норми, що регламентують юрисдикційну діяльність митних органів. Ці норми містяться в Митному кодексі. Вони регламентують дізнання, здійснюване митними органами, і провадження у справах про порушення митних правил, забезпечують їх правильний і своєчасний розгляд. Сюди належать норми, що регулюють службу у митних органах України.

Також норми митного права можна розділити за метою регулювання на:

1. **Економічні**. До них належать фіскальні, тобто ті, які доповнюють прибуткову частину бюджету країни, та регулятивні. Свій регулюючий вплив на економіку митний механізм виявляє митними тарифами (методами непрямого керівництва), а також заборонами, обмеженнями, ліцензуванням, квотуванням експорту та імпорту (методами прямого адміністративного керівництва). Зазначене регулювання покликано: — стимулювати розвиток національної економіки; — захищати український ринок; — заохочувати іноземні інвестиції; — забезпечити виконання зобов'язань перед іншими державами, міжнародними союзами; — а також сприяти досягненню іншої мети з питань політичної та економічної стабілізації України.

2. **Захисні**, тобто ті, які забезпечують економічну, санітарну безпеку країни, захист суспільного порядку, здоров'я населення, культурних цінностей. Названим цілям служать усі компоненти митної справи: митна служба, митна діяльність, митна політика та ідеологія.

Система контролю та платежів включає у себе й юридичні норми, митне оформлення, а також боротьба з контрабандою та іншими правопорушеннями.

Також митне право України містить такі самостійні групи норм: норми міжнародного права, присвячені питанням регулювання митної справи; норми законодавства України; норми законодавства колишнього СРСР, які не суперечать законодавству України.

4. Особливості набрання чинності законами України та іншими нормативно-правовими актами з питань державної митної справи і особливості їх застосування

Закони України з питань державної митної справи, нормативно-правові акти з питань державної митної справи, видані Кабінетом Міністрів України та центральним органом виконавчої влади, набирають чинності через 45 днів з дня їх офіційного опублікування, якщо інше не передбачено самим законом або нормативно-правовим актом, але не раніше дня їх офіційного опублікування.

Офіційним опублікуванням закону України з питань державної митної справи, нормативно-правового акта з питань державної митної справи, виданого Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, вважається опублікування його повного тексту в одному з періодичних друкованих видань, визначених законодавством України як офіційні. Днем офіційного опублікування закону України з питань державної митної справи, нормативно-правового акта з питань державної митної справи, виданого Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, вважається день виходу в світ номера того офіційного друкованого видання, в якому повний текст зазначеного закону України або нормативно-правового акта опубліковано раніше, ніж в інших офіційних друкованих виданнях. Якщо опублікування закону України з питань державної митної справи, нормативно-правового акта з питань державної митної справи, виданого Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, здійснювалося частинами, днем його офіційного опублікування вважається день виходу в світ того номера офіційного друкованого видання, в якому раніше, ніж в інших офіційних друкованих виданнях, опубліковано останню частину зазначеного закону або нормативно-правового акта.

Закон України або інший нормативно-правовий акт з питань державної митної справи, який набирає чинності з дня офіційного опублікування, вважається чинним з 0 годин дня, наступного за днем офіційного опублікування зазначеного закону України або нормативно-правового акта.

Якщо для набрання чинності законом України або іншим нормативно-правовим актом з питань державної митної справи встановлено певний строк з дня його офіційного опублікування, визначений днями, цей строк починається з 0 годин дня, наступного за днем офіційного опублікування зазначеного закону або акта, і закінчується о 24 годині останнього дня відповідного строку.

Якщо день набрання чинності законом України або іншим нормативно-правовим актом з питань державної митної справи визначено конкретною датою, цей закон або акт вважається чинним з 0 годин зазначеної дати.

При здійсненні митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, застосовуються виключно норми законів України та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, чинні на день прийняття митної декларації митним органом України.

У разі якщо законодавством України передбачена можливість виконання митних формальностей без подання митної декларації, застосовуються норми законів України та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, чинні на день виконання таких формальностей.

Норми законів України, які пом’якшують або скасовують відповідальність особи за порушення митних правил, мають зворотну дію в часі, тобто їх норми поширюються і на правопорушення, вчинені до прийняття цих законів. Норми законів України, які встановлюють або посилюють відповідальність за такі правопорушення, зворотної дії в часі не мають.

У разі якщо норми законів України чи інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи допускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків підприємств і громадян, які переміщують товари, транспортні засоби комерційного призначення через митний кордон України або здійснюють операції з товарами, що перебувають під митним контролем, чи прав та обов'язків посадових осіб митних органів, внаслідок чого є можливість прийняття рішення як на користь таких підприємств та громадян, так і на користь митного органу, рішення повинно прийматися на користь зазначених підприємств і громадян.

ЛЕКЦІЯ 3 «МИТНА СЛУЖБА УКРАЇНИ»

1. Структура та організація діяльності митної служби України.
2. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.
3. Статус митниць і митних постів в структурі митної служби. Спеціалізовані митні органи.

1. Структура та організація діяльності митної служби України

Безпосереднє здійснення державної митної справи покладається на митну службу України. Митна служба України є складовою частиною системи органів виконавчої влади України і складається з митних органів, митних організацій, а також спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України.

Митна служба України є органом виконавчої влади і здійснює функції в галузі митної справи відповідно до Конституції України, законодавства про зовнішньоекономічну діяльність, митного законодавства та інших нормативних актів. Специфіка митних органів України в системі державних органів України визначається покладеними на них завданнями та функціями.

Як *органи виконавчої влади* **митна служба** характеризуються такими основними **рисами**:

— належать до юридичних осіб публічного права. Як юридичні особи вони мають правосуб'єктність, індивідуальні ознаки;

— виключно й безпосередньо здійснюють митну справу;

— митні органи наділені визначеною для них законами компетенцією в галузі митної справи. Інші органи, крім Верховної ради, Президента України, КМУ, не мають права приймати рішення, що перетинаються з компетенцією митних органів України, та виконувати без відповідного допуску або заміняти їх функції, чи іншим чином втручатися в діяльність митних органів;

— діяльність митних органів за своїм змістом є розпорядчою, і в межах визначеної для них компетенції можуть видавати нормативні акти з митної справи, які діють на всій території України і мають обов'язкову силу для підвідомчих підпорядкованих органів, інших державних органів та їх посадових осіб, юридичних та фізичних осіб;

— митні органи утворюють єдину систему органів державної влади, що є централізованою;

— митні органи утворюються, реорганізуються і ліквідовуються у встановленому законом порядку;

— фінансування діяльності митних органів здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, які передбачаються на утримання державного апарату;

— діяльність митних органів здійснюється виключно на основі чинного законодавства України.

Чинним законодавством митні органи віднесені до *воєнізованих* органів. Це означає, що співробітники цих органів мають право носити зброю та інші засоби індивідуального захисту. У передбачених законом випадках вони можуть застосувати ці спеціальні засоби.

В багатьох країнах світу такі органи віднесені законодавством до правоохоронних. Оскільки митні органи України теж здійснюють правоохоронні функції щодо захисту її економічного суверенітету і економічної безпеки, забезпечують захист прав і законних

інтересів громадян та господарюючих суб'єктів, а також державних органів при дотриманні ними зобов'язань у сфері митної справи, питання про те, чи віднести митні органи України до правоохоронних чи ні, не таке вже й просте.

Митна система України є загальнодержавною системою, яка складається з митних органів та спеціалізованих митних установ і організацій (Центральна митна лабораторія, Господарсько-експлуатаційне митне управління, Інформаційно-аналітичне митне управління, Кінологічний центр).

Митними органами є:

-центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи;

-спеціалізовані митні органи;

- митниці;

-митні пости.

Призначенням митної служби України є створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення безпеки суспільства, захист митних інтересів України.

Реалізуючи митну політику України, митна служба України виконує такі основні завдання:

1) забезпечення правильного застосування, неухильного дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства України з питань державної митної справи;

2) забезпечення виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України з питань державної митної справи, укладеними відповідно до закону;

3) створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзиту, збільшення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України;

4) здійснення митного контролю та виконання митних формальностей щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, у тому числі на підставі електронних документів (електронне декларування), за допомогою технічних засобів контролю тощо;

5) аналіз та управління ризиками з метою визначення форм та обсягів митного контролю;

6) забезпечення справляння митних платежів, контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти їх сплати, застосування заходів щодо їх примусового стягнення;

7) застосування передбачених законом заходів митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, здійснення контролю за дотриманням усіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами встановлених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення окремих видів товарів через митний кордон України; здійснення заходів щодо недопущення переміщення через митний кордон України товарів, на які встановлені заборони та/або обмеження щодо переміщення через митний кордон України, а також товарів, які не відповідають вимогам якості та безпеки;

8) здійснення контролю за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України;

9) сприяння захисту прав інтелектуальної власності, вживання заходів щодо запобігання переміщенню через митний кордон України товарів з порушеннями прав, що охороняється законом, інтелектуальної власності;

10) запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил на всій митній території України;

11) здійснення в межах повноважень, визначених цим Кодексом, контролю за діяльністю підприємств, які надають послуги з декларування товарів, перевезення та зберігання товарів, що переміщуються через митний кордон України чи перебувають під митним контролем, та здійснюють інші операції з такими товарами;

12) ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності;

13) ведення митної статистики та обмін даними митної статистики з митними органами інших країн;

14) проведення верифікації (встановлення достовірності) сертифікатів про походження товарів з України та видача у випадках, встановлених чинними міжнародними договорами, сертифікатів походження;
15) здійснення обміну документами та інформацією (у тому числі електронною) з іншими державними органами;
16) впровадження, розвиток та технічне супроводження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій в державній митній справі, автоматизація митних процедур;
17) здійснення міжнародного співробітництва у сфері державної митної справи, залучення зовнішніх ресурсів для забезпечення діяльності митної служби України;
18) кінологічне забезпечення діяльності митної служби України;
19) управління об'єктами митної інфраструктури, розбудова митного кордону.

2. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, спрямовує, координує та контролює діяльність митниць, митних постів, спеціалізованих митних органів та митних організацій спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України, в межах своїх повноважень видає накази, організує та контролює їх виконання.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, здійснює свої повноваження на всій митній території України. Йому підпорядковані митниці, митні пости, спеціалізовані митні органи та митні організації, спеціалізовані навчальні заклади та науково-дослідна установа митної служби України.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку та бланк із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діє відповідно до Конституції України, цього Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положення, яке затверджується Президентом України.

Створення, реорганізація та ліквідація центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, здійснюються Президентом України.

Керівник центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, та його заступники призначаються на посади та звільняються з посад Президентом України в порядку, встановленому Конституцією та законами України.

У 1996 році було створено Державну митну службу України, яка була реорганізована у Міністерство доходів і зборів України у грудні 2012р. Відповідно до постанови КМУ від 01.03.2014р. № 67 діяльність держмитслужби було відновлено. Проте, згідно із постановою КМУ від 21.05.2014р. на базі Міндоходів була створена Державна фіскальна служба України (ДФС).

Основні завдання ДФС:

1) реалізація державної податкової політики та політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів, державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установлений законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на

провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів;
2) внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування:
- державної податкової політики;
- державної політики у сфері державної митної справи;
- державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, здійснення контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів;
- державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів;
- державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску;
- державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установлений законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів.

ДФС відповідно до покладених на неї завдань:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до компетенції ДФС, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру фінансів;
2) розробляє проекти законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів Мінфіну з питань, що належать до сфери діяльності ДФС;
3) розробляє форми податкових декларацій (розрахунків), звітності та інших документів;
4) здійснює адміністрування податків і зборів, митних та інших платежів, єдиного внеску в порядку, встановленому законом, забезпечує контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою їх нарахування та сплати до бюджету і відповідних позабюджетних фондів;
5) контролює своєчасність подання платниками податків та єдиного внеску передбаченої законом звітності, своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати податків і зборів, єдиного внеску, *митних т*а інших платежів;
6) здійснює контроль за дотриманням податкового і митного законодавства, законодавства щодо трансфертного ціноутворення, законодавства щодо адміністрування єдиного внеску та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого законом покладено на ДФС;
10) вирішує відповідно до Митного кодексу України питання щодо реалізації компромісу;
11) здійснює застосування адміністративного арешту (арешту) майна платників податків та/або зупинення видаткових операцій на їх рахунках у банках, фінансових санкцій до платників єдиного внеску;
15) здійснює ведення митної статистики та Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД);
16) здійснює контроль за:
дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності і громадянами установленого законодавством порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України;
застосуванням відповідно до закону заходів тарифного та нетарифного регулювання під час переміщення товарів через митний кордон України і після завершення операцій митного контролю та митного оформлення;
правильністю визначення митної вартості товарів відповідно до закону, а також за правильністю визначення країни походження та класифікації згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) товарів, що переміщуються через митний кордон України;
17) забезпечує застосування митних режимів, здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, поміщених у відповідні митні режими;

18) вживає заходи щодо захисту прав інтелектуальної власності у процесі зовнішньоекономічної діяльності, недопущення переміщення через митний кордон України контрафактних товарів;
19) здійснює контроль за дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності законодавства з питань державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання в межах повноважень, передбачених законом;
20) проводить верифікацію (встановлення достовірності) сертифікатів про походження товарів з України та здійснює у випадках, установлених міжнародними договорами, видачу сертифікатів про походження;
21) готує пропозиції щодо прогнозу доходів бюджетів і надходжень єдиного внеску з урахуванням прогнозу макроекономічних показників і тенденцій розвитку світової економіки;
22) здійснює ліцензування митної брокерської діяльності, діяльності суб'єктів господарювання з виробництва спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, з оптової торгівлі спиртом, оптової та роздрібної торгівлі алкогольними напоями і тютюновими виробами;
23) надає повноваження на провадження діяльності з надання митним органам фінансових гарантій забезпечення сплати митних платежів;
24) здійснює у випадках, передбачених законом, провадження у справах про порушення митних правил та у справах про адміністративні правопорушення;
25) здійснює кінологічне забезпечення діяльності ДФС;
26) провадить дослідження і експертну діяльність у податковій та митній сферах;
27) здійснює разом з митними органами іноземних держав заходи щодо вдосконалення процедури пропуску через державний кордон України товарів і транспортних засобів, їх митного контролю та митного оформлення;
28) впроваджує спрощені митні процедури відповідно до законодавства та сприяє створенню відповідних умов для полегшення торгівлі, сприяє транзиту, збільшенню товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України;
29) проводить аналіз та здійснює управління ризиками з метою визначення форм і обсягів митного та податкового контролю;
30) здійснює контроль за доставкою товарів, які перебувають під митним контролем, до митних органів призначення;
31) застосовує та контролює процедури використання гарантій забезпечення сплати митних платежів, взаємодіє з гарантами;
32) здійснює стягнення коштів у разі невиконання забезпечених фінансовою гарантією зобов'язань із сплати митних платежів;
33) надає консультації відповідно до Податкового та Митного кодексів України, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску;
34) проводить періодичне узагальнення податкових консультацій, за погодженням з Мінфіном затверджує узагальнюючі податкові консультації;
35) забезпечує розвиток, здійснює впровадження і технічне супроводження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій, автоматизацію процедур, зокрема контроль за повнотою та правильністю виконання митних формальностей, організовує впровадження електронних сервісів для суб'єктів господарювання;
36) здійснює в межах повноважень, передбачених законом, формування та ведення реєстрів, банків та баз даних, а також забезпечує ведення реєстру страхувальників єдиного внеску;
37) взаємодіє та здійснює обмін інформацією з органами державної влади, державними органами іноземних держав, міжнародними договорами України;
38) надає дозволи на відкриття та експлуатацію митних складів, складів тимчасового зберігання, магазинів безмитної торгівлі, вантажних митних комплексів, вільних митних зон комерційного або сервісного типу, видачу сертифікатів уповноваженого економічного оператора;

39) бере в установленому порядку участь у наданні послуг електронного цифрового підпису;
40) звертається до суду у випадках, передбачених законом;
41) проводить аналіз надходження податків і зборів, інших платежів, визначених Податковим та Митним кодексами України, Законом України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування", вивчає вплив макроекономічних показників і змін законодавства на надходження податків, інших платежів, розробляє пропозиції щодо збільшення їх обсягу та зменшення втрат бюджету;
42) подає Мінфіну на основі макроекономічних показників та тенденцій розвитку світової економіки пропозиції щодо визначення прогнозних (індикативних) показників доходів державного бюджету для складення проекту закону про Державний бюджет України на відповідний рік;
43) запобігає та протидіє контрабанді та порушенням митних правил на митній території України;
44) виявляє причини та умови, що сприяли вчиненню контрабанди та інших правопорушень у сфері державної митної справи, вживає заходів щодо їх усунення;
45) збирає, аналізує, узагальнює інформацію про порушення законодавства у сфері митної справи, за результатами прогнозує тенденції розвитку негативних процесів;
46) проводить облік, зберігання, оцінку вилученого, прийнятого на зберігання, розміщеного у митний режим відмови на користь держави майна, а також майна, виявленого в зоні митного контролю, власник якого невідомий, та розпорядження ним;
47) здійснює допуск перевізників-резидентів до перевезень на умовах Митної конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенції МДП) 1975 року;
48) здійснює допущення дорожніх транспортних засобів та контейнерів до перевезення товарів під митними печатками і пломбами;
49) складає звітність щодо стану розрахунків платників податків із бюджетом та сплати єдиного внеску, а також інших показників роботи за напрямами діяльності ДФС;
50) організовує роботу, пов'язану із замовленням марок акцизного податку, їх зберіганням, продажем, відбором зразків з метою проведення експертизи щодо їх автентичності та здійсненням контролю за наявністю таких марок на пляшках (упаковках) з алкогольними напоями і пачках (упаковках) тютюнових виробів під час їх транспортування, зберігання і реалізації;
51) здійснює контроль за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів та забезпечує міжгалузеву координацію у цій сфері;
52) здійснює контроль за прийняттям декларацій про максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію), встановлені виробником або імпортером, та узагальненням відомостей, зазначених у таких деклараціях, для організації роботи та контролю за повнотою обчислення і сплати акцизного податку;
53) здійснює заходи щодо запобігання та виявлення порушень законодавства у сфері виробництва та обігу спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, затверджує норми втрат та виходу спирту, виноматеріалів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, порядок їх розроблення і застосування;
54) здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання, які провадять роздрібну торгівлю тютюновими виробами, вимог законодавства щодо максимальних роздрібних цін на тютюнові вироби, встановлених виробниками або імпортерами таких виробів;
55) здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання, які провадять оптову або роздрібну торгівлю алкогольними напоями, вимог законодавства щодо мінімальних оптово-відпускних або роздрібних цін на такі напої;
56) отримує і реєструє заяви, повідомлення та іншу інформацію про кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері, приймає щодо них передбачені законом рішення;

57) виявляє кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування, митній та бюджетній сферах, а також встановлює місцезнаходження платників податків, опитує їх засновників, посадових осіб;
58) провадить відповідно до закону оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, а також вживає заходів до відшкодування завданих державі збитків;
59) здійснює контроль за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України;
60) забезпечує здійснення санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного контролю щодо товарів, що переміщуються через митний кордон України, а також контролю за переміщенням культурних цінностей у формі попереднього документального контролю в пунктах пропуску через державний кордон України;
61) оприлюднює на єдиному веб-порталі та в офіційному друкованому виданні ДФС акти та інші офіційні документи з питань, що належать до її компетенції;
62) виступає засновником засобів масової інформації з питань, що належать до компетенції ДФС;
63) здійснює міжнародне співробітництво, забезпечує виконання зобов'язань, узятих за міжнародними договорами України, з питань, що належать до її компетенції, у тому числі шляхом надання взаємної адміністративної допомоги у запобіганні, виявленні та розслідуванні порушень законодавства з питань державної митної справи, на підставі міжнародних угод;
64) здійснює інші повноваження, визначені законом.

3. Статус митниць і митних постів в структурі митної служби

Митниця є митним органом, який у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митну службу України.

Митниця є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку та бланк із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діє відповідно до Конституції України, цього Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положення, яке затверджується наказом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.

Митниця підпорядковується центральному органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.

Митниця здійснює свою діяльність на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (Автономна Республіка Крим; область; міста Київ, Севастополь). Окремі митниці можуть здійснювати свою діяльність на територіях двох чи більше адміністративно-територіальних одиниць або на всій території України.

Створення, реорганізація та ліквідація митниць здійснюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, визначеному законом.

У населених пунктах, на залізничних станціях, в аеропортах, морських і річкових портах та інших об'єктах, розташованих у зоні діяльності митниці, в міру необхідності створюються її відокремлені структурні підрозділи (митні пости).

Керівник митниці призначається на посаду та звільняється з посади керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, встановленому законодавством. Необхідною умовою для призначення є наявність у кандидата стажу роботи на керівних посадах у митних органах України не менше п'яти років, у тому числі не менше одного року - в центральному органі виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.

Згідно із Наказом Міністерства доходів і зборів України від 11.12.2013р. № 790 затверджено типову структуру митниць Міндоходів.

Назва структурного підрозділу
Керівництво
Відділ (сектор) охорони державної таємниці, технічного та криптографічного захисту інформації
Адміністративно-господарське управління (відділ)
Загальний відділ Відділ (сектор) експлуатації та господарського забезпечення Відділ (сектор) ресурсного забезпечення Відділ (сектор) технічних систем митного контролю Сектор зв'язку
Відділ (сектор) персоналу
Управління (відділ, сектор) фінансово-економічної роботи та бухгалтерського обліку
Відділ (сектор) фінансової звітності Відділ (сектор) бухгалтерського обліку та звітності
Юридичний сектор (спеціаліст з питань юридичної роботи)
Сектор (спеціаліст) забезпечення доступу до публічної інформації та розгляду звернень громадян
Відділ (сектор) організації митного контролю Сектор з питань захисту прав інтелектуальної власності
Управління (відділ) митної вартості, класифікації товарів та заходів регулювання ЗЕД Відділ (сектор) контролю за правильністю визначення митної вартості товарів Відділ (сектор) контролю за класифікацією та кодуванням товарів Відділ (сектор) заходів регулювання ЗЕД
Відділ (сектор) контролю за переміщенням товарів
Оперативне управління (відділ) боротьби з контрабандою та митними правопорушеннями
Відділ (сектор) провадження у справах про порушення митних правил Оперативний відділ (сектор) Аналітично-моніторинговий відділ (сектор) Відділ (сектор) боротьби з незаконним переміщенням наркотиків і зброї Відділ (сектор) кінологічного забезпечення Відділ (сектор) планування та координації роботи Сектор таємного діловодства Відділ (сектор) взаємодії з митними органами іноземних держав
Відділ взаємодії з Місією Європейського Союзу з надання прикордонної допомоги Молдові та Україні
Митні пости (відділи митного оформлення)

Митний пост є митним органом, який входить до складу митниці як відокремлений структурний підрозділ і в зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митну службу України.

Положення про митні пости затверджуються керівниками відповідних митниць.

Створення, реорганізація та ліквідація митних постів здійснюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, за поданням керівника відповідної митниці.

Керівник митного поста призначається на посаду і звільняється з посади керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи. Необхідною умовою для призначення є наявність у кандидата стажу роботи на керівних посадах у митних органах України не менше трьох років.

Зони діяльності митних постів визначаються положенням про ці пости.

Митний пост підпорядковується митниці та здійснює свою діяльність відповідно до законодавства України та Положення про митний пост. Положення про митний пост розробляється на підставі Митного кодексу України, Типового положення про митний пост та затверджується керівником митного органу, якому він безпосередньо підпорядкований.

У Положенні про митний пост докладно визначені його основні завдання та повноваження. Митний пост здійснює інші повноваження, що випливають з покладених на митний пост завдань, в тому числі ті, що делеговані йому спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи, регіональною митницею, митницею. Місце розташування та зона діяльності митного поста визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи за поданням митного органу, якому він безпосередньо підпорядковується.

Штатна чисельність митного поста, кошторис доходів та видатків на його утримання визначає та здійснює митний орган якому від підпорядковується.

Пункти пропуску через державний кордон України розташовуються, в основному, за межами населених пунктів, тому вони повинні працювати автономно і мати на своїй території такі споруди:

- службовий блок, у якому розміщуються митні і прикордонні служби, а також інші служби;
- павільйони митників та прикордонників;
- навіси;
- на в'їзді та виїзді спеціальні бар'єри і шлагбауми;
- бокси для ретельного догляду легкових і вантажних автомобілів;
- склад для конфіскованих вантажів;
- стоянки для затриманого транспорту;
- комплекс будинків і споруд господарського, технічного та інженерного призначення- гаражі, склади, мережі інженерного забезпечення, трансформаторні підстанції, котельні, насосні, споруди водопостачання (артезіанська свердловина, резервуари), місцеві очисні споруди, дизель-генератор тощо;
- споруди кінологічної служби.

Основні завдання та функції митного поста

1. Безпосереднє здійснення митної справи, контроль за додержанням усіма юридичними й фізичними особами законодавства України з питань митної справи.
2. Застосування відповідно до законів України заходів тарифного й нетарифного регулювання, повне та своєчасне справляння податків, зборів (інших обов'язкових платежів) при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон України або проведенні митних процедур.
3. Вживання заходів щодо захисту інтересів споживачів товарів, недопущення ввезення на територію України та випуску у вільний обіг неякісних товарів, товарів, що завдають шкоди навколишньому середовищу й не відповідають чинним в Україні стандартам і вимогам.
4. Створення сприятливих умов для прискорення товарообігу, збільшення обсягів пасажиропотоку через митний кордон України та захисту прав інтелектуальної власності юридичних і фізичних осіб у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності.
5. Здійснення контролю за переміщенням валютних і культурних цінностей через митний кордон України.
6. Боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил.

Митний пост відповідно до покладених на нього завдань:

1. Здійснює в зоні своєї діяльності митний контроль і митне оформлення товарів і транспортних засобів, що ввозяться на митну територію України.
2. Здійснює контроль за достовірністю класифікації товарів згідно з УКТЗЕД, визначення митної вартості та країни походження товарів, що переміщуються через митний кордон України.
3. Нараховує та стягує податки, збори й інші платежі, справляння яких відповідно до законодавства України покладено на митні органи.

У встановленому порядку готує та надає відповідним підрозділам митниці інформацію з питань справляння податків і зборів.

4. Забезпечує проведення заходів щодо контролю за доставкою товарів і транспортних засобів, що перебувають під митним контролем, у митні органи призначення, а також щодо виконання громадянами зобов'язань про зворотне вивезення транспортних засобів.

5. Реалізує плани заходів щодо запобігання контрабанді та порушенням митних правил; заводить справи про порушення митних правил.
6. Інформує митницю про порушення процедури міжнародних автомобільних перевезень.
7. Вимагає від юридичних і фізичних осіб при здійсненні митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів подання дозволів державних органів.
8. Використовує в процесі здійснення митного контролю технічні та спеціальні засоби, що безпечні для життя й здоров'я людей, тварин і рослин та не завдають шкоди товарам і транспортним засобам. Забезпечує експлуатацію цих засобів відповідно до вимог технічної документації, а також їх збереження.
9. Збирає та надає керівництву та відповідним підрозділам Чопської митниці дані митної статистики зовнішньої торгівлі товарами, дані спеціальної митної статистики.
10. Вживає заходів для забезпечення справляння в повному обсязі податків, зборів (інших обов'язкових платежів) в установленому законодавством порядку.
11. Використовує технологічні схеми митного контролю й митного оформлення товарів і транспортних засобів, що діють у місці розташування митного поста, а саме - у межах території пункту пропуску для автомобільного сполучення "Вилок".
12. Здійснює приймання, перевірку, обробку й оформлення документів контролю за доставкою товарів, а також транспортних засобів особистого користування. З використанням електронно-обчислювальної техніки здійснює обробку та облік документів контролю за доставкою товарів.
13. Надає щоденно митниці оперативну інформацію про обстановку в зоні своєї діяльності. У межах своєї компетенції вживає заходів для нормалізації оперативної обстановки у разі її ускладнення.

Керівництво митним постом здійснює начальник, який призначається на посаду та звільняється з посади наказом ДФС.

Начальник митного поста має заступника. Повноваження заступника начальника митного поста визначаються посадовою інструкцією, затвердженою начальником митниці.

Начальник митного поста відповідає за:
якісне, повне та своєчасне виконання покладених на митний пост завдань;
повне та своєчасне справляння податків, зборів (інших обов'язкових платежів) у зоні діяльності митного поста;
дотримання посадовими особами митного поста вимог законодавства України;
організацію роботи з виявлення й припинення контрабанди та порушень митних правил;
організацію роботи з охорони праці, створення безпечних умов праці, забезпечення дотримання вимог пожежної безпеки.

Начальник митного поста відповідно до покладених на нього обов'язків:
- контролює виконання посадовими особами митного поста службових обов'язків;
- дає посадовим особам митного поста доручення та контролює їх виконання, якість і своєчасність виконання посадовими особами митного поста доручень митниці;
- підписує службові документи відповідно до своїх повноважень;
- надає керівництву митниці пропозиції щодо добору та розстановки кадрів, поліпшення роботи митного поста;
- організовує професійну підготовку особового складу митного поста й бере участь у цій підготовці;
- організовує та веде виховну й профілактичну роботу серед особового складу митного поста;
- пропонує керівництву митниці застосування заохочень і стягнень до посадових осіб митного поста;
- забезпечує захист державної таємниці під час проведення всіх видів секретних робіт з документами та виробами, що містять державну таємницю; контролює виконання посадовими особами митного поста законодавства з питань охорони державної таємниці;
- веде листування між митними постами митних органів з питань здійснення контролю за переміщенням товарів;

- розглядає повідомлення, що надходять на адресу митного поста "Вилок" (у тому числі електронними засобами зв'язку), звернення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності стосовно потреби продовження строків доставки товарів, зміни митниці на кордоні та приймає відповідні рішення;
- у межах своєї компетенції вживає заходи щодо усунення причин, що призвели до порушення законних прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності й громадян.

За невиконання завдань, покладених на митний пост, і своїх обов'язків начальник митного поста несе відповідальність згідно із законодавством України.

Для виконання окремих завдань, а також сукупності декількох завдань, покладених на митну службу України відповідно до статті 544 Митного Кодексу, в ній створюються відповідні спеціалізовані митні органи.

Спеціалізовані митні органи виконують свої функції на всій митній території України.

У місцях розташування митниць, митних постів за необхідністю можуть створюватися відокремлені підрозділи та окремі робочі місця спеціалізованих митних органів.

Спеціалізовані митні органи є юридичними особами, мають самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку та бланк із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діють відповідно до Конституції України, цього Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положень, які затверджуються наказами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.

Створення, реорганізація та ліквідація спеціалізованих митних органів здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, визначеному законом.

Керівники спеціалізованих митних органів призначаються на посади та звільняються з посад наказами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, визначеному законодавством. Необхідною умовою для призначення є наявність у кандидата стажу роботи на керівних посадах в митних органах України не менше п'яти років.

З метою забезпечення діяльності митних органів в митній службі України можуть створюватися митні організації.

Митні організації є юридичними особами, мають самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатки із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діють відповідно до Конституції України, цього Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положень (статутів), які затверджуються в порядку, встановленому законодавством.

Керівники митних організацій призначаються на посади та звільняються з посад керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, визначеному законодавством.

Створення, реорганізація та ліквідація митних організацій здійснюються в порядку, визначеному законодавством.

З метою підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з державної митної справи, а також проведення наукових досліджень у сфері забезпечення митних інтересів в митній службі України можуть створюватися спеціалізовані навчальні заклади та науково-дослідна установа.

Створення, реорганізація та ліквідація спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України здійснюються в порядку, визначеному законодавством.

Керівники спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України призначаються на посади та звільняються з посад наказами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, в порядку, визначеному законодавством.

Нині для забезпечення виконання завдань, покладених на митні органи, створені такі спеціалізовані митні установи: Центральна митна лабораторія, Господарсько-експлуатаційне митне управління, Інформаційно-аналітичне митне управління, Кінологічний центр

Держмитслужби України, Постачальне митне господарство, Автотранспортне митне господарство та такі освітні організації: Академія митної служби України, Київський центр підвищення кваліфікації, Хмельницький центр підвищення кваліфікації.

ЛЕКЦІЯ 4 «ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В МИТНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ»

1. Посадові особи митних органів.
2. Спеціальні звання посадових осіб митних органів.
3. Права та обов'язки працівників митних органів.
4. Застосування фізичної сили, спеціальних засобів та зброї посадовими особами митних органів.

1. Посадові особи митних органів

Згідно із ст. 569 МКУ працівники митних органів є посадовими особами. Посадові особи митних органів є державними службовцями.

Особи, вперше прийняті на службу до митних органів, приймають Присягу державних службовців, якщо раніше вони не приймали такої Присяги.

Правове становище посадових осіб митних органів визначено Митним Кодексом, а в частині, не врегульованій ним, - законодавством про державну службу та іншими актами законодавства України.

Відповідно до чинного законодавства служба в органах і установах, що безпосередньо здійснюють митну справу, — це державна служба. Тому основні питання державної митної служби, крім особливостей, регулюються Законом України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р. зі змінами та доповненнями. Ст. 1 цього Закону визначає, що «державна служба в Україні — це професійна діяльність осіб, які займають посади в державних органах та їх апараті, щодо практичного виконання завдань і функцій держави та отримують заробітну плату за рахунок державних коштів». Ці особи є державними службовцями і мають відповідні службові повноваження. Стаття 2 Закону України «Про Державну службу» говорить: «Посада — це визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу та його апарату, на яку покладено встановлене нормативними актами коло службових повноважень». Враховуючи викладене, можна дійти висновку: *державний митний посадовець* — це особа, яка за плату обіймає посаду в митних органах, установах, бере участь у здійсненні митної справи і має певні права та обов'язки. Митних посадовців можна класифікувати відповідно до характеру праці, службових обов'язків, юридичних особливостей посад, які вони обіймають:

1) керівники;
2)спеціалісти;
3)технічні виконавці.

Керівник віддає накази, розпорядження, вказівки і забезпечує їх виконання. *Спеціаліст* володіє необхідними спеціальними знаннями, але не є керівником (інспектори, бухгалтери, ревізори). *Технічний виконавець* виконує допоміжну, забезпечувальну роботу (секретарі, машиністки, діловоди, касири). Юридичні якості посад — тобто характер та обсяг наявних повноважень — важливі критерії розподілу службовців.

Порядок проходження служби в митних органах регламентує Положення про порядок та умови проходження служби в митних органах України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 9 лютого 1993 р.

На службу до митних органів приймаються громадяни України, які досягли 18-річного віку і здатні за своїми діловими та моральними якостями, освітнім рівнем і станом здоров'я виконувати завдання, покладені на ці органи. З прийняттям на службу може бути встановлено випробування відповідно до Закону України "Про державну службу". Зокрема, згідно із ст. 18, 19 зазначеного закону при прийнятті на державну службу може встановлюватися випробування терміном до шести місяців. З метою набуття практичного досвіду, перевірки професійного рівня і ділових якостей особи, яка претендує на посаду

державного службовця, може проводитися стажування у відповідному державному органі терміном до двох місяців із збереженням заробітної плати за основним місцем роботи.

Прийняття на службу до митних органів України здійснюється на конкурсній основі, якщо інше не передбачено законом. Порядок проведення конкурсу визначається Кабінетом Міністрів України. Згідно із ст.15 Закону України «Про державну службу» дані про вакансії посад державних службовців підлягають публікації та поширенню через засоби масової інформації не пізніш як за один місяць до проведення конкурсу. Забороняється вимагати від кандидатів на державну службу відомості та документи, подання яких не передбачено законодавством України.

Стосовно осіб, які претендують на зайняття посади державного службовця, за їх письмовою згодою проводиться спеціальна перевірка в порядку, встановленому Законом України "Про засади запобігання і протидії корупції". У разі прийняття на державну службу на конкурсній основі спеціальна перевірка здійснюється після проведення конкурсу стосовно осіб, які рекомендовані для призначення на посаду.

Прийняття на службу до органів доходів і зборів на посади, перебування на яких не пов’язане з проходженням державної служби, здійснюється в порядку, визначеному законодавством України про працю.

Законодавство встановлює обмеження, пов’язані з проходженням державної служби посадовими особами митних органів.

На службу до митних органів не можуть бути прийняті особи, визнані в установленому порядку недієздатними або обмеженими у дієздатності, особи, які мають судимість за вчинення умисного злочину, а також особи, які протягом року, що передував їх зверненню до органу доходів і зборів з приводу працевлаштування, притягувалися до адміністративної відповідальності за вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов’язаних з корупцією.

Посадові особи митних органів не можуть обіймати посади, перебування на яких передбачає прийняття рішень з питань діяльності підприємств, контроль за діяльністю яких відповідно до Митного Кодексу покладено на митні органи, а також службові зносини з такими підприємствами, якщо у штаті цих підприємств перебувають близькі родичі зазначених посадових осіб.

2. Спеціальні звання посадових осіб митних органів

Згідно із ст. 573 МКУ посадовим особам органів доходів і зборів присвоюються такі спеціальні звання:

1) дійсний державний радник податкової та митної справи;
2) державний радник податкової та митної справи I рангу;
3) державний радник податкової та митної справи II рангу;
4) державний радник податкової та митної справи III рангу;
5) радник податкової та митної справи I рангу;
6) радник податкової та митної справи II рангу;
7) радник податкової та митної справи III рангу;
8) інспектор податкової та митної справи I рангу;
9) інспектор податкової та митної справи II рангу;
10) інспектор податкової та митної справи III рангу;
11) інспектор податкової та митної справи IV рангу;
12) молодший інспектор податкової та митної справи.

Відповідно до Положення «Про спеціальні звання посадових осіб органів доходів і зборів», затвердженого Постановою КМУ від 23 жовтня 2013р. № 839, спеціальні звання присвоюються посадовим особам митних органів, які забезпечують виконання завдань зазначених органів, визначених законами, а також здійснюють організаційне, юридичне, кадрове, фінансове, матеріально-технічне забезпечення діяльності таких органів.

Спеціальні звання зберігаються за посадовими особами митних органів довічно.

Позбавлення спеціального звання здійснюється виключно за вироком суду у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України.

На виконання рішення суду про позбавлення спеціального звання видається відповідний наказ.

Згідно із Порядком присвоєння спеціальних звань посадовим особам органів доходів і зборів, затвердженого Постановою КМУ від 23 жовтня 2013р. № 839, посадовим особам органів доходів і зборів спеціальні звання присвоюються:

головного державного радника податкової та митної справи - Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України;

державного радника податкової та митної справи I-III рангу - Президентом України за поданням Міністра доходів і зборів;

радника податкової та митної справи I-III рангу, спеціальні звання інспекторів податкової та митної справи I-IV рангу та молодшого інспектора податкової та митної справи - Міністром доходів і зборів, заступником Міністра - керівником апарату Міндоходів, керівниками територіальних органів Міндоходів посадовим особам органів доходів і зборів, які призначаються ними на посаду. Форма подання про присвоєння спеціальних звань особами, зазначеними у цьому абзаці, визначається Міндоходів.

Для присвоєння чергового спеціального звання посадовим особам органів доходів і зборів установлюється такий строк перебування у спеціальному званні:

радник податкової та митної справи II, III рангу - три роки;

інспектор податкової та митної справи I-IV рангу, молодший інспектор податкової та митної справи - два роки.

Строк перебування у спеціальному званні, граничному для відповідної посади, не обмежується.

Строк перебування у спеціальному званні головного державного радника податкової та митної справи, державного радника податкової та митної справи I-III рангу, радника податкової та митної справи I рангу не встановлюється.

Період перебування посадових осіб органів доходів і зборів у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та у відпустці без збереження заробітної плати по догляду за дитиною до досягнення нею шестирічного віку не зараховується до строку перебування у спеціальному званні.

Посадовим особам, що вперше призначені на посади в органах доходів і зборів, присвоюються такі спеціальні звання:

у разі наявності базової вищої освіти та відсутності досвіду роботи за фахом - спеціальне звання молодшого інспектора податкової та митної справи;

у разі наявності повної вищої освіти та відсутності досвіду роботи за фахом - спеціальне звання інспектора податкової та митної справи IV рангу;

у разі наявності повної вищої освіти та досвіду роботи за фахом - спеціальне звання інспектора податкової та митної справи III рангу незалежно від посади та органу призначення.

Посадовим особам органів доходів і зборів спеціальні звання присвоюються послідовно, крім випадків, передбачених законодавством. Посадовим особам, призначеним на посаду з установленням випробувального строку, спеціальне звання присвоюється після закінчення такого строку.

Присвоєння спеціальних звань, які є граничними за відповідними посадами, посадовим особам митних органів одночасно з призначенням на посаду не допускається.

Посадовій особі митного органу у разі призначення на вищу посаду спеціальне звання присвоюється на два ступеня нижче граничного звання за посадою.

У разі призначення на посаду особи, яка має спеціальне звання вище, ніж звання, передбачене за посадою, такій особі зберігається вище спеціальне звання.

Посадовій особі, яка перебувала на державній службі та вперше призначена на посаду в органах доходів і зборів, присвоюється спеціальне звання за посадою, на яку призначено особу, з урахуванням встановленого співвідношення рангів державних службовців.

Особам, які приймаються на роботу до митнх органів та яким раніше присвоєно спеціальні звання державної податкової або митної служби, спеціальні звання присвоюються з урахуванням співвідношення, визначеного законом.

За посадовою особою митного органу, що призначена на посаду, якій відповідає нижче граничне спеціальне звання, зберігається спеціальне звання, присвоєне їй раніше.

Особи, мають право як заохочення достроково присвоювати посадовим особам митних органів спеціальні звання:

за умови перебування у попередньому спеціальному званні не менше половини встановленого строку;

за сумлінну працю та виконання особливо відповідальних завдань.

Чергове спеціальне звання не присвоюється протягом строку застосування дисциплінарного стягнення або у період проведення стосовно посадової особи органу доходів і зборів службового розслідування чи здійснення кримінального провадження.

У разі звільнення з роботи у зв'язку з виходом на пенсію за сумлінну працю посадовим особам органів доходів і зборів може бути присвоєно наступне спеціальне звання без урахування граничних обмежень, встановлених законодавством.

Про присвоєння та позбавлення спеціального звання робиться відповідний запис в особовій справі та трудовій книжці посадової особи органу доходів і зборів.

3. Права та обов'язки працівників митних органів

Права, обов'язки та відповідальність посадових осіб митного органу визначаються в основному Митним кодексом України та чинним законодавством, що регулює правову відповідальність посадових осіб. Вимоги посадової особи митного органу у межах її повноважень є обов'язковими для виконання учасниками митної справи (громадянами, представниками юридичних осіб).

Тривалість робочого дня службових осіб митних органів визначається законодавством України. У разі службової необхідності або на вимогу декларантів вони можуть залучатися до праці у надурочний час, у вихідні і святкові дні, але оплата здійснюється у подвійному розмірі.

Посадові особи митних органів зобов'язані:

- неухильно дотримуватись вимог чинного законодавства, що регламентує митну справу;
- активно захищати економічні інтереси України, історичні та культурні цінності народу;
- сумлінно, на високому професійному рівні виконувати службові обов'язки, накази керівництва, підвищувати знання, професійний рівень;
- постійно удосконалювати митну справу, митний контроль, вести боротьбу з контрабандою та порушенням митних правил;
- не допускати порушень службової та трудової дисципліни, а також вчинків, несумісних зі статусом працівника митної служби та державного службовця;
- зберігати державну, службову та комерційну таємницю;
- при виконанні службових обов'язків ставитися з належною повагою до громадян України, інших держав, осіб без громадянства.

Для виконання службових повноважень ***співробітники митних органів наділені такими правами*:**

- *право на ознайомлення з документами*, розробленими в митній системі, в яких визначено права та обов'язки працівника відповідно до посади, яку він обіймає в митній структурі. До переліку цих документів належать відповідні накази Голови Державної Фіскальної служби, начальника митниці, митної установи, посадові інструкції, технологічні схеми здійснення митних операцій, внутрішній розпорядок роботи митної структури тощо;
- *право на отримання у визначеному порядку інформації*, необхідної для виконання посадових обов'язків, шляхом запитів до відповідних державних, приватних органів, підприємств, установ, організацій і фізичних осіб, суспільно-економічна діяльність яких має відношення до митної справи.

Відповідно, коли держава наділяє своїх державних службовців — митників правом отримувати таку інформацію, вона одночасно покладає обов'язок на відповідних носіїв цієї інформації, у тому числі й на інші державні органи, надавати необхідну інформацію в митні структури та їх представникам.

Як правоохоронні органи митні органи наділені у повному обсязі правами органів дізнання щодо адміністративного затримання особи, вилучення предметів контрабанди та скоєння правопорушень, проведення невідкладних слідчих дій тощо.

Митні органи наділені правом контролю за діяльністю суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, які розташовані на території функціонування митниці. Для здійснення контролю посадові особи митних органів наділені правом вільного доступу в приміщення та до документів цих юридичних осіб. Зауважимо, що митні органи при цьому несуть відповідальність у разі порушення вимог закону щодо розголошення комерційної таємниці.

У переліку наданих працівникам митних структур прав можна також вказати і на такі, як право на просування по службі, право на участь у конкурсі на заміщення вакантних посад, право на підвищення кваліфікаційного професіонального рівня, перепідготовку за рахунок митної служби тощо.

Важливим у визначенні повноважень митних працівників є дотримання принципу відповідності прав і обов'язків завданням і функціям, приписаним конкретній посаді. Динаміка митної діяльності в конкретній ситуації веде до зміни обсягу прав та обов'язків конкретної посадової особи, але в будь-якому разі її повноваження повинні бути затвердженими керівником даної чи вищої митної структури.

4. Застосування фізичної сили, спеціальних засобів та зброї посадовими особами митних органів

У випадках, передбачених законодавством, посадові особи митних органів під час виконання службових обов'язків можуть застосовувати фізичну силу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю.

Для забезпечення правильного та ефективного застосування фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї з посадовими особами митних органів доходів проводяться заняття із спеціальної підготовки та періодичні перевірки придатності до зазначених дій. Порядок проведення таких занять та перевірок затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

За неправомірне застосування фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї посадові особи митних органів несуть відповідальність, передбачену законом.

Згідно із ст. 582 МКУ посадові особи митних органів під час виконання службових обов'язків мають право застосовувати *фізичну силу* для:

1) припинення порушень митних правил, затримання осіб, які їх вчинили, подолання опору законним розпорядженням або вимогам посадових осіб митних органів;

2) забезпечення доступу до приміщень або на території, де знаходяться товари, що перебувають під митним контролем;

3) припинення інших дій, що перешкоджають виконанню обов'язків, покладених на посадових осіб органів доходів і зборів, якщо ненасильницькі засоби впливу не забезпечують виконання цих обов'язків.

Згідно із ст. 583 МКУ посадовим особам митних органів надано право застосовувати спеціальні засоби. Відповідно до Переліку спеціальних засобів, вогнепальної зброї та набоїв до неї, що надаються для використання посадовими особами митної служби, затвердженого Постановою КМУ від 25 грудня 2002р. № 1953, до спеціальних засобів належать:

засоби індивідуального захисту - шоломи та бронежилети;

засоби активної оборони - наручники, пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями метальними снарядами несмертельної дії, електрошокові пристрої, сльозоточиві речовини, гумові кийки, засоби для примусової зупинки транспортних засобів, обладнання для відкриття приміщень, у тому числі малогабаритні піротехнічні пристрої.

Вогнепальна зброя: пістолети, револьвери, автомати, а також набої до них.

Застосування *спеціальних засобів* посадовими особами митних органів здійснюється для:

1) відбиття нападу безпосередньо на них або на інших осіб;

2) відбиття нападу на будинки, будівлі, споруди, транспортні засоби, що належать органам доходів і зборів, спеціалізованим навчальним закладам та науково-дослідній установі органів доходів і зборів або використовуються ними, на підприємства, установи та організації, в приміщеннях та/або на території яких здійснюється митний контроль, на товари, що перебувають під митним контролем, а також для звільнення зазначених об'єктів у разі їх захоплення;

3) затримання правопорушників, їх доставки до службового приміщення органу доходів і зборів, якщо ці особи чинять опір та іншу протидію або можуть завдати шкоди оточуючим чи собі;

4) припинення фізичного опору, що чиниться посадовій особі органів доходів і зборів;

5) проникнення до приміщень або на території, де можуть знаходитися предмети контрабанди або безпосередні предмети порушення митних правил;

6) зупинення транспортного засобу, водій якого не виконав вимогу посадової особи органів доходів і зборів про зупинення.

Забороняється застосовувати спеціальні засоби до жінок з явними ознаками вагітності, осіб з явними ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків вчинення ними збройного опору, вчинення групового нападу, який загрожує життю та здоров'ю людей, збереженню товарів, що перебувають під митним контролем.

За наявності обставин, що не дають можливості уникнути застосування спеціальних засобів, вжиті заходи не повинні перевищувати меж, необхідних для забезпечення виконання завдань, покладених на митну службу України, і повинні зводити до мінімуму можливість заподіяння шкоди здоров'ю правопорушників.

Переліком посадових осіб митної служби, яким надається право під час виконання службових обов'язків зберігати, носити та застосовувати вогнепальну зброю, затвердженого Постановою КМУ від 25 грудня 2002р. № 1953 в редакції постанови КМУ від 21 травня 2012р. № 430, до таких категорій посадових осіб належать:

Керівник і заступники керівника Держмитслужби;

Керівник, заступники керівника та працівники підрозділів спеціалізованого митного органу, до компетенції яких належать питання організації боротьби з контрабандою і порушеннями митних правил;

Керівники митних органів, їх заступники - керівники підрозділів, до компетенції яких належать питання боротьби з контрабандою і порушеннями митних правил, а також працівники зазначених підрозділів;

Керівники митних організацій, спеціалізованих навчальних закладів митної служби, науково-дослідної установи митної служби;

Посадові особи оперативно-чергових служб митних органів, організацій, спеціалізованих навчальних закладів митної служби, науково-дослідної установи митної служби, до компетенції яких належать питання забезпечення дотримання перепускного режиму, відбиття нападу на будинки, будівлі, споруди, транспортні засоби, що належать митним органам, організаціям, спеціалізованим навчальним закладам митної служби, науково-дослідній установі митної служби або використовуються ними, на підприємства, установи та організації, в приміщеннях та/або на території яких здійснюється митний контроль, на товари, що перебувають під митним контролем, а також для звільнення зазначених об'єктів у разі їх захоплення.

Одержувати, зберігати, носити і застосовувати спеціальні засоби та/або вогнепальну зброю можуть лише посадові особи митної служби, яких визнано придатними для цього за станом здоров'я та які пройшли спеціальну підготовку щодо поводження з ними та застосування.

Застосуванню спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї повинне передувати попередження про такий намір (крім випадків необхідності відбиття раптового нападу на посадову особу).

Попередження може бути зроблене як особисто, так і через гучномовну установку, бажано рідною мовою осіб, проти яких ці засоби чи зброя застосовуватимуться, та

українською мовою не менш як двічі з наданням часу, достатнього для припинення правопорушення.

Рішення про застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї приймає посадова особа митної служби залежно від обставин, що склалися.

Посадова особа митної служби приймає таке рішення самостійно і про випадок застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї і його наслідки доповідає в письмовій формі безпосередньому керівникові (із зазначенням часу, місця, обставин та осіб, проти яких застосовувалися ці засоби і зброя).

Забороняється застосовувати спеціальні засоби та/або вогнепальну зброю до жінок з явними ознаками вагітності, осіб з явними ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків вчинення ними збройного опору, групового нападу, який загрожує життю та здоров'ю людей, збереженню товарів і транспортних засобів, що перебувають під митним контролем.

Забороняється також застосовувати вогнепальну зброю проти громадян з малолітніми дітьми та у разі значного скупчення людей, якщо від цього можуть постраждати сторонні особи.

За наявності обставин, що не дають змоги уникнути застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї, вжиті заходи не повинні перевищувати меж, необхідних для виконання обов'язків, покладених на митні органи, митні організації, чергові служби митних органів, митних організацій, спеціалізованих навчальних закладів митної служби, науково-дослідної установи митної служби і їх посадових осіб, і повинні зводити до мінімуму можливість заподіяння шкоди здоров'ю правопорушників.

Про поранення або смерть, що сталися внаслідок застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї, посадова особа митної служби зобов'язана негайно письмово повідомити безпосередньому керівникові, який сповіщає про це прокурора.

Про кожний випадок застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї керівник митного органу, митної організації, спеціалізованого навчального закладу митної служби, науково-дослідної установи митної служби доповідає керівникові вищого рівня, а в разі потреби - керівникам місцевих органів виконавчої влади.

У кожному випадку застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї посадові особи митної служби зобов'язані надати потерпілим медичну (долікарську) допомогу в разі екстреної потреби, а також забезпечити постраждалих необхідною медичною допомогою у найкоротший строк з інформуванням лікаря про спеціальний засіб та/або зброю, які застосовувалися.

Посадові особи митної служби під час виконання службових обов'язків мають право застосовувати вогнепальну зброю для:

1) відбиття групового чи збройного нападу безпосередньо на них або інших осіб, якщо їх життю та здоров'ю загрожує небезпека і запобігти їй іншими засобами немає можливості;

2) відбиття групового чи збройного нападу на будівлі, транспортні засоби, склади, інші приміщення митних органів та організацій, навчальних закладів митної служби;

3) відбиття групового чи збройного нападу на будинки, будівлі, споруди, транспортні засоби, що належать митним органам, організаціям, навчальним закладам митної служби, або використовуються ними, на підприємства, установи та організації, в приміщеннях та/або на території яких здійснюється митний контроль, на товари, що перебувають під митним контролем, а також для звільнення зазначених об'єктів у разі їх захоплення;

4) зупинення транспортного засобу шляхом пошкодження, якщо його водій у зоні митного контролю своїми діями створює загрозу життю та здоров'ю людей;

5) подання сигналу тривоги, виклику допомоги, знешкодження тварини, що загрожує життю та здоров'ю людини.

Спеціальні засоби, вогнепальна зброя і набої до неї зберігаються в окремих обладнаних технічними засобами охорони приміщеннях (кімнатах) митних органів, митних організацій, спеціалізованих навчальних закладах митної служби, науково-дослідної установи митної служби, що забезпечують їх збереження і захист від несанкціонованого доступу сторонніх осіб.

Норми придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, інших предметів і матеріалів, на які поширюється дозвільна система, а також спеціальних засобів у митних органах, митних організаціях, спеціалізованих навчальних закладах митної служби, науково-дослідній установі митної служби затверджуються Держмитслужбою, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері фінансів.

Керівники митних органів, митних організацій, спеціалізованих навчальних закладах митної служби, науково-дослідної установи митної служби зобов'язані систематично проводити роботу із забезпечення законності застосування спеціальних засобів та вогнепальної зброї, організовувати навчання посадових осіб митної служби, забезпечувати видачу спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї лише після проходження посадовими особами митної служби спеціальної підготовки щодо поводження з ними та застосування і складення відповідних заліків.

Забороняється зберігання, носіння посадовими особами митної служби вогнепальної зброї та набоїв до неї не під час виконання службових обов'язків.

За неправомірне застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї посадові особи митної служби несуть відповідальність, передбачену законодавством.

ЛЕКЦІЯ 5 «МИТНА СПРАВА І МИТНА ПОЛІТИКА»

1. Митна територія і митний кордон України.
2. Поняття, структура та зміст митної справи.
3. Державна політика у сфері державної митної справи.
4. Правові засади міжнародного митного співробітництва.
5. Правові засади міжнародного митного співробітництва України

1. Митна територія і митний кордон України

Митна територія України (ст. 9 МК України) - це територія, зайнята сушею, територіальне море, внутрішні води і повітряний простір, а також території вільних митних зон, штучні острови, установки і споруди, створені у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України.

До складу території України відповідно до її законодавства та міжнародних договорів входять:

– суходол, зокрема острови у відкритому морі, що належать Україні (при цьому острів – це природно утворений простір суходолу, оточений водою, який знаходиться вище рівня води під час припливу). Як частина берегу розглядаються і виступаючі в море постійні портові споруди, що є складовою даного порту (крім прибережних установок та штучних островів);

– внутрішні води, що історично належать Україні, морські води, води портів, бухт, заток, губ і лиманів, гаваней і рейдів та інші водойми, частини вод річок, озер та інших водойм;

– надра в межах кордонів України, зокрема, надра під територіальним морем;

– повітряний простір над суходолом і водним простором, зокрема, над територіальним морем (на висоту до 100-110 км над рівнем моря);

– територіальне море (прилеглий морський пояс) – смуга прибережних морських вод завширшки до 12 морських міль, що відлічуються від лінії найбільшого відпливу як на материку, так і на островах, що належать Україні, або від прямих вихідних ліній, які з'єднують відповідні точки;

– континентальний шельф України (дно і надра під територіальним морем), зокрема, континентальний шельф островів, що належать Україні.

Територія України в існуючих кордонах є цілісною, недоторканною і не може бути змінена та використана без її згоди.

Території спеціальних митних зон, розташованих в Україні, вважаються такими, що знаходяться поза межами митної території України, крім випадків, визначених законами

України. Спеціальні митні зони створюються шляхом прийняття окремого закону для кожної спеціальної митної зони із визначенням їх статусу, території, строку, на який вони створюються, та особливостей застосування законодавства України на території зони.

Згідно зі ст. 10 МК України Межі митної території України є *митним кордоном України*. Митний кордон України збігається з державним кордоном України, крім меж штучних островів, установок і споруд, створених у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України. Межі території зазначених островів, установок і споруд становлять митний кордон України.

Державний кордон України – це лінія і вертикальна поверхня, що проходить по цій лінії, які визначають межі території України – суші, вод, надр, повітряного простору.

Державний кордон України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, встановлюється:

– на суші – по характерних точках і лініях рельєфу або ясно видимих орієнтирах;

– на морі – по зовнішній межі територіального моря України;

– на судноплавних річках – по середині головного фарватеру або тальвегу річки; на несудноплавних річках (ручаях) – по їх середині або по середині головного рукава річки; на озерах та інших водоймах – по прямій лінії, що з'єднує виходи державного кордону України до берегів озера або іншої водойми. Державний кордон України, що проходить по річці (ручаю), озеру чи іншій водоймі, не переміщується як при зміні обрису їх берегів або рівня води, так і при відхиленні русла річки (ручаю) у той чи інший бік;

– на водосховищах гідровузлів та інших штучних водоймах – відповідно до лінії державного кордону України, яка проходила на місцевості до їх заповнення;

– на залізничних і автодорожніх мостах, греблях та інших спорудах, що проходять через прикордонні ділянки судноплавних і несудноплавних річок (ручаїв), – по середині цих споруд або по їх технологічній осі незалежно від проходження державного кордону України на воді.

Державний кордон України на місцевості позначається видимими прикордонними знаками, форми, розмір і порядок, встановлення яких визначаються законодавством України й міжнародними договорами України.

2. Поняття, структура та зміст митної справи

Митниця протягом тривалого часу була і є ознакою суверенності, державності та незалежності країни, потужним джерелом формування видаткової частини бюджету країни, засобом стримування попадання в країну небезпечних для життя та здоров'я людини чи небажаних товарів, які не сприяють розвитку економіки.

Із становленням України як незалежної держави, розкріпаченням економічної активності населення та міграційної політики особливого значення набуло забезпечення її економічної самостійності, невід'ємним елементом якої є митна система. Відповідно до розділу VI Декларації про державний суверенітет України, наша країна самостійно створює банківську (включаючи зовнішньоекономічний банк), цінову, фінансову, **митну**, податкову системи, формує державний бюджет... Отже, самостійний розвиток України визначально пов'язувався з її суверенітетом у зовнішньоекономічній діяльності, де особливого значення в силу необхідності експортно-імпортних операцій (економічний аспект) та гуманітарного і політичного співробітництва набуває митна справа, основу якої становить митне законодавство. У такому контексті митна справа визначена як діяльність держави в особі її спеціально уповноважених органів, що спрямована на охорону економічних інтересів та безпеки України в разі переміщення через митний кордон товарів та транспортних засобів.

Згідно із Митним кодексом України встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних

правил, організація і забезпечення діяльності органів доходів і зборів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, становлять державну митну справу.

Отже, **митна справа** є складним організаційно-правовим явищем й включає в себе: порядок переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів; митне регулювання, пов'язане із встановленням та справлянням митних платежів, процедури митного контролю та оформлення, боротьбу з контрабандою та порушеннями вимог актів митного законодавства, що спрямовані на реалізацію митної політики. При здійсненні митної справи Україна дотримується системи класифікації та кодування товарів, єдиної форми декларування експорту та імпорту товарів, митної інформації, інших міжнародних норм і стандартів.

Структура митної справи може бути репрезентована таким чином і в такій послідовності: митна політика; переміщення через митну територію товарів і транспортних засобів та інших предметів; митні режими; митне регулювання; встановлення та справляння митних платежів; митне оформлення; митний контроль; валютний контроль; надання митних пільг; ведення митної статистики та товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності (ТН ЗЕД); боротьба із контрабандою та іншими порушеннями митного законодавства; дізнання у митних органах; притягнення винних осіб до відповідальності за скоєні ними порушення; провадження у даних справах; інформаційна, консультативна та роз'яснювальна діяльність; прийняття, відміна чи відкликання попередніх рішень; звернення переміщених з порушеннями митного законодавства предметів та товарів у власність держави та розпорядження вилученими товарами та транспортними засобами; оскарження та розгляд рішень, дій чи бездіяльності митних органів та їх посадових осіб; регулювання порядку проходження служби в митних органах та внутрішніх взаємовідносин; співробітництво із митними органами інших країн та міжнародними організаціями в галузі митної справи та митного регулювання.

Митна справа в той же час не є незмінною і знаходиться у постійному розвитку. Тому з ускладненням завдання митної політики змінюються її пріоритети, засоби здійснення. В той же час митна справа завжди спрямована на досягнення гуманітарних, політичних, економічних, фіскальних, правоохоронних і регулятивних завдань держави. Гуманітарна сфера пов'язана із забезпеченням прав та інтересів людини, у тому числі на вільне пересування і спілкування, вільне забезпечення своїх культурних, професійних та інших потреб на основі кращих досягнень людства. При цьому економічна мета митної діяльності полягає у захисті економічних інтересів та національного ринку, стягненні митних платежів при переміщенні товарів та предметів через митний кордон. Відповідно до номенклатури митних товарів також стягується мито, податок на додану вартість, акцизні та інші збори, у тому числі й за митне оформлення, зберігання товарів, їх митне супроводження. Тим самим митна справа через здійснення фіскальної політики є вагомим джерелом формування видаткової частини державного бюджету.

Регулятивна мета митної справи та митного регулювання досягається шляхом встановлення ставок і мита, які застосовуються до товарів при їх переміщенні через кордон, визначення заборон та обмежень на ввезення та вивіз товарів, ліцензування та квотування експорту та імпорту, видача дозволів на ввезення та вивіз окремих товарів.

Регуляторна політика при здійсненні митної справи є відображенням економічної політики й проводиться відповідно до міжнародних зобов'язань України, необхідності захисту економічної основи власного суверенітету, захисту власного споживацького ринку від засилля низькоякісних товарів, сприяння внутрішньому товаровиробнику, захист від дискримінації з боку інших країн та інше. Основу цієї та іншої діяльності становить необхідність захисту життя та здоров'я людей, їх законних прав та інтересів. Сюди включається також захист державної безпеки, суспільного порядку, моралі, культурного і історичного надбання, охорона тваринного та рослинного світу, довкілля. Одночасно захищаються законні права та інтереси українських підприємців та споживачів ввезеного товару, попередження їх незаконного обігу, особливо наркотиків, зброї, предметів історичної, культурної спадщини. Митні органи протидіють контрабанді, незаконному обігу

валюти та іншими злочинам і порушенням митного законодавства.

3. Зміст митної справи

Зміст митної справи постійно вдосконалюється і є комплексним поняттям. Він охоплює не тільки її напрямки але, й компетенцію державних митних та інших органів, суб'єктивні права і юридичні обов'язки учасників митних правовідносин. Вони стосуються багатьох інститутів не тільки митного права і є засобом реалізації митної політики. Тож митна справа за змістом і за структурою – поліаспектне економіко-правове явище, що регулюється нормами різних галузей права: конституційного, адміністративного, адміністративно-процесуального, цивільного, трудового, цивільно-процесуального, кримінального та кримінально-процесуального.

Зміст відносин, що складаються при здійсненні митної справи, визначають суб'єктивні права та юридичні обов'язки, що виникають при переміщенні товарів та інших предметів через митний кордон України. Для цього суб'єкт, який їх переміщує, повинен мати належним чином підтверджене право. Одна справа коли ці товари переміщає пересічний громадянин у режимі візового чи безвізового пересування, а інша справа — суб'єкт підприємницької діяльності. Особливо це стосується переміщення дипломатичної пошти та предметів, що належать особам, які мають дипломатичний імунітет. Тому й підходи до реалізації змісту митної справи можуть відрізнятися.

Митна справа як засіб забезпечення прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб має внутрішній та зовнішній аспект. Внутрішній аспект пов'язаний із безпекою людини, наприклад, від незаконного переміщення наркотичних засобів — прекурсорів, інших подібних їм за дією препаратів, неякісних лікарських препаратів, продуктів харчування, товарів народного споживання тощо. Це також стосується наповнення вітчизняного ринку тими товарами, що їх не виробляють вітчизняні підприємці. Зовнішній аспект пов'язаний із задоволенням культурних та інших потреб населення України: міжнародний туризм, міжнародний культурний обмін, лікування закордоном, навчання, спілкування із родичами, міграція тощо. Особливе значення має зовнішньоекономічна діяльність та кооперація із зарубіжними підприємцями.

Митна справа як напрям реалізації зовнішньої політики країни та співробітництва з іншими країнами у різних сферах. Наприклад, це проявляється у боротьбі із міжнародним тероризмом, контрабандою, розповсюдженням наркотиків. Головним є розвиток взаємної довіри між державами та співробітництво на взаємовигідній основі.

У той же час вона слугує так званим митним війнам, які періодично розгортаються чи існує їх загроза.

Митна справа як засіб забезпечення безпеки держави полягає у захисті суверенітету України, її економічних інтересів. Через здійснення митної справи держава може захищати проголошені Конституцією України пріоритети і, перш за все, життя та здоров'я своїх громадян, їх права та інтереси, які охороняються законом. Україна не повинна перетворитися на ринок для реалізації низькоякісної, екологічно шкідливої продукції та товари західних виробників чи звалище шкідливих для довкілля відходів виробництва. Розвиваючи економічні, культурні та інші зв'язки з іншими країнами, не треба забувати про необхідність прийняття запобіжних організаційних заходів щодо попередження проникнення в Україну неякісних товарів, що можуть завдати шкоди населенню, попередження вивезенню її культурних та історичних цінностей, економічному шпіонажу тощо.

Законодавство України про митну справу відносно молоде й розвивається з урахуванням національних традицій, правової системи та міжнародного законодавства в галузі митної справи. Останнє зумовлено не тільки потребою активного товарообігу між країнами та залучення іноземних інвестицій, але й політикою відкритих дверей. Воно відображає міжнародно-правові стандарти і підходи в забезпеченні прав людини та організацій у здійсненні митної справи. Без цього співробітництво України у митній справі з іншими країнами було в суттєво ускладнене. Крім цього, при здійсненні митної справи переслідуються і національні інтереси щодо забезпечення економічної та іншої безпеки держави, недопущення проникнення на її території небажаних осіб, перевезення шкідливих

та небезпечних товарів і предметів. Стосовно товарів, які є в достатній кількості в Україні, встановлюється підвищене мито і навпаки стосовно товарів, у яких на споживчих ринках є дефіцит, можуть встановлюватися пільги.

Митне законодавство України відображає традиційні для України та її населення зв'язки. Наприклад, між Україною та Росією встановлено безвізовий режим пересування громадян, особливий прикордонний режим перетину митного кордону та обміну товарами між прикордонними територіями. Аналогічні дружні стосунки склалися й з іншими сусідами.

Через санітарний та інші види контролю забезпечується екологічна рівновага і попереджається ввезення в Україну таких рослин та мікроорганізмів, які потенційно становлять загрозу її екосистемам.

4. Державна політика у сфері державної митної справи

Засади та механізм митної справи в основному збігається в багатьох країнах, що зумовлено економічним глобалізмом, інтеграційними процесами та розвитком гуманітарного законодавства, відкритістю суспільства, посиленням ролі та значення міжнародних зв'язків, економічним глобалізмом та зовнішньоекономічними відносинами. **Відповідно до ст. 5 МКУ *державна політика у сфері державної митної справи* - це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики.**

Митна справа у всіх країнах є виключною монополією держави. Це означає виключне право держави на розробку засад митної політики і механізму її здійснення. Головний зміст державної монополії митної справи полягає в забезпеченні цілісного централізованого регулювання зовнішньоторговельного обміну. Кінцева мета митної політики, як це випливає із самого її легального визначення, — меркантильна й полягає у забезпеченні залучення додаткових коштів для формування бюджету. В той же час набирає силу й інше розуміння її сутності — сприяння економічному обігу та обміну між державами, забезпечення свободи пересування особистості та міжнародних контактів. Основне – забезпечення прав людини. Тому обмежувати митну політику лише фіскальними інтересами держави було б недалекоглядно.

Монополія митної справи вирішує два завдання: найширше використання зовнішньоекономічних зв'язків для розвитку економіки країни й захисту її від несприятливого впливу зовнішньоекономічних факторів: спекулятивних, монопольних, кон'юнктурних тощо. У такому ракурсі митна політика є засобом забезпечення інтересів населення країни та національної економіки.

Проте слід мати на увазі, що наявність стандартів в економічних, політичних, культурних та соціальних правах людини, діяльність транснаціональних компаній та міжнародного капіталу призводить до об'єктивної необхідності уніфікувати митну справу, спрощувати митні процедури та скорочувати час на їх проведення. Відповідно митне законодавство зближується через імплементацію норм міжнародного права у національне законодавство, запозичення кращих зарубіжних його зразків та практики здійснення, прикордонне митне співробітництво, створення митних союзів та митних зон.

Формування митної політики передбачає необхідність врахування двох важливих підходів у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності: **фритредерство** та **протекціонізм**. Перший — політика вільної торгівлі, за якої митні органи виконують переважно реєстраційні функції та не стягують експортні та імпортні мита. Не встановлюється також обмеження на зовнішньоторговий обіг. Власне таке спрямування політики СОТ. Метою діяльності СОТ є сприяння зниженню торговельних перешкод на шляху обміну товарами та послугами між країнами. Її політика спрямована на постійне зменшення імпортних тарифів і методичне усунення нетарифних методів регулювання міжнародних економічних відносин. СОТ також дозволяє вживати захисні заходи у ситуаціях, коли іноземна конкуренція завдає значних збитків певним виробництвам чи галузям вітчизняної економіки. Другий, навпаки — спрямований на захист власної промисловості та власного товаровиробника від зарубіжних

конкурентів на внутрішньому ринку. Для протекціонізму характерні високі митні тарифи та обмеження імпорту. Проте, переважно ці підходи сполучаються.

Митний протекціонізм вперше був започаткований у XVI столітті в Англії і пов'язувався із промисловою революцією. Для захисту інтересів промисловців та підприємств від конкуренції зі сторони голландських та французьких товарів були введені високі ставки мита на товари, які вироблялись в Англії. Паралельно було обмежено або заборонено ввезення товарів. Було введено такий порядок, відповідно до якого дозволялось привозити іноземні товари тільки на англійських суднах чи принаймні на кораблях країни походження товарів. При цьому за це стягувався додатковий збір. З колоній привозились товари виключно на англійських кораблях. Мета цих заходів полягала також у позбавленні Голландії переваг в торгівлі. Така політика продовжувалася майже 400 років, що дозволило Англії стати не тільки могутньою морською державою, але й вийти за економічним розвитком на перше місце у світі. Після того як було досягнуто передових позицій у промисловості і дешевизни англійських товарів, Англія докорінно змінила свою митну політику і перейшла до фритредерства.

В країнах, де сповідується політика протекціонізму, підсилюється спеціалізація тарифів, що призводить до їх громіздкості на заплутаності, частих змін, у яких важко розібратися не тільки експортерам та імпортерам, але й самим митним органам. Тарифна політика при фритредерстві, як правило, стабільна. Тарифи мають низькі, інколи символічні ставки, а митні надходження до бюджету формуються лише на основі декількох статей.

Формування сучасної митної політики України враховує стан її економіки, геополітичне становище та необхідність залучення іноземних інвестиції, що не можливо зробити без політики фритредерства. Це пояснюється тим, що через країну проходять великі міжнародні транспортні артерії, й Україна по суті є великим транспортним коридором. Будь-які спроби ускладнити пересування товарів на цих транспортних коридорах можуть призвести до важких наслідків для економіки. У той же час прослідкується тенденція до протекціонізму і захисту інтересів національного товаровиробника. На митну політику України впливають й суб'єктивні фактори, геополітичні тенденції, які примушують враховувати національні інтереси в митній політиці, захищати економічні інтереси як країни в цілому, так і її окремих регіонів.

Функціонально митна політика зводиться до забезпечення права громадян України на пересування, забезпечення економічних інтересів України, в тому числі її фіскальної політики, забезпечення міжнародного економічного, політичного, культурного та соціального співробітництва, зайняття місця у міжнародному розподілі ринків.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється в основному *тарифними та нетарифними* методами регулювання.

Правовою основою регулювання зовнішньоекономічної діяльності є один з базових законів, що регулює українську економіку — це *Закон України від 16 квітня 1991 р. «Про зовнішньоекономічну діяльність».* Цей документ чітко визначив, що Україна самостійно здійснює митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності на своїй території, а митну політику України визначає Верховна Рада України.

Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється за вказаним Законом, *а також на підставі Митного Кодексу України та міжнародних договорів України.*

На підставі статті 271 МКУ митними платежами оподатковуються усі товари, що переміщуються через митний кордон України.

Правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, митом, крім особливих видів мита, встановлюються Митним Кодексом та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Правила оподаткування особливими видами мита визначаються законами України *"Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну".*

Правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, іншими (крім мита) митними платежами встановлюються Податковим Кодексом України з урахуванням особливостей, що визначаються цим Кодексом.

5. Правові засади міжнародного митного співробітництва України

На сьогодні існує розгорнута нормативно-правова база, яка надає право митним органам України встановлювати та підтримувати міжнародні зв'язки у галузі митної справи як з митними органами зарубіжних країн, так і з міжнародними організаціями, статутна діяльність яких передбачає можливість здійснення співробітництва з митних питань.

Розглядаючи правові засади міжнародного співробітництва з питань митної справи, особливу увагу слід звернути на положення, *закріпленні:*

- *Конституцією України від 28 червня 1996 р;*
- *Законом «Про міжнародні договори України» від* 29 червня 2004 р.;
- *Митним Кодексом України* від 13.03.2012 р.

Міжнародне митне співробітництво з членами міжнародного співтовариства Україною здійснюється на основі загальновизнаних принципів і норм міжнародного права.

Міжнародна діяльність Державної фіскальної служби спрямовується і координується *Президентом України та Кабінетом Міністрів України* й здійснюється за погодженням з *Міністерством закордонних справ України.*

У розвиток міжнародного співробітництва у галузі митної справи Державна фіскальна служба України (Згідно з Положенням про Державну фіскальні службу України, затвердженого постановою КМУ від 21.05.2014р.):

1) укладає в установленому порядку міжвідомчі договори з митними та податковими органами іноземних держав, проводить в межах повноважень, передбачених законом, переговори та консультаційну роботу з підготовки міжнародних договорів з питань, що належать до компетенції ДФС, готує пропозиції щодо укладення таких договорів, а також припинення та/або зупинення їх дії;

2) здійснює міжнародне співробітництво, забезпечує виконання зобов'язань, узятих за міжнародними договорами України, з питань, що належать до її компетенції, у тому числі шляхом надання взаємної адміністративної допомоги у запобіганні, виявленні та розслідуванні порушень законодавства з питань державної митної справи, на підставі міжнародних угод;

На двосторонньому рівні Україна має досить широку договірно-правову базу (міжнародні угоди):

ДВОСТОРОННІ МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ МІЖДЕРЖАВНОГО ТА МІЖУРЯДОВОГО ХАРАКТЕРУ (Угода між Урядом України і Урядом Грузії про співробітництво у митних справах, Угода між Урядом України і Урядом Французької Республіки про взаємну адміністративну допомогу з метою запобігання митним порушенням, їх розслідування та припинення тощо. Близько 50 угод);

ДВОСТОРОННІ МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ МІЖВІДОМЧОГО ХАРАКТЕРУ **(**Протокол між Державним митним комітетом України та Державним митним департаментом Республіки Грузія про митне оформлення транзитних вантажів, Угода між Державним митним комітетом України та Митним департаментом при Міністерстві фінансів Литовської Республіки про митне оформлення транзитних вантажів та багажу фізичних осіб тощо. Близько 150 угод);

БАГАТОСТОРОННІ МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ МІЖУРЯДОВОГО ТА МІЖВІДОМЧОГО ХАРАКТЕРУ **(**Конвенція про створення Ради Митного Співробітництва 1952 р., Угода про порядок митного оформлення товарів, які походять з митних територій держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав та переміщуваних між ними відповідно до митного режиму випуску для вільного обігу тощо. Близько 30 угод**).**

Одним із основних напрямів двостороннього співробітництва є взаємодія у боротьбі з контрабандою та порушеннями митних правил.

Важливу роль у розвитку митного права України відіграють зв'язки з міжнародними організаціями, діяльність яких пов'язана з вирішенням питань митної справи.

Державна фіскальна служба відповідає за виконання зобов'язань, що випливають із членства України в таких міжнародних організаціях та їх органах:

1 Всесвітня митна організація (ВМО) *World Customs Organization* (англ.) є міжурядовою міжнародною організацією зі штаб-квартирою в Брюселі, Бельгії. Членами ВМО є митні адміністрації майже всіх країн світу. Робота ВМО сконцентрована у сфері розробки міжнародних інструментів, конвенцій з питань класифікації товарів, митної вартості, правил походження товарів, митних зборів, безпеки ланцюгу постачання товарів, спрощення процедур міжнародної торгівлі, боротьби з правопорушеннями в митній сфері та незаконним переміщенням контрафактної продукції (захист прав інтелектуальної власності), а також боротьби з корупцією. ВМО приділяє особливу увагу програмам інституціонального розвитку, метою яких є надання підтримки при проведенні реформ та модернізації митних служб.

2 Організація чорноморського економічного співробітництва (англ.) *Organization of Black Sea Economic Cooperation – BSEC* — субрегіональне об'єднання 12 країн Чорноморського регіону (Азербайджан, Албанія, Болгарія, Вірменія, Греція, Грузія, Молдова, Росія, Румунія, Сербія, Туреччина, а також Україна). Організація була створена з метою тісного економічного співробітництва країн-учасниць, вільного пересування товарів, капіталів, послуг і робочої сили та інтеграція економік цих країн в світову економічну систему. Туреччина і Україна надають особливе значення ОЧЕС як організації, яка підвищує їх статус в переговорах про майбутній можливий вступ до ЄС.

3 Європейська економічна комісія ООН — це одна з п’яти регіональних комісій Організації Об’єднаних націй. Вона була заснована 1947 року Економічною і соціальною Радою ООН (ЕКОСОС) з метою розвитку економічної діяльності і зміцнення економічних зв’язків усередині регіону ЄЕК ООН, а також між цим регіоном і рештою світу.

ЄЕК ООН служить для урядів регіональним форумом для розробки конвенцій, норм і стандартів з метою гармонізації дій і полегшення обміну думками між державами-членами. Виконуючи цю функцію, ЄЕК ООН забезпечує гарантії безпеки і якості споживачам. Сприяє охороні довкілля, спрощує процедури торгівлі, а також сприяє тіснішому єднанню держав-членів усередені регіону й їхній повній інтеграції до світової економіки.

Сфери діяльності. До основних сфер діяльності ЄЕК ООН належать: довкілля, транспорт, статистика, стійка енергетика, торгівля, лісоматеріали і ліси, житло і землекористування, народонаселення й економічна співпраця та інтеграція.

4 Комітет з внутрішнього транспорту Європейської Економічної Комісії ООН (КВТ ЄЕК) і безпосередньо з ООН. Комітет є одним із головних органів Європейської Економічної Комісії — одного з найстаріших органів ООН. КВТ ЄЕК займається питаннями міжнародного співробітництва в галузі транспорту і зв'язку, координації залізничного, автомобільного і водного транспорту. Для цього у його структурі на постійній основі працюють три основні робочі групи (з питань автомобільного, водного і залізничного транспорту), які мають розгалужену структуру допоміжних робочих груп та інші всесвітні організації.

Україна бере участь у міжнародному митному співробітництві як на універсальній, так і на регіональній основах.

Регіональне митне співробітництво України залежно від кількості суб'єктів міжнародних митних правовідносин можна поділити на два види: двостороннє та багатостороннє.

У двосторонні зв'язки ДФС України може вступати:

- з митними органами іноземних держав;
- з відповідними органами міжнародних регіональних організацій (як приклад, відносини з Директоратом Європейської Комісії з оподаткування і митного союзу Європейського Співтовариства).

Таке співробітництво може здійснюватися:

- як на основі укладених міждержавних, міжурядових і міжвідомчих угод з питань митної справи,
- так і в рамках спільно утворених інституцій.

1. Європейське співтовариство – створене при Євросоюзі. На сьогоднішній день Україна офіційно підтримує зовнішні відносини з питань митного співробітництва саме з Європейським

Співтовариством. Щодо сучасного етапу співробітництва, то українсько-європейські відносини спираються значною мірою на підписану 14 червня 1994р. в *Люксембурзі Угоду про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами* (далі — УПС), що набрала чинності з 1 березня 1998р. і розрахована на десятирічний період.

Правовому регулюванню митного співробітництва в Угоді присвячені положення статей 51 і 76 «Митниця», а також *Протокол про надання адміністративними органами взаємної допомоги у вирішенні митних питань*, що є невід'ємною частиною УПС.

Відповідно до цих положень митне співробітництво між Україною та ЄС здійснюється в таких напрямах:

4) згідно з ст. 51 — зближення чинного і майбутнього митного законодавства України із законодавством Співтовариства. До речі, серед пріоритетних галузей, передбачених цією статтею, митне законодавство визначене першим;

5) надання технічної допомоги, якої може потребувати Україна під час здійснення заходів, пов'язаних із зближенням законодавства.

6) надання взаємної допомоги у вирішенні митних питань —відповідно до положень.

Державна фіскальна служба бере активну участь у роботі таких органів:

-Ради з питань співробітництва, де вона представлена Головою Служби;

-Комітету з питань співробітництва, де її представляє перший заступник Голови Служби;

-галузевих підкомітетів, зокрема, в Підкомітеті Україна—ЄС № 5 «Митне та транскордонне співробітництво» - представлена першим заступником Голови Служби.

2. СОТ (Світова організація торгівлі) - це міжнародна організація, метою якої є розробка системи правових норм міжнародної торгівлі та контроль за їх дотриманням. Головними цілями СОТ є забезпечення тривалого і стабільного функціонування системи міжнародних торговельних зв'язків, лібералізація міжнародної торгівлі, поступове скасування митних і торговельних обмежень, послідовне проведення справедливої торговельної політики; забезпечення прозорості торговельних процедур.

СОТ має статус спеціальної організації ООН і являє собою організаційно-правову основу системи міжнародної торгівлі. Організація формує міжнародні правила, яких країни-члени повинні дотримуватися при здійсненні торговельних відносин, а також забезпечує умови для проведення багатосторонніх переговорів, направлених на глобальну лібералізацію торгівлі.

СОТ розпочала свою діяльність у січні 1995 року після підписання відповідної багатосторонньої угоди у м. Маракеш (Марокко) 15 квітня 1994 року. СОТ стала правонаступницею Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) - організації, яка проіснувала з 1947 по 1994 рік і нараховувала 128 членів.

Основи міжнародного митного співробітництва в рамках СНД було закладено *в Угоді про створення СНД від 8 грудня 1991 р.* З урахуванням даної Угоди прийнятим 22 січня 1993 р. Статутом СНД було визначено основні сфери спільної діяльності держав—членів СНД, серед яких була і така сфера — співробітництво у формуванні і розвитку спільного економічного простору загальноєвропейського і євразійського ринків, митної політики.

3. Ради керівників митних служб держав—учасниць СНД Міжнародне митне співробітництво Держмитслужби України з митними службами держав—учасниць СНД відбувається в рамках постійно діючого органу галузевого співробітництва **— Ради керівників митних служб держав—учасниць СНД (далі — РКМС або Рада),** основним призначенням якого є забезпечення координації взаємодії митних служб держав—учасниць СНД в галузі митної політики.

РКМС було *засновано Рішенням Ради глав урядів СНД від 23 грудня 1993р., а перше її засідання відбулося 18 січня 1994 р.* Цим рішенням було затверджено Положення про РКМС, яке на цей час діє в новій редакції від 30 травня 2002 р.

Основними напрямами діяльності РКМС є:

- визначення пріоритетних напрямів у сфері митної справи держав—учасниць СНД;
- сприяння зближенню та гармонізації митних законодавств держав—учасниць СНД;
- координація практичної взаємодії митних та інших зацікавлених національних служб і відомств держав—учасниць СНД з основних аспектів митної політики;

- сприяння реалізації ухвалених міждержавних та міжурядових рішень у галузі митної справи держав—учасниць СНД.

4. Організація за демократію та економічний розвиток ГУАМ — регіональне об'єднання чотирьох держав: Грузії, України, Азербайджанської Республіки та Республіки Молдова. В основі утворення цієї форми співробітництва лежить єдність позицій країн із подібними політичними й економічними зовнішніми орієнтаціями. Організація була створена 1997 року для протистояння впливу Росії в регіоні й отримала підтримку Сполучених Штатів. У 1999 організація була перейменована у **ГУУАМ** завдяки вступу Республіки Узбекистан до неї, яка, однак, вийшла з організації 5 травня 2005, викликавши повернення початкової назви. Штаб-квартира знаходиться у Києві на Майдані Незалежності.

ЛЕКЦІЯ 6 «КРАЇНА ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРУ»

1. Мета та загальні поняття визначення країни походження товарів.
2. Ознаки та критерії повністю вироблених та достатньо перероблених товарів.
3. Порядок підтвердження країни походження товару.
4. Видача сертифікатів про походження товару з України та їх верифікація

1. Мета та загальні поняття визначення країни походження товарів

Країна походження товару визначається з метою оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, заборон та/або обмежень щодо переміщення через митний кордон України, а також забезпечення обліку цих товарів у статистиці зовнішньої торгівлі.

В процесі визначення країни походження товару не враховується походження енергії, машин та інструментів, що використовуються для його виробництва або переробки.

Приладдя, запасні частини та інструменти, використовувані в машинах, пристроях, агрегатах або транспортних засобах, вважаються такими, що походять з тієї самої країни, що і ці машини, пристрої, агрегати або транспортні засоби, за умови їх ввезення та продажу разом із зазначеними машинами, пристроями, агрегатами або транспортними засобами і відповідності їх комплектації та кількості звичайно використовуваним приладдю, запасним частинам та інструментам.

Положення Митного кодексу застосовуються для визначення походження товарів, на які при ввезенні їх на митну територію України поширюється режим найбільшого сприяння (непреференційне походження), з метою застосування до таких товарів передбачених законом заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Повністю вироблені або піддані достатній переробці товари преференційного походження визначаються на основі законів України, а також міжнародних договорів України, згоду на обов’язковість яких надано Верховною Радою України.

Країна походження упаковки, в якій товар ввозиться на митну територію України, вважається тією ж, що і країна походження самого товару, крім випадків, коли законодавство України передбачає її окреме декларування для тарифних цілей. У таких випадках країна походження упаковки визначається окремо від країни походження товару.

Для цілей визначення країни походження товару, у тому числі при застосуванні правила адвалорної частки, у тих випадках, коли упаковка, в якій товар ввозиться на митну територію України, вважається походженням з тієї ж країни, що й сам товар, враховується лише та упаковка, в якій товар звичайно реалізується у роздрібній торгівлі.

2. Ознаки та критерії повністю вироблених та достатньо перероблених товарів

Товарами, повністю виробленими у даній країні, вважаються товари, передбачені в ст. 38 Митного кодексу, а саме:

1) корисні копалини, добуті з надр цієї країни, в її територіальних водах або на її морському дні;

2) продукція рослинного походження, вирощена або зібрана в цій країні;
3) живі тварини, що народилися та вирощені в цій країні;
4) продукція, одержана від живих тварин у цій країні;
5) продукція, одержана в результаті мисливського або рибальського промислу в цій країні;
6) продукція морського рибальського промислу та інша продукція морського промислу, одержана судном цієї країни або судном, що орендоване (зафрахтоване) цією країною;
7) продукція, одержана на борту переробного судна цієї країни виключно з продукції, зазначеної у пункті 6;
8) продукція, одержана з морського дна або з морських надр за межами територіальних вод цієї країни, за умови, що ця країна має виключне право на розробку цього морського дна або цих морських надр;
9) брухт та відходи, одержані в результаті виробничих або інших операцій з переробки в цій країні, а також вироби, що були у вжитку, зібрані в цій країні та придатні лише для переробки на сировину (утилізації);
10) електроенергія, вироблена в цій країні;
11) товари, вироблені в цій країні виключно з продукції, зазначеної у пунктах 1 - 10 .

Вимоги ст. 38 Митного кодексу також розповсюджуються при визначенні походження товарів повністю вироблених у вільних митних зонах на території України, під час випуску їх для вільного обігу на митній території України.

Критерії достатньої переробки товару є *загальними і особливими*.

Особливі критерії достатньої переробки для товарів, що підлягають такій переробці, визначені ст. 39 Митного кодексу. До них відносяться:

1) товари, що декларуються, класифікуються в тарифній позиції іншій, ніж матеріали чи вироби, що походять з третіх країн і були використані для їх виготовлення;

2) у вартості товарів, що декларуються, частка доданої вартості становить не менш як 50 відсотків.

При цьому для наземних (дорожніх) транспортних засобів, що класифікуються за товарними позиціями 8702, 8703, 8704 згідно з УКТ ЗЕД, є обов'язкове виконання таких виробничих та технологічних операцій:
- виготовлення кузова (кабіни) транспортного засобу, коли з окремих елементів, деталей або вузлів методами нероз'ємного з'єднання виготовляється кузов (кабіна), призначений для подальшого фарбування і складання. При цьому у процесі виготовлення кузова (кабіни) складається в єдине ціле не менш як шість основних елементів кузова (кабіни), серед яких повинні бути дах, боковина ліва, боковина права, підлога;
- фарбування кузова (кабіни);
- спорядження кузова (кабіни);
- складання транспортного засобу.

Загальні критерії достатньої переробки, які залишаються незмінними, оскільки базуються на нормах ГАТТ, встановлює саме ст. 40 Митного кодексу. До них відносяться:
1) виконання виробничих або технологічних операцій, за результатами яких змінюється класифікаційний код товару згідно з УКТ ЗЕД на рівні будь-якого з перших чотирьох знаків;
2) зміна вартості товару в результаті його переробки, коли відсоткова частка вартості використаних матеріалів або доданої вартості досягає фіксованої частки у вартості кінцевого товару (правило адвалорної частки);
3) виконання виробничих та/або технологічних операцій, які в результаті переробки товару не ведуть до зміни його класифікаційного коду згідно з УКТ ЗЕД або вартості згідно з правилом адвалорної частки, але з дотриманням певних умов вважаються достатніми для визнання товару походженням із тієї країни, де такі операції мали місце.

Критерії достатньої переробки для конкретних товарів встановлюються та застосовуються у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України. Якщо стосовно конкретного товару такі критерії достатньої переробки, як правило, адвалорної частки та виконання виробничих і технологічних операцій, не встановлено, то застосовується правило, згідно з яким товар вважається підданим достатній переробці, якщо в результаті його

переробки змінено класифікаційний код товару згідно з УКТ ЗЕД на рівні будь-якого з перших чотирьох знаків.

У разі застосування правила адвалорної частки вартість товару, одержаного в результаті переробки в цій країні, визначається на базі ціни франко-завод виробника товару. Вартість складових цього товару, що походять з інших країн, визначається за їх митною вартістю, а тих складових, походження яких не визначено, - за встановленою ціною першого їх продажу в цій країні.

Незалежно від положень ст. 40 Митного кодексу не відповідають критерію достатньої переробки:

- операції, пов'язані із забезпеченням збереження товарів під час зберігання чи транспортування;
- операції щодо підготовки товарів до продажу та транспортування (роздрібнення партії, формування відправлень, сортування, перепакування);
- прості складальні операції - операції, які здійснюються шляхом складання виробів за допомогою простого кріпильного матеріалу (гвинтів, гайок, болтів тощо) чи клепання, склеювання або монтажу готових вузлів за допомогою зварювання (за винятком виготовлення складних виробів шляхом зварювання), а також інші операції (регулювання, контроль, заправка робочою рідиною тощо), необхідні у процесі складання і не пов'язані з переробкою (обробкою) товарів, незалежно від кількості та складності таких операцій;
- змішування товарів, які походять з різних країн, якщо характеристики кінцевої продукції суттєво не відрізняються від характеристик товарів, що змішуються;
- забій тварин;
- комбінація двох чи більше вищезазначених операцій.

Крім того, у випадку коли товари у розібраному чи незібраному вигляді поставляються кількома партіями або якщо за виробничими чи транспортними умовами неможливе їх відвантаження однією партією, а також у випадках коли партія товару роздрібнена на кілька партій в результаті помилки, такі товари повинні розглядатися за бажанням декларанта або уповноваженої ним особи як єдиний товар для цілей визначення країни походження товару.

Для цього необхідно:

1) попереднє повідомлення митного органу про роздрібнення партії розібраного чи незібраного товару на кілька партій із зазначенням причин такого роздрібнення, наявність докладної специфікації кожної партії із зазначенням кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД, вартості і країни походження товарів, що входять до кожної партії;

2) документальне підтвердження помилковості роздрібнення однієї партії товару на кілька партій;

3) поставка всіх партій товарів з однієї країни одним постачальником;

4) митне оформлення всіх партій товарів в одному митному органі.

Що стосується упаковки, то її країна походження співпадає із походженням товару, крім випадків, коли законодавство України передбачає її окреме декларування для тарифних цілей. У такому разі країна походження упаковки визначається окремо від країни походження товару.

Для цілей визначення країни походження товару, у тому числі при застосуванні правила адвалорної частки, у тих випадках, коли упаковка, в якій товар ввозиться на митну територію України, вважається походженням з тієї ж країни, що й сам товар, враховується лише та упаковка, в якій товар звичайно реалізується у роздрібній торгівлі.

3. Порядок підтвердження країни походження товару

Для підтвердження країни походження товару митний орган у передбачених законом випадках має право вимагати та отримувати документи про походження такого товару. Країна походження товару заявляється митному органу шляхом подання оригіналів документів про походження товару.

Документами, що підтверджують країну походження товару, є :

- Сертифікат про походження товару - це документ, який однозначно свідчить про країну походження товару і виданий компетентним органом даної країни або країни вивезення, якщо у країні вивезення сертифікат видається на підставі сертифіката, виданого компетентним органом у країні походження товару.
- Засвідчена декларація про походження товару - це декларація про походження товару, засвідчена державною організацією або компетентним органом, наділеним відповідними повноваженнями.
- Декларація про походження товару - це письмова заява про країну походження товару, зроблена у зв'язку з вивезенням товару виробником, продавцем, експортером (постачальником) або іншою компетентною особою на комерційному рахунку чи будь-якому іншому документі, який стосується товару.
- Сертифікат про регіональне найменування товару - це документ, який підтверджує, що товари відповідають визначенню, характерному для відповідного регіону країни, та виданий компетентним органом відповідно до законодавства країни вивезення товару

У разі якщо в документах про походження товару є розбіжності у відомостях про країну походження товару або митним органом встановлено інші відомості про країну походження товару, ніж ті, що зазначені у документах, декларант або уповноважена ним особа має право надати митному органу для підтвердження відомостей про заявлену країну походження товару додаткові відомості.

Додатковими відомостями про країну походження товару є відомості, що містяться в товарних накладних, пакувальних листах, відвантажувальних специфікаціях, сертифікатах (відповідності, якості, фітосанітарних, ветеринарних тощо), митній декларації країни експорту, паспортах, технічній документації, висновках-експертизах відповідних органів, інших матеріалах, що можуть бути використані для підтвердження країни походження товару.

У разі ввезення товару на митну територію України документ, що підтверджує країну походження товару, подається обов'язково лише у разі, якщо це необхідно для застосування митно-тарифних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності, кількісних обмежень (квот), інших заходів економічного або торговельного характеру, що здійснюються в односторонньому порядку або відповідно до двосторонніх чи багатосторонніх міжнародних договорів, укладених відповідно до закону, або заходів, що здійснюються відповідно до закону для забезпечення здоров'я населення чи суспільного порядку, а також у разі, якщо в митного органу є підстави для підозри в тому, що товар походить з країни, товари якої заборонені до переміщення через митний кордон України згідно із законодавством України.

У разі ввезення товару на митну територію України сертифікат про походження товару подається обов'язково:

1) на товари, до яких застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України;

2) на товари, щодо ввезення яких в Україну застосовуються кількісні обмеження (квоти) або заходи, вжиті органами державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в межах повноважень, визначених законами України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну", "Про зовнішньоекономічну діяльність";

3) якщо це передбачено законами України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Документи, які підтверджують країну походження товару, не вимагаються у разі, якщо:

- товари, що переміщуються через митний кордон України, не підлягають письмовому декларуванню відповідно до Митного кодексу;
- товари ввозяться громадянами та оподатковуються за єдиною ставкою мита відповідно до розділу XII Митного кодексу;

- товари ввозяться на митну територію України в режимі тимчасового ввезення з умовним повним звільненням від оподаткування;
- товари переміщуються митною територією України в режимі транзиту;
- це передбачено міжнародним договором, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України;
- через митний кордон України переміщуються зразки флори, фауни, ґрунтів, каміння тощо для наукових досліджень, відібрані на об'єктах України, які розташовані в полярних регіонах або на островах у нейтральних водах Світового океану, що знаходяться у сфері наукових інтересів України.

У разі виникнення сумнівів з приводу дійсності документів про походження товару чи достовірності відомостей, що в них містяться, включаючи відомості про країну походження товару, митний орган може звернутися до компетентного органу, що видав документ, або до компетентних організацій країни, зазначеної як країна походження товару, із запитом про проведення перевірки цих документів про походження товару чи надання додаткових відомостей.

Запит про проведення перевірки повинен містити виклад обставин, що дали підстави для сумнівів з приводу достовірності задекларованої країни походження товару, посилання на правила визначення походження товарів, що застосовуються в Україні, а також іншу необхідну інформацію.

Митний орган відмовляє у випуску товару, якщо цей товар походить з країни, товари якої заборонені до переміщення через митний кордон України згідно із законодавством України.

Товари, походження яких достовірно не встановлено, випускаються митним органом у вільний обіг на митній території України за умови сплати ввізного мита за повними ставками Митного тарифу України.

У разі неможливості достовірно встановити країну походження товарів, щодо яких застосовуються особливі види мита (антидемпінгове, компенсаційне або спеціальне), такі товари випускаються у вільний обіг на митній території України за умови сплати особливих видів мита.

До товарів застосовується (відновлюється) режим найбільшого сприяння за умови одержання митним органом не пізніше ніж через 365 днів від дня здійснення митного оформлення цих товарів належним чином оформленого відповідного документа про їх походження.

4. Видача сертифікатів про походження товару з України та їх верифікація

У разі вивезення товарів з митної території України сертифікат про походження товару з України в тих випадках, коли він необхідний і це відображено у національних правилах країни ввезення чи передбачено міжнародними договорами України, укладеними у встановленому законом порядку, видається органом або організацією, уповноваженими на це відповідно до закону.

Органи, які видали сертифікат про походження товару з України, зобов'язані зберігати його копію та інші документи, на підставі яких засвідчено походження цього товару з України, не менше 1095 днів від дня його видачі.

Верифікація (перевірка достовірності) сертифікатів про походження товару з України здійснюється митними органами у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Органи та/або організації, уповноважені видавати сертифікати про походження товару з України, зобов'язані за запитом митних органів безоплатно надавати їм інформацію, пов'язану з видачею таких сертифікатів і необхідну для здійснення їх верифікації.

З метою встановлення достовірності даних, зазначених у сертифікаті про походження товару з України, митні органи можуть затребувати та отримувати у підприємств - виробників товарів або підприємств, які одержали від уповноваженого органу сертифікат про походження товару з України, документацію, необхідну для перевірки даних, зазначених у такому сертифікаті, а також здійснювати у порядку, встановленому законом, безпосередньо

на підприємствах перевірку виробництва товарів та первинної документації, пов'язаної з таким виробництвом.

З метою встановлення достовірності даних, зазначених у сертифікаті про походження товару з України, митні органи можуть у порядку, встановленому Митним кодексом, проводити дослідження проб такого товару.

ЛЕКЦІЯ 7 «МИТНІ РЕЖИМИ»

1. Поняття митного режиму і його функції.
2. Характеристика митних режимів.

1. Поняття митного режиму і його функції

Митні режими застосовуються юридичними та фізичними особами під час переміщення товарів через митний кордон України.

Митний режим у широкому понятті означає правовий режим, встановлений Митним Кодексом з метою регламентування відношень, які виникають у зв'язку з переміщенням товарів та транспортних засобів через митний кордон України між митним органом і особами, що їх переміщують.

У вузькому значенні митний режим є сукупністю норм, що визначають порядок переміщення товарів і транспортних засобів та обсяг митних процедур, які при цьому здійснюються.

Згідно із ст. 4 МКУ митний режим – це комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування й обумовлюють їх використання після митного оформлення.

Митний режим є однією з основних категорій митного законодавства і визначає:

*конкретний порядок переміщення товарів через митний кордон України у залежності від їх призначення;

*умови знаходження товарів і їх можливе використання на митній території і за її межами;

*межі прав фізичних і юридичних осіб щодо розпорядження товарами, що знаходяться у їх володінні;

*додаткові вимоги до даного товару, а також до правового статусу особи, яка переміщує його через митний кордон України (у випадках, передбачених митним законодавством).

Визначення митних режимів здійснюється за такими ознаками:

*походження товарів (український чи іноземний);

*вибрана юридичними чи фізичними особами мета переміщення;

*напрямок переміщення;

*строк знаходження товарів під митним режимом;

*сплата митних платежів, а також надання митних пільг;

*статус товарів після завершення митного оформлення.

Митні режими виконують такі функції:

1) встановлююча (встановлюють порядок переміщення товару через митний кордон країни залежно від призначення товару, а також встановлюють рамки, в яких може використовуватись товар);

2) визначаюча (визначають умови перебування на/поза митною територією, а також вимоги до товару, який розміщується у даний конкретний режим);

4) регламентуюча (регламентують права та обов'язки особи, яка переміщує товар).

2. Характеристика митних режимів

З метою застосування законодавства України з питань державної митної справи запроваджуються такі митні режими:

1) імпорт (випуск для вільного обігу);
2) реімпорт;
3) експорт (остаточне вивезення);
4) реекспорт;
5) транзит;
6) тимчасове ввезення;
7) тимчасове вивезення;
8) митний склад;
9) вільна митна зона;
10) безмитна торгівля;
11) переробка на митній території;
12) переробка за межами митної території;
13) знищення або руйнування;
14) відмова на користь держави.

Декларант має право обрати митний режим, у який він бажає помістити товари, з дотриманням умов такого режиму та у порядку, що визначені Митним Кодексом.

Поміщення товарів у митний режим здійснюється шляхом їх декларування та виконання митних формальностей, передбачених Митних Кодексом.

За митним статусом товари поділяються на українські та іноземні. Українські товари - це товари: а) які повністю отримані (вироблені) на митній території України та які не містять товарів, ввезених із-за меж митної території України. Товари, повністю отримані (вироблені) на митній території України, не мають митного статусу українських товарів, якщо вони отримані (вироблені) з товарів, які не перебувають у вільному обігу на митній території України; б) ввезені на митну територію України та випущені для вільного обігу на цій території; в) отримані (вироблені) на митній території України виключно з товарів, зазначених у підпункті "б", або з товарів, зазначених у підпунктах "а" і "б" цього пункту. Іноземні товари - товари, що не є українськими, а також товари, що втратили митний статус українських товарів.

Імпорт (випуск для вільного обігу) - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України.

Митний режим імпорту може бути застосований до товарів, що надходять на митну територію України, та до товарів, що зберігаються під митним контролем або поміщені в інший митний режим, а також до продуктів переробки товарів, поміщених у митний режим переробки на митній території.

Товари, поміщені у митний режим імпорту, набувають статусу українських товарів. Підтвердженням українського статусу товарів є митна декларація, за якою ці товари випущено у вільний обіг.

Реімпорт - це митний режим, відповідно до якого товари, що були вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускаються у вільний обіг на митній території України зі звільненням від сплати митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Митний режим реімпорту може бути застосований до товарів, що надходять на митну територію України, та до товарів, що зберігаються під митним контролем або поміщені в інший митний режим.

У митний режим реімпорту можуть бути поміщені товари, які:

1) були вивезені за межі митної території України у митному режимі тимчасового вивезення та ввозяться на цю територію до завершення строку дії цього митного режиму у тому самому стані, в якому вони були вивезені, крім природних змін їх якісних та/або

кількісних характеристик за нормальних умов транспортування та зберігання, а також змін, що допускаються у разі використання таких товарів у митному режимі тимчасового вивезення;

2) були вивезені за межі митної території України у митному режимі переробки за межами митної території та ввозяться на цю територію до завершення строку дії цього митного режиму у тому самому стані, в якому вони були вивезені, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування та зберігання;

3) були поміщені у митний режим експорту (остаточного вивезення) і повертаються особі, яка їх експортувала, у зв'язку з невиконанням (неналежним виконанням) умов зовнішньоекономічного договору, згідно з яким ці товари поміщувалися у митний режим експорту, або з інших обставин, що перешкоджають виконанню цього договору, якщо ці товари:

а) повертаються на митну територію України у строк, що не перевищує шести місяців з дати вивезення їх за межі цієї території у митному режимі експорту;

б) перебувають у такому самому стані, в якому вони оформлені у митний режим експорту, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування, зберігання та використання (експлуатації), внаслідок якого були виявлені недоліки, що спричинили реімпорт товарів.

Українські товари, поміщені у митний режим реімпорту, зберігають статус українських товарів. Іноземні товари, що реімпортуються після поміщення у митний режим реімпорту набувають статусу українських товарів. Підтвердженням українського статусу товарів є митна декларація, за якою ці товари випущено у вільний обіг.

Експорт (остаточне вивезення) - це митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення.

Митний режим експорту може бути застосований до товарів, що призначені для вивезення за межі митної території України, та до товарів, що вже вивезені за межі цієї території та перебувають під митним контролем, за винятком товарів, заборонених до поміщення у цей митний режим відповідно до законодавства.

Товари, поміщені у митний режим експорту, втрачають статус українських товарів з моменту їх фактичного вивезення за межі митної території України.

Реекспорт - це митний режим, відповідно до якого товари, що були раніше ввезені на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивозяться за межі митної території України без сплати вивізного мита та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Митний режим реекспорту може бути застосований до товарів, які при ввезенні на митну територію України мали статус іноземних та:

1) після ввезення на митну територію України перебували під митним контролем та не були поміщені у митний режим (у тому числі у зв'язку з обмеженнями чи заборонами щодо ввезення таких товарів на митну територію України);

2) були поміщені у митний режим тимчасового ввезення та вивозяться за межі митної території України у тому самому стані, в якому вони були ввезені на митну територію України, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування та зберігання, а також змін, що допускаються у разі використання таких товарів у митному режимі тимчасового ввезення;

3) були поміщені у митний режим переробки на митній території та вивозяться за межі митної території України у тому самому стані, в якому вони були ввезені на митну територію України, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування та зберігання, або у вигляді продуктів їх переробки;

4) були поміщені у митний режим митного складу та вивозяться за межі митної території України у тому самому стані, в якому вони були ввезені на митну територію України, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування та зберігання;

5) були поміщені у митний режим імпорту і повертаються нерезиденту - стороні зовнішньоекономічного договору, згідно з яким ці товари поміщувалися у цей режим, у зв'язку з невиконанням (неналежним виконанням) умов цього договору або з інших обставин, що перешкоджають його виконанню, якщо ці товари:

а) вивозяться протягом шести місяців з дати поміщення їх у митний режим імпорту;

б) перебувають у тому самому стані, в якому вони були ввезені на митну територію України, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування, зберігання та використання (експлуатації), внаслідок якої були виявлені недоліки, що спричинили реекспорт товарів;

6) визнані помилково ввезеними на митну територію України.

Іноземні товари, поміщені у митний режим реекспорту, зберігають статус іноземних товарів. Товари, що набули статусу українських внаслідок імпорту та реекспортуються, втрачають статус українських товарів з моменту їх фактичного вивезення за межі митної території України.

Транзит - це митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщуються під митним контролем між двома органами доходів і зборів України або в межах зони діяльності одного органу доходів і зборів без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Переміщення товарів у митному режимі транзиту здійснюється як прохідний або внутрішній транзит, або каботаж.

Митний режим транзиту застосовується до товарів, які переміщуються:

1) прохідним транзитом від пункту ввезення (пропуску) на митну територію України до пункту вивезення (пропуску) за межі митної території України (у тому числі в межах одного пункту пропуску через державний кордон України);

2) внутрішнім транзитом або каботажем.

Митний режим транзиту може бути застосований як до товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що безпосередньо ввозяться на митну територію України, так і до таких, що перебувають на митній території України.

У митний режим транзиту можуть бути поміщені товари, транспортні засоби комерційного призначення незалежно від їх митного статусу.

Для декларування у митний режим транзиту товарів, що переміщуються будь-яким видом транспорту використовується митна декларація (у тому числі попередня митна декларація).

У разі транзиту в межах одного пункту пропуску або для декларування товарів, що не є підакцизними, залежно від виду транспорту, замість митної декларації може використовуватися авіаційна вантажна накладна (Air Waybill) або коносамент (Bill of Lading).

Для декларування товарів, що не є підакцизними, замість митної декларації залежно від виду транспорту, може використовуватися накладна УМВС (СМГС), накладна ЦІМ (CIM), накладна ЦІМ/УМВС (ЦИМ/СМГС, CIM/SMGS), книжка МДП (Carnet TIR).

Незалежно від виду транспорту для декларування у митний режим транзиту товарів, транспортних засобів комерційного призначення може використовуватися книжка А.Т.А. або книжка CPD.

У випадках, передбачених міжнародними договорами України, укладеними відповідно до закону, для декларування у митний режим транзиту товарів, транспортних засобів комерційного призначення використовуються документи, передбачені такими договорами.

Залежно від виду транспорту встановлюються такі строки транзитних перевезень:

1) для автомобільного транспорту - 10 діб (у разі переміщення в зоні діяльності однієї митниці - 5 діб);

2) для залізничного транспорту - 28 діб;

3) для авіаційного транспорту - 5 діб;

4) для морського та річкового транспорту - 20 діб;

5) для трубопровідного транспорту - 31 доба;

6) для трубопровідного транспорту (з перевантаженням на інші види транспорту) - 90 діб.

До цих строків не включається:

1) час дії таких обставин як: аварія чи навність непереборної сили під час перевезення;

2) час зберігання товарів під митним контролем (за умови інформування органу доходів і зборів, який контролює їх переміщення);

3) час, необхідний для здійснення інших операцій з товарами, у випадках, передбачених законодавством (за умови інформування органу доходів і зборів, який контролює переміщення цих товарів).

Під каботажем розуміється перевезення українських та іноземних товарів шляхом завантаження їх на морське (річкове) судно в одному пункті на митній території України і транспортування в інший пункт території України, де здійснюватиметься їх вивантаження. При цьому товари, ввезені на митну територію України морським (річковим) судном, допускаються до каботажного перевезення між органами доходів і зборів або в межах зони діяльності одного органу доходів і зборів після їх перевантаження на інше морське (річкове) судно, що ходить під прапором України, або, за умови отримання на це дозволу центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, на іноземне судно.

Для каботажного перевезення товарів органу доходів і зборів подається документ, що містить перелік товарів, призначених для такого перевезення, відомості про судно, що здійснюватиме таке перевезення, а також назву українського порту або портів, де повинно здійснюватися вивантаження зазначених товарів. Цей документ після виконання митних формальностей є підставою для здійснення одного каботажного перевезення зазначених у ньому товарів. Орган доходів і зборів, що виконав митні формальності, повідомляє про це органи доходів і зборів призначення. При вивантаженні товарів у пункті призначення органу доходів і зборів подається перелік товарів, що підлягають вивантаженню в цьому пункті.

Якщо судно регулярно здійснює каботажні перевезення ідентичних товарів між одними й тими самими пунктами, документ, зазначений у частині першій цієї статті, є підставою для здійснення перевезень протягом визначеного перевізником та погодженого органом доходів і зборів строку. Орган доходів і зборів, що виконав митні формальності, повідомляє про це органи доходів і зборів призначення. У такому випадку перед навантаженням товарів на судно органу доходів і зборів подається тільки перелік цих товарів, а при вивантаженні - тільки перелік товарів, що вивантажуються.

Іноземні товари, поміщені у митний режим транзиту, зберігають статус іноземних товарів. Українські товари, поміщені у митний режим транзиту, зберігають статус українських товарів.

Митний режим транзиту завершується вивезенням товарів, транспортних засобів комерційного призначення, поміщених у цей митний режим, за межі митної території України. Таке вивезення здійснюється під контролем органу доходів і зборів призначення.

Митний режим транзиту також завершується поміщенням товарів, транспортних засобів комерційного призначення в інший митний режим при дотриманні вимог, встановлених Митним Кодексом.

Тимчасове ввезення - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари, транспортні засоби комерційного призначення ввозяться для конкретних цілей на митну територію України з умовним повним або частковим звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реекспорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.

Митний режим тимчасового ввезення може бути застосований до товарів, що надходять на митну територію України, та до товарів, що зберігаються під митним контролем або поміщені в інший митний режим, який передбачає їх перебування під митним контролем.

У митний режим тимчасового ввезення *з умовним повним звільненням* від оподаткування митними платежами поміщуються виключно товари, транспортні засоби

комерційного призначення, зазначені у статті 189 Митного Кодексу та в Додатках B.1-B.9, C, D до Конвенції про тимчасове ввезення (м. Стамбул, 1990 рік), на умовах, визначених цими Додатками, а також повітряні судна, які ввозяться на митну територію України українськими авіакомпаніями за договорами оперативного лізингу.

Тимчасове вивезення - це митний режим, відповідно до якого українські товари або транспортні засоби комерційного призначення вивозяться за межі митної території України з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реімпорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.

Митний режим тимчасового вивезення може бути застосований до товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що безпосередньо вивозяться за межі митної території України.

Строк тимчасового вивезення товарів, транспортних засобів комерційного призначення встановлюється органом доходів і зборів у кожному конкретному випадку, але не повинен перевищувати трьох років з дати поміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення у зазначений митний режим.

При поміщенні товарів, транспортних засобів комерційного призначення у митний режим тимчасового вивезення та їх реімпорті до закінчення строку, встановленого митним органом, до цих товарів, транспортних засобів застосовується умовне повне звільнення від оподаткування митними платежами.

Українські товари, поміщені в митний режим тимчасового вивезення, зберігають статус українських товарів.

Митний режим тимчасового вивезення завершується шляхом реімпорту товарів, транспортних засобів комерційного призначення, поміщених у цей митний режим, або поміщення їх в інший митний режим.

Митний склад - це митний режим, відповідно до якого іноземні або українські товари зберігаються під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

У митний режим митного складу можуть поміщатися будь-які товари, за винятком:

1) товарів, заборонених до ввезення в Україну, вивезення з України та транзиту через територію України;
2) товарів, строк придатності для споживання або використання яких закінчився;
3) товарів, що надходять в Україну як гуманітарна допомога;
4) живих тварин;
5) електроенергії, що переміщується лініями електропередачі.

Для поміщення товарів у митний режим митного складу органу доходів і зборів подаються митна декларація, товарно-транспортний документ на перевезення та рахунок (інвойс) або інший документ, який визначає вартість товару. Товари, що поміщуються у митний режим митного складу, декларуються органу доходів і зборів утримувачем митного складу.

Товари, що ввозяться на митну територію України і розміщуються на митних складах, розташованих на територіях морських і річкових портів, аеропортів, залізничних станцій, в межах яких є пункти пропуску через державний кордон України, поміщуються у митний режим митного складу на підставі електронного повідомлення утримувача митного складу, що містить кількість та опис товарів, підписаного електронним цифровим підписом.

Електронне повідомлення надсилається органу доходів і зборів протягом чотирьох годин з моменту фактичного розміщення товарів на митному складі. Орган доходів і зборів надсилає утримувачу митного складу підтвердження дати та часу отримання електронного повідомлення. Розміщення товарів на митному складі дозволу органу доходів і зборів не потребує.

Електронне повідомлення надсилається органу доходів і зборів не пізніше, ніж за чотири години до моменту фактичного випуску товарів з митного складу. Орган доходів і

зборів надсилає утримувачу митного складу підтвердження дати та часу отримання електронного повідомлення.

Під консолідованим вантажем розуміється вантаж, що перевозиться одним транспортним засобом і складається з двох і більше партій товарів для різних одержувачів або для одного одержувача від різних відправників.

Переміщення консолідованих вантажів, що ввозяться на митну територію України, від органу доходів і зборів відправлення на кордоні до органу доходів і зборів призначення з проміжним розміщенням цих вантажів на митному складі здійснюється на підставі договорів на перевезення.

Строк зберігання товарів у митному режимі митного складу не може перевищувати 1095 днів від дня поміщення цих товарів у зазначений митний режим.

Строк зберігання в митному режимі митного складу підакцизних товарів, іноземних товарів, які були попередньо поміщені у митні режими транзиту, тимчасового ввезення або переробки на митній території України, а також продуктів переробки не може перевищувати 365 днів від дня поміщення їх у митний режим митного складу.

Іноземні товари, що зберігаються в митному режимі митного складу, до закінчення строку їх придатності або строків зберігання, установлених частинами першою і другою цієї статті, повинні бути задекларовані для ввезення на митну територію України в іншому митному режимі або реекспортовані. Якщо іноземні товари під час зберігання в митному режимі митного складу були зіпсовані або ушкоджені внаслідок аварії чи дії обставин непереборної сили, такі товари за умови належного підтвердження зазначених фактів дозволяється декларувати для вільного обігу на митній території України так, ніби вони були ввезені в зіпсованому (ушкодженому) стані.

Строк зберігання у митному режимі митного складу товарів, призначених для експорту, не може перевищувати одного року з дати поміщення їх у цей режим. До закінчення зазначеного строку такі товари повинні бути вивезені за межі митної території України.

У разі невиконання вимог щодо розпорядження товарами, що зберігаються в митному режимі митного складу, утримувач митного складу повинен протягом 30 днів після закінчення строку зберігання цих товарів у митному режимі митного складу передати їх на склад органу доходів і зборів, а в разі закінчення строку придатності зазначених товарів - задекларувати їх у митний режим знищення або руйнування.

Іноземні товари, поміщені в митний режим митного складу, зберігають статус іноземних товарів. Українські товари, поміщені в митний режим митного складу, втрачають статус українських товарів з моменту відшкодування сум податку на додану вартість відповідно до положень Податкового кодексу України.

З товарами, що зберігаються на митному складі, без дозволу органу доходів і зборів можуть проводитися прості складські операції, необхідні для забезпечення збереження цих товарів:

1) переміщення товарів у межах складу з метою раціонального розміщення;
2) чищення;
3) провітрювання;
4) створення оптимального температурного режиму зберігання;
5) сушіння (у тому числі із створенням потоку тепла);
6) захист від корозії;
7) боротьба із шкідниками;
8) інвентаризація.

Операції, що проводяться з товарами, які зберігаються в митному режимі митного складу на митному складі, не повинні змінювати характеристик, за якими ці товари були класифіковані згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Митний режим митного складу завершується шляхом поміщення товарів, поміщених у цей митний режим, в інший митний режим. У разі поміщення товарів, що зберігаються на митному складі в митному режимі митного складу, в інший митний режим орган доходів і зборів встановлює строк для вивезення зазначених товарів з митного складу, виходячи з

наявних транспортних засобів та навантажувально-розвантажувальної техніки, але не менший, ніж п’ять робочих днів.

Митний режим митного складу припиняється митним органом у разі:

1) передачі товарів на склад органу доходів і зборів у зв’язку із закінченням строків зберігання в режимі митного складу;

2) конфіскації товарів;

3) повної втрати товарів унаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, за умови підтвердження факту аварії або дії обставин непереборної сили у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Вільна митна зона - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари ввозяться на територію вільної митної зони та вивозяться з цієї території за межі митної території України із звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а українські товари ввозяться на територію вільної митної зони із оподаткуванням митними платежами та застосуванням заходів нетарифного регулювання.

Операції з поміщеними у митний режим вільної митної зони товарами, що знаходяться на територіях вільних митних зон комерційного типу, обмежуються лише простими складськими операціями, необхідними для забезпечення збереження цих товарів: переміщення товарів у межах вільної митної зони з метою раціонального розміщення, чищення, провітрювання, створення оптимального температурного режиму зберігання, сушіння (у тому числі із створенням потоку тепла), захист від корозії, боротьба із шкідниками, інвентаризація. Також допускаються подрібнення партій, формування відправлень, сортування, пакування, перепакування, маркування, навантаження, вивантаження, перевантаження та інші подібні операції.

Умови поміщення товарів у митний режим вільної митної зони

1. Поміщення українських товарів у митний режим вільної митної зони для цілей оподаткування вважається експортом цих товарів.

2. Іноземні товари, що ввозяться на територію вільної митної зони, допускаються на зазначену територію з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами.

3. Поміщення товарів у митний режим вільної митної зони, а також зміна цього митного режиму здійснюються органом доходів і зборів, у зоні діяльності якого знаходиться така зона.

4. Для поміщення іноземних товарів у митний режим вільної митної зони та розміщення їх на територіях вільних митних зон комерційного типу, що розташовані в морських, річкових портах чи аеропортах, в межах яких є пункти пропуску через державний кордон України, використовуються транспортні або комерційні документи, які містять опис таких товарів та супроводжують їх при ввезенні.

Товари можуть перебувати в митному режимі вільної митної зони на території вільної митної зони протягом усього часу функціонування відповідної вільної митної зони.

Іноземні товари, поміщені у митний режим вільної митної зони, зберігають статус іноземних товарів. Товари, виготовлені (вироблені, одержані) у вільній митній зоні, мають статус іноземних товарів та вважаються такими, що поміщені у митний режим вільної митної зони. Українські товари, поміщені у митний режим вільної митної зони, отримують статус іноземних товарів.

Митний режим вільної митної зони завершується шляхом реекспорту товарів, поміщених у цей митний режим, або поміщення їх у інший митний режим.

Протягом 90 днів від дати скасування митного режиму вільної митної зони на території вільної митної зони промислового типу поміщені в митний режим вільної митної зони товари, що знаходяться на території цієї зони, повинні бути переміщені власником або уповноваженою ним особою на територію іншої вільної митної зони, реекспортовані чи задекларовані до іншого митного режиму.

Безмитна торгівля - це митний режим, відповідно до якого товари, не призначені для вільного обігу на митній території України, знаходяться та реалізуються для вивезення за

межі митної території України під митним контролем у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон України, відкритих для міжнародного сполучення, та на повітряних, водних або залізничних транспортних засобах комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси, з умовним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт та експорт таких товарів, та без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

У митний режим безмитної торгівлі поміщуються іноземні та українські товари, які ввозяться з-за меж митної території України або вивозяться з митної території України. У митний режим безмитної торгівлі поміщуються будь-які товари, крім товарів, заборонених до ввезення в Україну, вивезення з України і транзиту через територію України, товарів, що надходять в Україну як гуманітарна допомога, живих тварин. Іноземні товари поміщуються у митний режим безмитної торгівлі з умовним звільненням від оподаткування митними платежами. Поміщення українських товарів у митний режим безмитної торгівлі для цілей оподаткування вважається експортом цих товарів.

Товари можуть перебувати в митному режимі безмитної торгівлі протягом всього строку їх придатності для споживання та/або використання. Товари, поміщені в митний режим безмитної торгівлі, протягом всього строку перебування у цьому режимі знаходяться під митним контролем.

Митний режим безмитної торгівлі завершується шляхом реекспорту товарів, поміщених у цей митний режим, або поміщення їх у інший митний режим.

У разі псування товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі, ці товари підлягають поміщенню у митний режим знищення або руйнування утримувачем магазину безмитної торгівлі.

Якщо встановлені законом заборони або обмеження щодо імпорту відповідних товарів, які діяли під час перебування цих товарів у режимі безмитної торгівлі, скасовано, дозволяється завершення режиму безмитної торгівлі шляхом випуску зазначених товарів для вільного обігу на митній території України.

Митний режим безмитної торгівлі припиняється митним органом у разі:

1) конфіскації товарів;

2) повної втрати товарів унаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, за умови підтвердження факту аварії або дії обставин непереборної сили у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Переробка на митній території - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови подальшого реекспорту продуктів переробки.

Поміщення товарів у митний режим переробки на митній території допускається з письмового дозволу митного органу за заявою власника цих товарів або уповноваженої ним особи.

Дозвіл на переробку товарів на митній території України видається митним органом підприємству безоплатно протягом п’яти робочих днів від дати реєстрації відповідної заяви.

У дозволі на переробку товарів на митній території України зазначається перелік операцій з переробки та спосіб їх здійснення.

У видачі дозволу на переробку товарів на митній території України не може бути відмовлено з огляду на:

1) країну походження, країну відправлення або країну призначення цих товарів;

2) наявність на митній території України товарів, ідентичних за описом, якістю та технічними характеристиками товарам, що ввозяться для переробки.

Рішення про відмову у видачі дозволу на переробку товарів на митній території України приймається, якщо:

1) відомостей, зазначених у поданих заявником документах, недостатньо для визначення обов’язкового обсягу виходу продуктів переробки, що утворюються в результаті переробки товарів;

2) митний орган виявив невідповідності у відомостях, що містяться у поданих заявником документах, або недостовірність цих відомостей;

3) митним органом встановлено відсутність належного технологічного обладнання, приміщень, умов для обліку і зберігання товарів, що ввозяться з метою переробки;

4) підприємством не дотримано встановлених законодавством України заборон чи обмежень щодо переробки товарів на митній території України.

Кількість операцій з переробки товарів у митному режимі переробки на митній території не обмежується.

Операції з переробки товарів можуть включати:

1) власне переробку товарів, у тому числі обробку, монтаж, демонтаж, використання окремих товарів, які сприяють чи полегшують процес виготовлення продуктів переробки;

2) ремонт товарів, у тому числі модернізацію, відновлення та регулювання, калібрування.

Строк переробки товарів на митній території України встановлюється митним органом у кожному випадку під час видачі дозволу підприємству, виходячи з тривалості процесу переробки товарів та розпорядження продуктами їх переробки. Зазначений строк обчислюється, починаючи з дня завершення митного оформлення органом доходів і зборів іноземних товарів для переробки. За заявою підприємства, якому видано дозвіл на переробку товарів, з причин, підтверджених документально, строк переробки товарів на митній території України продовжується зазначеним органом, але загальний строк переробки не може перевищувати 365 днів.

Іноземні товари, поміщені у митний режим переробки на митній території, зберігають статус іноземних товарів. Продукти переробки, залишки (відходи), виготовлені (одержані) в процесі здійснення операцій з переробки іноземних товарів, мають статус іноземних товарів та вважаються такими, що поміщені у митний режим переробки на митній території. Українські товари, що використовувалися в процесі переробки іноземних товарів на митній території України, отримують статус іноземних товарів у момент вивезення продуктів переробки за межі митної території України.

Митний режим переробки на митній території завершується шляхом реекспорту продуктів переробки чи поміщення їх в інший митний режим.

Митний режим переробки на митній території припиняється митним органом у разі:

1) конфіскації товарів;

2) повної втрати товарів унаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, за умови підтвердження факту такої аварії або дії обставин у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Переробка за межами митної території - це митний режим, відповідно до якого українські товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці за межами митної території України без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови повернення цих товарів або продуктів їх переробки на митну територію України у митному режимі імпорту.

Поміщення товарів у митний режим переробки за межами митної території допускається з письмового дозволу митних органу за заявою власника цих товарів або уповноваженої ним особи.

Дозвіл на переробку товарів за межами митної території України видається підприємству митним органом безоплатно протягом п’яти робочих днів з дати реєстрації відповідної заяви.

Якщо зовнішньоекономічний договір, на підставі якого здійснюватиметься переробка, передбачає вивезення товарів з метою переробки окремими партіями протягом певного періоду часу на однакових умовах, дозвіл видається на обсяг товарів і строк, що визначені зовнішньоекономічним договором, але не більш як на один рік.

У дозволі на переробку товарів за межами митної території України зазначається перелік операцій з переробки та спосіб їх здійснення.

Рішення про відмову у видачі дозволу на переробку товарів за межами митної території України приймається, якщо:

1) відомостей, зазначених у поданих заявником документах, недостатньо для визначення обов'язкового обсягу виходу продуктів переробки, що утворюються в результаті переробки товарів;

2) митний орган виявив невідповідності у відомостях, що містяться у поданих заявником документах, або недостовірність цих відомостей;

3) підприємством не дотримано встановлених законодавством України заборон чи обмежень щодо переробки товарів за межами митної території України.

Строк переробки товарів за межами митної території України встановлюється митним органом у кожному випадку під час надання дозволу підприємству-резиденту, виходячи з тривалості процесу переробки товарів та розпорядження продуктами їх переробки. Зазначений строк обчислюється, починаючи з дня завершення митного оформлення митним органом українських товарів для переробки. За заявою підприємства, якому видано дозвіл на переробку товарів, з причин, підтверджених документально, строк переробки товарів за межами митної території України продовжується зазначеним органом, але загальний строк переробки не може перевищувати 365 днів.

Митний режим переробки за межами митної території завершується:

1) шляхом імпорту продуктів переробки; або

2) шляхом реімпорту; або

3) шляхом експорту продуктів переробки чи товарів, що вивозилися в режимі переробки за межами митної території; або

4) у випадках, передбачених частиною другою цієї статті.

Митний режим переробки за межами митної території припиняється митним органом у разі:

1) конфіскації товарів;

2) повної втрати товарів унаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, за умови підтвердження факту такої аварії або дії обставин у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Протягом 20 днів від дати відкликання дозволу на переробку товарів за межами митної території України товари, поміщені в митний режим переробки за межами митної території, повинні бути заявлені до іншого митного режиму в порядку, визначеному цим Кодексом.

Знищення або руйнування - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари під митним контролем знищуються або приводяться у стан, який виключає можливість їх використання, з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Знищення або руйнування товарів допускається з письмового дозволу митного органу за заявою власника товарів чи уповноваженої ним особи.

Дозвіл на поміщення товарів у митний режим знищення або руйнування видається митним органом, якщо власником чи уповноваженою ним особою:

1) укладено договір на знищення (руйнування) товарів з підприємством, уповноваженим відповідно до законодавства України на знищення (руйнування) відповідних категорій товарів;

2) отримано дозволи на знищення (руйнування) товарів від державних органів, до повноважень яких належить контроль за переміщенням таких товарів.

Дозвіл на поміщення товарів у митний режим знищення або руйнування видається митним органом безоплатно протягом трьох робочих днів з дати реєстрації відповідної заяви. У разі відмови у видачі дозволу орган доходів і зборів зобов'язаний у зазначений строк письмово або в електронній формі повідомити особу, яка звернулася за отриманням дозволу, про підстави відмови.

Не вважаються операціями зі знищення або руйнування товарів:

1) використання для споживання тваринами товарів, попередньо призначених для споживання людиною;

2) проведення з товарами операцій з переробки;

3) отримання продуктів переробки, включаючи монтаж, демонтаж, переробку або обробку товарів;

4) ремонт товарів, включаючи їх відновлення;

5) використання товарів як таких, що полегшують процес виготовлення продуктів переробки, якщо самі вони при цьому повністю витрачаються.

Відповідно до положень Митного Кодексу та вимог, встановлених Кабінетом Міністрів України чи центральними органами виконавчої влади відповідно до їх повноважень, здійснюється знищення або руйнування окремих категорій товарів, зокрема:

1) лікарських і наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів;

2) неякісної та небезпечної продукції;

3) військової, мисливської, спортивної вогнепальної зброї та боєприпасів до неї;

4) холодної і пневматичної зброї;

5) вибухових речовин;

6) спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії, засобів індивідуального захисту, засобів активної оборони та засобів для виконання спеціальних операцій і оперативно-розшукових заходів.

Знищення або руйнування товарів здійснюється за рахунок їх власника, уповноваженої ним особи чи інших заінтересованих осіб.

Залишки, що утворилися в результаті знищення або руйнування товарів, у тому числі складові товару, які не були знищені або зруйновані, та отримані в результаті знищення або руйнування товарів відходи, які мають господарську цінність, підлягають поміщенню протягом 10 днів від дати знищення товарів у відповідний митний режим як іноземні товари, які перебувають під митним контролем.

Відходи, що утворилися в результаті знищення або руйнування товарів і не мають господарської цінності та не можуть бути утилізовані, підлягають видаленню відповідно до законодавства України як українські товари підприємством, яке здійснило операції зі знищення (руйнування) товарів.

Митний режим знищення або руйнування завершується після виконання операцій із знищення або руйнування товарів та декларування у відповідний митний режим їх залишків.

Відповідальність за недотримання умов митного режиму знищення або руйнування, несуть:

1) власник товарів (уповноважена особа) з моменту заявлення товарів у цей митний режим до моменту їх передання підприємству, уповноваженому відповідно до законодавства України на знищення (руйнування) відповідних категорій товарів і яке фактично здійснює таке знищення (руйнування), а також з моменту отримання від зазначеного підприємства залишків (відходів) знищення (руйнування), якщо такі залишки утворюються, до моменту завершення митного оформлення цих залишків та видалення відходів відповідно до законодавства України;

2) підприємство, уповноважене відповідно до законодавства України на знищення (руйнування) відповідних категорій товарів, з моменту прийняття для знищення (руйнування) товарів, поміщених у митний режим знищення або руйнування, до моменту передання власнику товарів (уповноваженій особі) залишків, якщо вони утворилися в результаті здійснення таких операцій, а в разі якщо залишки за договором передаються у власність цьому підприємству, до моменту завершення митного оформлення цих залишків у відповідний митний режим.

Відмова на користь держави - це митний режим, відповідно до якого власник відмовляється від іноземних товарів на користь держави без будь-яких умов на свою користь.

У митний режим відмови на користь держави поміщуються іноземні товари.

Відмова від товарів на користь держави здійснюється за відповідною письмовою заявою власника цих товарів та з дозволу органу доходів і зборів.

Згідно з Переліком товарів, які не можуть бути поміщені у митний режим відмови на користь держави, затвердженого Постановою КМУ від 21 травня 2012 року № 427, до таких товарів відносяться:

*Товари, що не перебувають на митній території України;

*Товари, строк придатності для споживання або використання яких закінчився;

*Товари, що потребують особливих умов зберігання (у разі, коли митний орган не має можливості забезпечити створення таких умов);

*Товари, щодо яких не здійснено встановлені види контролю (у разі, коли вони підлягають таким видам контролю);

*Товари, вилучені митними органами відповідно до Митного кодексу України (крім товарів, щодо яких припинено провадження у справі про порушення митних правил шляхом компромісу);

*Ядерні матеріали, радіоактивні та небезпечні відходи, особливо небезпечні хімічні речовини, отруйні речовини;

*Товари, витрати на зберігання та реалізацію яких перевищуватимуть суму надходжень від їх продажу.

Іноземні товари поміщуються у митний режим відмови на користь держави із звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Митний режим відмови на користь держави завершується після розміщення товарів на складі органу доходів і зборів.

Відповідальність за неправомірне розпорядження товарами шляхом їх поміщення в митний режим відмови на користь держави несе декларант. Органи доходів і зборів не відшкодовують будь-які майнові претензії осіб, які мають повноваження щодо товарів, від яких декларант відмовився на користь держави.

ЛЕКЦІЯ 8 «МИТНА ВАРТІСТЬ ТОВАРІВ ТА МЕТОДИ ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ»

1. Поняття, функції і цілі митної вартості товарів.
2. Заявлення митної вартості товарів.
3. Методи визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, та порядок їх застосування.

1. Поняття, функції і цілі митної вартості товарів

Згідно із ст. 49 МКУ **митною вартістю товарів**, які переміщуються через митний кордон України, є вартість товарів, що використовується для митних цілей, яка базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари.

Функції митної вартості:

1) фіскальна - митна вартість є основою для нарахування митних платежів;

2) правоохоронна - митна вартість є основою для застосування санкцій за порушення митних правил;

3) статистична функція призначена для:

* забезпечення повного і достовірного обліку даних про експорт та імпорт держави;
* аналізу основних тенденцій, структури й динаміки зовнішньоторговельних товаропотоків держави разом з аналізом її макроекономічної ситуації;
* інформаційного забезпечення вищих органів державної влади й управління при прийнятті ними рішень у галузі митної політики та державного регулювання зовнішньої торгівлі;
* аналізу кон'юнктури ринку держави;
* контролю за нарахуванням митних платежів;
* здійснення валютного контролю в межах компетенції митних органів;
* представлення даних митної статистики для складання торгового та окремих статей платіжного балансів держави;

* сприяння в здійсненні державами взаємного обміну інформацією з митної статистики зовнішньої торгівлі;
* розв'язання інших завдань, обумовлених національною митною політикою.
4) перевірка обґрунтованості ціни товару при бартерних угодах:
* контроль за еквівалентністю зустрічних товарних відправлень;
* валютний контроль при проведенні експортно-імпортних операцій;
* контроль за дотриманням встановлених вартісних квот.

Цілі використання відомостей про митну вартість товарів:
1) нарахування митних платежів;
2) застосування інших заходів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України;
3) ведення митної статистики;
4) розрахунку податкового зобов'язання, визначеного за результатами документальної перевірки.

2. Заявлення митної вартості товарів

Заявлення митної вартості товарів здійснюється декларантом або уповноваженою ним особою під час декларування товарів у порядку, встановленому МКУ.

Декларант або уповноважена ним особа, які заявляють митну вартість товару, зобов'язані:
1) заявляти митну вартість, визначену ними самостійно, у тому числі за результатами консультацій з митним органом;
2) подавати органу доходів і зборів достовірні відомості про визначення митної вартості, які повинні базуватися на об'єктивних, документально підтверджених даних, що піддаються обчисленню;
3) нести всі додаткові витрати, пов'язані з коригуванням митної вартості або наданням митному органу додаткової інформації.

Декларант або уповноважена ним особа, які заявляють митну вартість товару, мають право:
1) надавати митному органу (за наявності) додаткові відомості у разі потреби уточнення інформації;
2) на випуск у вільний обіг товарів, що декларуються;

Випуск товарів – надання митним органом права на користування та/або розпорядження товарами, щодо яких здійснюється митне оформлення, відповідно до заявленої мети.

Вільни обіг – обіг товарів, який здійснюється без обмежень з боку митних органів України.
3) проводити цінову експертизу договору (контракту) шляхом залучення експертів за власні кошти;
4) оскаржувати у порядку, визначеному законодавством, рішення органу доходів і зборів щодо коригування митної вартості оцінюваних товарів та бездіяльність органу доходів і зборів щодо неприйняття протягом строків, для завершення митного оформлення, рішення про визнання митної вартості оцінюваних товарів;
5) приймати самостійне рішення про необхідність коригування митної вартості після випуску товарів;
6) отримувати від митного органу інформацію щодо підстав, з яких митний орган вважає, що взаємозв'язок продавця і покупця вплинув на ціну, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари;
7) вимагати від митного органу надання письмової інформації про причини, за яких заявлена ними митна вартість не може бути визнана;
8) вимагати від митного органу надання письмової інформації щодо порядку і методу визначення митної вартості, застосованих при коригуванні заявленої митної вартості, а також щодо підстав для здійснення такого коригування.

Для заявлення митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України відповідно до митного режиму імпорту, митному органу, який проводить митне оформлення цих товарів, разом з митною декларацією та іншими необхідними для митного оформлення зазначених товарів документами в установленому порядку, подається декларація митної вартості.

Декларація митної вартості – документ встановленої форми, що подається декларантом і містить відомості щодо митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України чи стосовно яких змінюється митний режим.

Декларація митної вартості подається у разі:

1) якщо до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, додаються витрати, які не включалися до ціни, а саме:

1.1) витрати, понесені покупцем:

а) комісійні та брокерська винагорода, за винятком комісійних за закупівлю, що є платою покупця своєму агентові за надання послуг, пов'язаних із представництвом його інтересів за кордоном для закупівлі оцінюваних товарів;

б) вартість ящиків тари (контейнерів), в яку упаковано товар, або іншої упаковки, що для митних цілей вважаються єдиним цілим з відповідними товарами;

в) вартість упаковки або вартість пакувальних матеріалів та робіт, пов'язаних із пакуванням;

1.2) належним чином розподілена вартість нижчезазначених товарів та послуг, якщо вони поставляються прямо чи опосередковано покупцем безоплатно або за зниженими цінами для використання у зв'язку з виробництвом та продажем на експорт в Україну оцінюваних товарів, якщо така вартість не включена до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті:

а) сировини, матеріалів, деталей, напівфабрикатів, комплектувальних виробів тощо, які увійшли до складу оцінюваних товарів;

б) інструментів, штампів, шаблонів та аналогічних предметів, використаних у процесі виробництва оцінюваних товарів;

в) матеріалів, витрачених у процесі виробництва оцінюваних товарів (мастильні матеріали, паливо тощо);

г) інженерних та дослідно-конструкторських робіт, дизайну, художнього оформлення, ескізів та креслень, виконаних за межами України і безпосередньо необхідних для виробництва оцінюваних товарів;

3) роялті та інші ліцензійні платежі, що стосуються оцінюваних товарів, та які покупець повинен сплачувати прямо чи опосередковано як умову продажу оцінюваних товарів, якщо такі платежі не включаються до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті.

2) якщо з ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, виділено витрати або кошти за умови виділення їх з ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, що документально підтверджені, та які піддаються обчисленню:

плата за будівництво, спорудження, складення, технічне обслуговування або технічну допомогу, здійснені після ввезення імпортних товарів, таких як промислова установка, машини або обладнання;

витрати на транспортування після ввезення; 2.3)

податки, які справляються в Україні.

3) якщо покупець та продавець пов'язані між собою.

В інших випадках декларація митної вартості подається за власним бажанням декларанта або уповноваженої ним особи.

Декларація митної вартості не подається, у тому числі у випадках, передбачених частиною п'ятою цієї статті, у разі декларування партій товарів, митна вартість яких не перевищує 5000 євро.

У декларації митної вартості наводяться відомості про метод визначення митної вартості товарів, числове значення митної вартості товарів та її складових, умови зовнішньоекономічного договору, що мають відношення до визначення митної вартості товарів, та надані документи, що підтверджують зазначене.

Документами, які підтверджують митну вартість товарів, є:
1) декларація митної вартості;
2) зовнішньоекономічний договір (контракт) або документ, який його замінює, та додатки до нього у разі їх наявності;
3) рахунок-фактура (інвойс) або рахунок-проформа (якщо товар не є об'єктом купівлі-продажу);
4) якщо рахунок сплачено, то банківські платіжні документи, що стосуються оцінюваного товару;
5) за наявності - інші платіжні та/або бухгалтерські документи, що підтверджують вартість товару та містять реквізити, необхідні для ідентифікації ввезеного товару;
6) транспортні (перевізні) документи, якщо за умовами поставки витрати на транспортування не включені у вартість товару, а також документи, що містять відомості про вартість перевезення оцінюваних товарів;
7) копія імпортної ліцензії, якщо імпорт товару підлягає ліцензуванню;
8) якщо здійснювалося страхування, - страхові документи, а також документи, що містять відомості про вартість страхування.

3. Методи визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, та порядок їх застосування

Визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту, здійснюється за такими методами:
1) основний - за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції);
2) другорядні:
а) за ціною договору щодо ідентичних товарів;
б) за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів;
в) на основі віднімання вартості;
г) на основі додавання вартості (обчислена вартість);
ґ) резервний.

Основним методом визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, є перший метод - за ціною договору (вартість операції).

Кожний наступний метод застосовується лише у разі, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу відповідно до норм Митного Кодексу.

Застосуванню другорядних методів передує процедура консультацій між органом доходів і зборів та декларантом з метою визначення основи вартості. Під час таких консультацій орган доходів і зборів та декларант можуть здійснити обмін наявною у кожного з них інформацією за умови додержання вимог щодо її конфіденційності. При цьому кожний наступний метод застосовується, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу. Методи на основі віднімання та додавання вартості (обчислена вартість) можуть застосовуватися у будь-якій послідовності на прохання декларанта або уповноваженої ним особи. У тому випадку, коли неможливо застосувати жоден із зазначених методів, митна вартість визначається за резервним методом.

Метод визначення митної вартості за ціною договору (контракту) щодо товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, застосовується у разі, якщо:
1) немає жодних обмежень щодо прав покупця (імпортера) на використання оцінюваних товарів, за винятком тих, що:
а) встановлюються законом чи запроваджуються органами державної влади в Україні;
б) обмежують географічний регіон, у якому товари можуть бути перепродані (відчужені повторно);
в) не впливають значною мірою на вартість товару;

2) щодо продажу оцінюваних товарів або їх ціни відсутні будь-які умови або застереження, які унеможливлюють визначення вартості цих товарів;
3) жодна частина виручки від будь-якого подальшого перепродажу, розпорядження або використання товарів покупцем не надійде прямо чи опосередковано продавцеві, якщо тільки не буде зроблено відповідне коригування з урахуванням таких положень.

При визначенні митної вартості до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, додаються такі витрати (складові митної вартості), якщо вони не включалися до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті:
1) витрати, понесені покупцем:
а) комісійні та брокерська винагорода, за винятком комісійних за закупівлю, що є платою покупця своєму агентові за надання послуг, пов'язаних із представництвом його інтересів за кордоном для закупівлі оцінюваних товарів;
б) вартість ящиків тари (контейнерів), в яку упаковано товар, або іншої упаковки, що для митних цілей вважаються єдиним цілим з відповідними товарами;
в) вартість упаковки або вартість пакувальних матеріалів та робіт, пов'язаних із пакуванням;
2) належним чином розподілена вартість нижчезазначених товарів та послуг, якщо вони поставляються прямо чи опосередковано покупцем безоплатно або за зниженими цінами для використання у зв'язку з виробництвом та продажем на експорт в Україну оцінюваних товарів, якщо така вартість не включена до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті:
а) сировини, матеріалів, деталей, напівфабрикатів, комплектувальних виробів тощо, які увійшли до складу оцінюваних товарів;
б) інструментів, штампів, шаблонів та аналогічних предметів, використаних у процесі виробництва оцінюваних товарів;
в) матеріалів, витрачених у процесі виробництва оцінюваних товарів (мастильні матеріали, паливо тощо);
г) інженерних та дослідно-конструкторських робіт, дизайну, художнього оформлення, ескізів та креслень, виконаних за межами України і безпосередньо необхідних для виробництва оцінюваних товарів;
3) роялті та інші ліцензійні платежі, що стосуються оцінюваних товарів та які покупець повинен сплачувати прямо чи опосередковано як умову продажу оцінюваних товарів, якщо такі платежі не включаються до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті. Зазначені платежі можуть включати платежі, які стосуються прав на літературні та художні твори, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки та інші об'єкти права інтелектуальної власності.
4) відповідна частина виручки від будь-якого подальшого перепродажу товарів, що оцінюються, їх використання або розпорядження ними на митній території України, яка прямо чи опосередковано йде на користь продавця;
5) витрати на транспортування оцінюваних товарів до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України;
6) витрати на навантаження, вивантаження та обробку оцінюваних товарів, пов'язані з їх транспортуванням до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України;
7) витрати на страхування цих товарів.
4) покупець і продавець не пов'язані між собою особи або хоч і пов'язані між собою особи, однак ці відносини не вплинули на ціну товарів.

Метод визначення митної вартості товарів за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються, не застосовується, якщо використані декларантом або уповноваженою ним особою відомості не підтверджені документально або не визначені кількісно і достовірні та/або відсутня хоча б одна із складових митної вартості, яка є обов'язковою при її обчисленні.

У разі якщо митна вартість не може бути визначена за основним методом, застосовуються другорядні методи.

Митною вартістю товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, є ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за товари, якщо вони продаються на експорт в Україну.

Ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті, - це загальна сума всіх платежів, які були здійснені або повинні бути здійснені покупцем оцінюваних товарів продавцю або на користь продавця через третіх осіб та/або на пов'язаних із продавцем осіб для виконання зобов'язань продавця.

Платежі можуть бути здійснені прямо чи опосередковано. Прикладом опосередкованого платежу може бути врегулювання покупцем повністю чи частково боргу продавця.

Платежі необов'язково повинні бути здійснені у вигляді переказу грошей (зокрема, але не виключно). Такі платежі можуть бути здійснені шляхом акредитива, інкасування або за допомогою інших розрахунків (вексель, передача цінних документів тощо).

Термін «ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті» стосується лише ціни оцінюваних товарів. Дивіденди або інші платежі покупця на користь продавця, не пов'язані з оцінюваними товарами, не є частиною митної вартості. Додавання, якщо вони не включалися до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті, згідно з цією статтею робляться лише на основі об'єктивних даних, що підтверджуються документально та піддаються обчисленню.

Розрахунки згідно із цією статтею робляться лише на основі об'єктивних даних, що підтверджуються документально та піддаються обчисленню.

При визначенні митної вартості до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті, не допускається включення ніяких інших витрат, крім тих, що передбачені МКУ. До митної вартості не включаються нижчезазначені витрати або кошти за умови виділення їх з ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, що документально підтверджені та які піддаються обчисленню:

1) плата за будівництво, спорудження, складення, технічне обслуговування або технічну допомогу, здійснені після ввезення імпортних товарів, таких як промислова установка, машини або обладнання;

2) витрати на транспортування після ввезення;

3) податки, які справляються в Україні.

Той факт, що продавець і покупець пов'язані між собою особи, сам по собі не може бути підставою для розгляду вартості операції як неприйнятної. У таких випадках необхідно розглянути обставини продажу та прийняти вартість операції за умови, що взаємовідносини покупця і продавця не вплинули на ціну оцінюваних товарів.

Особи вважаються пов'язаними між собою у випадках, зазначених у статті 15 Угоди про застосування статті VII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року, а саме:

(a) вони є посадовими особами або директорами підприємств один в одного;

(b) вони юридично визнані партнерами по бізнесу;

(c) вони є роботодавцем і службовцем;

(d) будь-яка особа прямо чи опосередковано володіє, контролює або утримує 5 чи більше відсотків випущених акцій, що дають право голосу, або акцій обох з них;

(e) один з них прямо або опосередковано контролює іншого;

(f) обидва прямо або опосередковано контролюються третьою особою;

(g) разом вони прямо або опосередковано контролюють третю особу;

(h) вони є членами однієї й тієї ж сім'ї.

У разі якщо митна вартість оцінюваних товарів не може бути визначена згідно з основним методом, за основу для її визначення береться *вартість операції з ідентичними товарами,* що продаються на експорт в Україну з тієї ж країни і час експорту яких збігається з часом експорту оцінюваних товарів або є максимально наближеним до нього.

При застосуванні цього методу визначення митної вартості за основу береться прийнята органом доходів і зборів вартість операції з ідентичними товарами з дотриманням умов, зазначених у цій статті. При цьому під ідентичними розуміються товари, однакові за всіма ознаками з оцінюваними товарами, у тому числі за такими, як:

1) фізичні характеристики;
2) якість та репутація на ринку;
3) країна виробництва;
4) виробник.

Незначні зовнішні відмінності не можуть бути підставою для відмови у розгляді товарів як ідентичних, якщо в цілому такі товари відповідають вимогам частини другої цієї статті.

Ціна договору щодо ідентичних товарів береться за основу для визначення митної вартості товарів, якщо ці товари ввезено приблизно в тій же кількості та на тих же комерційних рівнях, що й оцінювані товари.

Метод визначення митної вартості за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів

У разі якщо митна вартість оцінюваних товарів не може бути визначена згідно з вищевикладеними положеннями, за митну вартість береться прийнята митним органом вартість операції з подібними (аналогічними) товарами, які продано на експорт в Україну і час експорту яких збігається з часом експорту оцінюваних товарів або є максимально наближеним до нього.

Під подібними (аналогічними) розуміються *товари,* які хоч і не однакові за всіма ознаками, але мають схожі характеристики і складаються зі схожих компонентів, завдяки чому виконують однакові функції порівняно з товарами, що оцінюються, та вважаються комерційно взаємозамінними.

Для визначення, чи є товари подібними (аналогічними), враховуються якість товарів, наявність торгової марки та репутація цих товарів на ринку.

Ціна договору щодо подібних (аналогічних) товарів береться за основу для визначення митної вартості товарів, якщо ці товари ввезено приблизно в тій же кількості і на тих же комерційних рівнях, що й оцінювані товари.

У разі якщо такого продажу не виявлено, використовується вартість операції з подібними (аналогічними) товарами, які продавалися в Україну в іншій кількості та/або на інших комерційних рівнях. При цьому їх ціна коригується з урахуванням зазначених розбіжностей незалежно від того, чи веде це до збільшення або зменшення вартості. Інформація, що використовується при здійсненні коригування, повинна бути документально підтверджена.

Товари не вважаються ідентичними або подібними (аналогічними) оцінюваним, якщо вони не вироблені в тій же країні, що і товари, які оцінюються.

Товари, виготовлені не виробником оцінюваних товарів, а іншою особою, беруться до уваги лише у разі, якщо немає ні ідентичних, ні подібних (аналогічних) товарів, виготовлених особою - виробником товарів, що оцінюються.

Товари не вважаються ідентичними чи подібними (аналогічними) оцінюваним, якщо їх проектування, дослідно-конструкторські роботи, художнє оформлення, дизайн, ескізи, креслення, а також інші аналогічні роботи виконані в Україні.

Метод визначення митної вартості на основі віднімання вартості

У разі якщо митна вартість оцінюваних товарів не може бути визначена відповідно до вищевикладених положень, їх митна вартість визначається на основі віднімання вартості.

У разі якщо оцінювані або ідентичні чи подібні (аналогічні) імпортні товари продаються (відчужуються) на митній території України у незмінному стані, для визначення митної вартості товарів за цим методом за основу береться ціна одиниці товару, за якою оцінювані або ідентичні чи подібні (аналогічні) імпортовані товари продаються на території України у найбільших загальних кількостях покупцю, який не є пов’язаною з продавцем особою, одночасно або у час, наближений до дати ввезення оцінюваних товарів, за умови вирахування, якщо вони можуть бути виділені, таких компонентів:

1) витрат на виплату комісійних, що звичайно сплачуються або підлягають сплаті, чи звичайних торговельних надбавок, які робляться для одержання прибутку та покриття загальних витрат у зв’язку з продажем на митній території України товарів того ж класу та виду. Товарами одного класу та виду є товари, які підпадають під групу або спектр товарів, що виробляються конкретною галуззю чи сектором промисловості та включають ідентичні

або подібні (аналогічні) товари. Термін "товари того ж класу або виду" включає товари, імпортовані з тієї ж країни, що й оцінювані товари, а також товари, імпортовані з інших країн.

Сума прибутку та загальних витрат, до яких належать прямі та непрямі витрати, пов'язані із збутом зазначених товарів, повинна братися в цілому. Числове значення витрат для цілей вирахування цієї суми визначається на основі інформації, поданої декларантом або уповноваженою ним особою, якщо тільки ця інформація не є несумісною з даними, одержаними при продажу в Україні ввезених (імпортованих) товарів того ж класу або виду. У разі якщо інформація, надана декларантом або уповноваженою ним особою, є несумісною з такими даними, сума для обчислення прибутку та загальних витрат може ґрунтуватися на іншій відповідній інформації, а не тій, що надана декларантом або уповноваженою ним особою.

При визначенні комісійних або звичайних прибутків та загальних витрат віднесення товарів до «товарів того ж класу або виду» повинно здійснюватися у кожному конкретному випадку з посиланням на відповідні обставини;

2) звичайних витрат, понесених в Україні на навантаження, вивантаження, транспортування, страхування, та інших пов'язаних з такими операціями витрат;

3) сум податків, що підлягають сплаті в Україні у зв'язку з ввезенням (імпортом) чи продажем (відчуженням) товарів.

У разі якщо ні оцінювані, ні ідентичні чи подібні (аналогічні) товари не продаються в Україні одночасно або в час, максимально наближений до дати ввезення оцінюваних товарів в Україну, митна вартість таких товарів визначається на основі ціни одиниці товару, за якою відповідно оцінювані або ідентичні чи подібні (аналогічні) з оцінюваними товари продаються в Україні в кількості, достатній для встановлення ціни за одиницю такого товару, у такому ж стані, в якому вони були ввезені, на найбільш ранню дату після ввезення товарів, які оцінюються, але до сплину 90-денного строку.

У разі відсутності випадків продажу оцінюваних, ідентичних чи подібних (аналогічних) товарів у такому ж стані, в якому вони перебували на день ввезення в Україну, на вимогу декларанта або уповноваженої ним особи митна вартість таких товарів визначається на основі ціни одиниці товару, за якою зазначені товари продаються в Україні після подальшої обробки (переробки) найбільшою партією особам, не пов'язаним з особами, у яких вони купують такі товари. При цьому робляться відповідні поправки на вартість, додану такою обробкою (переробкою).

Вирахування вартості, доданої подальшою обробкою (переробкою), повинні ґрунтуватися на даних, які є об'єктивними, підтверджуються документально, піддаються обчисленню та належать до вартості такої роботи. За основу для обчислень беруться прийняті промислові формули, рецепти, методи будівництва та інша галузева практика.

Ці положення не застосовуються у разі, якщо:

1) у результаті подальшої обробки ввезені товари втрачають свою ідентичність, крім випадків, коли, незважаючи на втрату ідентичності ввезених товарів, величина вартості, доданої обробкою, може бути точно визначена;

2) ввезені товари зберігають свою ідентичність, але становлять настільки незначний відсоток продажу їх в Україні, що використання цього методу оцінювання буде невиправданим.

Метод визначення митної вартості товарів на основі додавання вартості (обчислена вартість)

Для визначення митної вартості товарів на основі додавання вартості (обчислена вартість) за основу береться надана виробником товарів, що оцінюються, або від його імені інформація про їх вартість, яка повинна складатися із сум:

1) вартості матеріалів та витрат, понесених виробником при виробництві оцінюваних товарів. Така інформація повинна базуватися на комерційних рахунках виробника за умови, що такі рахунки сумісні із загальновизнаними принципами бухгалтерського обліку, які застосовуються в країні, де ці товари виробляються;

2) обсягу прибутку та загальних витрат, що дорівнює сумі, яка звичайно відображається при продажу товарів того ж класу або виду, що й оцінювані товари, які виготовляються виробниками у країні експорту для експорту в Україну;
3) загальних витрат при продажу в Україну з країни вивезення товарів того ж класу або виду, тобто витрат на завантаження, розвантаження та обробку оцінюваних товарів, їх транспортування до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України, витрат на страхування цих товарів.

Посадова особа митного органу не може вимагати або примушувати будь-яку особу, яка не є резидентом, надавати для вивчення або дозволяти доступ до будь-якого рахунка чи інших записів для цілей визначення обчисленої вартості. Інформація, подана виробником товарів для цілей визначення митної вартості згідно з положеннями цієї статті, може бути перевірена в країні - виробникові товарів уповноваженими органами України за згодою виробника і за умови повідомлення заздалегідь уряду країни - виробника товарів та за відсутності заперечень проти такої перевірки.

Резервний метод. У разі якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом послідовного використання вищеперерахованих методів, митна вартість оцінюваних товарів визначається з використанням способів, які не суперечать законам України і є сумісними з відповідними принципами і положеннями Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (GATT).
Митна вартість, у цьому випадку, повинна ґрунтуватися на раніше визнаних (визначених) митними органами митних вартостях. У разі якщо цей метод застосовується митним органом, він на вимогу декларанта або уповноваженої ним особи зобов'язаний письмово поінформувати їх про митну вартість, визначену відповідно до законодавства, та про використаний при цьому метод.

ЛЕКЦІЯ 9 «ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ, ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ»

1. Поняття та принципи переміщення товарів, транспортних засобів та інших предметів через митний кордон України.
2. Заборони та обмеження щодо переміщення окремих товарів через митний кордон України.

1. Поняття та принципи переміщення товарів, транспортних засобів та інших предметів через митний кордон України

Під переміщенням через митний кордон України треба розуміти сукупність дій, пов'язаних із ввезенням на митну територію України, вивезенням з цієї території або транзит через митну територію України товарів, транспортних засобів та інших предметів у будь-який спосіб, будь-якими засобами та видами транспорту, включаючи використання з цією метою трубопровідного транспорту та ліній електропередач.

Таким чином, поняття «переміщення через митний кордон» характеризується такими ознаками:

- наявністю фактично здійснених вольових дій фізичних та юридичних осіб, зокрема суб'єктів ЗЕД, спрямованих на досягнення кінцевого, конкретного результату із ввезення на митну територію України, вивезення з цієї території або транзиту через територію України товарів, транспортних засобів та інших предметів;
- здійсненням вказаних дій у правовому режимі ввезення товарів, транспортних засобів та інших предметів на митну територію України або їхнім вивезенням з митної території України, або транзитом через митну територію України;
- наявністю певних засобів та способів, завдяки яким здійснюються перелічені вище дії;
- здійснення зазначених дій щодо товарів, транспортних засобів та інших предметів, які підлягають пропуску через митний кордон України;
- фактичним перетином митного кордону України товарами, транспортними засобами та іншими предметами.

До фактично здійснених вольових дій фізичних та юридичних осіб, зокрема суб'єктів ЗЕД, належать:

- Ввезення товарів і транспортних засобів на митну територію України.
- Вивезення товарів і транспортних засобів за межі митної території України.
- Транзит через територію України товарів, транспортних засобів та інших предметів.

Ввезення товарів і транспортних засобів на митну територію України, вивезення товарів і транспортних засобів за межі митної території України – це сукупність дій, пов'язаних із переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України у відповідному напрямку.

Переміщення транзитом через митну територію України товарів та інших предметів – це сукупність дій, пов'язаних із переміщенням товарів і транспортних засобів через митну територію України під митним контролем за умови, що товари, які переміщуються транзитом, залишаються у незмінному стані, крім природних втрат, не використовуються з іншою метою, крім транзиту, і повинні бути доставленими до митного органу призначення у строк, визначений митним органом відправлення.

Про фактичне волевиявлення особи щодо переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон свідчать такі дії:

- При ввезенні товарів, транспортних засобів та інших предметів на митну території України, зокрема при ввезенні з території вільних митних зон і з вільних складів на іншу частину території України, транзиті через митну територію України — фактичне перетинання митного кордону.
- При вивезенні товарів, транспортних засобів та інших предметів з митної території України, при ввезенні з іншої частини території України на територію вільних митних зон і на вільні склади — подача митної декларації чи інша дія, безпосередньо спрямована на реалізацію наміру, відповідно, вивезти або ввезти товари, транспортні засоби та інші предмети.

Переміщення товарів через митний кордон України здійснюється засобами:

- автомобільного транспорту;
- залізничного транспорту;
- авіаційного транспорту;
- водного транспорту;
- трубопровідного транспорту;
- ліній електропередач та змішаними перевезеннями *(ст. 186 МКУ).*

Залежно від наявності перевізника, відправника, одержувача, а також договору на перевезення товари переміщуються у:

- вантажних відправленнях;
- міжнародних поштових відправленнях;
- міжнародних експрес-відправленнях;
- несупроводжуваному багажі;
- ручній поклажі;
- супроводжуваному багажі.

2. Заборони та обмеження щодо переміщення окремих товарів через митний кордон України

Відповідно до п. 57 ст. 4 МКУ товаром є будь-яке рухоме майно (у тому числі валютні цінності, культурні цінності), електрична, теплова та інші види енергії, а також транспортні засоби, за винятком транспортних засобів, що використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через через митний кордон України.

Усі товари, що переміщуються через митний кордон України, можна класифікувати залежно від різних підстав.

По-перше, залежно від напрямку проходження товари диференціюються:

- на ввезені;

- такі, що вивозяться;
- транзитні.

Ввезеними є товари, що надходять на територію України з інших держав. При цьому країною їхнього походження може бути як інша країна, так і Україна за умови їхнього попереднього вивезення. **Товари, що вивозяться,** найчастіше виробляються в Україні і переміщуються на територію іншої держави**. Транзитні товари** — це товари, які переміщуються з однієї країни в іншу, пересуваючись при цьому по митній території України.

По-друге*, залежно від країни походження товари поділяються на:*

- вітчизняні;
- іноземні.

Вітчизняні товари мають статус таких, що знаходяться у вільному обігу на митній території України, тобто це товари:

а)цілком зроблені в Україні;

б)товари, ввезені на митну територію України та випущені для вільного обігу на територію України;

в)товари, виготовлені з перерахованих раніше.

Всі інші товари повинні бути віднесені до **товарів, що мають статус іноземних.**

По-третє*, товари можуть бути віднесені до таких, що:*

- пройшли митне «очищення»;
- умовно випущені у вільний обіг.

У разі коли органи митної служби України своїми діями дозволили зацікавленим особам користуватися і розпоряджатися товарами відповідно до умов визначеного митного режиму, такі товари отримують статус випущених **або таких, що пройшли митне «очищення».** Якщо ж щодо цих товарів не були сплачені митні платежі або не представлені необхідні документи, або не виконані інші вимоги, встановлені законодавством, вони підлягають **умовному випуску,** тобто користування і розпорядження ними допускається з дотриманням певних обмежень (наприклад, з умовою неможливості їх відчуження).

В четвертих, *залежно від ефективності досягнення митної справи можна виділити такі категорії товарів:*

- товари, у ввезенні яких Україна абсолютно не має потреби (наприклад, алкогольні напої, продукти харчування тощо);
- товари, щодо яких можлива конкуренція з вітчизняними виробниками (наприклад, кондитерські вироби, трикотаж, сільськогосподарська продукція);
- товари, що не випускаються або не можуть бути вироблені в Україні (наприклад, екзотичні фрукти, унікальні технології, технічні новинки);
- контрафактні товари, тобто товари, виготовлення яких, переміщення через митний кордон або інші дії з якими спричиняють порушення прав правовласників (як правило, це товари, що містять об'єкти права інтелектуальної власності).

До основних принципів переміщення товарів, транспортних засобів та інших предметів через митний кордон України належать:

1.Свобода переміщення товарів, транспортних засобів та інших предметів.

2.Контрольованість переміщення.

3.Митне оформлення товарів, транспортних засобів та інших предметів.

4.Обов'язковість декларування певних товарів, транспортних засобів та інших предметів тощо.

5.Здійснення переміщення в чітко визначених місцях.

6.Право вільного обрання та зміни митного режиму тощо.

Не можуть бути пропущені через митний кордон України:

1) товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено законом;

2) товари, на пропуск яких відповідно до закону потрібні дозволи інших державних органів, за відсутності цих дозволів (крім алкогольних напоїв і тютюнових виробів, а також

харчових продуктів для власного споживання, що ввозяться громадянами в обсязі та в порядку, встановлених статтею 376 (норми ввезення на митну територію України громадянами алкогольних напоїв та тютюнових виробів) та частиною другою статті 378 Митного Кодексу(обмеження щодо ввезення харчових продуктів);

3) товари, що переміщуються через митний кордон України з порушенням вимог МКУ та інших законів України, крім випадків, передбачених МКУ.

Перевізник зобов'язаний здійснити зворотне вивезення товарів, ввезення і транзит яких на митну територію України заборонений.

У випадках, передбачених законом, на окремі товари встановлюються *обмеження* щодо їх переміщення через митний кордон України. Пропуск таких товарів через митний кордон України та їх митне оформлення здійснюються митними органами на підставі отриманих документів, які підтверджують дотримання зазначених обмежень. Переліки таких товарів (із зазначенням їх опису та коду згідно з УКТ ЗЕД), а також порядок видачі відповідних дозволів та їх обігу з використанням засобів інформаційних технологій затверджуються Кабінетом Міністрів України. Обмеження щодо ввезення на митну територію України та вивезення за межі митної території України валютних цінностей, а також порядок переміщення їх через митний кордон України, у тому числі особливості декларування валютних цінностей (зокрема, визначення граничних сум валютних цінностей, які підлягають письмовому або усному декларуванню), можуть встановлюватися Національним банком України.

В Україні затверджено перелік товарів, заборонених для вивезення та переселення з території України (постанова Кабінету Міністрів України від 28 травня 2012 р. № 468) (Додаток 2).

Предмети, заборонені до ввезення на митну територію України та такі, що не можуть бути пропущені через митний кордон України:

1) товари, що можуть завдати шкоди здоров'ю або загрожувати життю населення та тваринному світу чи призвести до заподіяння шкоди довкіллю;

2) літературні та художні твори, поліграфічна та інша друкована продукція, кіно , фото, аудіо та відеоматеріали, що пропагують війну, жорстокість, порнографію, расову, етнічну або релігійну ворожнечу, закликають до насильницького повалення конституційного ладу в Україні;

3) товари та особисті речі, на пропуск яких потрібні дозволи інших державних установ, за відсутності цих дозволів;

4) транспортні засоби, номери кузова, шасі чи двигуна яких знищено, підроблено або не відповідають запису в реєстраційних документах;

5) транспортні засоби, зняті з обліку у відповідних органах країни придбання або іншої країни, що ввозяться тимчасово в Україну громадянами для власного користування (крім випадків, коли такі транспортні засоби заявляються митним органам на кордоні як такі, що ввозяться з метою транзиту, або при ввезенні нових транспортних засобів);

6) номерні вузли та агрегати з підробленими, знищеними номерами;

7) механічні транспортні засоби (в тому числі такі, що ввозяться в Україну з метою їх розукомплектування на запасні частини), які згідно із законодавством заборонені до ввезення в Україну або на які відсутні документи, що підтверджують правомірність володіння або користування ними;

8) сільськогосподарська продукція, що підпадає під визначення першої двадцять четвертої групи Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, що ввозиться громадянами;

9) предмети, щодо яких не було здійснене митне оформлення.

ЛЕКЦІЯ 10 «ОСОБЛИВОСТІ ПРОПУСКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ (ПЕРЕСИЛАЮТЬСЯ) ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ГРОМАДЯНАМИ»

1. Порядок переміщення громадянами товарів через митний кордон України та місця митного оформлення таких товарів.
2. Умови вивезення (пересилання) громадянами товарів за межі митної території України та ввезення (пересилання) громадянами товарів на митну територію України.
3. Особливості пропуску та оподаткування товарів, які переміщуються через митний кордон України представництвами іноземних держав, міжнародними організаціями та офіційними особами, а також дипломатичними представництвами України, що знаходяться за кордоном.

1. Порядок переміщення громадянами товарів через митний кордон України та місця митного оформлення таких товарів

Митний Кодекс України (розділ XII) регулює умови та порядок пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України громадянами для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних зі здійсненням підприємницької діяльності.

Громадяни можуть переміщувати через митний кордон України будь-які товари, крім тих, що заборонені до ввезення в Україну (у тому числі з метою транзиту) та вивезення з України. Громадянам, які в'їжджають на територію України або виїжджають з неї засобами автомобільного та залізничного транспорту, а також транспортними засобами особистого користування, дозволяється здійснювати декларування товарів, що переміщуються ними через митний кордон України, не залишаючи цих транспортних засобів. Стосовно транзитних пасажирів, які не залишають транзитної зони, митний контроль не проводиться, однак митні органи мають право вживати передбачених цим Кодексом заходів у разі підозри щодо вчинення такими пасажирами порушення митних правил або контрабанди.

Митне оформлення товарів, що вивозяться за межі митної території України громадянами, може здійснюватися у будь-якому митному органі на всій митній території України. Митне оформлення товарів, що ввозяться на митну територію України громадянами (крім товарів, що переміщуються у несупроводжуваному багажі та у вантажних відправленнях, а також товарів за товарними позиціями 8701-8707, 8711, 8716 згідно з УКТ ЗЕД, які підлягають державній реєстрації), здійснюється у пунктах пропуску через державний кордон України. Митне оформлення товарів, які ввозяться на митну територію України громадянами у несупроводжуваному багажі та вантажних відправленнях, здійснюється в митних органах за місцем проживання або тимчасового перебування зазначених громадян, у місці кінцевого призначення транспортного засобу, що здійснював перевезення цих товарів, або, за заявою громадянина, - у пунктах пропуску через державний кордон України. Переміщення громадянами через митний кордон України трун з тілами (урн з прахом) чи останків померлих здійснюється на підставі письмової заяви цих громадян довільної форми та документів, визначених Законом України "Про поховання та похоронну справу".

Двоканальна система - це спрощена система митного контролю, яка дає громадянам змогу здійснювати декларування, обираючи один з двох каналів проходу (проїзду транспортними засобами особистого користування) через митний кордон України.

Канал, позначений символами зеленого кольору («зелений коридор»), призначений для декларування шляхом вчинення дій громадянами, які переміщують через митний кордон України товари в обсягах, що не підлягають оподаткуванню митними платежами та не підпадають під встановлені законодавством заборони або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території і не підлягають письмовому декларуванню.

Канал, позначений символами червоного кольору («червоний коридор»), призначений для всіх інших громадян.

Громадянин самостійно обирає відповідний канал («зелений коридор» або «червоний коридор») для проходження митного контролю за двоканальною системою.

Обрання «зеленого коридору» вважається заявою громадянина про те, що переміщувані ним через митний кордон України товари не підлягають письмовому декларуванню, оподаткуванню митними платежами, не підпадають під встановлені законодавством заборони та/або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території та свідчить про факти, що мають юридичне значення.

Громадяни, які проходять (проїжджають) через «зелений коридор», звільняються від подання письмової митної декларації. Звільнення від подання письмової митної декларації не означає звільнення від обов'язкового дотримання порядку переміщення товарів через митний кордон України.

Для цілей оподаткування товарів, що переміщуються (пересилаються) громадянами через митний кордон України, застосовується фактурна вартість цих товарів, зазначена в касових або товарних чеках, ярликах, інших документах роздрібної торгівлі, які містять відомості щодо вартості таких товарів. При визначенні фактурної вартості товарів, які переміщуються у несупроводжуваному багажі та вантажному відправленні, крім вартості самих товарів враховується вартість їх страхування та перевезення (фрахту) до моменту перетинання ними митного кордону України. Особа, яка декларує товари, має право довести достовірність відомостей, представлених для визначення їх фактурної вартості.

Особисті речі, що переміщуються (пересилаються) громадянами через митний кордон України у ручній поклажі, супроводжуваному та несупроводжуваному багажі, підлягають декларуванню шляхом учинення дій, усно або, за бажанням власника чи на вимогу органу доходів і зборів, письмово, не оподатковуються митними платежами та звільняються від подання документів, що видаються державними органами для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, а також від застосування до них видів державного контролю, визначених митним законодавством.

2. Умови вивезення (пересилання) громадянами товарів за межі митної території України та ввезення (пересилання) громадянами товарів на митну територію України

Товари, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 10000 євро, не підлягають письмовому декларуванню при вивезенні (пересиланні) їх громадянами за межі митної території України.

Товари, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 10000 євро та на які законом встановлено вивізне мито, та/або якщо відповідно до закону державними органами видаються документи, необхідні для здійснення митного контролю та митного оформлення таких товарів, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України громадянами, підлягають письмовому декларуванню в порядку, встановленому для громадян, із сплатою у випадках, визначених законами України, вивізного мита та з поданням відповідних документів, виданих державними органами.

Товари, сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 10000 євро (крім зазначених у частині четвертій цієї статті), при вивезенні (пересиланні) їх громадянами за межі митної території України підлягають письмовому декларуванню з поданням митної декларації, передбаченої законодавством України для підприємств, та зі сплатою вивізного мита у випадках, встановлених законами України.

Товари, сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 10000 євро, при вивезенні (пересиланні) громадянами за межі митної території України підлягають письмовому декларуванню в порядку, встановленому для громадян, та звільняються від подання документів, що видаються державними органами для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються громадянами через митний кордон України, за умови, що ці товари:

1) вивозяться у зв'язку з виїздом за межі України на постійне місце проживання;

2) входять до складу спадщини, оформленої в Україні на користь громадянина-нерезидента, за умови підтвердження складу спадщини органами, що вчиняють нотаріальні дії;

3) тимчасово вивозяться громадянами-резидентами за межі митної території України під письмове зобов'язання про їх зворотне ввезення;

4) були тимчасово ввезені на митну територію України під зобов'язання про їх зворотне вивезення, що підтверджується відповідними документами;

5) були одержані громадянами-нерезидентами у вигляді призів і нагород за участь у змаганнях, конкурсах, фестивалях тощо, які проводяться на території України, що підтверджується відповідними документами.

Товари, придбані громадянами-нерезидентами на території України, загальна фактурна вартість яких не перевищує суми іноземної валюти, ввезеної цими громадянами в Україну, та товари, що вивозяться громадянами-нерезидентами у зв'язку з остаточним виїздом за межі України, на суму доходу, одержаного за час роботи чи навчання в Україні, що підтверджується відповідними документами, підлягають письмовому декларуванню в порядку, встановленому для громадян, зі сплатою у випадках, встановлених законами України, вивізного мита, та поданням документів, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення, які при переміщенні (пересиланні) громадянами таких товарів через митний кордон України видаються відповідними державними органами.

Тимчасове вивезення (пересилання) громадянами-резидентами товарів за межі митної території України здійснюється з наданням митному органу зобов'язання про зворотне ввезення. Зазначені вимоги не поширюються на тимчасове вивезення (пересилання) за межі митної території України товарів, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 10000 євро, особистих речей і транспортних засобів особистого користування, на яких громадяни перетинають митний кордон. Зобов'язання щодо зворотного ввезення товарів, які тимчасово вивозяться (пересилаються) за межі митної території України і сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 10000 євро, може надаватися за бажанням громадянина. У разі надання громадянином зобов'язання про зворотне ввезення товарів митний орган вживає заходів для забезпечення ідентифікації цих товарів з метою їх зворотного ввезення без письмового декларування та без оподаткування митними платежами.

Не допускається вивезення (пересилання) громадянами за межі митної території України товарів, незалежно від їх загальної фактурної вартості, згідно з переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України. Порядок вивезення (пересилання) громадянами за межі митної території України дорогоцінних металів (за винятком банківських металів, пам'ятних та ювілейних монет України із дорогоцінних металів), дорогоцінного каміння та виробів із них, а також культурних цінностей з метою їх відчуження визначається Кабінетом Міністрів України. Порядок вивезення (пересилання) за межі митної території України банківських металів, пам'ятних та ювілейних монет України із дорогоцінних металів визначається Національним банком України. Не допускається вивезення за межі митної території України алкогольних напоїв та тютюнових виробів громадянами, які не досягли 18-річного віку.

Товари (за винятком підакцизних), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 1000 євро, що ввозяться громадянами на митну територію України у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення, та товари (крім підакцизних), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 500 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг, що ввозяться громадянами на митну територію України у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України, не підлягають письмовому декларуванню та не є об'єктами оподаткування митними платежами.

При ввезенні (пересиланні) на митну територію України громадянами звільняються від оподаткування митними платежами:

1) особисті речі;

2) культурні цінності за кодами 9701 10 00 00, 9701 90 00 00, 9702 00 00 00, 9703 00 00 00, 9704 00 00 00, 9705 00 00 00, 9706 00 00 00 згідно з УКТ ЗЕД, виготовлені 50 і більше років тому;

3) товари, призначені для забезпечення звичайних повсякденних потреб громадянина та початкового облаштування, що ввозяться (пересилаються) громадянами у зв'язку з переселенням на постійне місце проживання в Україну протягом шести місяців з дня видачі документа, що підтверджує право громадянина на постійне проживання в Україні, за умови документального підтвердження того, що до дня видачі цього документа громадянин проживав на території країни, з якої він прибув, не менше трьох років:

а) товари, призначені для забезпечення звичайних повсякденних потреб громадянина та початкового облаштування (крім товарів, що класифікуються за товарною позицією 8802 або одним із кодів 8903 91 99 00, 8903 92 99 00, 8903 99 99 00 згідно з УКТ ЗЕД);

б) транспортні засоби особистого користування, що класифікуються в одній із товарних позицій 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711 згідно з УКТ ЗЕД (у кількості однієї одиниці на кожного громадянина, який досяг 18-річного віку), за умови документального підтвердження того, що до дня видачі документа, що підтверджує право на постійне проживання в Україні, громадянин був власником (або співвласником) такого транспортного засобу не менше одного року, а транспортний засіб перебував за ним на постійному обліку (реєстрації) у відповідних реєстраційних органах країни постійного місця попереднього проживання громадянина не менше одного року, якщо даний транспортний засіб підлягає реєстрації в цій країні;

в) товари, що класифікуються в товарній позиції 8716 згідно з УКТ ЗЕД (у кількості однієї одиниці на кожного повнолітнього громадянина) за умови одночасного ввезення з транспортними засобами особистого користування, що класифікуються в одній із товарних позицій 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711 згідно з УКТ ЗЕД.

У разі пропуску внаслідок аварії, дії обставин непереборної сили, хвороби або з інших поважних причин, що підтверджується відповідними документами, встановленого цим пунктом строку ввезення (пересилання) товарів на митну територію України із звільненням від оподаткування митними платежами цей строк може бути продовжений відповідним органом доходів і зборів, але не більш як до двох років з дня видачі документа, що підтверджує право громадянина на постійне проживання в Україні;

4) товари, що належать громадянам і переміщуються транзитом через митну територію України;

5) товари, що входять до складу спадщини за законом, відкритої за межами України на користь резидента (у тому числі в кількості однієї одиниці за кожною товарною позицією 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711 згідно з УКТ ЗЕД), у разі підтвердження її складу органами, що вчиняють нотаріальні дії у країні її відкриття. Зазначене підтвердження підлягає засвідченню або легалізації у відповідній закордонній консульській установі України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України;

6) товари, одержані громадянами-резидентами у вигляді нагород і призів на міжнародних змаганнях, конкурсах за межами митної території України (у тому числі не більше одного товару за товарними позиціями 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711 згідно з УКТ ЗЕД), за умови документального підтвердження факту нагородження нотаріальними органами відповідної країни. Зазначене підтвердження підлягає засвідченню або легалізації у відповідній закордонній консульській установі України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України;

7) товари (включаючи транспортні засоби особистого користування), що були попередньо вивезені громадянами-резидентами за межі митної території України і зворотно ввозяться на митну територію України, за наявності відповідного підтвердження факту попереднього вивезення таких товарів;

8) транспортні засоби особистого користування, що тимчасово ввозяться на митну територію України громадянами-нерезидентами, а також пальне, що міститься у звичайних баках таких транспортних засобів, встановлених заводом-виробником;

9) товари (крім транспортних засобів), які мають ознаки таких, що були у користуванні та призначені для власного облаштування житла і забезпечення життєдіяльності громадян,

які перебували за кордоном у відрядженнях (на навчанні), за умови, що такі товари ввозяться (пересилаються) протягом шести місяців з дня повернення таких громадян в Україну після закінчення строку відрядження (навчання);

10) товари (крім транспортних засобів), які мають ознаки таких, що були у користуванні та призначені для власного облаштування житла і забезпечення життєдіяльності іноземних громадян, які за офіційним запрошенням прибувають у довготермінове відрядження в Україну, за умови, що такі товари ввозяться (пересилаються) безпосередньо таким громадянином в Україну на адресу свого тимчасового перебування протягом перших шести місяців його перебування в довготерміновому відрядженні в Україні під зобов'язання про їх зворотне вивезення;

11) товари, що класифікуються в одній із товарних позицій 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711 згідно з УКТ ЗЕД (у кількості однієї одиниці за кожною товарною позицією), що ввозяться працівниками дипломатичної служби, які перебували за кордоном у довготермінових відрядженнях або проходили дипломатичну службу строком не менше одного року та повертаються в Україну, за умови, що:

а) працівник дипломатичної служби є власником цих товарів;

б) товари були придбані працівником дипломатичної служби в межах строку відрядження або проходження дипломатичної служби, що підтверджується відповідним наказом Міністерства закордонних справ України;

в) сукупна вартість товарів не перевищує 50 відсотків від суми, що виплачується працівнику дипломатичної служби у зв'язку з перебуванням у довготерміновому відрядженні або проходженням дипломатичної служби за кордоном та підтверджується документами в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

12) товари за товарними позиціями 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711, 8716 згідно з УКТ ЗЕД, що ввозяться на митну територію України громадянами у зв'язку з переселенням на постійне місце проживання в Україну із звільненням від оподаткування митними платежами відповідно до цього Кодексу, підлягають постановці на тимчасовий облік в державних реєстраційних органах на строк до двох років з оформленням документів на право тимчасового користування такими товарами та можуть бути відчужені або передані у володіння, користування чи розпорядження іншим особам (крім членів сімей таких громадян) упродовж двох років з дня ввезення на митну територію України лише після сплати особами, які ввезли їх в Україну, всіх митних платежів за ставками, чинними на день подання митної декларації.

Домашні тварини, що ввозяться громадянами на митну територію України, підлягають письмовому декларуванню та застосуванню до них заходів контролю, визначених законом.

Ввезення на митну територію України алкогольних напоїв та тютюнових виробів громадянами, які не досягли 18-річного віку, не допускається.

Громадяни, які досягли 18-річного віку, можуть ввозити алкогольні напої та тютюнові вироби на митну територію України в ручній поклажі або супроводжуваному багажі без сплати митних платежів та без письмового декларування у таких кількостях із розрахунку на одну особу:

1) 200 сигарет або 50 сигар чи 250 грамів тютюну, або ці вироби в наборі загальною вагою, що не перевищує 250 грамів;

2) 5 літрів пива, 2 літри вина, 1 літр міцних (із вмістом спирту більш як 22%) алкогольних напоїв.

Алкогольні напої та тютюнові вироби незалежно від їх кількості не звільняються від оподаткування митними платежами, якщо особа, яка ввозить їх на митну територію України, була відсутня в Україні менш ніж 24 години.

Пропуск на митну територію України товарів, що класифікуються в 1-24 групах УКТ ЗЕД та ввозяться громадянами для вільного обігу, в будь-яких обсягах не дозволяється.

Зазначені обмеження не поширюється на:

1) алкогольні та тютюнові вироби, що ввозяться громадянами в кількостях та у способи, визначені митним законодавством;

2) харчові продукти вагою до 10 кг в упаковці виробника, що надходять на адресу громадян у міжнародних поштових або експрес-відправленнях;

3) харчові продукти для власного споживання на суму, яка не перевищує еквівалент 200 євро, що ввозяться в порядку та обсягах, визначених Кабінетом Міністрів України;

4) домашніх тварин.

Не підлягають переміщенню на митну територію України в несупроводжуваному багажі продукти харчування без упаковки виробника.

3. Особливості пропуску та оподаткування товарів, які переміщуються через митний кордон України представництвами іноземних держав, міжнародними організаціями та офіційними особами, а також дипломатичними представництвами України, що знаходяться за кордоном

Дипломатичні представництва іноземних держав в Україні за умови дотримання встановленого Митним Кодексом порядку переміщення товарів через митний кордон України можуть ввозити на митну територію України та вивозити з її митної території товари, призначені для офіційного (службового) користування цих представництв із звільненням від митного огляду та сплати митних платежів. Моторні транспортні засоби, призначені для офіційного (службового) користування дипломатичних представництв іноземних держав в Україні, можуть ввозитися цими представництвами на умовах, зазначених у частині першій цієї статті, в кількості, необхідній для забезпечення їх функціонування, але не більше від кількості членів дипломатичного персоналу представництва, а також двох додаткових транспортних засобів.

Глава дипломатичного представництва іноземної держави та члени дипломатичного персоналу представництва, а також члени їхніх сімей, які проживають разом з ними, за умови, що вони не є громадянами України та не проживають в Україні постійно, можуть ввозити в Україну товари, призначені для особистого користування, включаючи предмети початкового облаштування, та вивозити з України товари, призначені для особистого користування, включаючи придбані на митній території України, з дотриманням встановленого Митним Кодексом порядку їх переміщення через митний кордон України та зі звільненням від сплати митних платежів. Особистий багаж глави дипломатичного представництва іноземної держави, членів дипломатичного персоналу представництва, а також членів їхніх сімей, які проживають разом з ними, звільняється від митного огляду, якщо немає достатніх підстав вважати, що він містить товари, не призначені для особистого користування, або товари, ввезення (вивезення) яких заборонене законом або регулюється карантинними та іншими спеціальними правилами. Такий огляд повинен здійснюватися тільки в присутності зазначених осіб або їх уповноважених представників та за письмовим розпорядженням керівника відповідного митного органу чи особи, яка виконує його обов’язки.

Глава дипломатичного представництва іноземної держави та члени дипломатичного персоналу представництва, а також члени їхніх сімей, які проживають разом з ними, за умови, що вони не є громадянами України та не проживають в Україні постійно можуть ввозити в Україну моторні транспортні засоби, призначені для особистого користування, з дотриманням встановленого цим Кодексом порядку їх переміщення через митний кордон України та зі звільненням від сплати митних платежів у кількості, що не перевищує:

1) двох одиниць для глави представництва;

2) однієї одиниці для кожного члена дипломатичного персоналу представництва;

3) однієї одиниці для кожного повнолітнього члена сім’ї глави представництва та членів дипломатичного персоналу.

Члени адміністративно-технічного персоналу дипломатичного представництва іноземної держави та члени їхніх сімей, які проживають разом з ними, якщо вони не є громадянами України та не проживають в Україні постійно, можуть ввозити в Україну товари, призначені для початкового облаштування, з дотриманням встановленого цим Кодексом порядку їх переміщення через митний кордон України та із звільненням від сплати митних платежів. Перелік товарів, які можуть бути віднесені до таких, що призначені для

початкового облаштування, встановлюється Кабінетом Міністрів України. Зазначені особи можуть ввозити в Україну в установленому порядку моторні транспортні засоби, призначені для особистого користування, із звільненням від сплати митних платежів у кількості не більше одного моторного транспортного засобу на сім'ю.

З урахуванням принципу взаємності стосовно кожної окремої держави митні пільги, що надаються згідно з цим Кодексом членам дипломатичного персоналу представництва іноземної держави, можуть поширюватися на членів адміністративно-технічного персоналу цього представництва, а також на членів їхніх сімей, які не є громадянами України та не проживають в Україні постійно.

Консульським установам іноземних держав, консульським посадовим особам, включаючи главу консульської установи та консульських службовців, а також членів їхніх сімей, надаються митні пільги, передбачені Митним Кодексом для дипломатичних представництв іноземних держав або відповідного персоналу дипломатичного представництва.

З урахуванням принципу взаємності стосовно кожної окремої держави на працівників обслуговуючого персоналу консульської установи, а також на членів їхніх сімей, якщо вони не є громадянами України та не проживають в Україні постійно, можуть поширюватися митні пільги, що надаються згідно з Митним Кодексом відповідному персоналу дипломатичного представництва іноземної держави.

Дипломатична пошта та консульська валіза іноземних держав, що переміщуються через митний кордон України, не підлягають ні розпечатуванню, ні затриманню. За наявності достатніх підстав вважати, що консульська валіза містить товари, не зазначені в частині третій цієї статті, орган доходів і зборів може зажадати розпечатання валізи уповноваженими особами цієї іноземної держави у присутності посадових осіб органу доходів і зборів. У разі відмови від розпечатання така валіза повертається до місця відправлення. Усі місця, що становлять дипломатичну пошту та консульську валізу, повинні мати видимі зовнішні ознаки, що свідчать про їх характер. Дипломатична пошта може містити виключно дипломатичні документи та товари, призначені для офіційного користування, а консульська валіза - тільки офіційну кореспонденцію та документи або товари, призначені виключно для офіційного користування.

Іноземні дипломатичні та консульські кур'єри можуть ввозити в Україну та вивозити з України товари, призначені для їх особистого користування, із звільненням на основі взаємності від митного огляду та сплати митних платежів.

Представникам іноземних держав, членам парламентських та урядових делегацій, а також на основі взаємності членам делегацій іноземних держав, які приїздять в Україну для участі в міжнародних переговорах, міжнародних конференціях та нарадах або з іншими офіційними дорученнями, надаються митні пільги, передбачені Митним Кодексом для дипломатичного персоналу представництв іноземних держав. Такі пільги надаються також членам сімей цих осіб, які їх супроводжують.

Дипломатичному персоналу, консульським посадовим особам представництв іноземних держав, членам їхніх сімей, а також особам, зазначеним у частині першій цієї статті, які прямують з тією ж метою транзитом через територію України, надаються митні пільги, передбачені Митним Кодексом для дипломатичного персоналу представництв іноземних держав.

У разі надання закордонному дипломатичному представництву України або його персоналу іноземною державою менш сприятливого режиму, ніж передбачено цим розділом, до дипломатичного представництва такої іноземної держави в Україні та його персоналу застосовуватиметься аналогічний режим на умовах взаємності.

Митні пільги для міжнародних організацій та представництв іноземних держав при них, а також для персоналу цих організацій і представництв та членів сімей персоналу визначаються міжнародними договорами України, укладеними відповідно до закону.

Товари (крім моторних транспортних засобів), призначені для офіційного (службового) користування представництв іноземних держав та міжнародних організацій в Україні,

підлягають декларуванню митним органам та пропускаються в Україну в режимі імпорту (випуску для вільного обігу).

Моторні транспортні засоби, призначені для офіційного (службового) користування представництвами іноземних держав та міжнародних організацій в Україні, підлягають декларуванню органам доходів і зборів за місцем акредитації цих представництв та пропускаються в Україну в режимі тимчасового ввезення на строк, визначений зазначеними представництвами, але не більший, ніж строк їх акредитації. При здійсненні митного оформлення таких транспортних засобів застосовуються засоби забезпечення їх ідентифікації.

Товари (крім моторних транспортних засобів), призначені для особистого користування членів персоналу представництв іноземних держав та міжнародних організацій в Україні, декларуються митним органом за місцем акредитації чи перебування цих осіб у порядку, встановленому Митним Кодексом для громадян, та пропускаються в Україну в режимі імпорту (випуску для вільного обігу).

Моторні транспортні засоби, призначені для особистого користування членів персоналу представництв іноземних держав та міжнародних організацій в Україні, підлягають декларуванню митним органам за місцем перебування цих осіб у порядку, встановленому Митним Кодексом для громадян, і пропускаються в Україну в режимі тимчасового ввезення на визначений цими особами строк, але не більше, ніж на строк їх акредитації. При здійсненні митного оформлення таких транспортних засобів застосовуються засоби забезпечення їх ідентифікації.

Закордонні дипломатичні установи України, за умови дотримання ними встановленого порядку переміщення товарів через митний кордон України, можуть вивозити з України товари, призначені для службового користування та матеріально-технічного забезпечення функціонування установи, у тому числі представницьку продукцію, із звільненням від сплати митних платежів.

Працівники дипломатичної служби України, які направляються у довготермінові відрядження або для проходження дипломатичної служби за кордон, можуть вивозити з України товари, призначені для особистого користування, включаючи предмети початкового облаштування, з дотриманням встановленого Митним Кодексом порядку їх переміщення через митний кордон України та зі звільненням від сплати митних платежів.

Товари, призначені для офіційного (службового) користування закордонних дипломатичних установ України, та товари, призначені для особистого користування працівників дипломатичної служби України, які направляються у довготермінові відрядження або для проходження дипломатичної служби за кордон, включаючи предмети початкового облаштування, підлягають декларуванню та пропускаються за межі України відповідно на весь строк акредитації зазначених установ та перебування зазначених працівників за кордоном.

ЛЕКЦІЯ 11 «МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ»

1. Загальні положення митного оформлення.
2. Декларування товарів.

1. Загальні положення митного оформлення

Товари та транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, в обов'язковому порядку підлягають митному оформленню, яке проходить через процедуру їх поміщення під визначений митний режим та завершення дії цього режиму.

Відповідно до *ст. 246 МКУ* **метою митного оформлення є** забезпечення дотримання встановленого законодавством України порядку переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, а також забезпечення статистичного обліку ввезення на митну територію України, вивезення за її межі і транзиту через її територію товарів.

Митне оформлення – це виконання посадовими особами митних органів, які представляють інтереси держави, дій, спрямованих на забезпечення дотримання чинного законодавства у сфері митної діяльності суб'єктами митних відносин та закріплення результатів митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, і мають юридичне значення для подальшого використання цих товарів і транспортних засобів.

Згідно із ст. 247 МКУ ***митне оформлення здійснюється*** в місцях розташування відповідних підрозділів митних органів *протягом робочого часу, встановленого для цих органів.*

Відповідно до міжнародних договорів, укладених відповідно до закону, ***митне оформлення*** у пунктах пропуску через державний кордон України *здійснюється цілодобово.*

Митне оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення *здійснюється в будь-якому митному органі з пред'явленням їх цьому органу*, якщо інше не передбачено Митним Кодексом.

За письмовим зверненням декларанта або уповноваженої ним особи митні формальності можуть виконуватися митними органами поза місцем розташування цих органів, а також поза робочим часом, установленим для них, на умовах, визначених цим Кодексом, але за ці дії сплачується відповідно встановлена Кабінетом Міністрів України плата.

Відповідно до ст. 248 МКУ митне оформлення розпочинається з моменту подання митному органу декларантом або уповноваженою ним особою митної декларації або документа, який відповідно до законодавства її замінює, та документів, необхідних для митного оформлення, а в разі електронного декларування - з моменту отримання митним органом від декларанта або уповноваженої ним особи електронної митної декларації або електронного документа, який відповідно до законодавства замінює митну декларацію.

Засвідчення митним органом прийняття товарів, транспортних засобів комерційного призначення та документів на них до митного оформлення здійснюється шляхом проставляння відбитків відповідних митних забезпечень (у тому числі за допомогою інформаційних технологій), інших відміток на митній декларації або документі, який відповідно до законодавства її замінює, а також на товаросупровідних та товарно-транспортних документах у разі їх подання на паперовому носії.

Відповідно до ст. 249 МКУ декларанти або уповноважені ними особи можуть бути присутніми під час митного оформлення товарів, які пред'являються ними для такого оформлення. У разі застосування заходів, передбачених статтями 338 і 339 цього Кодексу (огляд та переогляд товарів, ТЗ, ручної поклажі та багажу), а також на вимогу митного органу присутність декларантів або уповноважених ними осіб під час митного оформлення є обов'язковою.

Ст. 254 МКУ визначена мова документів, які подаються для здійснення митного контролю та митного оформлення.

Документи, необхідні для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України при здійсненні зовнішньоекономічних операцій, *подаються митному органу українською мовою, офіційною мовою митних союзів, членом яких є Україна, або іншою іноземною мовою міжнародного спілкування.* Митні органи вимагають переклад українською мовою документів, складених іншою мовою, ніж офіційна мова митних союзів, членом яких є Україна, або іншою іноземною мовою міжнародного спілкування, тільки у разі, якщо дані, які містяться в них, є необхідними для перевірки або підтвердження відомостей, зазначених у митній декларації. *У такому разі декларант забезпечує переклад зазначених документів за власний рахунок.*

Митне оформлення завершується протягом чотирьох робочих годин з моменту пред'явлення митному органу товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що підлягають митному оформленню (якщо згідно з Кодексом товари, транспортні засоби комерційного призначення підлягають пред'явленню), подання митної декларації або

документа, який відповідно до законодавства її замінює, та всіх необхідних документів і відомостей *(ст. 255 МКУ).*

Строк, зазначений у частині першій цієї статті, ***може бути перевищений*** на час виконання відповідних формальностей виключно ***у разі:***

1) виконання митних формальностей поза місцем розташування митного органу;

2) підтвердженого письмово бажання декларанта або уповноваженої ним особи подати додаткові документи чи відомості про зовнішньоекономічну операцію або характеристики товару;

3) проведення досліджень (аналізу, експертизи) проб і зразків товарів, якщо товари не випускаються здійснюється посадовими особами митного органу в рамках процедур митного контролю та митного оформлення з метою встановлення характеристик, визначальних для:

1) класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД;

2) перевірки задекларованої митної вартості товарів;

3) встановлення країни походження товарів;

4) встановлення належності товарів до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, сильнодіючих чи отруйних речовин;

5) встановлення належності товарів до предметів, що мають художню, історичну чи археологічну цінність;

6) встановлення належності товарів до таких, що виготовлені з використанням об'єктів права інтелектуальної власності, що охороняються відповідно до закону.

4) виявлення порушень митних правил;

5) зупинення митного оформлення відповідно до Закону України "Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції";

6) подання додаткових документів, що підтверджують заявлену митну вартість товарів і обраний метод її визначення.

Документами, які підтверджують митну вартість товарів, є:

1) декларація митної вартості та документи, що підтверджують числові значення складових митної вартості, на підставі яких проводився розрахунок митної вартості;

2) зовнішньоекономічний договір (контракт) або документ, який його замінює, та додатки до нього у разі їх наявності;

3) рахунок-фактура (інвойс) або рахунок-проформа (якщо товар не є об'єктом купівлі-продажу);

4) якщо рахунок сплачено, то банківські платіжні документи, що стосуються оцінюваного товару;

5) за наявності - інші платіжні та/або бухгалтерські документи, що підтверджують вартість товару та містять реквізити, необхідні для ідентифікації ввезеного товару;

6) транспортні (перевізні) документи, якщо за умовами поставки витрати на транспортування не включені у вартість товару, а також документи, що містять відомості про вартість перевезення оцінюваних товарів;

7) копія імпортної ліцензії, якщо імпорт товару підлягає ліцензуванню;

8) якщо здійснювалося страхування, то страхові документи, а також документи, що містять відомості про вартість страхування.

У разі якщо документи містять розбіжності, наявні ознаки підробки або не містять всіх відомостей, що підтверджують числові значення складових митної вартості товарів, чи відомостей щодо ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари, декларант або уповноважена ним особа на письмову вимогу органу доходів і зборів зобов'язані протягом 10 календарних днів надати (за наявності) такі додаткові документи:

1) договір (угоду, контракт) із третіми особами, пов'язаний з договором (угодою, контрактом) про поставку товарів, митна вартість яких визначається;

2) рахунки про здійснення платежів третім особам на користь продавця, якщо такі платежі здійснюються за умовами, визначеними договором (угодою, контрактом);

3) рахунки про сплату комісійних, посередницьких послуг, пов'язаних із виконанням умов договору (угоди, контракту);

4) виписку з бухгалтерської документації;

5) ліцензійний чи авторський договір покупця, що стосується оцінюваних товарів та є умовою продажу оцінюваних товарів;

6) каталоги, специфікації, прейскуранти (прайс-листи) виробника товару;

7) копію митної декларації країни відправлення;

8) висновки про якісні та вартісні характеристики товарів, підготовлені спеціалізованими експертними організаціями, та/або інформація біржових організацій про вартість товару або сировини.

7) призупинення митного оформлення відповідно до ст. 399 і 400 МКУ, у відповідності до яких у разі якщо митний орган на підставі даних митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно до закону, виявляє ознаки порушення прав інтелектуальної власності щодо товарів, пред'явлених до митного контролю та митного оформлення, їх митне оформлення призупиняється, а товари підлягають розміщенню на складі цього органу.

Рішення про призупинення митного оформлення товарів на строк до 10 робочих днів і в разі необхідності продовження цього строку не більш як на 10 робочих днів приймає керівник митного органу або особа, яка виконує його обов'язки.

Митне оформлення вважається завершеним після виконання всіх митних формальностей, визначених Кодексом відповідно до заявленого митного режиму, що засвідчується митним органом шляхом проставлення відповідних митних забезпечень (у тому числі за допомогою інформаційних технологій), інших відміток на митній декларації або документі, який відповідно до законодавства її замінює, а також на товаросупровідних та товарно-транспортних документах у разі їх подання на паперовому носії.

При виявленні порушення митних правил митний орган здійснює випуск товарів до завершення розгляду справи про таке порушення за умови, що:

1) такі товари не підлягають конфіскації і не будуть потрібні надалі у процесі провадження у справі як докази;

2) декларант сплачує всі митні платежі або забезпечує їх сплату.

Відмова у митному оформленні (ст. 256 МКУ) – це письмове вмотивоване рішення митного органу про неможливість здійснення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через невиконання декларантом або уповноваженою ним особою умов, визначених МКУ.

У такому рішенні повинні бути зазначені причини відмови та наведені вичерпні роз'яснення вимог, виконання яких забезпечує можливість митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення. Зазначене рішення повинно також містити інформацію про порядок його оскарження.

2. Декларування товарів

Декларування *здійснюється шляхом заявлення за встановленою формою (письмовою, усною, шляхом вчинення дій) точних відомостей про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення.* При застосуванні письмової форми декларування можуть використовуватися як електронні документи, так і документи на паперовому носії *(ст. 257 МКУ).*

Електронне декларування здійснюється з використанням електронної митної декларації, засвідченої електронним цифровим підписом, та інших електронних документів або їх реквізитів.

Митна декларація та інші документи, оформлені на паперовому носії та у вигляді електронних документів, мають однакову юридичну силу.

У митній службі України створюється акредитований центр сертифікації ключів, який безоплатно надає митним органам послуги у сфері електронного цифрового підпису.

Формат митних декларацій, що подаються як електронні документи, базується на міжнародних стандартах електронного обміну даними.

Перелік відомостей, що підлягають внесенню до митних декларацій, обмежується лише тими відомостями, які є необхідними для цілей справляння митних платежів, формування митної статистики, а також для забезпечення додержання вимог Митного Кодексу та інших законодавчих актів. Митним органам забороняється вимагати внесення до митної декларації інших відомостей, ніж зазначені у *ст. 257 МКУ.*

Згідно з Положенням про митні декларації, затвердженого постановою КМУ від 21 травня 2012р. № 450, **формами письмового декларування** є:

-митна декларації на бланку єдиного адміністративного документа;

- митна декларація М-16;

- письмова заяви за формою згідно з додатком 1;

- митна декларація для письмового декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України громадянами для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних з провадженням підприємницької діяльності;

- інший документ, що відповідно до законодавства може використовуватись замість митної декларації.

Митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа для декларування товарів (крім тих, що пересилаються через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях), що переміщуються через митний кордон України декларантами (крім громадян), заповнюється на:

- товари, митна вартість яких перевищує суму, еквівалентну 150 євро;

- товари, які підлягають державному експортному контролю та переміщення яких через митний кордон України згідно із законодавством потребує надання відповідного дозволу чи висновку;

- товари, які ввозяться на митну територію України і підлягають державній реєстрації відповідно до законодавства;

- товари, які поміщуються в митні режими митного складу, вільної митної зони, безмитної торгівлі, переробки на митній території України, переробки за межами митної території України та після перебування у таких митних режимах поміщуються в інші митні режими.

Декларування товарів з використанням замість митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа іншого документа може здійснюватись у випадках, передбачених Митним Кодексом України та укладеними в установленому законом порядку міжнародними договорами України.

Митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа та митна декларація М-16 виготовляються типографським способом або за допомогою комп'ютера.

Митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа заповнюється державною мовою за допомогою комп'ютера.

Митна декларація М-16 заповнюється державною мовою від руки або за допомогою комп'ютера.

В одній митній декларації на бланку єдиного адміністративного документа може бути задекларовано не більш як 999 товарів.

Митна декларація на паперовому носії вважається оформленою за наявності на всіх її аркушах відбитка особистої номерної печатки посадової особи митного органу, яка завершила митне оформлення.

Електронна митна декларація вважається оформленою за наявності внесеної до неї посадовою особою митного органу, яка завершила митне оформлення, за допомогою автоматизованої системи митного оформлення відмітки про завершення митного оформлення та засвідчення такої декларації електронним цифровим підписом посадової особи митного органу, яка завершила митне оформлення. Оформлена електронна митна декларація за допомогою автоматизованої системи митного оформлення перетворюється у візуальну форму, придатну для сприйняття її змісту людиною, у форматі, що унеможливлює у подальшому внесення змін до неї, засвідчується електронним цифровим підписом посадової особи митного органу, яка завершила митне оформлення, та надсилається декларанту або уповноваженій ним особі.

Митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа заповнюється на партію товарів, що переміщуються через митний кордон України на підставі одного зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість зовнішньоекономічного договору (контракту), та поміщується у визначений митний режим.

У разі наявності в партії товарів, що можуть декларуватись з поданням замість митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа іншого документа, декларування таких товарів здійснюється з поданням такого іншого документа.

Партією товарів вважаються:

- товари, що переміщуються через митний кордон України від одного відправника на адресу одного одержувача за одним товарно-транспортним документом на перевезення;
- товари, що переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом або лініями електропередачі протягом одного календарного місяця;
- товари, що пересилаються на митну територію України від одного відправника на адресу одного одержувача в міжнародних поштових відправленнях в одній депеші;
- товари, що пересилаються на митну територію України в міжнародних експрес-відправленнях протягом однієї доби, незалежно від кількості товарно-транспортних документів на перевезення;
- товари, що переміщуються через митний кордон України одним громадянином в ручній поклажі у пасажирському відділенні (салоні) транспортного засобу, яким прямує такий громадянин, або супроводжуваному (несупроводжуваному) багажі.

За бажанням декларанта або уповноваженої ним особи одна митна декларація на бланку єдиного адміністративного документа може бути заповнена на кілька партій товарів, що ввезені на митну територію України, або вивозяться за межі митної території України залізничним транспортом та відправляються від одного відправника на адресу одного одержувача або переміщуються транзитом від одного відправника на адресу одного одержувача та відправляються з однієї прикордонної передавальної станції за місцем ввезення на митну територію України, за умови, що такі товари переміщуються через митний кордон України на підставі одного зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, який використовується в міжнародній практиці замість зовнішньоекономічного договору (контракту), поміщуються у визначений митний режим, одночасно пред'являються митному органу, яким здійснюється їх митне оформлення, та за наявності можливості заповнення відповідно до встановленого порядку спільних для всіх задекларованих товарів граф митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа.

За бажанням декларанта або уповноваженої ним особи товари, що ввозяться на митну територію України у складі однієї партії, можуть декларуватись за кількома митними деклараціями за умови, що таке розділення не призводить до віднесення товарів до таких, що не є об’єктом оподаткування митними платежами, та митні декларації подаються на всі товари у складі цієї партії незалежно від їх вартості.

Одна митна декларація на кілька партій товарів або кілька митних декларацій на одну партію товарів можуть складатись у випадках, визначених Мінфіном.

Бланки єдиного адміністративного документа використовуються для оформлення митних декларацій (***митної декларації, заповненої у звичайному порядку, попередньої, тимчасової, періодичної та додаткової митних декларацій***), передбачених статтями 258-261 Митного кодексу України.

Під митною декларацією, заповненою у звичайному порядку, розуміється декларація, що містить обсяг відомостей (даних), достатніх для завершення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення у заявлений митний режим (ст. 258 МКУ).

Періодична митна декларація подається для декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України суднами закордонного плавання, трубопровідним транспортом або лініями електропередачі, припасів, періодичних

друкованих видань та товарів, переміщення яких через митний кордон України планується з періодичністю не рідше ніж два рази протягом строку її дії.

Подана митному органу періодична митна декларація підтверджує взяття декларантом або уповноваженою ним особою зобов'язання подати митному органу додаткові декларації на товари, переміщені за періодичною митною декларацією протягом попереднього календарного місяця.

Декларування партії товарів, ввезених на митну територію України, або партії товарів, що вивозяться за межі митної території України, може бути здійснено з використанням **тимчасової митної декларації** за бажанням декларанта або уповноваженої ним особи у разі, коли декларант не володіє точними відомостями про характеристики товарів, необхідні для заповнення митної декларації у звичайному порядку, зокрема коли:

-точні відомості про код товару згідно з УКТЗЕД можуть бути встановлені після проведення їх дослідження;

-у процесі контролю правильності заявленого декларантом або уповноваженою ним особою коду товару згідно з УКТЗЕД виникають суперечності щодо тлумачення положень УКТЗЕД, розв'язання яких вимагає додаткової інформації, спеціальних знань, проведення досліджень тощо;

-відомості про кількісні характеристики товарів можуть бути встановлені після навантаження товарів на транспортний засіб або вивантаження товару з транспортного засобу;

-ціна товарів визначається за формулою.

Крім того, Митний Кодекс України виділяє і такі види митних декларацій, які можуть використовуватись в процесі митного оформлення:

1. Попередня митна декларація.

2. Додаткова декларація.

Попередня митна декларація (інший документ, що може використовуватися замість митної декларації) подається до ввезення в Україну товарів, транспортних засобів комерційного призначення (у тому числі з метою транзиту) або після їх ввезення, якщо ці товари, транспортні засоби перебувають на території пункту пропуску через державний кордон України.

У разі подання попередньої, тимчасової або періодичної митної декларації декларант або уповноважена ним особа повинні протягом строків, визначених відповідно до Митного Кодексу, подати митному органу **додаткову декларацію**, яка містить точні відомості про товари, задекларовані за попередньою, тимчасовою або періодичною митною декларацією, що подавалися б у разі декларування цих товарів за митною декларацією, заповненою у звичайному порядку.

У разі відсутності інформації, необхідної для визначення числових значень складових митної вартості товарів, яка стане відомою після випуску товарів у вільний обіг та сплати роялті, ліцензійних платежів, інших складових вартості, які визначаються залежно від обсягів продажу або прибутку від продажу, декларант або уповноважена ним особа має право подати додаткову декларацію протягом 180 днів з дати випуску товарів.

У разі якщо значення ціни товару в зовнішньоекономічному договорі визначається за формулою і дата декларування невідома, декларант або уповноважена ним особа має право подати додаткову декларацію протягом 90 днів з дати випуску товарів.

Додаткова декларація подається до відповідного митного органу, яким була оформлена відповідна попередня, тимчасова або періодична митна декларація.

Дозволяється подання однієї додаткової декларації до кількох попередніх, тимчасових або періодичних митних декларацій, що були оформлені одним органом доходів і зборів в межах одного зовнішньоекономічного договору та одного митного режиму, за умови дотримання строків подання додаткової декларації, визначених відповідно до Митного Кодексу.

Товари, що переміщуються через митний кордон України, декларуються митному органу, який здійснює митне оформлення цих товарів.

Транспортні засоби, що використовуються для переміщення товарів, декларуються одночасно з цими товарами, крім випадків, передбачених частиною третьою цієї статті.

Морські, річкові та повітряні судна декларуються митному органу в порту чи аеропорту прибуття на митну територію України або в порту чи аеропорту відправлення з митної території України.

Порожні транспортні засоби і транспортні засоби, що перевозять пасажирів, декларуються в місці перетину митного кордону України.

Митна декларація подається митному органу, який здійснює митне оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, *протягом 10 робочих днів з дати доставлення цих товарів, транспортних засобів до зазначеного органу.*

У разі відмови у прийнятті митної декларації або в митному оформленні товарів, а також у разі прийняття митним органом рішення про коригування митної вартості товарів нова митна декларація подається митному органу, який здійснює митне оформлення товарів, не пізніше 10 робочих днів з дати такої відмови, якщо товари протягом зазначеного часу не розміщено на складі тимчасового зберігання чи на складі митного органу.

Відповідно до статті 265 МКУ декларантами мають право виступати:

1) при переміщенні товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України або при зміні митного режиму щодо товарів на підставі зовнішньоекономічного договору, укладеного резидентом, - резидент, яким або від імені якого укладено цей договір;

2) в інших випадках - особа, яка відповідно до законодавства України має право вчиняти щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення юридично значущі дії від свого імені.

Декларантами можуть бути тільки резиденти, крім випадків переміщення через митний кордон України:

1) громадянами - особистих речей, транспортних засобів особистого користування та інших товарів для особистих, сімейних чи інших потреб, не пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності;

2) особами, які мають пільги згідно із статтями 383 - 386, 388, 389, 391, 392 Митного Кодексу, - товарів, у зв'язку із ввезенням яких на митну територію України та вивезенням їх за межі цієї території такі пільги надаються;

3) представництвами іноземних фірм - товарів, що не підлягають відчуженню та призначені для службового користування цих представництв;

4) іноземними перевізниками - товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються територією України прохідним транзитом;

5) тощо.

Підприємства можуть бути декларантами, за умови перебування їх на обліку в митних органах України.

Громадяни можуть бути декларантами після досягнення ними 16-річного віку.

Згідно із статтею 266 МКУ декларант зобов'язаний:

1) здійснити декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення відповідно до порядку, встановленого МКУ;

2) на вимогу митного органу пред'явити товари, транспортні засоби комерційного призначення для митного контролю і митного оформлення;

3) надати митному органу передбачені законодавством документи і відомості, необхідні для виконання митних формальностей;

4) у випадках, визначених МКУ та Податковим Кодексом України, сплатити митні платежі та інші види платежів або забезпечити їх сплату;

2. Перед подачею митної декларації декларант має право з дозволу митного органу здійснювати фізичний огляд товарів з метою перевірки їх відповідності опису (відомостям), зазначеному у товаросупровідних документах, брати проби та зразки товарів.

3. У випадках та в порядку, визначених МКУ, декларант має право вимагати від митного органу випуску товарів, за умови забезпечення сплати митних платежів.

Допущення у митній декларації помилок, які не призвели до неправомірного звільнення від сплати митних платежів або зменшення їх розміру, до незабезпечення дотримання заходів тарифного та/або нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, не тягне за собою застосування санкцій, передбачених МКУ та іншими законодавчими актами України, крім випадків, систематичного (більше двох разів протягом місяця) допущення у митній декларації помилки (крім орфографічних помилок), митний орган застосовує до такої особи санкції, передбачені МКУ та іншими законодавчими актами України.

У випадках несистематичних порушень, посадові особи митних органів надають декларантам або уповноваженим ним особам можливість виправити помилки, допущені в митній декларації.

ЛЕКЦІЯ 12 «ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПЕРЕД МИТНИМИ ОРГАНАМИ»

1. Форми, умови та способи забезпечення зобов'язань перед митними органами.
2. Забезпечення сплати митних платежів фінансовими гарантіями.
3. Інші способи забезпечення митних платежів.

1. Форми, умови та способи забезпечення зобов'язань перед митними органами

У випадках, визначених Митним Кодексом України, виконання зобов'язань осіб, що випливають з митних процедур, забезпечуються шляхом надання митним органам забезпечення сплати митних платежів у способи, передбачені для відповідної митної процедури.

Надання митним органам забезпечення сплати митних платежів є обов'язковим при ввезенні на митну територію України та/або переміщенні територією України прохідним та внутрішнім транзитом товарів за переліком, затвердженим КМУ.

Спосіб забезпечення сплати митних платежів обирається власником товарів чи уповноваженою ним особою, якщо інше не передбачено Митним Кодексом та іншими законодавчими актами України.

Якщо товари переміщуються транзитом митною територією України морським, річковим або повітряним транспортом і під час зберігання залишаються в межах одного пункту пропуску чи зони митного контролю морського (річкового) порту, аеропорту, забезпечення сплати митних платежів не надається.

Способами забезпечення сплати митних платежів є:

1) фінансові гарантії;
2) гарантування на умовах Митної конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенції МДП) 1975р.;
3) гарантування на умовах Конвенеції про тимчасове ввезення (Стамбул, 1990 р.) із застосуванням книжки (карнету) А.Т.А.

2. Забезпечення сплати митних платежів фінансовими гарантіями

Фінансова гарантія видається гарантом і надається митним органам особою, відповідальною за сплату митних платежів, або будь-якою іншою особою на користь особи, відповідальної за сплату митних платежів, якщо інше не передбачено Митним Кодексом. Фінансова гарантія діє на всій митній території України.

Гарантом може виступати:

1) банківська установа, яка надає гарантії безпосередньо або може застосовувати їх як фінансове забезпечення гарантій, що надаються митним органам незалежними фінансовими посередниками;
2) незалежний фінансовий посередник - юридична особа, створена у формі повного або командитного товариства.

Банківська установа, інша юридична особа, яка має намір одержати від центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику в установленому Митним Кодексом порядку повноваження гаранта, повинна відповідати таким критеріям:

1) для банківських установ - мати відповідну чинну ліцензію (дозвіл, витяг з реєстру) Національного банку України;

для інших юридичних осіб - мати відповідні укладені угоди з банками та/або страховими компаніями щодо фінансового забезпечення гарантій, що надаються цими юридичними особами;

2) мати досвід роботи у здійсненні банківської чи іншої фінансової діяльності не менше п’яти років;

3) для банківських установ - мати доведену за останні три календарні роки платоспроможність шляхом підтвердження виконання встановлених нормативів, які забезпечують безумовне виконання платіжних зобов’язань перед державним бюджетом;

4) для банківських установ - протягом останніх трьох календарних років не бути об’єктом застосування Національним банком України заходів впливу за порушення нормативів (критеріїв) у вигляді обмеження, зупинення чи припинення здійснення окремих видів діяльності, примусової реорганізації установи, призначення тимчасової адміністрації;

для інших юридичних осіб - протягом останніх трьох календарних років не бути об’єктом застосування спеціальних санкцій, передбачених Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність», і не мати випадків притягнення їх посадових осіб до адміністративної відповідальності за порушення митних правил.

5) не мати збитковості за останні три календарні роки (крім банківських установ);

6) не мати заборгованості із сплати податків і зборів до бюджетів усіх рівнів;

7) для банківських установ - мати можливість формування в повному обсязі грошових резервів для відшкодування можливих втрат у розмірі визначеної ними самими суми усіх одночасно наданих митним органам фінансових гарантій;

8) не мати заборгованості перед митними органами за попередньо наданими гарантіями;

9) мати електронну систему накопичення і обміну інформацією з митними органами, яка забезпечує захист цієї інформації від несанкціонованого використання, копіювання та/або модифікації;

10) мати уповноважених представників в усіх пунктах пропуску через державний кордон України.

Взаємовідносини між центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, та гарантами регулюються на підставі укладених угод, у яких зазначається обов’язок гаранта безумовно сплатити суму митних платежів у разі невиконання відповідними особами зобов’язань перед митними органами доходів і зборів та щорічно, не пізніше 1 березня року, наступного за звітним, надавати підтвердження умов угоди за попередній рік.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, веде реєстр гарантів та форм фінансових гарантій, що надаються ними відповідно до укладених угод, які затверджуються цим органом, та забезпечує регулярне (не рідше чотирьох разів на рік) оприлюднення зазначеного реєстру на своєму офіційному веб-сайті. Включення гарантів до реєстру здійснюється безоплатно.

Строк прийняття рішення про включення гарантів до реєстру не повинен перевищувати 30 календарних днів з дня надання центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, документів, що підтверджують виконання умов частини другої цієї статті.

Юридична особа, що має намір отримати статус гаранта, повинна отримати офіційне підтвердження:

1) для банківських установ - у передбачених законодавством випадках від Національного банку України - про дотримання (виконання) встановлених для цих установ нормативів, які забезпечують безумовне виконання платіжних зобов’язань перед державним бюджетом;

2) від контролюючого органу за місцем реєстрації юридичної особи як платника податків - про відсутність збитковості та відсутність заборгованості із сплати податків і зборів до бюджетів всіх рівнів за останні три календарні роки;
3) для банківських установ - від незалежної аудиторської компанії, внесеної до Реєстру аудиторів банків Національного банку України, яка здійснює аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту, - позитивний аудиторський висновок за останні три звітні роки. Інформація надається державними органами у місячний строк з дня запиту.

Інформаційна взаємодія між гарантами та митними органами здійснюється за допомогою засобів електронного зв'язку шляхом надсилання авторизованих повідомлень в електронній формі, засвідчених електронним цифровим підписом гарантів та/або посадових осіб органів доходів і зборів, цілодобово, з періодичністю не більше 30 хвилин. При здійсненні інформаційного обміну гарантам надається інформація про статус усіх отриманих фінансових гарантій, а саме про:
1) прийняття або відмову у прийнятті, припинення дії виданих гарантами фінансових гарантій;
2) реквізити (номер і дата оформлення) митних декларацій або документів контролю за переміщенням товарів, до яких прикріплені фінансові гарантії із зазначенням дати та часу прикріплення;
3) дату початку переміщення товарів (та/або початок переміщення кожної партії товару або її частини) із зазначенням номерів транспортних засобів, дати кінцевого строку доставки товарів до органів доходів і зборів призначення, кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД, кількість товарів (в основних та додаткових одиницях виміру), суму митних платежів;
4) недостатність фінансових гарантій для оформлення митних декларацій або документів контролю за переміщенням товарів із зазначенням суми нестачі забезпечення сплати митних платежів;
5) номер та дату складення акта про настання гарантійного випадку за виданими гарантами фінансовими гарантіями;
6) вивільнення фінансових гарантій із зазначенням дати та часу доставки товарів (кожної партії товару або її частини) до органів доходів і зборів призначення та реквізитів (номер і дата оформлення) митних декларацій або документів контролю за переміщенням товарів, за якими відбулося підтвердження виконання зобов'язань, забезпечених фінансовими гарантіями.

У разі невиконання особою зобов'язання із сплати митних платежів, забезпеченого фінансовою гарантією, наданою у вигляді документа, митний орган із залученням представників гаранта, що видав таку гарантію, з'ясовує обставини невиконання зобов'язання, після чого направляє цьому гарантові вимогу щодо сплати належної суми митних платежів. До вимоги додаються завірені митним органом копії документів, що підтверджують невиконання зобов'язання.

Фінансова гарантія як забезпечення сплати митних платежів не надається, якщо сума митних платежів, що підлягають сплаті, не перевищує суму, еквівалентну 1000 євро.

Вивільнення (повернення) фінансової гарантії здійснюється не пізніше двох годин після отримання відповідним митним органом підтвердження фактичного виконання зобов'язань, забезпечених гарантією.

Вивільнення (повернення) фінансової гарантії у разі часткового надходження товарів до органу доходів і зборів призначення здійснюється:
1) після завершення переміщення усієї кількості товарів, зазначених у митній декларації або в документі контролю за переміщенням товарів;
2) на підставі заяви декларанта або уповноваженої ним особи про відсутність подальшого переміщення товарів, зазначених у митній декларації або в документі контролю за переміщенням товарів.

Розмір фінансової гарантії визначається митним органом, виходячи з суми митних платежів, що підлягає сплаті при випуску товарів для вільного обігу на митній території України або при вивезенні товарів за межі цієї території у митному режимі експорту.

Якщо при визначенні розміру фінансової гарантії неможливо точно визначити суму митних платежів, що підлягає сплаті, внаслідок не надання митному органу точних відомостей про характер, найменування, кількість, країну походження, митну вартість та код таких товарів, розмір фінансової гарантії визначається виходячи з найбільшої величини ставок податків, вартості та/або кількості товарів, що можуть бути визначені на підставі наявних відомостей.

Забезпечення сплати митних платежів фінансовою гарантією здійснюється у таких формах:

1) надання фінансової гарантії, виданої гарантом (гарантія, що надається у вигляді документа);

2) внесення коштів на відповідний рахунок або в касу органу доходів і зборів (грошова застава).

Фінансова гарантія може бути:

- індивідуальною (одноразовою);
- багаторазовою;
- генеральною.

Індивідуальна (одноразова) фінансова гарантія у вигляді письмового зобов'язання надається у паперовому або електронному вигляді на суму митних платежів за:

1) однією митною декларацією в межах однієї зовнішньоторговельної операції;

2) однією митною декларацією в межах однієї транзитної операції;

3) одним документом контролю за переміщенням товарів;

4) однією операцією з переміщення через митний кордон України товарів громадянами у випадках, визначених МКУ.

Індивідуальна (одноразова) фінансова гарантія у паперовому вигляді застосовується виключно під час переміщення товарів через митний кордон України із застосуванням митної декларації або документа контролю за переміщенням товарів, оформлених на паперовому носії. Електронна копія такої індивідуальної (одноразової) фінансової гарантії надсилається до єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів України авторизованим електронним повідомленням гаранта. Індивідуальна (одноразова) фінансова гарантія у вигляді електронного документа застосовується під час переміщення товарів через митний кордон України із застосуванням митної декларації або документа контролю за переміщенням товарів, оформлених на паперовому носії або у вигляді електронного документа.

Багаторазова фінансова гарантія надається для забезпечення сплати митних платежів за кількома митними деклараціями або документами контролю за переміщенням товарів при ввезенні товарів на митну територію України з метою транзиту або для вільного обігу на цій території для одного власника в рамках одного зовнішньоекономічного договору.

Генеральна фінансова гарантія надається для забезпечення сплати митних платежів за митними деклараціями або документами контролю за переміщенням товарів, які декларант або уповноважена ним особа планують подати протягом одного року.

Багаторазова та генеральна фінансові гарантії надаються виключно у вигляді електронного документа. Фінансові гарантії у вигляді електронного документа надаються шляхом надсилання до єдиної автоматизованої інформаційної системи органів доходів і зборів України авторизованого електронного повідомлення гаранта.

Прикріплення електронної копії індивідуальної (одноразової) фінансової гарантії у паперовому вигляді або фінансової гарантії у вигляді електронного документа до митної декларації або документа контролю за переміщенням товарів здійснюється за допомогою автоматизованої системи митного оформлення.

Завершення оформлення митної декларації або документа контролю за переміщенням товарів є підтвердженням прийняття фінансової гарантії як забезпечення виконання зобов'язань перед органами доходів і зборів.

Підтвердженням прийняття індивідуальної (одноразової) фінансової гарантії у паперовому вигляді є проставляння органом доходів і зборів відбитка відповідного митного забезпечення на всіх примірниках фінансової гарантії.

Фінансові гарантії підлягають нумерації гарантом.

Зміни до фінансової гарантії можуть бути внесені гарантом до її прикріплення до митної декларації або документа контролю за переміщенням товарів. При внесенні таких змін гарант надсилає до єдиної автоматизованої інформаційної системи органів доходів і зборів України авторизоване електронне повідомлення.

Фінансові гарантії надаються митним органам під час або до декларування товарів до митного режиму транзиту, попереднього декларування товарів, до їх прибуття на митну територію України та під час декларування товарів до митних режимів, що передбачають сплату митних платежів або передбачають перебування товарів під митним контролем до моменту закінчення дії відповідного митного режиму.

Фінансові гарантії надаються:

1) у вигляді документа (викладеного в письмовій або електронній формі зобов'язання гаранта сплатити визначені суми митних платежів на вимогу органу доходів і зборів);

2) у вигляді внесення декларантом, уповноваженою ним особою, перевізником або гарантом грошової застави на відповідний рахунок органу доходів і зборів.

Фінансові гарантії надаються на суму митних платежів, нарахованих на товари, які декларуються за однією митною декларацією або заявляються до митного режиму транзиту за одним транспортним документом.

Фінансова гарантія, що надається у вигляді документа, є безвідкличним зобов'язанням гаранта, внесеного до реєстру гарантів, виплатити на вимогу органу доходів і зборів кошти в межах певної суми у разі невиконання забезпечених цією гарантією зобов'язань із сплати митних платежів.

Форми бланків фінансових гарантій встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Митний орган направляє гарантові, що видав гарантію у вигляді документа, вимогу щодо сплати митних платежів у разі:

1) перевищення більше ніж на 10 днів встановленого строку доставки товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що перебувають під митним контролем, до органу доходів і зборів призначення (а при переміщенні в межах зони діяльності одного органу доходів і зборів - від одного підрозділу цього органу до іншого);

2) встановлення митним органом факту порушення вимог і умов митних режимів з умовним звільненням від оподаткування митними платежами;

3) настання терміну сплати податкових зобов'язань;

4) встановлення митним органом факту порушення вимог і умов тимчасового ввезення або транзиту товарів, транспортних засобів особистого користування, що переміщуються через митний кордон України.

Гарант зобов'язаний не пізніше трьох банківських днів, наступних за днем отримання вимоги та документів, що підтверджують настання гарантійного випадку, перерахувати належну суму митних платежів до державного бюджету.

У разі порушення строку перерахування коштів у рахунок сплати митних платежів відповідно до вимоги митного органу гаранти несуть відповідальність (у тому числі передбачену Податковим Кодексом України) як особи, відповідальні за сплату забезпечених гарантією сум митних платежів. У разі несплати гарантом коштів за фінансовими гарантіями, суми таких коштів вважаються податковим боргом гаранта та стягуються у порядку, встановленому законодавством.

До правовідносин, пов'язаних з видачею фінансової гарантії, виконанням гарантом зобов'язань і припиненням фінансової гарантії, застосовуються також положення законодавства України про банки і банківську діяльність та цивільного законодавства України в частині, що не врегульована цим Кодексом.

Фінансова гарантія, надана у вигляді документа, вилучається митним органом та ставиться на контроль. При цьому на митній декларації посадовою особою митному органу робиться запис щодо реквізитів зазначеної гарантії та суми митних платежів, які безумовно мають бути сплачені у разі порушення зобов'язань, наданих митному органу.

Після завершення митного оформлення товарів чи процедури транзитного перевезення товарів та за відсутності порушення особою зобов'язань із сплати митних платежів фінансова гарантія не пізніше двох годин після того, як митний орган отримає підтвердження фактичного виконання зобов'язань, забезпечених гарантією, вивільняється (повертається) цим митним органом.

Підтвердженням фактичного виконання зобов'язань, забезпечених гарантією, є:

1) щодо транзитного перевезення товарів - повідомлення, у тому числі в електронному вигляді, органу доходів і зборів відправлення митним органом призначення (завершення транзитного перевезення) про доставлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення відповідно до наданих зобов'язань;

2) завершення процедур митного контролю та оформлення товарів до митного режиму, у який задекларовано товари;

3) завершення дії митного режиму, що передбачав перебування товарів під митним контролем на весь час дії такого режиму;

4) виконання зобов'язання із сплати митних платежів у разі коригування митної вартості.

Дія фінансової гарантії припиняється:

1) на вимогу гаранта шляхом надсилання авторизованого електронного повідомлення;

2) у разі відсутності факту ввезення товару на територію України за попередньою митною декларацією, до якої прикріплена індивідуальна (одноразова) фінансова гарантія, протягом 30 днів з дати оформлення цієї декларації органом доходів і зборів;

3) у разі відкликання або визнання недійсною митної декларації, до якої прикріплена індивідуальна (одноразова) гарантія.

У разі невиконання зобов'язання, забезпеченого фінансовою гарантією, наданою у вигляді документа, суми митних платежів, що підлягають сплаті, повинні бути перераховані гарантом на рахунок митного органу впродовж трьох банківських днів з дня отримання гарантом вимоги митного органу про таку сплату. Отримані від гаранта кошти в рахунок погашення зобов'язань перераховуються митним органом до державного бюджету впродовж одного робочого дня.

Внесення грошової застави здійснюється у валюті України. В окремих випадках переміщення товарів територією України прохідним транзитом іноземним перевізником або уповноваженою ним особою дозволяється внесення нерезидентом суми грошової застави в іноземній валюті за курсом валюти, визначеним відповідно до митного законодавства, на день внесення грошової застави.

Відсотки на суму грошової застави не нараховуються.

При виконанні зобов'язання, забезпеченого грошовою заставою, сплачені кошти підлягають поверненню особі, яка внесла цю заставу, або уповноваженій нею особі не пізніше трьох банківських днів.

Повернення грошової застави може здійснюватися у будь-якому органі доходів і зборів, навіть якщо вона вносилася на рахунок іншого органу доходів і зборів.

За письмовою заявою особи, яка внесла грошову заставу, або уповноваженої нею особи кошти, внесені як грошова застава, можуть бути використані для сплати митних платежів або для забезпечення сплати митних платежів за іншим зобов'язанням зазначеної особи перед митними органами. Кошти, внесені як грошова застава, що перебувають на рахунку митного органу доходів і зборів без розпорядження про їх використання протягом 1095 днів з дня їх внесення, у 30-денний строк підлягають поверненню особі, яка вносила ці кошти, або уповноваженій нею особі, а у разі неможливості такого повернення підлягають перерахуванню до державного бюджету.

При невиконанні зобов'язання, забезпеченого грошовою заставою, сума митних платежів, що підлягає сплаті, перераховується до державного бюджету із сум грошової застави.

3. Інші способи забезпечення митних платежів

Згідно із ст. 316 МКУ гарантування на умовах Митної конвенції про міжнародне певезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенції МДП) 1975р. як захід

гарантування доставки товарів (крім алкогольних напоїв та тютюнових виробів), що перебувають під митним контролем, до органу доходів і зборів призначення застосовується за умови, що товари під час перевезення перетинають митний кордон України, а їх перевезення на всьому маршруті або на його частині здійснюється автомобільним транспортом.

Якщо сума митних платежів перевищує суму гарантії за Конвецією МДП, застосовуються інші форми забезпечення сплати митних платежів, передбачені Митним Кодексом.

Згідно із ст. 317 МКУ під час перевезення товарів на умовах Конвенції про тимчасове ввезення (Стамбул, 1990 рік) застосовується книжка (карнет) А.Т.А. - уніфікований міжнародний митний документ, що використовується як митна декларація для митного оформлення товарів та є гарантійним документом про сплату митних платежів.

Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП) була прийнята 14.11.1975р., а в Україні набрала чинності 11.10.1994р.

Згідно із статтею 1 зазначеної Конвенції:

термін «операція МДП» означає перевезення вантажу від митниці місця відправлення до митниці місця призначення з дотриманням процедури, так званої процедури МДП, встановленої у цій Конвенції;

термін «дорожній транспортний засіб» означає не тільки механічний дорожній транспортний засіб, але також будь-який причіп або напівпричіп, призначений для його буксирування таким транспортним засобом;

термін «состав транспортних засобів» означає зчеплені транспортні засоби, що беруть участь у дорожньому русі як одне ціле;

термін «контейнер» означає транспортне устаткування (клітка, знімна цистерна або інший подібний пристрій):

а) являє собою повністю або частково закриту ємкість, призначену для завантаження в неї вантажів;

б) має постійний характер і тому є досить міцним, щоб слугувати для багаторазового використання;

в) спеціально сконструйоване для полегшення перевезення вантажів одним або декількома видами транспорту без проміжного перевантаження вантажів;

г) сконструйоване таким чином, щоб було полегшено його перевантаження, зокрема з одного виду транспорту на інший;

д) сконструйовано таким чином, щоб його можна було легко завантажувати і розвантажувати;

е) має внутрішній об'єм не менше одного кубічного метра.

термін «митниця місця відправлення» означає будь-яку митницю Договірної Сторони, де для всього вантажу або його частини розпочинається міжнародне перевезення з дотриманням процедури МДП;

термін «митниця місця призначення» означає будь-яку митницю Договірної Сторони, де для всього вантажу або його частини закінчується міжнародне перевезення з дотриманням процедури МДП;

термін «проміжна митниця» означає будь-яку митницю Договірної Сторони, через яку дорожній транспортний засіб, состав транспортних засобів або контейнер ввозиться або вивозиться в ході операції МДП;

термін «великовагові і громіздкі вантажі» означає будь-який громіздкий або важкий предмет, який через свою вагу, розміри або характер, звичайно, не перевозиться в закритому дорожньому транспортному засобі або в закритому контейнері;

термін «гарантійне об'єднання» означає об'єднання, визнане митними органами Договірної Сторони гарантом для осіб, які використовують процедуру МДП.

Ця Конвенція стосується перевезення вантажів, що здійснюється без їхнього проміжного перевантаження, в дорожніх транспортних засобах, составах транспортних засобів або контейнерах, з перетинанням одного або декількох кордонів від митниці

місця відправлення однієї з Договірних Сторін до митниці місця призначення іншої Договірної Сторони або тієї ж Договірної Сторони за умови, що деяка частина операції МДП між її початком і кінцем провадиться автомобільним транспортом (ст.2).

Вантажі, що перевозяться з дотриманням процедури МДП, звільняються від сплати або депозиту ввізних чи вивізних мита та зборів у проміжних митницях (ст.4).

Вантажі, перевезені з дотриманням процедури МДП у запломбованих дорожніх транспортних засобах, запломбованих составах транспортних засобів або запломбованих контейнерів, як правило, звільняються від митного огляду в проміжних митницях(ст.5).

Бланки книжок МДП, що направляються гарантійним об'єднанням іноземними гарантійними об'єднаннями, що є їхніми кореспондентами, або міжнародними організаціями, які звільняються від сплати ввізних і вивізних мита і зборів і не піддаються при ввезенні і вивезенні будь-яким заборонам або обмеженням(ст.7).

Гарантійне об'єднання бере на себе зобов'язання сплачувати належні ввізні або вивізні мито і збори, а також будь-які відсотки за прострочення, які можуть належати відповідно до митних законів і правил країни, в якій виявлено порушення у зв'язку з операцією МДП. Гарантійне об'єднання зобов'язується сплачувати згадані вище суми в порядку солідарної відповідальності разом з особами, яким належать ці суми (ст.8).

Кожна Договірна Сторона повинна встановлювати максимальний розмір сум, сплати яких за однією книжкою МДП можна вимагати від гарантійного об'єднання.

Гарантійне об'єднання несе відповідальність не тільки за вантажі, перераховані в книжці МДП, але також за будь-які вантажі, які не були перелічені в цій книжці, і знаходяться в контейнері. Об'єднання не несе відповідальності за жодні інші вантажі.

Гарантійне об'єднання встановлює термін дії книжки МДП, зазначаючи дату його закінчення, після якої книжка не може бути а до митниці місця відправлення для її митного оформлення(ст.9).

Для того щоб підпадати під дію положень конвенції, кожний дорожній транспортний засіб має відповідати стосовно своєї конструкції та свого обладнання умовам, визначеним у конвенції і повинен бути допущений до перевезення згідно з процедурою, передбаченою Конвенцією (ст.12).

Коли операція МДП провадиться дорожнім транспортним засобом або составом транспортних засобів, на них мають бути прикріплені прямокутні таблички з написом «TIR», що відповідають вимогам, наведеним у додатку 5 до цієї Конвенції, одна табличка поміщається спереду, а інша така ж табличка - ззаду дорожнього транспортного засобу або состава транспортних засобів. Ці таблички повинні бути поміщені таким чином, щоб їх було добре видно, і мають бути знімними (ст.16).

На кожен дорожній транспортний засіб або контейнер складається одна книжка МДП. Проте єдина книжка МДП може складатися на состав транспортних засобів або на декілька контейнерів, навантажених на один дорожній транспортний засіб або состав транспортних засобів. У цьому випадку у вантажному маніфесті книжки МДП має зазначатися окремо вміст кожного транспортного засобу, що складає частину состава транспортних засобів або кожного контейнера.

Книжка МДП дійсна для виконання тільки одного перевезення. В ній повинно бути не менше такої кількості відривних листків для прийняття книжки до митного оформлення та для її оформлення, яка необхідна для здійснення даного перевезення (ст.17).

Операція МДП може провадиться через декілька митниць місця відправлення та місця призначення; однак за винятком випадків особливого на те дозволу зацікавлених Договірної Сторони або Договірних Сторін:

а) митниці місця відправлення повинні знаходитися тільки в одній країні;

б) митниці місця призначення повинні знаходитися не більше ніж у двох країнах;

в) загальне число митниць місця відправлення і призначення не повинно перевищувати чотирьох (ст.18).

Вантажі та дорожній транспортний засіб, состав транспортних засобів або контейнер повинні пред'являтися в митниці місця відправлення разом із книжкою МДП. Митні органи країни відправлення повинні вживати необхідних заходів для того, щоб

упевнитися в точності вантажного маніфесту, і для накладення митних печаток і пломб або для контролю митних печаток і пломб, накладених під відповідальність згаданих митних органів належним чином уповноваженими особами (ст.19).

Митні органи можуть тільки у виняткових випадках:

- вимагати, щоб при проїзді по території їхньої країни дорожні транспортні засоби, состави транспортних засобів або контейнери супроводжувалися за рахунок перевізників;
- провадити у дорозі перевірку й огляд вантажу дорожніх транспортних засобів, составів транспортних засобів або контейнерів (ст.23).

Коли частина перевезення з застосуванням книжки МДП провадиться по території держави, що не є Договірною Стороною цієї Конвенції, то операція МДП призупиняється на цій частині дороги. У цьому випадку митні органи Договірної Сторони, по чиїй території продовжується потім перевезення, приймають книжку МДП для поновлення операції МДП за умови, що митні печатки і пломби і/або розпізнавальні знаки не пошкоджені.

Те ж положення застосовується щодо тієї частини маршруту, на якій книжка МДП не використовується власником книжки на території Договірної Сторони в зв'язку з наявністю більш простих митних транзитних процедур або коли застосування митного транзитного режиму не є необхідним (ст.26).

Відповідальність гарантійного об'єднання поширюється не тільки на вантажі, перераховані в книжці МДП, але також на вантажі, які, хоча і не перераховані в цій книжці, знаходяться на платформі або між перерахованими в книжці МДП вантажами (ст.31).

На обкладинці і на усіх відривних аркушах книжки МДП повинен бути зроблений жирним шрифтом напис: "Великовагові або громіздкі вантажі" англійською або французькою мовами (ст.32).

Митні органи місця відправлення можуть вимагати, щоб пакувальні аркуші, фотографії, креслення і т. ін., що вважаються необхідними для розпізнання вантажів, які перевозяться, були додані до книжки МДП. У такому випадку вони завіряють ці документи; один примірник зазначених документів прикріплюється з внутрішнього боку обкладинки книжки МДП, і у всіх маніфестах книжки робиться позначка про наявність цих документів.

Митні органи проміжних митниць кожної Договірної Сторони визнають митні печатки і пломби і/або розпізнавальні знаки, накладені компетентними органами інших Договірних Сторін. Вони можуть, однак, додати інші печатки, пломби і/або розпізнавальні знаки; у цьому випадку вони роблять відмітки про накладені нові печатки і пломби і/або розпізнавальні знаки на відривних листках книжки МДП, використаних у їхній країні, на відповідних корінцях, а також на відривних листках книжки МДП, що залишаються (ст.34).

Будь-яке порушення положень цієї Конвенції тягне за собою застосування до винного в країні, у якій порушення було вчинено, передбачених законодавством цієї країни санкцій (ст.36).

У тих випадках, коли неможливо встановити, на якій території сталося порушення, вважається, що воно сталося на території Договірної Сторони, де воно було виявлено (ст.37).

Кожна Договірна Сторона має право тимчасово або остаточно позбавляти права користування постановами цієї Конвенції будь-яку особу, винну в серйозному порушенні митних законів або правил, застосовуваних при міжнародному перевезенні вантажів (ст.38).

Конвенція про тимчасове ввезення була прийнята 26.06.1990р., а в Україні набула чинності 22.09.2004р.

Згідно з нею, «тимчасове ввезення» означає: митний режим, який дозволяє приймати на митну територію певні товари (у тому числі транспортні засоби), умовно звільнені від ввізного мита і податків, без застосування заборон чи обмежень економічного характеру на ввезення; такі товари (у тому числі транспортні засоби) мають ввозитися з визначеною метою і призначатися для подальшого вивезення у встановлений термін, та не піддаватися змінам, за винятком нормального зниження їхньої вартості (амортизації) внаслідок їхнього використання.

«Документ на тимчасове ввезення» означає міжнародний митний документ, який приймається як митна декларація і дозволяє ідентифікувати товари (у тому числі транспортні засоби), та містить міжнародну дійсну гарантію для покриття ввізного мита та податків.

«Митний або Економічний союз» означає союз, який заснований та складається з членів, відповідно до порядку, визначеного у Конвенції, наділений компетенцією приймати власні правила, які є обов'язковими для його членів стосовно питань, які регулюються цією Конвенцією, та приймати рішення згідно зі своїми внутрішніми процедурами щодо підписання, ратифікації або приєднання до цієї Конвенції.

Відповідно до положень цієї Конвенції, кожна із Договірних Сторін зобов'язується надавати згоду на тимчасове ввезення товарів (у тому числі транспортних засобів), зазначених у Додатках до цієї Конвенції (ст.2).

Якщо в Додатку не передбачено інше, кожна із Договірних Сторін має право обумовлювати тимчасове ввезення товарів (у тому числі транспортних засобів) наданням митного документа та гарантії. Якщо вимагається гарантія, то особам, які регулярно користуються процедурою тимчасового ввезення, може бути дозволено надавати загальну гарантію. Якщо в Додатку не передбачено інше, сума гарантій не повинна перевищувати суму ввізного мита й податків, від сплати яких умовно звільняються товари (у тому числі транспортні засоби). Для товарів (у тому числі транспортних засобів), на які під час ввезення поширюються заборони чи обмеження відповідно до національного законодавства, може вимагатися додаткова гарантія, відповідно до положень, встановлених національним законодавством (ст.4).

Товари (у тому числі транспортні засоби), на тимчасове ввезення яких був наданий дозвіл, повинні бути вивезені у визначений термін, визнаний достатнім для досягнення мети тимчасового ввезення. Цей термін обумовлюється окремо у кожному Додатку. Митні органи можуть надати термін довший, ніж передбачено у кожному Додатку, або продовжити встановлений спочатку термін. Якщо товари (у тому числі транспортні засоби), на тимчасове ввезення яких був наданий дозвіл, не можуть бути вивезені внаслідок накладення на них арешту, за винятком арешту внаслідок позовів приватних осіб, зобов'язання щодо вивезення призупиняється на період тривалості арешту (ст.7).

Звичайне припинення режиму тимчасового ввезення здійснюється шляхом вивезення товарів (у тому числі транспортних засобів), на які поширюється режим тимчасового ввезення (ст.9). Товари (у тому числі транспортні засоби), на які поширюється режим тимчасового ввезення, можуть бути вивезені однією чи декількома партіями (ст.10).

Режим тимчасового ввезення може припинятися за згодою компетентних органів, шляхом розміщення товарів (у тому числі транспортних засобів) у порто-франко (вільних портах) або безмитних зонах, на митних складах або в митному режимі транспортування, з метою подальшого їх вивезення або будь-якого іншого дозволеного використання (ст.12). Положення цієї Конвенції встановлюють мінімальні пільги, що надаються. Вони не створюють перешкод для застосування більших пільг, що надаються або будуть надаватись Договірними Сторонами односторонніми положеннями чи на підставі двосторонніх або багатосторонніх угод (ст.17).

Для цілей цієї Конвенції, території Договірних Сторін, що утворюють митний або економічний союз, можуть розглядатись як єдина територія. Жодне з положень цієї Конвенції не забороняє Договірним Сторонам, що утворюють митний або економічний союз, передбачити особливі правила, які застосовуються для тимчасового ввезення на територію такого союзу, якщо тільки такі правила не обмежують пільги, передбачені цією Конвенцією (ст. 18). Положення цієї Конвенції не створюють перешкод для застосування заборон та обмежень, які випливають з національних законів та нормативних актів і ґрунтуються на міркуваннях неекономічного характеру, таких як міркування моралі чи піклування про громадський порядок, міркування громадської безпеки, гігієни чи здоров'я населення або міркування ветеринарного чи фітосанітарного порядку, пов'язані із захистом диких видів тварин і рослин, яким загрожує вимирання (знищення), або міркування захисту авторських прав та промислової

власності (ст.19). Особа, яка будь-яким чином порушила положення цієї Конвенції, несе відповідальність на території Договірної Сторони, де було скоєно порушення; санкції за порушення встановлюються законодавством такої Договірної Сторони. Якщо неможливо визначити територію, на якій трапилося порушення, воно вважається скоєним на території Договірної Сторони, де воно було виявлено(ст.20).

ЛЕКЦІЯ 13 «МИТНИЙ КОНТРОЛЬ»

1. Організація митного контролю.
2. Тривалість перебування під митним контролем.
3. Здійснення митного контролю та форми митного контролю.

1. Організація митного контролю

Діяльність митних органів України пов'язана із здійсненням митного контролю та митного оформлення товарів, речей, валюти, цінностей, транспортних засобів, що перемішуються через митний кордон України.

Митний контроль – це сукупність заходів, що здійснюються митними органами в межах своїх повноважень з метою забезпечення додержання норм митного законодавства з питань державної митної служби, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку.

Загальні принципи здійснення митного контролю (ст. 318 МКУ):

1. Митному контролю підлягають усі товари, транспортні засоби комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України.

2. Митний контроль здійснюється виключно митними органами відповідно до МКУ та інших законів України.

3. Митний контроль передбачає виконання митними органами мінімуму митних формальностей, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань державної митної справи.

4. Митний контроль товарів, транспортних засобів у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюється відповідно до типових технологічних схем митного контролю, що затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Одним з елементів митної інфраструктури є ***пункт пропуску*** *через державний кордон України — це територія або частина території прикордонної залізничної, автомобільної станції, морського, річкового порту (аеропорту) з комплексом будівель, споруд та інженерно-технічних засобів, де здійснюються визначені законодавством види контролю з метою пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна.*

З метою забезпечення здійснення митними органами митного контролю товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, проведення заходів, пов'язаних з виявленням, попередженням та припиненням контрабанди і порушень митних правил, у пунктах пропуску через державний кордон України, на територіях морських і річкових портів, аеропортів, на залізничних станціях та на територіях підприємств, вільних митних зон, митних складів, складів тимчасового зберігання, а також в інших місцях, визначених відповідно до Митного кодексу, створюються *зони митного контролю* (ст. 329 МКУ).

Зона митного контролю *є частиною пункту пропуску на митному кордоні України або в інших місцях територія, в межах якої митний орган здійснює митний контроль.*

Пункти пропуску поділяються:

—за видами транспортного сполучення – мобільні, морські, річкові, повітряні, пішохідні;

—за категоріями поїздок — на міжнародні (пропуск через кордон громадян і транспортних засобів усіх держав), міждержавні (пропуск через кордон громадян і

транспортних засобів України і суміжної держави), місцеві (спрощений пропуск через кордон громадян України і суміжної держави, які проживають у прикордонних областях, районах, та транспортних засобів, що їм належать);

—*за характером транспортних перевезень* — на пасажирські, вантажні, вантажно-пасажирські;

—*за режимом функціонування* — на постійні, тимчасові, цілодобові й такі, що працюють у визначений на підставі двосторонніх договорів час.

Товари, що переміщуються через митний кордон України, крім митного контролю, можуть підлягати державному (ст. 319 МКУ):

- санітарно-епідеміологічному,
- ветеринарно-санітарному,
- фітосанітарному,
- екологічному,
- радіологічному контролю.

У пунктах пропуску через державний кордон України зазначені види державного контролю (крім радіологічного) здійснюються митними органами у формі попереднього документального контролю на підставі інформації, отриманої від державних органів, уповноважених на здійснення цих видів контролю, з використанням засобів інформаційних технологій.

Згідно з Постановою КМУ від 05 жовтня 2011р. № 1031 «Деякі питання здійснення державного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України»:

санітарно-епідеміологічному контролю підлягають товари, зазначені в переліку, що вивозяться за межі митної території України, у разі коли цього вимагає країна-імпортер;

санітарно-епідеміологічному контролю (у тому числі у формі попереднього документального контролю) не підлягають такі товари:

пестициди і агрохімікати, дезінфекційні засоби, вироби медичного призначення, які зареєстровано в Україні;

зразки для проведення наукових, лабораторних досліджень, державної санітарно-епідеміологічної експертизи, тестування;

транспортні засоби в кількості однієї одиниці, що надходять на адресу головних управлінь (управлінь) праці та соціального захисту населення обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;

транспортні засоби в кількості однієї одиниці, що отримуються фізичними особами;

товари, що переміщуються через митний кордон України в режимі тимчасового ввезення (вивезення);

товари, що переміщуються через митний кордон України як інвестиції до статутного фонду суб'єктів господарювання або на підставі договорів про спільну інвестиційну діяльність;

товари, що ввозяться як комплектний об'єкт (за наявності договору між власником товару та установою Державної санітарно-епідеміологічної служби);

міжнародна технічна допомога;

товари, призначені для демонстрації або використання на виставках;

товари, що переміщуються через митний кордон України у режимі реімпорту, реекспорту;

матеріали для реклами;

реквізити для проведення зйомок кінофільмів, театральних вистав та аналогічних заходів;

товари, призначені для користування дипломатичними представництвами;

товари, що переміщуються через митний кордон України у міжнародних експрес-відправленнях або міжнародних поштових відправленнях;

давальницька сировина для використання у виробленні готової продукції - одягу, додаткових речей до одягу (товарні групи 61 і 62, товарні позиції 6301-6307 згідно

з УКТЗЕД); взуття, гетрів та аналогічних виробів, їх частин (товарна група 64 згідно з УКТЗЕД); головних уборів та їх частин (товарна група 65 згідно з УКТЗЕД);

частини та приладдя;

насіннєвий, садівний матеріал, квіти, декоративні рослини за наявності сертифікатів про відсутність обробки їх пестицидами та іншими хімічними речовинами, виданих країною-виробником;

екологічному контролю (у тому числі у формі попереднього документального контролю) не підлягають такі товари:

товари, що використовуються під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

товари, що переміщуються трубопровідним транспортом;

радіологічному контролю підлягають товари груп 1-97 згідно з УКТЗЕД (крім електроенергії - код товару згідно з УКТЗЕД 2716 00 00 00 та товарів, що переміщуються трубопровідним транспортом).

Радіологічний контроль товарів і транспортних засобів здійснюється один раз:

у разі ввезення на митну територію України - у пунктах пропуску через державний кордон України (пунктах ввезення на митну територію України) або в митних органах призначення (для товарів, що переміщуються (пересилаються) у міжнародних поштових відправленнях та експрес-відправленнях);

у разі вивезення за межі митної території України - в митних органах відправлення або у пунктах пропуску через державний кордон України (пунктах вивезення за межі митної території України), крім випадків переміщення (пересилання) товарів у міжнародних поштових відправленнях та експрес-відправленнях;

у разі транзиту - у пунктах пропуску через державний кордон України (пунктах ввезення на митну територію України), крім випадків переміщення (пересилання) товарів у міжнародних поштових відправленнях та експрес-відправленнях.

3. Державній митній службі, Адміністрації Державної прикордонної

Митні органи взаємодіють з державними органами, уповноваженими на здійснення зазначених видів контролю, координують роботу з їх здійснення у пунктах пропуску через державний кордон і в зонах митного контролю на митній території України в порядку, встановленому цим Кодексом та іншими законами України.

Митний контроль та митне оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України, завершуються тільки після проведення встановлених законами України для кожного товару видів контролю.

2. Тривалість перебування під митним контролем

Товари, транспортні засоби комерційного призначення перебувають під митним контролем з моменту його початку і до закінчення згідно із заявленим митним режимом.

У разі ввезення на митну територію України товарів, транспортних засобів комерційного призначення митний контроль розпочинається з моменту перетинання ними митного кордону України.

У разі вивезення товарів, транспортних засобів комерційного призначення за межі митної території України митний контроль розпочинається з моменту пред'явлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення для митного оформлення та їх декларування в установленому цим Кодексом порядку.

Граничний строк перебування товарів, транспортних засобів комерційного призначення *під митним контролем* не може перевищувати 180 календарних днів, крім митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму.

Митний контроль закінчується:

1) у разі ввезення на митну територію України - після закінчення митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, за винятком митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму;

2) *у разі вивезення за межі митної території України* - після здійснення митного оформлення *товарів, транспортних засобів комерційного призначення та перетинання ними митного кордону України, за винятком митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму* (ст. 321 МКУ).

Товари, що переміщуються через митний кордон України, разом з їх упаковкою та маркуванням, *транспортні засоби комерційного призначення*, якими вони переміщуються через митний кордон України, *пред'являються у незмінному стані для митного контролю*, а *документи на ці товари, транспортні засоби подаються митним органам у пунктах пропуску через державний кордон України та в інших місцях на митній території України*, встановлених митними органами для здійснення митного контролю та митного оформлення, не пізніше ніж через три години після прибуття зазначених товарів у пункт пропуску через державний кордон України або інше визначене митними органами місце.

Особа, яка доставила товари, транспортні засоби комерційного призначення у місце, визначене митними органами, *зобов'язана повідомити про це відповідний митний орган у мінімально можливий строк, а в разі прибуття поза робочим часом, встановленим для митного органу, - у мінімально можливий строк після початку роботи цього органу.*

Порожні транспортні засоби і транспортні засоби, в яких перевозяться пасажири, у разі в'їзду на митну територію України декларуються митному органу не пізніше ніж через три години з моменту прибуття у пункт пропуску через державний кордон України, а *в разі виїзду за межі митної території - не пізніше ніж за три години до перетинання митного кордону України.*

3. Здійснення митного контролю та форми митного контролю

Згідно із ст. 334 МКУ *митні органи вимагають від осіб*, які переміщують товари, транспортні засоби комерційного призначення через митний кордон України чи провадять діяльність, контроль за якою цим Кодексом покладено на митні органи, тільки ті документи та відомості, які необхідні для здійснення митного контролю та встановлені цим Кодексом. *Відповідні особи зобов'язані надавати митним органам документи та відомості, необхідні для здійснення митного контролю, в усній, письмовій та/або електронній формі.* При транспортуванні товарів різними видами транспорту необхідно надавати відповідні пакети документів згідно із ст. 335 МКУ.

Під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України декларант, уповноважена ним особа або перевізник залежно від виду транспорту, яким здійснюється перевезення товарів, надають в паперовій або електронній формі такі документи та відомості:

1) при перевезенні автомобільним транспортом:

а) документи на транспортний засіб, зокрема ті, що містять відомості про його державну реєстрацію (національну належність);

б) транспортні (перевізні) документи (міжнародні товаротранспортні накладні);

в) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності);

г) комерційні документи (за наявності) на товари, що перевозяться, які містять відомості, зокрема про найменування та адресу перевізника, найменування країни відправлення та країни призначення товарів, найменування та адреси відправника (або продавця) та отримувача товарів;

ґ) відомості про кількість вантажних місць та вид упаковки;

д) найменування товарів;

е) вага брутто товарів (у кілограмах) або об’єм товарів (у метрах кубічних), крім великогабаритних вантажів;

2) при перевезенні водним транспортом:

а) генеральна декларація, що містить, зокрема, найменування та опис судна, відомості про його реєстрацію та національну належність, прізвище капітана, прізвище та адресу суднового агента;

б) декларація про вантаж, яка містить, зокрема, відомості про найменування портів відправки, портів заходу судна, завантаження та вивантаження товарів, першого порту відправки товарів, порту вивантаження товарів, що залишаються на борту, перелік коносаментів або інших документів, що підтверджують наявність та зміст договору морського (річкового) перевезення, кількість вантажних місць товару, опис та вид упаковки товарів, які підлягають вивантаженню у даному порту;

в) декларація про припаси (суднові припаси), яка містить, зокрема, відомості про найменування суднових припасів, що є в наявності на судні, та їх кількість;

г) декларація про особисті речі екіпажу судна;

ґ) суднова роль, що містить відомості про кількість і склад членів екіпажу під час прибуття і відправлення судна, зокрема, прізвища, імена, громадянство, звання або посаду, дату і місце народження, вид і номер документа, що посвідчує особу;

д) список пасажирів, що містить відомості про пасажирів під час прибуття і відправлення судна, зокрема, кількість пасажирів на судні, прізвища, імена, громадянство, дату і місце народження, порти посадки і висадки;

е) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності);

є) транспортні (перевізні) документи на товари (за наявності), які містять, зокрема, відомості про загальну кількість товарів, кількість вантажних місць, найменування товарів, вид упаковки;

ж) комерційні документи (за наявності) на товари та відомості про розміщення товарів на борту судна;

з) відомості про наявність (відсутність) на борту судна товарів, ввезення яких на митну територію України заборонено або обмежено, включаючи валютні цінності, наявні у членів екіпажу, лікарські засоби, до складу яких входять наркотичні, сильнодіючі засоби, психотропні та отруйні речовини;

и) відомості про наявність (відсутність) на борту судна небезпечних товарів, зброї, боєприпасів;

3) при перевезенні повітряним транспортом:

а) стандартний документ перевізника, передбачений укладеними відповідно до закону міжнародними договорами в галузі цивільної авіації (генеральна декларація);

б) документи, що містять відомості про товари, які перевозяться на борту (вантажні відомості, авіаційні вантажні накладні);

в) документ, що містить відомості про припаси (бортові припаси) та про кількість припасів (бортових припасів), завантажених на борт судна та вивантажених з нього;

г) транспортні (перевізні) документи;

ґ) комерційні документи (за наявності їх у перевізника) на товари, що перевозяться;

д) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності);

е) відомості про знаки національної належності та реєстраційні знаки судна, номер рейсу, маршрут польоту, пункт вильоту та пункт прибуття судна;

є) відомості про найменування підприємства (організації, установи), що експлуатує судно, та кількість членів екіпажу;

ж) список пасажирів із зазначенням їх кількості на судні, прізвищ та ініціалів, пунктів посадки та висадки; відомості щодо багажу пасажирів (пасажирська відомість);

з) найменування товарів, номери вантажних накладних, кількість місць за кожною накладною, пунктів завантаження та пунктів вивантаження товарів;

и) відомості про наявність (відсутність) на борту судна товарів, ввезення яких на митну територію України заборонено або обмежено, включаючи валютні цінності, наявні у членів екіпажу, лікарські засоби, до складу яких входять наркотичні, сильнодіючі засоби, психотропні та отруйні речовини;

і) відомості про наявність (відсутність) на борту судна небезпечних товарів, зброї, боєприпасів;

4) при перевезенні залізничним транспортом:

а) транспортні (перевізні) документи;

б) передатну відомість на залізничний рухомий склад;

в) документ, що засвідчує наявність припасів (за наявності припасів);

г) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності);

ґ) комерційні документи (за наявності їх у перевізника) на товари, що перевозяться;

5) при переміщенні трубопровідним транспортом та лініями електропередачі:

а) зовнішньоекономічний договір (контракт) або інші документи, що підтверджують право володіння, користування та/або розпорядження товарами;

б) акт прийому-передачі товарів або довідка, що підтверджує кількість товарів;

в) комерційні та супровідні документи (за наявності їх у власника трубопровідного транспорту, лінії електропередачі) на товари, що переміщуються через митний кордон України, а на момент митного оформлення - рахунок-фактуру;

г) найменування та адреса відправника товарів;

ґ) найменування та адреса отримувача товарів;

д) документи (дозволи, сертифікати), що підтверджують показники товару.

Незалежно від виду транспорту, яким здійснюється переміщення товарів, під час прибуття товарів у пункт пропуску через державний кордон України надаються документи (відомості) або їх реквізити, у тому числі засобами інформаційних технологій (або у вигляді електронного документа), які підтверджують дотримання заборон та/або обмежень згідно із законами України щодо пропуску товарів через митний кордон України, крім тих, що необхідні виключно для поміщення товарів у митний режим.

Разом з митною декларацією подаються рахунок або інший документ, який визначає вартість товару, та, у випадках, встановлених МКУ, декларація митної вартості.

На документах, що подаються митницям для митного оформлення при переміщенні через митний кордон України вантажів, валютних цінностей, багажу, транспортних засобів, поштових відправлень тощо, проставляється *особисте митне забезпечення* посадових осіб митної служби.

Накладаючи митне забезпечення, посадовець митного органу ідентифікує підконтрольні товари, транспортні засоби, приміщення, прилади обліку енергоносіїв, самої енергії.

Митне забезпечення - одноразові номерні запірно-пломбові пристрої, печатки, штампи, голографічні мітки, засоби електронного цифрового підпису та інші засоби ідентифікації, що використовуються митними органами для відображення та закріплення результатів митного контролю та митного оформлення.

Згідно із ст. 324 МКУ з метою скорочення часу проведення митного контролю та підвищення його ефективності митні органи можуть використовувати технічні та спеціальні засоби, а також службових собак.

Застосування для здійснення митного контролю технічних та спеціальних засобів повинно бути безпечним для життя і здоров'я людини, тваринного та рослинного світу і не завдавати шкоди товарам, транспортним засобам.

За письмовою заявою власника товарів або уповноваженої ним особи та з дозволу митного органу можуть здійснюватися навантаження, вивантаження, перевантаження, усунення пошкоджень упаковки, розпакування, упакування, перепакування, зважування та визначення інших істотних характеристик товарів, що перебувають під митним контролем, взяття проб та зразків таких товарів, зміна ідентифікаційних знаків чи маркування на цих товарах або їх упаковці, транспортних засобах комерційного призначення, а також заміна транспортного засобу комерційного призначення. Зазначені операції здійснюються за рахунок власника товарів, що переміщуються через митний кордон України, або уповноваженої ним особи. У разі відмови у наданні дозволу на здійснення зазначених операцій митний орган зобов'язаний невідкладно письмово повідомити особу, яка звернулася із заявою про надання такого дозволу, про причини і підстави відмови.

Користування та розпорядження товарами, транспортними засобами комерційного призначення, які перебувають під митним контролем, забороняються, крім випадків, передбачених Кодексом та іншими законами України.

З метою прискорення пасажиропотоку через митний кордон в пунктах пропуску може бути передбачено спрощений порядок митного контролю та оформлення фізичних осіб, заснований на двоканальній («зелений»—«червоний» коридори) системі.

Двоканальна система - це спрощена система митного контролю, яка дає громадянам змогу здійснювати декларування, обираючи один з двох каналів проходу (проїзду транспортними засобами особистого користування) через митний кордон України.

Канал, позначений символами зеленого кольору («зелений коридор»), призначений для декларування шляхом вчинення дій громадянами, які переміщують через митний кордон України товари в обсягах, що не підлягають оподаткуванню митними платежами та не підпадають під встановлені законодавством заборони або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території і не підлягають письмовому декларуванню.

Канал, позначений символами червоного кольору («червоний коридор»), призначений для всіх інших громадян.

Громадянин самостійно обирає відповідний канал («зелений коридор» або «червоний коридор») для проходження митного контролю за двоканальною системою.

Обрання «зеленого коридору» вважається заявою громадянина про те, що переміщувані ним через митний кордон України товари не підлягають письмовому декларуванню, оподаткуванню митними платежами, не підпадають під встановлені законодавством заборони та/або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території та свідчить про факти, що мають юридичне значення.

Згідно із ст. 370 МКУ особисті речі громадян не оподатковуються, але підлягають декларуванню шляхом учинення дій, усно, або, за бажанням власника чи на вимогу митного органу, письмово. Маючи тільки особисті речі, можна обрати «зелений коридор».

Особистими речами вважаються:

1) товари особистої гігієни та індивідуальні косметичні засоби у кількості, що забезпечує потреби однієї особи на період поїздки;
2) одяг, білизна, взуття, що мають суто особистий характер, призначені виключно для власного користування і мають ознаки таких, що були у користуванні;
3) особисті прикраси, у тому числі з дорогоцінних металів та каміння, що мають ознаки таких, що були в користуванні;
4) індивідуальне письмове та канцелярське приладдя;
5) один фотоапарат, одна кіно-, відеокамера разом з обґрунтованою кількістю фото-, відео-, кіноплівок та додаткового приладдя;
6) один переносний проектор та аксесуари до нього разом з обґрунтованою кількістю діапозитивів та/або кіноплівок;
7) бінокль;
8) переносні музичні інструменти у кількості не більше двох штук;
9) один переносний звуковідтворювальний пристрій (у тому числі магнітофон, диктофон, програвач компакт-дисків тощо) з обґрунтованою кількістю плівок, платівок, дисків;
10) один переносний радіоприймач;
11) стільникові (мобільні) телефони у кількості не більше двох штук, пейджери;
12) один переносний телевізор;
13) переносні персональні комп'ютери у кількості не більше двох штук і периферійне обладнання та приладдя до них; флеш-карти у кількості не більше трьох штук;
14) одна переносна друкарська машина;
15) калькулятори, електронні книжки у кількості не більше двох штук;
16) індивідуальні вироби медичного призначення для забезпечення життєдіяльності людини та контролю за її станом з ознаками таких, що були в користуванні;

17) звичайні та/або прогулянкові дитячі коляски у кількості, що відповідає кількості дітей, які перетинають кордон разом із громадянином, а у разі відсутності дітей - у кількості не більше однієї штуки;
18) одна інвалідна коляска на кожного інваліда, який перетинає митний кордон України, а у разі відсутності такої особи - у кількості не більше однієї штуки;
19) лікарські засоби, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України в порядку та обсягах, визначених Кабінетом Міністрів України;
20) годинники у кількості не більше двох штук;
21) 0,5 літра туалетної води та/або 100 грамів парфумів;
22) спортивне спорядження - велосипед, вудка рибальська, комплект альпіністського спорядження, комплект спорядження для підводного плавання, комплект лиж, комплект тенісних ракеток, дошка для серфінгу, віндсерфінгу, комплект спорядження для гольфу, інше аналогічне спорядження, призначене для використання однією особою;
23) спеціальне дитяче харчування для дітей, хворих на фенілкетонурію або інше захворювання, що потребує спеціального харчування, яке не виробляється (не реалізується) в Україні, що переміщується (пересилається) через митний кордон України в порядку та обсягах, визначених Кабінетом Міністрів України;
24) інші товари, призначені для забезпечення повсякденних потреб громадянина, перелік і гранична кількість яких визначаються законами України.

Громадяни, які проходять (проїжджають) через "зелений коридор", звільняються від подання письмової митної декларації. Звільнення від подання письмової митної декларації не означає звільнення від обов'язкового дотримання порядку переміщення товарів через митний кордон України (ст. 366 МКУ).

Митний контроль здійснюється безпосередньо посадовими особами митних органів шляхом:

1) перевірки документів та відомостей, які відповідно до МКУ надаються митним органам під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;

2) митного огляду (огляду та переогляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення, огляду та переогляду ручної поклажі та багажу, особистого огляду громадян);

3) обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України;

4) усного опитування громадян та посадових осіб підприємств;

5) огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, вільних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться товари, транспортні засоби комерційного призначення, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою відповідно до цього Кодексу та інших законів України покладено на органи доходів і зборів;

6) перевірки обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем;

7) проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів;

8) направлення запитів до інших державних органів, установ та організацій, уповноважених органів іноземних держав для встановлення автентичності документів, поданих органу доходів і зборів.

Перевірка документів та відомостей здійснюється візуально, із застосуванням інформаційних технологій (шляхом проведення формато-логічного контролю, контролю співставлення, контролю із застосуванням системи управління ризиками) та в інші способи, передбачені цим Кодексом.

Формато-логічний контроль - це автоматизована перевірка правильності заповнення даних митних декларацій та повернення результатів перевірки; перевірка митних декларацій та інших документів на достовірність та законність; здійснення статистичного, валютного

контролю, контролю нарахованих митних платежів, контролю правильності застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Контроль співставлення - це автоматизоване порівняння даних, які містяться в митних деклараціях або інших документах, поданих для митного контролю або митного оформлення, з даними, які містяться в електронних копіях митних декларацій та інших документах, що надходять з митних та правоохоронних органів суміжних держав; в уніфікованих електронних дозвільних документах, що надходять з інших державних органів, інших електронних документах, пов'язаних з перевіркою достовірності даних, що перевіряються.

Контроль із застосуванням системи управління ризиками - це оцінка ризику шляхом аналізу (у тому числі з використанням інформаційних технологій) поданих документів у конкретному випадку переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України з метою обрання форм та обсягу митного контролю, достатніх для забезпечення додержання вимог законодавства України з питань державної митної справи.

Постановою КМУ від 23 травня 2012р. № 467 встановлено вичерпний Перелік підстав, за наявності яких може проводитись огляд (переогляд) товарів, транспортних засобів комерційного призначення митними органами, зокрема:

1. Відсутність або не підтвердження відомостей про здійснення в повному обсязі митних формальностей щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення.

2. Переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України та/або межі зони митного контролю поза робочим часом, установленим для митного органу.

3. Переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення в межах контрольованого прикордонного району, прикордонної смуги поза місцем розташування митного органу або поза зонами митного контролю.

4. Переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення маршрутом або у спосіб, що є нехарактерним для переміщення такого виду товару, транспортного засобу.

5. Переміщення товарів за маршрутом або у спосіб, що є типовим для переміщення предметів контрабанди або товарів, які є безпосередніми предметами порушення митних правил.

6. Переміщення громадянами товарів в обсязі, що не є обґрунтованим у разі переміщення особистих речей.

7. Наявність ознак облаштування товарів, транспортних засобів комерційного призначення спеціально виготовленими сховищами (тайниками) або використання інших засобів чи способів, що утруднюють виявлення товарів.

8. Наявність ознак надання одним товарам вигляду інших.

9. Припущення за результатами використання технічних засобів митного контролю про те, що переміщувані через митний кордон України товари заборонені або обмежені до такого переміщення згідно із законодавством.

10. Виявлення в результаті використання технічних засобів митного контролю місць у товарах, транспортних засобах комерційного призначення, які можуть використовуватися для приховування товарів від митного контролю.

11. Невідповідність даних, отриманих під час використання технічних засобів митного контролю, даним, що містяться у товаросупровідних та інших документах (відомостях), які подаються для митного контролю.

12. Подання митному органу як підстави для переміщення товарів підроблених документів чи документів, одержаних незаконним шляхом, або виявлення у поданих документах недостовірних даних.

13. Переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення з незаконним звільненням від митного контролю внаслідок використання службового становища посадовими особами митного органу.

14. Одержання в установленому порядку від правоохоронних органів інформації про переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення з порушенням вимог законодавства з питань державної митної справи.

Огляд товарів, транспортних засобів комерційного призначення, пред'явлених органу доходів і зборів (у тому числі для перерахунку та зважування), проводиться в можливо короткий строк після прийняття рішення про його проведення.

За результатами застосування системи управління ризиками огляд товарів, транспортних засобів комерційного призначення може бути:

ідентифікаційним - без розкриття пакувальних місць і без обстеження транспортного засобу;

частковим - з розкриттям до 20 відсотків пакувальних місць і вибірковим обстеженням транспортного засобу;

повним - з розкриттям до 100 відсотків пакувальних місць та поглибленим обстеженням транспортного засобу.

Огляд (переогляд) товарів, транспортних засобів комерційного призначення здійснюється у присутності особи, яка переміщує ці товари, транспортні засоби через митний кордон України чи зберігає товари під митним контролем, а у разі її відсутності - за умови залучення не менше ніж двох понятих. Як поняті запрошуються особи, не заінтересовані у результатах огляду (переогляду). Працівники органів доходів і зборів не можуть бути понятими.

Огляд та переогляд ручної поклажі, багажу громадянина здійснюються в присутності цього громадянина чи уповноваженої ним особи.

Огляд та переогляд ручної поклажі, багажу за відсутності громадянина чи уповноваженої ним особи здійснюються:

1) якщо є підстави вважати, що несупроводжуваний багаж містить товари, які становлять небезпеку для життя і здоров'я людей, тварин та рослин, а також довкілля;

2) якщо громадянин або уповноважена ним особа не з'явилися протягом одного місяця з дня надходження до митниці призначення несупроводжуваного багажу;

3) у разі залишення на території України ручної поклажі, багажу з порушенням зобов'язання про їх транзит через територію України.

Огляд та переогляд ручної поклажі, багажу за відсутності громадянина чи його уповноваженого представника здійснюються в присутності представників підприємства, що здійснює перевезення, пересилання ручної поклажі та багажу чи їх зберігання.

Про здійснення огляду та переогляду складається акт, форму якого встановлює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Особистий огляд як виняткова форма митного контролю проводиться за письмовим рішенням керівника органу доходів і зборів або особи, яка виконує його обов'язки, якщо є достатні підстави вважати, що громадянин, який прямує через митний кордон України чи перебуває в зоні митного контролю або у транзитній зоні міжнародного аеропорту, приховує предмети контрабанди чи товари, які є безпосередніми предметами порушення митних правил або заборонені для ввезення в Україну, вивезення з України чи транзиту через територію України.

Перед початком огляду посадова особа органу доходів і зборів повинна пред'явити громадянину письмове рішення керівника органу доходів і зборів чи особи, яка виконує його обов'язки, ознайомити громадянина з його правами та обов'язками під час проведення такого огляду і запропонувати добровільно видати приховані та/або не задекларовані товари.

Факт ознайомлення громадянина з рішенням про проведення особистого огляду засвідчується посадовою особою органу доходів і зборів відповідним написом на рішенні про проведення такого огляду. У разі відмови громадянина від добровільної видачі прихованих та/або не задекларованих товарів на рішенні про проведення особистого огляду робиться відповідний запис, завірений підписом посадової особи органу доходів і зборів, яка пред'являла зазначене рішення громадянинові.

Громадянин, стосовно якого здійснюється особистий огляд, має право:

1) до початку проведення особистого огляду ознайомитися з рішенням про проведення особистого огляду та порядком його проведення;

2) ознайомитися із своїми правами та обов'язками під час проведення особистого огляду;

3) надавати пояснення та заявляти клопотання;

4) добровільно видати товари, що переміщуються ним через митний кордон України з порушенням вимог законодавства з питань державної митної справи;

5) робити заяви з обов'язковим внесенням їх посадовою особою органу доходів і зборів, яка проводить особистий огляд, до протоколу проведення такого огляду;

6) користуватися рідною мовою та послугами перекладача;

7) ознайомитися з актом проведення особистого огляду після його складення та зробити заяву, яка підлягає внесенню до акта;

8) оскаржувати рішення, дії органу доходів і зборів щодо проведення такого огляду.

Особистий огляд проводиться в ізольованому приміщенні, що відповідає встановленим санітарно-гігієнічним вимогам, посадовою особою органу доходів і зборів однієї статі з громадянином, стосовно якого проводиться особистий огляд, у присутності не менш як двох понятих тієї самої статі. Як поняті запрошуються особи, не заінтересовані у результатах огляду. Понятими не можуть бути родичі особи, яка підлягає особистому огляду, та працівники органів доходів і зборів. Доступ до приміщення, де проводиться огляд, громадян, які не беруть участі в ньому, і можливість спостерігати за проведенням огляду з боку таких громадян мають бути виключені. Обстеження органів тіла громадянина, який підлягає особистому огляду, проводиться виключно медичним працівником.

Під час проведення особистого огляду складається протокол за формою, що встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Копія протоколу надається громадянинові.

Особистому огляду не підлягають Президент України, Голова Верховної Ради України, народні депутати України, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, Голова та судді Верховного Суду України, Голова та судді Конституційного Суду України, Міністр закордонних справ України, Генеральний прокурор України та члени їхніх сімей, які прямують разом з ними.

Усне опитування громадян та посадових осіб підприємств під час здійснення митного контролю - це отримання посадовою особою органу доходів і зборів інформації, що має значення для здійснення митного контролю, від осіб, які володіють такою інформацією.

У разі необхідності під час проведення усного опитування складається протокол, форма якого затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Про складення протоколу особа, яка опитується, попереджається перед початком опитування.

Огляд територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, магазинів безмитної торгівлі, територій вільних митних зон та інших місць, де знаходяться товари, транспортні засоби комерційного призначення, що підлягають митному контролю здійснюється з метою:

1) перевірки законності ввезення товарів, транспортних засобів комерційного призначення на митну територію України, дотримання порядку їх ввезення, а також правильності нарахування та повноти сплати митних платежів;

2) перевірки відповідності фактичної кількості ввезених товарів, транспортних засобів комерційного призначення відомостям, заявленим у митній декларації;

3) перевірки дотримання встановлених МКУ та іншими законами України правил провадження діяльності, контроль за якою покладено на органи доходів і зборів.

Огляд проводиться після пред'явлення особі, у володінні (користуванні) якої перебуває територія, особі, відповідальній за експлуатацію складу організації - отримувача гуманітарної допомоги, утримувачеві складу тимчасового зберігання, митного складу, магазину безмитної торгівлі, вільної митної зони або уповноваженій ним особі відповідного рішення та службового посвідчення посадової особи органу доходів і зборів.

Огляд повинен здійснюватися не більш як протягом одного дня, якщо інше не встановлено законодавством.

Перевірка обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем, - це проведення органами доходів і зборів дій щодо встановлення відповідності документації про зазначені товари, транспортні засоби комерційного призначення вимогам, встановленим цим Кодексом та іншими законами України з питань державної митної справи.

Документальна перевірка - це сукупність заходів, за допомогою яких органи доходів і зборів переконуються у правильності заповнення митних декларацій, декларацій митної вартості та в достовірності зазначених у них даних, законності ввезення (пересилання) товарів на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивезення (пересилання) товарів за межі митної території України або за межі території вільної митної зони, а також своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів.

Документальні перевірки бувають таких видів: планові та позапланові.

Документальна планова виїзна перевірка одного й того самого підприємства може проводитися не частіше одного разу на 12 місяців, а підприємства, яке отримало статус уповноваженого економічного оператора, - не частіше одного разу на 30 місяців.

Право на проведення документальної планової перевірки підприємства надається лише за умови, що керівнику цього підприємства або уповноваженій ним особі не пізніше ніж за 10 календарних днів до дня проведення зазначеної перевірки вручено під розписку або надіслано рекомендованим листом з повідомленням про вручення копію наказу про проведення документальної планової перевірки та письмове повідомлення із зазначенням дати початку проведення такої перевірки.

Документальною позаплановою виїзною перевіркою вважається перевірка підприємства, яка не передбачена планами роботи органу доходів і зборів і може проводитися за наявності хоча б однієї з обставин, визначених МКУ.

Тривалість документальної виїзної перевірки не повинна перевищувати 30 робочих днів.

ЛЕКЦІЯ 14 «ПРАВОВІ ОСНОВИ МИТНО-ТАРИФНОГО І НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ»

1. Поняття і види мита. Митні платежі.
2. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: поняття, призначення.

1. Поняття і види мита. Митні платежі.

Мито - це загальнодержавний податок, встановлений Податковим Кодексом України та МКУ, який нараховується та сплачується відповідно до Кодексу, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

В Україні застосовуються такі види мита:

1) ввізне мито;
2) вивізне мито;
3) сезонне мито;
4) особливі види мита: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне.

Забороняється застосовувати інші види мита, крім тих, що встановлені МКУ (ст. 271 МКУ).

Ввізне (імпортне) мито нараховується на товари та інші предмети при їх ввезенні на митну територію України, воно є диференційованим *(ст. 272 МКУ)*.

Основну частину практично у всіх країнах складає **імпортне (ввізне) мито.** Ввізне (імпортне) мито виконує такі завдання:

- поповнює прибуткову частину бюджету України;
- захищає вітчизняного виробника від негативного впливу іноземної конкуренції,

а також забезпечує умови для ефективної інтеграції України в світову економіку;

- оптимізує співвідношення експорту та імпорту з позиції вимог платіжного та торгового балансу країни.

Вивізне (експортне) мито нараховується на українські товари та інші предмети при їх вивезенні за межі митної території України *(ст. 273 МКУ)*. При застосуванні вивізного мита в основному виконуються такі завдання:

- поповнення прибуткової частини бюджету;
- обмеження вивезення з країни товарів, необхідних для національної економіки, захисту економічної безпеки країни;
- стимулювання експорту високотехнологічних товарів, обмеження вивезення сировини та продуктів первинної обробки.

Сезонне мито на окремі товари законом може встановлюватися сезонне мито на строк не менше 60 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита *(ст. 274 МКУ).*

Особливі види мита

У випадках, передбачених законами України (якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України), з метою захисту економічних інтересів України та українських товаровиробників у разі ввезення товарів на митну територію України, незалежно від інших видів мита, можуть застосовуватися особливі види мита:

1) спеціальне мито;

2) антидемпінгове мито;

3) компенсаційне мито.

Спеціальне мито встановлюється:

1) як засіб захисту національного товаровиробника, у разі якщо товари ввозяться на митну територію України в обсягах та/або за таких умов, що їх ввезення заподіює або створює загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику;

2) як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують реалізацію законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України.

Антидемпінгове мито встановлюється відповідно до *Закону України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту"* у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

Під демпінгом розуміють експорт товарів та їх реалізацію в країні-імпортері за набагато нижчими цінами, ніж на внутрішньому ринку країни-виробника.

Компенсаційне мито встановлюється відповідно до *Закону України "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту"* у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

В Україні використовують наступні ставки мита (ст. 280 МКУ):

- *адвалорна* (від латинської *від вартості),* яке нараховується у відсотках на одиницю бази оподаткування;
- *специфічна,* у встановленому грошовому розмірі на одиницю бази оподаткування;
- *комбінована* - поєднує обидві ставки мита.

Платниками мита є** (ст. 276 МКУ)**:

1) особа, яка ввозить товари на митну територію України чи вивозить товари з митної території України у порядку та на умовах, встановлених МКУ;

2) особа, на адресу якої надходять товари, що переміщуються (пересилаються) у міжнародних поштових або експрес-відправленнях, несупроводжуваному багажі, вантажних відправленнях;

3) особа, на яку покладається обов'язок дотримання вимог митних режимів, які передбачають звільнення від оподаткування митом, у разі порушення таких вимог;

4) особа, яка використовує товари, митне оформлення яких було здійснено з умовним звільненням від оподаткування;

5) особа, яка реалізує або передає у володіння, користування чи розпорядження товари, що були випущені у вільний обіг на митній території України із звільненням від оподаткування митними платежами, до закінчення строку, визначеного законом;

6) особа, яка використовує товари, транспортні засоби комерційного призначення.

Об'єктами оподаткування митом є *(ст. 277 МКУ)**:***

1) товари, митна вартість яких перевищує еквівалент 100 євро, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за межі митної території України підприємствами, крім випадків, коли товари переміщуються міжнародним поштовим та експрес-відправленням (300 євро);

2) товари, транспортні засоби, що реалізуються відповідно до статті 243 МКУ (використання товарів та ТЗ комерційного призначення).

Відповідно до чинного законодавства під час переміщення через митний кордон України товарів та транспортних засобів справляються такі податки:

- податок на додану вартість;
- акцизний збір;
- мито;
- митні збори.

Строки сплати митних платежів (ст. 297 МКУ):

У разі ввезення товарів на митну територію України суми митних платежів, нараховані митним органом, підлягають сплаті до Державного бюджету України платником податків до або на день подання митному органу митної декларації для митного оформлення, крім випадків, якщо відповідно до цього Кодексу товари ввозяться на митну територію України із звільненням від оподаткування митними платежами.

У разі розміщення товарів на тимчасове зберігання митні платежі мають бути сплачені не пізніше дня закінчення строку тимчасового зберігання. Якщо до закінчення строку тимчасового зберігання ці товари поміщуються у митний режим, який передбачає сплату митних платежів, митні платежі мають бути сплачені не пізніше випуску товарів відповідно до цього режиму.

У разі вивезення товарів з митної території України вивізне мито має бути сплачене не пізніше дня прийняття митним органом митної декларації для митного оформлення, якщо інше не встановлено цим Кодексом.

У разі зміни митного режиму митні платежі мають бути сплачені не пізніше дня випуску товарів у наступному митному режимі.

Якщо платежі не сплачені в строки, передбачені МКУ, нараховується пеня.

2. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: поняття, призначення

Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності — це комплекс заходів заборонного та обмежувального характеру, які не допускають проникнення іноземних товарів на внутрішній ринок, таких товарів, що зможуть нанести шкоду національній економіці різким зростанням імпорту.

Основним його завданням є не лише протистояння посиленню конкурентних позицій країни-імпортера, але й захист національного виробництва, охорона життя та здоров'я населення країни, навколишнього середовища, моралі, релігії та національної безпеки. Крім того, нетарифне регулювання застосовують і щодо експортних операцій з метою захисту національного ринку.

Найбільш поширені класифікації поділяють нетарифні заходи на вісім груп:

- тарифні заходи;
- паратарифні заходи;
- заходи контролю над цінами;

- фінансові заходи;
- заходи автоматичного ліцензування;
- заходи кількісного контролю;
- монополістичні заходи;
- технічні заходи.

Зараз в Україні застосовуються не всі аналізовані нижче нетарифні заходи, але необхідність послідовного захисту вітчизняних інтересів призведе до розширення сфери їх використання.

Усі нетарифні заходи, які використовуються в ролі бар'єрів, можна умовно поділити на дві групи: економічні та адміністративні.

До ***економічних нетарифних заходів належать:***

– паратарифні інструменти (дикретивна митна оцінка, внутрішні імпортні та зрівняльні податки і збори);

– заходи стимулювання експорту (демпінг, субсидії, експортне кредитування).

До адміністративних нетарифних заходів належать:

– заборона (ембарго);

– кількісні обмеження (ліцензування і квотування, обмежувальна ділова практика (у тому числі "добровільні" обмеження експорту);

– монополістичні заходи;

– правові режими;

– торговельні угоди;

– різноманітні види контролю тощо.

Якщо перші діють через механізми ринку та ведуть до подорожчання відповідно імпортних та експортних товарів, то другі, крім ринкових відносин, обмежують доступ імпортних і постачання вітчизняних товарів за кордон.

Беручи до уваги зарубіжний досвід, вимоги міжнародного та вітчизняного чинного законодавства, вважаємо, що до класифікації нетарифних методів регулювання слід підходити комплексно, з урахуванням одразу декількох ознак і позицій.

Так, з погляду *впливу дії основних адміністративних методів нетарифного регулювання на зовнішньоекономічну діяльність* вони діляться на прямі та непрямі методи нетарифного регулювання.

Прямі заходи нетарифного регулювання полягають у встановленні державою кількісних обмежень при експорті та імпорті окремих категорій товарів.

Кількісні обмеження – адміністративна форма нетарифного державного регулювання торговельного обороту, що визначає кількість і номенклатуру товарів, дозволених до експорту або імпорту.

Ліцензування – регулювання зовнішньоекономічної діяльності через дозвільний пакет документів, що видається державними органами на право експорту або імпорту товару в певних кількостях на певний проміжок часу.

Квота – кількісний нетарифний засіб обмеження експорту або імпорту товару певною кількістю або сумою на певний проміжок часу.

Добровільне обмеження експорту – кількісне обмеження, що ґрунтується на зобов'язанні одного з партнерів обмежити (не розширювати) обсяг експорту, взятому на себе в рамках офіційної міждержавної угоди про встановлення квот на експорт товару.

Непрямі методи опосередковано впливають на розвиток експортно-імпортних операцій. Вони включають прийоми технічно-нормативного регулювання, додаткові митні формальності, регулювання політики закупівель, регулювання обсягів виробництва.

Технічно-нормативне регулювання – вимога дотримання національних стандартів, одержання сертифікатів якості на імпортну продукцію, специфічного маркування й пакування товарів, дотримання санітарно-гігієнічних норм та інші вимоги, встановлені законодавством країни.

Додаткові митні формальності – вимоги надавати більш докладну інформацію, ніж та, яка міститься в митній декларації, вимоги щодо використання конкретних пунктів пропуску, шляхів переміщення окремих категорій товарів, видів транспорту і т. ін.

Регулювання політики закупівель – установлення певних вимог щодо обмеження переліку країн-постачальниць та проведення тендера серед постачальників певних видів імпортованого товару за програмами, що фінансуються з державного бюджету (наприклад, лікарських засобів, медичного обладнання тощо).

Регулювання обсягів виробництва – метод торгової політики держави, що законодавчо встановлює частку кінцевого продукту у внутрішньому товарообороті, яку має виготовити національний виробник (наприклад, обмеження посівів цукрового буряку).

За видами нетарифне регулювання класифікується залежно від типу дозвільних документів та органів, що їх видають, а саме: ліцензування, облік-реєстрація зовнішньоекономічних контрактів, сертифікація імпортованої продукції, контроль державних органів та ін.

ЛЕКЦІЯ 15 «АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ»

1. Поняття адміністративної відповідальності за порушення митних правил.
2. Види адміністративних стягнень за порушення митних правил.
3. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил.
4. Види порушень митних правил та відповідальність за такі правопорушення.

1. Поняття адміністративної відповідальності за порушення митних правил

Адміністративна відповідальність, поряд з кримінальною, є однією з різновидів юридичної відповідальності, яка встановлюється державою за вчинення митних правопорушень.

Адміністративну відповідальність визначають як вид юридичної відповідальності, яка виражається у застосуванні уповноваженим органом (посадовою особою) до осіб, що вчинили адміністративні правопорушення, особливих санкцій – адміністративних стягнень. Треба зазначити, що визначення юридичної відповідальності через застосування санкції до правопорушника – це загальний підхід у правознавстві як радянського періоду, так і сучасності.

За своєю суттю адміністративна відповідальність за порушення митних правил – це реакція держави на шкоду, спричинену митним правопорушенням, державна оцінка порушення митно-правової норми.

Метою адміністративної відповідальності є охорона та захист суспільних відносин у сфері правового регулювання митної діяльності, а також виховання у громадян та посадових осіб поваги до норм митного права.

Як окремий правовий інститут адміністративна відповідальність впливає на суспільні відносини у сфері митної діяльності. Найбільш суттєві напрями та сторони впливу визнаються функціями адміністративної відповідальності.

Адміністративна відповідальність за порушення митних правил виконує такі функції:

– *превентивну (попереджувальну)*, реалізація якої спрямована на спонукання суб'єктів митно-правових відносин до дотримання вимог митного законодавства, запобігання вчиненню правопорушень в подальшому особою, яка раніше вже вчинила порушення митних правил (спеціальна превенція) та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень, й запобігання вчиненню митних правопорушень іншими особами (загальна превенція);

– *охоронну*, яка полягає у витісненні та ліквідації суспільних відносин, що не відповідають митно-правовим нормам;

– *репресивну (каральну)*, яка дістає свій вияв у тих несприятливих наслідках, які відображені у санкції норм митного права і які повинна зазнавати особа внаслідок скоєного ним порушення митних правил тощо.

Формально адміністративна відповідальність за порушення митних правил закріплюється в правових нормах, що містяться в МК. Як елемент митно-правової норми адміністративна відповідальність є каральною санкцією. В цьому сенсі адміністративна відповідальність – це несприятливий для особи юридичний обов'язок зазнати визначені МК обмеження та позбавлення за скоєне порушення митних правил. Такі несприятливі наслідки можуть мати для правопорушника моральний та майновий характер.

Адміністративна відповідальність характеризується загальними ознаками, притаманними юридичній відповідальності взагалі:

– особи, які скоїли правопорушення, рівні перед законом, незалежно від статі, раси, національності, походження, соціального чи майнового стану, місця проживання, переконань тощо;

– особа підлягає відповідальності відповідно до закону, що діяв на момент вчинення правопорушення;

– притягнення до відповідальності є результатом правової оцінки діяння;

– полягає в офіційному осуді особи, винної у скоєнні протиправного діяння, і тягне за собою настання негативних наслідків для правопорушників, що передбачені санкцією правової норми;

– має ретроспективний характер.

Зазначені родові ознаки відповідальності конкретизуються і уточнюються нормами митного та адміністративного права щодо притягнення до адміністративної відповідальності осіб, винних у вчиненні порушень митних правил.

Адміністративній відповідальності за порушення у сфері митної діяльності притаманні такі риси:

1) адміністративна відповідальність у сфері митної діяльності настає за митні правопорушення, якщо ці порушення за своїм характером не спричиняють кримінальну відповідальність;

2) нормативні підстави адміністративної відповідальності у сфері митної діяльності (юридичні склади правопорушень) встановлюються виключно МК;

3) притягнення до відповідальності за порушення митних правил не звільняє осіб, винних у їх скоєнні, від обов'язку сплатити мито та інші податки і збори;

4) іноземці та особи без громадянства несуть відповідальність за порушення митних правил на загальних підставах, передбачених ст. 320 МК;

5) повноваження на притягнення до відповідальності за порушення митних правил мають керівники митних органів або їх заступники та судді;

6) своє зовнішнє відображення адміністративна відповідальність знаходить у деліктних правовідносинах, що складаються між органом (посадовою особою), уповноваженою на притягнення до відповідальності, й особою, на яку покладається обов'язок зазнати відповідні обмеження за порушення норм митного права;

7) порядок притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил визначається МК, а в частині, не врегульованій ним, – відповідно до законодавства України про адміністративні правопорушення;

8) для застосування заходів відповідальності законодавством встановлено особливу процесуальну форму її реалізації – провадження в справах про порушення митних правил;

9) засобами реалізації відповідальності є самостійні юридично-репресивні примусові заходи – стягнення, специфічні за своїм змістом і відмінні від заходів кримінального покарання та дисциплінарного впливу;

10) оскарження рішень уповноважених органів щодо притягнення до відповідальності здійснюється в судовому або адміністративному (позасудовому) порядку.

Отже, ***адміністративна відповідальність за порушення митних правил*** *– це специфічна форма реагування держави в особі митних органів або суду на вчинення правопорушень у сфері митної діяльності, згідно з якою особи, що скоїли ці проступки, повинні відповісти за свої протиправні діяння і понести за це покарання у встановлених митним законодавством формах і порядку.*

Аналіз ознак адміністративної відповідальності за порушення митних правил дозволяє виділити три підстави, наявність яких може потягти за собою даний вид відповідальності:

– нормативна підстава, тобто наявність системи норм права, що встановлюють адміністративну відповідальність і регулюють її;

– фактична підстава, якою є протиправне, винне діяння особи, що порушує правові приписи у сфері митної діяльності, тобто порушення митних правил;

– процесуальна підстава – правозастосовний акт уповноваженого органу щодо накладення стягнення на конкретну особу за конкретне порушення митних правил.

Для настання реальної відповідальності необхідно, щоб в наявності були всі три підстави і саме в такій послідовності. Насамперед має бути норма митного права, що встановлює обов'язок і санкцію за її невиконання. Потім може виникнути фактична підстава – протиправне діяння. За наявності норми і діяння, що її порушує, уповноважений орган у встановленому законом порядку має право призначити покарання за порушення митних правил шляхом винесення постанови про накладення адміністративного стягнення.

Адміністративну відповідальність, як правило, пов'язують із застосуванням заходів адміністративного примусу. Проте серед численних заходів, адміністративно-примусового характеру (митний контроль, адміністративне затримання, вилучення товарів і документів тощо) тільки адміністративні стягнення виконують функцію покарання і тільки їх застосування тягне настання адміністративної відповідальності.

Адміністративні стягнення – це встановлена державою міра відповідальності за вчинення правопорушення. Вони застосовуються у тих випадках, коли уповноважені органи, в першу чергу митні органи, вже позбавлені можливості іншим чином впливати на порушників митного законодавства, попередити та припинити скоюване ними порушення митних правил.

Адміністративні стягнення характеризуються наявністю таких ознак:

1) стягнення є засобом практичної реалізації адміністративної відповідальності, яка наступає за вчинення особою порушення митних правил;

2) вони виступають різновидом заходів адміністративного примусу, що відрізняється від останніх своєю функціонально-цільовою спрямованістю;

3) носять яскраво виражений каральний характер, адже їх застосування передбачає настання для правопорушника несприятливих наслідків за вчинення діяння та його результати;

4) перелік адміністративних стягнень за порушення митних правил є вичерпним;

5) всі стягнення накладаються на підставі спеціального індивідуального правового акта управління – постанови про накладення адміністративного стягнення;

6) вид та обсяг обмежень, які складають зміст адміністративних стягнень, визначаються уповноваженими на те посадовими особами митних органів або суддею з урахуванням характеру вчиненого правопорушення, особи правопорушника, ступеня його вини, майнового стану, обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність;

7) виховний вплив від їх застосування найбільш ефективний, оскільки досягається простим, швидким і наочним способом.

Аналіз ознак стягнень, що призначаються за порушення митних правил, дозволяє сформулювати таке визначення: ***адміністративного стягнення*** *– це міра покарання, що призначається керівником (заступником) митного органу або суддею особі, винній у вчиненні порушення митних правил.*

2. Види адміністративних стягнень за порушення митних правил

За порушення митних правил можуть бути накладені такі адміністративні стягнення (ст. 461 МКУ):

1) попередження;

2) штраф;

3) конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення - безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів, транспортних засобів із спеціально

виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю (крім транспортних засобів комерційного призначення, які використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України за визначеними маршрутами та рейсами, що здійснюються відповідно до розкладу руху на підставі міжнародних договорів, укладених відповідно до закону), а також транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза місцем розташування митного органу.

Адміністративні стягнення поділяються на основні та додаткові.

Попередження та штраф можуть застосовуватися тільки як основні адміністративні стягнення за порушення митних правил.

Конфіскація товарів, транспортних засобів може застосовуватися як основне і як додаткове адміністративне стягнення.

За одне і те саме порушення митних правил може накладатися тільки основне або основне і додаткове адміністративні стягнення. Якщо статтею, якою встановлюється адміністративна відповідальність за порушення митних правил, передбачається основне і додаткове адміністративні стягнення, застосування лише додаткового адміністративного стягнення без основного, як правило, не допускається.

Попередження як адміністративне стягнення за порушення митних правил є офіційним попередженням правопорушника стосовно недопустимості таких діянь у майбутньому. Попередження виноситься у формі постанови про накладення адміністративного стягнення.

Попередження застосовується як самостійний (основний) вид покарання за вчинення незначних порушень у сфері митної діяльності до осіб, щодо яких відомо, що вони вчинили порушення митних правил вперше. Воно, як і будь-яке стягнення, виноситься в письмовій формі у вигляді відповідної постанови про накладення адміністративного стягнення.

Попередження як стягнення не варто плутати з попередженням (застереженням) як адміністративно-запобіжним заходом, метою застосування якого є запобігання, припинення протиправної поведінки або усунення недоліків чи порушення і яке виноситься в усній формі.

За своїм змістом адміністративне стягнення у вигляді попередження хоча і є мірою покарання морального характеру і за своєю суттю є ближчим до заходів виховного характеру, аніж до каральних санкцій, тим не менш є різновидом саме останніх, оскільки є, по-перше, офіційною оцінкою держави діянь правопорушника і, по-друге, спричиняє настання для нього негативних наслідків. Так, при вчиненні однорідного правопорушення у сфері митної діяльності протягом року з моменту винесення постанови про накладення стягнення у вигляді попередження це діяння буде вважатись вчиненим повторно, що визнається обставиною, яка обтяжує відповідальність.

Штраф як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає у покладенні на особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за таке правопорушення, обов’язку сплатити до державного бюджету грошові кошти у сумі, яка визначається цим Кодексом залежно від виду та характеру вчиненого правопорушення.

Сплата штрафу, якщо при цьому не застосовується адміністративне стягнення у вигляді конфіскації товарів, транспортних засобів, не звільняє особу, яка вчинила порушення митних правил, від сплати митних платежів, крім випадків, передбачених Митним Кодексом.

Юридичний зміст штрафу полягає у такому:

– штраф є основним видом адміністративного покарання;

– є видом стягнення грошового характеру, яке виконує каральну функцію, на відміну від цивільно-правового штрафу, який має компенсаційну природу;

– нараховується у відносно визначених одиницях – неоподатковуваних мінімумах доходів громадян, що дозволяє йому бути величиною змінною, яка повинна залежати від умов розвитку економіки держави, автоматично коригуватись з урахуванням росту темпів інфляції та змін економічної ситуації, залишаючись при цьому дієвим засобом адміністративного покарання;

– застосовується як в позасудовому, так і в судовому порядку;

– сума штрафу у повному обсязі підлягає зарахуванню до державного бюджету.

Конфіскація як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає у примусовому вилученні товарів, транспортних засобів і безоплатній передачі їх у власність держави. При цьому моторні транспортні засоби та несамохідні транспортні засоби, що буксируються ними, розглядаються як самостійні об'єкти конфіскації.

Конфіскація може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, що визначаються Митним Кодексом та іншими законами України.

Конфіскація товарів, транспортних засобів застосовується незалежно від того, чи є ці товари, транспортні засоби власністю особи, яка вчинила правопорушення.

Конфіскація як покарання за порушення в сфері митної діяльності здійснюється лише щодо:

– товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил;

– товарів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю;

– транспортних засобів, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України.

Аналізуючи юридичну природу даного виду адміністративного стягнення, можна зазначити таке:

– конфіскація має майновий характер;

– оскільки в МК, на відміну від КпАП (ст. 29), не зазначено, що конфісковано може бути предмет, який є лише у приватній власності порушника, то даний вид стягнення за порушення митних правил може бути застосовано як до речей, що перебувають у власності особи, до якої воно застосовується, так і до інших осіб, які володіють майном на інших законних підставах, наприклад, на правах користування чи розпорядження. Конфісковано може бути також і речі, власника яких не встановлено;

– конфіскація може бути застосована як основне або додаткове адміністративне стягнення;

– примусове вилучення речей можливе виключно за рішенням суду, що повною мірою відповідає вимогам ст. 41 Конституції;

–конфіскація, передбачена за порушення митних правил, є безстроковою, тобто може бути застосована до порушника незалежно від закінчення перебігу строку давності притягнення до відповідальності, а також незалежно від того, чи є вона основним або додатковим стягненням.

3. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил

Притягнення до адміністративної відповідальності за порушення у сфері митної діяльності обумовлено вчиненням порушення митних правил. Саме воно викликає потребу у застосуванні адміністративного стягнення.

Накласти адміністративне стягнення означає призначити, з'ясувати, обрати його вид та розмір, який, на думку уповноваженої особи, буде адекватний вчиненому правопорушенню. Зазначається покарання у постанові митного органу чи суду, винесеній за результатами розгляду справи про порушення митних правил.

Накладення адміністративного стягнення є одним з найважливіших і найвідповідальніших моментів правозастосовної діяльності уповноважених органів, адже досягти мети адміністративної відповідальності можливо лише за умови обґрунтованості та справедливості призначуваного покарання.

Застосування стягнення не є механічним перенесенням санкції порушеної митно-правової норми в постанову у справі, адже санкції, як правило, є відносно визначеними та альтернативними і розраховані на багаторазовість використання та невизначене коло осіб.

При накладенні адміністративного стягнення треба дотримуватись двох основних критеріїв:

– об'єктивного, який полягає у тому, що стягнення накладається відповідно до МК. При цьому мають враховуватись особливості вчиненого правопорушення – заподіяна ним шкода майнового та немайнового характеру, суспільна шкода;

– суб'єктивного – передбачає оцінку особистих якостей правопорушника, його майнового статусу, врахування обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність за скоєне правопорушення.

Призначення покарання повинно здійснюватись у повній відповідності до вимог законодавства, яке визначає правила накладення адміністративних стягнень, в тому числі й за порушення митних правил. *До таких загальних правил належать:*

1) загальні принципи накладення стягнень;

2) обставини, що враховуються при притягненні до відповідальності;

3) порядок накладення стягнень при вчиненні кількох правопорушень;

4) правила обчислення строків накладення стягнень та строків їх давності.

Накладення стягнень за скоєння порушення митних правил є важливим етапом юрисдикційної діяльності митних органів та суду і повинно здійснюватись у повній відповідності до принципів, що містяться у Конституції та законодавчих актах.

Сутність *принципу законності* в даному контексті полягає в тому, що:

– підставою притягнення особи до адміністративної відповідальності і застосування до неї заходів стягнення є протиправність діяння;

– діяння особи повинно бути правильно кваліфіковано;

– органи (посадові особи) мають право розглядати лише ті справи, що їм підвідомчі, та обирати вид і розмір стягнення в межах наданих їм повноважень;

– стягнення за порушення митних правил накладається лише таке, яке передбачено відповідною статтею МК і в межах, установлених нею, у повній відповідності до його вимог тощо.

Принцип доцільності передбачає:

– індивідуалізацію покарання, яка означає, що при накладенні стягнення враховуються характер вчиненого правопорушення, обставини, за яких воно було скоєно, особа порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують або обтяжують відповідальність, та інші суб'єктивні ознаки, що характеризують особу правопорушника та його діяння;

– економію каральних заходів: митно-правові норми є відносно визначеними і мають альтернативність санкцій, що дає можливість уповноваженій особі обрати покарання, адекватне скоєному та його наслідкам.

Принцип оперативності впливу, реалізація якого обумовлена тим, що ефективність діяльності державних органів залежить від своєчасності й послідовності у виконанні своїх обов'язків щодо охорони і захисту особи і суспільства від проявів протиправної поведінки окремих суб'єктів та їх покарання. Реалізації цього принципу сприяє закріплення митно-правовими нормами досить обмежених в часі термінів вчинення різноманітних дій суб'єктами деліктних відносин та строків давності.

Принцип додавання стягнень передбачає, що покарання, які накладаються за сукупність порушень митних правил, можуть поглинатись одне одним.

Нормами чинного законодавства закріплені фактори та умови, що визнаються обставинами, які повинні бути враховані під час притягнення до адміністративної відповідальності і, відповідно, при накладенні стягнення. Перелік зазначених факторів та умов міститься не в МК, а в законодавстві України про адміністративні правопорушення, тому при їх застосуванні слід користуватись статтями КпАП. До таких обставин належать обставини, що виключають, звільняють, замінюють, пом'якшують чи обтяжують відповідальність.

До *обставин, що виключають адміністративну відповідальність,* належать умови і фактори, за наявності яких особа, в діяннях якої хоча і є ознаки порушення митних правил, не визнається правопорушником.

Не підлягають адміністративній відповідальності:

– особи, які вчинили порушення митних правил з метою усунення небезпеки, яка загрожувала правам і свободам громадян, установленому порядку управління в сфері митної діяльності, якщо ця небезпека за даних обставин не могла бути усунута іншими засобами і якщо заподіяна шкода є менш значною, ніж та, яку було відвернуто (ст. 18 КпАП);

– особи, які вчинили протиправне діяння при захисті установленого порядку управління в сфері митної діяльності від протиправного посягання шляхом заподіяння посягаючому шкоди, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони (ст. 19 КпАП);

– особи, які знаходилися під час вчинення протиправного діяння в стані неосудності, тобто не могли усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хворобливого стану психіки (ст. 20 КпАП);

– особи, які вчинили порушення митних правил, передбачених внаслідок аварії чи непереборної сили, якщо це підтверджено відповідними документами.

До *обставин, що звільняють від відповідальності за порушення митних правил,* належать умови і фактори, за наявності яких особа, хоча й визнається винною у вчиненні правопорушення, передбаченого МКУ, але звільняється від реального виконання покарання за свої протиправні діяння. Треба зазначити, що за цих умов особа вважається правопорушником.

Звільняються від відповідальності:

– іноземці, які згідно з чинним законодавством та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України (ст. 16 КпАП);

– особи, які вчинили правопорушення, яке уповноважена посадова особа визнала як малозначуще, тобто таке, шо не має значної суспільної небезпеки, не спричинило або нездатне завдати бодай найменшої шкоди суспільним інтересам, правам і свободам громадян, установленому порядку управління в сфері митної діяльності (ст. 22 КпАП).

До *обставин, що замінюють адміністративну відповідальність на інший вид юридичної відповідальності,* належать умови і фактори, за наявності яких уповноважена особа може прийняти рішення про доцільність зміни виду відповідальності з метою досягнення більшого попереджувального, виховного або карального впливу на особу правопорушника.

Адміністративна відповідальність може бути замінена на:

– заходи виховного впливу, що можуть бути застосовані до неповнолітніх у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років (ст. 24-1 КпАП);

– кримінальну відповідальність у разі порушення кримінальної справи за матеріалами, отриманими при провадженні справи про порушення митних правил (ст. 391 МК).

Обставини, що пом'якшують відповідальність за порушення митних правил. У ст. 34 КпАП встановлено фактори і умови, за наявності яких посадова особа митних органів чи суддя можуть призначити менш суворі міри адміністративної відповідальності з тих, що передбачені статтею МК. На відміну від кримінального закону, пом'якшення адміністративного покарання можливе лише в межах санкції застосовуваної статті.

Такими пом'якшуючими обставинами визнаються:

1) щире каяття винного;

2) відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення, добровільне відшкодування збитків або усунення заподіяної шкоди;

3) вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або при збігу тяжких особистих чи сімейних обставин;

4) вчинення правопорушення неповнолітнім;

5) вчинення правопорушення вагітною жінкою або жінкою, яка має дитину віком до одного року.

Перелік цих обставин є відкритим, що означає, що уповноважена посадова особа, яка приймає рішення у справі про порушення митних правил, може визнати пом'якшуючими й обставини, не зазначені в законодавстві, але які, на її думку, мають значення при накладенні стягнення.

Обставинами, що обтяжують відповідальність за порушення митних правил (ст. 35 КпАП), визнаються фактори і умови, за наявності яких уповноважена особа може призначити більш суворе покарання з тих, що передбачені статтею МК, за якою було кваліфіковано протиправне діяння. Вчинення правопорушення за даних обставин, як правило, свідчить про підвищений ступінь суспільної шкідливості конкретного діяння та про сталу антигромадську позицію правопорушника і його схильність до протиправної поведінки. Обставини, зазначені в ст. 35 КпАП, є підставою для посилення стягнення лише за умови, що вони не передбачені як кваліфікуюча ознака конкретним юридичним складом порушення митних правил. Перелік даних обставин є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає. До обставин, що обтяжують відповідальність, належать:

1) продовження протиправної поведінки, незважаючи на вимогу посадових осіб митних органів припинити її;

2) повторне протягом року вчинення однорідного порушення митних правил, за яке особу вже було піддано стягненню;

3) вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила злочин;

4) втягнення неповнолітнього в правопорушення;

5) вчинення правопорушення групою осіб;

6) вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин;

7) вчинення правопорушення в стані сп'яніння. Остання обставина може бути визнана обтяжуючою залежно від характеру порушення митних правил.

В повсякденному житті часто зустрічаються випадки вчинення однією особою кількох порушень митних правил (сукупність правопорушень).

Сукупність правопорушень необхідно відрізняти від триваючих та продовжуваних правопорушень та від їх повторності.

За загальним правилом у разі вчинення особою двох або більше порушень митних правил стягнення накладається за кожне окремо.

Винятком з цього правила є ситуація, коли справа про порушення митних правил одночасно розглядається однією й тією ж посадовою особою митного органу чи суддею. В цьому випадку стягнення накладається в межах санкції, встановленої за більш серйозне правопорушення з тих, що були вчинені. За цих умов до основного стягнення може бути приєднано також одне з додаткових стягнень, передбачених за будь-яке з вчинених правопорушень.

Адміністративні стягнення за порушення митних правил не може бути застосовано інакше, як на підставі та в порядку, що встановлені Митним Кодексом та іншими законами України.

Додержання митними органами вимог закону в разі застосування адміністративних стягнень за порушення митних правил забезпечується здійсненням систематичного контролю з боку органів вищого рівня та їх посадових осіб, правом оскарження постанов у справах про порушення митних правил та іншими заходами, передбаченими законодавством України.

Якщо справи про порушення митних правил розглядаються митними органами, адміністративне стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше ніж через шість місяців з дня вчинення правопорушення, а у разі розгляду митними органами справ про триваючі порушення митних правил, у тому числі передбачені статтями 469, 477-481, 485 Митного Кодексу, - не пізніше ніж через шість місяців з дня виявлення цих правопорушень.

Якщо справи про порушення митних правил розглядаються судами (суддями), адміністративне стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше ніж через шість місяців з дня вчинення правопорушення, а в разі розгляду судами (суддями) справ про триваючі порушення митних правил, у тому числі передбачені статтями 469, 477-485 Митного Кодексу, - не пізніше ніж через шість місяців з дня виявлення цих правопорушень.

У разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях правопорушника ознак порушення митних правил, адміністративні стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше ніж через три місяці з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження, але не пізніше ніж через два роки з дня вчинення правопорушення.

4. Види порушень митних правил та відповідальність за такі правопорушення

Стаття 468. Порушення режиму зони митного контролю

1. Проведення господарських робіт у зоні митного контролю, переміщення через межі зони митного контролю і в межах цієї зони товарів, транспортних засобів, перетинання меж зони митного контролю громадянами, які не перетинають митний кордон України, та посадовими особами державних органів, які не здійснюють види контролю, зазначені у частині першій статті 319 цього Кодексу, та їх пересування в межах цієї зони з порушенням порядку, встановленого статтею 332 цього Кодексу, -

тягнуть за собою попередження або накладення штрафу в розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 469. Неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем

1. Проведення з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем на складі тимчасового зберігання, на складі організації - отримувача гуманітарної допомоги або на митному складі, операцій, не передбачених статтями 203, 325 цього Кодексу, або проведення операцій, передбачених зазначеними статтями, без дозволу органу доходів і зборів, -

тягнуть за собою попередження або накладення штрафу в розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Зміна стану товарів, митне оформлення яких не закінчено, або товарів, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем на складі тимчасового зберігання, на складі організації - отримувача гуманітарної допомоги або на митному складі, користування та розпорядження ними без дозволу органу доходів і зборів, а так само невжиття передбачених частиною четвертою статті 204 цього Кодексу заходів щодо товарів, строк тимчасового зберігання яких під митним контролем на складі тимчасового зберігання, на складі організації - отримувача гуманітарної допомоги або на митному складі закінчився, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі п’ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. Видача без дозволу органу доходів і зборів або втрата товарів, митне оформлення яких не закінчено, або товарів, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем на складі тимчасового зберігання, на складі організації - отримувача гуманітарної допомоги або на митному складі, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 470. Недоставлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення та документів до органу доходів і зборів призначення, видача їх без дозволу органу доходів і зборів або втрата

1. Перевищення встановленого статтею 95 цього Кодексу строку доставки товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що перебувають під митним контролем, до органу доходів і зборів призначення (а при переміщенні в межах зони діяльності одного органу доходів і зборів - від одного підрозділу цього органу до іншого), митних або інших документів на ці товари, транспортні засоби не більше ніж на одну добу -

тягне за собою попередження або накладення штрафу в розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Вчинення правопорушення, передбаченого частиною першою цієї статті, особою, яка протягом року притягалася до відповідальності за вчинення такого правопорушення, а так само перевищення встановленого статтею 95 цього Кодексу строку доставки товарів,

транспортних засобів комерційного призначення, митних або інших документів на ці товари, транспортні засоби більше ніж на одну добу, але не більше ніж на десять діб -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. Перевищення встановленого статтею 95 цього Кодексу строку доставки товарів, транспортних засобів комерційного призначення, митних або інших документів на ці товари більше ніж на десять діб, а так само втрата цих товарів, транспортних засобів, документів чи видача їх без дозволу органу доходів і зборів -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 471. Порушення порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) спрощеного митного контролю

1. Порушення встановленого цим Кодексом порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) спрощеного митного контролю, тобто переміщення через митний кордон України особою, яка формою проходження митного контролю обрала проходження (проїзд) через "зелений коридор", товарів, переміщення яких через митний кордон України заборонено або обмежено законодавством України, або товарів в обсягах, що перевищують неоподатковувану норму переміщення через митний кордон України, -

тягне за собою накладення штрафу в розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а у разі якщо безпосередніми предметами правопорушення є товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено або обмежено законодавством України, - також конфіскацію цих товарів.

Стаття 472. Недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення

1. Недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, тобто незаявлення за встановленою формою точних та достовірних відомостей (наявність, найменування або назва, кількість тощо) про товари, транспортні засоби комерційного призначення, які підлягають обов'язковому декларуванню у разі переміщення через митний кордон України, -

тягне за собою накладення штрафу в розмірі 100 відсотків вартості цих товарів, транспортних засобів з конфіскацією зазначених товарів, транспортних засобів.

Стаття 473. Пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання

1. Пересилання через митний кордон України в міжнародних експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання законодавством України, а також пересилання у міжнародних поштових відправленнях товарів, заборонених до пересилання актами Всесвітнього поштового союзу, -

тягне за собою конфіскацію цих товарів.

Стаття 474. Перешкоджання посадовій особі органу доходів і зборів в доступі до товарів, транспортних засобів, документів

1. Перешкоджання посадовій особі органу доходів і зборів під час здійснення нею митного контролю або провадження в справі про контрабанду чи порушення митних правил у доступі до товарів, транспортних засобів, документів -

тягне за собою накладення штрафу в розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Вчинення правопорушення, передбаченого частиною першою цієї статті, особою, яка протягом року притягалася до відповідальності за вчинення такого правопорушення, а так само перешкоджання посадовій особі органу доходів і зборів, невиконання її вимог під час проведення перевірки обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем, чи документальної перевірки дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 475. Неподання органу доходів і зборів звітності щодо товарів, які перебувають під митним контролем

1. Неподання утримувачем магазину безмитної торгівлі, складу тимчасового зберігання, митного складу, вантажного митного комплексу, особою, відповідальною за експлуатацію складу організації - отримувача гуманітарної допомоги, органу доходів і зборів звіту про рух товарів, а також порушення порядку ведення обліку таких товарів -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі п’ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 476. Переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності

1. Ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території товарів, призначених для виробничої або іншої підприємницької діяльності, з порушенням охоронюваних законом прав інтелектуальної власності -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією товарів, що переміщуються з порушенням права інтелектуальної власності.

Стаття 477. Порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів за межі цієї території та/або встановленого законодавством порядку проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони

1. Порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів з цієї території, проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони, а так само порушення встановленого частиною другою статті 436 цього Кодексу строку розпорядження товарами, розміщеними у вільній митній зоні, у разі анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію цієї зони -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 478. Порушення порядку зберігання товарів на митних складах та здійснення операцій із цими товарами

1. Проведення з товарами, що зберігаються в режимі митного складу на митних складах, операцій, передбачених частиною другою статті 127 цього Кодексу, без дозволу органу доходів і зборів -

тягне за собою накладення штрафу в розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Зміна стану товарів, що зберігаються в режимі митного складу на митних складах, без дозволу органу доходів і зборів, невжиття передбачених частиною п’ятою статті 129 цього Кодексу заходів щодо товарів, строк зберігання яких в режимі митного складу закінчився, а так само порушення встановленого частиною другою статті 429 цього Кодексу строку розпорядження товарами, які зберігаються на митному складі, у разі анулювання дозволу на відкриття та експлуатацію цього складу -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі п’ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. Видача без дозволу органу доходів і зборів або втрата товарів, що зберігаються в режимі митного складу на митних складах, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 479. Порушення порядку або строків розпорядження товарами, розміщеними у магазині безмитної торгівлі

1. Порушення встановлених цим Кодексом порядку або строків розпорядження товарами, розміщеними у магазині безмитної торгівлі, у разі ліквідації магазину або зупинення дії чи анулювання дозволу на його відкриття та експлуатацію -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 480. Порушення порядку здійснення операцій з переробки товарів

1. Порушення встановленого цим Кодексом та іншими актами законодавства України порядку здійснення операцій з переробки товарів, у тому числі невивезення за межі митної

території України (неввезення на митну територію України) товарів, що переміщувалися через митний кордон України з метою переробки, та/або продуктів їх переробки після закінчення строку переробки, -

тягне за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 481. Перевищення строку тимчасового ввезення або тимчасового вивезення товарів

1. Перевищення встановленого відповідно до цього Кодексу строку тимчасового ввезення товарів на митну територію України або строку тимчасового вивезення товарів за межі митної території України не більше ніж на три доби -

тягне за собою попередження або накладення штрафу в розмірі п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Вчинення правопорушення, передбаченого частиною першою цієї статті, особою, яка протягом року притягалася до відповідальності за вчинення такого правопорушення, а так само перевищення строку тимчасового ввезення товарів на митну територію України або строку тимчасового вивезення товарів за межі митної території України більше ніж на три доби, але не більше ніж на десять діб -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. Перевищення строку тимчасового ввезення товарів на митну територію України або строку тимчасового вивезення товарів за межі митної території України більше ніж на десять діб -

тягне за собою накладення штрафу в розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 482. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем

1. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, тобто поза місцем розташування органу доходів і зборів або поза робочим часом, установленим для нього, і без виконання митних формальностей, або з незаконним звільненням від митного контролю внаслідок зловживання службовим становищем посадовими особами органу доходів і зборів –

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 100 відсотків вартості товарів, транспортних засобів - безпосередніх предметів порушення митних правил з конфіскацією цих товарів, транспортних засобів і транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза митним контролем.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яка протягом року притягалася до відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого цією статтею або статтею 483 цього Кодексу, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 200 відсотків вартості товарів, транспортних засобів - безпосередніх предметів порушення митних правил з конфіскацією цих товарів, транспортних засобів і транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза митним контролем.

Стаття 483. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю

1. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю, тобто з використанням спеціально виготовлених сховищ (тайників) та інших засобів або способів, що утруднюють виявлення таких товарів, або шляхом надання одним товарам вигляду інших, або з поданням органу доходів і зборів як підстави для переміщення товарів підроблених документів чи документів, одержаних незаконним шляхом, або таких, що містять неправдиві відомості щодо найменування товарів, їх ваги (з урахуванням допустимих втрат за належних умов зберігання

і транспортування) або кількості, країни походження, відправника та/або одержувача, кількості вантажних місць, їх маркування та номерів, неправдиві відомості, необхідні для визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД та його митної вартості, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 100 відсотків вартості товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил з конфіскацією цих товарів, а також товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яка протягом року притягалася до відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого цією статтею або статтею 482 цього Кодексу, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 200 відсотків вартості товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил з конфіскацією цих товарів, а також товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України.

Стаття 484. Зберігання, перевезення чи придбання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю

1. Зберігання, перевезення, придбання чи використання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 100 відсотків вартості цих товарів, транспортних засобів або їх конфіскацію.

Стаття 485. Дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів

1. Заявлення в митній декларації з метою неправомірного звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру неправдивих відомостей щодо істотних умов зовнішньоекономічного договору (контракту), ваги (з урахуванням допустимих втрат за належних умов зберігання і транспортування) або кількості, країни походження, відправника та/або одержувача товару, неправдивих відомостей, необхідних для визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД та його митної вартості, та/або надання з цією ж метою органу доходів і зборів документів, що містять такі відомості, або несплата митних платежів у строк, встановлений законом, або інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів, а так само використання товарів, стосовно яких надано пільги щодо сплати митних платежів, в інших цілях, ніж ті, у зв'язку з якими було надано такі пільги, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 300 відсотків несплаченої суми митних платежів.

ЛЕКЦІЯ 16 «КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОНТРАБАНДІ»

1. Поняття злочину. Підстави кримінальної відповідальності.
2. Поняття, склад та ознаки контрабанди.
3. Стадії вчинення злочину. Співучасть у злочині.
4. Заходи запобігання і протидії контрабанді.

1. Поняття злочину. Підстави кримінальної відповідальності

Поняття злочину чітко визначено у Кримінальному Кодексі України (ККУ). Так, у ст. 11 ККУ злочином названо суспільне небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину.

Не є злочином дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого

діяння, передбаченого ККУ, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі.

Класичний перелік ознак злочину складається з наступних чотирьох ознак: суспільна небезпечність, протиправність, винність та караність. Проте, більш правильно виділяти шість ознак злочину:

7) суспільна небезпечність;
8) злочином є лише діяння (дія або бездіяльність);
9) наявність суб'єкта злочину;
10) винність;
11) протиправність (тобто дане діяння повинно бути передбачене чинним Кримінальним Кодексом України);
12) караність (хоча дана ознака злочину і не зазначена у визначенні злочину, але вона випливає із самої суті поняття злочину, адже вчинення злочину завжди пов'язане з відповідним покаранням).

Згідно із ст. 2 ККУ підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого Кримінальним Кодексом України.

Тобто при наявності об'єктивних ознак (об'єкт, діяння, наслідки, час, спосіб, місце, обстановка вчинення злочину) і суб'єктивних ознак (суб'єкт, вина, мотив і мета), які характеризують певне суспільно-небезпечне діяння.

Ч. 2. цієї статті вказує, що особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

За ч. 3. ст. 2 ніхто не може бути притягнений до кримінальної відповідальності за той самий злочин більше одного разу.

2. Поняття, склад та ознаки контрабанди

Вважається, що контрабанда виникла разом з митною системою і державою як такою.

Протягом історії контрабанда мала особливий розвиток в країнах, де або запроваджувались високі митні тарифи на імпорт деяких груп товарів, як, наприклад, у Британії наприкінці XVIII ст. були встановлені високі мита на алкоголь та предмети розкоші, що сприяло їх незаконному завезенню з материка, або в тих країнах, де за умов дефіциту якихось груп товарів, встановлені штучні, санкціоновані державою обмеження на їх імпорт, як протягом майже всієї історії існування після Другої світової війни СРСР.

Найчастішими передумовами для виникнення контрабанди є різниця (іноді дуже значна) цін на окремі товари всередині держави та поза її межами. Так, з причини єдиної тарифної і цінової політики у країнах ЄС, ціни на більшість товарів споживання в Україні у порівнянні з цінами у сусідніх державах—членах ЄС (Польща, Словаччина, Угорщина тощо) є набагато вищими, що породжує значні передумови для контрабанди; те саме стосується ситуації з бензином у Тунісі, внутрішня ціна на який є в декілька разів вищою, ніж в сусідніх Алжирі та Лівії, що зумовлює значне ввезення до Тунісу більш дешевого палива контрабандою.

У державах, проти яких запроваджено торгівельне ембарго або діють інші санкції (зазвичай політичні санкції тісно пов'язані з економічними — обмеження або заборона на здійснення комерційних і банківських операцій) також набирає обертів контрабанда та інші негативні економічні явища, такі як, скажімо, «чорний ринок». Наприклад, після запровадження міжнародного ембарго проти Куби імпорт багатьох товарів до цієї держави став контрабандним, те саме сталося у 1990-і роки після введення санкцій щодо Сербії — тільки завдяки контрабанді палива і товарів широкого вжитку економіка Сербії не зазнала повного краху. У таких умовах нерідко сама держава в особі своїх вищих чиновників «покриває» здійснення контрабанди. Ну і вже справжніми «розсадниками» контрабанди є невизнані (сепаратистські) державні формування, наприклад, як Придністровська

Молдавська Республіка або Південна Осетія, а також нестабільні слабкі держави, у яких правова система, митний контроль є несталими, або ті, що переживають значні внутрішні потрясіння (Сомалі).

Переміщення деяких предметів завдає не лише економічної шкоди окремим державам, а й нерідко несе загрозу життю і здоров'ю громадян — це стосується контрабанди зброї, наркотичних речовин, вибухівки тощо. Більшість з таких злочинів є міжнародними і нерідко кваліфікується не як контрабанда, а як міжнародний тероризм. Ці злочини набули особливого поширення у другій половині XX ст. з процесами глобалізації і утворення міжнародної злочинності та мережі міжнародних терористичних організацій.

У більшості національних законодавств світу контрабанда є злочином, за здійснення якого передбачене відповідне покарання.

У Росії та Білорусі, на відміну від України, контрабанда може бути кваліфікованим злочином. Сучасне українське кримінальне право здебільшого кваліфікує контрабанду як окремий вид злочину, тоді як у більшості законодавств світу «окремі» контрабанди виступають різними злочинами. В англо-американському праві термін «контрабанда» має відповідник англ. *Smuggling* (синонім англ. *trafficking* «переміщення»), який є набагато ширшим за поняття «контрабанда» в українському кримінальному праві і охоплює взагалі незаконне переміщення як предметів, так і осіб. Тобто «покриває» велике число інших злочинів за українським кримінальним законодавством — незаконна торгівля людьми, незаконна імміграція, «незаконні фінансові переміщення», тобто відмивання грошей, наприклад з метою уникнення оподаткування тощо.

Контрабандою, згідно з ст. 201 ККУ, є **переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації.**

Основним безпосереднім **об'єктом** злочину є встановлений порядок переміщення відповідних предметів через митний кордон України, який є необхідною умовою нормальної діяльності митних органів щодо стягнення передбачених законодавством платежів, здійснення митного контролю і митного оформлення предметів. **Додатковим** факультативним **об'єктом** контрабанди можуть виступати встановлений порядок обігу предметів дозвільної системи, громадська безпека, здоров'я населення.

Предмети контрабанди

Культурні цінності - об’єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України (оригінальні художні твори живопису, графіки та культури; предмети пов’язані з історичними подіями, розвитком суспільства та держави, історією науки та культури; предмети музейного значення, знайдені під час археологічних розкопок; унікальні та рідкісні музичні інструменти; рідкісні монети, ордени, медалі, печатки та інші предмети колекціонування; рідкісні поштові марки тощо.

Отруйні речовини — це отрути, токсини (бойові, лікарські, сільськогосподарські та інші), які, потрапляючи всередину організму людини через органи дихання, травлення або через шкіру, здатні викликати смерть людини або психоневрологічний розлад, порушення дихання чи функції серцево-судинної системи, ураження нирок (нефропатію) чи печінки (гепатопатію) тощо. Вони можуть бути мінерального (миш'як, стрихнін, ртуть та сулема, синильна кислота та інші ціаніди, пестициди тощо), рослинного (отрута, виділена із мухомора, блідої поганки тощо), тваринного (зміїна отрута та отрута, що виробляється членистоногими тваринами) або змішаного чи штучного (хімічного) походження.

Сильнодіючі речовини — це лікарські, побутові, промислові та інші хімічні речовини, здатні своїм впливом на живий організм заподіяти йому шкоди. До них, зокрема, віднесені аміназин, бісептол, гросептол, еритроміцин, ефералган, камфора, корвалол, ністатин, нітрогліцерин, новокаїн, сульфадимезин, тетрациклін, фурацилін, деякі інсуліни та вітаміни, кислота нікотинова, настойки женьшеню і прополісу, розчин йоду спиртовий. До сильнодіючих речовин належать також й інші кислоти, луги, солі.

Незаконне переміщення зазначених сильнодіючих речовин через митний кордон України має тягнути кримінальну відповідальність за ст. 201 тільки у тих випадках, коли кількість зазначених лікарських засобів значно перевищує розміри, необхідні для лікування конкретної особи.

Під поняттям «**радіоактивні** матеріали» слід розуміти ядерне паливо, яке може виділяти енергію шляхом самопідтримуваного ланцюгового процесу ядерного поділу поза ядерним реактором, радіоактивні продукти та відходи, а також речовини природного або штучного походження, що містять у своєму складі радіоактивні ізотопи, які здатні до первісного випромінювання (руда уранова або торієва уран-233, плутоній-239, америцій-242 тощо). Обладнання та установки (технічні пристрої) — джерела іонізуючого випромінювання (обладнання ядерних реакторів, установки для поділу ізотопів, системи конверсії тощо) — не є в прямому розумінні слова речовинами. Речі, що набули радіоактивності внаслідок впливу радіоактивних матеріалів (проби ґрунту, техніка, одяг тощо), також не можуть визнаватися радіоактивними речовинами.

Об'єктивна сторона контрабанди виражається в діях, які полягають у незаконному переміщенні відповідних предметів через митний кордон України.

Переміщення предметів через митний кордон України поза митним контролем означає їх переміщення:

4) поза місцем розташування митного органу;
5) поза часом здійснення митного оформлення (тобто до відкриття чи після закриття митниці, яка є тимчасовою або працює не цілодобово);
6) із використанням незаконного звільнення від митного оформлення.

Переміщення предметів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю, поділяється на фізичне та документальне.

Фізичне:

4) з використанням тайників (спеціально, з метою вчинення контрабанди, виготовлених або обладнаних схованок в транспортних засобах, устаткуванні, тарі, предметах одягу тощо);
5) з використанням інших засобів, що утруднюють виявлення предметів (з приховуванням предметів в організмі чи на тілі людини або тварини, в одязі, взутті, головному вбранні, в порожнинах транспортного засобу, в багажі, продуктах харчування, речах особистого користування тощо);
6) шляхом надання одним предметам вигляду інших через істотну заміну зовнішніх характерних ознак предметів, а також їх тари, упаковки етикеток, ярликів, що дозволяє віднести предмети контрабанди до предметів іншого виду (наприклад, так зване камуфлювання справжності);

Документальне:

4) з поданням митному органу України як підстави для переміщення предметів через митний кордон підроблених документів;
5) документів, одержаних незаконним шляхом (наприклад, в результаті надання уповноваженій особі як підстави для видачі документів завідомо неправдивих відомостей або внаслідок зловживання службовою особою своїм службовим становищем чи службової недбалості);
6) документів, що містять неправдиві дані (щодо ваги, кількості асортименту, найменування, вартості предметів та інших характеристик; щодо суті угоди, відправника або одержувача предметів; щодо держави, з якої вони вивезені або в яку переміщуються; щодо підстав для переміщення предметів).

Контрабанда є злочином з формальним складом. До визначення моменту закінчення контрабанди потрібно підходити диференційовано і враховувати те, чи відбувається ввезення чи вивезення предметів злочину, а також місце здійснення протиправних дій. Якщо предмети ввозяться на митну територію України або вивозяться із спеціальних митних зон на решту митної території, контрабанда має розглядатись як закінчений злочин у разі фактичного переміщення предметів через митний кордон. При цьому не має значення, вдалося чи ні винному вивезти предмети контрабанди за межі зони митного контролю.

Якщо предмети вивозяться за межі митної території України або ввозяться з іншої частини митної території до спеціальних митних зон, контрабанда визнається закінченою після вчинення дій, спрямованих на реалізацію наміру відповідно ввезти чи вивезти предмети, — з моменту виявлення їх під час митного контролю.

Суб'єктом злочину є осудна особа, яка досягла 16-річного віку, у т.ч. особа, яка користується правом дипломатичного імунітету, незалежно чи є ці особи власниками цих предметів чи ні. Дії службової особи, яка сприяла незаконному переміщенню предметів через митний кордон, слід розглядати як пособництво у контрабанді та, за наявності підстав, як відповідний злочин у сфері службової діяльності.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом. Недекларування відповідних предметів, вчинене з необережності, не містить ознак коментованого складу злочину. Не може бути притягнута до кримінальної відповідальності за контрабанду особа, яка добросовісно помиляється щодо того, чи є даний предмет культурною цінністю або отруйною речовиною (наприклад, якщо ця культурна цінність тривалий час зберігалась у родині особи або якщо ця речовина була вільно придбана особою в крамниці іншої країни).

Як вже зазначалось вище за скоєння контрабанди притягуються фізичні особи, які досягли 16 років на момент вчинення злочину. Караються винні особи позбавленням волі на строк від трьох до семи років з конфіскацією предметів контрабанди.

Кваліфікуючими ознаками злочину (ч. 2 ст. 201) є вчинення його: 1) за попередньою змовою групою осіб; 2) особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею, карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років з конфіскацією предметів контрабанди та з конфіскацією майна.

3. Стадії вчинення злочину. Співучасть у злочині

Стадії вчинення злочину є видами цілеспрямованої діяльності, етапами реалізації злочинного наміру і тому можуть бути тільки у злочинах, вчинених з прямим умислом.

Стадії вчинення злочину відрізняються між собою і моментом закінчення злочинного діяння. Воно може бути закінчено винним, але його вчинення може і не вдатися, і тому припинитися на попередніх стадіях (готування до злочину або замаху на злочин). Якщо злочин закінчений, він поглинає попередні етапи (стадії) вчинення, вони не мають самостійного значення і не впливають на кваліфікацію. Проте ці стадії мають самостійне юридичне значення, коли злочин незакінчений з причин, які не залежали від волі винного. У цих випадках його діяння кваліфікуються відповідно як готування до злочину чи замах на злочин.

Чинний Кодекс визнає злочинними та караними **три стадії вчинення злочину:**

— **готування до злочину (ст. 14);**
— **замах на злочин (ст. 15);**
— **закінчений злочин (ч. І ст. 13).**

Перші дві стадії — готування до злочину та замах на злочин носять найменування (назву) "незакінчений злочин" і є його видами.

Готування до злочину - це *підшукування* або *пристосування* засобів чи знарядь, підшукування співучасників або змова на вчинення злочину, усунення перешкод, а також інше умисне створення умов для вчинення злочину. Таким чином, готування до злочину є початковою стадією умисного злочину, під час якої особа ще безпосередньо не вчиняє злочин, але спрямовує свої зусилля на *підготовку* до його вчинення.

Замахом на злочин є вчинення особою з *прямим умислом* діяння (дії або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на вчинення злочину, якщо при цьому злочин не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі. Тобто замах на злочин — це є, по суті, невдала спроба посягання на об'єкт злочину, оскільки діяння винного не спричинили йому шкоди, а злочин не доводиться до кінця з причин, які не залежать від волі винного і всупереч його бажанню довести злочин до кінця.

Закон поділяє замах на злочин на два види: *закінчений* і *незакінчений.*

Замах на вчинення злочину є *закінченим,* якщо особа виконала усі дії, які вважала необхідними, для доведення злочину до кінця, але злочин не було закінчено з причин, які не

залежали від її волі. Прикладом може служити випадок, коли злочинець, бажаючи позбавити іншу людину життя, стріляє у неї, спричиняючи, таким чином, тяжке поранення, але потерпілий залишається живим внаслідок вчасно наданій медичній допомозі лікаря, котрий у цей момент проходив поруч.

Замах на вчинення злочину є ***незакінчений,*** якщо особа з причин, що не залежали від її волі, не вчинила усіх дій, які вважала необхідними, для доведення злочину до кінця. Так, наприклад, злодій, бажаючи викрасти чуже майно, проник у квартиру і почав складати викрадені речі у валізу, але в цей момент до квартири зайшов власник і затримав злочинця під час вчинення злочину. У такому випадку має місце незакінчений замах на таємне викрадення чужого майна.

Закінченим злочином визнається діяння, яке містить усі ознаки злочину. Тобто злочин вважається закінченим у тому випадку, якщо об'єктивні і суб'єктивні ознаки вчиненого злочину повністю відповідають об'єктивним і суб'єктивним ознакам складу злочину, передбаченого в Особливій частині ККУ. Варто зазначити, що в одних випадках для визнання певних злочинів закінченими необхідне настання суспільно небезпечних наслідків у результаті злочинних діянь (злочини з *матеріальним складом),* а в інших випадках для визнання злочину закінченим не потрібне настання суспільно небезпечних наслідків (злочини з *формальним складом).*

У закінченому злочині існує єдність об'єктивної і суб'єктивної сторін. Тут винний повною мірою реалізував намір, завершив злочин, виконав усі діяння (дії чи бездіяльність), які складають об'єктивну сторону складу злочину *(див. коментар до ч. І ст. 2),* спричинив шкоду об'єкту. Закінчені злочини сформульовані в диспозиціях Особливої частини Кримінального Кодексу України. Момент закінчення злочину є різним залежно від конструкції складу злочину, від опису ознак злочинного діяння в законі. За моментом закінчення злочини поділяються **на три види**:

— злочини з матеріальним складом;

— **злочини з формальним складом;**

— **злочини з усіченим складом.**

При замаху на злочин встановлення ступеня здійснення злочинного наміру дає можливість визначити вид замаху, ступінь близькості настання суспільно небезпечного наслідку, реально спричиненої шкоди тощо.

Добровільна відмова від вчинення контрабанди можлива лише на стадії готування до незаконного переміщення предметів через митний кордон або незакінченого замаху на його вчинення, коли особа усвідомлює можливість доведення злочину до кінця, але з власної ініціативи відмовляється від цього. Добровільна відмова виключається, якщо особа видає предмети контрабанди у зв'язку з оголошенням їй рішення про проведення особистого огляду (виняткова форма митного контролю), огляду або переогляду транспортних засобів, товарів та інших предметів, оскільки порушник митного законодавства розуміє об'єктивну неможливість доведення злочинного наміру до кінця через наявність нездоланної перешкоди.

Злочин може бути вчинений як однією особою, так і спільними діями декількох (двох і більше) осіб.

У таких випадках виникає питання про вчинення злочину у співучасті.

Вчинення злочину у співучасті становить більшу суспільну небезпеку, ніж вчинення його однією особою, полегшує його скоєння і приховування.

Вчинення злочину у співучасті визнається ***обставиною, яка обтяжує відповідальність і покарання.*** Наприклад, умисне вбивство, вимагання, шахрайство, де обтяжуючими (кваліфікуючими) обставинами є їх вчинення за попередньою змовою групою осіб.

У Кримінальному Кодексі зазначено, що **співучастю у злочині є умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину (ст. 26 ККУ).**

Таким чином, **співучасть** - це об'єднання, коли кілька осіб вчинюють один і той же злочин спільно і умисно.

Об'єктивні ознаки співучасті - вчинення одного і того самого злочину декількома (двома і більше) особами, і спільно.

Суб'єктивні ознаки співучасті - це умисна спільна участь у вчиненні умисного злочину.

У злочинах, які скоюються з *необережності,* співучасті бути не може. Не буде співучасті і тоді, коли одна особа діє умисно, а інша з необережності.

Кожен із співучасників повинен мати ознаки *суб'єкта злочину,* а саме: бути фізичною, осудною особою, досягти віку кримінальної відповідальності (16 років, а в окремих випадках - 14 років) або мати ознаки спеціального суб'єкта (наприклад, службова особа, військовослужбовець, водій транспортного засобу тощо).

Залежно від ролі, яку виконували співучасники злочину, вони поділяються законом на такі види: (ст. 27 ККУ)

виконавець;
організатор;
підбурювач;
пособник.

Виконавець (співвиконавець*)* - це особа, яка у співучасті з іншими суб'єктами злочину безпосередньо чи шляхом використання інших осіб, що відповідно до закону не підлягають кримінальній відповідальності (неосудні, психічно хворі, які не досягли віку кримінальної відповідальності), вчинила злочин, передбачений Кримінальним Кодексом.

Без виконавця немає співучасті, оскільки він безпосередньо реалізує злочинний намір співучасників, тобто вчиняє конкретні злочинні діяння. Тому виконавець - головна, центральна фігура у співучасті.

Організатор - особа, яка організувала вчинення злочину або керувала його вчиненням. Функції організатора можуть бути такими: підшукування учасників злочину, розробка плану, підшукування об'єктів і жертв замаху, керівництво підготовкою і діями співучасників, фінансування, "прикриття" діяльності злочинних груп тощо. Організатор - найбільш небезпечна фігура співучасті.

Підбурювач - це особа, яка схилила іншого співучасника до вчинення злочину, тобто викликала у виконавця або в інших співучасників бажання, рішучість вчинити злочин. Це може бути здійснено такими способами, як прохання, умовляння, погроза, шантаж, підкуп, насильство, наказ підлеглому, обіцянка винагороди.

Пособник - це особа, яка порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод сприяла вчиненню злочину іншими співучасниками, а також особа, яка заздалегідь обіцяла переховати злочинця, знаряддя чи засоби вчинення злочину, сліди злочину чи предмети, здобуті злочинним шляхом, придбати чи збути такі предмети або іншим чином сприяти приховуванню злочину.

Пособник може вчинити діяння як *активними* діями, так і *бездіяльністю* (наприклад, сторож по домовленості із співучасниками, залишив на час вчинення злочину об'єкт без охорони; касир не закрив сейф). Пособник, як підмовник і організатор, не бере безпосередньо участі у скоєнні злочину. Але на практиці не виключається, коли можливе об'єднання у діяльності співучасників відразу декількох ролей. Наприклад, особа може бути одночасно і організатором, і виконавцем злочину, підбурювачем, і пособником тощо.

Ці обставини враховуються судом під час призначенні покарання. **За об'єктивними ознаками** співучасть поділяється на *просту* і *складну.*

Організатор, підбурювач та пособник підлягають кримінальній відповідальності за відповідною частиною ст. 27, в якій зазначені види співучасників, і статтею Особливої частини КК, яка передбачає злочин, вчинений виконавцем. Наприклад, за вчинений виконавцем розбій, організатор відповідає за ч. 3 ст. 27 і ч. 2 ст. 187; підбурювач - за ч. 4 ст. 27 і ч. 2 ст. 187; пособник - за ч. 5 ст. 27 і ч. 2 ст. 187.

Співучасть є самостійним інститутом і має важливе значення в кримінальному праві, оскільки дає змогу правильного застосування норм Кримінального Кодексу.

4. Заходи запобігання і протидії контрабанді

Відповідно до законів України митні органи з метою виявлення джерел і каналів незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, осіб, які беруть

участь у цьому, разом з іншими державними органами, що мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність, можуть використовувати метод контрольованої поставки зазначених засобів, речовин і прекурсорів.

Порядок проведення контрольованої поставки визначається Митним Кодексом і відповідним нормативно-правовим актом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері захисту державного кордону, погодженим із Генеральною прокуратурою України та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України.

З метою виявлення та притягнення до відповідальності осіб, причетних до вчинення контрабанди, а також з метою вилучення товарів, щодо яких є підозра в незаконному переміщенні через митний кордон України, переміщення таких товарів може здійснюватися під негласним контролем та оперативним наглядом правоохоронних органів.

Порядок проведення негласного контролю за переміщенням товарів визначається Митним Кодексом і відповідним нормативно-правовим актом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері захисту державного кордону, погодженим з Генеральною прокуратурою України та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України.

ЛЕКЦІЯ 17 «ПОРЯДОК ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ»

1. Завдання та зміст провадження у справі про порушення митних правил.
2. Протокол про порушення митних правил.
3. Особи, які беруть участь у провадженні у справах про порушення митних правил.

6. Завдання та зміст провадження у справі про порушення митних правил

Адміністративно-юрисдикційній діяльності митних органів притаманна певна процесуальна форма, зміст якої врегульований правовими нормами, що сконцентровані в Кодексі України про адміністративні правопорушення та Митному Кодексі. Поряд з зазначеними основними законодавчими актами конкретні процедури здійснення цієї діяльності регламентуються також низкою законодавчих та підзаконних нормативних актів. Характерною особливістю діяльності митних органів із застосування заходів адміністративного впливу щодо осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, є законодавча регламентація порядку здійснення конкретних процедур, з яких і складається ця діяльність. Іншими словами, формою реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень митними органами є здійснюване ними ***провадження в справах про порушення митних правил.***

Провадження в справах про порушення митних правил визначається як різновид провадження у справах про адміністративні правопорушення та складається з низки послідовних дій юрисдикційних органів, які згідно з нормами адміністративного та митного законодавства здійснюють заходи, спрямовані на притягнення правопорушників до відповідальності та на забезпечення виконання винесеної постанови.

Аналіз законодавства України дає змогу виділити два види провадження у справах про адміністративні правопорушення: *звичайне та спрощене.* ***Звичайне*** детально регламентовано чинним законодавством. Воно передбачає складання протоколу: визначає зміст, запобіжні заходи і порядок їх застосування; права і обов'язки учасників провадження; порядок розгляду справ; факти, обставини, що є доказами.

Спрощене провадження застосовується щодо невеликої кількості правопорушень, прямо передбачених ст. 258 КпАП. Таке провадження характеризується мінімумом

процесуальних дій та їх оперативністю. Протокол про правопорушення не складається, посадова особа, що виявила правопорушення, приймає і виконує рішення про накладення стягнення (штрафу або попередження) на місці вчинення правопорушення. Однак спрощена процедура притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил чинним законодавством не передбачена.

Завданнями провадження згідно з ст. 245 КпАП є: *своєчасне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законодавством, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання у громадян повагу до законів, їх дотримання, зміцнення законності.*

Варто зауважити, що в чинному законодавстві такі стадії спеціально не виділяються. В юридичній літературі немає єдиної думки щодо їх кількості та назви. **Як правило, у спеціальній літературі виділяється чотири стадії провадження:**

1) порушення справи про порушення митних правил та митне розслідування;

2) розгляд справи по суті та винесення по ній постанови;

3) перегляд справи у зв'язку з оскарженням або опротестуванням постанови у справі;

4) виконання постанови у справі.

Порушення справи про порушення митних правил та митне розслідування – це початкова стадія адміністративного провадження, якою охоплюється комплекс першочергових процесуальних дій, що забезпечують згодом можливість всебічного, повного та об'єктивного розгляду справи по суті.

Фактом порушення адміністративного провадження по конкретній справі офіційно фіксується подія правопорушення та особа, яка його вчинила, з'ясовується суть порушення, робиться його попередня оцінка, збираються конкретні докази.

Приводами та підставами, відповідно до Митного Кодексу, для порушення провадження у справах про порушення митних правил є:

1) безпосереднє виявлення посадовими особами митного органу порушення митних правил;

2) повідомлення про вчинення порушення митних правил, одержані від інших органів (у тому числі митних);

3) повідомлення про вчинення порушення митних правил, одержані від митних і правоохоронних органів іноземних держав, а також від міжнародних організацій.

Спеціальним процесуальним актом про порушення митних правил, подібно постанові про порушення кримінальної справи, є протокол про порушення митних правил. Протокол є єдиною підставою для подальшого провадження у справі про порушення митних правил. Від того, наскільки грамотно він складений, залежить правильність розгляду справи по суті та обґрунтованість застосування стягнення.

В ст. 247 КпАП наведено *обставини, за яких адміністративна справа не порушується, а порушена справа підлягає закриттю:* 1) відсутність події та складу адміністративного правопорушення; 2) недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення 16-річного віку; 3) неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність: 4) вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони; 5) видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення; 6) скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність; 7) закінчення на момент розгляду справи строків, передбачених ст. 38 КпАП; 8) наявність за тим самим фактом щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, іншого законного рішення; 9) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі.

Таким чином, порушення адміністративної справи, яка є початковою стадією провадження у справах про порушення митних правил, становить комплекс процесуальних дій, спрямованих на встановлення самої події правопорушення, обставин проступку, їх фіксацію та кваліфікацію.

Завданнями провадження у справах про порушення митних правил є своєчасне, всебічне, повне та об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її з

дотриманням вимог закону, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню порушень митних правил, та запобігання таким правопорушенням.

Провадження у справі про порушення митних правил включає в себе:

- виконання процесуальних дій, визначених митним законодавством;
- розгляд справи;
- винесення постанови та її перегляд у зв'язку з оскарженням.

Провадження у справах про порушення митних правил здійснюється відповідно до Митного Кодексу, а в частині, що не регулюється ним, - відповідно до законодавства України про адміністративні правопорушення.

Провадження у справі про порушення митних правил вважається розпочатим з моменту складення протоколу про порушення митних правил.

Посадова особа при розгляді справи про порушення митних правил зобов'язана з'ясувати: чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують та/або обтяжують відповідальність, чи є підстави для звільнення особи, що вчинила правопорушення, від адміністративної відповідальності, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Протокол про порушення митних правил мають право складати:

1) посадові особи, які відповідно до посадових інструкцій уповноважені здійснювати митний контроль, митне оформлення і пропуск товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України і які безпосередньо виявили порушення митних правил;

2) посадові особи митних органів, які згідно з посадовими обов'язками мають таке право;

3) інші посадові особи, уповноважені керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, або керівником митниці.

Підставами для порушення справи про порушення митних правил є:

1) безпосереднє виявлення посадовими особами органу доходів і зборів порушення митних правил;

2) офіційні письмові повідомлення про вчинення особою порушення митних правил, отримані від правоохоронних органів, а також органів, що здійснюють види контролю, визначені митним законодавством;

3) офіційні письмові повідомлення про вчинення порушення митних правил, отримані від митних та правоохоронних органів іноземних держав, а також від міжнародних організацій.

Провадження у справі про порушення митних правил здійснюється державною мовою.

Особи, які беруть участь у провадженні у справі про порушення митних правил і не володіють або недостатньо володіють державною мовою, мають право робити заяви, давати пояснення, подавати клопотання рідною мовою, а також користуватися послугами перекладача.

Провадження у справі про порушення митних правил здійснюють, як правило, посадові особи митниці, в зоні діяльності якої було вчинено або виявлено таке порушення. Окремі процесуальні дії у справі про порушення митних правил можуть вчинятися посадовими особами, уповноваженими складати протоколи про порушення митних правил відповідно до статті 490 МКУ, а у випадку, передбаченому статтею 518 МКУ, - також посадовими особами іншого митного органу.

Керівник центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, або особа, яка виконує його обов'язки, має право передавати справу про порушення митних правил для здійснення провадження з однієї митниці до іншої.

Посадові особи центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, можуть здійснювати провадження у будь-якій справі про порушення митних правил, порушеній будь-яким митним органом України.

7. Протокол про порушення митних правил

Про кожний випадок виявлення порушення митних правил уповноважена посадова особа органу доходів і зборів, яка виявила таке порушення, невідкладно складає протокол за формою, установленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Протокол про порушення митних правил повинен містити такі дані:

1) дату і місце його складення;

2) посаду, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол;

3) необхідні для розгляду справи відомості про особу, яка притягується до відповідальності за порушення митних правил, якщо її встановлено;

4) місце, час вчинення, вид та характер порушення митних правил;

5) посилання на статтю цього Кодексу, що передбачає адміністративну відповідальність за таке порушення;

6) прізвища та адреси свідків, якщо вони є;

7) інші необхідні для вирішення справи відомості.

Протокол підписується посадовою особою, яка його склала. Якщо при складенні протоколу була присутня особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, протокол підписується і цією особою, а за наявності свідків - і свідками.

Якщо особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, відмовляється підписати протокол, до протоколу вноситься відповідний запис. Особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, має право дати пояснення та висловити зауваження щодо змісту протоколу, а також письмово викласти мотиви своєї відмови від підписання протоколу. Власноручно викладені цією особою пояснення додаються до протоколу, про що до протоколу вноситься відповідний запис із зазначенням кількості аркушів, на яких подано такі пояснення.

У разі складення протоколу особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, роз'яснюються її права, передбачені статтею 498 МКУ, та повідомляється про можливість припинення провадження у справі про порушення митних правил шляхом компромісу, про що до протоколу вноситься відмітка, яка підписується цією особою.

У разі потреби в протоколі зазначаються також місце, дата і час розгляду справи про порушення митних правил.

Протокол складається у двох примірниках, один з яких вручається під розписку особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил.

У разі відмови особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, одержати примірник протоколу до протоколу вноситься відповідний запис, який підписується посадовою особою органу доходів і зборів, яка склала протокол, та свідками, якщо вони є, після чого зазначений примірник протягом трьох робочих днів надсилається особі, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, за повідомленою нею або наявною в митниці адресою (місце проживання або фактичного перебування). Протокол вважається врученим навіть у разі, якщо особа, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, не перебувала за повідомленою нею адресою або місце проживання чи фактичного перебування, назване нею, є недостовірним.

Протокол, а також вилучені товари, транспортні засоби комерційного призначення та документи, зазначені в протоколі, передаються до митниці, в зоні якої виявлено порушення митних правил.

Доказами у справі про порушення митних правил є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку встановлюються наявність або відсутність порушення

митних правил, винність особи у його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Такі дані встановлюються:

1) протоколом про порушення митних правил, протоколами процесуальних дій, додатками до зазначених протоколів;

2) поясненнями свідків;

3) поясненнями особи, яка притягується до відповідальності;

4) висновком експерта;

5) іншими документами (належним чином завіреними їх копіями або витягами з них) та інформацією, у тому числі тими, що перебувають в електронному вигляді, а також товарами - безпосередніми предметами порушення митних правил, товарами із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортними засобами, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України.

Посадова особа органу доходів і зборів, яка здійснює провадження у справі про порушення митних правил, оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом та правосвідомістю.

У разі закриття кримінального провадження про контрабанду за наявності в діях особи ознак порушення митних правил матеріали про таке порушення передаються до митного органу або до суду для притягнення зазначеної особи до адміністративної відповідальності.

3. Особи, які беруть участь у провадженні у справах про порушення митних правил

У провадженні у справах про порушення митних правил беруть участь:

1) особи, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил;

2) власники товарів, транспортних засобів (заінтересовані особи);

3) представники осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, та заінтересованих осіб (законні представники, представники, які діють на підставі довіреності, доручення);

4) захисники;

5) представники органів доходів і зборів;

6) свідки;

7) експерти;

8) перекладачі;

9) поняті.

Особи, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, та власники товарів, транспортних засобів, зазначених у пункті 3 статті 461 МКУ (заінтересовані особи), під час розгляду справи про порушення митних правил у органі доходів і зборів або суді мають право знайомитися з матеріалами справи, робити з них витяги, одержувати копії рішень, постанов та інших документів, що є у справі, бути присутніми під час розгляду справи у митному органі та брати участь у судових засіданнях, подавати докази, брати участь у їх дослідженні, заявляти клопотання та відводи, під час розгляду справи користуватися юридичною допомогою захисника, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, давати усні і письмові пояснення, подавати свої доводи, міркування та заперечення, оскаржувати постанови органу доходів і зборів, суду (судді), а також користуватися іншими правами, наданими їм законом. Зазначені особи зобов'язані добросовісно користуватися належними їм процесуальними правами.

Представниками осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, а також власників товарів, транспортних засобів (заінтересованих осіб), можуть бути:

1) законні представники: батьки, усиновителі, опікуни або піклувальники на підставі документів, що посвідчують їх повноваження, - у справах осіб, які є неповнолітніми або особами, що через свої фізичні або психічні вади не можуть самі здійснювати свої права у

справах про порушення митних правил. Законні представники можуть доручити участь у справі іншій особі, обраній ними як представник;

2) інші особи - на підставі нотаріально посвідченої довіреності. Довіреність громадянина на участь у справі може бути посвідчена посадовою особою організації, в якій довіритель працює, перебуває на стаціонарному лікуванні, або за місцем його проживання; військовослужбовця – командиром військової частини; особи, яка проживає в населеному пункті, де немає нотаріусів, – уповноваженою на це посадовою особою органу місцевого самоврядування.

Не можуть бути представниками осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, та заінтересованих осіб:

1) особи, які не досягли 18-річного віку;

2) особи, над якими встановлено опіку, піклування;

3) адвокати, які прийняли доручення про надання юридичної допомоги з порушенням правил, встановлених законодавством України про адвокатуру.

Посадові особи органів доходів і зборів, а також судді, прокурори, слідчі та працівники підрозділу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, не можуть бути представниками осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, та заінтересованих осіб, крім випадків, коли вони діють як батьки, усиновителі, опікуни, піклувальники цих осіб.

Захисником є особа, яка в порядку, встановленому законом, уповноважена здійснювати захист прав і законних інтересів особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, а у разі необхідності - свідка та надавати їм необхідну юридичну допомогу.

Як захисники допускаються адвокати та інші фахівці у галузі права, які згідно із законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Захисниками можуть бути також близькі родичі особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, свідка, їх опікуни або піклувальники.

Повноваження захисника на участь у справі підтверджується:

1) адвоката - довіреністю на ведення справи, посвідченою нотаріусом або посадовою особою, якій відповідно до закону надано право посвідчувати довіреності, або ордером чи дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, або договором про надання правової допомоги. До ордера обов’язково додається витяг з договору, в якому зазначаються повноваження адвоката або обмеження його прав на вчинення окремих дій як захисника. Витяг засвідчується підписом сторін договору;

3) інших фахівців у галузі права, які згідно із законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, - угодою або дорученням юридичної особи;

4) близьких родичів, опікунів або піклувальників - заявою особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, свідка про їх допуск до участі у справі як захисників.

Захисник допускається до участі у справі на будь-якій стадії провадження.

Як захисники свідка, запрошені ним для надання правової допомоги під час опитування чи проведення інших процесуальних дій за участю свідка, допускаються особи, які відповідають вимогам частин другої і третьої цієї статті.

Представник митного органу, посадові особи якого здійснювали провадження у справі про порушення митних правил, підтримує позицію цього органу щодо притягнення до адміністративної відповідальності особи, яка вчинила правопорушення, під час розгляду зазначеної справи судом.

Представник митного органу здійснює свої повноваження в суді на підставі належно оформленої довіреності, виданої органом доходів і зборів.

Представник митного органу має право ознайомлюватися з документами, долученими до справи, робити з них витяги або знімати копії, одержувати копії рішень, постанов, ухвал суду, брати участь у судових засіданнях, подавати докази, брати участь у дослідженні доказів, ставити запитання іншим особам, які беруть участь у справі, заявляти клопотання та

відводи, давати усні та письмові пояснення суду, подавати свої доводи, міркування щодо питань, які виникають під час судового розгляду, і заперечення проти клопотань, доводів і міркувань інших осіб, які беруть участь у справі, ознайомлюватися з журналом судового засідання, знімати з нього копії та подавати письмові зауваження з приводу його неправильності чи неповноти, прослуховувати запис фіксування судового засідання технічними засобами, робити з нього копії, подавати письмові зауваження з приводу його неправильності чи неповноти, оскаржувати рішення, постанови і ухвали суду, користуватися іншими процесуальними правами, встановленими законом.

Експертом може бути особа, яка має необхідні знання для надання відповідного висновку.

Експерт призначається посадовою особою органу доходів і зборів, в провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил, у разі потреби в спеціальних знаннях.

Експерт зобов'язаний надати об'єктивні висновки з поставлених перед ним питань.

Експерт має право:

1) ознайомлюватися з матеріалами справи, які стосуються предмета експертизи;

2) заявляти клопотання про надання йому додаткових матеріалів, необхідних для надання висновків.

Перекладачем може бути особа, яка володіє мовою, знання якої необхідне для здійснення перекладу під час провадження у справі про порушення митних правил.

Перекладач зобов'язаний точно і в повному обсязі здійснювати доручений йому переклад, у разі необхідності брати участь у проведенні процесуальних дій у справі про порушення митних правил.

Як перекладач може виступати посадова особа митного органу.

*Свідком м*оже бути будь-яка особа, якщо є підстави вважати, що їй відомі обставини, що підлягають встановленню у справі про порушення митних правил.

За викликом органу, посадова особа якого здійснює провадження у справі про порушення митних правил, свідок зобов'язаний з'явитися у призначений час до цього органу і дати детальні та правдиві пояснення, повідомити все відоме йому у справі та відповісти на поставлені запитання.

Свідок має право:

1) давати показання рідною мовою або іншою мовою, якою він вільно володіє, і користуватися допомогою перекладача;

2) заявляти відвід перекладачу;

3) знати, у зв'язку з чим і в якій справі він опитується;

4) власноручно викладати свої показання в протоколі опитування;

5) обирати за власним бажанням захисника під час опитування чи проведення інших процесуальних дій за своєю участю відповідно до цього Кодексу та на іншу правову допомогу в порядку, встановленому законом, а також відмовитися від запрошеного ним захисника. Захисник може запрошуватися свідком, його законним представником, а також іншими особами на його прохання чи за його згодою;

6) користуватися нотатками і документами при дачі пояснень у тих випадках, коли показання стосуються будь-яких розрахунків та інших даних, які йому важко тримати в пам'яті;

7) відмовитися давати пояснення щодо себе, членів сім'ї та близьких родичів, а також у разі, якщо у нього немає можливості вільно, без неправомірних обмежень, отримати правову допомогу в обсязі і формах, як він того потребує, в тому числі запросити захисника;

8) знайомитися з протоколом опитування і клопотати про внесення до нього змін, доповнень і зауважень, власноручно робити такі доповнення і зауваження;

9) оскаржувати дії посадової особи органу доходів і зборів, яка проводила опитування, в порядку, встановленому цим Кодексом;

10) одержувати відшкодування витрат, пов'язаних з викликом для дачі пояснень.

У разі наявності відповідних підстав свідок має право на забезпечення безпеки шляхом застосування заходів, передбачених законом.

Понятими є особи, які залучаються до участі у проведенні процесуальних дій у справі про порушення митних правил.

Як поняті запрошуються особи, не заінтересовані у справі. Понятим не може бути родич особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, її представника, а також працівники органів доходів і зборів.

Поняті, присутні при проведенні процесуальних дій, засвідчують своїми підписами відповідність записів у протоколі проведеним діям.

Посадова особа митного органу не може здійснювати провадження у справі про порушення митних правил, якщо вона є родичем особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, її представника, інших осіб, які беруть участь у провадженні у справі, а також коли існують інші обставини, які дають підстави вважати, що ця посадова особа може бути особисто заінтересована у вирішенні справи. Питання про передачу такої справи іншій посадовій особі митного органу вирішується керівником цього органу або його заступником. Якщо керівник митного органу, в якому здійснюється провадження у справі про порушення митних правил, є родичем особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, її представника, інших осіб, які беруть участь у провадженні у справі, а також якщо існують інші обставини, які дають підстави вважати, що керівник зазначеного органу може бути особисто заінтересованим у розгляді справи, справа підлягає передачі іншому митному органу.

ЛЕКЦІЯ 18 «ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ У СПРАВІ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ ТА ПОРЯДОК ЇХ ПРОВЕДЕННЯ»

1. Процесуальні дії у справі про порушення митних правил.
2. Адміністративне затримання.
3. Компроміс у справі про порушення митних правил.
4. Розгляд справ про порушення митних правил.
5. Оскарження постанов у справах про порушення митних правил.
6. Виконання постанов митних органів про накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил

1. Процесуальні дії у справі про порушення митних правил

У справі про порушення митних правил процесуальні дії проводяться з метою отримання доказів, необхідних для правильного вирішення цієї справи.

2. До процесуальних дій належать:

1) складення протоколу про порушення митних правил;

2) опитування осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, свідків, інших осіб;

3) витребування документів, необхідних для провадження у справі про порушення митних правил, або належним чином завірених їх копій чи витягів з них;

4) тимчасове вилучення товарів, транспортних засобів та документів на них;

5) митне обстеження;

6) пред’явлення товарів, транспортних засобів і документів для впізнання;

7) експертиза;

8) взяття проб та зразків для проведення дослідження (аналізу, експертизи).

Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, може опитувати особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, а також свідків, інших осіб.

Особи, які викликаються для опитування, повинні з’явитися на виклик органу доходів і зборів і правдиво повідомити все, що їм відомо про обставини, які стосуються справи про порушення митних правил.

Особи, які підлягають опитуванню у справі, викликаються повісткою, яка вручається їм під розписку, або телефонограмою, телеграмою чи за допомогою інших засобів зв'язку.

У повістці зазначаються прізвище, ім'я, по батькові особи, яка викликається для опитування, посада, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи органу доходів і зборів, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, місце та час явки.

Про проведення опитування складається протокол за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, може витребувати документи, необхідні для розгляду справи, у тому числі матеріали фото- і кінозйомки, звуко- і відеозапису, інформаційних баз та банків даних, а також інші носії інформації.

Особа, якій адресовано вимогу про подання документів, зобов'язана не пізніш як у п'ятиденний строк надіслати їх посадовій особі органу доходів і зборів, яка вимагає подати документи.

У разі якщо відсутність документів може призвести до порушення господарської діяльності підприємства або неможливості підготовки та подання установленої законодавством звітності, особа, якій адресовано вимогу про подання документів, надає належним чином завірені копії таких документів або витяги з них з письмовим обґрунтуванням неможливості надання оригіналів документів.

Товари - безпосередні предмети порушення митних правил та відповідні документи, необхідні як докази у справі про порушення митних правил, можуть тимчасово вилучатися. Документи, які перебувають в електронному вигляді, вилучаються разом з відповідними носіями.

Вилучені товари, транспортні засоби та документи повинні бути перелічені у протоколі, що складається в передбачених Митним Кодексом випадках, або в доданому до нього описі з точним зазначенням кількості, міри, ваги та особливих ознак цих товарів, транспортних засобів та документів, а також вартості товарів, транспортних засобів.

Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил і яка має достатні підстави вважати, що на території або в приміщеннях підприємств, або в транспортних засобах, що їм належать, знаходяться товари, що є безпосередніми предметами порушення митних правил, або товари із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортні засоби, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України, а також документи та інформація, у тому числі ті, що перебувають в електронному вигляді, необхідні для розгляду справи про порушення митних правил, може проводити митне обстеження таких територій, приміщень або транспортних засобів.

Про проведення митного обстеження складається протокол за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

За рішенням посадової особи митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, особі, яка вчинила це порушення, а також свідку можуть бути пред'явлені товари, транспортні засоби, документи для впізнання. Пред'явлення для впізнання проводиться в присутності понятих.

Про пред'явлення товарів, транспортних засобів, документів для впізнання складається протокол за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Експертиза призначається, якщо для з'ясування питань, що виникають у справі про порушення митних правил, виникла потреба у спеціальних знаннях з окремих галузей науки, техніки, мистецтва, релігії тощо. Зазначена експертиза не є судовою експертизою.

Експертиза проводиться експертами спеціалізованого органу з питань експертизи та досліджень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує

державну податкову і митну політику, його відокремлених підрозділів та інших установ або окремими спеціалістами, які призначаються посадовою особою митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил. Особа, щодо якої порушено зазначену справу, має право на проведення за її рахунок незалежної експертизи.

Поставлені перед експертом питання та його висновок не повинні виходити за межі спеціальних знань експерта. Експерт надає висновок у письмовій формі від свого імені. У висновку викладаються суть проведеної ним експертизи та обґрунтування відповіді на поставлені запитання.

Якщо експерт під час проведення експертизи встановить обставини, що мають значення для справи, з приводу яких йому не було поставлено запитань, він має право викласти ці обставини у своєму висновку.

Висновок експерта не є обов'язковим для посадової особи митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил. У разі незгоди цієї особи з висновком експерта у постанові, яка виноситься у справі, повинно міститися обґрунтування такої незгоди.

Визнавши за необхідне проведення експертизи, посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, виносить постанову, у якій визначаються підстави для призначення експертизи, прізвище експерта або найменування спеціалізованого органу з питань експертизи та досліджень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, його відокремленого підрозділу чи іншої відповідної установи, в якій має проводитися експертиза. У цій же постанові ставляться конкретні питання, які мають бути вирішені під час проведення експертизи, а також визначаються матеріали, що передаються у розпорядження експерта.

До призначення експерта з'ясовуються необхідні відомості про його професіоналізм та компетентність.

Рішення про призначення експертизи є обов'язковим для експерта, а також для посадових осіб підприємства, де працює експерт.

Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, має право відбирати в осіб, які притягуються до відповідальності за порушення митних правил, зразки підпису, почерку, а також брати проби та зразки товарів, необхідні для проведення експертизи.

Особа, щодо якої порушено справу про порушення митних правил, її представники, захисник, мають право клопотатися перед митним органом, посадова особа якого здійснює провадження у зазначеній справі, про взяття проб та зразків для проведення експертизи. У разі відмови у задоволенні такого клопотання митний орган повинен письмово повідомити про це особу, яка подала клопотання, з вмотивованим обґрунтуванням причин відмови.

До взяття проб та зразків у разі потреби може залучатися експерт. Про взяття проб та зразків складається протокол.

Посадова особа митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, має право доручити проведення конкретних процесуальних дій посадовій особі іншого митного органу. Доручення повинно бути виконано не більш як у п'ятиденний строк з дня його одержання.

Витрати у справі про порушення митних правил складаються з видатків на інвентаризацію, зберігання, перевезення (пересилання) товарів, транспортних засобів, а також з інших понесених митними органами витрат на провадження або розгляд справи.

До витрат у справі про порушення митних правил належать також кошти, що виплачуються експерту за виконання його обов'язків та за роботу, виконану за дорученням органу доходів і зборів, виплати добових, компенсації на проїзд до органу доходів і зборів і назад та наймання приміщення, а також кошти, одержані свідком на відшкодування витрат, пов'язаних з викликом для дачі пояснень.

За робітниками та службовцями, які викликаються до митного органу як свідки, експерти, перекладачі, зберігається середній місячний заробіток за місцем основної роботи.

Особи, які не є робітниками та службовцями, отримують у зв'язку з таким викликом грошову компенсацію, яку виплачує орган доходів і зборів.

Витрати у справі про порушення митних правил відшкодовуються особою, щодо якої винесено постанову про накладення адміністративного стягнення. Витрати на оплату послуг перекладача відшкодовуються з державного бюджету.

Посадова особа митного органу, в провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил, а також посадова особа, яка здійснює розгляд цієї справи, зобов'язані зібрати та додати до справи документи про понесені у справі витрати.

2. Адміністративне затримання

З метою припинення порушення митних правил, встановлення особи, яка вчинила порушення митних правил, а також для складення протоколу про порушення митних правил, якщо його неможливо скласти на місці вчинення правопорушення, допускається *адміністративне затримання* особи, яка вчинила таке порушення, на строк до трьох годин.

Адміністративне затримання здійснюється посадовою особою митного органу за вмотивованим письмовим рішенням керівника цього органу або його заступника, а в разі їх відсутності (в нічний час, у вихідні та святкові дні тощо) - старшого чергової зміни.

Працівники правоохоронних органів та військовослужбовці повинні надавати допомогу посадовим особам органу доходів і зборів, які здійснюють адміністративне затримання, в разі вчинення опору або спроби втечі особи, яка підлягає затриманню, з місця події.

Строк адміністративного затримання обчислюється з моменту доставлення особи до службового приміщення органу доходів і зборів або до іншого приміщення, де проведення необхідних дій з метою, визначеною в частині першій цієї статті, є можливим.

У разі виявлення порушення митних правил, за яке Митним Кодексом передбачено застосування адміністративного стягнення у вигляді конфіскації товарів, транспортних засобів, строк адміністративного затримання особи, яка знаходиться у службовому приміщенні органу доходів і зборів або в іншому приміщенні у зв'язку з проведенням митного контролю або митного оформлення таких товарів, транспортних засобів, обчислюється з моменту винесення вмотивованого письмового рішення про її адміністративне затримання. Митний контроль та митне оформлення товарів, транспортних засобів при цьому зупиняються. У разі виявлення інших порушень митних правил строк адміністративного затримання обчислюється з моменту завершення митного контролю та митного оформлення.

Про адміністративне затримання складається протокол, форма якого затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. У протоколі обов'язково зазначаються: дата і місце його складення; посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу затриманого, час і підстави затримання, робиться відмітка про застосування фізичної сили або спеціальних засобів, якщо таке мало місце.

Протокол підписується посадовою особою, яка його склала, і затриманою особою. У разі відмови затриманої особи від підписання протоколу в протоколі робиться запис про це. Копія протоколу вручається затриманій особі.

Митний орган, який здійснив тимчасове затримання особи, невідкладно повідомляє про це її родичів, а якщо затриманий громадянин-нерезидент не має родичів на території України - дипломатичне представництво або консульську установу відповідної іноземної держави.

8. Компроміс у справі про порушення митних правил

За відсутності в діях особи, яка вчинила порушення митних правил, ознак кримінального правопорушення провадження у справі про це правопорушення може бути припинено шляхом *компромісу.* Компроміс полягає в укладенні мирової угоди між зазначеною особою та митним органом, посадова особа якого здійснює провадження у справі.

За умовами мирової угоди сторони зобов'язуються:

1) особа, яка вчинила порушення митних правил, - у визначений строк, який не може перевищувати 30 днів, внести до державного бюджету кошти в сумі, що дорівнює сумі

штрафу, передбаченого санкцією відповідної статті Митного Кодексу, та/або задекларувати в митний режим відмови на користь держави товари - безпосередні предмети порушення митних правил, а у відповідних випадках - також товари із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортні засоби, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України. Якщо за висновком митного органу реалізація зазначених товарів, транспортних засобів є неможливою, а також якщо ці товари, транспортні засоби не можуть бути випущені у вільний обіг, вони підлягають декларуванню в митний режим знищення або руйнування;

2) митний орган - припинити провадження у справі про порушення митних правил щодо цієї особи та здійснити митне оформлення задекларованих нею товарів відповідно до заявленого митного режиму.

Особа, яка вчинила порушення митних правил, звертається до керівника митного органу із заявою довільної форми з проханням про припинення справи про це порушення митних правил шляхом компромісу. У разі відсутності законних підстав для припинення справи про порушення митних правил шляхом компромісу митний орган протягом одного робочого дня, наступного за днем подання заяви, надає заявнику вмотивовану відповідь про причини незастосування процедури компромісу.

Мирова угода укладається у письмовій формі. Право її підписання від імені митниць надається керівникам цих митниць або їх заступникам, а від імені центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, - посадовим особам, уповноваженим на це відповідно до посадових інструкцій. Типова мирова угода затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

У разі невиконання особою, яка вчинила порушення митних правил, у визначений мировою угодою строк, який не може перевищувати 30 днів, дій, зазначених у частині другій цієї статті, угода вважається недійсною і провадження у справі про порушення митних правил поновлюється.

Мирова угода у справі про порушення митних правил оскарженню не підлягає.

У разі припинення провадження у справі про порушення митних правил шляхом компромісу особа, яка вчинила це правопорушення, вважається такою, що не була притягнута за нього до адміністративної відповідальності.

9. Розгляд справ про порушення митних правил

Справи про порушення митних правил, передбачені статтями 468-470, 474, 475, 477-481,485 Митного Кодексу, розглядаються митними органами.

Справи про порушення митних правил, передбачені статтями 471-473, 476, 482-484 Митного Кодексу, а також усі справи про порушення митних правил, вчинені особами, які не досягли 18-річного віку, розглядаються місцевими судами (суддями).

Від імені митниць справи про порушення митних правил розглядаються керівниками цих митниць або їх заступниками, а від імені центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, - посадовими особами, уповноваженими на це відповідно до посадових інструкцій, або іншими особами, уповноваженими на це керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Справа про порушення митних правил розглядається за місцезнаходженням митного органу, посадові особи якого здійснювали провадження у цій справі.

Справа про порушення митних правил розглядається у п’ятнадцятиденний строк з дня отримання посадовою особою органу доходів і зборів або судом (суддею) матеріалів, необхідних для вирішення справи.

Справа про порушення митних правил розглядається в присутності особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, та/або її представника.

Про час та місце розгляду справи про порушення митних правил митним органом цей орган інформує особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, поштовим відправленням з повідомленням про вручення, якщо це не було зроблено під час вручення зазначеній особі копії протоколу про порушення митних правил.

У разі розгляду справи про порушення митних правил у суді про час та місце розгляду справи суд (суддя) повідомляє особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, а також відповідний митний орган.

Справа про порушення митних правил може бути розглянута за відсутності особи, яка притягується до адміністративної відповідальності за це правопорушення, лише у випадках, якщо є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про перенесення розгляду справи.

Справа про порушення митних правил розглядається суддею одноособово.

У справі про порушення митних правил митний орган або суд (суддя), що розглядає справу, виносить одну з таких постанов:

1) про проведення додаткової перевірки;
2) про накладення адміністративного стягнення;
3) про закриття провадження у справі.

У постанові про проведення додаткової перевірки зазначаються конкретні суб'єкти, завдання та строки перевірки. Ці дії не повинні порушувати права громадянина, шкодити господарській діяльності юридичної особи.

У разі якщо за результатами перевірки законності та обґрунтованості постанови суду у справі про порушення митних правил ця постанова буде скасована, а справа закрита, або адміністративне стягнення за порушення митних правил буде змінено, конфісковані товари, транспортні засоби, сума штрафу або її відповідна частина повертаються особі, яка притягалася до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, або її представникові. Якщо конфісковані товари, транспортні засоби неможливо повернути в натурі, повертається їхня вартість за вирахуванням сум належних митних платежів за ставками, що діяли на день конфіскації. Повернення грошових коштів, зазначених у цій частині, здійснюється органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, з державного бюджету.

10. Оскарження постанов у справах про порушення митних правил

Постанова митниці у справі про порушення митних правил може бути оскаржена до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, або до місцевого загального суду як адміністративного суду в порядку, передбаченому Кодексом адміністративного судочинства України.

Якщо постанова митниці одночасно оскаржується до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, та до суду, і суд приймає адміністративний позов до розгляду, розгляд скарги центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, припиняється.

Постанова центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, у справі про порушення митних правил, а також його постанова по скарзі на постанову митниці у такій справі можуть бути оскаржені до місцевого загального суду як адміністративного суду в порядку, передбаченому Кодексом адміністративного судочинства України.

Скарга (адміністративний позов) на постанову митного органу у справі про порушення митних правил подається у строк, встановлений Кодексом України про адміністративні правопорушення. У разі пропуску цього строку з поважних причин він за заявою особи, яка подає скаргу (адміністративний позов), може бути поновлений відповідно митницею, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, або судом.

Постанова суду (судді) у справі про порушення митних правил може бути оскаржена особою, стосовно якої вона винесена, представником такої особи або органом доходів і зборів, який здійснював провадження у цій справі. Порядок оскарження постанови суду (судді) у справі про порушення митних правил визначається Кодексом України про адміністративні правопорушення та іншими законами України.

Законність та обґрунтованість постанови митниці у справі про порушення митних правил можуть бути перевірені судом або центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, а постанови центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, - судом у зв'язку з поданням адміністративного позову або в порядку контролю.

За результатами перевірки центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, що проводив перевірку, приймає одне з таких рішень:

1) про залишення постанови без змін, а скарги - без задоволення;

2) про скасування постанови і надіслання справи на новий розгляд;

3) про скасування постанови та закриття справи;

4) про зміну виду адміністративного стягнення в межах відповідальності, передбаченої за відповідне порушення митних правил, з тим, однак, щоб це стягнення не було посилено.

Підставами для скасування постанови про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил або про припинення провадження у справі про порушення митних правил є:

1) відсутність у діях особи, яка притягується до відповідальності, ознак порушення митних правил;

2) необ'єктивність або неповнота провадження у справі або необ'єктивність її розгляду;

3) невідповідність викладених у постанові висновків фактичним обставинам справи;

4) винесення постанови неправомочною особою, безпідставне недопущення до участі в розгляді справи особи, притягнутої до відповідальності, або її представника, а також інше обмеження прав учасників провадження у справі про порушення митних правил та її розгляду;

5) неправильна або неповна кваліфікація вчиненого правопорушення;

6) накладення стягнення, не передбаченого цим Кодексом.

2. Підставами для скасування чи зміни постанови про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил або про припинення провадження у справі про порушення митних правил можуть бути визнані й інші визначені законами обставини.

6. Виконання постанов митних органів про накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил

Постанови митних органів про накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил є обов'язковими для виконання.

Постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил підлягає виконанню після закінчення строку оскарження. Митний орган, який виніс постанову про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил, виконує її самостійно або через державного виконавця.

Не підлягає виконанню постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців з дня винесення.

Постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил у вигляді попередження виконується митним органом, який виніс постанову, шляхом оголошення постанови особі, яка притягується до адміністративної відповідальності, з врученням їй копії такої постанови. Якщо постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження виноситься за відсутності особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, копія постанови протягом трьох днів з

дня її винесення висилається зазначеній особі поштовим відправленням з повідомленням про вручення.

Штраф повинен бути сплачений особою, яка вчинила порушення митних правил, не пізніше 15 днів з дня вручення або надіслання їй копії постанови органу доходів і зборів про накладення штрафу, а в разі оскарження постанови - не пізніше 15 днів з дня залишення скарги (адміністративного позову) без задоволення. Сума штрафу вноситься особою, яка вчинила порушення митних правил, до державного бюджету у порядку, встановленому законодавством України.

У разі якщо штраф не буде сплачено у строки, встановлені статтею 539 Митного Кодексу, постанова митного органу або суду (судді) надсилається для примусового виконання до відділу державної виконавчої служби за місцем проживання або роботи порушника або за місцезнаходженням його майна.

Штраф вноситься до державного бюджету.

Постанова суду (судді) про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил у частині конфіскації виконується державним виконавцем в установленому законом порядку.

У разі неможливості конфіскації товарів, транспортних засобів з осіб, які вчинили порушення митних правил, державним виконавцем за рішенням суду в установленому законом порядку може стягуватися вартість цих товарів, транспортних засобів.

Витрати митного органу, пов’язані із зберіганням товарів, транспортних засобів, щодо яких прийнято постанову про конфіскацію, до моменту винесення такої постанови повинні бути відшкодовані особою, яка вчинила порушення митних правил. Порядок відшкодування зазначених витрат встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Розмір суми, що підлягає відшкодуванню, розраховується в порядку, передбаченому законодавством України для визначення собівартості платних послуг.

Постанова митного органу про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил на осіб, які проживають або перебувають за межами України, виконується за рахунок майна цих осіб, що знаходиться на території України.

У разі відсутності в Україні майна, що належить зазначеним особам, порядок виконання постанови митного органу про накладення на них адміністративних стягнень за порушення митних правил визначається законодавством України та укладеними відповідно до закону міжнародними договорами України з державами, на території яких проживають або перебувають ці особи.

2. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

91. Історія виникнення і розвиток митної справи в Україні.
92. Становлення митної справи в Україні.
93. Поняття і зміст митної справи.
94. Поняття, предмет та метод правового регулювання митного права.
95. Джерела митного права.
96. Поняття і види норм митного права.
97. Митні правовідносини.
98. Поняття і зміст митної політики.
99. Набуття чинності законів і інших нормативно – правових актів з питань митної справи їх дія в часі.
100. МКУ (Митний Кодекс України) – основне джерело митного права. Його значення, зміст і структура.
101. Принципи митного регулювання.
102. Міжнародна співпраця з питань митної справи.
103. Організаційно-правові засади діяльності органів доходів і зборів України.
104. Структура, завдання і функції Департаменту митної служби Міністерства доходів і зборів України.
105. Регіональна митниця, митниця і митний пост.
106. Підготовка та прийняття управлінських рішень в митній службі.
107. Митна варта: завдання і функції.
108. Взаємодія митних органів з іншими державними органами
109. Посадові особи митних органів України, їх правовий статус.
110. Прийом на службу в органи доходів і зборів України.
111. Атестація посадових осіб митних органів України.
112. Присвоєння спеціальних звань, припинення служби в митному органі.
113. Правовий і соціальний захист посадових осіб митних органів України.
114. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників митної служби України.
115. Застосування фізичної сили, спеціальних засобів і зброї посадовцями митної служби України.
116. Поняття митної території, митного кордону України.
117. Основні принципи переміщення товарів і транспортних засобів.
118. Переміщення фізичними особами валюти готівкою, банківських металів.
119. Пропуск і оподаткування товарів, що вивозяться громадянами за межі митної території України.
120. Пропуск і оподаткування товарів, що вивозяться громадянами на митну територію України.
121. Переміщення через митний кордон України товарів, що містять об’єкти права інтелектуальної власності.
122. Поняття, вибір та зміна митного режиму.
123. Імпорт, реімпорт, відмова на користь держави.
124. Експорт, реекспорт, знищення або руйнування.
125. Тимчасове ввезення (вивезення), транзит.
126. Переробка на митній території, переробка за межами митної території.
127. Митний склад.
128. Магазин безмитно торгівлі.
129. Спеціальна митна зона.
130. Поняття митного контролю, його форми, терміни знаходження товарів під митним контролем.
131. Зона митного контролю. Режим зони митного контролю.
132. Особливості процедури митного контролю.

133. Перевірка документів, перевірки системи обліку і звітності як форми митного контролю.
134. Огляд і перегляд товарів, транспортних засобів, ручної поклажі і багажу.
135. Особистий огляд громадян.
136. Усне опитування громадян, огляд території і приміщень – як форми митного контролю.
137. Мета, місце і час митного оформлення.
138. Попередні операції.
139. Тимчасове зберігання.
140. Декларування: поняття, порядок здійснення.
141. Форми митної декларації.
142. Правовий статус декларанта. Порядок отримання кваліфікаційного свідоцтва особи, уповноваженої на декларування.
143. Взяття проб і зразків товарів.
144. Митні пільги передбачені МКУ.
145. Переміщення дипломатичної пошти і консульської валізи через митний кордон України.
146. Розпорядження товарами, транспортними засобами і грошовими коштами.
147. Зберігання товарів і транспортних засобів на складах митних органів.
148. Митний перевізник.
149. Митна статистика.
150. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності.
151. Поняття і класифікація нетарифних обмежень.
152. Нетарифні обмеження, що застосовуються Україною.
153. Сертифікат походження товарів, його форми, верифікація сертифікатів.
154. Визначення країни походження товарів.
155. Митно–тарифне регулювання: загальна характеристика.
156. Мито, види ставок мита, види мит.
157. Особливі види мита і процедура їх застосування.
158. Митна вартість товарів і методи визначення митної вартості.
159. Інші податки і збори, що стягуються митними органами.
160. Митні процедури на морському і річковому транспорті.
161. Митні процедури на повітряному транспорті.
162. Переміщення товарів через митний кордон України в міжнародних поштових і експрес відправленнях.
163. Митні процедури на залізничному транспорті.
164. Загальна контрабанда, склад злочину.
165. Спеціальна контрабанда, склад злочину.
166. Дізнання в митних органах.
167. Заходи щодо запобігання контрабанди.
168. Поняття, склад порушення митних правил.
169. Адміністративні стягнення за порушення митних правил.
170. Характеристика видів порушень митних правил.
171. Учасники провадження у справах про порушення митних правил.
172. Докази у справах про порушення митних правил.
173. Митне розслідування.
174. Розгляд справи про порушення митних правил.
175. Виконання постанов митних органів, про накладання стягнення за порушення митних правил.
176. Оскарження постанов у справах про порушення митних правил.
177. Процесуальні дії у справі про порушення митних правил і порядок їх проведення.
178. Заходи адміністративного попередження, що застосовуються митними органами.
179. Заходи адміністративного припинення, що застосовуються митними органами.
180. Забезпечення законності у разі застосування стягнення до порушників митних правил

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

Нормативно-правові акти

128. Митний кодекс України № 4495 від 13 березня 2012 року // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 44–48. – Ст. 552.
129. Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції: Закон від 17.07.1997 № 468/97–ВР // Офіційний вісник України. – 1997. – № 41. – С. 24 від 24.10.1997.
130. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2003р. // http://www.rada.gov.ua
131. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003р. // http://www.rada.gov.ua
132. Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну: Закон від 22.12.1998 № 332–XIV // Офіційний вісник України. – 1999. – № 7. – С. 27 від 05.03.1999.
133. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту: Закон від 22.12.1998 № 330–XIV // Офіційний вісник України. – 1999. – № 7. – С. 28 від 05.03.1999.
134. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту: Закон від 22.12.1998 № 331–XIV // Офіційний вісник України. – 1999. – № 7. – С. 67 від 05.03.1999.
135. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-XII // Відомості Верховної Ради. — 1991. — № 29. — Ст. 377.
136. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05 квітня 2007 р. // http://www.rada.gov.ua
137. Про символіку Державної митної служби України: Указ Президента України від 27 червня 2003 р. № 554 // Офіційний вісник України. – 2003 р. – № 27. – С. 11. – Ст. 1315 від 18.07.2003.
138. Про затвердження Порядку проведення митними органами невиїзних документальних перевірок : Постанова Кабінету Міністрів України від 02 лютого 2011 р. № 71 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 9. – Ст. 415.
139. Положення про Державну фіскальну службу України затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2014р. № 236 // sfs.gov.ua
140. Про утворення Державної фіскальної служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014р. № 160 // sfs.gov.ua
141. Типове положення про територіальні органи міністерства та іншого центрального органу виконавчої влади : Затверджене постановою Кабінету міністрів України від 25.05.2011р. № 563 // http://www.rada.gov.ua
142. Класифікатор митних органів, їх структурних підрозділів, митних організацій, спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України : Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 20.09.2012 № 1011 // Офіційний вісник України. – 2012. - № 60. – Ст. 2457
143. Про затвердження Примірної структури регіональної митниці, митниці та Вимог до штатної структури регіональної митниці, митниці. Наказ Державної митної служби України від 05.12.11 № 1025 // http:yurist-onlin.com/law/19012
144. Положення Про Київську регіональну митницю : Затверджено Наказом Державної митної служби України від 07.12.2004 р. № 875 (у редакції наказу Державної митної служби України 11.10.2012 № 533) // http:yurist-onlin.com/law/19012
145. Про затвердження Положень про митні пости Київської регіональної митниці, Положень про відділи митного оформлення митного поста "Спеціалізований" Київської регіональної митниці, Положень про сектори митного оформлення митного поста "Енергетичний" Київської регіональної митниці та розподіл території і компетенції, в межах яких здійснюють функції підрозділи митного оформлення Київської регіональної

митниці та втрату чинності наказів Київської регіональної митниці : Наказ Київської регіональної митниці від 06.11.2012 № 1100 // http:yurist-onlin.com/law/19012
146. Про затвердження переліку платних адміністративних послуг, які надаються Державною митною службою. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 913-р // Офіційний вісник України. – 2011. - № 75. – Ст. 2813
147. Про затвердження Положення про спеціальні звання працівників і навчальних закладів митної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 червня 2003 р. № 900 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 25. – С. 174. – Ст. 1190 від 04.07.2003.
148. Про затвердження зразків форменого одягу посадових осіб митної служби України, їх опису, норм забезпечення і термінів експлуатації: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2002 № 1988 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 1. – С. 36. – Ст. 13 від 17.01.2003.
149. Про затвердження Правил носіння форменого одягу посадовими особами митної служби України, курсантами митних закладів освіти: Наказ Державної митної служби України від 10.09.2003 № 602 // http:yurist-onlin.com/law/19012
150. Про затвердження Порядку здійснення компенсації шкоди, заподіяної працівникам митних органів, спеціалізованих митних установ та організацій під час виконання або пов'язаної з виконанням ними службових обов'язків: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.05.2004 № 678 http://www.kmu.gov.ua
151. Про затвердження Інструкції про порядок організації та проведення службового розслідування і службової перевірки в митній службі України. Наказ Державної митної служби України від 13 серпня 2010 р. № 918 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 12. – Ст. 532.
152. Про затвердження Положення про Департамент боротьби з контрабандою, аналізу ризиків та протидії корупції. Наказ Державної митної служби України від 07 квітня 2011 р. № 289 // http:yurist-onlin.com/law/19012
153. Про затвердження Порядку розгляду звернень та особистого прийому громадян у Державній митній службі України, інших митних органах, спеціалізованих митних установах і організаціях. Наказ Державної митної служби України від 14 вересня 2009 р. № 855 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 79.- Ст. 270.
154. Про створення митних постів митниць Міністерства доходів і зборів України : Наказ Міністерства доходів і зборів України від 25 квітня 2013 року № 75 // http://minrd.gov.ua

Міжнародні конвенції і договори

155. Конвенція про номенклатуру для класифікації товарів в митних тарифах (Брюссель, 15.12. 1950 р.).
156. Конвенція про оцінку товарів в митних цілях (Брюссель, 15.12. 1950 .).
157. Конвенція про митні пільги для туристів (Нью-Йорк, 04.06. 1954).
158. Протокол до Конвенції про номенклатуру для класифікації товарів в митних тарифах (Брюссель, 01.07. 1955 р.).
159. Митна конвенція про тимчасове ввезення упаковочного матеріалу і тари (Брюссель, 06.10. 1960 р.).
160. Міжнародна конвенція про тимчасове ввезення обладнання, необхідного для виконання професійної діяльності (Брюссель, 08.06. 1961 р.).
161. Митна конвенція про спрощення умов ввезення товарів для показу чи використання на виставках, ярмарках, зустрічах та подібних заходах (Брюссель, 08.06. 1961 р.).
162. Митна конвенція про карнет АТА для тимчасового допуску товарів (Конвенція АТА) (Брюссель, 06.12.1961 р.).
163. Митна конвенція про матеріали життєзабезпечення мореплавців (Брюссель, 01.12.1964 р.).
164. Митна конвенція про тимчасове ввезення наукового обладнання (Брюссель, 11.06.1968 р.).
165. Митна конвенція про тимчасове ввезення педагогічного матеріалу (Брюссель, 08.06.1970 р.).

166. Митна конвенція про міжнародний транзит товарів (Конв. ІТІ) (Відень, 07.06.1971 р.).
167. Митна конвенція про контейнери (Женева, 02.12.1972.р.).
168. Міжнародна конвенція про безпечні контейнери (Женева, 02.12.72 р.).
169. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіото, 18.05.1975 р.).
170. Митна конвенція міжнародні перевезення вантажів за застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП) (Женева, 14.11.1975 р.).
171. Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу для попередження, розслідування і покарання за митні правопорушення (Найробі, 9 червня 1977 р.).
172. Угода про застосування статті VII ГАТТ (митна оцінка товару) (Женева, 12.04.1979 р.).
173. Конвенція ООН про міжнародні змішані перевезення вантажів (27.05.1980).
174. Міжнародний договір про Гармонізовану систему опису і кодування товарів (ГС) (Брюссель, 14.06.1983 р.).
175. Угода про застосування митних документів при прямому автомобільному сполученні при перевезенні вантажів (17. 11.1983 р.).
176. Протокол про зміни до статті 18 К. Найробі (дозвіл робити застереження) (Брюссель, 24.06.1983 р.).
177. Конвенція ООН по боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин (Відень. 20 грудня 1988 р.).
178. Конвенція про тимчасове ввезення (Стамбул, 1990 р.).

Підручники та навчальні посібники

179. Аргунов В.А. Основи митної справи в Україні: підручник / В.А. Аргунов, Є.М. Березний, В.В. Бичков, А.Ю. Булана. За ред. П.В. Пашко . — К. : Знання, 2008. — 652 с.
180. Багрий–Шахматов Л.В. Борьба с контрабандой в истории таможенного дела. / Л.В. Багрий-Шахматов, В.Н. Бойко, Г.В. Попов, И.И. Лозгачев– К. : Видавець Вадим Карпенко. – 2001. – 34 с. *НБУВ:* Р93899.
181. Владимиров К.М., Бардачов В.Ю. Митне регулювання : Навч. посібник. / К.М. Владимиров, В.Ю. Бардачов. – Херсон : Олді-плюс, 2002. – 336с.
182. Вишневецька Л.І. Митна статистика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л.І. Вишневецька — К. : Професіонал, 2008. — 352 с.
183. Войцещук А.Д. Боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил: підручник для студ. вищих навч. закл. / А.Д. Войцещук, М.М. Каленський, С.І. Барабаш, О.В. Гоя, С.С. Савчук. За заг. ред. А.Д. Войцещук — Хмельницький : Інтрада, 2008. — 328 с.
184. Додін Є.В. Експерт та спеціаліст у митній справі України: Навч. посіб. / Є.В. Додін / Одеська національна юридична академія. – О. : Юридична література, 2004. – 72 с. НБУВ: ВА656075.
185. Дубініна А.А., Сорокіна С.В. Основи митної справи в Україні: навчальний посібник / А.А. Дубініна, С.В. Сорокіна. – К.: Професіонал, 2004. – 360с.
186. Дубініна А.А., Сорокіна С.В., Зельніченко О.І. Митна справа : Підручник / А.А. Дубініна, С.В. сорокіна, О.І. Зельніченко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 320с.
187. Дьомін Ю.М., Дьоміна С.Ю., Железняк Н.М. Митне право України : навчальний посібник / Ю.М. Дьомін, С.Ю. Дьоміна, Н.М. Железняк і ін., За заг. ред. О.Х. Юлдашева. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 232с.
188. Ємченко І.В., Закусілов А.П. Методи і технічні засоби митного контролю: підручник для студ. вищих навч. закл. / І.В. Ємченко, А.П. Закусілов / Львівська комерційна академія. — К. : Центр учбової літ-ри, 2007. — 432 с.
189. Жорін Ф.Л. Правові основи митної справи в Україні: Конспект курсу лекцій з програмних тем / Ф.Л. Жорін. – К. : КНЕУ, 2001. – 248с.
190. Кельман І.І. Технічні засоби митного контролю: підручник для студ. вищ. навч. закладів / І.І. Кельман, Є.К. Вільковський, І.В. Ємченко, А.П. Закусілов, І.І. Шийко / Національний транспортний ун-т ; Транспортна Академія України. — Л. : Тріада плюс, 2007. — 392 с.

191. Митне право України : навч. посіб. / Ю.В. Іщенко, В.П. Чабан, В.М. Дорогих [та ін.] ; Міністерство освіти і науки України ; Київський нац. ун-т внутрішніх справ. — К. : Юрінком Інтер, 2010. — 295 с.
192. Митне право: Навчально-методичний комплекс / В.М. Дорогих, О.М. Дорогих. – К.: Національна академія внутрішніх справ України. - 2004. – 70 с.
193. Митне право України : [навчальний посібник за ред. В.В. Ченцова]. – К. : Істина, 2007. – 328с.
194. Митний контроль і митне оформлення : [навчальний посібник за ред. М.М. Коленського, П.В. Пашка]. – К. : Знання, 2002. – 284с.
195. Настюк В.Я. Норми митного права: теорія і практика застосування : Монографія. / В.Я. Настюк. – Х. : Факт, 2003. – 215с.
196. Науменко В.П. Применение таможенных режимов в Украине : теория, практика, рекомендации / В.П. Науменко. – К.: Знання, 2005. – 430с.
197. Основи митної справи : [навчальний посібник за ред. В.П. Пашка]. – К.: КОО, 2002. – 318с.
198. Прусс В.М. Основи митної справи: навч. посіб. / В.М. Прусс, В.К. Козирєв, В.П. Самойловська, Н.Г. Шпак, Г.А. Кіценко, М.С. Вільшанюк / Одеський національний морський ун-т. — О. : ОНМУ, 2009. — 714 с.
199. Рисіч Й.Л. Історія митної справи та митної політики в Україні: Навч. посіб. / Й.Л. Рисіч, Б.М. Новосад, О.В. Морозов / Державна митна служба України; Академія митної служби України. – Д., 2000. – 68 с. *НБУВ:* ВА597061.
200. Свод Законов Российской Империи. – СПб. Т. 6, ч. 2 : Свод Уставов казенного управления; Учреждения и Уставы таможенные (ч. 2). – 1842. – 563 с. *Індекс рубрикатора НБУВ:* Х2(4РОС)51/52–621.112.038–324.
201. Чорний В.Б. Найдавніші митні статути і зовнішньоторговельні шляхи Київської Русі: Наукове дослідження/ В.Б. Чорний / Державна митна служба України; Академія митної служби України. – К., 2000. – 108 с. *НБУВ:* ВА605615.
202. Чорний В.Б. Україна і митна справа: Історичний нарис. / В.Б. Чорний. – К. : Комп'ютерно–видавничий, інформаційний центр "КВІЦ", 2000. – 349 с. *НБУВ:* ВС34775.
203. Чорний В.Б. Християнська десятина, Київська Русь, митна справа та сьогодення. / В.Б. Чорний. – К. : КВІЦ, 2001. – 478 с. *НБУВ:* ВА640070.
204. Шапошников Н.Н. Таможенная политика России до и после революции / Н.Н. Шапошников. // Центральное управление печати и промпропаганды (Ц.У.П.) В.С.Н.Х. – М.; Л., 1924. – 74 с. *НБУВ:* ВО47977.
205. Шишка Р.Б. Митне право України : Посібник / Р.Б. Шишка. – Х.: Еспада, 2002. – 296с.
206. Шульга М.Г. Митне право України : начальний посібник / М.Г. Шульга. – Х. : Нац. юрд. акад. імені Ярослава Мудрого, 2005. – 100с.
207. Шершун А.А. Митні правила України: Підручник / А.А. Шершун. – Х.: Факт, 2013. – 512с.

Допоміжна:

208. Головнійчук Л.Т. Причини та умови злочинності у сфері службової діяльності працівників митних органів / Л.Т. Головнійчук // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 95-100.
209. Давиденко Л.М. Забезпечення прав і свобод громадян при здійсненні митних процедур (організаційно-правові аспекти): автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Л.М. Давиденко / Національний ун-т держ. податкової служби України. – Ірпінь, 2007. – 20 с.
210. Дмитренко Є.С. Проблемні питання визначення компетенції та повноважень митних органів у сфері забезпечення митної безпеки держави / Є.С. Дмитренко // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 22-29.
211. Додін Є.В. Виникнення та становлення митного права України / Є.В. Додін // Митна справа. – 2013. - № 1. – С. 10-14.
212. Додін Є.В. Місце відповідальності за порушення митних правил у структурі юридичної відповідальності / Є.В. Додін // Митна справа. – 2013. - № 2. – С. 18-24.

213. Додін Є.В. Систематизація митного законодавства сучасної України / Є.В. Додін // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 11-21.
214. Допілка В.О. Контрабанда спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації / В.О. Допілка // Митна справа. – 2012. - № 2. – С. 45-49.
215. Допілка В.О. Становлення поняття «контрабанда» в історії законодавства України В.О. Допілка // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 74-79.
216. Зименко А.В. Провадження у справах про порушення митних правил. Адміністративно-правове та адміністративно-процесуальне дослідження: монографія / А.В. Зименко / Національна академія управління. — К. : Ін Юре, 2007. — 184 с.
217. Калюта А.Б. Адміністративно-юрисдикційна діяльність митних органів України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А.Б. Калюта / Харківський національний ун-т внутрішніх справ. — Х., 2007. — 18 с.
218. Карпенко Г.Л. Експертиза в митній справі: організаційно-правовий аспект: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Г.Л. Карпенко / Одеська національна юридична академія. — О., 2007. — 17 с.
219. Качан В.В. Особливості митних формальностей в режимі прикордонної торгівлі / В.В. Качан // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 56-64.
220. Качан В.В. Категорія «прикордонна торгівля» в понятійному апараті митного законодавства / В.В. Качан // Митна справа. – 2013. - № 2. – С. 55-62.
221. Константа О.В. Адміністративно-правові заходи боротьби з порушеннями митних правил: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.В. Констатнта / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2008. — 20 с.
222. Кочергіна О.М. Міжнародно–правове регулювання антидемпінгу на багатосторонній основі в системі ГАТТ/СОТ: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.11 / О.М. Кочергіна // НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. – К., 2004. – 16 с. *НБУВ:* РА330192.
223. Левченко С.Г. Щодо питання визначення компетенції митних органів України та її складових елементів в світлі оновлення митного законодавства / С.Г. Левченко // Митна справа. – 2013. - № 1. – С. 15-21.
224. Левченко С.Г. Теоретичні аспекти адміністративної діяльності митних органів України / С.Г. Левченко // Митна справа. – 2013. - № 2. – С. 39-47.
225. Ліцоєва О.В. Митна справа в Гетьманщині в другій половині XVII–XVIII ст.: Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / О.В. Ліцоєва / Київський національний ун–т ім. Тараса Шевченка – К., 2004. – 16 с. НБУВ: РА333900.
226. Мельник О.М., Мельник М.В. Державна служба в митних органах / О.М. Мельник // Митна справа. – 2012. - № 1. – С. 49-55.
227. Мицак А.П. Становлення і розвиток митного законодавства на території України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / А.П. Мицак // Львівський національний ун-т т ім. Івана Франка. – Л., 2005. – 16 с. НБУВ: РА335768.
228. Настюк В.Я. Адміністративно–правові проблеми законодавчого регулювання митної справи в Україні: Автореф. дис... д–ра юрид. наук: 12.00.07 / В.Я. Настюк / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2005. – 36 с. НБУВ: РА335930.
229. Омельченко А.В. Податкове, митне та валютне регулювання іноземного інвестування / А.В. Омельченко // Митна справа. – 2013. - № 3. – С. 31-35.
230. Оніщук Ю.В. Фінансові правовідносини у митній сфері / Ю.В. Оніщук // Митна справа. – 2012. - № 2. – С. 15-19.
231. Оніщук Ю.В. Фінансово-правові аспекти митного контролю / Ю.В. Оніщук // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 90-94.
232. Панфілова О.Є. Особливості митного контролю та митного оформлення товарів, щодо яких застосовуються захисні заходи / О.Є. Панфілова // Митна справа. – 2013. - № 2. – С. 48-54.
233. Пашко П.В., Осадча Н.В. Про термін «митна політика» / П.В. Пашко, Н.В. Осадча // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 5-10.

234. Поташнікова Г.В. Розвиток митної справи на Правобережній Україні в умовах становлення ринкової економіки (60-ті рр. XIX ст. - 1914 р.): автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Г.В. Поташнікова / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича — Чернівці, 2009. — 20 с.
235. Приймаченко Д.В. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Д.В. Приймаченко / Національна академія держ. податкової служби України. — Ірпінь, 2007. — 39 с.
236. Прядко О.В. Митні пільги і тарифні преференції: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.В. Прядко / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2008. — 19 с.
237. Романенко В.В. Класифікація нетарифних засобів регулювання зовнішньої торгівлі / В.В. Романенко // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 49-55.
238. Сєрих О.В. Деліктологія порушень митних правил: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.В. Сєрих / Одеська національна юридична академія. — О., 2007. — 17 с.
239. Сорока С.О. особливості порушення кримінальної справи про контрабанду наркотичних засобів / С.О. Сорока // Митна справа. – 2012. - № 1. – С. 56 - 60.
240. Стрижак І.В. Проблеми сприяння захисту прав інтелектуальної власності митними органами України / І.В. Стрижак // Митна справа. – 2013. - № 3. – С. 54-59.
241. Суворкін В.А. Декриміналізація контрабанди товарів та новий Митний кодекс: новації, проблеми, перспективи / В.А. Суворкін // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 80-89.
242. Ткачук О.І. Правовий статус посадових осіб митної служби України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.І. Ткачук / Національний аграрний ун-т. – К., 2008. – 19 с.
243. Тимошенко А.В. Забезпечення системи економічної безпеки України в процесі реалізації державних програм розвитку митної справи / А.В. Тимошенко // Публічне право. – 2014. - № 2(14). - С. 163-168.
244. Тоцька Т.С. Державне регулювання митної вартості: автореф. дис... канд. наук з держ. управління: 25.00.02 / Т.С. Тоцька / Гуманітарний ун-т "Запорізький ін-т держ. та муніципального управління". – Запоріжжя, 2007. – 20 с.
245. Федотов О.П., Зотенко О.О. Митниця в організаційній системі та структурі митних органів України / О.П. Федотов, О.О. Зотенко// Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 38-42.
246. Федотова І.О. Юридичний факт як підстава виникнення, зміни, припинення митних правовідносин / І.О. Федотова // Митна справа. – 2013. - № 2. – С. 32-38.
247. Федотова І.О. Правове забезпечення, актуальні питання та проблеми впровадження інституту уповноваженого економічного оператора / І.О. Федотова // Митна справа. – 2013. - № 3. – С. 41-43.
248. Федотова О.І. Загальні аспекти визначення правового статусу фізичних осіб як суб'єктів митних правовідносин / І.О. Федотова // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 43-48.
249. Федотова І.О. Юридичні особи суб'єкти митних правовідносин / І.О. Федотова // Митна справа. – 2012. - № 2. – С. 9-14.
250. Хорувімова Т.О. Правова відповідальність держави у сфері обмеження експорту товарів / Т.О. Херувімова // Митна справа. – 2013. - № 1. – С. 29-36.
251. Чибісов Д.М. Право Світової Організації Торгівлі як джерело інформаційної діяльності митних органів України: огляд національних зобов'язань України за «ТРІПС» / Д.М. Чибісова // Митна справа. – 2013. - № 3. – С. 46-53.
252. Шевченко А.Є., Хараберюш О.І. Протидія контрабанді засобами спеціальної техніки / А.Є. Шевченко, О.І. Хараберюш // Публічне право. – 2014. - № 2(14). – С. 129-134.
253. Шевчук О.М. Відповідальність за порушення порядку переміщення лікарських засобів через митний кордон України / О.М. Шевчук // Митна справа. – 2012. - № 3. – С. 65-71.
254. Юхтенко Л.Р. Конституційно-правовий аспект розвитку державної митної справи / Л.Р. Юхтенко // Митна справа. – 2013. - № 2. – С. 25-31.